T.C.

EGE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PROTOHİSTORYA VE ÖNASYA ARKEOLOJİSİ A.B.D.

YENİ KAZILARIN IŞIĞINDA GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE ORTA TUNÇ ÇAĞ ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ

DOKTORA TEZİ

FİLİZ AY ŞAFAK

TEZ DANIŞMANLARI

Yrd. Doç. Dr. Zafer DERİN

Doç Dr. Atilla ENGİN

İZMİR - 2015

T.C.

EGE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PROTOHİSTORYA VE ÖNASYA ARKEOLOJİSİ A.B.D.

YENİ KAZILARIN IŞIĞINDA GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE ORTA TUNÇ ÇAĞ ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ

DOKTORA TEZİ

FİLİZ AY ŞAFAK

TEZ DANIŞMANLARI

Yrd. Doç. Dr. Zafer DERİN

Doç. Dr. Atilla ENGİN

JÜRİ ÜYELERİ: **Yrd. Doç. Dr. Zafer DERİN**

Doç. Dr. Atilla ENGİN

Prof. Dr. Eşref ABAY

Prof. Dr. Süleyman ÖZKAN

Prof. Dr. Remzi YAĞCI

İZMİR - 2015

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum "Yeni Kazıların Işığında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Orta Tunç Çağ Ölü Gömme Gelenekleri" adlı doktora tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Filiz AY ŞAFAK

T.C.EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA
TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : FİLİZ AY ŞAFAK
Numarası : 92080004069
Anabilim Dalı : PROTOHİSTORYA VE ÖNASYA ARKEOLOJİSİ
Tez Başlığı (Türkçe) : YENİ KAZILARIN IŞIĞINDA GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE ORTA TUNÇ ÇAĞ ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ
Tez Başlığı (İngilizce) : MIDDLE BRONZE AGE BURIAL CUSTOMS IN SOUTHEASTERN ANATOLIA IN THE LIGHT OF NEW EXCAVATIONS
Tez Savunma Tarihi : 29.04.2015
Tez Başlığı Değişikliği Varsa Yeni Başlık:

JÜRİ ÜYELERİ

Jüri Başkanı
Unvan, Adı, Soyadı : Yar.Doç.Dr. Zafer Derin
Karar : X Başarılı O Başarısız O Düzeltme
İmza : .....

Jüri Üyesi (Tez İzleme Komitesi Üyesi)
Unvan, Adı, Soyadı : Prof.Dr. Eşref Abay
Karar : X Başarılı O Başarısız O Düzeltme
İmza : .....

Jüri Üyesi (Tez İzleme Komitesi Üyesi)
Unvan, Adı, Soyadı : Doç.Dr. Atilla Engin
Karar : X Başarılı O Başarısız O Düzeltme
İmza : .....

Jüri Üyesi
Unvan, Adı, Soyadı : Prof.Dr. Remzi Yağcı
Karar : X Başarılı O Başarısız O Düzeltme
İmza : .....

Jüri Üyesi
Unvan, Adı, Soyadı : Yrd.Doç.Dr. Gökçen Özkan
Karar : X Başarılı O Başarısız O Düzeltme
İmza : .....

TEZ HAKKINDA JÜRİNİN GENEL GÖRÜŞÜ

(Jüri Başkanı Tarafından Doldurulacaktır)

Tez savunması sonucunda öğrenci tarafından hazırlanan çalışma;
Oybirliğiyle X
Oy çokluğuyla O

Başarılıdır	Düzeltilmelidir	Başarısızdır
X		

- Bu tutanak üç (3) işgünü içerisinde jüri üyelerinin raporlarıyla beraber Anabilim Dalı Başkanlığı üst yazısıyla Enstitü Müdürlüğüne gönderilmelidir.
- Doktora programlarında düzeltme alan öğrencinin 6 (altı) ay içerisinde yeniden savunmaya girmesi zorunludur.

YENİ KAZILARIN IŞIĞINDA GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE ORTA TUNÇ ÇAĞ ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

S. NO

I. GİRİŞ 1-16

I.1. KONU 1-2

I.2. AMAÇ 2

I.3. KAPSAM 2-5

I.4. ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR …… **5-7**

I.5. ÇALIŞMA YÖNTEMİ 7

I.6. TERMİNOLOJİ 8-16

I.6.1. KRONOLOJİ 8

I.6.2. MEZARLARIN KONUMU 8-9

I.6.2. MEZAR TÜRLERİ 9-10

I.6.3.1. Basit Toprak Mezar ……... **9**

I.6.3.2. Pişmiş Toprak Kap Mezar ……... **9**

I.6.3.3. Tekne (Larnax) Mezar …… **9**

I.6.3.4. Seramik Parçalı Mezar …… **9**

I.6.3.5. Sanduka Mezar ……... **9-10**

I.6.3.6. Oda Mezar …….. **10**

I.6.3.7. Kuyu Mezar …… **10**

I.6.3.8. Dolmenler ……... **10**

I.6.4. ÖLÜ GÖMME BİÇİMLERİ 11-16

I.6.4.1. İnhumasyon …….. **11-12**

I.6.4.2. İkincil Gömüt ……... **12-13**

I.6.4.3. Kremasyon ……... **13-16**

S. NO

II. BÖLGENİN COĞRAFYASI, OTÇ'DEKİ SİYASİ YAPISI VE KRONOLOJİSİ **17-30**

II.1. Coğrafya ve Yerleşimlerin Dağılımı **17-19**

II.2. Siyasi Yapı **19-27**

II.3. Kronoloji **27-30**

III. MEZARLAR VE MEZARLIK ALANLARI **30-173**

III.1. GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ **30-85**

III.1.1. AMİK OVASI **31-36**

III.1.1.1. TELL AÇANA (ALALAH) **31-36**

III.1.1.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **31-32**

III.1.1.1.2. Mezarlar **32-36**

III.1.1.1.2.1. İnhumasyon Mezarlar **32-36**

III.1.1.1.2.1.1. Basit Toprak Mezarlar **32-35**

III.1.1.1.2.1.2. Ahşap Sanduka Mezar **35-36**

III.1.1.1.2.2. Kremasyon Mezarlar **36**

III.1.1.1.2.2.1. Urne Mezar **36**

III.1.2. GAZİANTEP-İSLAHİYE BÖLGESİ **37-46**

III.1.2.1. TİLMEN HÖYÜK **37-40**

III.1.2.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **37-38**

III.1.2.1.2. Mezarlar **38-39**

III.1.2.1.2.1. Basit Toprak Mezarlar **38-39**

III.1.2.2. GEDİKLİ-KARAHÖYÜK **40-44**

III.1.2.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **40-41**

III.1.2.2.2. Mezarlar **41-44**

S. NO

III.1.2.2.2.1. İnhumasyon Mezarlar …….. **41-43**
III.1.2.2.2.1.1. Basit Toprak Mezarlar …….. **41-42**
III.1.2.2.2.1.2. Başı Taşla Korunan Mezarlar ……... **42-43**
III.1.2.2.2.2. Kremasyon Mezarlar ……... **43-44**

III.1.2.3. YAZILI (TÜNB) HÖYÜK **44-45**
III.1.2.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **44-45**
III.1.2.3.2. Mezarlar **45**
III.1.2.3.2.1. Oda Mezarlar **45**

III.1.2.4. GAZİANTEP DOLMENLERİ **45-46**
III.1.2.4.1. Konumu **45**
III.1.2.4.2. Yapım Tekniği ve Türleri **46**
III.1.2.4.3. Tarihleme **46**

III.1.3. ORTA FIRAT BÖLGESİ **46-75**
III.1.3.1. TİLBEŞAR **46-48**
III.1.3.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **46-47**
III.1.3.1.2. Mezarlar **47-48**
III.1.3.1.2.1. Basit Toprak Mezarlar
III.1.3.1.2.2. Çömlek Mezarlar

III.1.3.2. LİDAR HÖYÜK **49-60**
III.1.3.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **49-50**
III.1.3.2.2. Mezarlar **50-57**
III.1.3.2.2.1. Basit Toprak Mezarlar **50-52**
III.1.3.2.2.2. Seramik Parçalı Mezarlar..... **52-54**
III.1.3.2.2.3. Pişmiş Toprak Kap Mezarlar …….. **54-55**
III.1.3.2.2.3.1. Çömlek Mezarlar **54**
III.1.3.2.2.3.2. Küp Mezarlar **55**

S. NO

III.1.3.2.2.4. Sanduka Mezarlar …… **55-56**
III.1.3.2.2.4.1. Taş Sanduka Mezar …….. **55-56**
III.1.3.2.2.4.2. Kerpiç Sanduka Mezar ……. **56**
III.1.3.2.2.5. Kuyu Mezar ……. **57**

III.1.3.3. TİTRİŞ HÖYÜK **60-61**
III.1.3.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **60**
III.1.3.3.2. Mezarlar **61**
III.1.3.3.2.1. Basit Toprak Mezarlar ……. **61**
III.1.3.3.2.2. Çömlek Mezarlar ……. **61**

III.1.3.4. KAZANE HÖYÜK **61-62**
III.1.3.4.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **61-62**
III.1.3.4.2. Mezarlar **62**
III.1.3.4.2.1. Basit Toprak Mezarlar …… **62**

III.1.3.5. HORUM HÖYÜK **62-65**
III.1.3.5.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **62-63**
III.1.3.5.2. Mezarlar **63-65**
III.1.3.5.2.1. Basit Toprak Mezarlar **63-64**
III.1.3.5.2.2. Çömlek Mezarlar **64**
III.1.3.5.2.3. Sanduka Mezarlar **64-65**

III.1.3.6. TİLBEŞ HÖYÜK **65-66**
III.1.3.6.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **65**
III.1.3.6.2. Mezarlar **65-66**
III.1.3.6.2.1.Basit Toprak Mezarlar **66**
III.1.3.6.2.2. Taş Sanduka Mezar **66**

S. NO

III.1.3.7. ZEYTİNLİBAHÇE HÖYÜK 66-67
III.1.3.7.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **66-67**
III.1.3.7.2. Mezarlar **67**
III.1.3.7.2.1. Basit Toprak Mezar **67**

III.1.3.8. MEZRAA HÖYÜK 67-68
III.1.3.8.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **67**
III.1.3.8.2. Mezarlar **67-68**
III.1.3.8.2.1. Basit Toprak Mezarlar
III.1.3.8.2.2. Çömlek Mezar

III.1.3.9. ŞARAGA HÖYÜK 69-73
III.1.3.9.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **69-70**
III.1.3.9.2. Mezarlar **70-73**
III.1.3.9.2.1. Basit Toprak Mezarlar **70-72**
III.1.3.9.2.2. Pişmiş Toprak Kap Mezarlar **72**
III.1.3.9.2.2.1. Çömlek Mezar **72**
III.1.3.9.2.2.2. Küp Mezarlar **72**
III.1.3.9.2.3. Seramik Parçalı Mezar **72**
III.1.3.9.2.4. Taş Sanduka Mezar **72-73**

III.1.3.10. KARGAMIŞ 73-76
III.1.3.10.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **73-74**
III.1.3.10.2. Mezarlar **74-76**
III.1.3.10.2.1. Basit Toprak Mezarlar **74-75**
III.1.3.10.2.2. Çömlek Mezar **75**
III.1.3.10.2.3. Taş Sanduka Mezar **75**
III.1.3.10.2.4. Kaya Mezar **76**

III.1.4. YUKARI FIRAT BÖLGESİ 76-79

S. NO

III.1.4.1. SAMSAT HÖYÜK **76-77**
III.1.4.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **76-77**
III.1.4.1.2. Mezarlar **77**
III.1.4.1.2.1. Basit Toprak Mezar **77**

III.1.4.2. ADIYAMAN DOLMENLERİ **78-79**
III.1.4.2.1. Konumu **78**
III.1.4.2.2. Yapım Tekniği ve Türleri **78**
III.1.4.2.3. Tarihleme **79**

III.1.5. DİCLE BÖLGESİ **79-85**
III.1.5.1. SALAT TEPE **79-81**
III.1.5.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **79-80**
III.1.5.1.2. Mezarlar **80-81**
III.1.5.1.2.1. İnhumasyon Mezarlar **80-81**
III.1.5.1.2.1.1. Çömlek Mezarlar **80**
III.1.5.1.2.1.2. Tekne Mezar **81**
III.1.5.1.2.1.3. Kuyu Mezar **81**
III.1.5.1.2.2. Kremasyon Mezarlar **81**
III.1.5.1.2.2.1. Urne Mezar **81**

III.1.5.2. MÜSLÜMANTEPE **82-83**
III.1.5.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **82**
III.1.5.2.2. Mezarlar **82-83**
III.1.5.2.2.1. Basit Toprak Mezarlar **83**
III.1.5.2.2.2. Küp Mezarlar **83**

III.1.5.3. GİRNAVAZ **84-85**
III.1.5.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **84**
III.1.5.3.2. Mezarlar **84**

S. NO

III.1.5.3.2.1. Basit Toprak Mezarlar **85**

III.2. KUZEY SURİYE BÖLGESİ **86-173**

III.2.1. KIYI SURİYE **87-119**

III.2.1.1. RAS SHAMRA (*UGARİT*) **88-97**

III.2.1.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **88**

III.2.1.1.2. Mezarlar **88-97**

III.2.1.1.2.1. Basit Toprak Mezarlar **88-89**

III.2.1.1.2.2. Çömlek Mezarlar **89**

III.2.1.1.2.3. Oda Mezarlar **89-97**

III.2.1.1.2.3.1. XXXVI Mezarı **90**

III.2.1.1.2.3.2. LIII Mezarı **90-92**

III.2.1.1.2.3.3. LIV Mezarı **92-94**

III.2.1.1.2.3.4. LV Mezarı **94**

III.2.1.1.2.3.5. LVI Mezarı **95-96**

III.2.1.1.2.3.6. LVII Mezarı **96-97**

III.2.1.2. TELL IRIS **97**

III.2.1.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **97**

III.2.1.2.2. Mezarlar **97**

III.2.1.3. TELL TWEINI **97-101**

III.2.1.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **97-98**

III.2.1.3.2. Mezarlar **98-101**

III.2.1.3.2.1. Basit Toprak Mezarlar **98**

III.2.1.3.2.2. Çömlek Mezarlar **98-99**

III.2.1.3.2.3. Oda Mezarlar **99-101**

S. NO

III.2.1.4. TELL SUKAS **101-104**
III.2.1.4.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **101**
III.2.1.4.2. Mezarlar **101-104**
III.2.1.4.2.1. Taşlarla Çevrili Basit Toprak Mezar **102-104**

III.2.1.5. MÜRİK (*ASHANİ*) **104-105**
III.2.1.5.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **104**
III.2.1.5.2. Mezarlar **104**
III.2.1.5.2.1. Kuyu Mezar **104-105**

III.2.1.6. HAMA **105-111**
III.2.1.6.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **105**
III.2.1.6.2. Mezarlar **105-111**
III.2.1.6.2.1. Kayaya Oyulmuş Kuyu Mezarlar **105-111**
III.2.1.6.2.1.1. Bir Odalı Mezarlar **105-109**
III.2.1.6.2.1.1.1. GIII Mezarı **105-106**
III.2.1.6.2.1.1.2. GVI Mezarı **106-107**
III.2.1.6.2.1.1.2. GX Mezarı **107-108**
III.2.1.6.2.1.1.4. GXIII Mezarı **108-109**
III.2.1.6.2.1.2. İki Odalı Mezarlar **109-111**
III.2.1.6.2.1.2.1. GIA-B Mezarı **109-110**
III.2.1.6.2.1.2.2. GII Mezarı **110-111**

III.2.1.7. TELL MISHRIFEH (*QATNA*) **111-119**
III.2.1.7.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **111-112**
III.2.1.7.2. Mezarlar **112-119**
III.2.1.7.2.1. Basit Toprak Mezarlar **112-113**
III.2.1.7.2.2. Çömlek Mezarlar **114**
III.2.1.7.2.3. Kayaya Oyulmuş Kuyu Mezarlar **114-119**
III.2.1.7.2.3.1. Mezar I, II, III **114-115**

S. NO

III.2.1.7.2.3.2. Mezar V **115-116**
III.2.1.7.2.3.3. Krali Hipoje **116-119**

III.2.2. KUZEYBATI SURİYE **119-128**
III.2.2.1. ANSARİ **119-121**
III.2.2.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **119-120**
III.2.2.1.2. Mezarlar **120-121**
III.2.2.1.2.1. Kayaya Oyulmuş Kuyu Mezar **120-121**

III.2.2.2. AİN ASSAN **122**
III.2.2.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **122**
III.2.2.2.2. Mezarlar **122**
III.2.2.2.2.1. Kayaya Oyulmuş Kuyu Mezar **122**

III.2.2.3. TELL MARDİKH (*EBLA*) **122-126**
III.2.2.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **122-123**
III.2.2.3.2. Mezarlar **123-126**
III.2.2.3.2.1. Kayaya Oyulmuş Kuyu Mezarlar **123-126**
III.2.2.3.2.1.1. Prenses Mezarı **124-125**
III.2.2.3.2.1.2. Sarnıçlar Beyi Mezarı **125**
III.2.2.3.2.1.3. Keçiler Beyi Mezarı **125-126**

III.2.2.4. TELL AS **126**
III.2.2.4.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **126**
III.2.2.4.2. Mezarlar **126**
III.2.2.4.2.1. Kuyu Mezarlar

III.2.2.5. TELL KHAN SHEİKHOUN **127-128**
III.2.2.5.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **127**
III.2.2.5.2. Mezarlar **128**

S. NO

III.2.2.5.2.1. Kayaya Oyulmuş Kuyu Mezarlar **128**

III.2.3. ORTA FIRAT BÖLGESİ **128-147**
III.2.3.1. TELL SHIYUKH TAHTANİ **129-131**
III.2.3.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **129**
III.2.3.1.2. Mezarlar **129-131**
III.2.3.1.2.1. Basit Toprak Mezarlar **130**
III.2.3.1.2.2. Çömlek Mezarlar **130-131**

III.2.3.2. TELL AHMAR (*TİL BARSİP*) **131-133**
III.2.3.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **131**
III.2.3.2.2. Mezarlar **132-133**
III.2.3.2.2.1. Çömlek Mezar **132-133**

III.2.3.3. TELL HADİDİ **133-135**
III.2.3.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **133-134**
III.2.3.3.2. Mezarlar **134-135**
III.2.3.3.2.1. Basit Toprak Mezar **134**
III.2.3.3.2.2. Çömlek Mezar **134**
III.2.3.3.2.3. Oda Mezarlar **135**

III.2.3.4. UMM EL-MARRA **135-136**
III.2.3.4.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **135**
III.2.3.4.2. Mezarlar **135-136**
III.2.3.4.2.1. Basit Toprak Mezar **136**
III.2.3.4.2.2. Çömlek Mezarlar **136**

III.2.3.5. TELL MUMBAQA (*EKALTE*) **136-137**
III.2.3.5.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **136**
III.2.3.5.2. Mezarlar **137**

S. NO

III.2.3.5.2.1. Oda Mezarlar **137**

III.2.3.6. TELL HALAWA **138**

III.2.3.6.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **138**

III.2.3.6.2. Mezarlar **138**

III.2.3.6.2.1. Basit Toprak Mezar

III.2.3.7. TELL ASHARA (*TERQA*) **139-140**

III.2.3.7.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **139**

III.2.3.7.2. Mezarlar **139-140**

III.2.3.7.2.1. Çömlek Mezarlar **139-140**

III.2.3.8. TELL HARİRİ (*MARİ*) **140-144**

III.2.3.8.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **140**

III.2.3.8.2. Mezarlar **140-144**

III.2.3.8.2.1. Basit Toprak Mezarlar **140-141**

III.2.3.8.2.2. Çömlek Mezarlar **141-142**

III.2.3.8.2.3. Lahit Mezarlar **143-144**

III.2.3.9. TELL BAGHOUZ **144-147**

III.2.3.9.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **144**

III.2.3.9.2. Mezarlar **144-147**

III.2.3.9.2.1. Dolmen Mezarlar **144-147**

III.2.4. BALİH BÖLGESİ **147-156**

III.2.4.1. TELL HAMMAM ET-TURKMAN **148-153**

III.2.4.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **148**

III.2.4.1.2. Mezarlar **148-153**

III.2.4.1.2.1. Basit Toprak Mezarlar **149-150**

III.2.4.1.2.2. Çömlek Mezarlar **150-151**

S. NO

III.2.4.1.2.3. İnşa Edilmiş Mezarlar **152-153**
III.2.4.1.2.3.1. Etrafı Kerpiçle Çevrili, Üzeri Seramik Parçalı Mezar …….. **152**
III.2.4.1.2.3.2. Etrafı Kerpiçle Çevrili, Üzeri Kerpiçle Kapatılmış Çömlek Mezar …**152**
III.2.4.1.2.4. Kerpiç Oda Mezarlar …… **152-153**

III.2.4.2. TELL BI'A (*TUTTUL*) **153-156**
III.2.4.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **153-154**
III.2.4.2.2. Mezarlar **154-156**
III.2.4.2.2.1. Basit Toprak Mezarlar **154-155**
III.2.4.2.2.2. Çömlek Mezarlar **155-156**

III.2.5. HABUR BÖLGESİ **156-171**
III.2.5.1. CHAGAR BAZAR **156-159**
III.2.5.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **156-157**
III.2.5.1.2. Mezarlar **157-159**
III.2.5.1.2.1. Oda Mezarlar **158-159**
III.2.5.1.2.1.1. Dromoslu Oda Mezarlar **158**
III.2.5.1.2.1.2. Tonozlu Oda Mezarlar **158-159**

III.2.5.2. TELL MOZAN (*URKESH*) **159-162**
III.2.5.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **159-160**
III.2.5.2.2. Mezarlar **160-162**
III.2.5.2.2.1. Basit Toprak ve Çömlek Mezarlar **160-161**
III.2.5.2.2.2. Oda Mezarlar **161-162**
III.2.5.2.2.2.1. Yer Altında Bulunan Dromoslu Oda Mezarlar …… **161-162**
III.2.5.2.2.2.2. Yer Üzerinde Bulunan Oda Mezarlar …….. **162**

III.2.5.3. TELL ARBID **162-169**
III.2.5.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **162-163**
III.2.5.3.2. Mezarlar **163-169**

S. NO

III.2.5.3.2.1. Basit Toprak Mezar …… **165**
III.2.5.3.2.2. Çömlek Mezarlar …… **165-166**
III.2.5.3.2.3. Sanduka Mezar …… **166**
III.2.5.3.2.4. Kuyu Mezarlar …… **166**
III.2.5.3.2.5. Kerpiç Oda Mezarlar ……... **166**
III.2.5.3.2.5.1. Üzeri Baklava Biçiminde Kapatılan Oda Mezarlar …….. **167**
III.2.5.3.2.5.2. Sahte Tonozlu Dromoslu Oda Mezarlar …… **167-169**

III.2.5.4. TELL BARRI/KAHAT **170-171**
III.2.5.4.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması **170**
III.2.5.4.2. Mezarlar **170-171**
III.2.5.4.2.1. Basit Toprak Mezar **170**
III.2.5.4.2.2. Çömlek Mezar **171**
III.2.5.4.2.3. Tonozlu Kerpiç Oda Mezarlar **171**

IV. OYLUM HÖYÜK OTÇ MEZARLARI **172-303**
IV.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi, Stratigrafisi **172-173**
IV.2. OTÇ'de Oylum Höyük **173-180**
IV.3. OTÇ Mezarları **180-273**

IV.3.1. Mezar Türlerine Göre Birincil Gömütler **180-247**

IV.3.1.1 Mezar Türlerine Göre Tekli Gömütler **180-247**

IV.3.1.1.1. Basit Toprak Mezarlar **180-230**
IV.3.1.1.2. Pişmiş Toprak Kap Mezarlar **230-244**
IV.3.1.1.2.1. Çömlek Mezarlar **230-241**
IV.3.1.1.2.2. Küp Mezarlar **241-243**
IV.3.1.1.2.3. Diğer Kap Mezarlar **243-244**

S. NO

IV.3.1.1.3. Seramik Parçalı Mezarlar **244-246**
IV.3.1.1.4. Kuyu Mezarlar **246-247**

IV.3.2. Mezar Türlerine Göre Çoklu Gömütler **248-269**

IV.3.2.1. Basit Toprak Mezarlar **248-266**
IV.3.2.2. Oda Mezarlar **266-269**

IV.3.3. Mezar Türlerine Göre İkincil Gömütler **270-271**

IV.3.3.1. Basit Toprak Mezarlar **269-271**

IV.3.4. Karıştırılmış ya da Soyulmuş Mezarlar **271-273**

IV.3.5. Mezar Eşyaları ve Tarihlendirilmesi **274-293**
IV.3.5.1. Pişmiş Toprak Kaplar **275-278**
IV.3.5.1.1. Çömlekler **274-275**
IV.3.5.1.2. Şişeler **275-276**
IV.3.5.1.3. Testiler **276**
IV.3.5.1.4. Tabaklar **277**
IV.3.5.1.5. Çanaklar **277**
IV.3.5.1.6. Kadehler **277-278**
IV.3.5.1.7. Matara **278**

IV.3.5.2. Fayans Kaplar **279**

IV.3.5.3. Mühürler **279-282**
IV.3.5.3.1. Silindir Mühürler **279-281**
IV.3.5.3.2. Skarabeler **281-282**

S. NO

IV.3.5.4. Pişmiş Toprak Figürinler **282-283**
IV.3.5.5. Pişmiş Toprak Oyuncak Tekerlekler **283-284**

IV.3.5.6. Bronz Eşyalar **284-291**
IV.3.5.6.1. İğneler **284-287**
IV.3.5.6.1.1. Deliksiz İğneler **284-286**
IV.3.5.6.1.1.1. Yıldız Başlı İğneler **285**
IV.3.5.6.1.1.2. Rulo / Spiral Başlı İğneler **285-286**
IV.3.5.6.1.1.3. Boğumlu / Silmeli Başlı İğne **286**
IV.3.5.6.1.2. Delikli İğneler **286-287**
IV.3.5.6.1.2.1. Çivi Başlı İğne **286-287**
IV.3.5.6.1.2.2. Dikiş İğneleri **287**
IV.3.5.6.1.2.2.1. Kıvrık Başlı Gözlü Dikiş İğneleri **287**
IV.3.5.6.1.2.2.2. Gövdesinden Gözlü Dikiş İğneleri **287**
IV.3.5.6.2. Delici Uçlar **288**
IV.3.5.6.3. Saç Halkaları **288-289**
IV.3.5.6.4. Yüzükler **289**
IV.3.5.6.5. Küpeler **290**

IV.3.5.7. Boncuklar **290-291**

IV.3.5.8. Kemik Eşyalar **291-293**
IV.3.5.8.1. Aşık Kemikleri **291-292**
IV.3.5.8.2. Kolye Uçları **292-293**
IV.3.5.8.3. Kutu **293**

IV.3.6. Mezarların Değerlendirilmesi **294-303**
IV.3.6.1. Mezar Türlerine Göre Tekli Gömütler **294-300**
IV.3.6.1.1. Basit Toprak Mezarlar **294-295**
IV.3.6.1.2. Pişmiş Toprak Kap Mezarlar **295-299**

S. NO

IV.3.6.1.3. Seramik Parçalı Mezarlar …….. **299**
IV.3.6.1.4. Kuyu Mezarlar……..... **299-300**

IV.3.6.2. Mezar Türlerine Göre Çoklu Gömütler 300-303
IV.3.6.2.1. Basit Toprak Mezarlar **300-301**
IV.3.6.2.2. Oda Mezarlar **301-303**

IV.3.6.3. İkincil Gömütler 303

V. BÖLÜM: DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 304-330

KISALTMALAR VE KAYNAKÇA
HARİTALAR LİSTESİ
LEVHALAR LİSTESİ
RESİMLER LİSTESİ
ÇİZİMLER LİSTESİ
TABLOLAR LİSTESİ
GRAFİKLER LİSTESİ
HARİTALAR
LEVHALAR
RESİMLER
ÇİZİMLER
TABLOLAR
GRAFİKLER
ÖZGEÇMİŞ
ÖZET
ABSTRACT

ÖNSÖZ

Birçok kişinin desteği ve katkılarıyla ortaya çıkan bu tez çalışmasında emeği geçen herkese teşekkürlerimi iletmek isterim. Öncelikle tez konusu seçiminde ve yazım aşamasındaki yönlendirmesi, anlayışı ve her türlü yardımlarından dolayı hocam Yrd. Doç. Dr. Zafer DERİN'e,

Oylum Höyük'ün orijinal malzemesini alabilmemde, tezin şekil almasında ve son haline gelmesinde büyük katkıları ve manevi desteği olan hocam Doç. Dr. Atilla ENGİN'e;

Oylum Höyük'ün orjinal malzemesini tezin içinde kullanmama izin veren Prof. Dr. Engin ÖZGEN'e;

Tez izleme komitemde bulunarak görüşleriyle beni yönlendiren hocalarım Prof. Dr. Altan ÇİLİNGİROĞLU, Prof. Dr. Eşref ABAY ve Prof. Dr. Süleyman ÖZKAN'a;

Yayınlara ulaşmamdaki yardımları ve manevi desteklerinden dolayı Yrd. Doç. Dr. Bora UYSAL, Yrd. Doç. Dr. Ümit ÇAYIR BÖYÜKULUSOY, Öğr. Gör. Kadir BÖYÜKULUSOY, Yrd. Doç. Dr. Olcay ZENGİN KOŞAN, Yrd. Doç. Dr. Cenker ATİLA ve Arş. Gör. Aydoğan BOZKURT'a;

Yürüttükleri çalışmalarla iskeletlerin cinsiyet ve yaş tespitlerinin yapılmasını sağlayan Prof. Dr. Ayşen AÇIKKOL YILDIRIM ve öğrencilerine;

Mezarların açığa çıkartılmasından laboratuara getirilmesine kadar büyük emeği geçen ve ilk antropolojik bilgileri veren Antropolog Gülender ELİGÜZEL'e;

Oylum Höyük'ün hayvan kemiklerini çalışan Yrd. Doç. Dr. Derya SİLİBOLATLAZ BAYKARA'ya mezarlardan çıkan kemiklerle ilgili verdiği bilgiler ve Ankara'daki kütüphane çalışmalarım sırasında Yrd. Doç. Dr. İsmail BAYKARA ile birlikte gösterdikleri misafirperverlikten dolayı;

Görüş ve deneyimleriyle katkı sağlayan arkadaşlarım Yrd. Doç. Dr. Aylin Ü. ERDEM, Arş. Gör. Dr. Atilla BATMAZ, Arş. Gör. Dr. Gülnur SÜMER EROĞLU ve Arş. Gör. Dr. Mücella ERDALKIRAN'a;

Mezarların bilgisayar çizimlerini yapan Uğur Yüksel AYKOL'a, mezar ve mezar eşyalarının veri tabanına girişlerindeki büyük katkılarından dolayı kardeşim Emin AY'a;

Tez izleme toplantıları öncesindeki yardımlarından dolayı kuzenlerim Oya BENLİ ve Hülya BENLİ'ye ve katkı sağlayan herkese ne kadar teşekkür etsem azdır.

Son olarak bu zorlu süreçte gösterdiği anlayış ve desteğinden ötürü eşim Meriç ŞAFAK'a, hayatımın her aşamasında yanımda olup, yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen anneme ve babama minnettarım.

Sivas, 2015.

I. GİRİŞ

I.1. KONU

Yaşamın bir gerçeği olan ölüm, toplumlar tarafından doğal bir olgu olarak görülmüştür. Bedenin ölmesi bir sınırın aşılması, benliğin bir boyuttan diğer bir boyuta geçişi şeklinde algılanmıştır. Ölüm, mücadele dolu uzun bir yolun sonu olarak görülmüş olmalı ki, bu yolun sonunda yeni bir yolculuğa çıkana yardım etmek ve geride kalan yakınlarının acılarını hafifletmek amacıyla bazı dini törenlere gereksinim duyulmuştur[1]. Söz konusu düşünce biçimi doğrultusunda yapılan dini törenler, toplumların inanç dünyasını, dinsel uygulamalarını ve kültürünü yansıtması açısından büyük önem taşımaktadır.

"Ölü gömme geleneği" kavramı, kültürlerin cenaze ritüelleri, mezar türleri, ölü gömme biçimleri, ölünün yatırılış pozisyonu ve yönü ile mezarlara bırakılan eşya ve yiyecekler gibi çok farklı özellikleri içermektedir. Gömme biçimlerindeki farklılıklar, aynı zamanda kültürel farklılıklara tanıklık ederken gömme biçimlerinin incelenmesi, arkeoloji, antropoloji ve kültür tarihi açısından önemli bir konu haline gelmiştir[2]. Dışarıdan bakan bir kişi için yabancı bir topluma ait ilk bakışta tam olarak anlaşılamayan ölü gömme gelenekleri, uygulayan toplum tarafından dini inanışlar doğrultusunda ve sorgulamaya pek fırsat vermeyecek bir tavır içerisinde açıklanır. Oysa sosyal bilimcilerin yorumlarına göre bu etkinlikler, topluluk için yaşamın anlamlı sürekliliğini sağlaması nedeniyle kaçınılmaz olup, toplumun sosyo-kültürel yapısıyla ilgili eşsiz bilgiler verir. Bu bilgiler, insan vücuduyla ilgili tavır ve inançlara, ölüm kavramıyla kurulan ilişkilere, daha da önemlisi yaşayanlar arasındaki sosyal yapının düzenine ışık tutabilecek bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle özellikle tarih öncesi ve tarihi çağlarda maddi kültür kalıntıları, insan topluluklarının çeşitli olaylar karşısında verdikleri tepkilerinin ürünleri olmasının yanında, kişilerin ve toplumların özgün anlamlandırma çabalarının ürünleri olarak da değerlendirilmektedir[3].

[1] Sheer 1993a: 9.
[2] Emiroğlu ve Aydın 2003: 343-344.
[3] Atakuman 2005: 60-61.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin OTÇ'deki ölü gömme geleneklerinin çalışıldığı bu çalışmada çok çeşitli mezar türlerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu dönemin mezarları, Tell Açana, Tilmen Höyük, Gedikli Höyük (Karahöyük), Yazılı Höyük (Tünb), Oylum Höyük, Tilbeşar, Lidar Höyük, Titriş Höyük, Kazane Höyük, Horum Höyük, Tilbeş Höyük, Zeytinlibahçe Höyük, Mezraa Höyük, Şaraga Höyük, Kargamış, Samsat Höyük, Salat Tepe, Müslümantepe ve Girnavaz gibi merkezlerde yapılan kazılar ile Gaziantep ve Adıyaman yüzey araştırmalarından bilinmektedir.

Mezar türleri açısından çoğunluğu basit toprak mezarlar oluştururken, bunları pişmiş toprak kap mezarlar (çömlek, küp ve diğer kap mezarlar) ve taş sanduka mezarlar izler. Seramik parçalı mezar ve urne mezarlar birkaç yerleşimde görülmektedir. Bu mezar türlerinin dışında ahşap sanduka, oda, kuyu, tekne (*larnax*), kaya ve dolmen mezar ise bu dönemde en az görülen mezar türleridir.

I.2. AMAÇ

"Yeni Kazıların Işığında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Orta Tunç Çağ Ölü Gömme Gelenekleri" başlıklı tez çalışmasının başlıca amacı, başta Oylum Höyük OTÇ mezarları olmak üzere, bölgede yapılan kazı çalışmalarında açığa çıkartılan ve yayınlanmış mezarları, OTÇ ölü gömme gelenekleri açısından toplu olarak değerlendirmektir. Çalışma, başta Kuzey Suriye Bölgesi olmak üzere çevre bölgelerde açığa çıkartılan çağdaş mezarlar ve mezarlarda ele geçen buluntularla karşılaştırma yaparak OTÇ ölü gömme geleneklerini geniş bir coğrafyada değerlendirmeyi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne özgü çağdaş ölü gömme geleneklerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Yapılan değerlendirmelerde, bölgenin ETÇ ölü gömme gelenekleri de göz önüne alınarak geleneklerin sürekliliği ya da yeniliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

I.3. KAPSAM

Tezin çalışma konusunu oluşturan Güneydoğu Anadolu Bölgesi, doğuda Dicle Havzası'ndan batıda Amanos Dağları'na, kuzeyde Güneydoğu Toroslar'dan güneyde Suriye sınırına kadar uzanır. Dolayısıyla Amik Ovası'nı da içine almaktadır. Adıyaman ili ise, Malatya Dağları'nın güneyinde, Doğu Anadolu'nun Yukarı Fırat Bölgesi ile

güneydoğuda Orta Fırat Bölgesi üzerindedir. Bu nedenle Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesi arasında kalan coğrafi konumuyla tezin kapsamına "Yukarı Fırat Bölgesi" başlığı altında alınmıştır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, özellikle Urfa ve batısı, coğrafi koşullar gereği Kuzey Suriye ile aynı kültür bölgesi içinde yer alır. Bu bağlamda, tezin kapsamına yoğun kültürel ilişkilerin görüldüğü Kuzey Suriye Bölgesi OTÇ mezarları da alınmıştır.

Tezin zamansal çerçevesi, MÖ II. binyılın başından başlayarak MÖ 1600 yılına kadar sürmektedir.

"Yeni Kazıların Işığında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde OTÇ Ölü Gömme Gelenekleri" başlıklı çalışma beş bölümden oluşmaktadır.

I. Bölüm olan **"*Giriş*"**, konu, amaç, kapsam, bölgede ölü gömme gelenekleri ile ilgili yapılan araştırmalar, çalışma yöntemi ve terminoloji başlıklarından oluşmaktadır.

II. Bölüm'de **"*Bölgenin Coğrafyası, OTÇ'deki Siyasi Yapısı ve Kronolojisi*"** üç alt başlık altında anlatılmıştır.

III. Bölüm "*Mezarlar ve Mezarlık Alanları*" başlığı altında Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye bölgelerinde OTÇ'ye tarihlenen mezarlar ve mezarlık alanlarının bulunduğu merkezler ele alınmıştır. **Güneydoğu Anadolu Bölgesi**, coğrafi özelliklerine göre "Amik Ovası, Gaziantep-İslahiye Bölgesi, Orta Fırat Bölgesi, Yukarı Fırat Bölgesi, Dicle Bölgesi", **Kuzey Suriye Bölgesi** ise "Kıyı Suriye, Kuzeybatı Suriye, Orta Fırat Bölgesi, Balih Bölgesi, Habur Bölgesi" şeklinde alt başlıklara ayrılmıştır. Bu alt bölümlerde, yerleşimlerde açığa çıkartılan mezarlar, mezarların yapım tekniği ve türleri, ölü gömme biçimleri, mezar eşyaları ve düzenleri açısından anlatılmıştır.

IV. Bölüm'ü oluşturan **"*Oylum Höyük OTÇ Mezarları*"** üç alt başlık altında incelenmiştir. Bunlardan birinci ve ikinci alt başlık; **Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Stratigrafisi, OTÇ'de Oylum Höyük** adı altındadır. **OTÇ Mezarları** başlığı ise, **Mezar Türlerine Göre Tekli Gömütler"** ana başlığıyla ve "**Basit Toprak Mezarlar, Pişmiş Toprak Kap Mezarlar (Çömlek, Küp ve Diğer Kap Mezarlar), Seramik Parçalı Mezarlar, Kuyu Mezarlar**" alt başlıklarıyla incelenmiştir. Daha sonra her mezar türünde mezarlar **"Yapım Tekniği ve Türleri, Ölü Gömme Biçimleri, Mezar**

Eşyası ve Düzenleri" başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bölümün ikinci ana başlığı olan "**Çoklu Gömütler"**de görülen mezar türleri, "**Basit Toprak Mezarlar, Oda Mezarlar**" olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmiş, yine her mezar, türü, ölü gömme biçimi, mezar eşyası ve düzenleri açısından anlatılmıştır. Üçüncü ana başlıkta mezar türlerine göre ikincil gömütler, karıştırılmış ya da soyulmuş mezarlar verilmiştir. Bölümün beşinci ve altıncı ana başlıklarında **"Mezar Eşyaları ve Tarihlendirilmesi"** ve **"Mezarların Değerlendirilmesi"** yapılmıştır.

V. Bölüm'ü bölgenin ölü gömme geleneklerinin değerlendirildiği ve ulaşılan sonuçların aktarıldığı **"*Değerlendirme ve Sonuç*"** oluşturmaktadır.

Tezin IV. bölümünü oluşturan Oylum Höyük, Kilis ili sınırları içerisinde, Anadolu platosuna ait yükseltilerin bittiği ve Suriye düzlüğünün başladığı verimli bir ova üzerinde yer alır. Höyükte Kalkolitik Çağ'dan OTÇ'ye kadar farklı dönemlere ait mezarların açığa çıkartılması, dönemler boyunca ölü gömme geleneklerindeki benzerlikler veya farklılıkları göstermesi açısından büyük önem taşımaktadır. Çalışma kapsamında, Oylum Höyük kazılarında 1993-2014 yıllarında ortaya çıkartılan OTÇ mezarları değerlendirilmiştir. 1993-2003 yılında ortaya çıkartılan mezarları, ayrıntılı tanımlarıyla Cumhuriyet Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi Dr. Atilla ENGİN tarafından tablolar şeklinde hazırlanmış; bunlara 2007-2014 yılında ortaya çıkartılan OTÇ II mezarları dahil edilmiştir. Mezarların tanımlanması ve mezarlara bırakılan eşyaların niteliksel ve tipolojik açıdan değerlendirilmesi, yaşanan OTÇ kültürünün ve ölü gömme geleneklerinin tanıtılmasını sağlar. Höyükte açığa çıkartılan farklı evrelere ait OTÇ mezarları[4], bölgede dönemin ölü gömme gelenekleri ile ilgili bilgiler ortaya koyarken bölgesel ve bölge dışı karşılaştırmalara da olanak sağlamıştır[5].

Oylum Höyük mezarlarının anlatımında **"yapım tekniği ve türleri"** başlığında, mezarların yapısal özellikleri ve türleri verilmiştir. "**Ölü gömme biçimleri"** başlığında,

[4] OTÇ I mezarları yerleşimin kuzeydoğu yamacında yer alan bir nekropol, OTÇ II mezarları ise ev tabanları altına yerleştirilen intramural mezarlardır.

[5] 2009 yılından itibaren ekip üyesi olarak katıldığım Oylum Höyük kazılarında, OTÇ II yerleşim içi mezarlarında çalışma ve inceleme olanağı elde ettim. Oylum Höyük OTÇ iskeletleri, Cumhuriyet Üniversitesi Antropoloji Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Ayşen Açıkkol Yıldırım ve yönetimindeki bir ekip tarafından incelenmiştir. Bu çalışmalar sayesinde, yaş ve cinsiyet gibi bilgiler tezde kullanılabilmiştir.

bireyler yatırılış pozisyonları ve yönleriyle birlikte anlatılmıştır. "**Mezar eşyaları ve düzenleri"** başlığında, mezardan ele geçen pişmiş toprak kaplar, takılar, mühürler ve çeşitli malzemelerden yapılmış eşyaların, nitelik ve nicelikleri ile bunların mezar içindeki konumları verilmiştir.

I.4. ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ölü gömme gelenekleriyle ilgili birçok bilim adamı tarafından çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ege Bölgesi'nde yapılan çalışmalarda J. Wiesner, Ege Bölgesi'nin ölü gömme geleneklerini incelediği eserinde Anadolu'daki verilere de değinmiştir[6]. Ayrıca Kusura[7], Troya[8], Bayraklı[9], Beşiktepe[10], Panaztepe[11], Müskebi'de[12] MÖ II. binyıla tarihlendirilen mezarlar yayınlanmıştır. T. S. Wheeler, yeni verilerle Batı Anadolu ETÇ ölü gömme geleneklerini ortaya koymuştur[13].

Güneybatı Anadolu'da Karataş-Semayük'te[14] ve Bağbaşı'nda[15] MÖ II. binyıl mezarları yayınlanmıştır. İç Anadolu Bölgesi'nde ise K. Bittel, Boğazköy kazılarını değerlendirerek Hititlerde ölü gömme gelenekleri konusunda çalışmıştır[16]. Bölgede bulunan Alişar[17], Karaoğlan[18], Maşat Höyük[19], Boğazköy[20], Konya-Karahöyük[21], Gordion[22], Osmankayası[23], Bağlarbaşıkayası[24], Ilıca[25], Alacahöyük[26], Yazılıkaya[27],

[6] Wiesner 1938.
[7] Lamb 1937, 1938.
[8] Blegen vd. 1953.
[9] Akurgal 1971: 344-345.
[10] Korfmann 1985a, 1985b, 1986, 1987.
[11] Erkanal 1987, 1988, 1994, 2010.
[12] Boysal 1964, 1967a, 1967b.
[13] Wheeler 1974: 415-425.
[14] Mellink 1969: 330, 1986: 288.
[15] Mellink 1986: 287, 289.
[16] Bittel 1940: 12-28.
[17] Von der Osten 1937.
[18] Arık 1939: 40.
[19] Akurgal 1946: 221.
[20] Bittel ve Naumann 1952: 93-116.
[21] Alp 1956: 35, 1961: 524.
[22] Mellink 1956.
[23] Bittel vd. 1958.
[24] Bittel vd. 1958.
[25] Orthmann 1967.
[26] Koşay ve Akok 1973.
[27] Bittel vd. 1975.

Kazankaya[28], Yanarlar[29], Polatlı[30], Ferzant-Büget[31], Demircihöyük[32], Balıbağı[33], Acemhöyük[34], Arıbaş Mezarlığı[35] ve Ağızören Nekropolü'ndeki[36] Erken Hitit ve Hitit Dönemi mezarları da çeşitli bilim adamları tarafından yayınlanmıştır. K. Emre, bir çalışmasında Orta Anadolu'daki MÖ II. binyıla tarihlenen mezarlıkları ele almıştır[37]. J. Sheer, Demircihöyük-Sarıket Nekropolü'nde[38], N. Bilgen, Çavlum'da[39] yapılan çalışmaları kitap haline getirirken, Kültepe[40], Karum IV-Ia[41], Harmanören (Göndürle Höyük) Mezarlığı[42], İkiztepe Höyüğü[43] ve Dede Mezarı'nda[44] açığa çıkartılan mezarların da yayını yapılmıştır.

T. Özgüç, 1948 yılında "Öntarih'te Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri" konulu doçentlik tezini hazırlamış ve çalışma kitap olarak yayınlanmıştır. Eser, ağırlıklı olarak MÖ III. binyıl Anadolu'sunun ölü gömme adetlerini incelemektedir. A. Anan ise doktora tezinde Neolitik Dönem'den MÖ II. binyıl sonuna kadar Anadolu'da ölü gömme geleneklerini incelemiştir[45]. İ. M. Akyurt'un, *MÖ 2. Binde Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri* adlı kitabı, yazarın ölümünden sonra bilimsel bir kurulun denetiminde ve çeşitli bilim insanlarının katkılarıyla 1998 yılında yayınlanmıştır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde S. L. Woolley, 1914 yılında Karkamış kazıları ışığı altında MÖ II. binyılda ölü gömme geleneklerini ortaya koymuştur[46]. Lidar Höyük mezarları, G. Kaschau'nun yayınında ele alınmıştır[47]. Anadolu'nun genelini, yalnızca bir bölgesini ya da bir yerleşimi içeren bu çalışmaların dışında, tezin konusu olan

[28] Özgüç 1978: 19-30.
[29] Emre 1978.
[30] Emre 1978.
[31] Özgüç 1986a: 383-402.
[32] Kull 1988.
[33] Süel 1989, 1990, 1991.
[34] Öztan 1993: 283, 1994: 248, 2001: 120, 2002: 328-329, 2004: 233.
[35] Öztan 1998: 167-175.
[36] Türktüzün 2002.
[37] Emre 1991: 1-15.
[38] Sheer 2000.
[39] Bilgen 2005.
[40] Emre 1978.
[41] Özgüç 1950, 1953, 1954, 1955, 1959, 1964, 1978, 1986b.
[42] Özsait 1996, 1999, 2001, 2002.
[43] Alkım vd. 1988, 2003.
[44] Üyümez vd. 2007, 2008.
[45] Anan 1987.
[46] Woolley 1914: 87-98.
[47] Kaschau 1999.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi mezarlarını, H. K. Ensert, *Erken Tunç Çağı Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi Ölü Gömme Gelenekleri Işığında Oylum Höyük Mezarları* (1995) başlıklı doktora tezi[48]; D. Yılmaz, *M.Ö. III. Binde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Ölü Gömme Adetleri* (2003) başlıklı yüksek lisans tezi[49], Ö. Erdem Dağ, *Orta Tunç Çağı* Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Ölü Gömme Gelenekleri Işığında Oylum Höyük *Mezarları* (2004) başlıklı yüksek lisans tezi[50] olarak hazırlamıştır. Erdem yüksek lisans tezinde, Oylum Höyük'ün kuzeydoğu yamaç çalışmalarında açığa çıkartılan 30 adet OTÇ mezarını değerlendirmiştir.

I.5. ÇALIŞMA YÖNTEMİ

Tezin hazırlık aşamasında öncelikle yayın taraması yapılmış, bu çalışmada Ege Üniversitesi Kütüphanesi, Koç Üniversitesi Kütüphanesi, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi ve İngiliz Arkeoloji Enstitüsü Kütüphanesi'nden yararlanılmıştır. Tezde Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgeleri'nde açığa çıkartılan mezarlar, yayınlananlardan ulaşılabilen kaynaklar doğrultusunda kullanılmıştır.

Tezin bir bölümünü oluşturan Oylum Höyük'te her kazı döneminde ortaya çıkartılan mezarlar, arazi çalışması sırasında tanımlanmış, çizilip fotoğraflandıktan sonra kaldırılmıştır. Tüm kazı sezonlarında açığa çıkartılan mezarlar ve mezar eşyalarının tanımları, fotoğrafları ve çizimleri kazı arşivinden toplanmış, temiz çizimleri yapılarak tezin levhalar bölümü oluşturulmuştur. Sonraki aşamada 143 adet OTÇ mezarı File Maker programına girilmiştir. Oluşturulan veri tabanı, mezarların ortaya çıkartıldıkları açmayı, özgün alanı ile birlikte mezarın türünü, dönemini, mezardaki birey sayısını, belirlenmiş olanların cinsiyetlerini, bireylerin yatış pozisyonunu, iskeletin korunma durumunu, mezar eşyalarını ve eşyaların mezar içindeki konumunu içermektedir. Mezarların yanı sıra mezarların içerisinde bulunan seramik ve küçük buluntular için de veri tabanı hazırlanmıştır. Çalışmada mezarların ve iskeletlerin tanımlanmasında çeşitli makalelerin yanı sıra antropoloji sözlüğünden yararlanılmıştır.

[48] Ensert 1995.
[49] Yılmaz 2003.
[50] Erdem-Dağ 2004.

I.6. TERMİNOLOJİ

I.6.1. KRONOLOJİ

OTÇ kronolojisinde bölgelere göre çeşitli adlandırmalar ve tarihlendirmeler söz konusudur. Anadolu'da bu dönem iki evreye ayrılmış olup OTÇ I MÖ 1950-1900, OTÇ II ise MÖ 1910/1900-1750/1740 tarihleri arasına yerleştirilmiştir[51]. Evreler kendi içinde A ve B olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Suriye'de ETÇ, Erken Suriye I-III; OTÇ ise Eski Suriye Dönemi olarak adlandırılmıştır[52]. Bu dönem iki alt evreye ayrılarak OTÇ I MÖ 2000-190, OTÇ II ise MÖ 1900-1600 tarihleri arasına yerleştirilmiştir[53]. Mezopotamya kronolojisinde OTÇ, Eski Babil, Eski Assur ve İsin-Larsa Dönemi'ne denk gelmektedir. Bu dönem MÖ 2000-1900, MÖ 1900-1800 ve MÖ 1800-1550/1530'a tarihlenmiştir[54].

Filistin'de OTÇ I ve II olmak üzere iki evreye ayrılmıştır. OTÇ I MÖ 2000-1900, OTÇ II evresi ise A, B ve C olmak üzere üç alt evreye bölünmüştür. OTÇ I'in başlangıcı MÖ 2150/2100'e çekilmiş[55], ancak çoğunlukla MÖ 2000 tarihi kabul görmüştür[56]. Bölgede OTÇ IIA MÖ 1850-1700, OTÇ IIB MÖ1700-1600, OTÇ IIC MÖ1600-1550 tarihleri arasına yerleştirilmiştir[57].

1.6.2. MEZARLARIN KONUMU

Bölgede OTÇ'de ölüler yerleşim içi (intramural) ve yerleşim dışı (extramural) olmak üzere iki şekilde gömülmüştür. Ölüler yerleşim yeri içinde, çoğunlukla oda tabanı veya avlu zemini altına gömülürken, Lidar Höyük[58] mezarlarında olduğu gibi evlerin dışında kalan boş alanlara, Tilmen Höyük'teki gibi[59] suru oluşturan kazamatlara

[51] Hrouda 1971; Mellart 1957; Mellink 1992; Veenhoof 1995.
[52] Bonatz vd. 1998: 15.
[53] Akkermans ve Schwartz 2003: 288; Einwag 1998: Abb.7; Laneri ve Schwartz 2011: 339.
[54] Hallo ve Simpson 1971.
[55] Bu tarihler R. Amiran ve W. Dever tarafından verilmiştir (Einwag 1998: 30-31).
[56] Bu tarihler G. E. Wright, W. Albright, P. W. Lapp ve W. Dever tarafından önerilmiştir (Einwag 1998: 30-31).
[57] Bu tarihler W. Albright, R. Amiran, A. Mazar ve H. Weippert tarafından öne sürülmüştür (Einwag 1998: 30-31).
[58] Kaschau 1999: 157.
[59] Alkım 1974: 5-6; Duru 2013: 38.

ya da Kargamış mezarlarında[60] görüldüğü üzere duvar içindeki bölmelere yerleştirilmiştir. Bazı merkezlerde, mezarlar yerleşim yerinin belirli bölümlerinde toplanmış ve yerleşim içi (intramural) mezarlıklar şeklinde tanımlanabilecek alanlar oluşturulmuştur[61].

1.6.3. MEZAR TÜRLERİ

OTÇ'de Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi'nde bulunan yerleşimlerde, şekil ve yapım tekniği açısından sekiz mezar türü açığa çıkartılmıştır. Bunlar basit toprak, pişmiş toprak kap (çömlek ve küp), seramik parçalı, tekne (*larnax*), sanduka (taş, ahşap, kerpiç), oda, kuyu mezar ve dolmenlerdir.

1.6.3.1. Basit toprak mezar: Mezar çukurunun boyu, hoker ya da dorsal durumda gömülen bir insanı içine alabilecek uzunlukta olup, derinliği 0.20-0.60 m arasında değişen mezar türüdür. Düzensiz, dikdörtgen, kare veya oval biçimli çukurlar, 0.30-0.50 m arasında değişen genişliktedir. Mezar çukurları, çukurdan çıkarılan toprakla doldurulmaktadır[62]. Bu tür mezarlarda çukurun etrafı kerpiçle veya toplama taşlarla çevrelenebilmektedir[63].

1.6.3.2. Pişmiş toprak kap mezar: Gömülen kişinin büyüklüğüne göre küp, çömlek veya pişirme kabı gibi seramikten bir kabın kullanıldığı mezar türüdür. Bebek ve küçük çocuklar için çömlek tipi kaplar, yetişkinler için ise genellikle büyük küpler kullanılmaktadır[64].

1.6.3.3. Tekne (*Larnax*) Mezar: Pişmiş topraktan yapılmış oval tekneler[65] kullanılarak oluşturulan mezar türüdür.

1.6.3.4. Seramik parçalı mezar: Gömütlerin üzerinin yayvan çanak ya da iri küp parçalarıyla örtülmesi ile oluşturulan mezar türüdür.

1.6.3.5. Sanduka mezar: Bu mezar türü, taş, ahşap, kerpiç ve pişmiş topraktan (lahit) olmak üzere 4'e ayrılır. Taş sanduka mezarlar, yapım tekniğine göre ikiye ayrılmaktadır:

---

[60] Woolley 1921: 133-134.
[61] Lidar Höyük'ün kuzeybatı etekleri intramural mezarlık alanı olarak kullanılmıştır (Kaschau 1999: 157).
[62] Özgüç 1948: 3-4.
[63] Akyurt 1998: 4.
[64] Akyurt 1998: 4.
[65] Tekçam 2007: 127.

1) Dört veya en çok altı iri, yassı taşla çevrelenen, üzeri tek veya çift taşla örtülen mezar.

2) Dört yanı irili ufaklı ve düzensiz taşlarla çevrelenen, üzeri açık bırakılan mezar[66]. Açılmış bir mezar çukurunun etrafının taş dilimleriyle, rastgele taşlarla ya da kerpiçle örülerek yapılmış duvarları olan ve bazen üstleri aynı tür malzeme ile kapatılan mezar türüdür. Yanları çevrelenmiş küçük bir mekân oluşu ve içeriğini korumaya yönelik işlevi bulunduğu dikkate alınarak biçim olarak sandığa benzetildiği için sandık mezar terimi de tercih edilmektedir.

1.6.3.6. Oda mezar: Gömme yapılan mekânlarının taştan örüldüğü, dörtgen, megaron, oval veya yuvarlak planlı mezarlar, taştan ya da kerpiçten yapılmaktadır. Mezarlara giriş, bir kapıyla yapılır. Gömme yapılan odanın üzerinin kubbe şeklinde küçük boyutlardaki taşlarla kapatılması nedeniyle kesik koni görünümünde olan ve kubbe üstü ancak iri yassı taş bloklarla kapatılabilen mezar türü "sahte kubbeli oda mezar" olarak tanımlanır[67].

1.6.3.7. Kuyu Mezar: Bir ya da daha fazla mezar odasına sahip düzensiz, yuvarlak, oval veya dikdörtgen biçimli taştan yapılmış[68] ya da basit çukur biçimli bırakılmış derin mezarlardır. Yapım tekniği, biçimleri ve boyutları değişebilmektedir. Kuyu mezarlar dikey ve yatay olmak üzere iki türdedir. Salat Tepe'de taştan örülerek yapılmış kuyu mezar, bu türün farklı bir örneğidir[69].

1.6.3.8. Dolmenler: Kısa aralıklarla dikilmiş dik taşların üzerine bir ya da daha fazla büyük taşın çatı gibi örtülmesiyle oluşturulan, oda formu kazandırılmış, büyük taşlardan yapılmış geniş mezar odalarıdır[70]. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Gaziantep ve Adıyaman illerinde tespit edilen dolmenlerin, henüz kazı çalışması yapılmadığı için içerdikleri malzeme bilinmemektedir. Ancak komşu bölgelerde açığa çıkartılan dolmenlerin, mezar olarak kullanıldıklarının kesin olması nedeniyle, Güneydoğu Anadolu dolmenlerinin de aynı amaçla yapıldıkları düşünüldüğü için[71] tezin kapsamına alınmıştır.

[66] Özgüç 1948: 31.
[67] Akyurt 1998: 4-5.
[68] Özgüç 1948: 40.
[69] Ökse vd. 2011: 274-275.
[70] Yükmen 2003: 53.
[71] Yükmen 2003: 51.

1.6.4. ÖLÜ GÖMME BİÇİMLERİ

Çeşitli dönemler boyunca ölüler, birincil (inhumasyon), ikincil ya da kremasyon şeklinde gömülmüştür. Bunlardan birincil gömme (inhumasyon), yakılmadan gömmeyi; ikincil gömme, birbiriyle eklemli olmayan iskelet bölümlerinin gömülmesini; kremasyon gömme ise yakılarak gömmeyi ifade etmektedir.

1.6.4.1. İnhumasyon: Ölü, mezar olarak açılan çukura bırakılarak üzeri örtülür. Bu yöntem, ölü bedenlerin gömülmesine ilişkin kültürel yollardan biri ve en yaygın olanıdır[72].

Yatırılış Pozisyonları:

Dikkate alınması gereken nokta iskelete ilişkin bilgilerdir. Bir iskeletin pozisyonu bacaklar, kollar ve kafa olmak üzere üç anatomik dayanaktan anlaşılmaktadır. İskeletin yatış pozisyonunu belirlemede en önemli ölçüt bacaklardır. Bacakların konumuna göre başlıca dört yatış pozisyonu belirlenmiştir:

Dorsal (sırtüstü): Bu durumda bacaklar sağa ya da sola herhangi bir bükülme göstermeksizin dümdüz uzanmaktadır. Gövde ile bacak kemiklerinin ekseni arasındaki açının yaklaşık 180° olduğu görülür.

Yarı hoker (Yarı büzülmüş): Gövdenin ekseniyle uyluk kemiğinin (femur) ekseninin 90-180° arasında bir açı yapması ile belirlenir. Söz konusu durumda uyluk kemiği ve kaval kemiği (tibia) arasındaki açı, genellikle 90°'den küçüktür.

Hoker (Büzülmüş): Bu pozisyonda gövdenin ekseniyle uyluk kemiğinin ekseni arasındaki açı 90°'den küçüktür ve ayaklar leğen kemiğine (pelvis) değecek şekilde yakın durumdadır.

Tam hoker (Tamamen büzülmüş): Yukarıda belirtilen açıların 0° ya da buna çok yakın olmasıyla ortaya çıkan pozisyondur. Bu yatırılış pozisyonunda dizler göğüse çok yakındır; uyluk kemiği ile kaval kemiği eksenleri birbirlerine neredeyse paralel durumdadır[73].

Kolların konumu da bacaklarda olduğu gibi dört grupta toplanmıştır:

Gövde boyunca uzanmış: Kollar gövdenin her iki yanında herhangi bir bükülme göstermeksizin uzanmaktadır.

---

[72] Emiroğlu ve Aydın 2003: 343.
[73] Sevim vd. 2006: 662; Sprague 1968: 481; Ubelaker 1999: 15-16.

Karın üzerinde çapraz: Pazu kemikleri (humerus) gövdenin her iki yanında uzanmakta; ancak ön kol kemiklerinden (radius ve ulna) başlayarak karına doğru yönelmektedir. Eller cinsel organ üzerinde ya da birbirlerine çapraz şekilde durmaktadır**.**

Göğüs üzerinde: Kollar göğüs üzerinde çapraz ya da birbirleriyle kesişmeyecek biçimde durmaktadır. Böyle bir durumda hangi elin yukarıda bulunduğu belirtilmelidir.

Çene altında: Kollar tamamen yukarı doğru bükülmüş ve eller genellikle çenenin hemen altında yer almaktadır[74].

İskeletin yatış pozisyonunu belirlemede üçüncü anatomik ölçüt kafanın yönüdür. Kafanın yönü de diğer iki ölçütte olduğu gibi dört kategoride değerlendirilir. Bunlar sağa dönük, sola dönük, yukarı dönük ve geriye düşmüş olarak gruplandırılmıştır[75]. Daha anatomik bir tanım da kullanılabilir. Örneğin "kuzeydoğuya bakan sağ çeper kemiği üzerine yatan" veya "yukarı doğru bakan kafanın arka tarafı üzerinde yatan" gibi tanımlar tercih edilebilir. Tanımlama ne şekilde yapılırsa yapılsın, arazi raporlarının ayrıntılı olarak tutulması, daha sonraki çalışmalarda kullanılabilmesi açısından önemlidir.

İskeletin yatırılış yönü omurgaya (atlas-sacrum) bakılarak anlaşılmaktadır. Kafatasının hemen altından, leğen kemiğinin son bulduğu kısma kadar uzanan omurga, yatış yönünde temel ölçüt olarak alınmaktadır.

1.6.4.2. İkincil gömüt: İkincil gömütleri, birbiriyle eklemli olmayan iskelet bölümleri oluşturmaktadır. Bu gömme biçiminde, iskeletin gömüldükten belli bir süre sonra başka bir alana taşınması söz konusudur. Tunç Çağları'nda, yeni birey gömüleceği zaman eski birey ya da bireylere ait kemiklerin düzenlenmesiyle, iskeletin anatomik düzeninin bozularak ikincil gömütlerin oluştuğu görülmektedir.

Çoklu gömütler, genellikle ikincil gömüt sınıflamasına girer. Bu gömüt türlerinin kazısında eğer varsa birbirleriyle eklem bağlantısı olan kemiklerin belirlenmesi, hem birey sayısının bulunmasında, hem de gömülme sırasında bireyin durumunu anlamada araştırmacılara yardımcı olur. Fakat ikincil gömütlerdeki

[74] Sevim ve Duyar 1992: 128; Sevim vd. 2006: 662; Ubelaker 1999: 17.
[75] Sevim vd. 2006: 662; Sprague 1968: 482; Ubelaker 1999: 18.

mezarlardaki birey sayısının saptanması, bireylerin yaşı ve cinsiyetlerinin belirlenmesi gibi işlemler laboratuar ortamında gerçekleştirilmelidir[76].

1.6.4.3. Kremasyon: Ölülerin yakılması geleneğidir. Bu geleneğe göre ölü, bir odun yığını üzerinde yakıldıktan sonra yakılan bedenden arta kalan yanmış kemik kalıntıları veya küller genellikle pişmiş toprak kaplar (urne) içine konularak gömülmektedir[77]. Bazen yakma işleminden sonra kalan kül ve kemikler, doğrudan doğruya mezar çukurlarına da bırakılmaktadır[78].

Kökeni Üst Paleolitik Çağ'a kadar uzanmakla birlikte ölü yakma geleneği, özellikle MÖ II. binyılda yaygınlaşmıştır. Bilinen en eski kremasyon örneği 26.000 yıl öncesine ait olup, Avustralya'da Mungo Gölü'nde tespit edilmiştir[79]. Anadolu ve aynı zamanda Orta Doğu için bilinen en eski yakarak gömme geleneği Aşıklı Höyük yerleşiminde görülmektedir[80]. Akeramik Neolitik Çağ'daki diğer kremasyon örneği Demirköy'de açığa çıkartılmıştır[81]. Bu örneklerin yanı sıra Marmaray Projesi kapsamında, İstanbul-Yenikapı kazılarında Geç Neolitik Dönem'e tarihlenen yedi adet urne bulunmuştur. Yenikapı örnekleri, ceset yakıldıktan sonra geriye kalan kemiklerin toprağa açılan çukurlara ya da urneler içine koyulması ile, Anadolu'nun şimdilik bilinen en eski kremasyon mezarları olması açısından önemlidir[82].

Çayönü Tepesi[83] ve Kuruçay'da[84] açığa çıkartılan yanmış kemiklerin bilinçli olarak yakılmadığı görülmektedir. Çatalhöyük'te de Neolitik Dönem evlerinin tabanları

[76] Sevim vd. 2006: 662.
[77] Emiroğlu ve Aydın 2003: 500.
[78] Bu duruma Yenikapı (Yılmaz 2011: 292), Antandros Melis Nekropolü (Polat vd. 2007: 51, 2009:51) ve Enez Çakıllık Nekropolü'ndeki (Başaran 2006: 412) mezarlar örnek verilebilir.
[79] Bowler vd. 1970: 39-60.
[80] İskeletlerin tümünde kafatası ve gövde kalıntıları değişik oranlarda yanma izi göstermektedir. Wahl'ın kadavralar üzerindeki deneysel çalışmalarına dayanarak (Wahl 1981), Aşıklı'daki yanma durumları incelenmiş; ölülerin 200ºC'yi geçmeyen düşük ısıda yakıldıkları sonucuna varılmıştır. Ölülerin gömüldüğü taban altı çukurlarda hiçbir yanma izinin görülmemesi, bunların başka bir yerde yakıldıktan sonra evlerin tabanları altına hoker pozisyonunda gömüldüklerini göstermiştir. Ayrıca erişkin bir erkeğe ait iskelet üzerinde bulunan çok miktardaki yanmış odun parçalarından, ölülerin genellikle yakıldıktan hemen sonra çukura gömüldüğü anlaşılmıştır. Aşıklı'da ölü yakma geleneğinin ritüel mi, yoksa hijyenik amaca yönelik bir davranış mı ya da bu davranışın altında başka bir nedenin mi yattığı bilinmemektedir (Özbek 1993: 206).
[81] Rosenberg 2007: 17.
[82] Başgelen 2014: 18; Yılmaz 2011: 292.
[83] Kafataslı Yapı'nın kuzeyindeki bir çukur içinde depolanan kemiklerin bazılarında belirgin yanma izleri bulunmaktadır. Bunların, binanın yeniden kullanımı sırasında yapılan düzenlemelerle, çeşitli yerlerden toplanıp buraya yığılan kemikler olduğu düşünülmektedir (Özbek 1990: 163). Yapıda ele geçen kemikler üzerinde yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar ise (Yılmaz 2010:1295), binanın yakılması sırasında

altında yanmış iskeletler bulunmuştur. İskeletlerin belirli bölümleri eksik, kafatası gövdesinden ayrılmış, anatomik pozisyonlarının büyük ölçüde kaybolmuş olmasından dolayı, ikincil gömmeler sırasında yumuşak dokuların yakarak temizlenmesi için ateşten yararlanıldığı düşünülmektedir[85].

Kalkolitik Dönem'de kremasyon mezarlar, Karain Mağarası[86], Yumuktepe[87] ve Tell Kurdu'da[88] ortaya çıkartılmıştır.

ETÇ'de Batı Anadolu Bölgesi'nde bazı yerleşimlerde yanmış kemikler ele geçmekle birlikte[89], kremasyon uygulaması yalnızca Kaklık Mezarlığı'nda görülmektedir[90]. Orta Anadolu Bölgesi'nde Kuşsaray Höyüğü[91], Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ise Gedikli-Karahöyük'te 270'e yakın kremasyon mezar ortaya çıkartılmıştır[92]. Girnavaz'da basit toprak[93] ve kerpiç sanduka mezarlarda[94] yanmış iskeletler bulunmuştur. Bu dönemde kısmen yakma/tütsüleme şeklinde yapılan kremasyonlar da vardır[95].

OTÇ'de kremasyon mezarlar, Batı Anadolu Bölgesi'nde Ulucak[96]; Orta Anadolu'da Demircihöyük-Sarıket[97], Acemhöyük[98], Arıbaş Mezarlığı[99], Çavlum[100],

---

kemiklerin dolaylı olarak yanmış olduğu hipotezini (Erim-Özdoğan 2007) desteklemiştir. DE yapısının kuzeyindeki platformun içinde bulunan teknede, hoker pozisyonunda aşırı yanmış bir iskelet açığa çıkartılmıştır (Çambel vd. 1990: 70).

[84] Höyükte dağınık biçimde kömürleşmiş, karbonize kemik parçalarına rastlanmış; kemiklerin çok hafif, yüzeysel olarak yandığı tespit edilmiştir. Kuruçay'da yanmış insan kemikleri yangın katında ele geçtiğinden bilinçli olarak yakılmadığı düşünülmektedir (Deniz 1987: 121).

[85] Sheer 1993a: 11.

[86] Yalçınkaya vd. 2008: 474, 2014: 240.

[87] Garstang 1953: 111.

[88] Yener vd. 2000: 209.

[89] Joukowsky, Afrodisyas'ta ele geçen kömür parçaları, yoğun kül ve kemik parçalarının kesin olarak kremasyonu göstermediğini, kemikler üzerinde analiz yapılarak yorum yapılabileceğini belirtmiştir (Joukowsky 1986: 121). Karaağaç Köyü'nde, höyük yakınında bulunan küp mezar içinden ele geçen yanmış insan kemiklerinin, kremasyon mezara ait olup olmadığı hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir (Alp 1965: 5).

[90] Topbaş vd. 1998: Mezar 15.

[91] Koşay 1968: 89.

[92] Duru 2006: 57.

[93] Erkanal 1990: 265.

[94] Erkanal 1991: 282.

[95] Müskebi (Mylonas 1966: 113 vd.), Kültepe (Özgüç 1950: 56-57), Alacahöyük, Kaledoruğu (Özgüç 1948: 96), Yanarlar (Emre 1978: 64), Çavlum (Bilgen 2005: 11).

[96] Abay vd. 2000: 361; Derin ve Özkan 1999: 118, 121-122, 125, 128, 130.

[97] Sheer 1993b: 369, 2000: 181.

[98] Öztan 2006: 395-396.

[99] Öztan 1994: 249, 1995: 191-192, 1998: 168-169.

[100] Bilgen 2005: 11-12.

Dede Mezarı[101], Konya-Karahöyük[102], Osmankayası[103], Ilıca'da[104]; Güneydoğu Anadolu'da Tell Açana[105], Gedikli-Karahöyük[106] ve Salat Tepe'de[107], Doğu Anadolu'da Ani Nekropolü'nde[108] açığa çıkartılmıştır. GTÇ'de ise Batı Anadolu Bölgesi'nde Panaztepe[109], Baklatepe[110], Müskebi[111], Beşiktepe[112] ve Troya'da[113]; Orta Anadolu'da Osmankayası[114] ve Bağlarbaşıkayası'nda[115], Güney Anadolu'da Gözlükule[116] ve Soloi'de[117]; Güneydoğu Anadolu'da ise yalnızca Tell Açana'da[118] kremasyon uygulaması görülmektedir.

MÖ II. binyılda kremasyon geleneği, basit çukur kremasyon mezar, oda mezar, sanduka mezar, urne ve küp mezar olmak üzere beş mezar türünde görülür. Bunlar arasında en yaygın olan urne mezarlar, Ulucak, Arıbaş Mezarlığı, Osmankayası, Ilıca, Tell Açana ve Salat Tepe'de görülür. Küp mezarlara yapılan kremasyon, Çavlum, Dede Mezarı, Demircihöyük-Sarıket, Müskebi'de; basit çukurlara yapılan kremasyon türü ise, Konya-Karahöyük ve Arıbaş Mezarlığı'nda tespit edilmiştir. Panaztepe ve Baklatepe'de oda mezarlara, Demircihöyük-Sarıket'te ve Ani Nekropolü'nde taş sanduka mezarlara kremasyon yapıldığı görülür.

DÇ'ye gelindiğinde Doğu Anadolu Bölgesi'nde kremasyon mezarların yoğun olduğu görülmektedir. Kremasyon, EDÇ'de çoğunlukla oda mezarlara yapılırken[119],

[101] Üyümez vd. 2008: 406.
[102] Alp 1956: 35.
[103] Bittel vd. 1958: 29.
[104] Orthmann 1965, 1967: 61.
[105] Woolley 1955: 221.
[106] Duru 2006: 67.
[107] Ökse 2009: 25; Ökse vd. 2010: 319, 323.
[108] Özfırat 2001: 68-69.
[109] Erkanal 1987: 256-257, 1988: 349, 1994: 464-465, 2010: 103-104.
[110] Erkanal ve Özkan 1998: 403-404.
[111] Boysal 1964: 82; 1967a: 8.
[112] Korfmann 1986: 233, 1987: 265.
[113] Blegen 1939: 228; Korfmann 1993: 384, 1995: 244.
[114] Bittel vd. 1958: 29.
[115] Bittel vd. 1958: 34.
[116] Goldman 1956: 47, Fig. 167.
[117] Yağcı 2008: 152-154.
[118] Woolley 1955: 204, 206-207, 211, 223.
[119] Derin 1993; Karagündüz (Belli ve Konyar 2003: 62; Sevin ve Kavaklı 1995: 339-340, 1996: 23-24), Yoncatepe (Belli ve Kavaklı 2000: 438-439, Res. 10; Belli ve Konyar 2003: 69, Res. 33, 36-37; Belli ve Tozkoparan 2004: 357, Res. 6-7) ve Dilkaya mezarlıklarında (Çilingiroğlu 1993: 478) oda mezarlarda kremasyon görülür.

Dilkaya'da taş sanduka mezarlarda da görülür[120]. Dilkaya'da kremasyon mezarların hemen yanında, yakma yeri de (krematoryum) tespit edilmiştir[121].

ODÇ'de ise Doğu Anadolu'da Altıntepe'de tapınak duvarının dibinde inhumasyon ve yerinde yakılmış kremasyon gömme birlikte görülürken[122], bazı nekropollerde oda mezarlarda inhumasyon ve kremasyon gömme birlikte uygulanmıştır[123]. Bu dönemde diğer kremasyon türü olan urnelere gömme de vardır[124]. Urnelerin ağızları tabak, kase, küçük çömlek, testi veya kırık seramik parçalarıyla ya da kapak taşlarıyla kapatılmaktadır. Dilkaya ve Altıntepe'de olduğu gibi urnelerin omuzları üzerinde tek, iki ya da üç delik açılmıştır. Bu dönemde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Kavuşan Höyük'te kremasyon gömme içeren urneler açığa çıkartılmıştır[125].

GDÇ'de Güneydoğu Anadolu'da kremasyon gömme türü, urneler[126] ve kremasyon çukurlarından oluşur[127]. Güney Anadolu'da Elmalı-Bayındır C ve D tümülüslerinde[128], Orta Anadolu'da Boğazköy[129], Gordion A, C, F, K-I, M ve V tümülüslerinde kremasyon geleneği görülür[130].

Genel olarak bakıldığında MÖ II. binyılda Hitit yayılım bölgesinde kremasyon uygulamalarına sıkça rastlanmaktadır. Ancak MÖ II. binyıl boyunca Anadolu'nun her bölgesinde, yakma geleneği tek geçerli gelenek halini almamıştır[131].

---

[120] Çilingiroğlu 1986: 154, 1987: 85.
[121] Çilingiroğlu 1988: 233.
[122] Karaosmanoğlu vd. 2011: 168.
[123] Bu durum Adilcevaz H Kayalığı (Bilgiç ve Öğün 1974: 32-33), Patnos/Dedeli, Patnos/Liç (Öğün 1973: 66-67), Van-Altıntepe (Sevin vd. 2000: 423 vd.) mezarlarında görülmektedir.
[124] Derin 1993, 1994; Habibuşağı (Öğün 1984: 238), Altıntepe (Sevin 2012: 125-128; Sevin vd. 2000: 424), Ayanis (Çilingiroğlu ve Kozbe 1994: 449, Res. 5), Dilkaya (Çilingiroğlu 1989: 264, 1990: 250, 1991: 272-273; 1993: 478-479; Çilingiroğlu ve Derin 1992: 408-410, Res. 6, 8-9), Kalecik (Çavuşoğlu vd. 2009: 274), Van Kalesi (Sevin 2012: 86-91).
[125] Urnelerin bir kısmı çukurlarda ele geçmiş olup, devrilmelerini önlemek için seramik parçaları ve/veya taşlarla desteklenmişlerdir (Kozbe 2013: 337, Şek. 6).
[126] Kavuşan Höyük (Kozbe 2013: 335) ve Karkamış'ta (Marchetti 2014: 238, Fig. 14) bu döneme tarihlenen bir urne bulunmuştur. Deve Höyük I mezarlarının çoğunluğu MÖ 8. yüzyıla, bir kısmı da MÖ 7. yüzyıla tarihlendirilir (Moorey 1980: 5).
[127] Ziyaret Tepe'de Tunç Saray'da avlu tabanına açılmış, dikdörtgen biçimli, kil sıvalı çukurlara kremasyon gömmeler yapılmıştır (Matney vd. 2013: 304, Şek. 4).
[128] Tümülüsler Frig Dönemi'ne tarihlenir (Dörtlük 1989: 174).
[129] Schachner 2013: 296-297.
[130] Gordion A, C ve V tümülüsleri MÖ 6. yüzyılın ortalarına, F, MÖ 7-6. yüzyıl arasına, M, MÖ 7. yüzyıl sonu - 6. yüzyıl başına ve K-I Tümülüsü ise MÖ 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir (TAY, DÇ veri tabanı). Frigler'de MÖ 7. yüzyılın içinde kremasyon geleneği ortaya çıkmış ve yakılan kemik ve küllerin üzerine yine yığma toprak ve tepeler yapılmasına devam edilmiştir (Sevin 2003: 273).
[131] Sheer 1993a: 15.

II. BÖLGENİN COĞRAFYASI, OTÇ'DEKİ SİYASİ YAPISI VE KRONOLOJİSİ

II.1. Coğrafya ve Yerleşimlerin Dağılımı

1941 yılında toplanan Türkiye I. Coğrafya Kongresi'nde, ülkenin coğrafi bölgeleri için kabul edilen esaslara göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi, "Güneydoğu Toroslar yayının dış kenarlarıyla Türkiye-Suriye sınırı arasında olup, bütünüyle geniş bir plato görünümündedir[132]. Yaklaşık olarak 57.000 km^2 yüzölçüme sahip olan bölge, Türkiye coğrafyasının %7,5'ini oluşturur. Kapladığı alan yönünden ülkenin en küçük bölgesidir. Geniş ovaların, düzlüklerin bulunduğu bölgede, en önemli yükseltileri Mardin-Midyat Eşiği ile kalkan şeklinde uzanan Karacadağ bazalt konisi oluşturmaktadır **(Har.1)**. Gaziantep, Kilis, Adıyaman, Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır, Batman ve Siirt illeri bu bölgede yer alır[133].

Yapısal yönden Güneydoğu Torosları ile Mezopotamya düzlüğü arasında bulunan bölgenin yüzey şekilleri engebeli olmayıp, rakımı 500 m civarındadır. Türkiye'nin en büyük ve geniş düzlükleri, Toros dağları yayının eteklerinde uzanmaktadır. Bölge, fiziki ve beşeri faktörlere bağlı olarak, yerleşme ve ekonomik etkinlikler açısından iki bölüme ayrılmıştır. Karacadağ volkan konisi, bölgeyi ayıran sınır olup batıda Orta Fırat Bölgesi, doğuda Dicle Bölgesi bulunur. **Dicle Bölgesi**, Dicle nehri yukarı havzasının büyük bir kesimini içine alır. Batı sınırı kabaca Dicle ve Fırat nehirleri su bölümü havzasından geçen bölgenin güneyini, Türkiye-Irak-Suriye sınırı oluşturur. Kuzey kısmı Güneydoğu Toroslar'ın eteklerine dayanan bölgede, Toroslar'ın eteklerinde yer yer geniş düzlükler uzanmaktadır. Topoğrafyada meydana gelen gelişmeler sonucunda bölge, Diyarbakır çanağı, Mardin-Midyat Eşiği ve Karacadağ olmak üzere üç alt bölgeye ayrılmıştır. **Orta Fırat Bölgesi**, Fırat ve Ceyhan havzalarının su bölümü arasında yer alır. Güneyinde Harran ve Ceylanpınar ovaları, batı ve kuzeybatı kesiminde Gaziantep-Şanlıurfa ve Adıyaman platoları bulunur. Bölgenin

[132] Atalay 1984: 8-9, 11.
[133] Atalay 2000: 391, 430.

engebeli kısımlarını, Toros dağlarının etekleriyle, doğusunda bulunan Karacadağ volkan konisi oluşturur[134].

Bölge iklimsel olarak kış ve yaz mevsimlerinde, yağış ve sıcaklık durumunu doğrudan etkileyen farklı hava kütlelerinin etkisi altında kalmaktadır. Bölgenin engebeli olmayan yüzey şekillerine sahip olması, topoğrafya şartlarına bağlı olarak iklimde çok önemli değişikliklere neden olmaz. Yaz döneminde çoğunlukla Basra alçak basınç merkezine yerleşmiş olan kuru ve sıcak tropikal hava kütlesinin altında kalırken, kış döneminde Orta Akdeniz'den gelen yağışlara neden olan cephelerin etkisi altına girmektedir[135].

Coğrafi açıdan Suriye-Mezopotamya'nın kuzey uzantısı olarak kabul edilen bölge, tarih öncesi ve tarihi çağlar boyunca Orta ve Doğu Anadolu ile Suriye-Mezopotamya arasında gidip gelen göçebe çobanlar, ticari kervanlar ve ordular için doğal bir geçiş yolu olmuştur. Fırat, Dicle, Balih ve Habur nehir vadilerini izleyen veya bazen ana ve tali yollar üzerinde bulunan yerleşmelerde, ekonomik faaliyet olarak tarımla birlikte ticaret yapılmıştır[136].

Klasik Dönem öncesinde yerleşim yerlerinin dağılışı, insanların alçakta bulunan havza ve nehir vadilerini tercih ettiklerini göstermektedir. Fırat Vadisi'nin, en yoğun yerleşilen yerlerden biri olması da bunu doğrular. Fırat'ın batısındaki büyük kollar, Adıyaman'ın kuzeyindeki dağlardan gelen sularla beslenerek hiç kurumazken; doğusundaki daha kısa kollar yalnızca kışın yağmur sularıyla beslendikleri için bütün yıl boyunca akmazlar. Çermik çayı, Bozova çayı ve Fırat'ın yoğun taşkınları sonucunda ova seviyesinin 1 m kadar yükselmesi, nehir kenarındaki bazı yerlerde daha az yerleşme görülmesini açıklamaktadır. Nitekim Kalburcuçayı ve Fırat'ın birleştiği yerin yaklaşık 12 m yüksekliğindeki terasının kenarında bulunan Hayaz Höyük'te, yerleşim tabakaları arasında görülerek taşkınların yerleşime verdiği zararı gösteren çakıl taşlı dolgular bu görüşü doğrular[137].

Yerleşik topluluklar, alçak arazilerde bulunan verimli vadileri ve ovalara ulaşılmasını engelleyen dağlık alanları (Siirt'in doğusundaki bölge) yerleşim yeri olarak

[134] Atalay 2000: 394, 430, 436.
[135] Atalay 2000: 399.
[136] Yakar 2007: 391.
[137] Yakar 2007: 391.

seçmemiştir. Siirt'in batısındaki Kezer ve Başur vadilerinde ise yalnızca birkaç yerleşim yeri bulunmasının nedeni, buralarda dar ve kısıtlı tarım alanlarının bulunmasıyla açıklanmaktadır. Diğer taraftan Garzan Vadisi oldukça geniş alanı ile tarıma ve otlatmaya uygun alanlar sunmuştur[138].

II.2. Siyasi Yapı

MÖ III. binyılın sonu, MÖ II. binyılın başlangıcında yaşanan çöküş döneminin nedenleri arasında, dıştan gelen toplumların ekonomik ve politik etkileri, küçük çapta şehirlerin olması, teknolojik değişiklikler, değişen iklim koşulları ve yeni etnik gruplar olduğu düşünülmektedir[139]. Yeni etnik grupların yönetici isimleri, Suriye ve Mezopotamya'da özellikle MÖ II. binyılın ilk yüzyıllarında ortaya çıkmaya başlayan yazılı kaynaklarda da açık olarak görülmektedir. Ur Krallığı'nın ve Suriye'de ETÇ yerleşimlerinin çöküşünden sonra, Akdeniz'den Pers Körfezi'ne kadar Amurrulu yöneticilerle karşılaşılır[140].

MÖ III. binyılın sonlarına doğru, III. Ur hanedanlığının yıkılmasıyla, Mezopotamya ve Suriye'de etkinlik gösterebilecek güçte bir siyasi yapı kalmamıştı. Mısır'da ise İlk Orta Krallık Dönemi'nde (yaklaşık 2160-1994), bölgede Mısır etkisi ve gücü azalmış olup, az sayıda yazılı kaynak, Nil deltasının ötesinde Asya ülkelerinde yaşanan politik değişikliklerden söz eder. Bu dönemde Amurrular'ın yayılımı sonucu ortaya çıkan politik olaylar, özellikle Mari arşivlerinde geçmektedir. Amurrular'ın siyasi yapıyı ele geçirmesiyle, Suriye'de yazılı geleneğin kesintiye uğradığı görülür[141].

Amurru ülkesi, MÖ III. binyılın ortalarından itibaren çivi yazılı metinlerde geçen, özellikle Orta Fırat'ın batı bölümünü belirtmek için kullanılan bir terimdi. Daha sonra Amurru adı, bölgede yaşayan ve bu bölgeden Mezopotamya içlerine göç eden kabileler için kullanılmaya başlanmıştır. MÖ II. binyıldan itibaren ise Amurru, Hums ovası ve Akdeniz kıyıları arasındaki bölgeyi belirten bir coğrafi tanım olarak kullanılmıştır. Yine Amurru bölgesi, I. Šuppiluliuma'nın hükümdarlığına kadar, Mitanni tarafından kontrol edilen bölgeye de verilen isim olarak bilinmekteydi. Bu

[138] Yakar 2007: 391.
[139] Akkermans ve Schwartz 2003: 288.
[140] Akkermans ve Schwartz 2003: 288.
[141] Klengel 1992: 39.

bölge, en azından III. Tutmosis döneminden itibaren Mısır etki alanı içine girmiştir. Mısır kaynakları Amurru'yu zengin bir bölge olarak tanımlarken, Amurrular'ın ekonomik ve politik gelişimi Amarna mektuplarına yansımıştır[142].

Sümer metinleri, Mezopotamya'yı tehdit eden Amurrulardan ilk kez Akkad Dönemi'nin ortalarında açıkça söz eder. Mezopotamya ve Mısır'ı aynı anda etkileyen çölden gelen göçün, Filistin'i de etkilemiş olduğu dikkate alınmalıdır. Amurru göçü, ETÇ'nin sonunu getiren çöküşü karakterize ederken, ETÇ-OTÇ geçişi için yaygın olan kent hayatının sonunu getirmiştir[143].

Eldeki veriler doğrultusunda, OTÇ'nin ilk yarısında, Batı Suriye şehirlerinin terk edildiği, boyutlarında değişiklikler olduğu ya da refah düzeylerinin düşüşe gittiği görülürken, Ebla gibi merkezlerin gücünü gösterdiği dikkati çekmektedir. Bunun dışında, Sacur, Cebbul, Hama, Kuveyk ve Amuk bölgelerindeki çalışmalarda da OTÇ I ile OTÇ II arasında herhangi bir değişiklik görülmemiştir. Ancak Hama'nın kuzeydoğusundaki kuru step bölgesinden gelen sonuçlar, ETÇ-OTÇ geçiş döneminde büyük, belki de yarı yerleşik toplumların varlığına işaret etmektedir[144].

Suriye'nin sahil bölgelerinde, ikinci binyıl başlangıcı ile ilgili buluntular oldukça dağınıktır. Önemli merkezlerden Tell Açana'nın, daha erken dönemdeki bilgileri sınırlı olduğundan, bu dönemde kurulduğu ve büyük tapınağın da yine bu aşamada yapıldığı düşünülmektedir[145]. Bunlarla birlikte Ras Shamra'da ise MÖ II. binyıl başlarına ait önemli kalıntılar açığa çıkartılmasına karşın, burada da stratigrafik tutarsızlıklar vardır[146].

OTÇ II'de kent hayatında bir yenilenme meydana gelmiştir. Bu dönemde politik olarak Mari, Alalakh ve Tell Leilan gibi yazılı kaynak veren kentlerin olduğu görülür. Yeni bölgesel güçler arasında Yamhad, Qatna, Hama, Terqa, Assur ve Mari vardır[147].

Eldeki veriler, özellikle MÖ 18. yüzyıl başlarında, Kuzey Suriye'ye yoğun Hurri göçlerinin olduğunu gösterir. Özellikle Şamsi-Adad ve oğullarının Kuzey Suriye'deki büyük krallıklarının çöküşünü fırsat bilen Hurrice konuşan aşiretler, olasılıkla Doğu

[142] Klengel 1992: 160, 161.
[143] De Vaux 2006: 237.
[144] Akkermans ve Schwartz 2003: 294.
[145] Akkermans ve Schwartz 2003: 296.
[146] Akkermans ve Schwartz 2003: 296.
[147] Akkermans ve Schwartz 2003: 297.

Toroslar'dan Kuzey Suriye ve Güneydoğu Anadolu ovalarına ve daha güneye doğru inerek, Fırat, Dicle ve Orta Asi vadilerinde bulunan köyleri ve kasabaları, Orta Fırat, Aşağı Balih ve Habur havzalarında yoğun olarak yerleşilmiş tarım arazilerini işgal etmişlerdir. MÖ 17. ve 16. yüzyıllarda Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da yaşayan en büyük etnik gruplardan biri olan Hurrili topluluklar, bölge politikasında olduğu kadar dini alanda da etkili olmuşlardır. Urşum ve Haşşum gibi OTÇ merkezleri, Senam ve Anişhurbi gibi Hurri kökenli krallar tarafından yönetilmiştir[148].

Anadolu'nun OTÇ kültür tarihi açısından en önemli bilgiler, Kayseri yakınlarındaki Kültepe (*Kaniš/Neša*) kazısından gelmektedir. Kültepe'de ele geçen yazılı belgeler, Anadolu'da OTÇ'yi aydınlatmasının yanı sıra Önasya tarihine, özellikle dönemin ekonomik ilişkilerine ışık tutmaktadır[149]. Anadolu tarihinin yaklaşık MÖ 1946 yılından başlayarak 200 yılı aşkın bir süre devam eden, Assur ile Anadolu arasında yoğun ticari ilişkilerin yaşandığı bu dönemde, Anadolu'ya gelen Assurlu tüccarlar yaklaşık 40 şehirde, "karum" ve "wabartum" olarak anılan "koloni" kurmuşlardır[150]. En önemli karumlar arasında *Kaniş* (Kültepe), *Durhumit*, *Hattuş* (Boğazköy), *Wahsusana*, *Burushattum* (Acemhöyük?), *Hurama*, *Hahhum*, *Nihria*, *Ursu* ve güney *Zalpa/Zalpah* (Tell Hammam et Turkman?) sayılabilir. Kayseri'nin 8 km kuzeydoğusunda yer alan *Kaniş*, bu kolonilerin merkezi durumundaydı. Karumlara yakın olan ve ticari ağda ikincil öneme sahip wabartumlar ise *Hanaknak*, *Mama/Mamma*, *Banda*, *Washania*, *Ulama*, *Salatuwar*, *Karahna*, *Samuha*, *Tuhpia* ve *Zalpa/Zalpah*'tır[151].

Assurlularla yerli halkın yan yana yaşadıkları Kaniş karumunda yapılan kazılarda, önemli kısmı Assurlu tüccarların özel arşivlerinden oluşan Eski Assurca kaleme alınmış 20.000'den fazla çivi yazılı tablet ele geçmiştir[152]. Tabletler genellikle ticaretle ilgili olmakla birlikte, MÖ II. binyılın başlarında Anadolu'da siyasi, sosyal ve tarihi olaylar hakkındaki bilgiler çok azdır[153]. Kültepe-Kaneş karumunun II. katında I. Erişum'a ait tablet[154] ve mühür baskısı[155], I. Sargon ve Naramsin'in mühür baskılarının

[148] Wilhelm 1989: 15-16.
[149] Alparslan 2010: 10.
[150] Günbattı 2004: 18.
[151] Larsen 1976: 237-240.
[152] Özgüç 2005: 9.
[153] Günbattı 2004: 18.
[154] B. Landsberger ve K. Balkan'a göre Eski Assur Çağı ile ilgili en kapsamlı bilgiyi veren metin özelliği taşır (Landsberger ve Balkan 1950: 219).

yanı sıra Assur krallarından söz eden ticari ve hukuku metinler bulunmuştur[156]. Bölgeler arası bu ticaret ağı, Güney Mezopotamya'dan başlayarak Kuzey Suriye'yi içine alır ve Orta Anadolu'ya yayılır[157]. Güneydoğu Anadolu Bölgesi üzerinden iki farklı yolla sağlanan ticaret[158], Assur kralı I. Erişum (MÖ 1939-1900) zamanında başlayıp, II. Naramsin (MÖ 1900-1814) döneminde sona ermiştir. Bu dönem Kültepe-Kaneş yerleşmesi II ile çağdaş olup, Kültepe Ib tabakası Şamsi-Adad'ın (MÖ 1813-1781) hakimiyet yılları ile eşlenir[159]. Dönemin belgeleri önemli ticaret merkezleri (karum) ile ilgili bilgiler verse de, çoğu merkezin yeri kesin olarak belirlenememiştir. Larsen, Kültepe metinlerinde geçen başlıca ticaret merkezlerini *Nihriya*=Şanlıurfa, *Urşu*=Gaziantep ve *Banda*=Şanlıurfa-Suruç olarak eşlemektedir. Bu merkezlere yakın istasyonlardan, *Mamma* Kahramanmaraş-Göksun civarında aranırken, *Zalpa* Balih vadisinde Hammam et-Turkman'la eşleştirilmektedir[160].

MÖ II. binyılın başlarında, Fırat vadisi, Eski Assurlu tüccarlar tarafından Orta Anadolu'da bulunan belli başlı ticaret merkezlerine ulaşmak için (özellikle Kültepe-Kaniş'e) kullanılan bir geçit olmuştur. Örneğin *Hahhum* kenti, büyük olasılıkla Fırat'ın batı kıyısında, Şanlıurfa'nın kuzeyinde ve *Nihriya*'nın karşısındadır[161]. Ele geçen bazı yazılı belgelere göre *Nihriya* Lidar Höyük ile, *Subat-Samas* kenti Kazane Höyük[162] ile, *Hahhum* ise Samsat Höyük[163] ile eşlenmektedir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde şimdiye kadar yapılmış olan çalışmalarda, OTÇ'ye ait kayda değer bir yazılı belge ele geçmemiştir[164]. Bunun sonucu olarak MÖ II. binyılın ilk yarısı ile ilgili olarak bölgenin siyasi yapısı hakkında kapsamlı bilgilere sahip değiliz. Fakat Tilmen Höyük'te bulunan bir bulla üzerindeki çivi yazısı, bölgenin bu döneme ait bulunan ilk yazılı belgesidir. U. Bahadır Alkım'ın MÖ 18. yüzyıla tarihlediği, 2. Evre Sarayları C Yapısı yıkıntısı içinde ele geçen mühür baskılı bullanın

---

[155] Özkan 1993: 501.
[156] Özgüç 2005: 4.
[157] Larsen 1976: 237.
[158] Özgüç 2005: 24, 44.
[159] Özgüç 2005: 4.
[160] Larsen 1976: 237-240.
[161] Barjamovic 2008.
[162] Laneri ve Schwartz 2011: 340.
[163] Özgüç 2009: 57-58.
[164] Adıyaman, Urfa, Nevşehir ve Gaziantep müzelerinde bulunan tabletlerden yayınlanmamış olanların olduğu da belirtilmelidir.

bir tarafına çivi yazısıyla 'İb-la-du' olarak okunan bir lejant yer almaktadır[165]. Alkım, MÖ II. binyılın ilk yarısına ait çivi yazılı belgelerde adı sık geçen, başkenti *Halpa* (Halep) olan Yamhad Krallığı'na bağlı 20 küçük krallıktan birinin de olasılıkla Tilmen Höyük olduğunu belirtse de, herhangi bir lokalizasyon önerisinde bulunmamıştır[166]. Buna karşılık Forlanini, Tilmen'in antik adının *Zalb/war* olabileceğini önermiş[167], Marchetti ise, bu kentin Mari arşivlerinde geçen *Zalba*'dan ayrılması gerektiğini öne sürmüştür[168].

Yazılı belgeler, son yıllarda yapılan çalışmalarla Kilis İli'nde bulunan Oylum Höyük'ten de gelmeye başlamıştır. OTÇ II tabakasında ele geçen lapis lazuliden yapılmış bir silindir mühür, tümüyle çivi yazılı bir metne sahip olup[169] üzerinde bulunan on satırlık yazıt, Veysel Donbaz tarafından değerlendirilerek serbest bir çeviri ile "Tanrıça Beltu'nun sevgili kölesi, kralın temsilcisi (üst düzey bir yetkili), (tanrı) Enlil'in rahibi, Bitna'nın katı (bir maddeden yapılmış) mührü" şeklinde okunmuştur[170]. Oylum Höyük kazılarında ele geçen ilk çivi yazılı belge olma özelliğini taşıyan Bitna Mührü, 2009 yılında ele geçen Karkamış kralı İni-Teşub'a ait bir bulla, 2010 yılında ele geçen Hitit stilinde yapılmış Luvi hiyeroglif yazıtlı iki damga mühür[171] ve 2011 yılında ele geçen Oylum Höyük'ün ilk çivi yazılı tableti[172], Oylum Höyük'ün Tunç Çağları'nda bölgesel bir merkez olması gerektiğine işaret eden önemli buluntulardır. Nitekim 2012 yılı çalışmalarında karıştırılmış GTÇ kültür toprağı içerisinde ele geçen çiviyazılı Hititçe kil tablet parçası da[173] bunu doğrulamaktadır. Prof. Dr. Ahmet Ünal'ın yayına hazırlayacağı tablet parçası, Hitit Büyük kralı tarafından yerel idareye gönderilen bir buyruk ya da taraflar arasında imzalanan bir antlaşma metni olarak değerlendirilmiştir[174]. Ele geçen bu önemli belgeler dışında Oylum Höyük'ün antik adı ile ilgili, şimdiye kadar yapılmış tartışmalar değerlendirilip, yazılı belgelerden yararlanılarak yeni bir lokalizasyon önerisi getirilmiştir. Buna göre Oylum Höyük'ün ilk

[165] Alkım 1964a: 5-6; Duru 2003: 27, Lev.38/1.
[166] Alkım 1962a: 286.
[167] Forlanini 1985: 54-56.
[168] Marchetti 2009: 389.
[169] Özgen vd. 2012: 518, Res.14.
[170] Donbaz 2011.
[171] Dinçol ve Dinçol 2011; Özgen vd. 2012: 508.
[172] Tablet, Babil dilinde yazılmış ve iki tarım işçisi ile ilgili bir hüküm içermektedir (Donbaz 2014).
[173] Özgen vd. 2014: 162.
[174] Engin 2014: 131; Özgen vd. 2014: 162.

kez Naram-Sin belgesinde adı geçen Ulisum/Ullis ile eşlenebileceği önerilmiş, ancak önerinin kesinleştirilebilmesi için kazılardan bulunacak daha fazla yazılı belgeye gereksinim olduğu da belirtilmiştir[175].

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bu dönemde kent devletlerinden oluşan gevşek bir doku vardır. Bölgede merkezi Halep (Halpa) olan, 20 küçük krallığın birliğinden oluşan Yamhad Krallığı bulunuyordu. Hurri kökenli insanların yoğun olduğu bu bölgede, yönetim Sami kökenli bir ailenin elinde olup, bu yöneticilerin en tanınmışları, Babil kralı Hammurabi ve Mari kralı Zimri-Lim'in çağdaşı olan *Alalah* kralı Yarimlim'di. Bu dönemde bir süre krallığa başkentlik yapmış olan **Tell Açana (*Alalah*)** ile İslahiye yakınlarındaki **Tilmen Höyük** önemli merkezler arasındaydı[176]. Bu dönemde Açana sarayı ve Tilmen I. evre sarayının, Hitit kralı I. Hattuşili'nin Kuzey Suriye seferi sırasında yıkıma uğratıldığı düşünülmektedir[177].

MÖ II. binyılın başlarında Suriye ve Mezopotamya'da bazı bölgesel güçler görülmeye başlar. Batıda Akdeniz kıyılarından Fırat'ın batısına kadar olan Kuzeybatı Suriye Yamhad Krallığı'nın, doğuda Assur ve Kuzey Mezopotamya Assur kralı Şamsi-Adad'ın, Orta Fırat Bölgesi'nin güneyi ise *Mari*'nin hakimiyetindeydi. OTÇ II'de Orta Fırat vadisi bir geçiş bölgesidir. Cezire Bölgesi, Assur kralı Şamsi-Adad, Mari kralı Zimri-Lim (yaklaşık MÖ 1775-1761) ve Yamhad Krallığı arasında, bölgenin kontrolü için siyasi mücadelelere sahne olmuştur. Bu dönemde, Türkiye-Suriye sınırında yer alan Karkamış[178], Suriye'de Qatna[179] ve Emar[180] da önemli merkezlerdir.

Bölgede MÖ II. binyıla ait devletlerin politik ve sosyo-ekonomik örgütlenmeleri, arkeolojik belgelerin azlığı nedeniyle karanlıktır. Bu eksiklik, Suriye-

[175] Engin 2014.

[176] Sevin 2003: 144. Her iki yerleşimde de MÖ 18. yüzyılda görkemli saraylar inşa edilmiş olup, bunlar gerek plan, gerekse inşa tekniği açısından birbirlerine çok benzemektedir (Sevin 2003: 144). Tilmen Höyük'te ortaya çıkartılan OTÇ sarayının 1. evresi, Tell Açana'daki VII. kat Yarimlim'in sarayına genel plan, ana giriş, dış duvarlar ve avlunun duvarlarındaki ortostatların kullanımı gibi özellikler açısından büyük benzerlik gösterir. Bu nedenle her iki sarayın aynı ustalar tarafından planlanıp yapıldığı ve Açana VII. kat sarayında kullanılan ortostatların İslahiye yöresinden götürülmüş olabileceği düşünülmektedir (Duru 2003: 32-33, 2013: 37; Woolley 1955: Fig.35).

[177] Duru 2013: 48. Tilmen'de 1. evre sarayının yangın sonucu yıkılmasından sonra, eski yapıların sağlam kalan bölümlerinden ve duvarlarından yararlanılarak ekler ve onarımlar yapılmış; yeniden bir yapılanma (2.evre) süreci başlamıştır. Bu yeni yapılaşma evresinde, inşa teknikleri daha eski uygulamalara benzer olup, kapı kenarları ve eşiklerde, 1. evre sarayından çıkartılan ortostatlar kullanılmıştır (Duru 2013: 31).

[178] Akkermans ve Schwartz 2003: 306.

[179] Klengel 1992: 65; Novák 2004: 299, 311.

[180] Finkbeiner 1999-2000.

Mezopotamya'daki saray arşivlerinden gelen bilgilerle tamamlanmaktadır. Yazılı belgeler, kentlerin birbiriyle ilişkilerinin durumu ve kentlerin önem dereceleri hakkında da bilgiler vermektedir. Bu metinlere göre, Suriye'nin önemli politik güçleri *Mari*, Tell Mardikh (*Ebla*) ve Yamhad'tı (*Halpa*). Fırat bölgesi ve civarında OTÇ'nin en önemli kent devleti Karkamış olup, *Alalah* ve *Haššum* daha az öneme sahipti[181].

Başkenti Halpa (Halep) olan Yamhad Krallığı, Akdeniz kıyısından Orta Fırat vadisine kadar olan alanı kontrol etmiştir. MÖ III. binyılda Yamhad, Ebla gibi siyasi gücünü kuzey-güney ve doğu-batı ticaret güzergâhları üzerinde bulunan stratejik konumundan almaktadır. Orta Asi bölgesinde, güçlü bir devlet merkezi ve Yamhad'ın rakibi olan Qatna ise, Suriye'nin batısını kontrol etmiştir. Benzer bir bölgesel güç Kuzey Filistin'de Hazor'da toplanmıştır. Batı Suriye'de yeniden kentleşme dönemi ve bölgesel devletler, arkeolojik bulgulara göre OTÇ II'de ortaya çıkar[182].

Ebla'daki kazılarda, OTÇ'ye ait bir saray ve tapınaklar ile surlu bir akropol açığa çıkartılmıştır[183]. Aşağı şehir üzerinde anıtsal kutsal alan ve saray gibi yapılar, kentin masif sur duvarlarıyla çevrelenmiştir. Ebla'daki iç ve dış surlardan, Hattuşa'da ele geçen Hurrice-Hititçe çift dilli yazıtta da söz edilmektedir. Tarihsel kayıtlar, OTÇ II'de Ebla'nın Yamhad'a boyun eğdiğini gösterse de Ebla, kralların kendi kaynaklarını kullanarak anıtsal boyutta yapılar inşa ettiği, başarılı bir merkez olma özelliğini devam ettirmiştir[184].

Ebla dışında Tell Açana'da VII. katta, geç OTÇ II'ye tarihlenen (MÖ geç 17. yüzyıl) önemli anıtsal mimari kalıntılara ve çivi yazılı tabletlere ulaşılmıştır[185]. Akadça yazılan Açana VII belgeleri, yöneticileri Açana'nın ortaya çıkışıyla ilişkilendirilen Mukiş bölgesinin başkenti ve Yamhad Krallığı'nın vasâlı olan bir kent yerleşimini tanımlar[186].

Yukarı Mezopotamya içinde *Mari*, Yamhad Krallığı ile, Eski Assur Krallığı ise ise *Qatna* ile anlaşma halindedir[187]. Lim sülalesinin ilk yöneticisi olan Yahdun-Lim

[181] Laneri ve Schwartz 2011: 341.
[182] Akkermans ve Schwartz 2003: 297-298.
[183] Matthiae 1981a: 112-134.
[184] Akkermans ve Schwartz 2003: 297-298.
[185] Woolley 1955: 91.
[186] Akkermans ve Schwartz 2003: 304.
[187] Kuhrt 2013: 127, 130-131.

(yaklaşık MÖ 1810-1795), bir belgede *Mari* ve *Terqa*'da duvarlar inşa ettirdiğinden, çok sayıda kanal kazdırdığından ve Cezire'ye başarılı bir sefer yaptığından söz etmiştir[188]. Yahdun-Lim, Assur ile olan mücadelesinde yenilgiye uğramış, Şamsi-Adad Eski Assur Krallığı'nın sınırlarını Orta Fırat'tan Kuzey Mezopotamya'ya ve Zagros dağlarının eteklerine kadar genişletmiş, ilk çok bölgeli devleti kurmuştur. Şamsi-Adad'ın başkenti Yukarı Habur Bölgesi'ndeki *Şubat-Enlil*'e (Tell Leilan) taşıması ise, Cezire Bölgesi'nde MÖ II. binyıl siyasi tarihinin en önemli gelişmelerinden biridir. Şamsi-Adad'ın ölümünden sonra Zimri-Lim, yeniden *Mari* kralı olup bölgesel bir güç haline gelmişse de Babil kralı Hammurabi (MÖ1792-1750), Zimri-Lim'i yenerek bölgeyi kontrolü altına almıştır. Bu savaşta Hammurabi, MÖ 1757'de *Mari*'yi ele geçirip sarayını yakarak kentin politik gücünü sona erdirmiştir. İlerleyen yıllarda *Terqa*, Orta Fırat Bölgesi'nde Hana Krallığı'nın merkezi haline gelmiştir[189]. Yaklaşık olarak MÖ II. binyılın ikinci çeyreğine tarihlenen *Terqa*'daki yerleşmede, büyük bir yönetim merkezine işaret eden çivi yazılı arşiv belgelerinden, Hana Krallığı'nın Babil kralı Hammurabi'ye boyun eğdiği anlaşılmaktadır[190].

Hammurabi'den sonra tahta geçen oğlu Şamsu-iluna (MÖ 1749-1712) babasının politikalarını sürdürerek başarılı olmuştur. MÖ 17. ve 16. yüzyıllarda Babil, politik bir güç olarak kalsa da, MÖ 1595'te Hitit kralı I. Murşili (MÖ1620-1590) tarafından düzenlenen askeri seferde yağmalanmıştır[191]. Hitit saldırısından hemen sonraki Babil tarihi belirsiz olup, yazılı belgeler olmadığı için bu dönem Babil için karanlık çağ olarak nitelendirilir. Bu dönemin uzunluğu hakkında ortak bir kanı olmaması, MÖ II. binyıl kronolojisini etkilemektedir[192]. MÖ 1600-1500 yıllarındaki bu gerileme ya da en azından belirsizlik döneminde, Yakındoğu'da bundan sonraki yüzyıl için hemen hiçbir bilgi kaynağı olmayıp, bilinenler de daha çok geç dönemlere ait belgelerden çıkarılmıştır. Bu dönemde Yakındoğu, beş ya da altı büyük güç tarafından paylaşılmıştı. Güneydoğuda Mısır, Levant'ta ve Assur'la Dicle'nin doğusundaki topraklar da dahil olmak üzere Doğu Mezopotamya'da Mitanni Devleti, Anadolu'nun orta kesiminde

[188] Akkermans ve Schwartz 2003: 308.
[189] Roaf 1996: 119, 123.
[190] Akkermans ve Schwartz 2003: 317.
[191] Akkermans ve Schwartz 2003: 306.
[192] Oates 2004: 89.

Hititler, batısında Arzavalılar ve Güneybatı İran'da Elamlılar hüküm sürüyordu[193]. Güney Mezopotamya'da ise Babil'in düşüşü üzerinden çok geçmeden, Deniz Sülalesi'nde Gulkişar adlı bir kral, kenti kontrolü altına almış ve bu sülale yaklaşık 100 yıl güney bölgesinde etkili olmuştur. Yaklaşık MÖ 1460'ta ise Kassitler, Babil ülkesinde tek bir politik birim olarak egemen olmuş ve 400 yıl başta kalmıştır[194].

II.3. Kronoloji

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin OTÇ kronolojisiyle ilgili kapsamlı bir çalışma, dönemin başları ile ilgili araştırmaların ve belgelerin yetersizliği nedeniyle yapılamamıştır.

Kazılarda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki yerleşmelerde ele geçen buluntuların tarihlendirilmesi, Kuzey Suriye'deki çağdaş yerleşmelerde bulunan buluntular arasındaki analojiye göre yapılmıştır. Ebla, Mari, Haradum ve Tell Açana'da mimari tabakalara bağlı olarak ele geçen pişmiş toprak kaplar ve yazılı belgeler, özellikle Fırat kıyı yerleşimleri ile Gaziantep bölgesinde ele geçen OTÇ buluntularının tarihlendirilmesine yardımcı olmuştur. Bölgede özellikle Tell Açana kronolojisi ayrıntılı olarak çalışılmıştır[195].

Kronolojik bir terim olarak OTÇ, Suriye terminolojine göre OTÇ I (MÖ 2000-1800) ve OTÇ II (MÖ 1800-1600) olarak iki alt evreye ayrılmaktadır **(Tab.1)**. Anadolu kronolojisinde OTÇ I, Assur Ticaret Kolonileri Dönemi'nde bölgenin ilişkilerine karşılık gelirken, OTÇ II, Eski Hitit Krallığı ile yerel kültürel olaylar ve ilişkiler aracılığıyla belirlenir[196].

Suriye'de Tell Mardikh / Ebla'da ETÇ IVB'den OTÇ'nin başlangıç, orta ve son evrelerine kadar ortaya çıkartılan stratigrafik düzen, kronoloji için önemli dayanak noktası oluşturur. P. Matthiae, Ebla kronolojisine göre Kuzey Suriye'de OTÇ'yi OTÇ I ve OTÇ II olmak üzere iki alt evreye ayırmıştır[197]. Buna göre Mardikh IIIA OTÇ I'e, Mardikh IIIB ise OTÇ II'ye tarihlenmektedir[198]. Nigro ise mimari, stratigrafi ve seramik

[193] Roaf 1996: 140.
[194] Oates 2004: 89-91.
[195] Heinz 1992; McClellan 1989.
[196] Akkermans ve Schwartz 2003: 288; Laneri ve Schwartz 2011: 339.
[197] Matthiae 1981a: 51-56.
[198] Matthiae 1981a: 52, 113.

buluntu topluluklarını değerlendirerek Tell Mardikh'te dört evreli iki ana yerleşim dönemi belirlemiştir[199]. Stratigrafiyi güvenilir kılmak için yerleşimin farklı alanlarından gelen kap grupları (aşağı kentte P Alanı Güney ve Kuzey, akropolde E ve G alanları, krali mezarlar veya İştar Kutsal Alanı) kontrol edilerek tüm alanlar ve bazı özel mezarların kronolojisi ayrıntılı olarak verilmiştir[200]. OTÇ'nin ilk evresi, önceleri yalnızca Hama'dan sınırlı örneklerle bilinirken, Tell Mardikh pişmiş toprak kaplarında yapılan bu çalışmalarla OTÇ I'in birinci ve ikinci yarısı (Mardikh IIIA1 ve IIIA2) ayırt edilmiştir. OTÇ II'nin başları ise, Tell Mardikh'te İştar Kutsal Alanı'nda belirlenmiş olup, adak sarnıcının alt tabakası OTÇ I malzemesini, daha üstte bulunan II. ve III. tabakalar ise, OTÇ II'ye verilen pişmiş toprak kapları ve buluntularını içerir. Ayrıca Kuzey Sarayın ilk tabanları ve P Alanı-Kuzey'de F.5861 numaralı çöp çukurunda OTÇ II'nin başlarına (IIIB1) tarihlenen buluntu topluluğu ele geçmiştir[201].

Tell Açana kronolojisini ayrıntılı olarak çalışan ve birçok bilim adamının görüşlerini dikkate alan McClellan, Açana seramiğini özellikle Akdeniz'in kıyı bölgeleriyle karşılaştırmış ve bölge ile ilgili yapılan kronolojik çalışmaları değerlendirerek OTÇ'yi üç alt evreye ayırmıştır. McClellan, daha çok B. Williams'ın önerisini kabul ederek OTÇ I'i MÖ 2000-1800, OTÇ II'yi MÖ 1800-1650, OTÇ III'ü ise MÖ 1650-1550 tarihleri arasına yerleştirmiştir[202]. Lidar Höyük'te yapılan çalışmalarda ise, kronolojik dizilim Tell Açana'ya göre yapılmış, OTÇ üç alt evreye (OTÇ I-III), bu evreler de kendi içinde IA-B; IIA-B; IIIA-B olmak üzere ayrılmıştır. Kaschau, Açana için Dever'in önerdiği kronolojiyi dikkate alarak[203] OTÇ I'i MÖ 1950-1800'e, OTÇ II'yi MÖ 1800-1650'e, OTÇ III'ü MÖ 1650-1550'e tarihlemiştir[204]. Tilbeşar'da OTÇ iki alt evreye ayrılarak OTÇ I, MÖ 2100-1800'e, OTÇ II, MÖ 1800-1600'e yerleştirilmiştir[205]. Şavi Höyük'ün OTÇ kronolojisi, Lidar Höyük, Kurban Höyük ve Tell Hadidi'deki seramik örnekleriyle yapılan karşılaştırmalarla

[199] Nigro 2002.
[200] Nigro 2002: 99, Tab.7.
[201] Nigro 2002: 115.
[202] McClellan 1989: 187.
[203] Dever 1992.
[204] Kaschau 1999: 152.
[205] Kepinski ve Önal 2008: 194.

oluşturulmuştur. Bu dönem Şavi Höyük'te MÖ 2000-1600'e verilerek[206], OTÇ IA-B[207], OTÇ IIA-C olarak ayrılmıştır[208].

Yukarı Dicle vadisinde önemli yerleşmelerin çoğu Algaze tarafından yapılan yüzey araştırmalarında belirlenmiştir[209]. Fakat yakın zamanda yapılan baraj projelerine bağlı kurtarma kazıları, bölgenin MÖ II. binyıl sosyal, kültürel, tarihi ve politik manzarasını aydınlatmaya başlamıştır. Dicle vadisindeki yerleşimlerde, pişmiş toprak kaplardaki benzerlikten dolayı, kronolojik olarak OTÇ'nin erken evresini geç evresinden ayırt etmek zordur. Orta Anadolu'nun gelişen kentleri ve Kuzey Mezopotamya'nın yeniden biçimlenen kent devletleri arasında kesişme noktasında bulunan bölge, MÖ III. binyıl boyunca ve II. binyıl başlarında çok sayıda küçük ve orta boyutlu yerleşimin varlığıyla ve bu yerleşimlerde ETÇ ve OTÇ arasında kültürel sürekliliğin bulunmasıyla dikkati çeker[210].

Ayrıca MÖ III. binyılın sonlarında Kuzey Mezopotamya'da görülen çöküş, Yukarı Dicle Bölgesi'nde uzun sürmemiş, Anadolu toplumları, karma geçim ekonomisi, nispeten düşük kentleşme seviyesi ve yoğun kuru tarımla bu dönemde kendini çabuk toparlamıştır[211]. Dicle vadisi yerleşmelerinde bulunan OTÇ boyalılarının tarihlendirilmesi ise bunlarla birlikte az sayıda ele geçen çağdaş Habur boyalılarına göre yapılmıştır[212]. Bölgedeki Salat Tepe çalışmalarında OTÇ üç alt evreye ayrılmıştır. Buna göre ETÇ IV-OTÇ I geçiş evresi (MÖ 2050-1900), OTÇ I / Habur 1 (MÖ 1900-1750), OTÇ II / Habur 2 (MÖ 1750-1700), OTÇ III / Habur 3 (MÖ 1700-1550) evresine karşılık gelir[213]. Dicle vadisinin diğer OTÇ yerleşimi olan Hirbemerdon Tepe'de ise OTÇ ikiye ayrılmış olup OTÇ I MÖ yaklaşık 1950-1750'ye, OTÇ II MÖ yaklaşık 1750-1550'ye tarihlenmiştir[214]. Siirt-Türbe Höyük[215] ve Başur Höyük'te[216] ise, OTÇ I (MÖ 2000-1800) ve II'ye (MÖ 1800-1600) ait kalıntılar ortaya çıkartılmıştır.

---

[206] Bucak vd. 2004: 164.
[207] Dittmann vd. 2002: 214.
[208] Bucak vd. 2004: 164.
[209] Algaze vd. 1991, 1994.
[210] Bu kültürel süreklilik, Üçtepe, Kavuşan Höyük, Kenan Tepe, Ziyaret Tepe, Hirbemerdon Tepe, Müslüman Tepe, Ahmetli Tepe ve Türbe Höyük gibi yerleşimlerde görülmektedir (Laneri ve Schwartz 2011: 348).
[211] Laneri ve Schwartz 2011: 354.
[212] Özfırat 2006: 30; Schachner 2004: 511.
[213] Ökse vd. 2013: 370.
[214] Laneri 2014: 196-197.

Genel olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde OTÇ yerleşimleri için kronolojik olarak farklı alt evreler belirlenmiştir. Bununla birlikte OTÇ'nin MÖ 2000/1950'lerde başladığı ve MÖ 1600/1500'lerde son bulduğu genel kabul görmüştür **(Tab.1)**.

[215] Sağlamtimur 2013a: 138.
[216] Sağlamtimur 2013b: 264.

III. MEZARLAR ve MEZARLIK ALANLARI

Bu bölümde, coğrafi ve kültürel açıdan bütünlük gösteren Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye bölgelerindeki kazı çalışmalarında tespit edilen OTÇ merkezlerindeki mezarlar ve mezarlık alanları ele alınmıştır. Çalışmamızda, iki bölgedeki OTÇ merkezleri ile ilgili genel bilgiler, mezar türleri, gömme biçimleri, mezar eşyaları ve mezar içindeki konumları gibi ölü gömme gelenekleri değerlendirilmiştir.

III.1. GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

Amik ovasında bu döneme ait mezarlar, yalnızca Tell Açana'da ortaya çıkartılmıştır[217].

III.1.1. AMİK OVASI

III.1.1.1. TELL AÇANA (ALALAH)

III.1.1.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Açana, Asi nehrinin kıvrımına yakın bir yerde, Hatay'da, Amik ovasının orta kesiminde yer alır. 750x325 m boyutlarında, 9 m yüksekliğinde ve 22 hektarlık bir alanı kaplayan höyük[218], ilk olarak R. Braidwood tarafından 1930'lu yıllarda Amik ovasında yapılan yüzey araştırması sırasında tespit edilmiştir[219].

Tell Açana, 1936, 1937-1939 ve 1946-1949 yıllarında C. L. Woolley tarafından kazılmıştır[220]. Woolley'in kazılarında saray, bir dizi tapınak binası, çok sayıda değerli eserin yanı sıra OTÇ ve GTÇ'ye tarihlenen arşivlerin bulunması, höyüğü Mukiş Krallığı'nın başkenti *Alalah* olarak tanımlamaya yardımcı olmuştur.

Tell Açana'da 2000-2002 yıllarında, üç çalışma sezonu boyunca kazı hazırlıkları ve yoğun bir yüzey araştırması yapılmıştır[221]. 2003 yılında tekrar başlatılan kazılar[222], K. A. Yener tarafından yürütülmektedir.

---

[217] Boutin 2010: 112; Woolley 1955: 95-97, 221-222; Yener 2007: 225, 2010: 25-26, 51-54, 61, 2011: 74; Yener ve Akar 2013: 337-338.
[218] Braidwood 1937: 34, AS 136.
[219] Yener 2005: 99; Yener vd. 2005: 45.
[220] Woolley 1937, 1938, 1939, 1948, 1950, 1955.
[221] Yener 2005.
[222] Yener vd. 2005.

Woolley'in tabakalanmasında, en erken yerleşmeler XVII. katta başlamıştır. VII. ve IV. katlarda OTÇ ve GTÇ arşivleri ortaya çıkartılmıştır[223]. I. kat, Hitit İmparatorluk dönemi ve *Alalah* kentinin sonunu getiren bölgesel çöküşten hemen önceki şehri temsil eder. I. kat, ihraç Geç Miken IIIB çanak çömleğine dayanarak, MÖ geç 13. yüzyıl - erken 12. yüzyıla tarihlenmiştir[224]. Son yerleşim katı olan 0'da ise, kısa süreli, zayıf bir yerleşim olduğu anlaşılmıştır[225].

III.1.1.1.2. Mezarlar

S. L. Woolley, kazılar sırasında ortaya çıkartılan mezarlardan yalnızca seçtiği bazı mezarları yayınlamıştır[226]. Mezarlardan alınan fotoğraflar, iskeletlerin pozisyonunu ve eşyaların konumunu gösteren arazi notlarındaki çizimler ise fazla bilgi verici değildir[227].

III.1.1.1.2.1. İnhumasyon Mezarlar

III.1.1.1.2.1.1. Basit Toprak Mezarlar

Woolley'in kazılarında OTÇ'ye tarihlenen VII ve VIII. katlarda bulunan mezarlar, evlerin tabanları altında ya da onlara yakın alanlarda yer almaktadır[228]. VII. kata ait mezarlar arasında dört adet basit toprak mezar[229], bir adet ahşap sanduka mezar[230] ve bir adet urne kaydedilmiştir[231].

Basit toprak mezarlardan birincisi (ATG/37/23), IV. kat tabanının 2.50 m altındadır. C 20 açmasında yer alan mezarda, yatış pozisyonu belirlenemeyen küçük çocuğun başı güneybatıya doğrudur. Mezarda bir adet pişmiş toprak şişe ve bir çömlek ele geçmiştir[232]. İkinci mezar (ATG/37/24) ise, IV. kat tabanının 1.15 m altında olup, küçük bir çocuğa aittir. VI. kata da verilebilecek olan bu mezarda, iki adet pişmiş toprak çömlek **(Lev.1d)**, bir vazo, bronz iğne ve boncuklar ele geçmiştir. Üçüncü mezar

[223] Woolley 1955: 91, 110.
[224] Woolley 1955: 398-399.
[225] Yener 2010: 3.
[226] Woolley 1955: 201.
[227] Woolley 1955: 202.
[228] Woolley 1955: 201.
[229] Woolley 1955: 221.
[230] Woolley 1955: 95-96, Pl. XX a-b, XXI a-b.
[231] Woolley 1955: 221.
[232] Woolley 1955: 221.

(ATG/38/22) bir yetişkine ait olup, bireyin başı güneybatıda, eller yüzün önünde, bacaklar bükülmüş ve sağ tarafı üzerine yatırılmıştır. Mezar eşyaları arasında pişmiş toprak testi, vazo ve şişe vardır. Dördüncü mezarda (ATG/48/1), bir yetişkinin düzensiz kemikleri arasında, bir adet pişmiş toprak amfora ve vazo ile biri yıldız başlı **(Lev.1ç)**, diğeri kırık olan iki adet bronz iğne ve boncuklar ele geçmiştir[233].

VIII. katta dört adet basit toprak mezar ortaya çıkartılmıştır[234]. Bunlardan birincisi (ATG/47/1), L14 açmasında olup, yetişkine ait olan mezarda bireyin oturan pozisyonda olduğu, fakat kemiklerin düzeninin bozulmuş olabileceği de belirtilmiştir[235]. Sol tarafı üzerine yatırılmış olan çocuğun başı güneye doğru ve bacakları tam bükülmüştür. Mezarda pişmiş toprak bir çömlek ve şişe ele geçmiştir. İkinci mezar (ATG/47/2), K 15 açmasında X. katın duvarlarının 0.30 m altına yerleştirilmiştir. Mezarda çocuk birey, başı doğuya yönlendirilmiş şekilde sol tarafı üzerine yatırılmış ve bacakları tam bükülmüştür. Mezara şişe, çömlek ve boncuklar mezar eşyası olarak bırakılmıştır. Üçüncü mezar (ATG/47/3), ikili gömme için yeniden kullanılmış bir mezardır. İlk iskelet bir yetişkine ait olup, başı batıya gelecek şekilde doğu-batı doğrultusunda, sol tarafı üzerine yatırılmış; bacakları tam bükülmüştür. İkinci iskelet de, sol tarafı üzerine, ancak başı doğuya bakar şekilde yatırılmıştır. Birinci bireyin tam bükülen bacakları, ikinci bireyin bacaklarıyla üst üste gelmiştir. Birinci bireyin başının yanında bir çömlek, ikinci bireyin dizleri arasında iki adet çömlek ve bir şişe ele geçmiştir. Dördüncü mezar (ATG/47/4), K14 açmasında VIII. katın çakıltaşlı tabanı altında bulunmaktadır. Bir yetişkine ait olan mezarda birey, sol tarafına yatırılmış ve başı doğuya yönlendirilmiştir. Bacakların pozisyonu, kemikler tanınamaz durumda olduğu için belirlenememiştir. Mezarda bir adet pişmiş toprak çanak ele geçmiştir[236].

Tell Açana'da yeni dönem kazılarında 2. ve 3. alanlarda, 55 kişinin gömüldüğü, çoğu OTÇ'ye ait olan mezarlar bölgesi belirlenmiştir. Bu alan, radyokarbon tarihlere göre MÖ 19. yüzyıla tarihlenmektedir[237]. Nekropol alanında bulunan 45.45 açmasında çok sayıda çocuk mezarı ortaya çıkartılmıştır. Mezarlardan OTÇ'ye ait pişmiş toprak kaplar **(Lev.1e)** ve mezarların birinden magnetitten yapılmış bir silindir mühür ele

[233] Woolley 1955: 221.
[234] Woolley 1955: 221-222.
[235] Woolley 1955: 221.
[236] Woolley 1955: 221-222.
[237] Yener 2007: 225.

geçmiştir. Mühür Kuzey Suriye üslubunda olup, üzerinde diz çökmüş bir tanrı ile karşılıklı duran kanatlı bir sfenks ve grifon tasviri bulunur[238]. Mezarların bulunduğu dolgu toprak içinde, benzerleri Mısır'da Orta Krallık Dönemi'nde görülen bir taş kap ele geçmiştir **(Lev.1f)**[239].

45.44 açmasında, ölen kişilerin şehir duvarının dışına gömüldüğü ve mezarların birbirini tahrip ettiği tespit edilmiştir[240]. İkincil gömme geleneğinin de belirlendiği alanda, bu durumun amaçlı olarak mı yapıldığı ya da mezarların tahrip edilmesi sırasında, kalıntıların başka bir yere taşınması sonucunda mı oluştuğu konusu kesin olarak bilinmemektedir[241]. Mezarlarda genellikle "S" formlu OTÇ kapları ele geçmiştir[242].

Yeni dönem kazılarında basamaklı açma Alan 3'te Evre 4'te ortaya çıkartılan kazamatlı şehir duvarı, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanır. 40x40 cm ölçülerinde kerpiçlerle inşa edilen duvar, iki sıra yüksekliğinde ve en azından 4.5 m genişliğinde korunmuştur **(Lev.2a, c)**. Duvarların çökmesinden sonra, Evre 3'te bu alan mezarlık olarak kullanılmıştır **(Lev.2b)**. Yıkım tabakasını kesen ve kazamat duvarının üzerini kaplayan mezarlar, ele geçen buluntu topluluğuna dayanarak OTÇ'ye, kazamat yapısı da MÖ II. binyılın erken evresine tarihlenmiştir[243].

Basamaklı açmada OTÇ mezarlarının en erken evresi, yalnızca 45.72 açmasında açığa çıkartılmış olup, beş adet basit toprak mezarla temsil edilir[244]. Bu mezarlardaki dört birey, başları kuzeye dönük ve kolları göğse doğru bükülmüş olarak gömülmüştür. Mezar eşyaları, üç adet pişmiş toprak kap, bakır ağırlıklı bir bilezik, topuk kemiğinden oyun parçası, beş adet işlenmemiş aşık kemiği, pişmiş toprak kadın figürini başı ve kemik iğneden oluşmaktadır[245].

45.72 ve 45.71 açmalarında bir çömlek mezar dışında, mezarların tümü basit toprak mezardır **(Lev.2b-c)**[246]. Ortaya çıkartılan 29 mezardan 20'si kötü korunmuş olup,

[238] Yener 2011: 74.
[239] Yener ve Akar 2013: 338.
[240] Yener ve Akar 2013: 337.
[241] Yener ve Akar 2013: 337-338.
[242] Yener ve Akar 2013: 337.
[243] Yener 2010: 25.
[244] Yener 2010: 25.
[245] Yener 2010: 25-26.
[246] Yener 2010: 25.

yalnızca seramik parçaları içermektedir. İyi durumda olan mezarlardan birinde iki yetişkin büzülmüş pozisyonda, kuzeybatı-güneydoğu yönünde yatırılmış olup, mezarda yalnızca birkaç cam kap parçası ve çanak çömlek parçaları ele geçmiştir. Diğer mezar eşyaları, pişmiş toprak kaplar, iğneler **(Lev.2d-e)**, deniz kabuğundan amuletler, boncuklar, bazalt öğütme taşı parçaları, kadın figürini **(Lev. 2ç)** ve bir halkadan oluşur. Bireyler yalnızca birkaç mezar eşyasıyla birlikte gömülürken, eşyaların çoğunun kemiklerle doğrudan bağlantılı olmadığı görülmüştür[247]. Mezarlarda bulunan kap tipleri sınırlı olup, kapların çoğu, küçük omurgalı çömlekler, testicikler ve tabaklardan oluşur **(Lev.3a-k)**. Kazılarda ikincil gömüt kalıntıları da ortaya çıkartılmıştır. Bu mezarlarda değişen sayılarda kafataslarıyla birlikte çakmaktaşı, seramik ya da deniz kabuğu parçaları ele geçmiştir[248].

Yeni kazılarda ortaya çıkartılan 33 iskeletten 13'ü kuzeybatı-güneydoğu yönünde, daha azı ise kuzeybatıya yönlendirilmiştir. Woolley'in kazılarında da 72 mezarın yönü, kuzey, batı ve kuzeybatı olarak belirlenmiştir. Gömme biçiminde yaygın olarak kollar ve bacakların büküldüğü ve başların sağ tarafa dönük olduğu görülür[249].

III.1.1.1.2.1.2. Ahşap Sanduka Mezar

VII. katta basit toprak mezarların dışında Yarim-Lim sarayında 17 numaralı odada **(Lev.1a)** ahşap sanduka mezar ortaya çıkartılmıştır **(Lev.1b)**. İki evreli olan bu odanın tabanı, saray tabanının 2.30 m altında olup, odaya güneydoğu duvardan merdivenle ulaşılmaktadır. Kapı lentosu pervazlı ve odanın lento düzeyine kadar olan bölüm, üç sıra iyi işlenmiş bazaltlarla kaplıdır **(Lev.1a)**. Güneydoğu duvarın önünde 1.35x0.65 m boyutlarındaki ahşap sanduka içinde, her köşesinde bir kafatası ve ortasında bacak kemikleri olan dört insan iskeleti ortaya çıkartılmıştır **(Lev.1b)**. Sandukanın üzerinde ise küçük bir çocuğun kafatası ele geçmiştir[250]. Bireylerle bağlantılı herhangi bir eşya ele geçmemiştir[251]. Ancak odanın kuzey köşesinde, küme

[247] Yener 2010: 26.
[248] Yener 2010: 25-26.
[249] Boutin 2010: 112.
[250] Woolley 1955: 95-96.
[251] Woolley 1955: 96.

halinde kömürleşmiş odun, çoğu oldukça yanmış hayvan kemikleri, 4 adet pişmiş toprak alabastron vazo ve 3 adet pişmiş toprak çömlek bulunmuştur **(Lev.1c)**[252].

III.1.1.1.2.2. Kremasyon Mezarlar

III.1.1.1.2.2.1. Urne Mezar

Urne mezarda bebeğe ait kalıntılar tespit edilmiştir. Leğen formuna benzeyen urne, düzleştirilmiş oval ağızlı ve çok kırık durumdadır. Urnenin üzerinde, kapak olarak kullanıldığını gösteren siyahımsı gri renkte pişmiş toprak bir tabak ele geçmiştir[253].

Mezarlarda ele geçen kaplar, açık kahverengi ya da pembe renkte hamurlu çanaklar **(Lev.3f),** çömlekler ve koyu gri renkte hamurlu şişelerden oluşur **(Lev.3a-b; 3j-k)**. Çanaklar omurgalı ve basit ağızlıyken **(Lev.3f)**, çömlek formlarının daha çeşitli olduğu görülür. Mezar eşyaları arasında kısa silindirik boyunlu, omurgalı, yalın çömlekler **(Lev.3g-ğ)**[254]; kısa silindirik boyunlu, omurgalı ve boyalı çömlekler **(Lev.3h)**[255] ve uzun, düz çan şekilli boyunlu omurgalı çömlekler **(Lev.3ı)**[256] vardır. Testicikler, oval formlu, ikiz kulplu, düğme dipli ve boya bezemelidir **(Lev.3i)**[257].

Tell Açana'da mezarların tarihlendirilmesiyle ilgili çeşitli varsayımlar vardır. Bazı mezarların, 4. Evre duvarını kestiği için duvardan sonraki bir evreye ait olduğu düşünülmektedir[258]. Eğer duvar, Woolley'in yaptığı stratigrafik düzenlemede VII. kat ile çağdaşsa, mezarlığın VIA'ya ait olabileceği belirtilmiştir[259]. Mezarlarda ele geçen pişmiş toprak kaplar, kesin olarak geç OTÇ II'ye tarihlenmiştir[260]. Ancak kapların bazıları kronolojik olarak, yıkım evresi çanak çömleğinden daha erken olup, bunların ata yadigarı olarak bulunmuş olabileceği belirtilmiştir[261].

[252] Woolley 1955: 97.
[253] Woolley 1955: 221.
[254] Woolley 1955: Tip 100.
[255] Woolley 1955: Tip 106a.
[256] Woolley 1955: Tip 104b.
[257] Yener 2010: 52-53.
[258] Yener 2010: 52.
[259] Yener 2010: 52, 54, 61.
[260] Yener 2010: 51-52, 61.
[261] Yener 2010: 52.

III.1.2. GAZİANTEP-İSLAHİYE BÖLGESİ

Gaziantep-İslahiye bölgesinde bu döneme tarihlenen mezarlar Tilmen Höyük[262], Gedikli-Karahöyük[263] ve Yazılı (Tünb) Höyük'te[264] ortaya çıkartılmıştır. Gaziantep ili yüzey araştırmasında saptanan dolmenler[265] de bu bölüme alınmıştır.

III.1.2.1. TİLMEN HÖYÜK

III.1.2.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tilmen Höyük, Gaziantep'e bağlı İslahiye ilçesinin 10 km doğusunda, Yelliburun köyünün 2 km batısında yer alır. Bazalt damarları ve tepecikleri ile dolu, çok engebeli bir ova içinde bulunan yerleşme 21 m yükseklikte, 220x150 m boyutlarında oval tabanlı bir höyük ile, batıya doğru uzanan, 160x110 m boyutlarında ve 4 m yüksekliğinde bir terastan oluşmaktadır[266].

Höyükteki kazılar İstanbul Üniversitesi adına, Prof. Dr. Uluğ Bahadır Alkım başkanlığında, 1959-1964 ve 1969-1972 yılları arasında gerçekleştirilmiştir[267]. 2002 yılında Prof. Dr. Refik Duru başkanlığında sürdürülen kazılar, onarım, koruma ve çevre düzenleme çalışmalarını kapsar[268]. 2003-2007 yıllarında ise Bologna Üniversitesi'nden Dr. Nicolo Marchetti tarafından kazı ve teşhire yönelik çalışmalar sürdürülmüştür[269].

Alkım ekibinin çalışmaları sonucunda höyükte, yüzeyin hemen altında Roma-Bizans ve İslami dönemlere ait tahrip olmuş mimari kalıntılar açığa çıkartılmıştır. Karışık durumda olan bu kalıntıların altında GKÇ (IVa-d), ETÇ I (IIIj-k), ETÇ II/I (IIIi), ETÇ II (IIIg-h), ETÇ III (IIIc-f), OTÇ I (IIIa-b), OTÇ II (IIb-c), GTÇ (?) - OTÇ III (IIa) ve DÇ (Ia-b) yerleşimleri ortaya çıkartılmıştır[270]. Teras kısmının ise, II. tabaka ile (OTÇ-GTÇ ((?) paralellik gösterdiği düşünülmektedir[271]. Alkım dönemi çalışmalarında GTÇ'ye ait çok zayıf bulgular tespit edilmişken, Marchetti'nin

[262] Alkım 1972: 41, 1974: 5-7; Anan 1987: 328-329; Duru 2003: 15, 2013: 33, 38; Marchetti 2009: 390.
[263] Duru 2006: 27-31, 35-67.
[264] Alkım 1969a: 41, 1969b: 400-401; Anan 1987: 315.
[265] Yükmen 2003.
[266] Duru 2003: 8.
[267] Alkım 1960, 1962b, 1962c, 1962ç, 1964a, 1965, 1967a, 1970, 1972, 1974, 1975.
[268] Duru 2003, 2004.
[269] Marchetti 2005, 2007, 2008a, 2008b, 2009.
[270] Duru 2013: 37.
[271] Duru 2013: 37.

çalışmalarıyla GTÇ'nin iyi durumda olan mimari kalıntıları açığa çıkartılmış ve bunlar GTÇ I ve II'ye tarihlenmiştir[272].

Höyükte OTÇ I'in B evresi ile OTÇ II'nin A ve B evreleri tanımlanmıştır[273]. OTÇ yerleşmeleri, MÖ III. binyıldan II. binyıla geçiş aralığından başlayarak birkaç yüzyıl devam eder[274]. Bazı yerlerde 3 m kalınlıkta birikim oluşturan yerleşim katmanları, III a-b, ve II a, b, c olmak üzere beş ayrı tabakadan oluşur[275].

III.1.2.1.2. Mezarlar

III.1.2.1.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Tilmen'de OTÇ mezarlarına höyük üzerinde değil, Aşağı Kent'te sur sistemi içindeki kazamatlarda rastlanmıştır[276]. Aşağı kuzey dış girişin (K2) batısında, dış sur boyunca 50 m uzunluğundaki bir kısımda yapılan kazılar sonucunda, sur yapım sisteminde, mekânlardan bir kısmının kazamat niteliği gösterdiği, bazılarının ise taş ve toprak molozu ile doldurulmuş oldukları için sandık duvar görünümünde oldukları anlaşılmıştır[277]. Bu kesimde sekiz mekândan dördü açılmış; bunlardan ikisinin (C-1 ve C-2) kuzey dış girişin (K2) hemen güney bitişiğinde, diğer ikisinin ise (C-7 ve C-8) aynı girişin 38 m kadar güneyinde oldukları tespit edilmiştir[278]. C-2 kazamatının güneydoğu köşesinde 1.47 m derinlikte basit toprak bir mezar ortaya çıkarılmıştır[279].

C-7 kazamatının kuzeybatı köşesinde 1.40 m derinlikte basit toprak mezara rastlanmıştır **(Lev.4a)**. Hoker tarzda gömülen bireyin yanında, açık devetüyü renginde matara tipinde bir kap ele geçmiştir **(Lev.4b)**[280]. Mataranın her iki yüzeyinde de iç içe dairelerden oluşan çoğu açık kahverengi, birkaçı da koyu kahverengi boya bezeme ve omuz hizasında küçük iki kulbu bulunmaktadır[281].

1971 yılında, dış surun güney kesimindeki K4 alanı tamamen açıldığı zaman bu kesimde herhangi bir girişin bulunmadığı, ancak üç kazamatın yer aldığı (N-1, N-2, N-

[272] Marchetti 2009: 388-390.
[273] Marchetti 2009: 388-399.
[274] Duru 2013: 20.
[275] Duru 2013: 20.
[276] Duru 2013: 38.
[277] Alkım 1974: 5.
[278] Alkım 1974: 5.
[279] Alkım 1974: 6.
[280] Alkım 1974: 6; Anan 1987: 328-329; Duru 2003: 105, 2013: 38.
[281] Alkım 1974: 6; Anan 1987: 328-329.

3) ve N-2'de kale içine bir kapı açıldığı tespit edilmiştir[282]. N-1'de iki (SK 3, SK 4), N-2'de iki (SK 2, SK 5), N-3'ün güney bitişiğindeki N-4 kazamatında da bir basit toprak mezara (SK1) rastlanmıştır **(Lev.4c)**[283]. Basit toprak mezarlarda kötü korunmuş durumda olan gömütler, toprağa açılmış çukurlara, yanlarına herhangi bir mezar eşyası bırakılmadan yerleştirilmiştir[284].

Başka bir basit toprak mezar, höyüğün doğu surlarına bitişik olarak bulunan, dikdörtgen planlı, iki yapı evresi geçirdiği tespit edilen, en az yedi odalı F yapısının güneydoğu köşe odasının tabanı altında ortaya çıkartılmıştır **(Lev.4ç)**[285]. Mezar eşyaları, yonca ağızlı bir testicik, bir şişe, oniks taşından ve bronzdan iki boncuk ve başlı bir bronz iğneden oluşur[286].

Tilmen Höyük'te sur sistemi içindeki mekânlarda ve doğu surlara bitişik olan F yapısında ortaya çıkartılan toplam sekiz adet basit toprak mezara karşın, mezarlığın kent dışında olduğu düşünülmektedir[287]. Nitekim, Tilmen Höyük'ün kuş uçumu 600 m kuzeydoğusundaki tepe düzlüğünde, I. Dünya Savaşı'ndan başlayarak yirmi beş yıl öncesine kadar, köylülerin muhtelif mezarlar bulduklarına ilişkin alınan haberlerin niteliğini açıklayabilmek amacıyla, küçük çaplı bir araştırma yapılmıştır[288]. 300x500 m büyüklüğündeki bu doruk kesiminde, bazalt sivrintileri arasında, ana kaya yüzeyine çok yakın olan ince bir toprak tabakası bulunmaktadır. Yapılan sondajlarda, ortalama uzunluğu 1.04 m, genişliği 0.74 m ve derinliği 0.70 m olan birkaç taş sanduka mezar ortaya çıkartılmıştır **(Lev.4d-e)**[289]. Daha önceden soyulan ve tahrip edilen mezarların içinden herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır **(Lev.4e)**[290]. Tilmen Höyük'ün Kalkolitik ve ETÇ gömütleri yerleşim içinde bulunduğu için, bu doruktaki nekropolün MÖ II. ve I. binyıllarına ait olduğu düşünülmektedir[291]. Höyükte iki evreli Roma

[282] Alkım 1974: 6.
[283] Alkım 1974: 6; Duru 2013: 38.
[284] Duru 2013: 38.
[285] Alkım 1974: 6-7; Duru 2013: 33, 38.
[286] Alkım 1974: 7; Duru 2013: 38.
[287] Duru 2013: 38.
[288] Alkım 1972: 41.
[289] Alkım 1972: 41.
[290] Alkım 1972: 41.
[291] Alkım 1972: 41.

yerleşimi de bulunduğundan[292], mezarlardan bazılarının Roma Dönemi'ne ait olabilecekleri belirtilmektedir[293].

Karasu nehrinin bazalt yükseltisinin kuzeydoğusu üzerinde, R alanında 2006 yılında bir duvar olduğu not edilmiş, 2007 yılında ise bugünkü gölün yanında, taş savunma (?) duvarının keşfine önderlik eden yüzey araştırmasına başlanmıştır[294]. Bazalt yükseltisinin üzerinde, az korunmuş durumda olan bir odanın (L.2107) içinde yapılan sondajda, OTÇ II çanak çömleği ele geçmiştir. Yükseltinin yaklaşık 150 m kuzeyine doğru, eski bir cadde ve bir nekropol kısa sürede araştırılarak on adet taştan yapılmış mezar tanımlanmıştır (G.2111, G.2115, G.2119, G.2123, G.2128, G.2132, G.2136, G.2140, G.2145, G.2171)[295]. Mezarlarda bulunan objeler, mezarların hepsinin 1980'lerde soyulduğunu göstermiştir. Yalnızca OTÇ I'e ait kap, bu mezarlık için bir tarih vermiştir[296].

III.1.2.2. GEDİKLİ - KARAHÖYÜK

III.1.2.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Gedikli-Karahöyük, İslahiye ilçesinin 28 km kuzeydoğusunda, Sakçagözü ovasının batı kenarına yakın bir yerde, Gedikli köyünün hemen yakınlarında bulunmaktadır. 240x190 m boyutlarında oval biçimli bir höyük olan Gedikli-Karahöyük'teki kazılarda, en eski yerleşmenin ova düzeyinden 6 m aşağıda tespit edilmesiyle, höyüğün gerçek yüksekliğinin yaklaşık 31 m olduğu saptanmıştır[297].

Höyüğe "İslahiye Bölgesi Kazı ve Araştırma Projesi" kapsamında 1958 yılında gidilmiş[298], kazılar 1964-1967 yılları arasında Prof. Dr. Uluğ Bahadır Alkım başkanlığında yapılmıştır[299].

Yapılan çalışmalar sonucunda A, A1, B ve D alanlarında höyüğün stratigrafisi belirlenmiştir. Buna göre, IV. kat a-f evreleriyle Kalkolitik Çağ'a, III. kat a-n evreleriyle

[292] Alkım 1962b: 457.
[293] Alkım 1972: 41.
[294] Marchetti 2009: 390.
[295] Marchetti 2009: 390. Bu mezarların türü ve boyutları belirtilmediği için sanduka mı, oda mezar mı oldukları bilinmemektedir.
[296] Marchetti 2009: 390.
[297] Duru 2006: 2-3.
[298] Alkım 1959, 1964b.
[299] Alkım 1967a, 1967b, 1968a, 1968b.

ETÇ'ye, II. kat OTÇ'ye, I. kat a ve b evreleriyle DÇ'ye tarihlenmiştir. En üstteki iki mimarlık katı ise Roma İmparatorluk Devri, Helenistik Çağ, Osmanlı ve modern dönemlere ait karışık birikimden oluşur[300]. Çok sayıda mezar, mezar yapısı, diğer dini yapı ve tören alanlarının bulunduğu höyüğün güneydoğusundaki C Açması'nda, buluntu gruplarının yapım ve kullanım tarihleri birbirinden farklı olduğu için ve iki ayrı kazı alanının buluntuları arasındaki uyumsuzluklar nedeniyle mezarlık alanındaki mezarlar ve buluntular, höyük tabakalanması içine alınmamıştır[301].

III.1.2.2.2. Mezarlar

III.1.2.2.1.1. İnhumasyon Mezarlar

III.1.2.2.1.1.1. Basit Toprak Mezarlar

C Açması'nda mezarlık kesimi, höyüğün güneydoğu yamacının tarlalarla birleştiği kesimdedir[302]. Nekropol alanındaki mezar gruplarından basit toprak mezar ile başı taşla korunmuş toprak mezarlardan oluşan toplam 43 mezardan yalnızca ikisi, tarihlemeye yardımcı olacak küçük buluntu vermiştir[303]. Bu nedenle inhumasyon gömütlerin arkeolojik kanıtlara göre kesin tarihlemesinin yapılması, bu mezarların farklılıklar gösteren alt türlerinin kronolojik durumlarının tespiti mümkün olmamış, yapılan tahminler ve tarihlemelerde, göreceli tarihleme yöntemi kullanılmıştır[304]. 400-500 yıl içine dağılmış gibi görünen 43 basit toprak mezar, MÖ 2100/2000-1500 yılları arasına tarihlenmektedir[305]. Refik Duru, kremasyon mezarların MÖ 2500/2400 ile 1950/1750 yılları arasında kullanılmış olduğunu, U. B. Alkım ise seramik, küçük buluntu ve tabakalaşma durumuna göre ETÇ II'nin hemen bitiminden başlayıp OTÇ I'e kadar birkaç yüzyıl süreyle kullanıldığını düşünmektedir[306]. Başı taşla korunan toprak mezarların tümünün, kremasyon toprağının üzerindeki normal renkli toprakta bulunması, bu mezarların kremasyondan daha geç olduğunu gösterirken, başı taşla

[300] Duru 2006: 7, 2010: 2.
[301] Duru 2010: 2-3.
[302] Duru 2006: 27.
[303] Duru 2006: 60.
[304] Duru 2006: 61.
[305] Duru 2006: 62.
[306] Duru 2006: 67.

korunan toprak mezar grubunun üst sınırı, MÖ II. binyılın ilk çeyreğinden sonraya tarihlenmektedir[307].

Basit toprak mezarlara öncelikle nekropolün güney kesiminde, höyük eteğinin dışında, bugünkü ova seviyesinden 0.50-1.5 m derinliklerde rastlanılmıştır[308]. Daha sonra bu tür mezarların, mezarlık alanının kuzey tarafındaki kremasyon gömütlerinin bulunduğu kesime kadar yayıldığı tespit edilmiştir **(Lev.9c).** IV-4/E-6 plankaresinde, en kuzeydeki oda mezarın daha kuzeyindeki basit toprak mezarların bazıları, kremasyonun siyah renkli katmanları içinde, bazıları da normal renkteki toprakta bulunmaktadır. Basit toprak mezarların hepsinde ölüler mezara sırtüstü yatırılmıştır. Toplam sayısı 25 olan basit toprak mezarlarda, bireylerin yatırılış yönleri farklılık göstermektedir. Yatırılış yönlerine göre sınıflandırılan mezarlarda 3 tipte uygulama karşımıza çıkmaktadır. Tip 1'de yatış yönü kuzey-güney olup, mezarlığın güneyinde iki, kuzeyinde bir mezar olmak üzere toplam üç mezar bulunur **(Lev. 5; 6a, c)**. Yatış yönü batı-doğu olan Tip 2'ye ait, mezarlığın güneyinde dört, kuzeyinde iki olmak üzere toplam altı mezar vardır **(Lev.5; 7a-b)**. Tip 3'te yatış yönü güney-kuzey olup, mezarlığın kuzeyinde bulunan 16 mezar bu gruptandır **(Lev.5)**[309]. Basit toprak mezarlardan yalnızca 1 numaralı basit toprak mezarda amfora **(Lev.6b)**, 2 numaralı basit toprak mezarda ise testi **(Lev.6ç)** ele geçmiştir[310].

III.1.2.2.1.1.2. Başı Taşla Korunan Mezarlar

Bu grup mezarların basit toprak mezarlardan farkı, ölülerin başlarının, taştan yapılmış nişe benzer bir yapı ile korunmaya alınmasıdır. Uygulamada ölünün başının üç yanına çamur harçla zayıf bir taş duvar örülüp, bu duvarların üzerine irice yassı taş levha yerleştirilmiştir **(Lev.8a,c; 9a)**[311].

Başı taşla korunan toprak mezarlar, C açmasının kuzey kesiminde ortaya çıkartılmıştır. Mezarlardan biri kremasyon toprağı olarak tanımlanan siyah renkli tabaka içinde, diğerleri kremasyonun üzerindeki normal renkli toprakta bulunmuştur. Bireyler toprağa açılan bir çukura çoğunlukla sırtüstü, bacaklar düz, kollar vücudun iki yanına

[307] Duru 2006: 61.
[308] Duru 2006: 28.
[309] Duru 2006: 28.
[310] Duru 2006: 30.
[311] Duru 2006: 29.

getirilerek veya göğüs üzerinde kavuşturulmuş şekilde yatırılmışlardır **(Lev.8b; 9b)**. İki gömütte ise vücutlar hafif yana çevrilerek, bacaklar hafifçe kıvrılarak yarı hoker pozisyonuna getirilmiştir. 13 numaralı iskeletin yüzü batıya, 24 numaralının yüzü ise doğuya bakmaktadır[312]. Bu mezarlarda 2 tip yatış yönü görülmektedir. Tip 1'de yatış yönü batı-doğu olanlar beş mezardan oluşur **(Lev.5)**. Tip 2'de yatış yönü güney-kuzey olanlar ise 10 mezarla temsil edilir **(Lev.5; 8b,ç; 9a,b)**. Başı taşla korunan toprak mezarların hiçbirinde mezar eşyası bulunmadığı ifade edilse de[313], yapılan bir çizelgede 10 numaralı iskeletle birlikte bir çaydanlık, üç testi ve iki şişe ele geçtiği belirtilmiştir[314].

III.1.2.2.2.2. Kremasyon Mezarlar

1964 yılında başlatılan ve 1967 yılında bitirilen kremasyon alanı kazılarında yaklaşık 335 m^2'lik alanda sayılabilen urne sayısı toplam 271'dir[315]. Mezarlığın kuzey kesiminde ortaya çıkartılan kremasyon mezarların içinde kırık olan mezarların da hesaplanmasıyla toplam sayının 500'e yaklaşacağı söylenebilmektedir[316]. Kremasyon alanında her bir metrede alınmış kuzey-güney kesit çizimleri, mezar kaplarının dağılım krokisi ve doğu-batı kesiti bir arada ele alınarak mezarlığın oluşumu ve gelişiminde geçirilen evreler hakkında bazı öneriler yapılmıştır[317].

Bulunan mezar kaplarına göre 24 ölünün yakılmış olduğu anlaşılan ilk tabakanın kapladığı alanın genişliğinden, ceset yakma olayı için oldukça çok miktarda odunun kullanıldığı düşünülmektedir[318]. Bu siyah tabaka içinde, biraz kuzeyde daha ince bir tabaka halinde ikinci bir yakma yerinin olması da, yakma işinin değişik yerlerde yapıldığını göstermiştir[319].

İkinci siyah katmanda ele geçen iğneler üzerindeki kumaş kalıntılarından, yakma alanlarından alınan kemik kalıntılarının bir beze sarıldığı, bezin başlı bir bronz iğne ile

---

[312] Duru 2006: 28.
[313] Duru 2006: 29.
[314] Duru 2006: 30.
[315] Duru 2006: 35-37.
[316] Duru 2006: 57.
[317] Duru 2006: 57. Kremasyon alanındaki kesitlerin ayrıntılı tanımları ve ele geçen buluntularla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Duru 2006: 37-51.
[318] Duru 2006: 57-58.
[319] Duru 2006: 58.

tutturulduktan sonra çoğunlukla orta boy kaplara veya irice çömleklere konulduğu anlaşılmıştır[320]. Gedikli'de çoğunlukla mezar çömleklerinin içinde bulunan iğneler **(Lev.10)**, bu görüşü doğrular niteliktedir. Kapların dışında iğnelerin bulunması ise, kapların da beze sarılı olabileceği yorumunu getirmiştir[321].

Mezar kabı olarak her türlü kap kullanılmış, özel bir mezar kabı seçilmemiştir **(Lev.11a-b)**. Bazı durumlarda kırık kaplar da urne olarak kullanılmıştır[322]. Kremasyon kapları dik olarak, yakma işinin yapıldığı yerin hemen yakınına açılan küçük çukurlara oturtulmuştur. Bazı kremasyon kaplarının altına, dik durmalarını sağlayacak çakıl taşları yerleştirilmiştir[323]. Mezarlara gündelik kaplar yanında, halka dipli Suriye şişeleri, sivri dipli alabastronlar, bardak/fincan, tankart gibi özenli işçilikle yapılmış kaplar da mezar eşyası olarak yerleştirilmiştir. Ayrıca bronz yüzük, bilezik gibi eşyalar da kapların içine bırakılmıştır. Mezarlara silah niteliğinde eşya konulmamış; fakat yakınlarında mezar eşyası olarak bırakılmış taş topuzlar bulunmuştur[324].

Bulunan kaplar ve diğer bazı buluntulara göre, mezarların en erken tarihinin ETÇ II'den ETÇ III'e geçiş civarı, en geç tarihin ise kremasyon gömütlerinin en geç dönemlerinde mezar kabı olarak kullanılan Habur boyalılarına dayanarak OTÇ'nin başları (MÖ II. binyılın ilk çeyreği) olduğu düşünülmektedir **(Lev.11c)**[325]. Bu kadar çok sayıda mezara sahip mezarlığın kullanımı da çok uzun sürmüş, bununla birlikte ölü gömme geleneklerinde zaman içinde fazla değişiklik olmadığı görülmüştür[326].

III.1.2.3. YAZILI (TÜNB) HÖYÜK

III.1.2.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Yazılı Höyük, Gaziantep'in kuş uçumu yaklaşık 25 km kadar güneydoğusunda yer alır. Höyüğün güneydoğu, güney, güneybatı eteğinde ve kısmen yamacında, aynı adı taşıyan bir köy bulunmaktadır[327]. Höyük, Gedikli Höyük ve Tilmen Höyük buluntularının benzerlerini tespit etmek ve Kuzeybatı Mezopotamya'dan gelerek

[320] Duru 2006: 58.
[321] Duru 2006: 58.
[322] Duru 2006: 58. Mezar kapları için bkz. Duru 2006: Lev. 75-90.
[323] Duru 2006: 59.
[324] Duru 2006: 60.
[325] Duru 2006: 67.
[326] Duru 2006: 57-60.
[327] Alkım 1969a: 41.

Gaziantep ve İslahiye bölgelerinden geçen tarihi yolları belirlemek amacıyla, 1968 yılında Karkamış, Kilis ve Oğuzeli'nde yapılan yüzey araştırması sırasında incelenmiştir[328].

III.1.2.3.2. Mezarlar

III.1.2.3.2.1. Oda Mezarlar

Köylüler tarafından büyük ölçüde tahrip edilen höyüğün özellikle doğu, güney ve güneybatı yamacında, eteğe yakın kesimlerde çok sayıda oda mezar açığa çıkartılmıştır. Mezarların hemen hepsi köylüler tarafından açılmış, içinden çıkan buluntular yok edilmiş ve mezarların büyük bir kısmı yıkılmıştır[329]. Bu nedenle bunlardan yalnızca yedi mezarın ölçüleri alınabilmiştir. Oda mezarların dört tarafı taş örgülü olup, üstleri megalitik görünüşlü monolitlerle örtülüdür. Taş levhaların uzunlukları 3.35-3.60 m, genişlikleri 1.18-2.00 m ve yükseklikleri de 1.35-1.50 m arasında değişmektedir. Yapım tekniği Gedikli Höyük'te ortaya çıkartılan oda mezarlara çok benzeyen bu mezarların tabanları dikdörtgen planlı olup, tavanlarından daha geniştir. Diğer bir deyişle iki uzun yan duvar içe doğru eğik bir şekilde yükselmektedir. Mezarların içinde, ezilmiş ve parçalanmış çanak çömlek parçaları tespit edilmiştir[330]. Araştırmalarda, mezarlardan tüm kapların çıkarıldığı haberi alınsa da, bunlardan hiçbiri ele geçmemiştir. Seramik parçalarına göre bu mezarların MÖ II. binyılın ilk veya ikinci çeyreğine ait olabilecekleri düşünülmektedir[331].

III.1.2.4. GAZİANTEP DOLMENLERİ

III.1.2.4.1. Konumu

Gaziantep dolmenleri, Yavuzeli kasabasının Küçük Karakuyu sınırları içinde, Ballık köyünün kuzeydoğusu ile Küçük Karakuyu köyünün güneydoğusu arasındaki bir alanı kaplar **(Lev.12)**. Yöre halkı tarafından "gavrikul" (delikli taş) olarak adlandırılan dolmenler, Karadağ'ın eteklerindeki alçak kireçtaşı tepeliklerde yayılmışlardır[332].

---

[328] Alkım 1969a: 40.
[329] Alkım 1969a: 41.
[330] Alkım 1969a: 41.
[331] Alkım 1969a: 41, 1969b: 400-401; Anan 1987: 315.
[332] Yükmen 2003: 36.

III.1.2.4.2. Yapım Tekniği ve Türleri

Yapılan çalışmalarda toplam 26 adet dolmen tespit edilmiştir **(Lev.14a-d; 15a-c)**. Sağlam durumda olan dolmenler, daha çok yan yana koyulan 2 taş levha ve bunların üstündeki 1 levha taş olmak üzere 3 adet yassı taştan oluşur. Fakat yıkılmış durumda olan bir dolmenden, bunların aslında 2 yan, 1 kapak taşı, ön ve arka olmak üzere 2 üçgenimsi kapama taşı olmak üzere 5 adet yassı taştan inşa edildikleri anlaşılmıştır **(Lev.14c; 15a)**[333]. Dolmenler 14 ara tipe ayrılsa da, yalnızca iki ana tipte birleştirilmiştir **(Lev.13a-c)**. Boyutları 1.5x0.78x1.03'ten 2.2x1.2x2.2 m'ye kadar değişmektedir. Giriş yükseklikleri 1-1.5 m olan dolmenler, oldukça kaba taşlardan yapılmış olup **(Lev.13h-j)**, yalnızca bir yassı taşta 4-8 cm arasında değişen çaplarda ve 0.5-5 cm arasında derinlikte olan küçük oyuntular, taşların tabaka halinde kaldırılabildiklerini göstermektedir **(Lev.14ç-d)**[334]. Dolmenlerin oda formu %50 oranında uzun dikdörtgen, %40 oranında dikdörtgen, %10 oranında kare biçimdedir **(Lev.14a-b)**[335]. Üst örtüsünün ise 12'sinde yuvarlak, 6'sında oval formda olduğu belirlenmiştir[336].

III.1.2.4.3. Tarihleme

Gaziantep dolmenleri, tipolojik olarak Levant dolmenlerinden İsrail dolmenleriyle benzerlik göstermektedir. Dolmenlerin, MÖ 3050-586 yılları arasına tarihlenen Levant dolmenlerinden, A tipiyle benzerlik içinde olduğu düşünülmektedir **(Lev.13ç)**[337]. Tipolojik açıdan İsrail dolmenleriyle benzerlik gösteren dolmenlerin, Levant dolmenleri gibi Tunç Çağı toplumlarınca yapılmış ve daha sonraki dönemlerde de kullanılmış olabileceği düşünülmektedir[338].

[333] Yükmen 2003: 36-37.
[334] Yükmen 2003: 37.
[335] Yükmen 2003: 45.
[336] Yükmen 2003: 48.
[337] Yükmen 2003: 50, 66, Çiz.2.
[338] Yükmen 2003: 37-38.

III.1.3. ORTA FIRAT BÖLGESİ

Orta Fırat Bölgesi'nde OTÇ mezarları Tilbeşar[339], Lidar Höyük[340], Titriş Höyük[341], Kazane Höyük[342], Horum Höyük[343], Tilbeş Höyük[344], Zeytinlibahçe Höyük[345], Mezraa Höyük[346], Şaraga Höyük[347], Kargamış[348] ve Oylum Höyük'ten[349] bilinmektedir.

III.1.3.1. TİLBEŞAR

III.1.3.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tilbeşar, Gaziantep'in 20 km güneydoğusunda, Oğuzeli ilçesi yakınlarında, Karkamış'ın yaklaşık 50 km güneydoğusunda, Fırat'ın batı kolu olan Sajur deresinin açtığı vadide yer alır[350]. Höyük ve aşağı şehirden oluşan yerleşimde höyük, 40 m yüksekliğinde olup, yaklaşık 60 hektarlık bir alanı kaplar. Aşağı şehrin kültür dolgusu ise, 2-6 m arasında değişir[351].

Höyükte, 1994 yılında C. Kepinski-Lecomte tarafından yüzey araştırmaları yapılmış; özellikle aşağı kentin kuzeyinden toplanan yüzey malzemesi çalışılmış ve yerleşimin topografik haritası hazırlanmıştır[352]. 1995 yılında aşağı kentin güneyindeki yüzey araştırmalarının yanı sıra, aşağı kentin kuzeyinde de bazı sondajlar yapılmıştır[353]. Daha sonra 1996-2000, 2005-2006 yılları arasında yürütülen kazılarla çalışmalar sürdürülmüştür[354].

---

339 Kepinski 2005, 2007; Kepinski ve Bulgan 2007; Kepinski ve Önal 2008; Kepinski-Lecomte 2002; Kepinski-Lecomte ve Ergeç 2001.
340 Kaschau 1999: 154-182.
341 Honça ve Algaze 1998; Laneri 2007.
342 Wattenmaker ve Mısır 1994.
343 Marro 2007; Marro vd. 1998; Tibet vd. 2001.
344 Fuensanta ve Mısır 1997, 1998; Fuensanta vd. 1999, 2000.
345 Balossi vd. 2007; Frangipane vd. 2011.
346 Yalçıklı ve Tekinalp 2003, 2004, 2011.
347 Ezer 2013; Sertok ve Kulakoğlu 2001, 2002a, 2002b; Sertok vd. 2005, 2007.
348 Woolley 1921; Woolley ve Barnett 1952.
349 Oylum Höyük OTÇ mezarları IV. bölümde ayrıntılı olarak ele alındığı için bu başlık altında yer verilmeyecektir.
350 Kepinski 2005: 145.
351 Kepinski-Lecomte ve Ergeç 2000: 209.
352 Kepinski-Lecomte ve Ergeç 1997: 163.
353 Kepinski-Lecomte ve Ergeç 1997: 163.
354 Kepinski ve Bulgan 2007: 733; Kepinski ve Önal 2008: 193.

Tilbeşar'da Neolitik Çağ'dan başlayan yerleşim, Tunç Çağları boyunca gelişerek[355] 56 hektar büyüklüğe kadar ulaşır. Tilbeşar stratigrafisi, en azından MÖ III. binyılın başlarından MÖ 17. yüzyılın sonlarına kadar bir yerleşim sürekliliği ortaya koyar. MÖ 17. yüzyıldan sonra yerleşim uzun süre terk edilmiştir. Şehrin bir kısmı Ortaçağ kalıntılarıyla kaplanırken, aşağı kentin güneydoğusu gibi bazı alanlarda yüzeyin hemen altında Tunç Çağı tabakalarına rastlanır[356].

III.1.3.1.2. Mezarlar

III.1.3.1.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Tilbeşar'da IVA katı OTÇ I'e (MÖ 2100-1800), IVB katı ise OTÇ II'ye (MÖ 1800-1600) tarihlenmiştir[357]. J alanında, çoğu mezar OTÇ ile çağdaş ya da OTÇ'den biraz daha geçtir. Mezar eşyaları bir ya da iki pişmiş toprak çömlekten oluşurken, bazen bronz bir iğne, akik taşı ve kaya kristalinden boncuklardan yapılan kolyeler ele geçer[358].

OTÇ II'de, güney aşağı kentte kazısı yapılan alan terkedilmiş ve bu alan yalnızca mezarlık olarak kullanılmıştır. J Alanı'nda ortaya çıkartılan OTÇ mezarlarında yön birliği yoktur. Gömülen bireylerin başlarının yanında bir pişmiş toprak kap ve bazen bir bronz iğne veya akik boncuklar vardır. Bu mezarların, güney aşağı kentin yalnızca mezarlık alanı olarak kullanıldığı zamana, OTÇ II'ye tarihlenebileceği düşünülmektedir[359].

Aşağı kentte doğu açma duvarında görülen bir fırın yapısı, OTÇ I çanak çömlek parçalarıyla ilişkili, farklı yerel faaliyetlerin yapıldığı yapıları içerir. Bu alan, yetişkinler ve çocukların gömülme yeri olarak da kullanılmıştır. Bazı mezarlar kısmen açma duvarları içinde kaldığından tümüyle açığa çıkartılamamıştır. Diğer mezarlar, plankarenin ortasında basit toprak **(Lev.16a-b)** ve çömlek mezar türündedir[360]. Mezar eşyaları, genellikle bir veya iki küçük çömlekten oluşur. Yalnızca bir mezarda 5 çömlek ve ender olarak 1 adet bronz iğne ele geçmiştir. OTÇ mezarlarında ETÇ mezarlarına oranla daha az sayıda pişmiş toprak kap ele geçmiştir. Bu, iki dönem arasında görülen

[355] Kepinski-Lecomte ve Ergeç 2000: 209.
[356] Kepinski ve Bulgan 2007: 734.
[357] Kepinski ve Önal 2008: 194.
[358] Kepinski-Lecomte ve Ergeç 2001: 134.
[359] Kepinski-Lecomte 2002: 23; Kepinski 2005: 151.
[360] Kepinski ve Önal 2008: 196.

önemli bir farklılıktır. Bu mezarlarda ele geçen pişmiş toprak kapların, Tilbeşar'da uzun süre görülmeyen ve Tilbeşar IVA1'e ait formlar olması ilginçtir **(Lev.16c)**[361].

III.1.3.1.2.2. Çömlek Mezarlar

Höyüğün J alanındaki kazılarda bir çocuğa ait çömlek mezar, içinde çok sayıda mezar eşyası küçük çömlekle birlikte açığa çıkartılmıştır[362].

D alanında kuzey aşağı kentte, OTÇ II seviyesinin altında açığa çıkartılan tabanın altında OTÇ I'in başlangıcına ait bir çömlek mezar tespit edilmiştir. Mezarda ele geçen pişmiş toprak kaplar çok karakteristik olup, dalgalı hatlı taraklı kazıma bezemeler ve noktalar içerir. Kuzey aşağı kentin bu özel bölümü, MÖ III. binyılın sonundan yaklaşık MÖ 1800'e kadar yapı içermez. Kazılan alan çok sınırlı olduğu için, iki hipotez varsayılmaktadır. Şehir içinde veya şehir terk edildiğinde bu alan, yerel açık hava aktiviteleriyle ilgili olup, bu kurulumların göçebe bir kampa ait olduğu düşünülmektedir[363].

III.1.3.2. LİDAR HÖYÜK

III.1.3.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Lidar Höyük, Şanlıurfa il merkezinin kuzeybatısında, Bozova ilçesinin 23 km kuzeyinde, Atatürk Barajı suları altında kalan eski Lidar Köyü'nün kısmen güneybatısında yer almaktadır. Höyük kısmen baraj suları altında kalmıştır. Fırat'ın doğu kıyısındaki ilk sekinin üzerinde yer alan höyük, 25-30 m yüksekliğinde, 200x240 m boyutlarındadır. Höyük geç dönemlerde ise, kuzeydoğu ve güneybatısındaki terasları ile birlikte, yaklaşık 650 m çapında bir yerleşmeyi bünyesinde barındırıyordu. Dik yamaçlı, koni biçimli höyük yükseltisi üzerindeki düzlüğün bile 100x110 m boyutlarında olması, Lidar Höyük yerleşimlerinin büyüklüğüne işaret eder[364].

Höyük, Aşağı Fırat Kurtarma Kazıları Projesi kapsamında, 1979-1987 yılları arasında, H. Hauptmann başkanlığında bir ekip tarafından dokuz sezon kazılmıştır[365]. Lidar Höyük'te OTÇ tabakaları mimari kalıntılara ve seramiğe göre, kuzey yamaçta beş

[361] Kepinski 2007: 335; Kepinski ve Önal 2008: 196-197.
[362] Kepinski-Lecomte ve Ergeç 2001: 134.
[363] Kepinski ve Bulgan 2007: 736.
[364] Harmankaya ve Erdoğu 2002: Lidar Höyük Maddesi.
[365] Kaschau 1999: 14.

(1-5), güney yamaçta ise dört (8-11) evreye ayrılmıştır. Buna göre Lidar Höyük'ün OTÇ tabakalanma durumu şöyledir[366]:

LİDAR HÖYÜK OTÇ STRATİGRAFİSİ			
DÖNEM		**KUZEY YAMAÇ**	**GÜNEY YAMAÇ**
OTÇ I (MÖ 1950-1800)	**OTÇ IA**	**1**	**---**
	OTÇ IB	**2**	**---**
OTÇ II (MÖ 1800-1650)	**OTÇ IIA**	**3/2**	**11**
		3	**10**
	OTÇ IIB	**4/3**	
OTÇ III (MÖ 1650-1550)	**OTÇ IIIA**	**4**	**9**
	OTÇ IIIB	**5/4**	**8**
		5	

III.1.3.2.2. Mezarlar

Lidar Höyük'te 1980, 1984-1987 yıllarında yapılan kazılarda OTÇ tabakalarında, içinde 262 iskelet bulunan 209 mezar açığa çıkartılmıştır. Tüm OTÇ mezarları, höyüğün kuzeybatı eteklerinde yüzeyin hemen altında ve ETÇ yerleşim tabakasının üzerinde yer almaktadır[367].

Bu dönemde 150 basit toprak mezar, 28 seramik parçalı mezar, 11 küp mezar, 9 çömlek mezar, 2 taş sanduka mezar, 3 kerpiç sanduka mezar ve 1 kuyu mezar ortaya çıkartılmıştır.

III.1.3.2.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Ölüleri gömmek için kullanılan en yaygın yöntem, ölülerin basit toprak çukurlara gömülmesidir **(Lev.17ç-d; 18a-b)**. Lidar Höyük'te açığa çıkartılan 150 adet basit toprak mezardan tekli gömütler 8., 9. ve 10. tabakalarda yoğunlukta olup, diğer tabakalarda daha az sayılardadır. Bu mezarlarda çukurların biçimi ve derinliği, mezar çukuru, içinden çıkan toprakla doldurulduğundan ayırt edilememektedir. Ancak ev içi mezarların taban seviyesinden yaklaşık 1 m derinde olduğu göz önünde

[366] Kaschau 1999: 26, 152.
[367] Kaschau 1999: 157.

bulundurulduğunda, çukur derinlikleri yaklaşık 1 m civarındadır. Çocuklar ve özellikle bebekler, çoğunlukla daha sığ ve küçük çukurlara gömülmüştür. Genellikle 1 m.'den daha derinde olan çukurlara gömülen yetişkinlerin mezarları, oval çukurlu ya da düzensiz planlıdır.

Basit toprak mezarlar, bazen bir ya da daha çok taşla işaretlenmiştir **(Lev.18d-e).** Bu taş, mezarın yerinin yüzeyden belirlenmesini sağlamıştır. Bu mezar türünde yalnızca çocuk mezarlarında, mezarın üzerinin taş[368] ya da taş parçalarıyla[369] kapatıldığı görülür. Mezar çukurları, bazen iki ya da dört tarafı dik kireçtaşı levhalarla sınırlandırılmıştır. Taş levhalarla sınırlandırılmış bu tür mezarlar, taş sanduka mezarlara geçişi temsil eder. Mezarların üzerleri kireçtaşı[370], taş levha (sal taşı)[371] ya da günümüze kadar gelmemiş başka malzemeler ile kapatılmıştır. Bazen tek başına büyük bir taş, doğrudan mezar çukurunun üzerine kapatılmıştır. Mezarların üzerlerinin kapatılmasının genellikle dini ritüelle bağlantılı olduğu düşünülmektedir[372].

Mezar çukurlarının bir kenarı yüksek bir taş[373], kireçtaşı levha[374], iki, üç ya da çok sayıda taşla[375] sınırlandırılmıştır. Bazen çukurun iki ya da üç tarafına dik şekilde birer taş bırakılarak mezarın yeri belirlenmiştir[376]. Taş dışında diğer belirleyici unsur olan kerpicin de, çukurların bir tarafına yerleştirildiği görülür[377].

Mezarlara çoğunlukla tek birey gömülürken, birden fazla bireyin gömüldüğü mezarlar da bulunmaktadır. Tekli bireyli mezarlarda bireylerin mezarlara yatırılışında ara yönler yoğunluktayken[378], ana yönlerin daha az tercih edildiği görülür[379]. Çocuklar ve bebekler, çoğunlukla sağ yanına hoker pozisyonunda gömülmüştür. Bu pozisyonda üst gövdenin sırtüstü yatırıldığı da görülmektedir. Bunun dışında sol yanına hoker ve sırt üstü pozisyonlarda gömülen bireyler daha az sayıdadır. Yetişkinlerde sol ya da sağ yanı üzerine hoker pozisyonunda yatırma tercih edilmiştir. Bireyler, bu pozisyonda sırt

[368] Kaschau 1999: 175, Mez. 119.
[369] Kaschau 1999: 175, Mez. 117.
[370] Kaschau 1999: 174, Mez. 100.
[371] Kaschau 1999: 174, 179, 180, Mez. 91, 95, 170, 172.
[372] Kaschau 1999: 157.
[373] Kaschau 1999: 176, 180, Mez. 120, 171.
[374] Kaschau 1999: 177, Mez. 133.
[375] Kaschau 1999: 174, 177, 182, Mez. 95, 103, 142, 143, 198.
[376] Kaschau 1999: 180, Mez. 175.
[377] Kaschau 1999: 174, 180-181, Mez. 97, 177, 194.
[378] Kuzeydoğu-güneybatı, güneydoğu-kuzeybatı, kuzeybatı-güneydoğu, güneybatı-kuzeydoğu.
[379] Kuzey-güney, batı-doğu, doğu-batı, kuzey-doğu, güney-kuzey.

üstü de yatırılmışlardır. Bunların dışında sırt üstü ve yüz üstü yatırma pozisyonları da ortaya çıkartılmıştır.

Çoklu mezarlarda ikili, üçlü birey yoğunlukta olup, beşli ve sekizli gömülen bireylerin mezarları birer örnekle temsil edilir. İki bireyin gömüldüğü mezarlar 8. tabakada daha yoğun görülmekle birlikte, 9-11. tabakalar ile 1-5. tabakalarda da birkaç örneği ortaya çıkartılmıştır. Üç bieyin gömüldüğü mezarlar da 8., 10. ve 4. tabakalarda, beşli ve sekizli gömülen bireylerin mezarları ise 10. tabakada tespit edilmiştir. İkili mezarlarda yetişkinler yetişkinlerle, çocuk ve bebeklerle birlikte gömülmüştür. Dört yetişkinin bir çocukla birlikte gömüldüğü beşli mezarda, dört bireyin kemikleri tahrip olmuş durumda ve mezarın arka bölümünde toplanmış, mezar eşyaları, iyi korunan bireyle birlikte ele geçmiştir[380]. 8 kafatası ve çok farklı düzensiz kemik parçalarının ortaya çıkartıldığı mezarda ise mezar eşyaları çukurun doğu köşesinde bulunmuştur[381].

150 adet basit toprak mezarın 54'ünde eşya ele geçmemiştir. Eşyalar arasında çok sayıda boncuk (taş, kireçtaşı, karneol, frit, bronz) **(Lev.23t-u)**, 271 adet kolye ucu (262 adet salyangoz kabuğu, 9 adet midye) **(Lev.23n-o)**, 85 adet kap (40 adet çanak, 14 adet kase, 13 adet şişe, 7 adet çömlek, 6 adet testi, 3 adet fincan, 1'er adet kadeh ve bardak), 56 adet kemik levha **(Lev.23d-h)**, 35 adet bronz iğne **(Lev.23b-ç)**, 13 adet halka (11 adet bronz, 1'er adet gümüş ve kurşun) **(Lev.23l)**, 6 adet bronz bilezik **(Lev.23ı-j)**, 6 adet yüzük (5 adet bronz, 1 adet gümüş), 1 adet bronz halhal, 1'er adet bronz plaka ve perçin, 1 adet gümüş bant, parçalar halinde 2 adet metal levha, 4 adet kemik iğne ve 2 adet kemik uç ve 1 adet skarabe **(Lev.22h)** ele geçmiştir. Bebek ve çocuk mezarlarına çoğunlukla taş boncuklar ve kavkı kolye uçları, daha az sayıda bronz iğne ve pişmiş toprak kap bırakıldığı görülür. Yetişkin mezarlarında ise pişmiş toprak kap, bronz iğne ve boncukların yoğunluğu dikkati çeker.

III.1.3.2.2.2. Seramik Parçalı Mezarlar

Seramik parçalı mezarlar, basit toprak mezarlardan sonra en yaygın görülen ikinci mezar türüdür **(Lev.17e; 18ç; 19a-f)**. Açığa çıkartılan 28 adet mezardan 8'i 10.

[380] Kaschau 1999: 174, Mez. 95.
[381] Kaschau 1999: 178, Mez. 155.

tabakada, 5'er adeti 8. ve 9. tabakalarda, 2'si 11. tabakada, 3'ü 4. tabakada, 1'i 2. tabakada tespit edilmiş olup, bazı mezarlar tam olarak tarihlenememiştir[382].

Mezarların üzeri çeşitli kaplar, büyük çömlek **(Lev.19e)**[383] ya da küp parçalarıyla **(Lev.19f)**[384] kapatılmıştır. Mezarı kapatmakta kullanılan küp parçalarının bazen tek[385] ya da iki parça[386] halinde kullanıldığı da görülür. Bazı mezarlar, taş ve seramik parçalarıyla birlikte kapatılmıştır[387]. İki bebeğin birlikte gömüldüğü, büyük bir çanakla kapatılan mezar ise[388], bu mezar türünde farklı bir uygulama olarak karşımıza çıkar. Diğer farklı uygulama ise, bir bebeğin gömüldüğü mezarın altına ve üzerine büyük çömlek parçalarının yerleştirilmesidir[389].

Mezarlarda çoğunlukla tek birey, az sayıda ikili[390] ya da üçlü[391] birey tespit edilmiştir. Tekli mezarlar genellikle bebek ve çocuklara ait olup, yalnızca ikisi yetişkinlere aittir[392]. Çoklu gömmede her yaş grubu, kendi yaş grubuyla birlikte gömülmüştür. Bireylerin çoğu sağ taraflarına hoker pozisyonunda, daha azı ise aynı pozisyonda sırtüstü yatırılmıştır. Aynı durum sol taraflarına hoker pozisyonunda yatırılanlar için de geçerlidir. Yatış yönü belirlenen gömütlerde bireyler çoğunlukla kuzeybatı-güneydoğu, güneybatı-kuzeydoğu, kuzeydoğu-güneybatı yönünde yatırılmış olup, batı-doğu, doğu-batı ve güney-kuzey yönlerinde gömülen birey sayısı azdır.

Seramik parçalı mezarların 13'ünde mezar eşyası ele geçmemiştir. Mezarlarda çok sayıda frit ve taş boncuk **(Lev.23r-ş)**, 18 adet pişmiş toprak kap (7 adet çanak **(Lev.21b)**, 3 adet şişe, 2'şer adet çömlek ve kase, 1'er adet kadeh, küçük çanak ve riton), 10 adet midye ve salyangoz kabuğundan kolye ucu, 4 adet bronz iğne, 7 adet bronz halka **(Lev.23k)** ele geçmiştir. Bebek mezarlarına bırakılan eşyaların çoğunluğunu frit ve taş boncuklar, midye ve salyangoz kabuğundan kolye uçları ve

[382] Mezarlardan biri 8A ya da 9. tabakaya (Mez. 25), ikisi 9. ya da 10. tabakaya (Mez. 138 ve 144), biri de 2. ya da 1. tabakaya (Mez. 196) verilmektedir (Kaschau 1999: 169, 177-178, 181).
[383] Kaschau 1999: 171, 176, 181, Mez. 50, 118, 190.
[384] Kaschau 1999: 171-172, 174, 176-177, 181, Mez. 56, 64, 96, 122, 144, 196.
[385] Kaschau 1999: 170, 171, 177, Mez. 37, 46, 138.
[386] Kaschau 1999: 173, Mez. 80.
[387] Kaschau 1999: 170, 179, Mez. 31, 169.
[388] Kaschau 1999: 171, Mez. 43. Bebeklerden biri çanağın altındayken, diğer bebeğe ait kalıntılar çanağın dışındadır.
[389] Kaschau 1999: 181, Mez. 190.
[390] Kaschau 1999: 170-171, 181, Mez. 38, 43, 56, 196.
[391] Kaschau 1999: 172, Mez. 64.
[392] Kaschau 1999: 172, 177, Mez. 65, 144.

bronz halkalar oluşturur. Pişmiş toprak kaplar yalnızca üç mezarda ve bronz iğne ise bir mezarda ele geçmiştir. Çocuklara bırakılan mezar eşyalarının bebeklere bırakılanlardan tek farkı, bronz halkaların olmamasıdır. Çocuk mezarlarında dikkati çeken diğer özellik, tek gömülen bireylerde kap olduğunda diğer eşyaların ele geçmemesi, çoklu gömülen mezarlarda ise kaplarla birlikte boncukların bırakılmasıdır. Az sayıda ortaya çıkartılan yetişkin mezarlarında tekli mezarda üç kap, iki adet bronz iğne, 100 adet kireçtaşı boncuk, çoklu mezarda ise yalnızca bir çömlek ele geçmiştir.

III.1.3.2.2.3. Pişmiş Toprak Kap Mezarlar

Basit toprak mezarların dışında en yaygın mezar türleri, çömlek ve küp mezarlardır. 9 adet çömlek **(Lev.20a-ç)**, 11 adet küp mezar tespit edilmiştir **(Lev.18c; 20d-g)**.

III.1.3.2.2.3.1. Çömlek Mezarlar

9 adet çömlek mezar açığa çıkartılmış olup, mezarların 6'sı 10. tabakaya, 1'i 9. tabakaya, 1'i 5. tabakaya, 1'i de 3. ya da 2. tabakaya aittir **(Lev.20a-ç).**

Mezarlara çoğunlukla bebekler, daha az oranda çocuklar gömülmüştür. Çömleklerin ağzı yalnızca bir mezarda yuvarlak kireçtaşı levha ile kapatılmıştır **(Lev.20c)**[393]. Bir mezarda ise mezar çömleğinin etrafı dik taşlarla çevrelenmiştir **(Lev.20a)**[394]. Mezarlara tekli gömme yapılmış olup, sağlam durumdaki mezarlara göre bireylerin, kuzeybatı-güneydoğu ve kuzey-güney yönünde, sağ ya da sol taraflarına hoker pozisyonunda yatırıldıkları görülmektedir.

9 adet çömlek mezarın 5'inde eşya ele geçmemiştir. Mezarlarda 83 adet boncuk (76 adet kireçtaşı, 7 adet taş, karneol ve sağ kristali), 3 adet bronz halka **(Lev.23m)**, 2 adet midye ve salyangoz kabuğundan kolye ucu, 2 adet pişmiş toprak çanak ve 1 adet bronz iğne ele geçmiştir.

[393] Kaschau 1999: 177.
[394] Kaschau 1999: 178.

III.1.3.2.2.3.2. Küp Mezarlar

Ortaya çıkartılan 11 adet küp mezardan 5'i 8. tabakaya, 2'si 9. tabakaya, 2'si 10. tabakaya, 1'i 11. tabakaya, 1'i ise 8. tabakaya ya da 9. tabakanın erken evresine aittir **(Lev.18c; 20d-g)**.

Mezarların 5'ine tekli, 3'üne ikili ve 1'ine çoklu gömme yapılmıştır. İki yetişkin bireyin yatay olarak gömüldüğü küp mezarlar da bulunmaktadır[395]. Dört çocuğun birlikte gömüldüğü küp mezarda ise **(Lev.20g)**, çocuklardan biri yarı hoker pozisyonunda olup, diğer bireylere ait kemikler dağınık durumdadır[396]. Küp mezarların ağzı, taş parçası **(Lev.20c)**[397] ya da taş levhalar **(Lev.20g)**[398] ile kapatılmıştır. Bir mezarın doğu kenarında, iki adet dik kumtaşı levha yerleştirilmiştir **(Lev.20d)**[399]. Bireyler kuzeydoğu-güneybatı, kuzeybatı-güneydoğu ve güney-kuzey yönünde, sağ ya da sol yanlarına hoker pozisyonunda yatırılmışlardır.

Küp mezarların 5'inde eşya ele geçmemiştir. Mezar eşyaları arasında 505 boncuk (481 adet kireçtaşı, 2 adet taş, 19 adet bakır[400]), 36 adet kolye ucu (35 adet midye ve salyangoz kabuğundan, 1 adet bronz), 7 adet pişmiş toprak kap (3 adet yonca ağızlı testi **(Lev.21g)**, 3 adet çanak **(Lev.21c)**, 1 adet kadeh), 4 adet bronz iğne, 1 adet bronz halka ve 1 adet bronz pim bulunmuştur.

III.1.3.2.2.4. Sanduka Mezarlar

Lidar Höyük'te sanduka mezarların 2'si taştan, 3'ü kerpiçten yapılmıştır.

III.1.3.2.2.4.1. Taş Sanduka Mezarlar

Lidar Höyük'te bu döneme tarihlenen 2 adet taş sanduka mezar, 10. ve 3. tabakalarda açığa çıkartılmış olup, OTÇ IIB'ye tarihlenir **(Lev. 20a-c; 18f)**.

Mezarlardan biri dikdörtgen biçiminde olup, 6 adet kireçtaşı levha ile oluşturulmuştur **(Lev.18f)**[401]. Kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan mezarın, üzeri tam

[395] Kaschau 1999: 158, 168, Mez. 1.
[396] Kaschau 1999: 178.
[397] Kaschau 1999: 168.
[398] Kaschau 1999: 178.
[399] Kaschau 1999: 169.
[400] Üç adet boncuğun yapıldığı madde belirtilmediği için burada verilememiştir.
[401] Kaschau 1999: 176, Mez. 126.

olmayan bir taş levha ile kapatılmıştır. Mezarda ETÇ mezarlığının taş levhalarının ikincil kullanımda olduğu düşünülmektedir[402]. 10. tabakaya ait olan mezarın kuzeybatı yarısına en az 2 kafatası ve birçok kemik yığılmıştır. Mezarın kuzey köşesinde fayanstan yapılmış kulplu bir şişe **(Lev.22b)**, güneydoğusunda bir çömlek **(Lev.22a)**, 1 beyaz frit figürin **(Lev.22g)**, 1 halhal, 1 skarabe **(Lev.22ğ)**, 116 boncuk (94 küçük kireçtaşı boncuk, 12 küçük mavi boncuk, 6 karneol boncuk, 1'er adet uzun taş, kireçtaşı, kuvars boncuk, 1 siyah taş boncuk) ve kuvars parçası ele geçmiştir[403].

3. tabakaya ait olan diğer taş sanduka mezar, üç kenarı dik taş plakalar ile sınırlandırılarak yapılmıştır[404]. Mezara gömülen iki bebekten birine ait kalıntılar, tahrip olmuş bir kafatası ve mezarın güneydoğu köşesinde bulunan az sayıda kemikten oluşur. Diğer birey, kuzey-güney yönünde, güneybatıya dönük olarak sağ yanı üzerine hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Bu bireyin sol elinde iki küçük çakmaktaşı ele geçmiştir[405].

III.1.3.2.2.4.2. Kerpiç Sanduka Mezarlar

Lidar'da ortaya çıkartılan 3 kerpiç sanduka mezar, 4. 10. ve 11. tabakalara aittir **(Lev.17f)**. Mezarlar OTÇ IIA, IIB ve IIIA'ya tarihlenmektedir. Bu tür mezarlara çoğunlukla bir yetişkin[406], bir mezara ise üç yetişkin[407] gömülmüştür.

Bu mezar türünde dikdörtgen biçimdeki mezar çukurları, dar kerpiçlerle sınırlandırılmıştır[408]. Çoklu gömmenin yapıldığı mezarın uzun kenarlarına kerpiçler dik olarak yerleştirilmiş, dar kenarına ise bir taş levha oturtulmuştur. İyi korunan bireylerin üst gövdesi sırt üstü yatırılmış olup, sağ yanı üzerine hoker pozisyonunda, kuzeybatı-güneydoğu ya da güneybatı-kuzeydoğu yönünde yatırılmışlardır[409]. Kerpiç sanduka mezarlarda 2 adet kâse **(Lev.22ç-d)**, 1 adet çömlek **(Lev.22c)**, 1 adet yıldız başlı bronz iğne **(Lev.23a)** ve 1 adet metal levha ele geçmiştir[410].

---

[402] Kaschau 1999: 158.
[403] Kaschau 1999: 176.
[404] Kaschau 1999: 180, Mez. 178.
[405] Kaschau 1999: 180.
[406] Kaschau 1999: 178, 179, Mez. 145, 160.
[407] Bireylerden biri tam durumdayken, diğer ikisine ait yalnızca kafatası, uzun kemikler ve leğen kemikleri korunmuştur (Kaschau 1999: 181, Mez. 189).
[408] Kaschau 1999: 178, 179, 181, Mez.145, 160, 189.
[409] Kaschau 1999: 181, Mez. 189.
[410] Kaschau 1999: 178, 179, 181, Mez.145, 160, 189.

III.1.3.2.2.5. Kuyu Mezar

Lidar'da tek örnekle temsil edilen kuyu mezar, 9. tabakaya ait olup OTÇ'nin sonlarına tarihlenmektedir[411]. Dikdörtgen planlı olan mezarda, iki geniş kerpiç sırasının arası derinleştirilmiş ve mezar çukurunun uzun kenarı basamaklandırılmıştır. Mezarın güneydeki dar kenarında yer alan iki büyük taşla oluşturulmuş ön oda (R.334), mezarın giriş bölümüne işaret etmektedir. Mezara en az üç birey gömülmüştür[412]. Mezarda biri yetişkin olan iki birey, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, sağ tarafları üzerine hoker pozisyonunda olup, yetişkin bireyin üst gövdesi sırtüstü yatırılmıştır. Ayrıca iki iskelete ait kafatası ve dağınık kemikler de ortaya çıkartılmıştır. Mezar eşyaları, yetişkin bireyin sol omzu üzerinde pişmiş toprak bir çanak **(Lev.22f)**, bir kandil **(Lev.22e)**, bir kloritten silindir mühür **(Lev.22ı)**, bir küçük kireçtaşı boncuk ve bir beyaz taş boncuktan oluşur[413]. Silindir mühür, Suriye-Anadolu grubundandır[414].

Lidar Höyük'te yerleşim içinde yer alan mezarların genel bir şema ortaya koymadığı görülmüştür. Mezarların çoğu evlerin içinde, genellikle evlerin tabanları altına, odaların köşelerine ya da evlerin iç duvarları boyunca yerleştirilmiştir[415]. Ölen kişiler nadir olarak evlerin dışına gömülmüştür. Bebekler, duvarların içine gömülmüş[416] ya da duvarların yanına bir taş oturtularak oluşturulan boşluklara yerleştirilmiştir. Mezarlar, bazen evlerin dışında, avlularda ya da sokaklarda, iki taşın arasında yer alır[417]. Bazı bebek mezarları ise evlerdeki nişler içine oturtulmuş ve üzerleri kap parçaları ya da basit şekilde toprakla kapatılmıştır.

Açığa çıkartılan 209 mezardan 172'si tekli, 25'i ikilidir. İkili mezarlar çocuk/çocuk, yetişkin/yetişkin ve yetişkin/çocuk bireylerden oluşur. Mezarlardan 10'u üç bireylidir. Küp mezarlardan birine ise 4 küçük çocuk gömülmüştür[418]. Küçük taşlarla sınırlandırılan bir mezar içinde, farklı olarak 8 kafatası ile birlikte, anatomik düzende olmayan çok sayıda kemik bulunmuştur[419].

---

[411] Kaschau 1999: 158, 169, Mez. 23.
[412] Kaschau 1999: 158.
[413] Kaschau 1999: 169.
[414] Kaschau 1999: 158, Dn. 1235.
[415] Kaschau 1999: 158.
[416] Kaschau 1999: 181, Mez. 197.
[417] Kaschau 1999: 169, Mez. 16.
[418] Kaschau 1999: 178, Mez. 151.
[419] Kaschau 1999: 178, Mez. 155.

Lidar Höyük'te tespit edilen en az 262 birey arasında, anatomik düzende olan çok sayıda iskelet dışında, geç evreye ait yapılar ve yeni mezar çukurları nedeniyle çok sayıda mezar da tahrip olmuştur. Birden fazla bireyin gömüldüğü mezarlarda, son gömülen bireylere yer açmak için de eski iskeletlerin özgün durumu bozulabilmiştir.

Ortaya çıkartılan iskeletlerin 135'i ya da daha azı çocuklara, 95'i yetişkinlere ait olup, 32 bireyin yaşı tespit edilememiştir. Yetişkin mezarı sayısının çocuklar mezarlarından daha az olması, çocukların yerleşim içine, yetişkinlerin ise daha çok yerleşim dışına gömülmüş olmasına bağlanmaktadır[420]. Zira, yaklaşık 400 yıl boyunca yerleşim gören bir merkezde, gömülen birey sayısının daha fazla olması gerektiğinden, höyüğün yakın çevresinde bir OTÇ mezarlığı olabileceği düşünülmektedir[421].

Tüm mezarlarda bireylerin kemikleri eksiksiz olup, bağımsız tek başına bulunan kafatasları ve kemik parçaları, başka bir ölü ritüeliyle ilişki kurulması için yeterli görülmemiştir. Düzensiz kemik toplulukları bir tahribattan ziyade, yeni bireyin gömülmesi sırasında eskiden gömülen bireylere ait kemiklerin toplanması ile ilişkilendirilmektedir[422].

Ölüler çoğunlukla, hoker pozisyonunda, daha çok sağ tarafları üzerine yan yatırılmıştır. Yalnızca 50 birey sol tarafları üzerine yan yatırılmıştır. Genellikle bacakların da yan yatırıldığı görülürken, nadir olarak ölü sırtüstü yatırıldığında bacaklar da yukarı doğru bükülebilmektedir[423]. Kollar çoğunlukla bükülerek göğüs ya da karın üzerinde birleştirilmiştir[424]. Üç mezarda farklı olarak bireyler yüzüstü yatırılmış olup, iki mezarda ise[425] bireyler adeta mezara atılmış gibidir. Buna karşılık bir birey, mezara yüzükoyun yerleştirilmiş gibi görünmektedir[426]. Ortaya çıkartılan mezarların 177'sinde ölülerin yatış yönü tespit edilebilmiştir. Ancak bazı yetişkin mezar gruplarında yön birliği görülebilirken, çocuk mezarlarında böyle bir kural olmadığı dikkati çeker.

Lidar Höyük'te tespit edilen 209 mezardan 85'i içinde 138 pişmiş toprak kap ele geçmiştir. Mezar kapları, genellikle bireyin başı yanına ya da omuzu hizasına, daha

[420] Kaschau 1999: 159.
[421] Kaschau 1999: 159.
[422] Kaschau 1999: 159.
[423] Kaschau 1999: 178, Mez. 145.
[424] Kaschau 1999: 159.
[425] Kaschau 1999: 179, 181, Mez. 158 ve 187.
[426] Kaschau 1999: 175, Mez. 112.

nadir olarak da ayak kısmına ya da yakın çevresine yerleştirilmiştir. Mezarların yaklaşık yarısında yalnızca bir kap ve çoğunlukla bir çanak bırakılmıştır. Yerleşim içinde yaygın olarak kullanılan üç çanak formu, mezarlarda da ele geçmiştir[427]. Bunlar, dışa açılan basit ya da kalınlaştırılmış ağız kenarlı **(Lev.21a)**[428], dışa açılan S profilli **(Lev.21b)**[429] ve dik ağız kenarlı **(Lev.21c)**[430], küresel/omurgalı gövdeli, halka/düz dipli çanaklardır. Mezar eşyası olarak çoğunlukla kâseler ve çanaklar yaygın kullanılmıştır.

Yonca ağızlı testiler **(Lev.21f-g)** ve şişeler **(Lev.21ğ-j)** yaygın mezar eşyasıdır. Testi / şişeler, 16 mezarda tek başına temsil edilirken, diğer kap tipleri ile birlikte de ele geçmiştir. Bu kapların 4. ve 5. evreler içinde ait oldukları ara evreler belirgin değildir. 9 mezarda ele geçen birkaç şişe tipi, yerleşmedeki şişelerden daha farklı bir tablo ortaya koymaktadır. Bunların 5. evrede ender görülmesi ve eski mezarlarda bulunmaları nedeniyle 4/3. evreye ait oldukları düşünülmektedir[431]. 8 mezarda birer örnekle temsil edilen çanaklar, genellikle şişe/testi, çömlek ve çömlekçiklerle birlikte mezarlara yerleştirilmiştir.

10. tabaka mezarlarında dışa açılan, içe ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, düz gövdeli, halka ya da düz dipli kâseler **(Lev.21e)**[432] görülür. 9 mezarda açığa çıkartılan çömlekler ise, el yapımı bir örnek dışında çark yapımı olup, dışa kalınlaştırılmış, içte kesik dudaklı **(Lev.20c; 21d)**[433] ya da dışa çekik ağız kenarlı, içte kesik dudaklı kısa boyunlu **(Lev.21ç)**[434], omuz kısmı çoğunlukla yivli, küresel gövdeli, halka dipli çömlek tiplerindedir. Bu çömlek tipleri yerleşim içinde, günlük hayatta erken ve geç evrede kullanılan çömlek formunu yansıtır. Dışa kalınlaştırılmış, içte kesik dudaklı çömlekler (Tip T5) 10. ve 9. tabakalarda görülürken, diğer çömlek tipi (Tip T12) erken mezarlarda karşımıza çıkar[435]. 5 çocuk mezarında, tek ya da şişelerle birlikte ele geçen yumurta biçimli bardak formu, yerleşmede görülmez[436]. Bu tip kapların ele geçtiği çocuk

[427] Kaschau 1999: 160.
[428] Kaschau 1999: 43, Tip N1.
[429] Kaschau 1999: 45-46, Tip N9.
[430] Kaschau 1999: 46, Tip N11.
[431] Kaschau 1999: 160.
[432] Kaschau 1999: 38-39, Tip S9.
[433] Kaschau 1999: 57-58, Tip T5.
[434] Kaschau 1999: 59-60, Tip T12.
[435] Kaschau 1999: 160.
[436] Kaschau 1999: 161.

mezarları, 8., 9. ve 10. tabakalara aittir. Benzer bardak tipleri, Lidar Höyük çevresinden de bilinmemektedir[437].

Pişmiş toprak kapların yanında, OTÇ mezarlarının yaklaşık %40'ında (209 mezarın 82'sinde) süs eşyaları ele geçmiştir. Bunlar bronz iğneler **(Lev.23a-ç)**, bronz bilezikler **(Lev.23ı-j)**, halkalar **(Lev.23k-m)**, çeşitli maddelerden yapılmış boncuklar **(Lev.23p-u)** ve kolye uçlarından **(Lev.23n-o)** oluşur. Bronz iğneler tek ya da çift olarak, ölülerin göğsü üzerinde bulunmuştur. Bu nedenle iğnelerin ölülerin kıyafetlerinin tutturulmasında kullanıldığı düşünülmektedir[438]. Mezar 7 ve 9'da tekstil izleri belirlenmiştir. Boncuklar ise daha çok vücut ve kol çevresine yayılmış şekilde ve düzensiz olarak bulunmuştur[439].

III.1.3.3. TİTRİŞ HÖYÜK

III.1.3.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Titriş Höyük, Urfa ili, Bozova ilçesine bağlı Bahçeli köyünde yer alır. Höyüğün doğu ucu, kısmen modern köy yerleşmesinin altındadır. 22 m yüksekliğinde, yaklaşık 3 hektarlık bir alana yayılan höyüğün doğusunda ve batısında 3-5 m kalınlığında kültür tabakası olduğu düşünülen, 300x180 ve 400x200 m ölçülerinde doğu ve batı aşağı şehir terasları bulunmaktadır. Höyüğün kuzey kesiminde 800x200 m boyutlarında; 2.5 m yüksekliğindeki dış şehir ile, höyüğün yaklaşık 400 m kuzeybatısında yerleşme dışı mezarlık alanı yer alır[440]. Kentin tamamen dışında bazı işlik yerleri ve mandıra tipi birkaç evden oluşan kalıntılarla birlikte, tüm yerleşimin 43 hektarın üzerinde olduğu düşünülmektedir[441].

Höyük, T. J. Wilkinson tarafından yapılan araştırmada tespit edilmiş[442], 1991-1996, 1998-1999 yılları arasında G. Algaze ve T. Matney başkanlığında kazı çalışmaları yapılmıştır[443]. Kazılarda Erken ETÇ, Orta ETÇ, Geç ETÇ, Geç ETÇ/Erken OTÇ, DÇ, Helenistik ve Roma dönemlerine ait kalıntılar açığa çıkartılmıştır[444].

---

[437] Kaschau 1999: 161.
[438] Kaschau 1999: 162.
[439] Kaschau 1999: 162.
[440] Algaze ve Mısır 1993: 155-157.
[441] Algaze ve Mısır 1993: 162.
[442] Wilkinson 1990: 189-190, Site 43.
[443] Algaze 1997; Algaze ve Mısır 1993, 1994, 1995, 1996; Algaze vd. 2000, 2001; Matney vd. 1997.
[444] Laneri 2007: 245-249.

III.1.3.3.2. Mezarlar

Titriş Höyük'te Erken ETÇ ve Geç ETÇ'de intramural mezarlar, Orta ETÇ ve Geç ETÇ/Erken OTÇ'de extramural mezarlar açığa çıkartılmıştır[445]. Aşağı ve dış kentte Geç ETÇ/Erken OTÇ'ye (MÖ 2100-1800) tarihlenen 21 adet mezar açığa çıkartılmıştır. Mezarların çoğunluğunu çömlek mezarlar, daha azını ise basit toprak mezarlar oluşturur[446]. Gömülenlerin 11'i genç, 4'ü yaşlı (1 erkek, 3 belirsiz), 2'si genç yetişkin erkek ve 4'ü yetişkin (1 kadın, 1 erkek, 2 belirsiz) bireylerdir[447].

III.1.3.3.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Basit toprak mezarlar, Geç ETÇ tabakalarına kazılmıştır[448]. Geç ETÇ evlerinin duvarlarına kazılan mezarlar, mezarlar kazılırken duvarların hala ayakta olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, bu mezarların çoğu Erken OTÇ'ye tarihlenmiştir[449]. Çok sayıda basit toprak mezarın üzeri kap parçalarıyla kapatılmıştır. Bu kapların çoğu, Titriş Geç ETÇ tipinde, üçgen tutamaklı mutfak kaplarıdır. Mezarlara az sayıda mezar eşyası bırakılmıştır[450].

III.1.3.3.2.2. Çömlek Mezarlar

Çoğunluğu oluşturan çömlek mezarların üzeri, yaygın olarak düz kireçtaşı levhalarla kapatılmıştır[451].

III.1.3.4. KAZANE HÖYÜK

III.1.3.4.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Kazane Höyük, Şanlıurfa'nın 3 km güneyinde, Konuklu köyünün yakınında yer alır[452]. Höyük, aşağı kent ve dış kentten oluşan yerleşimde, 1992-1995 yılları arasında

[445] Laneri 2007: 266.
[446] Honça ve Algaze 1998: 109.
[447] Honça ve Algaze 1998: 129, Table 7.
[448] Honça ve Algaze 1998: 109; Laneri 2007: 248.
[449] Honça ve Algaze 1998: 109.
[450] Honça ve Algaze 1998: 109.
[451] Honça ve Algaze 1998: 109.
[452] Wattenmaker ve Mısır 1994: 177.

P. Wattenmaker başkanlığında kazılar yapılmış[453], 1996-1998 yıllarında ise R. Bernbeck; S. Pollock ve C. Coursey tarafından Halaf tabakaları çalışılmıştır[454].

Tabakalanmayı saptamak amacıyla, höyüğün batısında basamaklı açmada (H alanı); doğusunda aşağı kentte (C alanı) ve güneyinde dış kentte (F alanı) çalışılmıştır. Yapılan kazılarda Halaf, GKÇ, ETÇ ve OTÇ yerleşimleri tespit edilmiştir. MÖ III. binyılın ortalarında 100 hektarla en büyük sınırlarına ulaşan yerleşim, sur duvarıyla çevrilidir. Höyükte olduğu gibi dış kentte de MÖ III. binyılın ortalarına ait mimari kalıntılar ortaya çıkartılmıştır. Ancak dış kentte yüzeyde MÖ II. binyıl seramik parçaları ele geçse de, D ve F alanlarında yapılan kazılarda MÖ II. binyıla ait yerleşim izlerine rastlanmamıştır[455].

III.1.3.4.2. Mezarlar

III.1.3.4.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Kazane Höyük'te aşağı kentte A alanında birinci evre, OTÇ'ye tarihlenen iki mezarla temsil edilir. Bu mezarlar sabanla sürülen bölgede olduğu için çok tahrip olmuştur. Mezarlardan biri, 1.20 m genişliğinde dairesel düzende yerleştirilen taşlarla çevrilidir. İkinci mezarda yetişkin bir birey, basit çakıl taşları ile sınırlandırılmış mezar çukuruna bir çömlekle birlikte gömülmüştür[456].

III.1.3.5. HORUM HÖYÜK

III.1.3.5.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Horum Höyük, Gaziantep ili Nizip ilçesinin 15 km kadar batısında, Fırat'ın batı kıyısında yer alan 35 m yüksekliğinde bir höyüktür[457]. Algaze tarafından yapılan yüzey araştırmalarında saptanan yerleşmenin, çevresiyle birlikte 21 hektarlık bir alanı kapladığı ileri sürülmüştür[458]. Ancak höyüğün yakın çevresinin yoğun şekilde ağaçlarla örtülü olması, yerleşmenin kesin sınırlarını belirlemeyi zorlaştırsa da kazılar sırasında yürütülen topografi çalışmalarında, höyüğün 6.4 hektarlık bir alanı kapladığı

[453] Wattenmaker 1997: 81-82.
[454] Bernbeck vd. 1999.
[455] Wattenmaker 1997: 82, 87.
[456] Wattenmaker ve Mısır 1994: 180.
[457] Marro vd. 1998: 252.
[458] Algaze vd. 1994: 30-31.

belirlenmiştir. C. Marro başkanlığında 1996-1999 yılları arasında yapılan kazılar sonucunda, höyükte Geç Ubaid, Geç Uruk, ETÇ sonu/OTÇ başı, Helenistik, Roma ve İslami dönemlerde yerleşim izleri belirlenmiştir[459].

III.1.3.5.2. Mezarlar

Horum Höyük'te MÖ II. binyıl katı, B açmasında tespit edilmiştir. Açmanın kuzey yarısında, Ortaçağ duvarlarının hemen altında, birkaç mezar açığa çıkartılmıştır. Mezarların bazılarında mezar hediyesi ele geçmiştir. Açma duvarlarının içinde de devam eden mezarlar, nekropolün henüz kazılmamış bölgeler olan kuzeye ve batıya doğru yayıldığını göstermiştir. Doğu kesiminde bulunan mezarlar, yamaç eğimi ve yüzeye çok yakınlıkları nedeniyle tümüyle tahrip olmuşlardır. Farklı seviyelerde bulunan mezarların birbirini tahrip etmesi ve çok miktarda dağınık kemiklerin bulunması, nekropolün uzun süre kullanıldığını göstermektedir[460].

Höyükte 1'i basit toprak mezar, 4'ü çömlek ve 4'ü sanduka mezar olmak üzere üç farklı mezar türünde 9 mezar belirlenmiştir.

III.1.3.5.2.1. Basit Toprak Mezar

Mezarlar arasında bir yetişkine ait olan ve höyük yamacında yer alması nedeniyle hangi tabakayla ilişkili olduğu kesin olarak belirlenemeyen F 0217 basit toprak mezarı üzerine kesin bir şey söylenememiştir[461]. Mezar, yerleşimde açığa çıkartılan diğer mezarlardan farklı olarak yapı tabanı altında yer almaz **(Lev.25a)**[462]. Mezarda yetişkin bireyin üst gövdesi dorsal, bacakları yarı hoker pozisyonunda yatırılmış olup, çenesi göğsüne düşmüş, elleri göbekte birleştirilmiştir **(Lev.25b).** Söz konusu mezar, içinde ele geçen pişmiş toprak kaplara dayanarak **(Lev.25d-e)**[463], ETÇ IV'ten daha geç bir döneme, MÖ II. binyılın ilk yarısına, MÖ 1600 civarına tarihlenmektedir[464]. F 0217 mezarının, 1996 yılında B açmasında birkaç mezarı açığa

[459] Marro vd. 1998: 252.
[460] Marro vd. 1998: 256.
[461] Tibet vd. 2001: 141.
[462] Tibet vd. 2001: 141.
[463] Bu kaplar, Lidar Höyük'ün 4. ve 5. evrelerinde görülen OTÇ seramiğine benzetilmektedir (Tibet vd. 2001: 141).
[464] Tibet vd. 2001: 141.

çıkartılan ve MÖ II. binyılın ikinci çeyreğine tarihlenen nekropole ait olduğu düşünülmektedir[465].

III.1.3.5.2.2. Çömlek Mezarlar

Ortaya çıkartılan dört adet çömlek mezardan 2'si yeni doğmuş bebeklere ait olup[466], bu mezarlardan biri (B 0033), yangın izleri taşıyan sıkıştırılmış toprak tabanlı bir mekânın (B 0031) güneydoğu köşesinde belirlenmiştir **(Lev.24a-b)**. Mezarda ele geçen pişmiş toprak figürin parçasında **(Lev.24ç)**, bir kuş başının betimlendiği düşünülmektedir[467]. Ayrıca mezar çömleğinin buluntu durumuna bakılarak, konulduğu yüksek yerden düşerek parçalandığı sanılmaktadır[468]. Çok kötü durumda olan diğer çömlek mezar ise (B 0015) kuzey açma duvarının içinde oldukça tahrip olmuşken, B 0040 çömlek mezarının ezildiği anlaşılmıştır **(Lev.24c)**[469]. B 0033 ve B 0040 mezar çömleklerinin, B 0026, B 0029 ya da B 0031 duvarları henüz daha açıktayken yerleştirildiği belirlenmiştir **(Lev.24a)**. Burada bir mezar odası ya da terk edildikten sonra yeni bir işlev kazandırılmış bir yapının olabileceği düşünülmektedir[470]. B 0033 ve B 0040 mezarları, 5C katına, B 0094 mezarı 5A'ya (MÖ 2100-1900) tarihlenmiştir[471].

III.1.3.5.2.3. Sanduka Mezarlar[472]

Sanduka mezarlara, yeni doğmuş bebekler (B0012), çocuklar (B 0011) ya da yetişkinler (B 0039) gömülmüştür. Mezarlardan B 0012, kuzey açma duvarının içinde, B 0011 mezarı ise B 0029 duvarının üzerinde bulunur. Oldukça iyi durumda açığa çıkartılan B 0011 mezarında, sırtüstü pozisyonda, başı batıda, bacakları güneye doğru kıvrılmış olan bir çocuk gömülmüştür. Mezar hediyesi olarak üç adet pişmiş toprak kap bırakılmıştır **(Lev.25ç)**[473].

---

[465] Tibet vd. 2001: 141.
[466] Marro vd. 1998: 256.
[467] Marro vd. 1998: 257.
[468] Marro vd. 1998: 257.
[469] Marro vd. 1998: 257.
[470] Marro vd. 1998: 256-257.
[471] Marro 2007: 389, 391, 397, Fig.9.
[472] Yayınlarda sanduka mezarların yapım malzemesi belirtilmediği için burada da verilememiştir.
[473] Marro vd. 1998: 257.

Diğer sanduka mezar (B 0017), B 0019 duvarının batı yüzüne diklemesine yaslanmış durumda açığa çıkartılmıştır. Açma duvarının kesitinde görülen yatay durumda yanmış organik madde tabakası, mezarın üzerinin ahşap bir levhayla örtülmüş olabileceğini düşündürmüştür[474]. Mezarda çok karışık durumda bol miktarda insan kemiği parçasının yanı sıra, MÖ II. binyılın ilk yarısına tarihlendirilebilecek bronz bir hançer ele geçmiştir **(Lev.25c)**[475].

III.1.3.6. TİLBEŞ HÖYÜK

III.1.3.6.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tilbeş Höyük, Şanlıurfa ilinin Birecik ilçesinin 22 km kuzeyinde yer alır. 374 m yüksekliğinde ve maksimum 110 m çapında olan höyük, 14.5 m kalınlığında stratigrafik katmana sahiptir[476].

Höyük, 1989 yılında G. Algaze başkanlığında gerçekleştirilen yüzey araştırmasında saptanmıştır[477]. 1996 yılında J. G. Fuensanta başkanlığında, höyüğün topografik haritası tamamlanıp sistemli bir yüzey araştırması yapılmış olup, kazı çalışmaları höyüğün yalnızca batı ve güney kesimlerinde gerçekleştirilmiştir[478]. Çalışmalar, 1997-1999 yılları arasında daha kapsamlı hale gelmiştir[479].

Kazılar sonucunda Tilbeş Höyük'te GKÇ, ETÇ, ETÇ-OTÇ geçiş evresi, Akamenid, Helenistik, Selevkid, Roma ve İslami dönemlere ait yerleşmeler belirlenmiştir[480].

III.1.3.6.2. Mezarlar

Tilbeş'te üç adet basit toprak, bir adet taş sanduka mezar ortaya çıkartılmıştır. Tilbeş Höyük, OTÇ boyunca bir çeşit mezarlık alanı olarak kullanılmış gibi görünmektedir[481].

---

[474] Marro vd. 1998: 258.
[475] Marro vd. 1998: 258.
[476] Fuensanta ve Mısır 1998: 228.
[477] Algaze vd. 1994: 32.
[478] Fuensanta ve Mısır 1998: 228-236.
[479] Fuensanta vd. 1999, 2000, 2002.
[480] Fuesenta vd. 2002: 132.
[481] Fuensanta vd. 2000: 160.

III.1.3.6.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Basit toprak mezarlardan biri, A-2b açmasında[482], diğeri A-2c açmasında **(Lev.26b)** ortaya çıkartılmıştır[483]. Bir kenarı taşla sınırlandırılan mezarda, bir birey ve diğer bireylere ait kalıntılar tespit edilmiştir. Mezarda küçük bir pişmiş toprak kase, bir çömlek, bir Suriye şişesi, bir kavkı kolye ve baş yakınına yerleştirilen bir iğne ele geçmiştir **(Lev.26b)**[484]. Mezar eşyaları, benzerlerine göre MÖ II. binyıl başlarına tarihlenir[485].

E4 açmasında açığa çıkartılan üçüncü basit toprak mezar, bir çocuğa aittir. Çok parçalı durumda olan iskeletle birlikte herhangi bir eşya bulunmamıştır. Mezar OTÇ'ye ait, çoğunlukla depolama küplerinin ele geçtiği bir alanda ortaya çıkartılmıştır[486].

III.1.3.6.2.2. Taş Sanduka Mezar

E8 açmasında ortaya çıkartılan taş sanduka mezara **(Lev.26a)**[487], olasılıkla iki yetişkin ve iki çocuk olmak üzere dört birey gömülmüştür[488]. Yetişkin kafatasları, mezarın güney tarafında bir raf üzerine yerleştirilmiştir. Mezar eşyalarına göre OTÇ II'ye tarihlenmiştir[489].

III.1.3.7. ZEYTİNLİBAHÇE HÖYÜK

III.1.3.7.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Zeytinlibahçe Höyük, Urfa'nın Birecik ilçesinin yaklaşık 3 km güneyinde, Mezraa beldesinin yaklaşık 1.4 km kuzeyinde yer alır. Höyük 190x140 m boyutlarında, 31 m yüksekliğindedir[490]. Höyükte ilk sistemli araştırmalar 1987-1990 yılları G. Algaze ve ekibi tarafından yapılmıştır[491]. 1998 yılında A. Deveci ve Y. Mergen tarafından yüzey araştırmasıyla incelenmiştir[492]. 1999-2002 yıllarında M. Frangipane

[482] Fuensanta ve Mısır 1998: 234. Mezar ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmemiştir.
[483] Fuensanta ve Mısır 1997: 43, 1998: 234.
[484] Fuensanta ve Mısır 1997: 45.
[485] Fuensanta ve Mısır 1997: 43, 1998: 234.
[486] Fuensanta ve Mısır 1998: 235.
[487] Fuensanta vd. 1999: 210.
[488] Fuensanta vd. 2000: 160.
[489] Fuensanta vd. 1999: 210.
[490] Deveci ve Mergen 1999: 97.
[491] Algaze vd. 1994.
[492] Deveci ve Mergen 1999.

başkanlığında yürütülen kazılarda, MÖ IV. binyıldan MS 12-13. yüzyıla kadar uzanan kesintisiz bir yerleşim sürekliliği tespit edilmiştir[493]. Orta Uruk, Geç ETÇ, OTÇ, DÇ, Bizans ve Roma dönemlerine ait kalıntılar açığa çıkartılmıştır[494]. Yerleşimde OTÇ, iki farklı alana ayrılmış olup, höyükte surla çevrili bir saray yapısı, alt terasta ise bir ev ve işlikten oluşmaktadır[495]. Zeytinlibahçe Höyük'te OTÇ'ye ait buluntular, radyo karbon tarihler ve diğer yerleşimlerden ele geçen malzemelerle karşılaştırıldığında, OTÇ II'ye tarihlendirilmiştir[496].

III.1.3.7.2. Mezarlar

III.1.3.7.2.1. Basit Toprak Mezar

Höyüğün doğu alanında F5 açmasında yapılan kazılarda, OTÇ'ye ait ev ve işlikler saptanmıştır. Bu alanda, basit toprak bir mezarda çocuk birey, konik, boyunlu bir çömlekle birlikte gömmüştür **(Lev.26c)**[497]. Birey, mezara başı güneydoğuda olmak üzere, güneydoğu-kuzeybatı yönünde, sol tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Mezar eşyası küçük çömlek **(Lev.26ç-d)**, bireyin kalçası ve ayakları arasına bırakılmıştır[498].

III.1.3.8. MEZRAA HÖYÜK

III.1.3.8.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Mezraa Höyük, Şanlıurfa ili, Birecik ilçesine bağlı, Mezraa beldesinin 1.5 km güneyinde, Fırat'ın doğu kenarında yer alır. Höyük, ova seviyesinden 13 m yükseklikte ve 180x140 m boyutlarındadır[499].

Höyük, ilk kez 1987-1990 yılları arasında G. Algaze ve ekibi tarafından, Karkamış baraj gölü altında kalacak bölgede yapılan yüzey araştırmalarında incelenmiştir[500]. 1998 yılında ise ODTÜ-TAÇDAM tarafından düzenlenen yüzey

[493] Frangipane vd. 2011: 1.
[494] Frangipane vd. 2011: 1-7.
[495] Frangipane vd. 2011: 6.
[496] Frangipane vd. 2011: 5.
[497] Balossi vd. 2007: 374; Frangipane vd. 2011: 6.
[498]Yayınlarda mezarla ilgili ayrıntılı bilgi verilmemiş olup, tanımlama mezarın fotoğrafına göre yapılmıştır (Frangipane vd. 2011: 21, Şekil 12b).
[499] Yalçıklı ve Tekinalp 2003: 171.
[500] Algaze vd. 1994: 48, Fig. 7.

araştırması kapsamında höyüğün topografik planı çıkartılmıştır[501]. 1999 yılında A. T. Ökse yönetiminde, höyük üzerinde ayrıntılı bir yüzey araştırması ve tahribatın olduğu doğu terasta kesit çizimleri yapılmış, höyük yüzeyinden ve doğu teras tahribat profilinden toplanan seramik malzeme değerlendirilmiştir[502]. Mezraa Höyük'te kazılar, 2000 yılında TAÇDAM projesi kapsamında D. Yalçıklı başkanlığında başlamıştır[503].

Yapılan çalışmalarla höyüğün GKÇ, ETÇ I-IV, OTÇ, DÇ ve Ortaçağ'da yerleşim gördüğü tespit edilmiştir. OTÇ, Doğu yamaçtaki IV.-V. tabakalarda belirlenmiştir[504].

III.1.3.8.2. Mezarlar

III.1.3.8.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Beş adet basit toprak mezar açığa çıkartılmıştır. Höyüğün doğu yamacındaki R 13 açmasında, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda uzanan II. mimari tabakaya ait duvarın doğu tarafında, duvarın yapımı sırasında tahrip edilmiş bir basit toprak mezar ortaya çıkartılmıştır[505]. Mezar içinde bir kadına ait iskeletin bir bölümüyle, mezar eşyası olarak bırakılmış iki adet pişmiş toprak çömlek bulunmuştur **(Lev.27c-ç)**. Çömlekler dışa çekik ağız kenarlı, şişkin ve basık gövdeli, düz dipli olup, benzerleri Lidar Höyük ve Halawa'da OTÇ'ye tarihlendirilmiştir[506].

R 13 açmasının doğu kenarında ise VI-VII. mimari tabakalara ait duvarın üzerine açılmış bir çukur içinde, dağınık bir biçimde insan iskeleti açığa çıkartılmıştır[507]. Bu mezarın olasılıkla Ortaçağ'da tahrip edildiği ve mezarların stratigrafik konumlarının paralel olduğu düşünülmektedir[508].

R 12 ve R 13 açmaları içindeki farklı alanlarda, taban parçaları, çukurlar, iki adet basit toprak mezar ortaya çıkartılmıştır. Basit toprak mezarlardan biri, R 12 açmasının kuzeybatısında **(Lev.27a)**[509], diğeri S 13 açmasının batı kenarında ortaya

[501] Ökse ve Tekinalp 1999: 175-176.
[502] Ökse vd. 2001a.
[503] Yalçıklı ve Tekinalp 2002.
[504] Yalçıklı ve Tekinalp 2011: 128.
[505] Yalçıklı ve Tekinalp 2004: 114, M-5.
[506] Yalçıklı ve Tekinalp 2003: 174, 2004: 114-115.
[507] Yalçıklı ve Tekinalp 2004: 115, M-6.
[508] Yalçıklı ve Tekinalp 2004: 115.
[509] Yalçıklı ve Tekinalp 2011: 124, M-16.

çıkartılmıştır[510]. Mezarların ikisi de iyi korunmuş olup, bireyler hoker pozisyonunda yatırılmıştır. M-16'da bulunan bireyin yüzü güneydoğuya bakar ve güneybatı-kuzeydoğu yönündedir. Mezardan ele geçen, dışa çekik ağız kenarlı ve omurgalı gövdeli çanağın **(Lev.27b)** benzer örnekleri Hammam et-Turkman[511] ve Mari'de[512] bulunmuştur. M-9 mezarı, IV. mimari kata ait döşemenin üzerine yerleştirilmiştir. Kuzeybatı-güneydoğu yönünde yatırılan bireyin yüzü kuzeydoğuya bakar. Mezarda yalnızca küçük bir çömlek ele geçmiştir[513].

III.1.3.8.2.2. Çömlek Mezar

R 12 ve R 13 açmaları içinde bir çömlek mezar açığa çıkartılmıştır[514].

III.1.3.9. ŞARAGA HÖYÜK

III.1.3.9.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Şaraga Höyük, Gaziantep ili, Karkamış ilçesine bağlı Keleklioğlu köyünün yaklaşık 800 m kuzeydoğusunda, Fırat kıyısında yer alır. Önemli bir merkez olan Karkamış'ın yaklaşık 10 km kuzeyinde olan höyük, 200x150 m boyutlarında ve yaklaşık 22 m yüksekliktedir[515].

Şaraga Höyük'te 1998 yılında bir ön araştırma[516], 1999-2003 yılları arasında ise K. Sertok ve F. Kulakoğlu yönetiminde kazılar başlatılmıştır[517]. Höyükte GKÇ'den (Geç Uruk) Ortaçağ'a kadar kesintisiz yerleşimin olduğu tespit edilmiştir. OTÇ anıtsal resmi yapısı **(Lev.28a-b)**, GTÇ dini yapı kompleksi ve höyüğün güneybatısında belirlenen ETÇ mezarlığı önemli bulgulardır[518].

[510] Yalçıklı ve Tekinalp 2011: 124, M-9.
[511] Curvers 1988: Pl. 125: 28.
[512] Parrot 1956: Fig. 110: 922.
[513] Yalçıklı ve Tekinalp 2011: 124.
[514] Yalçıklı ve Tekinalp 2011: 124. Mezar ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmemiştir.
[515] Sertok ve Kulakoğlu 2001: 453-454.
[516] Sertok ve Ergeç 1999.
[517] Sertok vd. 2005: 282.
[518] Sertok vd. 2011: 215.

OTÇ'de anıtsal yapıda tespit edilen mimari öğeler, yapının birçok kez yenilenerek kullanıldığını göstermiş, bulunan depo kapları ise yapının idari işlevinin olduğunu düşündürmüştür[519].

III.1.3.9.2. Mezarlar

III.1.3.9.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Höyükte OTÇ'de, anıtsal bir yapı kompleksinin **(Lev.28a-b)** tahribinden sonra da bir süre devam eden OTÇ, kuzey ve güney açmalarında bu büyük yapının kalıntıları üzerine oturan çok sayıda basit toprak mezarla temsil edilir **(Lev.29c-d; 30a)**[520]. Konut içlerine yerleştirilen mezarlara bağlı ve en az iki evreli olduğu düşünülen yapılardan günümüze çok az kalıntı kalmıştır. Mezar eşyası olarak çoğunlukla, düz ağızlı, geniş silindirik boyunlu, basık gövdeli, keskin karınlı, halka dipli, çark yapımı ve iyi pişirilmiş hamurlu vazolar ele geçmiştir **(Lev.29a; 30c)**[521].

Batı açmasında Ortaçağ'a ait yapı kalıntıları izlenirken, O/6 açmasında kısmen bir çöp çukuru tarafından tahrip edilen duvarın temelinin kaldırılması sırasında, bu duvarın oldukça tahrip ettiği, içinde üç iskeletin bulunduğu basit toprak bir mezar açığa çıkartılmıştır **(Lev.29d)**[522]. 8 m genişliğindeki kuzey-güney yönünde uzanan kerpiç duvarda, tarihlemeye yardımcı olacak malzeme ele geçmese de, yapı tekniği ve mezara yakın konumuyla OTÇ'ye tarihlenmiştir[523]. Basit gömme biçimi ve eşyaları açısından bu mezarın, höyüğün pek çok yerinde rastlanılan OTÇ'nin geç evresine ait mezarlarla çağdaş olduğu düşünülmektedir[524]. Ayrıca tek gömülenlerin yanı sıra ikili veya üçlü gömülenlere de sıklıkla rastlanması, ölülerin belirli bir kurala bağlı kalmadan gömüldüklerini göstermektedir. Geniş silindirik boyunlu, basık gövdeli, keskin karınlı, halka dipli çömlekçikler, bütün mezarlarda görülen ortak mezar eşyasıdır **(Lev.29a; 30c)**. Bu kap tipi, E/12 ve O/6 açmalarında OTÇ'nin son evresine tarihlenen mezarlarda

[519] Sertok ve Kulakoğlu 2001: 457, 2002a: 111.
[520] Sertok ve Kulakoğlu 2001: 457; 2002a: 111; Sertok vd. 2007: 343.
[521] Sertok ve Kulakoğlu 2001: 457-458.
[522] Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 355.
[523] Sertok vd. 2007: 345.
[524] Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 355; Sertok vd. 2007: 345.

bulunmuştur[525]. Dışa dönük ağız kenarlı, yuvarlak gövdeli, halka dipli derin çanak formu, bu mezarlarda vazoların yanında bulunan yeni bir kap tipidir **(Lev.29b)**[526].

Höyüğün kuzeydoğusunda bulunan N/22-23 açmasında, kerpiç duvarın temel seviyesinin altında düzensiz taşlarla oluşturulmuş taş döşeme ve bu taş döşemenin altında da bir seramik fırınına ait üst yapı açığa çıkartılmıştır. Bu alanda tahrip olmuş bir bireyin kalıntıları (B96) tespit edilmiştir. Bu bireyin, büyük olasılıkla fırının içine pişirme bölümüne yerleştirildiği düşünülmektedir. Bu fırının oval kubbeli olan kuzey kesimi ve bütün yapının daha sonra tahrip edilmiş olduğu düşünülmektedir[527].

Seramik fırınında ortaya çıkartılan iki basit toprak mezardan **(Lev.30a)** biri, fırının pişirme bölümündedir. Diğer ikisi, aynı açmada ve aynı yapı seviyesinde bulunan diğer dört mezar gibi fırının ateşliği içindedir[528]. Çanak çömlek fırınının ateşlik bölümünün bireyleri gömmek için kullanılması, buradaki yerleşimin aniden son bulduğunu ve bu mezarların burada yaşayanlara ait olduğunu düşündürmüştür; bu durum, anıtsal yapı kompleksi ve mezar eşyaları arasında paralellik bulunmasıyla da desteklenmiştir[529]. Bu mezarlar, farklı gömme biçimlerinden dolayı dikkate değerdir[530]. İskeletlerden biri tam olarak açığa çıkartılmış, diğer iskeletin yalnızca üst kısmı korunmuştur. Fırının girişine yakın bulunan birey, kuzey-güney doğrultusunda, yüzü batıya dönük olup, hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Bireyin kafası yakınlarında bronz bir iğne ele geçmiştir **(Lev.30ç)**. Kısmen korunmuş olan birey, karıştırıldığı için yatırılış pozisyonu tanımlanamamıştır[531]. Bu iskeletlerin altından toplanan pişmemiş çanak çömlek parçaları (oluk ağızlı küp ve OTÇ yapılarında bulunan taraklı kazıma bezemeliler), bunların hepsinin yerel ürünler olduğunu kanıtlar **(Lev.30b)**. Fırının havalandırma deliklerini kapatmakta kullanılan bu tip minyatür vazolar, çoğu mezarda

[525] Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 355.
[526] Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 359.
[527] Sertok vd. 2005: 283.
[528] Sertok vd. 2005: 283.
[529] Sertok vd. 2007: 343.
[530] Bunların ya bir çukura atıldığı, ya da fırının ateşliği gibi uygun bir yere, hepsi özel bir yönlendirme olmaksızın, çoğunlukla hediyeleriyle gömüldüğü belirtilmiştir (Sertok vd. 2005: 283).
[531] Ezer 2013: 4.

ele geçmiştir **(Lev.30c)**[532]. Bir öneriye göre, vazonun ele geçtiği fırın, dinsel törenlerde kullanılan küçük boyutlu kapları ya da törensel eşyaları pişirmede kullanılmıştır[533].

III.1.3.9.2.2. Pişmiş Toprak Kap Mezarlar

III.1.3.9.2.2.1. Çömlek Mezar

Höyüğün kuzeydoğusunda bulunan N/22-23 açmasında, kaldırılan kerpiç duvarın doğu kesiminde bir bebeğe ait çömlek mezar (B75) ortaya çıkarılmıştır[534].

III.1.3.9.2.2.2. Küp Mezarlar

E/12 açmasında GTÇ'yi temsil eden yapı kalıntısının altından iki adet küp mezar açığa çıkartılmıştır. Bireylerden biri küp içinde bulunurken, yamaçta kalan diğer mezardan geriye, yalnızca mezar kabı olarak kullanılan küpün dip kısmı kalmıştır[535].

III.1.3.9.2.3. Seramik Parçalı Mezar

E/12 açmasında GTÇ'yi temsil eden yapı kalıntısının altından, küp parçalarıyla örtülmüş bir birey ortaya çıkartılmıştır[536].

III.1.3.9.2.4. Taş Sanduka Mezar

Höyüğün güneyindeki A açmasında, dikdörtgen biçimli mekânın (B 52) tabanında, taş sanduka mezar (B62) belirlenmiştir **(Lev.28a-c)**. Çoklu gömme amaçlı kullanılan, güneydoğu-kuzeybatı yönündeki mezarda son bireye ait iskeletin başı güneyde olup, gövde doğuya dönük, bacaklar karına doğru çekilmiştir **(Lev.28c)**. İlk gömülen iki bireye ait kemikler, mezarın doğu köşesinde toplanmıştır[537]. Bu mezarda ele geçen pişmiş toprak matara **(Lev.28a)**, çark yapımı, grimsi bej renkli, ince cidarlı, iyi pişirilmiş hamurlu, dışa çekik ağızlı, yarı küre biçimindeki iki ayrı parçanın birleştirilmesiyle oluşmuş küresel gövdeli, dar kısa boyunlu, omuz üzerinde birbirine bitiştirilmiş '8' biçimli kulba sahiptir. Ayrıca Suriye şişesi geleneğine bağlı, gri-siyah

[532] Sertok vd. 2005: 283.
[533] Ezer 2013: 5.
[534] Sertok vd. 2005: 283.
[535] Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 353.
[536] Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 353.
[537] Sertok ve Kulakoğlu 2001: 457; Sertok ve Kulakoğlu 2002a: 111.

renkli hamurlu, yüzeylerinde yatay yiv/perdah izleri görülen küresel gövdeli, dar kısa boyunlu, dışa çekik ağızlı şişeler ele geçmiştir. Diğer matara, A açmasındaki geç evreye ait basit toprak mezarda (B48) bulunmuştur **(Lev.29a)**[538].

Küp mezarlar ve üzeri küp parçalarıyla örtülmüş olan mezarın, farklı açmalarda OTÇ anıtsal yapı kalıntısının hemen üzerinde bulunan mezarlarla benzer ve çağdaş olduğu belirlenmiştir[539]. Benzer başka bir mezar da, 2000 yılı çalışmalarında batı açmasında ortaya çıkartılmıştır[540]. E/12 açmasında GTÇ'yi temsil eden yapının altında açığa çıkartılan üç mezar ile batı açmasının altında bulunan bir mezar, bunların höyük üzerinde çok geniş bir alana yayıldığını gösterir[541]. Bu dönemde höyüğün neredeyse tamamını kaplayan bu mezarlar, bunların intramural gömme anlayışını yansıttıklarını düşünmeyi zorlaştırmıştır. Bu dönemde yerleşimin önemli bir kısmının iskân görmediği, yerleşimin ani bir saldırı ya da nüfusun çoğunu öldüren bulaşıcı bir hastalıkla terkedilmiş olduğu düşünülmektedir[542].

III.1.3.10. KARGAMIŞ

III.1.3.10.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Kargamış, Gaziantep il merkezinin güneydoğusunda, Nizip ilçesinin yaklaşık 30 km güneyinde, Fırat'ın batı kıyısı üzerinde, Türkiye-Suriye sınırında, Barak ile Cerablus arasında yer alır[543]. 55 hektarı Türkiye'de, 35 hektarı Suriye'de olan, toplam 90 hektarlık alanı kaplayan yerleşim alanı[544], kale, surlu iç ve dış kent olmak üzere üç bölümden oluşur[545].

Karkamış'ta kazılar 1878-1881 yıllarında P. Henderson[546], 1911-1914'te D. G. Hogarth ve T. E. Lawrence[547], 1920 yılında C. L. Woolley tarafından yapılmıştır[548]. 2011 yılından itibaren kazılar N. Marchetti tarafından yürütülmektedir[549].

---

[538] Sertok ve Kulakoğlu 2001: 458; Sertok ve Kulakoğlu 2002a: 112.
[539] Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 353-354.
[540] Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 353-354.
[541] Sertok ve Kulakoğlu 2002a: 111, 2002b: 360.
[542] Sertok vd. 2005: 283.
[543] TAY veri tabanı.
[544] Marchetti 2014: 233.
[545] Woolley 1921.
[546] Hawkins 1976-80: 434.
[547] Hogarth 1914: 12.
[548] Woolley 1921.

Yapılan kazılarda Neolitik, Kalkolitik, Erken, Orta ve Geç Hitit[550], Roma ve Bizans[551] dönemlerine ilişkin kalıntılar ortaya çıkartılmıştır[552]. Terminolojik farklılıklarla Erken Hitit Dönemi ETÇ'ye, Orta Hitit Dönemi ise MÖ 1750-1200 yıllarına tarihlenmiştir[553]. Karkamış'ta başlayan yeni kazılarla, tabakalanmanın ve daha önceden açığa çıkartılan yapıların ve çevresinin mimari düzeninin daha ayrıntılı şekilde çalışılması planlanmıştır[554].

III.1.3.10.2. Mezarlar

MÖ II. binyılda basit toprak, çömlek, taş sanduka ve kaya mezar olmak üzere dört tür mezar görülür. Basit toprak mezarlar en yaygın mezar türü olup, diğer mezar türlerine ait birer örnek bulunmaktadır. C. L. Woolley, Nehir Duvarı bölmelerindeki mezarları[555], taş sanduka[556] ve kaya mezarı[557] Orta Hitit Dönemi'nin ilk yarısına tarihlemiştir.

III.1.3.10.2.1. Basit Toprak Mezarlar

C. L. Woolley başkanlığında yapılan kazılarda, sitadelin güneydoğusunda bir, "Nehir Duvarı"nın 1-3 numaralı bölümlerinde ise 12-13 adet mezar bulunmuştur **(Lev.31a)**. 1 numaralı bölmede sekiz, 2 numaralı bölmede dört-beş iskelet, 3 numaralı bölmede ise birkaç kemik karışık durumda tespit edilmiştir[558].

Su Kapısı'nın güneyindeki Nehir Duvarı'nın dar bölümlerinden biri olan 1 numaralı bölmede, mezarlar 2.30 m derinlikte ortaya çıkartılmıştır. Kafatasları ve gövde kemikleri, anatomik düzende olmayıp, tümü basit şekilde bölmenin içine atılmıştır[559]. Bölme içinde ele geçen 6 adet pişmiş toprak kaptan 4'ü vazo **(Lev.31ç-f; Lev.33r-s,u,ü)**, 1'i şişe **(Lev.31k; Lev.33t)**, 1'i mataradır **(Lev.31p; Lev.33ş)**. Diğer mezar

---

549 Marchetti 2013, 2014.
550 Woolley 1921; Woolley ve Barnett 1952.
551 Woolley ve Barnett 1952: 209.
552 Woolley ve Barnett 1952: 207-209.
553 Woolley ve Barnett 1952: 225-226.
554 Marchetti 2013: 350.
555 Woolley 1921: 48, 72.
556 Woolley ve Barnett 1952: 222.
557 Woolley 1921: 133.
558 Woolley 1921: 133-134.
559 Woolley 1921: 133.

eşyaları 6 adet bronz iğne **(Lev.32a-d; Lev.33a-b,e,g,ğ,ı)**, 1 adet gümüş iğne **(Lev.33f),** gümüş halka **(Lev.32j; Lev.33d)**, bronz küpe **(Lev.32i; Lev.33c)**, bronz bilezik **(Lev.32k; Lev.33h)**, akik, mavi cam hamuru, bronz ve kavkı boncuklar **(Lev.32ı; Lev.33j)**, kireçtaşı düğme **(Lev.32l; Lev.33i)** ve kireçtaşı delikli plaktır **(Lev.32m; Lev.33ç)**[560].

2 numaralı bölmede, 5 adet pişmiş toprak vazo **(Lev.31g-i; Lev.33l-o,p)**, 1 adet pişmiş toprak şişe **(Lev.31l; Lev.33k)**, 1 adet kalınlaştırılmış başlı bronz iğne, 3 adet kırık bronz iğne, 2 adet akik, 1 adet ametist boncuk ele geçmiştir. 3 numaralı bölmede ise, 2 adet pişmiş toprak çömlek **(Lev.31j; Lev.33ö)**, 1 adet bronz iğne parçası ve 6 adet taş boncuk bulunmuştur[561].

III.1.3.10.2.2. Çömlek Mezar

Nehir Duvarı'ndaki 1 numaralı bölmede ortaya çıkartılan büyük boyutlu, ince şerit perdahlı çömlek tipi kap, bir bebeğin gömüldüğü mezar olarak kullanılmıştır **(Lev.31a)**[562].

III.1.3.10.2.3. Taş Sanduka Mezar

Taş sanduka mezar, höyüğün güneydoğusunda, iki açma arasında ortaya çıkartılmıştır. Mezarda, iğneler **(Lev.32e-h)** ve boncuklar dışında diğer mezarlardan farklı olarak 1'er adet pişmiş toprak kadeh **(Lev.31c; Lev.33y)** ve çömlek **(Lev.31ö; Lev.33v)**, 1 adet bronz hançer **(Lev.32n)** ve 4 adet mızrak ucu **(Lev.32o-r)** ele geçmiştir[563].

Sanduka mezarların içinde en geç döneme ait olduğu ifade edilen bu mezar, içinde ele geçen seramik kaplara göre değerlendirilmiştir. Mezar Amarna Dönemi'ne tarihlendirilmiş olup, bu dönemin yaklaşık olarak MÖ 1750'den MÖ 12. yüzyılın başlangıcında Kargamış'ın Deniz Kavimleri tarafından yıkılmasına kadar devam ettiği belirtilmiştir[564].

---

[560] Woolley 1921: 133.
[561] Woolley 1921: 134.
[562] Woolley 1921: 133.
[563] Woolley ve Barnett 1952: 222-223.
[564] Woolley ve Barnett 1952: 224.

III.1.3.10.2.4. Kaya Mezar

İç şehir suru içinde, sitadelin eteklerinde kayaya oyulmuş bir mezar tespit edilmiştir **(Lev.31b)**. 1.80x1.80 m boyutlarında ve 1 m yükseklikte olan mezara, meyilli ve basamaklı bir merdivenle girilmektedir. Giriş, kireçtaşı levha ile kapatılmış olup, levha üzerinde kaldırma halatı için delik bulunmaktadır. Mezarın güneydoğu köşesinde, en az yedi bireye ait kemiklerle birlikte 3 adet vazo **(Lev.31m-o; Lev.33z)** ele geçmiştir[565].

III.1.4. YUKARI FIRAT BÖLGESİ

Yukarı Fırat Bölgesi'nde OTÇ mezarı, yalnızca Samsat Höyük'te açığa çıkartılmıştır[566]. Adıyaman yüzey araştırmasında saptanan dolmenler de[567] bu bölüme alınmıştır.

III.1.4.1. SAMSAT HÖYÜK

III.1.4.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Samsat Höyük, Adıyaman'ın 35 km güneyinde, Fırat kıyısında olup, günümüzde sular altındadır. Deniz seviyesinden 500 m, ova tabanından 50 m yükseklikte, tepe kısmı 250 m uzunluğunda, 150 m genişliğinde, taban kısmı 350x500 m boyutlarındadır. Höyük ve surlarla çevrili aşağı şehirden oluşan yerleşim, yaklaşık 80 hektarlık bir alanı kaplar[568].

G. Jacopi, höyükte incelemeleri sırasında bir yazıt bulmuştur[569]. F. K. Dörner ve R. Naumann, Samsat'ın mimarisini ve yazıtlarını incelemiş[570], Ü. İzmirligil ise su yolunu yeniden ele alıp değerlendirmiştir[571]. Samsat'ta kısa süren bir kazı çalışması, T. Goell tarafından 1964 yılında yapılmıştır. Selçuklu Dönemi'ne ait kalıntıları geniş bir alanda inceleyen Goell, 1967-1968'de yerleşimin topografik haritasını hazırlatmış, ancak sağlık sorunları nedeniyle kazıları sürdürememiştir[572]. 1975 yılında Ü.

[565] Woolley 1921: 133 vd, Pl. 27.
[566] Akyurt 1998: 79; Özgüç 2009: 64-65.
[567] Yükmen 2003.
[568] Özgüç 2009: 2.
[569] Jacopi 1936: Lev. XXVII, Res. 101.
[570] Dörner ve Naumann 1939; Dörner 1981.
[571] İzmirligil 1983, 1987.
[572] Goel 1974.

Serdaroğlu, ODTÜ adına yaptığı yüzey araştırmaları kapsamında, höyüğün ve aşağı şehrin ayrıntı topografik haritasını, su yolu, kale ve yapı elemanlarının fotoğraflarını yayınlamıştır[573]. 1978-1989 arasında 1980 ve 1988 yılları hariç on sezon süren çalışmalar, Prof. Dr. Nimet Özgüç tarafından yürütülmüştür[574].

Höyük, GKÇ (XX-XXX. katlar), ETÇ (XVI-XIX. katlar), OTÇ (XIII-XV. katlar), GTÇ (IX-XII. katlar), DÇ (VII-VIII. katlar), Roma (IV. kat), Helenistik (V-VI. katlar) ve Ortaçağ'da (I-III. katlar) yerleşim görmüştür[575].

III.1.4.1.2. Mezarlar

III.1.4.1.2.1. Basit Toprak Mezar

Samsat'ın OTÇ'ye verilen XIII-XV. katları, MÖ 2000-1750'ye tarihlenmiştir[576]. XIV. katın büyük yapısının duvarının üzerine açılmış olan basit toprak mezarda, bir çocuk iskeleti ve mezar eşyaları *in situ* olarak açığa çıkartılmıştır **(Lev.34a)**. Mezara birey, sağa dönük hoker biçiminde, baş kısmı batıda olmak üzere, doğu-batı yönünde yan yatırılmıştır[577]. Mezar eşyası pişmiş toprak kaplar, bireyin sol omzu yakınına bırakılmıştır[578]. Ele geçen iki kaptan biri olan küçük vazo, dışa çekik basit ağız kenarlı, şişkin karınlı, düz diplidir. İkinci kap ise yonca ağızlı testidir **(Lev.34a-b)**[579]. Diğer mezar eşyaları çeşitli malzemelerden yapılmış kolyeler ve biri tunç diğeri kavkıdan yapılmış iki yüzükten oluşur **(Lev.34b)**. Mezarda dağılma durumlarına göre dizilen kolyelerden biri 47 boncuklu olup, 20'si akik, 17'si frit, 2'si kuvars, 1'i lapislazuli, 1'i bordo taş, 2'si fayans ve 1'i koyu gri taştan yapılmıştır. Boncuklar silindir, yuvarlak, basık küre, altıgen prizma, yumurta ve stilize kanatlı böcek olmak üzere farklı biçimlerdedir. İkinci kolyenin malzemesi, kulemsi ve turbular türünden 290 adet delinmiş kavkıdır. Ayrıca, biri taştan diğeri kavkıdan iki halka ve 39 adet düzensiz silindir biçimli frit boncuk ele geçmiştir. Son olarak birinin başı eğik, gövdesinin ortası delikli[580], diğeri yuvarlak başlı 2 tunç iğne de mezar eşyası arasındadır[581].

[573] Serdaroğlu 1977: 18-22, Lev.7-11.
[574] Özgüç 1984, 1986, 1987, 1988.
[575] Özgüç 2009: Önsöz, 2.
[576] Özgüç 2009: 64.
[577] Özgüç 2009: 64.
[578] Akyurt 1998: 79.
[579] Özgüç 2009: 65.
[580] Özgüç 2009: 64.

III.1.4.2. ADIYAMAN DOLMENLERİ

III.1.4.2.1. Konumu

Adıyaman Besni çalışmalarında Kargalı ve Yoldüzü köylerinde 67 adet dolmen saptanmıştır **(Lev.12; 15ç-d)**[582].

III.1.4.2.2. Yapım Tekniği ve Türleri

Kargalı dolmenleri, Adıyaman'ın güneydoğusunda olan Kargalı köyünün kuzey kesiminde bulunan hafif yükseltiye sahip arazide yer alır. Yöre halkının "çatma" olarak adlandırdığı dolmenler, kalkerli arazide yaklaşık 2.2 km^2'lik bir alana yayılmıştır[583]. Dolmenler önceden iki yan ve bir kapak taşı olmak üzere 3 yassı taştan oluşmuş gibi görünse de, daha sonra bunların iki yan, bir kapak, ön ve arka olmak üzere üçgenimsi iki kapama taşından yapıldıkları anlaşılmıştır. Dolmenler genellikle 190x80x90 cm boyutlarında olup, daha büyük ve küçük boyutları da bulunmaktadır. Giriş yükseklikleri ortalama 90 cm olan dolmenler, kaba taşlardan yapılmıştır **(Lev.13h-j)**. Dolmenlerde 14 ana tür saptanmış, ancak daha sonra "yan dilim taşları yaklaşan ve dike yakın" olmak üzere iki ana türde birleştikleri görülmüştür **(Lev.13a-c)**[584].

Kargalı'nın 2-3 km doğusunda, Yoldüzü köyünde 2 adet dolmen tespit edilmiştir **(Lev.15d)**. Hafif yükseklikte bir tepe üzerinde, kalkerli arazide bulunan dolmenler, birbirine yaklaşık 40 m uzaklıkta olup, 250x157x127 cm ve 280x142x212 cm boyutlarındadır. Dolmenler kaba taşlardan yapılmış olup, giriş yükseklikleri 135 cm ve 164 cm arasında değişir[585]. Oda formları, %59 oranında uzun dikdörtgen, geri kalanı dikdörtgen biçimindedir[586]. Dolmenlerin üst örtüsünün, 31'inde yuvarlak, 5'inde oval formda olduğu belirlenmiştir[587]. Üzeri taş ve toprak dolgu ile örtülen dolmenlerde, dolgunun yan taşların yarısına kadar geldiği belirlenmiştir **(Lev.13c)**[588].

---

[581] Akyurt 1998: 79.
[582] Yükmen 2003: 32.
[583] Yükmen 2003: 32.
[584] Yükmen 2003: 35.
[585] Yükmen 2003: 35.
[586] Yükmen 2003: 45.
[587] Yükmen 2003: 48.
[588] Yükmen 2003: 33.

III.1.4.2.3. Tarihleme

Kargalı dolmenleri, Levant bölgesinin Akdeniz özelliğinde olup, İsrail dolmenleriyle büyük benzerlikler göstermektedir[589].

Dolmenlerin hem podyuma sahip olması, hem de aynı çatımsı tipi göstermesi nedeniyle, Kargalı dolmenleriyle aynı tipolojik özellikte oldukları düşünülmektedir[590]. Adıyaman dolmenleri, tipolojik olarak Levant dolmenlerinden İsrail dolmenleriyle benzerlik göstermektedir. MÖ 3050-586 yılları arasına tarihlenen Levant dolmenlerinden, A tipi ile benzerlik içindedir **(Lev.13ç)**[591].

III.1.5. DİCLE BÖLGESİ

Dicle Bölgesi'nde OTÇ mezarları Salat Tepe[592], Müslümantepe[593] ve Girnavaz'da[594] ortaya çıkartılmıştır.

III.1.5.1. SALAT TEPE

III.1.5.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Diyarbakır'ın Bismil ilçesinin yaklaşık 14 km doğusunda, Yukarı Salat beldesinde yer alan Salat Tepe, 25 m yüksekliğinde ve 200x130 m boyutlarındadır[595].

Salat Tepe'de 1989[596], 1998[597] ve 1999[598] yıllarında yüzey araştırmaları yapılmıştır. 2000 yılından beri Prof. Dr. A. T. Ökse tarafından sürdürülen kurtarma kazıları[599], ilk yerleşimin MÖ VI. binyılda kurulduğunu ve alanın Yakınçağ'a kadar kullanıldığını göstermiştir. Höyüğün en eski katmanlarının ortaya çıkartıldığı güney yamaçta, MÖ 5400-5200 yıllarına tarihlenen Halaf-Obeyd kültürleri arasındaki geçiş süreci ve Obeyd kültürü temsil edilmektedir[600]. Ortaya çıkartılan mimari kalıntılar ve

[589] Yükmen 2003: 34.
[590] Yükmen 2003: 35.
[591] Yükmen 2003: 50, 66, Çiz.2.
[592] Ökse 2012a, 2012b, 2013; Ökse vd. 2010, 2011, 2013.
[593] Ay vd. 2010, 2013.
[594] Akyurt vd. 1993.
[595] Ökse vd. 2004: 331.
[596] Algaze vd. 1991: 213, Fig. 2a: 56.
[597] Ökse 1999.
[598] Ökse vd. 2001b.
[599] Ökse vd. 2004.
[600] Ökse 2013: 83.

seramik parçaları, yerleşimin ETÇ III-IV, OTÇ I-III, EDÇ, Helenistik Dönem, Ortaçağ ve Yakınçağ boyunca sürdüğünü göstermektedir[601].

Yerleşimde OTÇ, 4 m kalınlığında olan beş mimari tabakayla temsil edilir. 5. tabaka ETÇ III/IV-OTÇ I geçiş evresine, 4. tabaka OTÇ I / Habur 1 evresine, 3. tabaka OTÇ II / Habur 2 evresi başlarına, 2. tabaka bu evrenin sonları ile OTÇ III / Habur 3 evresine, 1. tabaka OTÇ III – GTÇ I geçiş evresine tarihlenir[602].

III.1.5.1.2. Mezarlar

Salat Tepe'de ortaya çıkartılan mezarlar OTÇ yerleşimin 3. tabakasına, OTÇ II'ye aittir[603]. Yerleşimde inhumasyon ve kremasyon mezar geleneğinin olduğu görülmektedir. İnhumasyon mezar türleri arasında çömlek mezar, pişmiş toprak tekne (*larnax*) mezar ve kuyu mezar vardır. Bir çömlek mezarda açığa çıkartılan yanmış kemikler ise, kremasyon uygulamasının varlığını gösterir.

III.1.5.1.2.1. İnhumasyon Mezarlar

III.1.5.1.2.1.1. Çömlek Mezarlar

Salat Tepe'de ortaya çıkartılan 3 adet çömlek mezar, 3. tabakada, L11 açmasının güneybatı kesiminde, 4. tabakaya ait taş temeli tahrip ederek yerleştirilmiştir[604]. Mezarlardan biri, ağız ağıza koyulmuş bir pişirme kabı ile kırmızı kahverengi boya astarlı çömlekten oluşur **(Lev.35a)**. Mezarda bebeğe ait kemikler, boyunlu içki kabı, boncuklar ve bronz süsleme parçası bulunmuştur. Bu çömlek mezarın güneyinde bulunan iki çömlek mezardan birinde bebeğe ait kemikler, diğerinde ise hoker pozisyonunda yatırılmış iki birey ortaya çıkartılmıştır. Bireylerden biri yaklaşık 9 yaşlarında bir çocuk olup, başının altına bir taş yerleştirilmiştir. Yanında üç adet çömlekçik, bir adet tunç bilezik ve frit boncuk ele geçmiştir[605]. Diğer bireyin yaşı daha küçüktür[606].

---

601 Ökse 2013: 85-89.
602 Ökse 2012a: 2.
603 Ökse vd. 2013: 367, 370.
604 Ökse vd. 2013: 367.
605 Ökse vd. 2013: 367-368.
606 Ökse 2012a: 6.

III.1.5.1.2.1.2. Tekne Mezar

L12 açmasında küçük mekâna ait OTÇ 4. tabaka tabanı altında belirlenen hasır parçaları ve küllü toprak altında, 3. tabakaya ait pişmiş toprak tekne mezar belirlenmiştir **(Lev.35b)**. Erişkin birey[607], mezara baş tarafı kuzeye gelecek şekilde, doğuya dönük olarak hoker pozisyonunda yerleştirilmiştir. Başının altına bir öğütme el taşı ve yanına siyah boyalı boyunlu küçük bir kap bırakılmıştır[608]. Mezar kabının üzeri, ağzı aşağı gelecek şekilde bir kapakla kapatılmıştır[609].

III.1.5.1.2.1.3. Kuyu Mezar

Kuyu mezar, M 13 açmasının doğu kenarına yakın konumda bulunmuş ve OTÇ'nin 3. tabakasına ait olduğu anlaşılmıştır[610]. 2. tabaka duvarının altında kalan mezar, 4. tabaka kerpiç duvarlarını bozarak açılmıştır[611]. Mezar, oval biçimli olup doğu-batı doğrultusunda 2.4 m, kuzey-güney doğrultusunda 1.5 m boyutlarında ve 2.1 m derinliğindedir **(Lev.34c)**. Dört tarafı, aralarında çamur harcı bulunan iri taşlarla örülmüş kuyu mezarın tabanı üzerinde, ikisi yarı hoker biçiminde yatırılmış birey ile bunların üzerine bırakılmış, düzensiz durumda olan bir birey ortaya çıkarılmıştır. Bireylerin aralarında ağız kısımları tahrip olmuş pişirme kaplarına ait alt gövde parçaları ve küçük parçalar halinde tunç süsleme parçaları **(Lev.34ç)** ele geçmiştir[612].

III.1.5.1.2.2. Kremasyon Mezarlar

III.1.5.1.2.2.1. Urne Mezar

L14 açmasında, batıdaki mekânın batı duvarının altında, OTÇ 3. yapı katına ait, içinde yanmış kemik parçalarının bulunduğu urne açığa çıkartılmıştır. Yapının bu kesimi EDÇ ve Ortaçağ çukurlarıyla tahrip edilmiştir[613].

---

[607] Ökse 2013: 88.
[608] Ökse vd. 2013: 367.
[609] Ökse 2012a: 4.
[610] Ökse vd. 2011: 274. Bu mezar, OTÇ II / Habur 2 Evresine (MÖ 1800-1600) yıllarına tarihlenmiştir (Ökse 2012b: 12). Ancak bu evre MÖ 1750-1700 yılları arasına da yerleştirilmiştir (Ökse vd. 2013: 370).
[611] Ökse vd. 2011: 274.
[612] Ciddi bir mimarisi olan mezarın içinde tahrip olmuş kaplar ve çok az buluntu ele geçmesi, mezarın OTÇ'de soyulmuş ve karıştırılmış olduğunu düşündürmüştür (Ökse vd. 2011: 274-275).
[613] Ökse vd. 2010: 319, 323.

III.5.2. MÜSLÜMANTEPE

III.1.5.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Müslümantepe, Diyarbakır ili, Bismil ilçesine bağlı Şahin Tepe köyünde yer alır. 300x200x15 m boyutlarında olan höyük, doğuda A tepesi, batıda B tepesi olmak üzere iki alandan oluşur **(Lev.36)**[614]. Dicle nehrinin güney kıyısında, bir yarımada görünümündeki doğal bir kayalık üzerinde bulunan yerleşimi, batıdan ve kuzeyden Dicle, doğudan ise Çoramezri deresi ile sınırlamıştır[615].

Höyükte 1991[616] ve 1999[617] yıllarında yüzey araştırması yapılmıştır. 2000 yılında Eyüp Ay'ın başkanlığında başlayan kazılar, yalnızca 2003-2004 yıllarında yapılamamıştır[618].

Müslümantepe'de höyük yüzeyinden toplanan seramik, GKÇ (Geç Uruk), ETÇ (Ninive 5, Metalik seramik), OTÇ, GTÇ ve EDÇ'ye tarihlenmiştir[619]. Yapılan kazılarda Müslümantepe'de höyük üzerinde **(Lev.36)** GTÇ seramiği, Orta Assur Dönemi kalıntıları ve çok sayıda İslami Dönem mezarı ortaya çıkartılmıştır[620]. Höyüğün kuzeybatı köşesine denk gelen "Hıristiyantepe" kazı alanında **(Lev.36)**, OKÇ, GKÇ, ETÇ ve DÇ kalıntıları ve seramik parçaları tespit edilmiştir[621]. Höyüğün yaklaşık 150 m güneybatısında bulunan mezarlık alanında ise **(Lev.36-37)**, GKÇ, ETÇ yerleşim kalıntıları ile ETÇ ve OTÇ mezarları ortaya çıkartılmıştır[622].

III.1.5.2.2. Mezarlar

Höyük konisinin batısında, güneyinde ve güneydoğusunda tarla olarak kullanılan alanlarda yapılan yüzey araştırmasında toplanan seramik parçaları ile tarımsal etkinlik sırasında köylüler tarafından bulunan mezar ve mezar eşyaları, MÖ II. binyıl, GDÇ ve sonrasında Müslümantepe mezarlığının geniş bir alana yayıldığını göstermektedir[623]. Son dönem mezar buluntuları, koyu dudaklı portakal renkli kaplar ile kırmızı-

[614] Ay 2001: 697.
[615] Ay 2002a: 415.
[616] Algaze vd. 1991: 213.
[617] Ay 2001: 697-698.
[618] Ay 2002a, 2002b, 2004; Ay vd. 2013.
[619] Ay 2001: 698.
[620] Ay vd. 2013: 275.
[621] Ay vd. 2013: 277-278.
[622] Ay vd. 2013: 273, 278-280.
[623] Ay vd. 2010: 89.

kahverengi boyalı kap türünün, daha Erhanedanlar Dönemi'nden itibaren Müslümantepe'de kök salmaya başladığını ve ikinci binyılda ise egemen kültür haline geldiğini kanıtlar[624].

Mezarlık alanında basit toprak mezarlar ve küp mezarlar açığa çıkartılmıştır.

III.1.5.2.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Basit toprak mezarlarda, "Dark-Rim" ve "Red-Brown Wash" mal grubundan seramiklerin birlikte ele geçmesiyle, mezarlar çoğunlukla MÖ II. binyılın başlarına tarihlendirilmiştir[625]. Ancak bazı mezarlarda "Dark-Rim" lerle birlikte Metalik seramik grubundan Ninive V seramiğinin ele geçmesi ve "Dark-Rim" lerin MÖ II. binyıldan farklı olarak el yapımı olması nedeniyle, "Dark-Rim" ve "Red-Brown" mal grubunun MÖ III. binyılda da kullanım gördüğü düşünülmektedir[626]. Buna göre "Dark-Rim" daha erken olmak üzere, her iki mal grubu da MÖ II. binyılın ilk yarısına tarihlendirilmiş olup, kullanım sürelerinin MÖ III. binyıldan başlayarak MÖ II. binyılın ilk yarısının sonlarına kadar devam ettiği ileri sürülmüştür[627].

III.1.5.2.2.2. Küp Mezarlar

Küp mezarlar, E 82 açmasında ortaya çıkartılmış olup, dört sıra taş temelli, ızgara planlı bir yapıyı kısmen tahrip etmiştir[628]. Birkaç istisna dışında çoğunlukla kremasyon gömmenin yapıldığı küp mezarlar, MÖ geç III. binyıl[629] ve II. binyıla tarihlenmiştir[630].

---

[624] Ay vd. 2010: 88.
[625] Ay vd. 2013: 280.
[626] Ay vd. 2013: 280.
[627] Ay vd. 2013: 280.
[628] Bu yapının, aynı alanda açığa çıkarılan diğer taş temellere yapısal yönden benzemesi nedeniyle, GKÇ'ye ait olma olasılığının yüksek olduğu düşünülmektedir (Ay vd. 2013: 279).
[629] Ay vd. 2013: 299, Şek. 13.
[630] Ay vd. 2013: 279.

III.1.5.3. GİRNAVAZ

III.1.5.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Girnavaz, Nusaybin'in 4 km, Türkiye-Suriye sınırının ise 5 km kuzeyinde; Çağ Çağ nehrinin oluşturduğu vadinin girişinde yer alan[631], 300 m çapında, 24 m yüksekliğinde bir höyüktür[632]. Daha çok güney-kuzey yönünde uzanan höyükte, oldukça alçak güney ve kuzey terasları bulunur[633].

Girnavaz, bilim dünyasına ilk defa 1918 yılında A. T. Olmstead tarafından tanıtılmıştır[634]. Daha sonra Kessler'e ait önemli bir çalışmanın odak noktasını oluşturan Girnavaz, Assur ve Babil kaynaklarında adı sık geçen *Nabula*/*Navala* için en kuvvetli aday olarak gösterilmiştir[635]. Avustralyalı bilim adamları E. Lucius ve K. Sornig tarafından incelenen höyükte[636], 1980 yılında H. Erkanal tarafından yüzey araştırması yapılmıştır[637]. Kazılar 1982 yılında başlamış, 1985 ve 1990 yılları dışında 1991 yılına kadar devam etmiştir[638].

Yüzey buluntularının değerlendirilmesi, Girnavaz'da Uruk Dönemi'nden Yeni Assur Dönemi'ne kadar tüm Mezopotamya kültürlerinin yaşandığını, kaliteli Nuzi seramik parçaları ise Hurri kültürünün izlerini göstermiştir[639]. Kazılar höyük merkezinde, kuzey, kuzeydoğu teraslarda yapılmıştır. Höyük üzerinde İslami Dönem mezarları ve Yeni Assur Dönemi mimari kalıntıları ortaya çıkartılmıştır[640]. Kuzey terası çalışmalarında, Orta Assur, Yeni Assur, MÖ III. ve MÖ II. binyıl kalıntıları tespit edilmiştir[641]. Kuzeydoğu terasında ise 9 tabaka tespit edilmiş olup I-II. katlar MÖ II. binyılın başlarına, III-V. katlar MÖ III. binyılın sonuna, VI-IX. katlar ETÇ I-III'e tarihlenmiştir[642]. Kuzeydoğu terastaki mezarlık alanı çalışmaları ise, alanın II. Er Hanedanlar Dönemi'nde yoğun şekilde kullanıldığını göstermiştir[643].

---

631 Erkanal 1985: 122.
632 Erkanal 1984: 131.
633 Erkanal 1985: 122.
634 Olmstead 1918: 216, Dn. 22.
635 Kessler 1978/1979.
636 Lucius ve Sornig 1969: 5 vd.; Sornig 1980: 321 vd.
637 Erkanal 1984: 131.
638 Akyurt vd. 1993; Erkanal 1984, 1985, 1986, 1988, 1989, 1990, 1991.
639 Erkanal 1998: 173.
640 Erkanal 1998: 174-175.
641 Erkanal 1991: 278-280.
642 Akyurt vd. 1993: 274.
643 Erkanal 1990: 268.

III.1.5.3.2. Mezarlar

III.1.5.3.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Basit toprak mezar çukuru 66x58 cm boyutlarında olup, üzeri 63x49x7 cm boyutlarında, doğu-batı istikametinde bir yassı taşla kapatılmıştır[644]. Kapak taşının altından, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, hoker pozisyonunda yatırılmış birey açığa çıkartılmıştır **(Lev.35c)**. Bireyin karın hizasında, yalnızca boyun ve omuz kısmı korunmuş Habur boyalı kap parçaları ele geçmiştir. Birinci bireye ait iskelet kaldırıldıktan sonra altından, ikinci bireyin iskeleti ortaya çıkartılmış; ancak iki bireyin de kemikleri kapak taşının baskısıyla ezilmiş ve birbiri içine girmiştir. İkinci bireyin sırt kısmında, yalnızca boyun kısmı korunmuş bir Habur vazosu ele geçmiştir[645].

[644] Akyurt vd. 1993: 269.
[645] Akyurt vd. 1993: 269.

III.2. KUZEY SURİYE BÖLGESİ

Coğrafi anlamda Suriye olarak adlandırılan bölgeyi, kuzeyde Toros dağlarının güneyinde kalan Güneydoğu Anadolu Bölgesi; güneyde bugünkü Suriye'nin kuzey ve orta bölgesi; batıda Akdeniz kıyısı (Doğu Akdeniz / Levant) ve doğuda Habur nehri oluşturur. **(Har.2)**. Coğrafi özellikler açısından Anadolu ve doğusunda yer alan Mezopotamya'dan farklı olan Suriye bölgesi, batısında (Lübnan ve Anti-Lübnan Dağları) ve kuzeyinde (Alplerin uzantısı Toros ve Amanos dağları) yüksek dağlarla çevrilidir. Suriye, kuzey-güney doğrultusunda, batıdan doğuya, Akdeniz kıyısı, Amanoslar (Nur dağları, Gâvur dağları), Lübnan ve Anti-Lübnan Dağları, Asi nehri, Suriye Çölü, Fırat nehri olarak coğrafi birimlere ayrılmıştır[646].

Kuzey Suriye Bölgesi genel anlamda, Türkiye sınırından sonra başlayan, Fırat, Balih ve Habur vadileri çevresindeki bölgeleri kapsayan, güneyde Qatna ve Mari'ye kadar uzanan bölgedir. Fırat, Balih ve Habur nehirlerinin oluşturduğu vadiler üç ana bölgeyi oluşturur. Suriye'de yerleşime uygun ve bereketli yerler, Habur bölgesindeki Cezire ovası, Aşağı ve Yukarı Fırat vadisi ile Fırat'a dökülen nehir kollarının çevresi, Kuzeybatı Suriye'deki Cebbul, Madkh ve Kuveyk ovaları, Asi nehri çevresi, Şam çevresindeki Berede-Auraj havzası ile Havran Ovası ve sahil ovalarını kapsar **(Har.2)**[647].

Kuzey Suriye'nin önemli yerleşim bölgeleri, Yukarı, Orta ve Aşağı Fırat vadilerinden oluşan Fırat vadisidir. Fırat nehrinin Suriye sınırı içinde kalan ve Balih ırmağıyla birleştiği yere kadar olan kesimi Yukarı Fırat; buradan Raqqa şehrine kadar uzanan alan Orta Fırat[648], Aşağı Fırat ise Fırat'ın Raqqa'nın güneyinden Mezopotamya'ya kadar uzanan kesimidir[649].

MÖ II. binyıl yerleşimlerinin çok yoğun görüldüğü Balih vadisi, Habur ile Fırat bölgesi arasında yer alır. Balih ırmağı, Urfa'nın kuzey kıyısında Karaköprü çayı olarak

[646] Akkermans ve Schwartz 2003: 2-6.
[647] Van Liere 1963: 114.
[648] Türkiye ya da Suriye'de bu vadiyi tanımlamak için farklı terimler kullanılır. Vadi, Fırat nehrinin, Adıyaman Bölgesi'nde, Toros dağ sıralarının başladığı ve Kuzeydoğu Suriye'de Habur nehriyle karıştığı alanı kapsar (Peltenburg 2007: 6).
[649] Van Loon 1967: 4.

çıkar; Harran ovasını geçtikten sonra kıvrımlar yaparak Tabqa Barajı'nın doğusunda, Raqqa'da Fırat nehri ile birleşir[650].

Cezire, "ada" anlamına gelmekte olup Cezire ovası, Fırat ve Dicle nehirleri arasındaki platoyu tanımlar. Suriye'deki en geniş ova olan Cezire ovasının batı kısmı, Suriye'nin bir kısmına, kuzeydoğusu Dicle'ye yaklaşırken, doğusu Irak'a kadar uzanır. Kuzey-güney yönünde, Habur nehrinin yaklaşık 45 km doğusundadır[651]. Cezire ovası coğrafi olarak Doğu Akdeniz, Anadolu, Asur/Babil kültürleri arasındaki konumuyla ticarette aracı işlevi görmüştür[652].

Habur vadisi, Suriye'nin kuzeydoğusunda yer alır. Habur nehri, Fırat'a akan en büyük kol olma özelliğiyle yıl boyunca Fırat'a su taşır. Yerleşimler Habur nehri boyunca ve nehre bağlanan kollar çevresinde yoğunlaşır. Irmak kollarının kuzeyi Yukarı Habur, kolların modern Hasseke şehri yakınlarında Fırat ile birleştiği yere kadar olan alan ise Aşağı Habur bölgesidir. Yukarı Habur bölgesinde, doğrudan akarak Habur nehri ile birleşen ırmak kollarının oluşturduğu dar vadilerin bulunduğu alan "Çağ Çağ Bölgesi" olarak adlandırılır[653].

III.2.1. KIYI SURİYE

Kıyı Suriye'de Ras Shamra[654], Tell Iris[655], Tell Tweini[656], Tell Sukas[657], Mürik[658], Hama[659] ve Tell Mishrifeh'te[660] bu döneme tarihlenen mezarlar açığa çıkartılmıştır.

[650] Curvers 1989: 179 vd.
[651] Bonatz vd. 1998: 11.
[652] Bonatz vd. 1998: 87.
[653] Mallowan 1936: 2, 4.
[654] Schaeffer 1938, 1949; Yon 1991, 2006.
[655] Bretschneider ve Van Lerberghe 2008, 2010.
[656] Hameeuw ve Jans 2008; Hameeuw vd. 2008; Vansteenhuyse 2008.
[657] Thrane 1978.
[658] Riis ve Buhl 2007.
[659] Riis ve Buhl 2007.
[660] Al-Maqdissi ve Morandi-Bonacassi 2005; Dohmann-Pfälzner ve Pfälzner 2007; Du Mesnil du Buisson 1927b, 1928; Morandi-Bonacassi 2011; Novák 2004; Pfälzner 2004, 2007, 2012.

III.2.1.1. RAS SHAMRA (*UGARİT*)

III.2.1.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Lazkiye'nin yaklaşık 12 km kuzeyinde, Akdeniz kıyısından 1 km'den az mesafede Ras Shamra Höyüğü uzanır[661]. Kazılar, 1929-1939, 1948-1961 yılları arasında C. F. A. Schaeffer, 1972-1973 yıllarında H. de Contenson, 1975-1976 yıllarında J. Margueron, 1978-1998 yılları arasında M. Yon tarafından yapılmış olup, 1999 yılından itibaren ise Fransız-Suriye heyeti tarafından yürütülmektedir[662]. Yapılan kazı çalışmaları, 6000 yıllık kesintisiz yerleşimi ortaya çıkarmıştır. Yerleşimde Neolitik, Kalkolitik, ETÇ, OTÇ, GTÇ, Pers ve Roma dönemlerine ait kalıntılar açığa çıkartılmıştır. Höyükte II. kat OTÇ'ye tarihlenir[663].

III.2.1.1.2. Mezarlar

OTÇ'nin ilk evresine tarihlenen (Ugarit Moyen I – MÖ 2100-1900) büyük toplu mezarlar olmasına karşın, bu döneme ait mimari kalıntı bulunmamıştır. Bu durumun, kazılan yerlerde OTÇ mimarisiyle karşılaşılmaması nedeniyle olabileceği gibi, bu dönemde yalnızca göçebelerin (Amurrular gibi) olmasından da kaynaklanabileceği düşünülmektedir[664].

Akropol bölgesinin yakınında ortaya çıkartılan mezarlar, OTÇ ve GTÇ'nin 1. ve 2. evrelerine tarihlenir. Mezarlarda çok sayıda bronz obje (silahlar, aletler ve gereçler) ve bu dönemlere ait tipik pişmiş toprak kaplar ele geçmiştir[665].

Ras Shamra'da basit toprak, çömlek ve oda mezarlar açığa çıkartılmıştır.

III.2.1.1.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Ras Shamra'da 1931 yılında yürütülen kazılarda Baal Tapınağı'nın doğusuna doğru, şehrin son evresine karşılık gelen üst seviyenin altında mezarlar tespit edilmiştir. Bu mezarlar, MÖ II. binyılın ilk iki yüzyılı boyunca kullanılmış olup, içlerinden çok sayıda pişmiş toprak kap ve bronz obje ele geçmiştir. Objelerin niteliği, metal üretim

[661] Yon 2006: 7.
[662] Yon 2006: 5.
[663] Yon 2006: 24.
[664] Yon 2006: 16.
[665] Yon 2006: 99.

tekniklerinin dikkate değer şekilde geliştiğini gösterir[666]. Hafiri tarafından "torque-bearers" (halka gerdanlık taşıyanlar) olarak adlandırılan insanların mezarlarında **(Lev.38a)**, gümüş figürinlerle birlikte metal gerdanlıklar (torque) bulunmuştur. Ayrıca mezarlarda ele geçen silahlar (hançerler, kovanlı mızraklar ve gözlü baltalar) ile kalıplar, bunların yerel olarak üretildiklerine işaret etmektedir **(Lev.38b-ç).** Bu buluntu topluluğu, Ras Shamra'da MÖ 2100-1900 yılları arasında yaşayan nüfusun ayırıcı özelliğidir **(Lev.39)**[667].

III.2.1.1.2.2. Çömlek Mezarlar

Küçük yaştaki çocukları ya da yeni doğan bebekleri mezarın kapısı önüne ya da bazen dromos altına gömme, Ras Shamra'da sıklıkla görülen bir gelenektir. Bu mezarlardan biri, LVI oda mezarının giriş kısmında, koridor duvarının temeli ile oluşan bank üzerinde, parçalı durumda olan pişmiş toprak bir çömlekte açığa çıkartılmıştır **(Lev.48c)**[668]. LVII mezarının girişinde de büyük bir pişmiş toprak çömleğe, yeni doğmuş bir bebek gömülmüştür[669].

1992 yılında, alanın durumunu ortaya çıkarmak için küçük boyutlu sondaj çalışması yapılmıştır. GTÇ I katlarının altında 3. Seviyede, OTÇ II taban döşemesinde, inhumasyon olarak yeni doğmuş bir bebeğin kalıntılarını içeren çömlek mezar tespit edilmiştir[670].

III.2.1.1.2.3. Oda Mezarlar

1937 yılında yapılan kazılarda OTÇ'ye tarihlenen 6 adet oda mezara ulaşılmıştır (XXXVI, LIII-LVII)[671]. Bu mezarlar, bronz aletler ve silahlar ile Hyksos döneminin tipik pişmiş toprak kaplarına kadar çok çeşitli özellikte objeleri içerir[672].

---

[666] Yon 2006: 110. Mezarlardan ele geçen zengin mezar envanteriyle ilgili Schaeffer, öncelikle bu mezarların yabancı istilacılara ait olduğu önerisini getirmiş, ancak bunun için yeterli kanıtın olmadığı belirtilmiştir (Akkermans ve Schwartz 2003: 296).
[667] Schaeffer 1949: 49, 55.
[668] Schaeffer 1938: 228.
[669] Schaeffer 1938: 241.
[670] Yon 1991: 138.
[671] Schaeffer 1938: 197-255.
[672] Schaeffer 1938: 199-255; Yon 2006: 121.

III.2.1.1.2.3.1. XXXVI Mezarı

Mezar, Rue de la Harpe sokağının batısındaki orta alanda, bir evin tabanı altında açığa çıkartılmıştır **(Lev.40)**[673]. Dromos 1.60 m uzunluğunda, 1 m derinliğinde olup, karşı duvarın zemin seviyesinde bulunan iki levha taşla kapatılmıştır. Dromosta, düzensiz durumda olan dört basamak vardır. Mezarın kapısı 0.80 m yüksekliğinde olup, çok kalın yekpare taşlardan iki söve taşı ele geçmiştir. Mezar odası, dikdörtgen ve 2.20x2 m boyutlarında ve zemini kapı eşiği girişinden 0.60 m alttadır. Odanın taş duvarları yukarı doğru eğimlidir. Çok sert kireçtaşından yapılmış iki kapı levha taşı, 2.30 m uzunluğunda, 1.50-1.30 m genişliğinde ve 0.30 cm kalınlığındadır **(Lev.40)**[674].

Toplam 6.70 m derinliği olan mezarın zemininin 2.30 metresinde, bir kadın iskeleti ortaya çıkartılmıştır. Bireyin yanında büyük bir iğne, bronz ve diğer malzemelerden yapılmış kolye ele geçmiştir[675]. Antik dönemde soyulan mezarda, pişmiş toprak kapların yerinde olduğu ve büyük oranda biriktirildiği görülür. Kaplar arasında pişmiş toprak şişeler **(Lev.41:21-22)**, çanaklar **(Lev.41:10, 14-15)** ve Miken vazoları **(Lev.41:25)** ele geçmiştir. Pişmiş toprak kaplara göre, mezarın son kullanımı, MÖ 15. yüzyıldan 14. yüzyıl ortasına kadar yayılsa da, mezarın yapımı daha erken bir döneme verilir[676].

Kaplar arasında tipik olan testilerin, siyah, beyaz ve kırmızı boyalıları da vardır **(Lev.42ç-e)**. İki küçük testi ile bulunan Minos vazo parçası, kabaca II. Senousrit (1905-1887) ile çağdaştır. Grit kronolojisine göre Sir Arthur Evans tarafından önerilen tarih ve yazarın varsaydığı tarih (Ras Shamra'ya göre) arasında, yaklaşık 100 yıllık bir fark vardır[677].

III.2.1.1.2.3.2. LIII Mezarı

"Rue de la Harpe" sokağının 27 m doğusuna paralele uzanan mezar, "Rue de Rampart" sokağının köşesindeki evin altında ortaya çıkartılmıştır. Evin temelinin altında bir kapı ile mezara ulaşılır. Kapının lentosu, koridor zemininin 0.50 m altındadır

[673] Schaeffer 1938: 199.
[674] Schaeffer 1938: 200.
[675] Schaeffer 1938: 205.
[676] Schaeffer 1938: 201.
[677] Schaeffer 1938: 203.

(Lev.42f). 0.45 m yüksekliğinde yekpare bir levha taşla kapatılmış olan kapının[678] girişi içten 0.40 m yüksekliğinde ve 0.50 m genişliğindedir. Oda 3.50x5.50 m'lik büyük boyutuyla, evin iç avlusu ile ilişki içindedir. Kapının önünde, iç tarafta, 0.60 m çapında ve 0.30 m yüksekliğinde büyük bir depolama kabının dip kısmı bulunmuştur[679]. LIII mezarıyla bu depolama kabı arasındaki ilişki kesin olarak bilinmemekle birlikte, kabın kalıntısı bulunmayan önceki dönemin evine ait olduğu ya da törensel amaçlı kullamının olabileceği düşünülmektedir[680].

Mezar odası dikdörtgen planlı olup, 2.10x1.75 m boyutlarındadır **(Lev.42f)**. Duvarlar içe doğru eğimli şekilde taşlardan yapılmıştır. Odanın tabanı, beyaz kireçle kalın bir şekilde kaplanmıştır[681].

Kapak levha taşlar kaldırıldıktan sonra girişin, önceden mezarın güneydoğu tarafında olduğu, daha sonra tavanı oluşturan iki büyük levha taş koyularak genişletildiği belirlenmiştir[682]. Evin güney duvarı altında bulunan, bir tür niş formundaki kapının bir süre sonra kullanılmadığı, mezarın içindeki kapı iskeletinden anlaşılmıştır. Bu yüzden mezar, birbirini izleyen iki dönemde kullanılmış, sonraki dönemde giriş tavandan olmuştur. Mezar eşyalarının incelenmesiyle de, bu mezarın uzun bir kullanım dönemi olduğu kanıtlanmıştır. Mezarda kötü korunmuş durumda olan iskeletler, yaklaşık 10 yetişkin ya da gence ait olup, çocuklara ait yalnızca birkaç kemik vardır[683]. *İn situ* olmayan iskeletler, mezarın doğu tarafında toplanmıştır. Odada bulunan küçük bir niş de, kemik toplama yeri olarak kullanılmıştır. Mezarın güney bölümünde, eski kapının karşısında yalnızca kötü korunmuş durumda bir iskelet açığa çıkartılmıştır[684].

Mezarda 145'i tam ya da tama yakın durumda olan toplam 230 pişmiş toprak kap ele geçmiştir. Bunların 5'i ya da 6'sı son gömülen birey için bırakılmış gibi görünürken, kapların tümü kemik toplama yerinin kuzeyinde toplanmıştır. Bu kaplar, I. katın tipik formlarının yanı sıra, II. katın sonuna ait formları da içerir. Bu durum,

[678] Schaeffer 1938: 205.
[679] Schaeffer 1938: 206.
[680] Schaeffer 1938: 207.
[681] Schaeffer 1938: 208.
[682] Schaeffer 1938: 207.
[683] Schaeffer 1938: 208.
[684] Schaeffer 1938: 209.

bunların bir depolama sonucu değil de, birbirini izleyen gömütler boyunca biriktirildiğini göstermiştir **(Lev.43a-c)**. Mezarda ele geçen kapların çoğu MÖ 15. yüzyıla tarihlenirken, bir vazo 14. yüzyılın ilk yarısına verilir[685]. Kapların tiplerine göre yapılan tarihlemeler, mezarda bulunan iki skarabe ile de doğrulanmıştır. Skarabelerden biri III. Aménophis dönemine (1411-1375), diğeri 18. Sülale Dönemi'ne aittir. Bu yüzden mezarda açığa çıkartılan son gömütler, yaklaşık olarak MÖ 1350'den öncedir[686].

Mezarın kapı kısmında ele geçen boyalı vazo, bikonik gövdeli, tek kulplu, kırmızı ve kızılkahve boyalıdır **(Lev.43a)**. Mezarın ikinci kullanım dönemine ait olan kap, mezarın MÖ 1500-1375'e tarihlenmesini sağlamıştır[687].

Kapların ele geçtiği orta tabakanın zemininde, II. katın sonu için karakteristik olan bir kap tipi[688] ve kahverengi-siyah ya da siyah açkılı küçük şişeler vardır **(Lev.43b)**[689]. Mezarın en alt zemininde ve kemik toplama yerinde ise, II. kata ait kap tipleri ele geçmiştir **(Lev.43c; 44a-n, ş-ü)**. Bu yüzden mezara gömülen ilk bireyler, Hyksos dönemine tarihlenmiştir. Bu durum mezar odasının zemininde bulunan, iki skarabe ile de doğrulanır **(Lev.44v:2-3)**. Sonuç olarak LIII mezarı MÖ 17. ya da 16. yüzyılda inşa edilmiştir[690].

III.2.1.1.2.3.3. LIV Mezarı

Mezar, 3.50 m'lik dörtgen bir odanın tabanından 2.85 m altta açığa çıkartılmıştır. Kuzeydoğu yönünde bulunan kapı[691], dörtgen dikey bir levha taştan yapılmıştır. Mezar dikdörtgen planlı ve 2.65x1.60 m boyutlarındadır **(Lev.45a-b)**[692].

Mezarda kemikler ve pişmiş toprak kaplar *in situ* ele geçmiştir. Mezarın içinde sekiz bireye ait 8 iskelet kalıntısı vardır. Fakat kemik toplama yerinde bulunan birey sayısı tanımlanmamıştır. Mezara son gömülen birey, mezarın kapısına yakın şekilde taban üzerinde ortaya çıkartılmıştır **(Lev.45a)**. Üst gövdesi nispeten iyi korunan bireyin

[685] Schaeffer 1938: 209.
[686] Schaeffer 1938: 211.
[687] Bu kap tipi, Ras Shamra'da nadir görülen bir tip olup, kökeni tam olarak bilinmemektedir. Vazonun Gaza yakınındaki Fara'da (Beth-Peletli) bulunanlara çok benzer olduğu belirtilmiştir (Schaeffer 1938: 212).
[688] Schaeffer 1938: 213, Fig.9, 67, 69, 92, 99, 101.
[689] Schaeffer 1938: 213, Fig.13, F, J, L, N.
[690] Schaeffer 1938: 213.
[691] Schaeffer 1938: 213.
[692] Schaeffer 1938: 215-216.

bacak kemikleri daha kötü durumda olsa da bükülerek gömüldüğü önerilmiştir[693]. İskelet çevresindeki pişmiş toprak kaplar ve bireyin sol dirseğinin yanında ele geçen küçük Kıbrıs şişesi, mezarın MÖ 15. yüzyıla tarihlenmesini sağlamıştır[694].

LIV mezarının üst tabakasında, kemik toplama yerinin önünde biriken kaplar, MÖ 15. yüzyılın tipik formlarını içerir. Ama burada ele geçen bazı boyalı vazolar, II. katın sonunun seramik formları ile kronolojik bağlantı içindedir. Özellikle boyalı bir testi **(Lev.45c)**, Hyksos dönemine verilir[695].

Mezarın alt tabakasında ele geçen seramik tipleri arasında sık görülen form, siyahımsı ya da kahverengimsi astarlı, açkılı yüzeyli, dip kısmı düğme şeklinde olan şişedir **(Lev.45ç-d)**. Bu form, Suriye ve Filistin'de Hyksos dönemini karakterize eder. Bu tabakada MÖ 17-16. yüzyıllarda Kenan olarak adlandırılan sivri dipli ya da oval şişeler de vardır **(Lev.45e)**[696].

LIV mezarında kaplar kaldırıldıktan sonra, ikinci tabakada II. kata ait tipler ele geçmiştir. Kafatasları ve kemikler, mezarın güney duvarı boyunca ve kemik toplama yerinin güneybatısında toplanmıştır. Mezarda batı duvarının ortasında, kısmen korunmuş olan bir birey, dorsal pozisyonda yatırılmıştır **(Lev.45b)**. Bireyin kol kemikleri etrafında, bilezik formunda bükülmüş bronz bir hançer ele geçmiştir **(Lev.45f-g)**. Bu hançer tipik bir Kıbrıs hançeri olup, MÖ 17. yüzyıla ya da 16. yüzyılın başlarına tarihlenir[697].

Mezarda ender görülen iğnelerin, genellikle orta kısmı delinmiş olup **(Lev.45h-ı)**, iğnelerden yalnızca biri halkalı tiptedir **(Lev.45ğ)**. LIV mezarından bir skarabe de ele geçmiştir **(Lev.44v:5)**[698].

LIV mezarında kapının dışında, doğu ve güney kısmı alçak taş duvarla sınırlanmış alanda, üç adet pişmiş toprak kandil, birkaç çakıl taşı ve çoğunluğu koyunlara ait bazı hayvan kemikleri ele geçmiştir. Bu birikim kaldırıldıktan sonra, alçak

[693] Schaeffer 1938: 216.
[694] Mısır mezarlarında da sıklıkla bulunan bu tip şişeler, III. Thoutmès ve II. Amenophis dönemleriyle çağdaştır (Schaeffer 1938: 216).
[695] Mısır mezarlarında bu kaplar, 18. Sülalenin başlarında hala kullanımdadır. Vazonun benzeri Filistin'de Tell el Ayul'da ele geçmiştir (Schaeffer 1938: 218).
[696] Schaeffer 1938: 220.
[697] Schaeffer 1938: 219.
[698] Schaeffer 1938: 220.

duvarın altında hematit bir silindir mühür bulunmuştur. Bu nedenle mezarın inşa tarihi ile mühür çağdaş kabul edilmektedir[699].

LIV mezarının tarihi, ele geçen pişmiş toprak kaplara göre MÖ 18. yüzyıla kadar gitmekle birlikte, asıl kullanım zamanı MÖ 17. yüzyıl olarak belirlenmiştir. Mezarda Kıbrıs kaplarının ender olması ve Miken vazolarının yokluğu, mezarın son kullanımını MÖ 15. yüzyıla tarihlemiştir[700].

III.2.1.1.2.3.4. LV Mezarı

LV mezar odası, dörtgene yakın planlı olup, 2x1.70 m boyutlarındadır. Mezar sıkıştırılmış toprak tabanlı olup, duvarları eğimli ve sıvalıdır. Üzeri levha taşlarla kapatılan mezarın derinliği 3.90 m, yüksekliği 1.50 m'dir. Mezara giriş, doğudaki odaya bitişik tabanın altında ve güneybatı köşededir **(Lev.46a)**. Mezarın üzerinde bulunan odanın kuzeybatı köşesinde ve taban seviyesinde, büyük daire şeklinde bir taş masa ile karşılaşılmıştır. Bu tipte masalar, Ras Shamra'da bazen törensel ya da adak amaçlı olarak bulunmuştur[701].

LV mezarında çok sayıda perçinli hançer **(Lev.47b-c)**, bir mızrak **(Lev.47a)**, bronz ve gümüş iğneler **(Lev.47ç-h)**, cımbızlar **(Lev.47i)**, akik boncuklu gümüş halka **(Lev.47j)**, iki adet taş ağırşak **(Lev.47k-l)** ve kahverengi taştan bir silindir mühür ele geçmiştir. Mezarda ele geçen pişmiş toprak kapların tümü, II. katın son yerleşim evresine aittir. Mezarda MÖ 17. yüzyıla ait Hyksos Dönemi kapları hakim durumdayken, bazı kaplar mezarın tarihini MÖ 18. yüzyıla çekmiştir. Bunlardan boyalı testiler **(Lev.47ı)**, Orta Krallık Dönemi'nin sonu için tipiktir. LV mezarında, LIII ve LIV mezarlarında görüldüğü gibi Miken ya da Kıbrıs vazoları ele geçmemiştir[702].

[699] Schaeffer 1938: 215.
[700] Schaeffer 1938: 222.
[701] Schaeffer 1938: 222-224.
[702] Schaeffer 1938: 224.

III.2.1.1.2.3.5. LVI Mezarı

LVI ve LVII mezarları, LV'in kuzeyinde bulunan birbirine bitişik durumdaki iki odanın tabanı altında ortaya çıkartılan birbiriyle ilişkili mezarlardır **(Lev.48a)**[703]. Mezarlar MÖ 18-16. yüzyıl arasında kullanılmıştır[704].

Duvarın altındaki LVI mezarının girişi, yan odadadır **(Lev.48a)**. Bu mezarı sınırlandıran duvarların temelleri, iç taraftan sınırlandırılmıştır. Bu yüzden koridorla olan bağlantı, yalnızca 0.35 m genişliğindedir. Koridorun batı ucunda bulunan mezarın kapısı 0.34 m'lik dörtgen levha taşla kapatılmıştır. Lento, üzerinden duvar geçmesi nedeniyle baskı sonucu ezilmiş, kapının üzerinde oluşan yarık, bazı kaba levha taşlarla kapatılmıştır[705]. Mezarın üzerinden geçen duvarın ağırlığı, yalnızca lentonun değil, ayrıca mezar odasının E duvarının daha yüksek birkaç bloğunun çökmesine neden olmuş, bu yüzden giriş tavandan yapılmıştır. Duvarlar, içe doğru eğimli taşlardan yapılmış, zemin kalın kireçle kaplanmıştır. Duvarlar kuzey-güney doğrultusunda, taban seviyesi üzerinde 2.70 m genişlikte, üstte kapak levha taşların altında ise 1.65 m'den daha fazla değildir[706]. Kapı ve mezar odası arasındaki koridor, 1.20 m uzunluğundadır[707].

LVI mezarını örten levha taşların 1 m üzerinde, odanın kuzeydoğusunda, taştan bir masa açığa çıkartılmıştır. LIII ve LIV mezarlarında da görülen bu özellik, masaların ritüel karakterini güçlendirmiştir[708].

Mezarda ele geçen kapların tümü II. katın sonuna ait olup, mezarın kuzey duvarı boyunca biriktirilmiştir **(Lev.48b)**[709]. Siyah ya da kırmızı astarlı küçük testiler **(Lev.49a-d)** ve omurgalı kadehler **(Lev.49a-d)**, MÖ 18.-17. yüzyıla tarihlenen Hyksos döneminin tipik kaplarıdır. Kaplar arasında, Ras Shamra'da ender görülen bir tip olan boyunlu ve dikey kulplu büyük bir çanak ise **(Lev.49g)**, Kıbrıs'tan ithal edilmiştir[710].

[703] Schaeffer 1938: 227-228.
[704] Schaeffer 1938: 247.
[705] Schaeffer 1938: 228.
[706] Schaeffer 1938: 229.
[707] Schaeffer 1938: 233.
[708] Schaeffer 1938: 228.
[709] Schaeffer 1938: 236.
[710] Schaeffer 1938: 237-238.

Bronz eşyaların tümü, mezarın güney duvarında ve çoğunlukla LVII'nin girişine doğru toplanmıştır[711]. Savaş baltaları **(Lev.49k),** mızrak uçları **(Lev.49i-j)** ve bronz iğneler **(Lev.49l-p)**, Hyksos dönemi için karakteristiktir. Bronz hançer ise **(Lev.49ı)**, Miken özelliği göstermektedir[712].

Güney duvarının altında, 15 cm uzunluğunda, yeşilimsi alacalı, pişmiş toprak bir kaşık bulunmuştur **(Lev.49h)**. Kulbunun ucuna, başını geriye çevirmiş bir su kuşu yapılmıştır. Frit, akik, yeşil taş ve gümüşten 90 boncuktan yapılmış kolye ve skarabe **(Lev.44v:6),** ele geçen diğer mezar eşyalarıdır. Bu skarabe Hyksos dönemine ya da 18. Sülale devrinin başlarına tarihlenmiştir[713].

III.2.1.1.2.3.6. LVII Mezarı

LVII mezarı 1.80 m uzunluğunda, 1.10 m yüksekliğindedir **(Lev.48a)**[714]. LVII mezarının batı ucundaki kapıdan önce, zeminde 0.6 m çapında bir kuyu vardır. Kapının eşiği mezar tabanından 0.40 m yukarıda olup, bu dönemin diğer mezarlarının giriş bölümünden farklıdır. LVII mezarının tavanı, yan yana koyulan dört levha taşla kapatılmıştır.

LVI ve LVII mezarları arasındaki ilişkiye bakılırsa, duvarın çökme tehditine karşı ya da çökmesiyle, LVI mezarının bir kısmı tahliye edilmiş, LVII mezarı bağımsız giriş ile ikincil mezara dönüştürülmüştür. Bu durumda LVII mezarının yapımı, büyük mezarın tamamlanmasından sonradır.

LVI mezarı, yalnızca birkaç pişmiş toprak kap, çok sayıda bronz eşya içerirken, LVII mezarında bronz objeler ender görülüp, çok sayıda pişmiş toprak kap ele geçmiştir. LVI ve LVII mezarlarında *in situ* durumda iskelete rastlanmamıştır[715].

Boyut açısından küçük ve gösterişsiz olan LVII mezarında bulunan eşyalar, en azından iki seviyeden oluşmaktadır **(Lev.48b)**. I. katın kapları arasında, yan tarafında kulpları olan iki büyük pişmiş toprak çömlek vardır. Bu kaplar, Suriye ve Filistin'de Hyksos döneminde oldukça sık görülen tiptedir **(Lev.50ç)**[716].

[711] Schaeffer 1938: 241.
[712] Schaeffer 1938: 240.
[713] Schaeffer 1938: 241.
[714] Schaeffer 1938: 234.
[715] Schaeffer 1938: 236.
[716] Schaeffer 1938: 242.

LVII'te ikinci katta bulunan kaplar arasında, özellikle küresel gövdeli, iki kulplu büyük bir çömleğin **(Lev.50a,e)** Ege kökenli olduğunu düşünülmektedir[717]. Mezarda bulunan şişe ve testiler de tarihleme için önemlidir. Testilerden biri **(Lev.50c)** XXXVI mezarında ele geçenlerle benzerdir. Bir şişe ise **(Lev.50b)** Byblos II mezarında bulunanlarla ilişkili olup, IV. Amenomhat Dönemi'ne tarihlenmiştir[718].

LVII mezarında üç tipte olan taş vazolar ise **(Lev.50d, f-g)**, Mısır'da bulunan tiplerdedir. Mezarda Hyksos tipi bir skarabe **(Lev.44v:7)**, hematitten iki silindir mühür, 1 adet bronz iğne **(Lev.50i)**, 3 adet hançer **(Lev.50ğ-h),** 1 adet savaş baltası **(Lev.50ı)** ve kabartma bezemeli bronz bir çanak da **(Lev.50j)** ele geçen diğer buluntulardır[719].

III.2.1.2. TELL IRİS

III.2.1.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

III.2.1.2.2. Mezarlar

Tell Sianu yakınında yer alan Tell Iris'te bir hipoje açığa çıkartılmıştır. Pişmiş toprak kaplar, kazıma bezemeli küçük levhalar ve Mısır'dan gelen iki taş şişeden oluşan mezar eşyaları, OTÇ II'ye tarihlenmiş olup, eşyaların benzerleri Tell Sukas, Ras Shamra ve Tell Tweini'den bilinmektedir[720].

III.2.1.3. TELL TWEINI

III.2.1.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Tweini, Lazkiye'nin 30 km güneyinde, Suriye kıyısının 1.7 km içinde[721], modern Jebleh kenti sınırlarının hemen dışında yer alır. Yaklaşık 15-20 m yükseklikte ve 11 hektar çapında olan höyüğün, eski *Gibala/Gabala* olduğu düşünülmektedir[722].

Tweini'deki kazılar, 1999 yılında Suriye-Belçika ortak çalışmasıyla, M. Al-Maqdissi ve K. Van Lerberghe yönetiminde başlatılmıştır. ETÇ'den Bizans Dönemi'ne kadar stratigrafi veren höyükte[723], 8 C-D katı (Tweini IXA) OTÇ I'e, 8 A-B katı

[717] Schaeffer 1938: 242.
[718] Schaeffer 1938: 246.
[719] Schaeffer 1938: 246.
[720] Bretschneider ve Van Lerberghe 2008: 21; 2010: 20.
[721] Hameeuw vd. 2008: 144.
[722] Vansteenhuyse 2010: 39.
[723] Hameeuw vd. 2008: 143.

(Tweini IXB) OTÇ II'ye tarihlenir[724]. OTÇ'ye tarihlenen tabakalarda ortaya çıkartılan 10 adet mezardan 3'ü basit toprak, 5'i çömlek ve 2'si oda mezar türündedir[725]. Mezarların hiçbiri soyulmamıştır.

III.2.1.3.2. Mezarlar

III.2.1.3.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Üç adet basit toprak mezar, konut mimarisiyle doğrudan bağlantılı olarak açığa çıkartılmıştır[726]. Birinci basit toprak mezar, F4 açmasında duvar temellerinin yanına, sıkıştırılmış toprak tabanın altına yerleştirilmiştir[727]. Mezarda yaklaşık 20 yaşlarında olan genç bir kadın, sığ mezar çukurunun içine bacakları sola doğru çekilerek gömülmüş durumdadır. Başı kuzeye yönlendirilen bireyin, yüzü doğuya bakmaktadır. 1-1,5 yaşlarında olan bir çocuk ise, genç kadının kolları arasına yerleştirilmiştir **(Lev.51a)**. Mezar envanterini iki adet pişmiş toprak testicik, Kıbrıs Beyaz Boyalı Mal Grubu'ndan bir testi, iki adet omurgalı çanak **(Lev.51a)**, küçük bir figürin ve çakmaktaşı bir alet oluşturur. Mezar etrafında ele geçen çeşitli hayvan kemiklerinin yanı sıra, yetişkin iskeletinin ayakları üzerine bir sığır kafatası bırakılmıştır[728].

İkinci basit toprak mezarda, 6 yaşındaki çocuk, küresel bir testicikle birlikte gömülmüştür **(Lev.51b-c)**. Üçüncü basit toprak mezarda 2-3 yaşlarındaki çocukla beraber **(Lev.51b)**, gümüş-kalay karışımı bir bilezik **(Lev.51ç)** ve boynuna yakın konumda beş adet boncuk ele geçmiştir. İki mezarda da iskeletler kötü korunmuştur[729].

III.2.1.3.2.2. Çömlek Mezarlar

Açığa çıkartılan beş adet çömlek mezar, küçük çocuk ve bebeklere aittir[730]. Taban altı çömlek mezarları, Doğu Akdeniz OTÇ ölü gömme geleneğinde çok yaygındır. Çömlek mezarlardan biri A2 plankaresinde, Erken GTÇ duvarının altında ortaya çıkartılmıştır. Kuzey-güney yönünde yerleştirilen çömleğe, bir çocuk hoker

[724] Vansteenhuyse 2008: 105-106.
[725] Hameeuw ve Jans 2008; Hameeuw vd. 2008.
[726] Hameeuw ve Jans 2008: 75, 77; Hameeuw vd. 2008: 143-144.
[727] Hameeuw ve Jans 2008: 77.
[728] Hameeuw ve Jans 2008: 77; Hameeuw vd. 2008: 144.
[729] Hameeuw ve Jans 2008: 75; Hameeuw vd. 2008: 144.
[730] Hameeuw ve Jans 2008: 77; Hameeuw vd. 2008: 144-145.

pozisyonunda yatırılmıştır **(Lev.52a-b)**[731]. Mezarda üç adet kırmızı astarlı testicik **(Lev.52c-d)**, küçük omurgalı bir çanak **(Lev.52f)** ve kırmızı astarlı bir tabak **(Lev.52e)** ele geçmiştir[732].

AB 5 karesinde sıvalı tabanın 60-70 cm altında OTÇ II'ye tarihlenen iki adet çömlek mezar açığa çıkartılmıştır. Mezarlardan küçük olan, baskı ile tamamen tahrip olmuştur **(Lev.53a)**. Diğer çömlek mezarın ağzı, 60x30 cm boyutlarında iki adet büyük taşla kapatılmıştır **(Lev.53b)**. Mezarda 5 yaşlarında olan iki çocuğun yanında, bir erişkin ya da yetişkine ait iskelet kalıntıları da belirlenmiş; ancak mezar karıştırıldığı için zarar görmüştür. Mezar eşyaları, kırmızı ve siyah açkılı derin iki testicik ile **(Lev.53ç-d)**, kol etrafında bulunan bronz bir bilezikten oluşur **(Lev.53c)**[733].

İki adet çömlek mezar AD 4 ve AE 4 karelerinde, sıkıştırılmış toprak taban altında ortaya çıkartılmıştır[734]. Çömlek mezarlardan 50 cm'lik büyük çömlek **(Lev.53e)**, ciddi şekilde zarar gördüğü için iskelet kalıntılarının çoğu, çömleğin dışında bulunmuştur[735]. İnsan kalıntılarının arasında bir adet omurgalı çanak **(Lev.53g)**[736] ve Levant Boyalı Mal Grubu'ndan dikey kırmızı bandlarla bezeli bir testicik **(Lev.53f)** ele geçmiştir. Bir bebeğin gömüldüğü diğer çömlek mezar çok kötü korunmuş olup, mezar eşyası bulunmamaktadır[737].

III.2.1.3.2.3. Oda Mezarlar

Son mezar türü olan oda mezar grubunu, kaba şekilde işlenmiş taşlardan yapılmış üç yapı temsil eder[738]. Bu mezarlardan, A alanında bir adet, B alanında bir adet ortaya çıkartılmıştır. A alanında bir odalı, tonozlu, moloz taşlarla inşa edilmiş ve girişi olmayan yapıya, 20-35 yaşlarında genç bir erkek birey, doğu-batı yönünde yatırılmıştır (**Lev.54a)**[739]. Mezarda kafatasının sağ tarafında bir testicik **(Lev.54b)**, sol kolundan göğüs kafesine doğru uzanan bronz bir iğne **(Lev.54ç)**, sol el parmaklarından birinde

[731] Hameeuw ve Jans 2008: 77; Hameeuw vd. 2008: 144-145.
[732] Hameeuw ve Jans 2008: 77; Hameeuw vd. 2008: 145.
[733] Hameeuw ve Jans 2008: 77; Hameeuw vd. 2008: 144-145.
[734] Hameeuw vd. 2008: 144.
[735] Hameeuw ve Jans 2008: 77; Hameeuw vd. 2008: 144.
[736] Çanak, OTÇ IB (Hameeuw vd. 2008, 144) ve OTÇ II'ye (Hameeuw ve Jans 2008: 77) tarihlenmiştir.
[737] Hameeuw ve Jans 2008: 77; Hameeuw vd. 2008: 144.
[738] Hameeuw vd. 2008: 145.
[739] Hameeuw ve Jans 2008: 75; Hameeuw vd. 2008: 145.

bronz bir yüzük **(Lev.54c)** ele geçmiştir[740]. Ağızdan omuza doğru uzanan tek kulplu, boyun ve ağız kısmı korunmamış olan küçük oval testicik, Sidon mezarlığında ele geçen, ağzının altında oluğu olan bir testicikle benzerlik gösterir[741]. Bu form, OTÇ I'in başları için karakteristiktir[742].

B alanında EDÇ yapılarının 1 m altında ortaya çıkartılan OTÇ yapısının (TWE-B-05523) OTÇ) alt seviyesinde iki yetişkin iskeleti tespit edilmiştir. Bireylerden biri, başı doğuya doğru ve sağ tarafı üzerine hoker pozisyonunda yatırılmış olup, kaval kemiği yanında bronz gözlü balta ele geçmiştirs[743]. Mezarın yerleştirildiği yapının, ilk kez ETÇ'de inşa edildiği ve mezarın OTÇ'de tekrar kullanıldığı düşünülmektedir[744].

Oda mezar grubunun son örneği, Tell Tweini'deki en büyük ve özenli olarak yapılan mezar yapısıdır[745]. Kuyu, dromos ve mezar odasından oluşan mezar kompleksi, soyulmadan kalabilmiştir **(Lev.54d)**. 42 yetişkin ve 16 çocuktan oluşan 58 bireyin iskelet kalıntılarını içeren mezar odası, 2.65 m uzunluğunda, 2.30 m genişliğinde ve 1.5 m yüksekliğindedir. Dromos kısmının uzunluğu 0.75 m, genişliği 0.40 m, yüksekliği 0.65 metredir. Kompleksin kuyu kısmı ise 0.9 m çapında ve 1. 60 m yüksekliğindedir. Mezarın girişi, doğrudan taş tabanın altında yer alır. Kuyu kısmı güneyde, oda kısmı kuzeyde yer alan mezar, geç OTÇ odasının kalın temellerine paralel uzanır. Mezarda bazı kemikler duvara doğru yığılmışken, OTÇ II'ye tarihlenen mezar envanterinin çoğu, dromos kısmında biriktirilmiştir. Mezarda 158 adet pişmiş toprak kap **(Lev.55a-p),** bronz iğneler **(Lev.55s)**, bronz bıçak ve halka, bir silindir mühür, bir figürin **(Lev.55r)** ve boncuklar ele geçmiştir. Kaplar arasında kırmızı ve siyah astarlı testicikler, tabaklar, çeşitli formlarda testiler yer alır[746]. Beyaz boyalı "Pendent Line" stilinde olan kırmızı boyalı bir testicik **(Lev.55g)** ve kökeni Kuzey Filistin ya da Suriye kıyısı olan beyaz boyalı mal grubuna ait gözlü bir testicik **(Lev.55e),** ithal pişmiş toprak kaplar olarak değerlendirilmiştir[747]. Mezar odasının biraz kuzeyinde bulunan beyaz sıvalı bir tekne ile

[740] Hameeuw vd. 2008: 145.
[741] Doumet-Serhal 2004: 143, S/1803, Fig.14.
[742] Vansteenhuyse 2008: 105.
[743] Hameeuw vd. 2008: 146. Bu tip baltalar, OTÇ I ve II savaşçı mezarlarında Doğu Akdeniz, Suriye Mısır, Mezopotamya ve İran'dan bilinir (Garfinkel 2001; Philip 1995).
[744] Hameeuw vd. 2008: 146.
[745] Hameeuw vd. 2008: 146.
[746] Hameeuw ve Jans 2008: 80-81; Hameeuw vd. 2008: 146-147.
[747] Vansteenhuyse 2008: 106.

mezarlar arasındaki ilişki belirsiz olsa da, teknenin libasyon amaçlı kullanılmış olabileceği düşünülmektedir[748].

III.2.1.4. TELL SUKAS

III.2.1.4.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Sukas, Gabala ovasına sınır olan Doğu Akdeniz kıyı şeridi üzerinde, Lazkiye'nin 26 km güneyinde yer alır. 40 km uzunluğunda olan bu bereketli ova, kuzey, doğu ve güneyden dağlarla çevrilidir. 2 hektar büyüklüğünde olan höyük, bulunduğu doğal burun üzerinde ve 20 m yüksekliğindedir. Yerleşimin kuzey ve güneyi, iki küçük koyla çevrilidir[749].

1934'te E. Forrer Sukas'ta iki sondaj yapmıştır[750]. P. J. Riis başkanlığında 1958'de başlayan kazılara 1961 yılında ara verilmiş ve kazılar 1963 yılına kadar sürmüştür[751]. Kazılarda, MÖ VI. binyıldan Ortaçağ'a kadar (A-N evreleri) yerleşim sürekliliği tespit edilmiştir. A katı, Geç Ortaçağ- Moden Çağ'a, B katı Haçlılar Dönemi'ne, C katı Bizans Dönemi'ne, D katı Roma Dönemi'ne, E katı Geç Helenistik Dönem'e, F katı Yeni Fenike Dönemi'ne, G ve H katı DÇ'ye, J katı GTÇ'ye, K katı OTÇ'ye, L katı ETÇ'ye, M katı Kalkolitik Çağ'a, N katı Neolitik Dönem'e tarihlenmiştir[752].

III.2.1.4.2. Mezarlar

Tell Sukas'taki kazılarda toplu bir mezar ortaya çıkartılmıştır[753]. Mezarların türü, tabaka tabaka kazıldığı için yeteri kadar bilinmese de, hafiri tarafından ilkel taş duvarlı olarak belirtilmiştir[754].

---

[748] Hameeuw vd. 2008: 147.
[749] Riis 1970:7.
[750] Forrer 1940.
[751] Riis 1970: 7.
[752] Riis 1970: 12, 127.
[753] Thrane 1978.
[754] Thrane 1978: 5. Bu çalışmada, bu mezar türü için taşlarla çevrili basit toprak mezar terimi kullanılmıştır.

III.2.1.4.2.1. Taşlarla Çevrili Basit Toprak Mezar

G11 açmasının güneybatısında ortaya çıkartılan mezar oval biçimli olup, 2.70x1.90 m boyutlarındadır. Mezar çukurunun kuzey sınırı, içe doğru eğimli olan taş sırasıyla belirlenmiştir **(Lev.56a-b)**[755]. Birbirini izleyen üç kullanım dönemi (I-III. kat) bulunan mezarda 41 iskelet olmasına karşın, yalnızca 12'si tanımlanabilmiştir. Mezarın her tabakasının nasıl inşa edildiği konusunda yeterli veri bulunmamakla birlikte, en üst katta mezarı kaplayan taşların olması, mezarın toprakla doldurulduktan sonra taşlarla kapatıldığını göstermiştir. Benzer bir düzenlemenin, üç kullanım döneminin her birinin sonunda yapılmış olabileceği düşünülmektedir[756].

Her tabakada yatış pozisyonu belirlenebilenler, mezara en son gömülen bireyler olup, daha erken gömülen bireylerin düzensiz durumuna açıklık getirmiştir. Daha önce gömülen bireylerin kemikleri, yeni birey gömüleceği zaman, mezar çukurunun kenarlarına itilmiş ve yeni birey için yer açılmıştır **(Lev.57c)**. Bu durumun, Sukas'ta bir geleneği gösterebileceği düşünülmektedir[757]. Bireyler çoğunlukla baş doğuda olmak üzere, doğu-batı yönünde ya da kuzeybatı-güneydoğu yönünde yatırılmışlardır. Dorsal pozisyonda yatırılan bireylerin kollarından biri genellikle karın üzerindeyken, diğeri göğüs üzerinde bükülmüş durumdadır. Bacaklar ise yarı hoker pozisyonunda bükülmüştür **(Lev. 57a-b)**[758].

Mezar eşyaları arasında 4 adet bronz iğne **(Lev.58f-ğ)**, 1 adet bronz sap delikli balta **(Lev.58h)**, 3 adet gümüş obje, 2 adet kemik iğne, 1 adet steatitten silindir mühür **(Lev.56g)** ve çok sayıda pişmiş toprak kap **(Lev.56c-f; 58a-e; 59a-ğ)** vardır[759]. İğnelerden ikisi, sekiz dilimli yıldız başlı iğne tipindedir **(Lev.58g-ğ)**. İğnelerin form ve boyut açısından çok benzer olması, yerleşmiş bir geleneği ya da aynı işlikte yapıldıklarını göstermiştir[760]. Diğer iğnelerden biri gözlü iğne tipindeyken **(Lev.58f)**, biri çok kırık durumda olduğu için tipi belirlenememiştir[761].

[755] Thrane 1978: 5.
[756] Thrane 1978: 49.
[757] Thrane 1978: 49.
[758] Thrane 1978: 5-29.
[759] Thrane 1978: 38-45.
[760] Thrane 1978: 39.
[761] Thrane 1978: 39.

Mezarlarda ele geçen pişmiş toprak kaplar, çömlek, kandil, bardak, testi, testicik, şişe, tabak ve çanak formundadır. Bunlar arasında testi, testicik ve bardaklar, yaygın olarak görülmektedir. Testilerin en çok görülen formları, "uzun boyunlu, yumurta biçiminde gövdeli, sivri dipli **(Lev.59f-g)**" ve "yonca ağızlı, S profilli, düz dipli **(Lev.59c,d)**" formlardır[762]. Testicikler arasında "dışa açılan ağızlı, konik boyunlu, oval gövdeli, halka dipli form **(Lev.59ğ)** yoğun olarak görülmektedir[763]. Bardaklarda "dışa açılan basit ağız kenarlı, S profilli, silindirik boyunlu, halka dipli form **(Lev.58d)**" yaygındır[764].

Mezar eşyalarının, genellikle kafatasının çevresinde ele geçtiği görülür. İğneler, göğüs üzerinde ve bir mezarda ise burnun üzerindedir[765]. İğnelerin bireylerin vücudunda bulundukları konuma göre, ölen kişilere kıyafet giydirildiği ya da en azından vücudun bir kumaşla sarıldığı düşünülmektedir[766]. Kahverengi steatit taşından silindir mühür ise bireyin sol omzuna yakın şekilde, kaburgaları arasında ele geçmiştir **(Lev.57b; 56g)**[767]. Mühürün yerel olarak yapıldığı ve İlk Suriye grubuna ait olduğu belirlenmiştir[768].

Bazı mezarlarda mezar eşyalarının yanı sıra hayvan kemikleri de ele geçmiştir. II. tabakada XI numaralı iskeletin karın ve göğüs kısmı üzerinde yayılmış şekilde, ölen kişiye sunu olarak bırakıldığı düşünülen hayvan kemikleri bulunmuştur[769]. XII numaralı iskeletin bulunduğu tüm çukurun üzerinde de dağınık durumda hayvan kemikleri ortaya çıkartılmıştır[770]. III. tabakada XIII numaralı iskeletin bacak ve ayakları üzerinde, bir hayvanın bacağı ve omurgası bulunmuş, hayvanın geri kalan kısımları XV numaralı iskeletin göğsü üzerinde ele geçmiştir[771].

Mezarda tespit edilen üç dolgu tabakasıyla ilgili, her tabakanın belirli yıllarda ya da belirli sayıda insanlar tarafından kullanılmış olabileceği düşünülmektedir[772]. Ele

[762] Thrane 1978: 41-42.
[763] Thrane 1978: 44.
[764] Thrane 1978: 40-41.
[765] Thrane 1978: Katalog no: 25, 36, 51, 177.
[766] Thrane 1978: 49.
[767] Thrane 1978: 14.
[768] Thrane 1978: 40.
[769] Thrane 1978: 17.
[770] Thrane 1978: 24.
[771] Eklemli durumuna göre tam şekilde bir hayvanın gömülmüş olabileceğine değinilse de (Thrane 1978: 24), XV numaralı iskeletin bilgileri arasında ele geçen hayvan kemiklerinin koyun ve sığıra ait olduğu belirtilmiştir (Thrane 1978: 25).
[772] Thrane 1978: 50.

geçen mezar envanteri, çoğunlukla Ras Shamra, Megiddo, Jericho ve Yabrud'ta bulunanlarla benzerliklerine dayanarak OTÇ II'ye (MÖ 1900-1700) tarihlenmiştir[773].

III.2.1.5. MÜRİK (*ASHANİ*)

III.2.1.5.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Mürik, Hama'nın 28 km kuzeybatısında, eski Halep yolunun yakınında yer alır[774]. Antik dönemde III. Tiglat Pileser, Mürik'ten Ashani olarak söz eder[775].

III.2.1.5.2. Mezar

III.2.1.5.2.1. Kuyu Mezar

Hama mezarlarını kazan H. Ingholt yönetimindeki Hollandalı ekip tarafından yapılan araştırmalarda, köyün 60 m güneyinde, deniz seviyesinden 142 m yükseklikte bir kuyu mezar tespit edilmiştir **(Lev.60)**[776]. Düzensiz yuvarlak ve kemerli üst örtüye sahip olan mezar, 3.10 m uzunluğunda, 2.85 m genişliğinde ve 2.90 m yüksekliğindedir. Mezarın 1.80-2.10 m genişliğinde, 0.75-0.85 m derinliğinde ve 0.80 m yüksekliğinde olan üç odası vardır. Girişi güneyde bulunan mezara, altı basamaklı eğimli bir oyuktan girilir. Ölülerin, nişlere ya da oda tabanı üzerine yerleştirildiği düşünülmektedir[777]. Odalarda ele geçen iskelet kalıntılarına göre, mezara 13 ya da daha fazla sayıda insan gömüldüğü anlaşılmıştır[778].

Mürik kuyu mezarında pişmiş toprak testiler **(Lev.63f-ğ; 64a-h)**, çömlekler **(Lev. 65a-b, d-f; 63a-e)**, aryballos benzeri şişeler **(Lev.65c-ç)**, omurgalı **(Lev.62 d, f, ğ; 61a-e, h-ı, j)** ve diğer formlarda çanaklar **(Lev. 61a-ç, e, g, h, ı)**, kabartma şeklinde erkek figürlü kadeh **(Lev.66f)**, pişmiş toprak kadın heykelcikleri **(Lev.66a-b)**, erkek figürinleri **(Lev.66d-e)**, hayvan figürinleri **(Lev.66c-ç),** bronz iğneler **(Lev.66ğ-h)** ve halkalar ele geçmiştir[779]. Buluntular arasında pişmiş toprak eşyalar, özellikle Hama H evresi (Hama 5-3) buluntularıyla benzerlik gösterir[780]. Kaplar arasından kulplu bir

[773] Thrane 1978: 38-46.
[774] Riis ve Buhl 2007: 13, 43.
[775] Riis ve Buhl 2007: 91.
[776] Riis ve Buhl 2007: 43.
[777] Riis ve Buhl 2007: 45.
[778] Riis ve Buhl 2007: 46.
[779] Riis ve Buhl 2007: 43, 46, 48.
[780] Fugmann 1958: 93, 116.

çömlek, Hama'nın G evresine işaret eder. Buna göre Mürik mezarının tarihi, MÖ 1900-1375/1350 yılları arasında yerleştirilmiştir[781].

III.2.1.6. HAMA

III.2.1.6.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Mardikh'in 80 km güneyinde yer alan Hama, kuzeye doğru Toroslar'a, batıya doğru Asi'ye ve doğuya doğru Fırat'a ulaşan önemli bir ticaret yolu üzerindedir. Ebla metinlerinde "*Ematu*" adıyla geçen Hama'nın, Suriye'nin kuzey bölgeleriyle olan bağlantıları, Hama ve Hama'nın 28 km kuzeyindeki Mürik mezarında ele geçen bazı buluntularla kanıtlanır[782]. Hama'da OTÇ'ye tarihlenen H katında, 5 tabaka saptanmıştır (H 1-5). 3 evreli olan G katı GTÇ'ye, E katı ise DÇ'ye tarihlenir[783].

III.2.1.6.2. Mezarlar

Hama'da 1935-38'de OTÇ mezarlarının kazısı, H. Ingholt yönetimindeki Hollandalı kazı ekibi tarafından gerçekleştirilmiştir[784]. Tunç Çağı'na tarihlenen 6 kuyu mezar, GIA-B, GII, GIII, GVI, GX ve GXIII olarak numaralandırılmıştır[785].

III.2.1.6.2.1. Kayaya Oyulmuş Kuyu Mezarlar

III.2.1.6.2.1.1. Bir Odalı Mezarlar

####### III.2.1.6.2.1.1.1. GIII Mezarı

GIII mezarı, GIA mezarının 7.50 m güneybatısında bulunmaktadır. Mezar, kendi doğal oyuğuyla olağan bir girişi olmasına karşın, tavanda dört kenarlı kuyu benzeri bir girişe sahiptir **(Lev.67)**. İki adet taş levhayla kapatılan bu oyuk, aslında ikincil kullanıma işaret etmektedir[786]. Kuyu mezarın 1.20x1.40 m boyutlarında olan asıl girişi, kuzeybatıya açılır. Kapı girişinin içinde, 0.40 m yüksekliğinde bir basamaklı kapı eşiği bulunmaktadır. 9 m uzunluğunda olan odada, duvarlar bir bölmeyle ikiye ayrılmıştır.

[781] Riis ve Buhl 2007: 48-49.
[782] Riis ve Buhl 2007: 90.
[783] Fugmann 1958: 278.
[784] Riis ve Buhl 2007: 13.
[785] Riis ve Buhl 2007: 13-35.
[786] Bu oyuğun mezar hırsızları ya da mezarı kiler, çöp çukuru gibi kullanmak isteyen mezarın sahibi tarafından yapıldığı düşünülür (Riis ve Buhl 2007: 22).

Öndeki kısım 2.80 m genişliğinde ve yaklaşık 1.80 m yüksekliğindeyken, arkadaki bölüm yaklaşık 3.50 m genişlikte ve 2.50 m yükseklikte olup, kemerli bir üst örtüye sahiptir.

Keşif heyeti belirtilmeyen nedenlerle mezarın kazısını tamamlamaktan vazgeçmiş, büyük taş yığını dokunulmadan kalmıştır. Bu durumda tüm buluntular, mezarın ön kısmından ele geçmiştir. Mezarda insan kemiğine rastlanmamıştır[787].

Mezarda 5 adet pişmiş toprak çömlek ve çömlek parçaları **(Lev.92a-ç)**, 1 adet testi **(Lev.92d)**, 1 adet mercimek gövdeli şişe **(Lev.69g)**, 19 adet omurgalı çanak ve çanak parçaları **(Lev.69a-b, ç-e)**, 4 adet çeşitli formlarda çanak ve çanak parçaları **(Lev.69c,f; 70a)** ve 1 adet bronz iğne ele geçmiştir **(Lev.69ğ-h)**[788]. Mezar eşyaları, geniş bir kronolojik düzen yansıtır. Ele geçen mangal **(Lev.70b)**, Hama H tabakasındaki silodan bir örnekle, omurgalı çanaklar, Hama H3 ve H1 tabakalarında bulunanlarla, pişmiş toprak bir şişe parçası Hama E2 katından örneklerle benzerlik gösterirken, bir kadehin en yakın paralelleri GI tabakasından bilinmektedir[789]. Mezarın, farklı dönemlere ait malzeme içermesi nedeniyle en azından MÖ 1750'den MÖ 800'e kadar kullanıldığı düşünülmektedir[790].

III.2.1.6.2.1.1.2. GVI Mezarı

Yuvarlak planlı, 1.60 m uzunluğunda, 1.45 m genişliğinde ve 2.20 m derinliğinde olan kuyu mezar, kaya içine oyulmuştur. Geniş taş levhalarla kaplı olan kuyu mezarın üzerinde, daha küçük taşlardan oluşan bir tabaka tespit edilmiştir **(Lev. 71a-b)**[791]. Mezarın üst seviyesinde bulunan yangın izlerinin, kuyu mezarın üzerinde olan kurban etme olaylarını gösterebileceği belirtilmiştir[792]. Benzer tipte mezarlar, Ras Shamra[793] ve Sukas'ta[794] OTÇ I-III'te görülmüştür.

[787] Riis ve Buhl 2007: 22.
[788] Riis ve Buhl 2007: 23-24, 65-67.
[789] Riis ve Buhl 2007: 24.
[790] Riis ve Buhl 2007: 24.
[791] Riis ve Buhl 2007: 28.
[792] Riis ve Buhl 2007: 34.
[793] Schaeffer 1949: 49-55, Fig.20, Pl.12.
[794] Riis ve Buhl 2007: 28.

Ele geçen insan kemikleri, en az iki bireye aittir[795]. Mezarda üst seviyelerde bronz iğneler **(Lev.75g-ı)**, daha alt seviyelerde bronzdan 2 hançer **(Lev.75ç-d)**, ahşap kalıntıları olan bronz bir balta, bronz bir gerdanlık **(Lev.75i)**, 2 adet pişmiş toprak kadın figürini **(Lev.73l-m)**, daha derinde ise uzun mızrak ucu **(Lev.75a-b)** ve küçük bir pişmiş toprak şişe ele geçmiş olup, bunların iki bireye ait eşyalar olabileceği düşünülmüştür[796]. Ancak mezar önceden karıştırılmış olduğu için, objeler *in situ* değildir[797]. Mezardan ele geçen eşyalar arasında 16 adet pişmiş toprak çömlek ve çömlek parçaları **(Lev.72a-f; 73j-k, 74a)**, 16 adet omurgalı çanak ve çanak parçaları **(Lev.73d-f)**, 14 adet çeşitli formlarda çanak ve çanak parçaları **(Lev.73a-ç,g)**, 7 adet testi **(Lev.74e,h)**, 2 adet yonca ağızlı testi **(Lev.74ı-i)**, 2 adet aryballos benzeri testicik **(Lev.74f-g)**, 2 adet aryballos benzeri şişe **(Lev.74b-d)**, 2 adet pişmiş toprak kadın figürini **(Lev.73l-m)**, 2 adet bronz balta **(Lev.75e-f)**, 5 adet bronz mızrak ucu ve parçaları **(Lev.75a-c,)**, 2 adet bronz hançer **(Lev.75ç-d)**, 2 adet bronz gerdanlık **(Lev.75i)**, 4 adet bronz iğne **(Lev.75g-ı)**, 5 adet boncuk ve 4 adet cam boncuk **(Lev.75j)** yer alır[798].

Mezar yakınında yapılan 13 numaralı sondajda **(Lev.71c)** ele geçen çanakların paralelleri Hama'nın H 3 ve 4 katlarından[799], bir figürinin benzerleri ise H 2-1 katlarından bilinmektedir[800]. Buluntulara göre mezar, MÖ 1825-1550 yılları arasına tarihlendirilmiştir[801].

III.2.1.6.2.1.1.3. GX Mezarı

GX mezarı, GIA-B ve GIII mezarlarının bulunduğu kentin güneybatısında, Huwarna'da tespit edilmiştir[802]. Düzensiz olan mezar, girişinin batıya yayılmasıyla neredeyse yarı dairesel şekil almıştır. Düzensiz boşluktan oluşan kapı girişine, 0.75 m yüksekliğinde bir basamakla girilir. Kapı, büyük taş yığınlarıyla kapatılmıştır. Oda 5.10 m uzunluğunda, 2.90 m genişliğinde, 1.65 m yüksekliğindedir. Oda tabanından 0.75 m yükseklikte dar bir niş yer alır **(Lev.76)**. Mezarın yüzeyinde ele geçen daha geç

[795] Riis ve Buhl 2007: 28.
[796] Riis ve Buhl 2007: 29.
[797] Riis ve Buhl 2007: 28.
[798] Riis ve Buhl 2007: 28-29, 68-70.
[799] Riis ve Buhl 2007: 29.
[800] Fugmann 1958: 101, 108, Fig.214.2B190, Fig. 132.5A469.
[801] Riis ve Buhl 2007: 29.
[802] Riis ve Buhl 2007: 30.

dönemlere ait cam, çanak çömlek ve demir parçalarının, mezarın önceden yağmalandığına ve soyulduğuna işaret ettiği düşünülmektedir[803].

Mezarda 1 adet pişmiş toprak çömlek **(Lev.77a)**, 1 adet testi **(Lev.77c)**, 1 adet aryballos benzeri şişe **(Lev.77b)**, 4 adet omurgalı çanak ve çanak parçaları **(Lev.77ç-f)**, 1 adet fayans pyxis kapağı **(Lev.77ı)**, 1 adet pişmiş toprak kadın figürini **(Lev.77)**, 1 adet yeşil sırlı boncuk **(Lev.77i)**, 1 adet bronz iğne **(Lev.77h)** ve 1 adet bronz mızrak ucu **(Lev.77ğ)** ele geçmiştir[804]. Mezarda ele geçen omurgalı çanaklar, Hama 1 ve 3. kat çanaklarına[805], figürin parçası ise GI ve GII mezarlarından birkaç örneğe ve Hama H 5, 4 ve 1 katları figürinlerine benzemektedir[806]. Buna göre mezar buluntuları, Hama H evresine, MÖ 1900-1500'e tarihlendirilmiştir[807].

III.2.1.6.2.1.1.4. GXIII Mezarı

GXIII mezarı, GX mezarının 180 m güneydoğusunda, Akba semtinde bulunur. Mezarda iki ya da üç yetişkin ve 7-8 yaşlarında bir çocuğa ait kemiklerle birlikte bir adet hayvan kemiği ele geçmiştir **(Lev.78a)**[808].

Mezar tahrip edilmiş olmasına karşın, 6 adet pişmiş toprak çömlek ve çömlek parçaları **(Lev.78b-d, k)**, 7 adet testi ve testi parçaları **(Lev.78e-g)**, 2 adet testicik **(Lev.78h-ı)**, 1 adet aryballos benzeri testi **(Lev.78ç)**, 1 adet kadeh **(Lev.78m)**, 13 adet çanak **(Lev.78ğ, i-j, l),** 1 adet bronz iğne parçası **(Lev.78n)**, 2 adet hayvan figürini ve 1 adet taştan yapılmış bir çanak ele geçmiştir[809].

Mezarda bulunan pişmiş toprak testi **(Lev.78f)** ve kadeh **(Lev.78m)**, mezarın Hama H evresinin sonlarına doğru inşa edildiğini (MÖ 1750) ve kullanıldığını göstermiştir[810]. Diğer taraftan buluntular, Hama G evresi yerleşimiyle de (MÖ 1750-1450) açık ilişkiler ortaya koyar[811]. Ele geçen beş adet pişmiş toprak Miken kabı

[803] Riis ve Buhl 2007: 30. Ancak bu durumun, mezarın geç dönemlerde kullanıldığını gösterebileceği de belirtilmelidir.
[804] Riis ve Buhl 2007: 31-32, 74-76.
[805] Riis ve Buhl 2007: 32.
[806] Riis ve Buhl 2007: 76.
[807] Riis ve Buhl 2007: 32.
[808] Riis ve Buhl 2007: 33.
[809] Riis ve Buhl 2007: 34-35, 77-79.
[810] Riis ve Buhl 2007: 33-34.
[811] Riis ve Buhl 2007: 34.

parçasıyla, mezar MÖ 1175/50-1075/50 arasına tarihlendirilmiştir[812]. Mezarda Ortaçağ testi parçalarının bulunması ise, mezarın MÖ 13. yüzyılda açılıp soyulduğunu göstermiştir[813].

III.2.1.6.2.1.2. İki Odalı Mezarlar

III.2.1.6.2.1.2.1. GIA-B Mezarı

A ve B olarak adlandırılan iki odadan oluşan mezarların girişi kuzeydedir **(Lev.79a)**. Bu iki mezar arasında bir bağlantı olup olmadığı kesin olarak bilinmemektedir. Her iki odanın kapı girişi, birer taş levha ile kapatılmıştır. Daha iyi korunmuş olan B mezarının girişindeki taş levha 1.20 m genişliğinde, ortalama 0.60 m yüksekliğinde ve 0.20 m kalınlığındadır. Mezarlara giriş, kapıdan sonraki iki basamakla sağlanır.

Kuzeybatıda yer alan A mezarı, 4.60 m genişliğinde, 2.50 m derinliğinde ve 1.80 m yüksekliğinde ana odaya sahiptir. Arka duvarın ortasında bulunan 0.65 m eninde olan sütun, odayı neredeyse iki eşit bölüme ayırmıştır. Girişe bakan ve doğuda olan ikinci oda, 2.50 m derinliğinde ve 1.40 m-1.80 m genişliğinde olup, trapez planlıdır.

Güneydoğuda olan B mezarının ana odası, 3.30 m genişliğinde, 3.60 m derinliğinde ve 1.70 m yüksekliğindedir. 0.64 m genişliğinde olan bir sütun, arka duvar üzerinde ve doğu duvardan 1.56 m uzaklıktadır. Buradan ikinci bir oda ile mezar genişler. 3.30 m genişliğinde, 3.80 m derinliğinde olan bu oda, ana odanın doğu duvarından 1 m uzaklıktadır[814].

Mezarlarda karışık durumda olan insan kemiklerinin dışında, ele geçen hayvan dişleri, törensel sunulara ait kalıntılar olarak nitelendirilmiştir[815]. Mezar eşyası olarak 13 adet pişmiş toprak çömlek ve çömlek parçaları **(Lev.80a-b, ç-f)**, 7 adet testi **(Lev.80c; 42a-ç)**, 6 adet aryballos benzeri şişe **(Lev.80g-ı)**, 61 adet omurgalı çanak ve çanak parçaları **(Lev.81d-e, g-i, k)**, 2 adet çeşitli formlarda çanak **(Lev.81f, j)**, 1 adet fayans silindir mühür **(Lev.82p)**, 3 adet pişmiş toprak kadın figürini **(Lev.82a-c)**, 3 adet pişmiş toprak hayvan figürini **(Lev.82ç-d)**, 3 adet bronz iğne **(Lev.82ı-k)**, 2 adet bronz balta

[812] Riis ve Buhl 2007: 35.
[813] Riis ve Buhl 2007: 34.
[814] Riis ve Buhl 2007: 14-17.
[815] Riis ve Buhl 2007: 16.

(Lev.82e-ğ), en azından 8 örneğe ait bronz halka ve halka parçaları **(Lev.82l-m)**, en azından 6 örneğe ait bronz küresel biçimli boncuk, 1 adet gümüş boncuk, 1 adet bakır spiral, 33 adet boncuktan oluşan kolye (1 adet dağ kristali, 10 adet siyahımsı cam, 22 adet fayans) **(Lev.82ö)**, 22 adet salyangoz kabuğu boncuk **(Lev.82n)**, 3 adet fayans boncuk **(Lev.82o)**, 2 adet ağırlık **(Lev.82ö)** ve tanımlanamayan çeşitli taş ve metal parçalar ele geçmiştir **(Lev.82a-p)**[816]. GIA mezarının buluntularından bazıları Hama H 1-3 ve 5. kat buluntuları ile olan benzerlikler nedeniyle MÖ 1900-1550 tarihleri arasına verilmiştir. GIB mezarında ele geçen buluntular da Hama H dönemi buluntularıyla benzerlik göstermektedir. Ancak mezar eşyası bir çanağın, höyük üzerinde G2 katından ve GXIII kuyu mezarından benzerlerinin bilinmesi, GIB mezarının MÖ 1900-1375/1350 tarihleri arasına yerleştirilmesini sağlamıştır[817].

III.2.1.6.2.1.2.2. GII Mezarı

Al-Basura adlı kayalığın batı yamacında, GI mezarının yaklaşık 2.40 m doğusunda, iki odalı GII mezarı tespit edilmiştir **(Lev.79b)**[818].

Mezardan 45 adet pişmiş toprak omurgalı çanak ve çanak parçaları **(Lev.85a-d,g)**, 7 adet çeşitli formlarda çanak **(Lev.85ğ-i,e,j)**, 11 adet testi ve testi parçaları **(Lev.84a-b,d-f)** , 8 adet çömlek ve çömlek parçaları **(Lev.83a-c,e,g)**, 6 adet aryballos benzeri şişe **(Lev.83ç-d)**, 3 adet yonca ağızlı testi **(Lev.84c-ç)**, 3 adet kadeh **(Lev.83f; 85f,k)**, 1 adet minyatür çömlek, "situla" tipi bir kap **(Lev.83h)**, 3 adet pişmiş toprak kadın figürini **(Lev.86a-c)**, 1 adet hayvan figürini **(Lev.86ç)**, 8 adet bronz iğne **(Lev.86d-f)**, 1 adet bronz mızrak ucu, 2 adet oku ucu (?), 2 adet bronz bilezik parçası **(Lev.86g-ğ)**, 1 adet bronz boncuk, 1 adet gümüş bilezik, bronz çanağa ait parçalar, 1 adet çakmaktaşı dilgi, 2 adet perdah taşı ya da ağırlık, 14 adet fayans boncuk **(Lev.86j)**, salyangoz kabuğundan boncuklar ve tezgah ağırlıkları ele geçmiştir[819]. Mezarda bulunan iki adet testi, GXIII kuyu mezarından örneklerle; mezar buluntuları, höyüğün H1-4 katlarına ait buluntularla benzerdir. Ele geçen kırmızı açkılı DÇ parçaları, höyüğün E katı buluntularıyla paralellik gösterir. MÖ 1750-1375/50 arasına

[816] Riis ve Buhl 2007: 16-17, 51-53.
[817] Riis ve Buhl 2007: 18, 49.
[818] Riis ve Buhl 2007: 19-20.
[819] Riis ve Buhl 2007: 20-21, 59-64.

tarihlendirilen mezarların, ele geçen bu parçalar nedeniyle MÖ 900-720 yıllarında, ata kültüyle bağlantılı, yalnızca kutsal bir alan olarak yeniden kullanılmış olabileceği düşünülmektedir[820].

III.2.1.7. TELL MISHRIFEH (QATNA)

III.2.1.7.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Mishrifeh, modern Humus kentinin 18 km doğusunda, Palmyra bölgesinin kuru stepleri ve Asi vadisi arasındaki büyük bereketli ovada yer alır[821]. Bir hendek ve kare planlı anıtsal surlarla çevrili yerleşimde 15-20 metreye kadar ayakta olan rampalar, 110 hektarlık alanı kuşatır. Yerleşimin kuzeyi, yaklaşık 70 hektarlık aşağı kentle çevrilidir **(Lev.87a)**[822]. Antik *Qatna* (Qatanum) şehri ile tanımlanan yerleşim, Anadolu'dan Mısır'a giden kuzey-güney yolu ve Mezopotamya'dan Suriye Çölü ve Akdeniz'e kadar uzanan doğu-batı yolu arasındaki kavşaklarda yer alan stratejik konumuyla, belli başlı Suriye krallıklarından biri olmuş önemli bir ticaret merkeziydi[823].

Tell Mishrifeh yerleşimi, ilk kez 19. yüzyılın ortalarında araştırmacılar tarafından ziyaret edilmiş ve yüzey araştırması yapılmıştır[824]. İlk arkeolojik çalışmalar 1924'ten 1929'a kadar dört sezon boyunca Robert du Mesnil du Buisson tarafından yürütülmüştür. Geniş çaplı kazılar, yukarı şehrin kuzey kısmında yapılmış, yaklaşık bir hektarı kaplayan alanda büyük bir mimari kompleks açığa çıkartılmıştır. Bu kompleks içinde "saray, Bēlet-Ekallim Tapınağı ve akropol" olmak üzere üç farklı birim tanımlanmıştır. Michel Al-Maqdissi, Suriye Eski Eserler Dairesi adına *Qatna*'da 1994'ten 1998 yılına kadar süren kazılar yapmıştır[825]. 1999 yılında ise Suriye Eski Eserler Dairesi, İtalyan Udinese Üniversitesi ve Alman Tübingen Üniversitesi ortak projesiyle, beş farklı alanda çalışmalar yürütülmüş ve *Qatna* kraliyet sarayının kazısına başlanmıştır[826]. Sarayda bulunan pişmiş toprak kapların ilk analizi, yapının Eski Suriye Dönemi'nin ortalarında (OTÇ I'den II'ye geçiş) kurulduğunu, Eski Suriye Dönemi'nin

[820] Riis ve Buhl 2007: 21.
[821] Novák 2004: 299.
[822] Al-Maqdissi ve Morandi-Bonacassi 2005: 32.
[823] Novák 2004: 299.
[824] Al-Maqdissi ve Morandi-Bonacassi 2005: 16.
[825] Novák 2004: 299, 301.
[826] Novák 2004: 301.

ikinci yarısı ve Orta Suriye Dönemi'nin ilk yarısında (OTÇ II'den GTÇ I'e geçiş) kullanımda olduğunu ve MÖ 14. yüzyılda yıkıldığını göstermiştir[827]. Krali saray, 80'in üzerinde odasıyla, eski Suriye'nin en büyük ve anıtsal saraylarından biridir **(Lev.87b)**[828].

III.2.1.7.2. Mezarlar

Tell Mishrifeh'te mezarlık, akropolün kuzey kısmı üzerinde, kuzey aşağı kente hakim olan uçurumun en üstünde açığa çıkartılmıştır[829]. En azından 140x70 m bir alanı kaplayan mezarlık[830], görkemli sarayın masif temellerinin yapımı sırasında büyük oranda tahrip olmuştur **(Lev.87b)**. Mezarlıkta basit toprak ya da çömlek mezarlara tek birey, kayaya oyulmuş kuyu mezarlara ise çoklu birey grupları gömülmüştür. Mezar eşyaları ve radyo karbon tarihlemeler birlikte değerlendirildiğinde, mezarlığın MÖ geç III. binyıl ve OTÇ IB-IIA arasındaki dönem gibi uzun bir zamanda yoğun şekilde kullanıldığı anlaşılmıştır[831]. Sarayın kuzeydoğu kısmında yoğunlaşan mezarlar, CB, CC, FI ve FJ odalarının altında ortaya çıkartılmıştır **(Lev.87b)**. Diğer mezarlar, sarayın orta ve kuzeybatı bölümleri altında kısmen korunmuştur[832].

III.2.1.7.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Tell Mishrifeh'te akropolün kuzey kesiminde, yetişkinlere ait MÖ 1900-1800/1700 yılları arasına tarihlenen basit toprak mezarlar **(Lev.88b-c; 89a)**[833], dikdörtgen ya da yarım daire biçiminde olup, doğu-batı yönündedir. Mezarların bir kenarı genellikle kerpiçle sınırlandırılmıştır **(Lev.88b-c; 89a).** Ölen kişiler çoğunlukla yukarıya doğru bükülmüş kollarla, bir tarafa dönük bacaklarla ve sırtüstü pozisyonda gömülürken, hoker pozisyonunda yatırılan bireyler de vardır. Başları daima mezarın batı bitiminde ve güneye dönüktür. Mezarda ele geçen pişmiş toprak kaplar, daima bireyin baş çevresine yerleştirilmiştir **(Lev.88c)**. Bakır/bronz iğneler, kaburgaların yakınında

[827] Novák 2004: 311.
[828] Al-Maqdissi ve Morandi-Bonacassi 2005: 46.
[829] Morandi-Bonacassi 2011: 26, 33.
[830] Morandi-Bonacassi 2011: 26.
[831] Morandi-Bonacassi 2011: 33.
[832] Morandi-Bonacassi 2011: 14.
[833] Al-Maqdissi ve Morandi-Bonacassi 2005: 22.

bulunmuştur ki, bu durumda iğnelerin kıyafetin tutturulmasında kullanıldıkları düşünülmektedir **(Lev.89e-f)**[834]. Bir mezarda bakır/bronz dekoratif disk, ölen kişinin kalçası ve bükülmüş bacakları arasında açığa çıkartılmıştır **(Lev.89a-b)**[835].

Birkaç aylıktan 1 yaşına kadar değişen yaşlarda olan bebekler, kabaca daire şeklinde olan basit toprak mezarlara gömülmüştür. Bu bireylerin başlarının yakınında, pişmiş toprak kaplar ele geçmiştir[836]. En azından birkaç aylık bebekler için mezar eşyaları, bir ya da iki pişmiş topraktan oluşur. Mezara tek bir kap koyulmak istendiğinde çanak formu **(Lev.89ç)**, iki kap koyulduğunda ise tabak ve şişe formları tercih edilmiştir **(Lev.89d)**[837]. Tamamen gelişmiş fetuslar ise, mezar eşyası olmadan gömülmüştür[838].

Mezarlarda ele geçen pişmiş toprak kaplar, genellikle bir tabak, sığ kase, omurgalı çanak ve küçük şişeden oluşan iki ya da üç kap olup, bazen yalnızca bir çanak ya da bir şişenin mezara bırakıldığı da görülmüştür **(Lev.89c-d)**[839]. Bir mezarda ele geçen koyun ya da keçi kemiklerinin, başın yanına koyulan tabaklarla birlikte bulunması, tabak ve çanaklarının yemek sunuları içerdiğini göstermiştir[840].

Mezarlara metal eşyaların daha az bırakıldığı görülmektedir. H Alanı'ndaki yetişkin mezarlarından yalnızca 3 adet bakır/bronzdan gözlü iğne ele geçmiştir **(Lev.89e-f)**[841]**.** Genç bir kadına ait mezarda bulunan iğne ise, boncukla süslenmiştir. İğnenin üzerinde bulunan ip kalıntıları, boncuğun iğneye iplik ile tutturulduğunu göstermiştir[842]. Bu mezar türünde henüz silahlar bulunmamıştır. Ama az sayıda silah, Qatna elit kesiminin toplu mezarlarında ele geçmiştir[843].

[834] Morandi-Bonacassi 2011: 33.
[835] Morandi-Bonacassi 2011: 33, Mezar 26.
[836] Morandi-Bonacassi 2011: 33.
[837] Morandi-Bonacassi 2011: 33. Mezar 18 ve 19, bu duruma örnek verilebilir.
[838] Morandi-Bonacassi 2011: 34.
[839] Morandi-Bonacassi 2011: 33.
[840] Morandi-Bonacassi 2011: 33, Mezar 16.
[841] Morandi-Bonacassi 2011: 33, Mezar 24 ve 25.
[842] Morandi-Bonacassi 2011: 33, G Alanı, Mezar 34.
[843] Morandi-Bonacassi 2011: 33.

III.2.1.7.2.2. Çömlek Mezarlar

Çömlek mezarlar yeni dönem kazılarda G Alanında B holü ve N odasının altında[844], R alanında A holünün güney kısmında, bazı ETÇ IVA evlerinin tabanları altında[845], Buisson'un kazılarında C holü ve F odasının altında ortaya çıkartılmıştır **(Lev.87a-b)**[846].

Mezarlıkta yeni doğanlar bebekler[847] ve tamamen gelişmiş durumda olan fetuslar, büyük çömlek mezarlara gömülmüşlerdir. Mezar kabı olarak genellikle pişirme çömlekleri kullanılmış olup, mezarlarda herhangi bir eşya ele geçmemiştir[848].

III.2.1.7.2.3. Kayaya Oyulmuş Kuyu Mezarlar

Tell Mishrifeh'te mezarlığın kuzey bölümünde, G ve H alanlarında dört adet kuyu mezar açığa çıkartılmıştır (Mezar I-III ve V). Ancak benzer mezarların, Krali Saray'ın yer aldığı güneydeki alanda ve akropolün kıyısı boyunca bulunabileceği düşünülmektedir[849].

III.2.1.7.2.3.1. Mezar I, II ve III

Kuyu mezarlardan Mezar I-III, Buisson'un kazılarında açığa çıkartılmıştır[850]. Mezar I, dikdörtgen planlı olup, mezara üç basamakla ulaşılır **(Lev.90a)**. Ana girişi kuzey taraftan olan mezarda, batıda birbirine paralel iki oda bulunmaktadır. Bazı nedenlerle mezar, doğuya doğru genişletilmiştir. Mezar OTÇ'nin sonuna tarihlenmiştir[851]. Mezarda hayvan kemikleriyle karışık durumda olan insan kemiklerinin 16'sı yetişkinlere, 5'i bebeklere aittir. Mezar eşyalarının çalışılmasıyla, mızrakların erkek mezarlarına, boncuklar ve bileziklerin ise kadın mezarlarına bırakıldığı anlaşılmıştır. İskeletlerle birlikte ele geçen çok sayıda pişmiş toprak kap tiplerindeki

[844] Morandi-Bonacassi 2011: 26.
[845] Morandi-Bonacassi 2011: 27.
[846] Morandi-Bonacassi 2011: 27. Ancak, Buisson tarafından 4 kazı sezonu boyunca ortaya çıkartılan çömlek mezarlara gömülen yeni doğan bebeklerin tam sayısı bilinmemektedir. Yapılan yayından yalnızca iki mezar, kesin olarak tanımlanabilmiştir (Morandi-Bonacassi 2011: 27).
[847] Yeni doğan bebek (1-6 aylık) mezarlarının, Krali Sarayın inşasıyla ilişkili törensel mezarlar olarak yanlış şekilde değerlendirildiği belirtilmiştir (Al-Maqdissi ve Morandi-Bonacassi 2005: 22; Morandi-Bonacassi 2011: 27).
[848] Morandi-Bonacassi 2011: 33.
[849] Morandi-Bonacassi 2011: 27.
[850] Du Mesnil du Buisson 1927b: 13-22, 1928: 81-82.
[851] Du Mesnil Du Buisson 1927b: 13-14.

farklılık, mezarın yaklaşık 100 yıllık bir dönemde kullanıldığını göstermiştir. Ele geçen kaplar, OTÇ'nin sonuna tarihlenirken, benzerleri Suriye ve Filistin'in OTÇ II çanak çömleği arasında bulunmuştur[852].

Mezar II, girişi yine kuzey taraftan olan kayaya oyulmuş bir kuyu mezardır **(Lev.90b)**. Mezar odasına girişte, 58-62 cm uzunluğunda, 14-27 cm genişliğinde olan üç basamak vardır. Mezar odası, 1.70-1.42 m genişliğinde ve 2.20 m uzunluğundadır. İskelet kalıntısı bulunmayan mezarda, OTÇ'ye tarihlenen farklı formlarda pişmiş toprak kaplar ele geçmiştir[853].

Mezar III, Mezar I ve II ile aynı özellikleri gösterir **(Lev.90c)**. Mezara giriş batıdan olup, büyük bir taş blokla kapatılmıştır. Üç basamakla girilen mezar odası, düzensiz oval formda ve 3.38 m genişliğinde, 2.62 m uzunluğunda, 1.60 m yüksekliğindedir. Mezarda yaygın olarak görülen kap tipi çanaklardır[854].

Bir ya da birden fazla odasıyla toplu mezar özelliği taşıyan bu mezarların, mimari özellikleri, mezarlarda bulunan objelerin niteliği ve niceliğine dayanarak, Qatna'nın elit kesiminin aile mezarları olduğu düşünülmektedir[855]. Mezarların diğer OTÇ ve ETÇ IV kuyu mezarlarıyla olan ortak özelliği, yeni bireyleri gömebilmek için içerisine tekrar girilebilir şekilde düzenlenmiş olmalarıdır. Mezarlara yeni bireyleri yerleştirmek için uygun oda olmadığı zaman, cesetler kemiklerinden ayrılarak biriktirilmiştir. Kemikler genellikle mezar duvarları boyunca, mezarın köşesine yerleştirilmiş ya da komşu mezar odasına bırakılmıştır[856]. Bulunan pişmiş toprak kaplara göre Mezar I ve III, OTÇ IB-IIA'ya tarihlenmiştir[857]. Antik dönemde soyulması nedeniyle içinde mezar eşyası ele geçmeyen Mezar II de, aynı döneme verilmiştir[858].

III.2.1.7.2.3.2. Mezar V

Kayaya oyulmuş dördüncü mezar olan Mezar V, kentin H alanında, Krali Saray'ın kuzeydoğu köşesinin yakınında açığa çıkartılmıştır **(Lev.88a)**. Mezar, OTÇ

[852] Du Mesnil Du Buisson 1927b:14. Adı geçen yayında Suriye ve Filistin'de OTÇ II MÖ 2000-1500 tarihleri arasına verilse de, bu dönem MÖ 1800-1600'e tarihlenmektedir.
[853] Du Mesnil Du Buisson 1927b:19-20, Fig.58.
[854] Du Mesnil du Buisson 1928: 82, Pl. XXXIV:3.
[855] Morandi-Bonacassi 2011: 27, 33.
[856] Morandi-Bonacassi 2011: 27.
[857] Morandi-Bonacassi 2011: 28.
[858] Dohmann-Pfälzner ve Pfälzner 2007: 153-156.

IB-IIA boyunca aile mezarı olarak kullanılmış, ancak DÇ II boyunca kuyu olarak yeniden kullanılmasıyla tahrip edilmiştir[859]. Merkezi oda ve yan odalarıyla kullanışlı taslağa sahip olmasıyla, G ve H kazı alanlarında ortaya çıkartılan OTÇ'ye ait en büyük kuyu mezardır[860]. Mezar en azından 10 m uzunlukta ve 3-5.14 m arasında değişen genişliktedir. Mezarın ana odası yaklaşık dikdörtgen şeklinde, 3x2.66 m boyutlarında olup, farklı boyutlarda olan 4 yan odayla (A-D) çevrilidir. Bu odalar, kuzey, doğu, güney ve batıya doğru yonca yaprağı şeklinde düzenlenmiştir[861]. Mezara giriş, ana odanın 1.66 m batısındadır. Mezara 1.10x1.0x1.62 m boyutlarında olan dikey bir kuyu aracılığıyla girilir. Kuyu, orta boyutlu taşlardan yapılmıştır.

Ana oda etrafındaki A nişi merkezi odanın batısında, B nişi güneyde, C nişi doğuda, D nişi kuzeye doğru bulunmaktadır[862]. İnsan kalıntısı ve mezar eşyası içermeyen bu mezarda[863], ölen kişi ya da kişilerin ve mezar eşyalarının derin olan nişlere yerleştirildiği düşünülmektedir[864]. Mezarda insan kalıntısı ve mezar eşyası bulunmaması, mezarın tamamlandığını ama hiç kullanılmadığını ya da büyük olasılıkla DÇ'de yeniden kullanımından sonra soyulduğunu düşündürmüştür[865].

Mezar I'de en azından 21 bireye ait kemiklerle birlikte, 99 pişmiş toprak kap ve 7 metal obje açığa çıkartılmıştır. Mezar IV'te 40 iskelet, yaklaşık 300 pişmiş toprak kap ve 100'den fazla metal mezar eşyası ele geçmiştir. Bu durumda kentin en büyük boyutlu V nolu kuyu mezarına, mezar soyulmadan önce çok sayıda insanın gömüldüğü ve mezara çok çeşitli törensel eşyaların bırakıldığı düşünülmektedir[866].

III.2.1.7.2.3.3. Krali Hipoje

2002 kazı sezonunda G alanında, sarayın altında krali bir hipoje keşfedilmiştir **(Lev.91a)**. Sarayın temelleri altında bulunan hipoje, ana kayanın içine oyulan dört odadan oluşur **(Lev.91a-b)**. Mezarlar, yalnızca kuzeyde anıtsal dış teras duvarıyla

[859] Morandi-Bonacassi 2011: 28, 31. Mezarın farklı amaçlarla yeniden kullanılmış olabileceği de düşünülmektedir (Morandi-Bonacassi 2011: 31).
[860] Morandi-Bonacassi 2011: 32.
[861] Morandi-Bonacassi 2011: 27.
[862] Morandi-Bonacassi 2011: 28.
[863] Morandi-Bonacassi 2011: 30.
[864] Morandi-Bonacassi 2011: 28.
[865] Morandi-Bonacassi 2011: 30.
[866] Morandi-Bonacassi 2011: 32-33.

çevrilidir. Kayalık, erken dönemlerde de mezar olarak kullanılmıştır. Örneğin OTÇ I döneminde iyi korunmuş bir mezar, Robert du Mesnil du Buisson'un yürüttüğü kazılarda ortaya çıkartılmıştır[867]. Aynı şekilde krali mezarları, sarayın kuzey tarafına yerleştirme kararı, kayalığın bu bölümünde yapım işlerinin daha kolay yapılması gibi pratik nedenlerin yanında, *Qatna*'nın seçkin sınıfının geleneksel olarak gömüldüğü alana yakın olmak gibi sembolik düşüncelerden de kaynaklanmış olmalıdır[868].

Sarayın bazı yerlerde 10 m kalınlığa ve 5-7 m arasında derinliğe ulaşan temelleri, altta uzanan mezarlığı geniş oranda tahrip etmiştir[869]. Sarayın kuzey bölümündeki gizli bir koridor (AQ) kuzeye doğru meyilli olup, bu koridor aracılığıyla krali mezarlığa ulaşılır[870]. Koridor ve mezar kompleksi, G9a evresinde OTÇ IIA dönemi boyunca inşa edilmiştir[871]. Mezar odalarına inmek için A koridorundan başlayan dört ahşap kapıdan geçmek gerekir ki, bu da mezar kompleksinin dikkatli şekilde kilitlendiğini gösterir **(Lev.91a)**. Giriş odasına ulaşmadan önce, sarayın dış teras duvarının hemen önünde, koridor doğuya doğru döner. Koridor tabanından yaklaşık 5 m derinde, 4-5 m genişliğindeki giriş odasına ulaşılır. Ahşap merdivenler kullanılarak inilebilen **(Lev.91a)** giriş odası önünde, bazalttan yapılmış iki heykel, mezar odalarına geçişi sağlayan kapıyı korur niteliktedir **(Lev.92b-c)**. *İn situ* olarak bulunan, yaklaşık 80 cm yüksekliğindeki oturan ikiz heykeller, sağ ellerinde tuttukları sunu kaplarıyla birlikte, giriş odasının atalara tapınma odası olarak kullanıldığını gösterir[872].

Mezarın ana odası, doğu, güney ve batıda daha küçük odalarla çevrilidir **(Lev.91a-b)**[873]. Ana odada kapağı olmayan bazalt bir lahitte, üç farklı bireyin kemikleri[874], pişmiş toprak kaplar ve fildişinden bir asa ele geçmiştir. Ana odada, ek gömme yeri olarak kullanılmış dört ahşap lahit de zengin mezar eşyaları içerir. Odalardan ele geçen 2000'den fazla mezar envanteri arasında çok sayıda altın ve değerli taşlardan yapılmış boncuklar, akik ve lapislazuli kakmalı altın bir rozet **(Lev.93c)**,

[867] Pfälzner 2007: 55-56.
[868] Pfälzner 2007: 56.
[869] Al-Maqdissi ve Morandi-Bonacassi 2005: 23.
[870] Novák 2004: 301.
[871] Pfälzner 2007: 56.
[872] Pfälzner 2007: 56-57.
[873] Pfälzner 2007: 57.
[874] Mezarda kadın ve erkek yetişkin ile bir çocuğa ait kemikler belirlenmiştir. Bu durum, mezarda bir kralın değil, krali ailenin gömüldüğünü gösterir (Pfälzner 2004: 20).

kabartma bezemeli bazı altın plakalar, kalıpta yapılmış altın el **(Lev.93b)**, kehribardan aslan başlı minyatür kap **(Lev.93a)**[875], kabartma olarak avlanma sahneleriyle bezeli, gümüş levha üzerine altın kaplama yapılmış sadak **(Lev.93d)** gibi daha birçok eşya sayılabilir[876]. Ana odanın kuzeybatı köşesinde, orta boyutlu pişmiş toprak şişeler ve birçok düz tabak ile birlikte duran depolama kapları, mezara bırakılan yiyecekleri içermiş olmalıdır[877]. Ana odanın güney ve batı duvarı boyunca bulunan taş banklar ve bankların altında saçılmış durumda bulunan çok sayıda hayvan kemikleri ise, burada ölü yemeği yenildiğinin kanıtlarıdır[878].

Ana odada çatıyı destekleyen dört kolon bulunur. Buradan güneydeki yan odaya geçişi sağlayan, iki kolonlu geniş bir giriş vardır **(Lev.91b)**. Bu alanda iskelet açığa çıkartılmasa da, odanın doğu duvarı boyunca düzenli bir şekilde yerleştirilmiş pişmiş toprak kaplar, güney duvarın yanında ise üzerine altın ördek başlarının **(Lev.93ç)** yerleştirildiği ahşap bir bank vardır. Dar bir geçişle ulaşılabilen batı yan odada, yine kapağı olmayan bazalt bir lahit bulunmuştur **(Lev.91b)**. Lahit içinde en az iki bireyin iskelet kalıntılarıyla birlikte kilden ve kalsitten kaplar, altın bir kase ve bronz objeler ele geçmiştir. Odadaki taş bankın üzerinde bulunan ahşap lahite ise, tekstile sarılmış bir bireyin yerleştirildiği anlaşılmıştır[879]. Bu birey, Tell Mishrifeh'in krali mezarları içinde, anatomik pozisyonunda ortaya çıkartılmış tek iskelettir. Yaşlı bir kadına ait olan iskeletin beline yakın şekilde, altın ve taş boncuklardan oluşan üç sıralı bir gerdanlık ele geçmiştir. Tekstil kalıntılarının incelenmesi sonucu, farklı dokuma yapısı ve renkte olan yedi ayrı tekstil türü ayırt edilmiştir. Ayrıca Carsten Witzel tarafından yapılan antropolojik çalışmayla, yaşlı kadının gömülmeden önce 200-250°C'de ısıtıldığı belirlenmiş ve bunun koruma ve hijyen amaçlı yapılmış olabileceği, ancak durumun anlaşılması için daha fazla incelemeye ihtiyaç duyulduğuna değinilmiştir[880].

---

[875] Analizlerle kabın Baltık amberinden yapıldığı belirlenmiştir. Bu malzeme, GTÇ'de Kuzeydoğu Avrupa bölgelerinden Suriye'ye ticaret yoluyla getirilmiştir (Pfälzner 2007: 59).

[876] İlk bakışta karmaşık bir etki yaratan mezar envanteri, gömme uygulamaları ve ölü kültüyle ilgili farklı aktivitelerin çeşitliliğini yansıtan buluntu topluluğu olarak yorumlanmıştır (Pfälzner 2007: 57-58).

[877] Bu uygulama, Yakın Doğu'da *kispu* olarak bilinir. Ebla belgeleri, MÖ III. binyılda Kuzey Suriye'de ölüler için yiyecek ve içecek sunusunun yapıldığından söz eder (Haas 1994: 238-240). Ebla'da ve daha geç olan Mari metinlerinde *kispu'*lar yalnızca ölen krallar içindir (Hempelmann 2005: 150).

[878] Pfälzner 2004: 20, 2007: 58.

[879] Pfälzner 2007: 58.

[880] Pfälzner 2007: 59-60.

Doğudaki yan oda, farklı bir kullanıma sahiptir **(Lev.91b)**. Burada insan kemikleriyle karışmış şekilde bulunan hayvan kemikleri, taban üzerinde bir yığın halinde depolanmıştır. Sunu kapları ise, kemik yığınının üzerine bırakılmıştır. Bu oda, krali aileden ölen kişilerin kemiklerinin koyulduğu yer olarak nitelenmiştir[881]. Ana ve batı odadaki ritüel döngüsünün bitmesinden sonra, kemiklerin buraya getirilmiş olduğu düşünülmektedir[882]. Kemiklerin üzerinde bulunan sunu kapları da, krali ailenin kemiklerinin toplandığı bu odada, yemek sunusu yapıldığını göstermiştir[883].

2009 yılında, krali sarayın DA odasının altında, ikinci kayaya oyulmuş kuyu mezar olan Mezar VII açığa çıkartılmıştır. Çift odalı olan mezar içinde 13 ahşap kutu ve ilk sayımlara göre yaklaşık 100 ya da daha fazla sayıda birey tespit edilmiştir. Ahşap kutulara koyulan bireylerin çoğu anatomik pozisyonda değildir. Mezar eşyalarının çoğu kutuların çevresindeyken, eşyalar kutuların içine de bırakılmıştır. Mezar, OTÇ IIB boyunca kullanılmıştır[884].

III.2.2. KUZEYBATI SURİYE

Kuzeybatı Suriye'de OTÇ mezarları Ansari[885], Ain Assan[886], Tell Mardikh[887], Tell As[888] ve Tell Khan Sheikhoun'da[889] ortaya çıkartılmıştır.

III.2.2.1. ANSARİ

III.2.2.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Halep'in güneybatısında yer alan Ansari yerleşiminde, A. Suleiman başkanlığındaki kazılara 1973 yılında başlanmıştır[890]. 1976 yılında yapılan kazılarda ETÇ IV ve OTÇ kalıntılarına (MÖ 2400-1550) ulaşılmıştır. Bu evrede önemli bir şehir merkezi olan Ansari'de ele geçen buluntular, Yamhad (Halep) Krallığı'nın kültürü kapsamındadır. Yaklaşık 6 hektarlık bir alanı kaplayan yerleşimde, VIII. kat ETÇ

[881] Pfälzner 2007: 59.
[882] Pfälzner 2007: 59.
[883] Pfälzner 2004: 20.
[884] Pfälzner 2012: 215.
[885] Suleiman 1984; Suleiman ve Gritsenko 1987.
[886] Al-Maqdissi 2006a.
[887] Akkermans ve Schwartz 2003; Matthiae 1980, 1981b, 1984; Nigro 2009.
[888] Du Mesnil du Buisson 1932.
[889] Al-Maqdissi 2006b.
[890] Suleiman 1984: 1.

IVA'ya, VII. kat ETÇ IVB'ye, VI. kat OTÇ IA'ya, V. kat OTÇ IB'ye, IV. kat OTÇ IIA'ya, III. kat OTÇ IIB'ye tarihlenirken Roma ve Bizans kalıntıları da açığa çıkartılmıştır[891].

III.2.2.1.2. Mezarlar

Ansari yakınlarında tespit edilen OTÇ mezarlarının tarihi, Ansari'nin VIII-V tabakalarıyla çağdaş kabul edilmektedir[892]. Bu mezarlıkta IV. evreye ait (OTÇ IIA) pişmiş toprak kaplar ele geçmemiştir[893].

ETÇ ve OTÇ boyunca kullanılan mezarlık, Ansari'nin etekleri üzerinde doğuya doğru uzanmaktadır. İki tabakadan oluşan mezarlığın üst tabakası OTÇ I A-B'ye, alttaki tabaka ise ETÇ IV A-B'ye tarihlendirilmiştir[894]. OTÇ boyunca mezarlığın batı kısmı kullanılmıştır[895].

III.2.2.1.2.1. Kayaya Oyulmuş Kuyu Mezar

Yapılan çalışmalarda mezarlık üzerinde, kayaya oyulmuş 4.40 m uzunluğunda, 3.20 m genişliğinde olan, oval biçimli bir kuyu mezar tespit edilmiştir **(Lev.94a)**. Üç büyük taşla kapatılan mezarda, ortadaki sal taşı 2.20 m uzunluğunda, 2.10 m genişliğinde ve oval biçimlidir. Diğer iki sal taşı boyut olarak daha küçük olup, ortadaki taştan daha alt seviyede bulunur. Ova seviyesinin 40 cm altında bulunan ve mezarın güneydoğu tarafında yer alan giriş kısmı, 0.80 x 0.66 x 0.17 m ölçülerinde, biri yatay, diğeri dikey şekilde duran iki yassı taşla belirtilmiştir. Mezarın dış yüzeyi, mezarın içini su ve nemin etkisinden korumak amacıyla kalın bir kil sıva tabakası ile kaplanmıştır. Mezarın iç duvarlarında görülen küçük çakıl taşları ise mezarın içini, bir tabakayla tepenin kayalık duvarlarından ayırma amaçlı yapılmış gibi görünmektedir. Çoklu gömme uygulamasının görüldüğü mezarda dağınık olarak bulunan kemik ve çanak çömlek parçaları, kapak taşlarının altında, mezarın güneybatı tarafında ele geçmiştir[896]. Yapılan çalışmalarda bulunan çok sayıda insan iskeleti ve hayvan kemikleri çok kötü

[891] Suleiman ve Gritsenko 1987: 231-234.
[892] Suleiman ve Gritsenko 1987: 234.
[893] Suleiman ve Gritsenko 1987: 234.
[894] Suleiman 1984: 1-2.
[895] Suleiman 1984: 2.
[896] Suleiman 1984: 2.

korunmuş durumdadır. Bu durumun, yerleşim sakinlerinin en son ölen kişileri gömmesi sırasında eski kalıntılara zarar vermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir[897]. Mezar içinde 1.30 m derinlikte ve kuzeybatı duvarı yanında iki bireye ait kemikler açığa çıkartılmıştır. Bireylerden birinin kemikleri, sert sıva tabakasıyla kaplı olup, kuzey-güney yönünde, diğeri ise batı-doğu yönünde yatırılmıştır. İskeletlerle birlikte çok sayıda pişmiş topraktan şişe, çanak, vazo, testi parçaları ile **(Lev.94b-k; Lev.95a-d)** bazı bronz parçalar ele geçmiştir. 1.50 m derinlikte, güneybatı köşede tespit edilen üçüncü birey, dorsal pozisyonda ve kuzey-güney yönünde yatırılmıştır. Güneydoğu köşede bulunan dördüncü birey, diğer kemiklerle karışık durumda bulunduğu için bireyin yatış pozisyonu belirlenememiştir. Mezarda pişmiş toprak bir şişe **(Lev.94h)**, tabak parçaları, bronz bilezikler ve taş boncuklar ele geçmiştir **(Lev.96a)**[898].

Mezarda ele geçen kaplar, Tell Mardikh'te krali mezarlarda[899] ve çağdaş Tell Mishrifeh (*Qatna*) mezarlarında[900] bulunanlarla benzerlik göstermektedir. Bu kaplar, MÖ 2000-1600 yılları arasına tarihlenmiştir[901]. Mezar eşyası arasında yer alan çok sayıda vazo tipi kap, Ansari sakinleri tarafından kült amaçlı kullanılmıştır **(Lev.94b-c)**[902]. Bu tipte vazolar, Tell Mardikh IIIA[903], Tell Mishrifeh[904] ve Hama H katında da[905] ele geçmiştir. Mezarlıkta bulunan iki farklı pişmiş toprak farklı buluntudan biri, bir araba **(Lev.96b)**, diğeri bir boğa ritonudur **(Lev.96c)**[906]. İki buluntu da Hama'nın H katında[907] bulunanlarla benzerdir.

[897] Suleiman 1984: 2.
[898] Suleiman 1984: 2-3.
[899] Matthiae 1979: Fig.G.
[900] Du Mesnil du Buisson 1927a: Fig.XII, XVII.
[901] Suleiman 1984: 3.
[902] Suleiman 1984: 11.
[903] Matthiae 1980: 140, Fig.33.
[904] Du Mesnil du Buisson 1927a: Pl.XII, 2E.
[905] Fugmann 1958: Fig.110, A 896, 3 B 926.
[906] Suleiman 1984: 11-12.
[907] Ingholt 1940: 57-58, Fig.17.1, 18.

III.2.2.2. AİN ASSAN

III.2.2.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Ain Assan yerleşimi Halep'in güneybatısında, Sfire şehrinin 26 km kuzeybatısındaki Ahash dağının kuzeyinde yer alır[908].

III.2.2.2.2. Mezarlar

Kazılar 1931-1932 yıllarında yapılmış ve ETÇ ve OTÇ'ye tarihlenen 19 mezar açığa çıkartılmıştır. Mezarlık ile yerleşim alanı, 6 hektarlık alanı kaplar[909].

III.2.2.2.2.1. Kayaya Oyulmuş Kuyu Mezarlar

ETÇ ve OTÇ boyunca kullanılmış olan toplu mezarda, iki adet kuyu mezar ortaya çıkartılmıştır. Mezar XII, kayaya oyulmuş kuyu mezar olup, bir üst giriş ve dikdörtgen biçimindeki mezar odasına giden basamaklara sahiptir **(Lev.97a)**. OTÇ I'e tarihlenen mezar, OTÇ II ve GTÇ boyunca da kullanılmıştır. Mezarda ele geçen çok sayıda pişmiş toprak çömlek, testi ve çanak, OTÇ II'nin başlarına tarihlenmiştir **(Lev.97c)**[910].

Mezar III'te, giriş kısmı taslağa göre eliptik şekilli görünürken, neredeyse çokgen biçimli mezar odasına iki basamakla girilir **(Lev.97b)**. ETÇ IV'ün sonlarına tarihlenen mezarın, OTÇ'nin başlarına kadar kullanıldığı düşünülmektedir[911].

III.2.2.3. TELL MARDİKH (*EBLA*)

III.2.2.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Mardikh Halep'in 55 km güneyinde, İdlib Bölgesi'nde yer alır. Höyükte kazılar 1964 yılında P. Matthiae başkanlığında başlamıştır[912].

Roma Üniversitesi tarafından yapılan çalışmalarda 1964-1973 yılları, çoğunlukla OTÇ I-II yerleşimlerinin araştırılmasına ayrılmıştır. Bu kazılarda orjinal konteksi dışında bulunmuş Akkadça çivi yazılı krali bir heykel başı, yerleşimin antik kent *Ebla*

[908] Al-Maqdissi 2006a: 141-152.
[909] Al-Maqdissi 2006a: 144.
[910] Al-Maqdissi 2006a: 144.
[911] Al-Maqdissi 2006a: 141-152.
[912] Matthiae 1981a: 40.

olduğunu ortaya koymuştur. 1974-1977 yılları arasındaki çalışmalar ise, ETÇ IVA'ya ait krali sarayda (G Sarayı) yoğunlaştırılmıştır[913].

Tell Mardikh'te IIA katı ETÇ I-III'e, IIB1 katı ETÇ IVA'ya, IIB2 katı ETÇ IVB'ye, IIIA katı OTÇ I'e, IIIB katı OTÇ II'ye, IVA-B katları GTÇ I- II'ye, VA-VC katları DÇ I-III'e, VIA katı Pers Dönemi'ne, VIB katı Helenistik Çağ'a, VII. kat ise Geç Roma ve Bizans Dönemi'ne tarihlenmiştir[914]. OTÇ I boyunca inşa edilen Batı Sarayı, MÖ 2000-1600 yılları arasına yerleştirilir ki bu dönem, Babil'de İsin-Larsa Dönemi ile çağdaştır. Saray, yaklaşık 115 m uzunluğunda, 60-65 m arasında değişen genişlikte olup, 7300 m^2'lik yer kaplayan düzensiz dikdörtgen planlıdır[915].

III.2.2.3.2. Mezarlar

III.2.2.3.2.1. Kayaya Oyulmuş Kuyu Mezarlar

Kazı çalışmalarında, Aşağı Şehir'de OTÇ'ye ait "Q Sarayı" olarak adlandırılan yapıda krali mezarlar keşfedilmiştir[916]. Saray yalnızca etkileyen boyutu ve planıyla değil, tabanları altında bulunan krali mezarları açısından da önemlidir **(Lev.98a)**. Tanımlanan 10 mezarın çoğu yağmalanmıştır. Mezarlardan üçü mezar eşyası açısından zengindir[917]. Batı Sarayı'nın tabanları altındaki krali mezarlar, kireçtaşı tabakaların içine oyulmuştur[918]. L2950 avlusunun ve ona komşu olan L2975 odasının altında; Prenses Mezarı, Keçiler Beyi Mezarı, Sarnıçlar Beyi Mezarı olmak üzere üç hipoje mezar tespit edilmiştir **(Lev.98a-b)**. Mezarların stratigrafik düzeni açıktır. Neredeyse bozulmadan kalan tek oda olan Prenses Mezarı'nın dromosu, OTÇ I tabanını kesmiş ve sarayın geç OTÇ II döşemesiyle kaplanmıştır. Diğer iki mezarın, Hititler'in şehre son saldırısı boyunca açılmış ve yağmalanmış olduğu düşünülmektedir[919].

[913] Matthiae 1984: 19.
[914] Matthiae 1981a: 52.
[915] Matthiae 1984: 19.
[916] Matthiae 1984: 19.
[917] Akkermans ve Schwartz 2003: 299-300.
[918] Matthiae 1980: 12.
[919] Nigro 2009: 159.

III.2.2.3.2.1.1. Prenses Mezarı

Prenses Mezarı, Batı Sarayı'nın altında tanımlanan en erken mezarlardan biridir[920]. Basamaklı dromostan oluşan ve kısmen ana kayaya oyulmuş olan mezar, taşlarla inşa edilmiş; küçük oda doğal oyuğu genişletmek amacıyla beş adet levha ile kaplanmıştır **(Lev.98b)**[921]. Mezar, yetişkin bir kadına ait zengin eşyalar içerdiği için "Prenses Mezarı" olarak adlandırılmıştır[922]. Birey, kişisel süs eşyaları, çok sayıda kap ve bazı lüks malzemelerle birlikte gömülmüştür. Altın mücevherler, biri kalsitten diğeri sardoniksten yapılmış iki adet şişe; biri çift kulplu alabasterden, diğeri ilmik kulplu fayanstan şişe, mezarda ele geçen lüks mezar eşyalarıdır[923].

Mezar eşyası olarak bırakılan kapların çoğu, "A" odasının doğu duvarı boyunca yığılmışken, küçük bir grup batı duvarının karşısında ele geçmiştir. Bulunan hayvan kemikleri ise tören sunularının kalıntılarıdır. Mezarda bulunan ve Mardikh IIIA tipinde yerel üretim olan yaklaşık 70 adet kap[924], açık renkte hamurlu basit mal grubundan, az sayıda kahverengi-yeşil açkılı tabaklardan ve kahverengi boyalı testilerden oluşur **(Lev.99a)**. Basit mal grubundan büyük, metop bezemeli testiler **(Lev.99b)**, Açana X. tabaka örnekleri ile benzerlik gösterir[925]. Prenses Mezarı'nın önemli buluntu grubunu oluşturan mücevherler arasında, burma altın tellerden yapılmış ve üzerinde aplike altın topçuklara sahip altı adet bileziğin **(Lev.99c)**, Eski Suriye ya da Ebla üretimi olabileceği düşünülmektedir[926]. Granülasyon bezemeli altın kulak ya da burun halkası **(Lev.99ç)**, altın başlı iğneler ile yıldız başlı iğneler **(Lev.99d)**, Eski Suriye sanatının tipik ürünleridir[927].

Ele geçen kırmızı astarlı, dikey perdah bezemeli kapların, Akdeniz sahillerindeki merkezlerden ithal edildiği düşünülmektedir[928]. Mezarda bulunan alabaster, sardoniks ve jips gibi taşlardan yapılmış taş kaplar da ithal olarak değerlendirilmiştir[929]. Dışa açık

[920] Nigro 2009: 161.
[921] Nigro 2009: 161.
[922] Matthiae 1980: 12.
[923] Nigro 2009: 161-162.
[924] Matthiae 1980: 14.
[925] Matthiae 1984: 24.
[926] Matthiae 1984: 24.
[927] Matthiae 1984: 24.
[928] Matthiae 1980: 14.
[929] Matthiae 1980: 14.

genişleyen ağızlı, silindirik boyunlu vazo formu, Biblos'ta ele geçen bronz vazolarla benzerlik gösterir[930].

III.2.2.3.2.1.2. Sarnıçlar Beyi Mezarı

Prenses Mezarı ile birlikte inşa edilen çift odalı bir mezardır **(Lev.98b)**. Sarnıçlar Beyi Mezarı, OTÇ'nin son yüzyılı boyunca Keçiler Beyi Mezarı'yla birlikte belli başlı bir karışıklıktan kötü şekilde etkilenmiştir. Mezarın, Tell Mardikh'te Hititler'in son saldırısı boyunca yağmalandığı düşünülmektedir[931]. Mezar odasının duvarlarında bulunan bazı işaretler ve mezarın içine bırakılan kaplar, erken bir gömütün varlığını ortaya koymuştur. En erken gömüt olan Q.79.A'da, krali gücün simgesini taşıyan asanın bulunması, mezarın bir prens veya krala ait olduğuna işaret etmiştir. Kireçtaşından yapılmış, fildişi saplı, altın ve gümüş silindir kakmalı olan asa[932] **(Lev.99e)**, Biblos'ta Mezar II'de[933] bulunan altın bıçağın kulbundaki bezemeyle aynı teknikte yapılmıştır. Yazıtlı olmamasına karşın, bu krali sembol, Keçiler Beyi Mezarı'nda bulunan asa gibi, bir firavuna ait eşya olarak değerlendirilmiştir[934]. Biblos'ta Mezar II'deki bıçakla olan benzerlikten dolayı, Sarnıçlar Beyi Mezarı'nın en erken krali gömüt olduğu düşünülmüş ve mezar yaklaşık olarak MÖ 1800'e tarihlenmiştir[935].

III.2.2.3.2.1.3. Keçiler Beyi Mezarı

Ebla'da üçüncü krali mezar olan Keçiler Beyi Mezarı, Batı Sarayı'nın altında keşfedilen ana krali mezardır **(Lev.98b)**. Mezar yapısı, Sarnıçlar Beyi Mezarı'na dromosun eklenmesiyle değiştirilmiştir. Mezarda ele geçen 60 adet pişmiş toprak kap, basit mal grubunu oluşturur **(Lev.100a)**[936]. Prenses mezarından farklı olarak, bu mezarda bulunan kaplar arasında, OTÇ II'nin orta ve son evreleri için karakteristik olan dışa dönük ağızlı küresel çanaklar vardır. Mezarda ele geçen bronz eşyaların çoğu, kötü

[930] Matthiae 1980: 15.
[931] Nigro 2009: 164.
[932] Nigro 2009: 164.
[933] Montet 1928: 180, N. 655, 1929: Pl. CII.
[934] Nigro 2009: 165.
[935] Nigro 2009: 165.
[936] Nigro 2009: 166.

korunmuş durumda olup, kaplama levhalarının parçalarıdır. Çömelmiş durumda iki küçük keçi heykelciği **(Lev.100c)**, bunların olasılıkla mobilya ayaklarına eklendiğini düşündürmüştür[937]. Mezardan ele geçen Eski Suriye tipinde çok sayıda boncuk, altın, lapislazuli ve akikten üretilmiştir **(Lev.100g-h)**. Mücevher koleksiyonu içinde, kartal biçimli bir lapislazuli-altın pendant **(Lev.101e)**, üç parçalı, yıldız modelli gerdanlık **(Lev.101d)**, birbirinden metal şeritlerle ayrılan ortası skarabeli bir yüzük **(Lev.100e-f)**, altın sap **(Lev.101b)** ve silindirik altın boncuklar **(Lev.100f)** sayılabilir[938].

Mezarda bulunan Mısır sembolü olan ank ve iki el ile bezenmiş gümüş bir çanak **(Lev.101ç)** önemlidir. Çanak üzerinde, sahibinin ismi çivi yazısıyla '*Immeya*' olarak yazılmıştır[939]. Ebla'nın kralı, gözlü baltalar gibi bazı törensel silahlarla birlikte gömülmüştür. Mezardan küçük ama önemli bir buluntu, altın ve gümüş kakmalı yılandır. Şekli ve boyutları, Biblos Mezar II'de Mısırlı harpçıyı anımsatır[940]. İkisinde de kazıma tekniği ve törensel kılıcın tepesine yerleştirilen yılan başının şekli aynıdır[941].

"*Hotep-ib-ra Homerjeryatef*"in isminin yazılı olduğu fildişi, altın ve gümüş saplı görkemli asa **(Lev.101a-c)**, bu mezar için önemli bir kronolojik ayrıntıdır. XIII. Sülalenin (MÖ 18.yy) 9. firavunu olan *Hotep-ib-ra Homerjeryatef,* MÖ 1770-1760 yılları arasında hüküm sürmüştür. Dolayısıyla krali gücün bu sembolik amblemi, tüm mezar eşyaları için MÖ 1770 üst tarihini vermiştir[942]. Topuz başında bulunan iki maymun türü, Mısır'da güneşe tapınma sahnelerinden iyi bilinmekte olup, Suriye'de bu tip figürlerin, sıklıkla mühürler üzerinde ve törensel konularda ortaya çıktığı görülür[943].

III.2.2.4. TELL AS

III.2.2.4.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell As, Khan Sheikhoun'un yaklaşık 4 km batısında yer alır. Nekropol, höyüğün 800 m güneybatısında bulunur[944].

---

[937] Matthiae 1984: 26.
[938] Matthiae 1984: 26-27.
[939] Nigro 2009: 166.
[940] Montet 1928: 174-177; 1929: Pl. XCIX, Liban, 56.
[941] Nigro 2009: 166.
[942] Nigro 2009: 167.
[943] Matthiae 1981b: 222-224, 1984: 27.
[944] Du Mesnil du Buisson 1932: 185, 187.

III.2.2.4.2. Mezarlar

Tell As'ta OTÇ'ye tarihlenen, Mezar I ve Mezar II olmak üzere iki adet kuyu mezar açığa çıkartılmıştır.

III.2.2.4.2.1. Kuyu Mezarlar

Mezar I, 2.25-2.40 m uzunluğunda, 1.70 m genişliğinde, 1.15 m yüksekliğinde ve dikdörtgen biçiminde mezar odasına sahiptir **(Lev.102a)**[945]. Mezarda ele geçen 50 pişmiş toprak kap, Mishrifeh'te Mezar I ve Dnibi yerleşiminde bulunan kaplarla benzerlik göstermektedir. Diğer buluntular arasında bronz delikli iğne, bronz sarmal başlı iğne ve bronzdan ince disk vardır **(Lev.103)**. Mezar, MÖ II. binyılın ilk yarısına tarihlenmiştir[946].

Mezar II, 2.70 m uzunluğunda, 2.50 m genişliğinde ve 0.90 m yüksekliğindedir. Kare biçimli olan mezar odasına yukarıdan bir kuyu ile ulaşılabilir **(Lev.102a)**[947]. Mezarda 51 pişmiş toprak kap, 1 hayvan figürini ve 1 gözlü iğne ele geçmiştir **(Lev.102b)**. Kaplar, Dnibi ve Tell Mishrifeh'te Mezar IV'de bulunanlarla benzer olup, mezar MÖ II. binyılın başlarına tarihlenir[948].

III.2.2.5. TELL KHAN SHEİKHOUN

III.2.2.5.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Khan Sheikhoun, Hama-Halep yolu üzerinde, Hama'ya yaklaşık 40 km, Halep'e 100 km[949], Idlib'ten 70 km uzaklıktadır. Doğu-batı yönünde 150 m, kuzey-güney yönünde 200 m boyutlarında ve 18-25 m yüksekliğindedir[950]. Oval biçimli olan höyük, Tunç Çağı'na tarihlenir[951].

[945] Du Mesnil du Buisson 1932: Pl. XL.
[946] Du Mesnil du Buisson 1932: 187.
[947] Du Mesnil du Buisson 1932: Pl. XL.
[948] Du Mesnil du Buisson 1932: 187.
[949] Du Mesnil du Buisson 1932: 171.
[950] Du Mesnil du Buisson 1932: 172.
[951] Al-Maqdissi 2006b: 488.

III.2.2.5.2. Mezarlar

2006 yılında OTÇ'ye tarihlenen kayaya oyulmuş A ve B kuyu mezarları açığa çıkartılmıştır[952].

III.2.2.5.2.1. Kayaya Oyulmuş Kuyu Mezarlar

Kuyu mezar B, dairesel biçimli mezar odası 4 m çapında, 140x0.58m boyutlarındadır **(Lev.104a)**. Mezarın üst yandan girişi vardır[953]. Mezarda çömlek, testi, çanak, tabak, kadeh, kandil formlarından oluşan 186 adet pişmiş toprak kap ve çok sayıda bronz balta ele geçmiştir **(Lev.104b-f; 105a-g)**. Mezar, pişmiş toprak kaplara göre OTÇ IIB'ye tarihlenmektedir[954].

III.2.3. ORTA FIRAT BÖLGESİ

Orta Fırat vadisinde, Tabka ve Tişrin barajlarının inşası nedeniyle çok sayıda kurtarma kazısı yapılmış ve yapılan çalışmalar bölgenin ölü gömme gelenekleriyle ilgili önemli veriler sağlamıştır. Tabka Barajı'nın inşası nedeniyle, Mezolitik Dönem'den MS 15. yüzyıla kadar tarihlenen arkeolojik yerleşimler açısından zengin çok büyük bir alan suyla kaplanacaktı. Bu yerleşimleri kurtarma amacıyla 1963-1978 yılları arasında Suriye hükümeti tarafından uluslararası bir proje başlatılmıştır[955]. Yapılan çalışmalarda Tell Shiyukh Tahtani[956], Tell Ahmar[957], Tell Hadidi[958], Umm el-Marra[959], Mumbaqa[960], Tell Halawa[961], Tell Ashara[962], Tell Hariri[963] ve Jebel Baghouz'da[964] OTÇ'ye tarihlenen mezarlar ortaya çıkartılmıştır.

Fırat nehri üzerine Tişrin Barajı'nın yapımından önce, Orta Fırat Bölgesi'nde gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında en büyük ve en belirgin yerleşimler

[952] Al-Maqdissi 2006b: 488.
[953] Al-Maqdissi 2006b: 488.
[954] Al-Maqdissi 2006b: 481-496.
[955] Bounni 2007: 1.
[956] Falsone ve Sconzo 2012; Sconzo 2007.
[957] Bunnens 2010; Felli 2012; Jamieson 1998; Otto 1998; Roobaert 1998.
[958] Dornemann 1977, 1978, 1980.
[959] Curvers ve Schwartz 1997; Schwartz vd. 2000, 2003.
[960] Orthmann 1976, 1980.
[961] Orthmann 1981.
[962] Buccellati ve Kely-Buccellati 1977, 1978-1979.
[963] Jean-Marie 1997, 1999.
[964] Du Mesnil du Buisson 1948.

incelenmiştir. Kazılara başlamadan önce McClellan ile Tell Shiyukh'u kazan G. Falsone ve P. Sconzo başkanlığındaki ekip, bölgede araştırma yapmış; fakat iki ekibin de çalışmaları yayınlanmamıştır. Son olarak Jesper Eidem'in yüzey araştırması, en göze çarpan yerleşimlerden birinin (eski *Pitru*) keşfedilmesini sağlamıştır. Sistematik ve yoğun olmayan bir yüzey araştırması da, Tony Wilkinson'un Cezire bölgesinde yapılan çalışmasıdır[965].

III.2.3.1. TELL SHIYUKH TAHTANİ

III.2.3.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Shiyukh Tahtani, Kuzey Suriye'de Tişrin Baraj Havzası'nda yer alan höyüklerden biridir. Yerleşim, Karkamış ve Tell Ahmar arasında, Fırat Nehri'nin batı kıyısı üzerinde uzanan geniş alüvyonâl ovanın ortasında yer alır. Yerleşme, dik kenarlı konik tepe ve çoğunlukla güney ve doğuya yayılan aşağı kentten oluşur. Aslında taşkın bölgesi içinde yer alan höyük, 1999 yılında Tişrin Baraj Gölü'nün taşkınından kurtulmuştur. Böylece bir kurtarma kazısından çok, uzun süreli bir proje özelliği kazanan höyükteki kazılar, Palermo Üniversitesi ekibi tarafından Suriye Eski Eserler Dairesi adına G. Falsone ve P. Sconzo başkanlığında yürütülmüştür. İtalyan kazıları, prehistorik dönemlerden Bizans ve İslami dönemlere kadar giden uzun bir stratigrafiyi ortaya çıkartmıştır[966]. MÖ III. ve II. binyıl boyunca sürekli yerleşim gören höyükte[967] yaklaşık 300 m^2'lik alanı kaplayan OTÇ yerleşim katları, dört ana evreden oluşur. Yeni çalışmalarla altta bulunan 8-9. evreler OTÇ I'e tarihlenmiştir. Üstteki 6-7. evreler, çoğunlukla şiddetli bir yangın geçirmiş olan yapı kompleksini içerip, ana avlu etrafında sıralanmış küçük oda ve küçük avlulardan oluşur[968].

III.2.3.1.2. Mezarlar

Yaklaşık 40 adet mezar, OTÇ'nin dört evresiyle ilişki içindedir. Tümü intramural türde olan mezarlar, genellikle evlerin tabanları altında ya da yapıların güney ve güneydoğusunda bulunan açık alanlarda ortaya çıkartılmıştır. Çoğunluğu çömlek ve

[965] Bunnens 2007: 43.
[966] Falsone ve Sconzo 2012: 167.
[967] Falsone ve Sconzo 2012: 167-168.
[968] Falsone ve Sconzo 2012: 171.

küp mezarlar oluştururken, daha az sayıda basit toprak mezar vardır[969]. Çok sayıda mezar, merkezi yanmış avlunun taban seviyesi altında ortaya çıkartılmıştır. Tek birey içeren 7 basit toprak ve 2 çömlek mezar, bu avlunun duvarları boyunca sıralanmıştır[970].

III.2.3.1.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Basit toprak mezarlar, çocuk ya da yeniyetme (14 yaşına kadar) bireyleri gömmek için kullanılmıştır **(Lev.106a)**[971]. Bir ya da iki birey içeren mezarlarda, vücudun belirli bir yönlendirmesinin olmadığı ve bireylerin hoker pozisyonunda yatırıldığı görülür. Mezar eşyaları, genellikle bir tabak, omurgalı çanak, matara ya da testiden oluşmaktadır **(Lev.106b-e)**. Kolye, küpe, iğne gibi kişisel süs eşyaları yaygın olup, bronzdan yapılmış silahlar çok ender görülür[972]. Mezarlar, çoğunlukla koyun ya da keçi sunusu içeren tipik ritüeli yansıtır. Etin bacak ya da sırt gibi kalın ve güzel olan kısmı, ölen kişinin bacakları ya da ayakları üzerine, bir tabak içinde yerleştirilmiştir **(Lev.106a).** Hayvanın baş, alt çene ya da ayak gibi diğer kısımları ise, daha sık olarak mezarın içinde ayrı bir bölüme koyulmuştur. Böyle bir durumda, iki aşamalı törensel çukurda, alt bölüme insan iskeleti ve mezar eşyaları yerleştirilirken, üst bölüm kurban edilen hayvanın etlerinin bırakılması için kullanılmıştır. Benzer özellikler gösteren çağdaş yerleşimlerde de kompleks gömme töreni olduğu düşünülmektedir[973]. Aile ve/veya toplumun üyelerinin dahil olduğu bu gömme töreni, koyun ya da keçiyi kurban etme ile birlikte, olasılıkla toplu törensel yemeği de içermektedir[974].

III.2.3.1.2.2. Çömlek Mezarlar

OTÇ I'e tarihlenen 9. evrede bir çömlek mezar açığa çıkartılmıştır. Mezar çömleği tarak bezemeli olup **(Lev.106f)**, üzeri bir çömleğin dibi ile kapatılmıştır **(Lev.106g)**. Dip kısmı delinen mezar çömleğinin, çürüyen cesetlerin kurutulması amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir[975].

---

[969] Sconzo 2007: 298.
[970] Falsone ve Sconzo 2012: 171.
[971] Falsone ve Sconzo 2012: 171.
[972] Sconzo 2007: 298.
[973] Falsone ve Sconzo 2012: 171.
[974] Falsone ve Sconzo 2012: 171.
[975] Sconzo 2007: 287.

Çömlek mezarlar 3-9 aylık bebekleri gömmek için kullanılmıştır. 7. evrenin erken yapısı tabanı kaldırıldıktan sonra, beş mezar açığa çıkartılmıştır[976]. Onlardan iyi korunmuş bir çömlek mezarda çocuk birey, tam bir koyunla birlikte gömülmüştür **(Lev.107a-b)**. Bu nedenle Tell Shiyukh Tahtani, MÖ II. binyılın başlarında, insanlarla birlikte hayvanları yan yana gömme geleneğini yansıtmaktadır. Bu mezarda, et sunusu içeren bir tabak bulunmazken, küçük derin bir kase **(Lev.107d)**, gri mal grubundan iki şişe **(Lev.107e)** ve stilize aslan başı şeklinde kaya kristalinden bir pendanttan oluşan **(Lev.107c)** birkaç kişisel eşya **(Lev.107ç)** ele geçmiştir[977].

III.2.3.2. TELL AHMAR (*TİL BARSİP*)

III.2.3.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Ahmar, Fırat nehrinin doğu kıyısında, Suriye-Türkiye modern sınırının yaklaşık 20 km güneyinde yer alır. Oval biçimli olan yerleşim, 1200 m çapında ve yaklaşık 60 hektar büyüklüğündedir[978]. Yerleşim, höyük, höyüğün batısında yer alan Orta Kent ve akropolün kuzey ve kuzeydoğusundaki Aşağı kentten oluşur. İlk olarak 1929-1931 yılları arasında F. Thureau-Dangin ve M. Dunand tarafından kazılmıştır. 1988 yılında yeniden başlayan kazılar Melbourne Üniversitesi'nin, 2000 yılından itibaren ise Liege Üniversitesi'nin desteğiyle G. Bunnes başkanlığında yapılmaktadır[979].

En erken yerleşim GKÇ 1-2'ye ait olup, bazı tabakalar Kalkolitik dönemin sonundan ETÇ I/II'ye geçiş evresine tarihlenmiştir. Yerleşimde ETÇ III temsil edilmezken, ETÇ IV'te büyük bir mimari kompleksin parçası olarak görülen bir hipoje ortaya çıkartılmıştır. MÖ II. binyılda 45 m uzunluğunda büyük bir mimari kompleksin kalıntıları açığa çıkartılmış olup, yapı OTÇ II'ye tarihlenmiştir. 14 mühür ve yaklaşık 35 adet mühür baskısının ele geçtiği bu yapı dışında, höyüğün doğu yamacında bu döneme ait evler de bulunmaktadır. GTÇ ve EDÇ'ye ait kalıntılar, höyüğün doğusunda belirlenmiştir[980]. Yerleşim, Assur Devleti'nin çöküşünden kısa bir süre sonra terk edilmiş olup, en geç yerleşim izleri Roma dönemine kadar gitmektedir[981].

[976] Falsone ve Sconzo 2012: 171-172.
[977] Falsone ve Sconzo 2012: 171.
[978] Baccarin 2012: 138.
[979] Bunnens 2014: 38.
[980] Bunnens 2014: 38.
[981] Bunnens 2014: 42.

III.2.3.2.2. Mezarlar

Tell Ahmar'da ortaya çıkartılan 5 mezardan biri çömlek mezardır[982]. Diğer 4 mezar arasında ortaya çıkartılan bir bebek mezarı, M alanında M8 odasının kuzeybatı köşesindedir[983]. S alanında Oda 1'in tabanı altında, doğudaki duvara doğru bir çocuk mezarı açığa çıkartılmıştır. S alanında belirlenen iki çocuk mezarından biri Oda 3'ün kuzeydoğu köşesinde, diğeri güneybatı köşesindedir[984].

III.2.3.2.2.1. Çömlek Mezar

Höyüğün doğu yamacı üzerinde S açmasında, iki odalı taş yapının güneydeki odasında bir çömlek mezar açığa çıkartılmıştır **(Lev.108a,c)**[985]. Mezar çömleği, ip baskı bezemeli büyük bir depolama çömleği olup **(Lev.108b)**, kuzey-güney yönünde yerleştirilmiştir[986]. El yapımı olan çömleğin ağız kısmı tahrip olmuş durumdadır. Bu durumda, çömleğin mezar olarak kullanılmadan önce kısmen kırıldığı ya da bu alanda daha geç dönemdeki inşa faaliyetleri sırasında tahribata uğramış olabileceği düşünülmektedir[987].

Çömleğin içinde kötü korunmuş kemikler arasında, kuzeye doğru yalnızca bir kafatası tanımlanmıştır. Siyahlaşmış durumda olan kemiklerin ve kömür kalıntılarının olması, kremasyonu akla getirmiştir[988]. Kafatasının yakınında 2 adet pişmiş toprak omurgalı kadeh **(Lev.109b-c)**, 1 adet pişmiş toprak çanak **(Lev.109c)**, güneydoğuya doğru 1 adet bronz iğne **(Lev.109e)** ve 1 adet taş silindir mühür **(Lev.109d)** ele geçmiştir[989].

Pişmiş toprak kaplar çark yapımı ve kum katkılıdır **(Lev.109a)**. Hamurlarında görülen düzenli doku özelliğiyle, kapların 750-950ºC'de pişirildikleri düşünülmektedir[990]. Ağız çapı 23 cm, dip çapı 10 cm, yüksekliği 5 cm olan çanak, sığ ve düz diplidir. Kadehler, dışa açılan ağızlı, boyunlu ve omurgalı olup, biri düz diğeri

[982] Diğer dört mezarla ilgili ayrıntılı bilgi verilmediği için, mezarların türü bilinmemektedir.
[983] Bunnens 2010: 118.
[984] Bunnens 2010: 116.
[985] Felli 2012: 95; Roobaert 1998: 97-98.
[986] Roobaert 1998: 97.
[987] Jamieson 1998: 106.
[988] Roobaert 1998: 97.
[989] Felli 2012: 95; Roobaert 1998: 97.
[990] Jamieson 1998: 107.

halka diplidir. Ağız çapları 9-9.5 cm, dip çapları 3.3-4.5 cm, yükseklikleri 9-9.5 cm'dir[991]. Kaplar, benzerlerine dayanarak MÖ 1800-1750'ye tarihlenmiştir[992].

Bronz iğne, 8.6 cm uzunluğunda, baş kısmı 0.3 cm, uç kısmı 1.4 cm çapında olup, sekize ayrılmış dilimli başlı ve gözlü iğne tipindedir **(Lev.109e)**. Mezar eşyaları arasında bulunan pişmiş toprak kapların sunu olarak bırakıldığı, silindir mühür ve bronz iğnenin ise ölen kişiye ait eşyaların bir kısmını oluşturduğu ve bu fikrin doğru olması durumunda da gömülen bireyin bir yetişkin olabileceği düşünülmektedir[993].

Olasılıkla hematitten yapıldığı düşünülen silindir mührün, yüksekliği 2.35 cm, çapı 1.2 cm ve delik çapı 0.4-0.45 cm arasındadır **(Lev.109d)**[994]. Mühür üzerinde bulunan birinci ve ikinci sahnede, figürler narin şekilde gösterilmiş olup, hatları yuvarlaktır. Ayrıntılara dikkat edilen mühürde, birçok motifin paralelleri, yaklaşık MÖ 18. yüzyılın ortasında Klasik Suriye döneminde yaygın olup, mühür MÖ 18. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenmiştir[995]. Silindir mührün, Kargamış'ta ya da onun çevresinde yaşayan bir resmi memurun mührü olduğu düşünülmektedir[996].

III.2.3.3. TELL HADİDİ

III.2.3.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Hadidi, Fırat kıyısında ve Tabka Barajı bölgesinde yer alır. Kazılar 1973-1974 yıllarında Leiden Üniversitesi, 1974-1977 yıllarında Milwaukee Halk Müzesi tarafından R. H. Dornemann başkanlığında yürütülmüştür. Tell Hadidi'de ele geçen tabletlere göre buranın antik *Azu* kenti olduğu düşünülmektedir[997]. Tell Hadidi'nin tabakalanmasında 1-3. katlar ETÇ I-IV'e, 4. kat OTÇ I'e, 5. kat OTÇ II A-C'ye, 6. kat GTÇ I A-B'ye, 7. kat Roma Dönemi'ne, 8. kat İslami Dönem'e tarihlenirken DÇ, Pers, Helenistik ve Bizans dönemleri dağınık kalıntılarla temsil edilir[998].

Yerleşimde OTÇ'de evler, yamacın üst kısmına kadar kalın taş duvarlarla inşa edilmiştir. Yukarı şehirde, sur içinde inşa edilen kompleks odaların en iyi korunduğu

[991] Jamieson 1998: 107-108.
[992] Jamieson 1998: 116.
[993] Roobaert 1998: 99.
[994] Otto 1998: 120.
[995] Otto 1998: 128-129.
[996] Otto 1998: 130.
[997] Dornemann 1978: 20-21.
[998] Dornemann 1985: 54.

yer B Alanı'dır. MÖ 1800-1550'ye tarihlenen bu evlerde, bronz objeler ve figürinler ele geçmiştir. Çok sayıda fırın, ocak ve çöp çukurları, bu alanın evsel ya da endüstriyel bir alan olduğuna işaret eder. Bu kompleksin tabanları altında tespit edilen 6 adet bebek mezarı, ETÇ tabakalarını tahrip etmiştir[999].

III.2.3.3.2. Mezarlar

Tell Hadidi'de 1 adet basit toprak mezar, 1 adet çömlek mezar ve 2 adet oda mezar ortaya çıkartılmıştır.

III.2.3.3.2.1. Basit Toprak Mezar

Hadidi'de B Alanı'nın D evresinde dikkati çeken bir özellik, tabanların altında bulunan beş bebek gömütüdür[1000]. Odanın tabanı altında, kerpiç hatlı bir çukurda, bu gömütlerin en geç olanı ortaya çıkartılmıştır **(Lev.110a)**. Bireyin çevresinde küçük bir kerpiç podyum, bir çanak ve yakınındaki taban üzerinde bir öğütme taşı ele geçmiştir. Bireyin yerleştirildiği odada, bir kapı ve mezarı örten bir kapak taşı bulunmamıştır[1001].

III.2.3.3.2.2. Çömlek Mezar

B Alanı'nın D evresinde ortaya çıkartılan üç birey az korunmuş olup, OTÇ'ye ait bir odanın tabanı altında, büyük bir mutfak kabı içine, yan yana yerleştirilmiştir **(Lev.110b)**[1002]. Çömlek mezar hakkında ayrıntı verilmemekle birlikte, mezarın fotografında bir kabın mezar eşyası olarak bırakıldığı görülmektedir **(Lev.110b)**. Bu gömme uygulamasının en erken örnekleri, 1976 kazı sezonunda C Alanı'nda tespit edilmiş olup çömlek mezarlara, dönemin tipik çömlek ve bardaklarıyla birlikte gömülen iki bebeğe aittir. ETÇ IV'e tarihlenen mezar, bu gömme şeklinin yerleşimde MÖ geç III. binyıldan II. binyıla değin uygulandığını göstermesi açısından önemlidir[1003].

---

[999] Dornemann 1978: 24-25.
[1000] Hadidi'nin çocuk iskeletleri henüz çalışılmadığı için OTÇ'deki çocuk gömütleri hakkında çok az şey söylenebilmektedir. Çağdaş çocuk mezarları, Kuzey Irak'tan Filistin ve Mısır Deltası'na kadar yaygındır (Dornemann 1977: 138).
[1001] Dornemann 1977: 132.
[1002] Dornemann 1977: 132, 1980: 228.
[1003] Dornemann 1977: 138, 1980: 228.

III.2.3.3.2.3. Oda Mezarlar

Hadidi'de açığa çıkartılan iki oda mezar, ayrıntılı olarak ele alınmasa da, ETÇ'nin sonlarında başlayan ve OTÇ'de devam eden bir geleneğe işaret eden bulgular ortaya koymuştur. Bu tür oda mezarlar OTÇ'de Mezopotamya, Suriye, Filistin ve Kuzey Mısır'da birçok merkezden bilinmektedir[1004].

III.2.3.4. UMM EL-MARRA

III.2.3.4.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Halep'in doğusunda, Halep ve Fırat vadisi arasındaki Cebbul ovasında, Deir Hafer nehri yanında bulunan Umm el-Marra, 25 hektarlık alanı kaplayan, Cebbul alanındaki en büyük Tunç Çağı yerleşimidir[1005]. Öyle ki Batı Suriye'nin ilk sıradaki kent merkezi ve politik gücü Ebla iken, Umm el-Marra'nın ikincil merkez olduğuna ilişkin (antik *Tuba*?) veriler sağladığı ileri sürülmektedir[1006].

Yerleşimde 1978 yılında R. Tefnin tarafından sondajlar yapılmıştır[1007]. Kazılar 1994-1995 yıllarında John Hopkins ve Amsterdam Üniversiteleri adına H. H. Curvers ve G. M. Schwartz başkanlığında yürütülmüştür[1008]. Yerleşimin I. katı Akamenid/Helenistik-Roma dönemlerine, II. katı GTÇ'ye, III. katı OTÇ'ye, IV. ve V. katı ETÇ IVA-B'ye[1009], VI. katı ise ETÇ IVA Dönemi öncesine tarihlenir[1010]. Dört evreli OTÇ a-c evreleri OTÇ II'ye, d evresi OTÇ I'e verilmiştir[1011].

III.2.3.4.2. Mezarlar

Umm el-Marra'da çömlek mezarlar ve 1 adet basit toprak mezar açığa çıkartılmıştır.

[1004] Dornemann 1980: 227.
[1005] Curvers ve Schwartz 1997: 201, 204.
[1006] Schwartz vd. 2003: 325.
[1007] Tefnin 1978.
[1008] Curvers ve Schwartz 1997: 201.
[1009] Curvers ve Schwartz 1997: 213; Schwartz vd. 2000: 422.
[1010] Schwartz vd. 2003: 328.
[1011] Schwartz vd. 2000: 422.

III.2.3.4.2.1. Basit Toprak Mezar

Doğu ve Kuzey Akropol'ün III a-c (OTÇ I) evrelerinde de, basit toprak mezara bir bebek, başının yanına yerleştirilen boyalı testiyle birlikte gömülmüştür. Aynı testinin daha küçük ve üst gövdesi yatay, alt gövdesi dikey band bezemeli olanı, Batı Akropol'de OTÇ I katında ele geçmiştir[1012].

III.2.3.4.2.2. Çömlek Mezarlar

Doğu ve Kuzey Akropol'ün III a-c (OTÇ I) evrelerinde, bebeklerin gömüldüğü çömlek mezarlar da ortaya çıkartılmıştır[1013]. OTÇ II'de Doğu Akropol'de aynı hat boyunca sıralanmış odalardan oluşan bir yapı tespit edilmiştir **(Lev.111a)**. Altı ile sekiz sıra arasında değişen kerpiçlerden inşa edilen, 2.6 m kalınlığındaki kerpiç duvarlı yapı, akropolün savunma duvarını temsil eder. Yapının içinde, 7 numaralı odanın güneybatı köşesinde, taban altında bir mutfak kabına yerleştirilmiş bebek gömütü ortaya çıkartılmıştır **(Lev.111b)**. Mezarda, omurgalı bir kadeh ele geçmiştir **(Lev.111c)**[1014].

III.2.3.5. TELL MUMBAQA (*EKALTE*)

III.2.3.5.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Mumbaqa, Tell Hadidi'nin 5 km kuzeyinde, Habuba Kabira'nın 10 km güneyinde ve Meskene/Emar'ın yaklaşık olarak 100 km kuzeyinde yer alır. Fırat Nehri'nin batısında bulunan Mumbaqa'da, 1969-1993 yılları arasında Alman Arkeoloji Enstitüsü yönetiminde yapılan kazılar, E. Heinrich, W. Orthmann, D. R. Frank, Dr. Machule ve M. Wäfler tarafından yürütülmüştür. Höyük, ETÇ, OTÇ, GTÇ, Roma ve İslami dönemlerde yerleşim görmüştür[1015].

Mumbaqa'da GTÇ buluntuları arasında, MÖ II. binyılın ortalarına tarihlenen çivi yazılı tabletler, merkezin GTÇ'de antik *Ekalte* kenti olduğuna işaret etmiştir[1016].

[1012] Schwartz vd. 2003: 342.
[1013] Schwartz vd. 2003: 342.
[1014] Curvers ve Schwartz 1997: 213; Schwartz vd. 2000: 423.
[1015] Dornemann 1985: 53.
[1016] Mayer 1990.

III.2.3.5.2. Mezarlar

Mumbaqa'da farklı mezar türleri, şehir duvarının kuzey ve güneyinden bilinmektedir. Kaçak kazılarla yağmalanan mezarlardaki pişmiş toprak kapların çoğu, MÖ II. binyıla aittir[1017]. Şehrin dışında bulunan iki oda mezar, Mumbaqa'nın II. katına ve Orta Suriye Dönemi'ne (MÖ1600-1200) tarihlenmiştir[1018].

III.2.3.5.2.1. Oda Mezarlar

Oda mezarlardan biri, sur duvarının kuzeyinde açığa çıkartılmıştır **(Lev.112a-b)**[1019]. Mezar içeriden yaklaşık 4,5 m uzunluğunda, 1 m genişliğinde ve 1.5 m yüksekliğindedir. Kuzey-güney yönünde uzanan mezarın girişi güneydedir. Mezarın üzeri büyük taş levhalarla kapatılmıştır **(Lev.112b)**. Mezarda iskelet kalıntıları ve mezar eşyalarının *in situ* bulunmadığı görülmüş, mezarın tamamen karıştırıldığı tespit edilmiştir. Mezar odasının dolgusunda bulunan çok sayıda kemik parçası, burada bazı törenler yapıldığını düşündürmüştür[1020].

Kentin güneyinde bulunan diğer oda mezar **(Lev.112a)**[1021], yüzeyde görünen kayanın altında ortaya çıkartılmıştır. Sağlam durumda olan mezarın içinde, çoğunluğu kafatası ve bacak kemiklerinin oluşturduğu insan kemikleri ile çanak çömlek parçaları tespit edilmiştir. Mezar eşyaları, mezar tabanı üzerinde 40-80 cm kalınlığında tabaka halinde birikmiştir. Kemiklerin mezar içindeki konumu, buranın bir çeşit kemik toplama yeri olduğunu göstermiş ve etler çürüdükten sonra geri kalan kemiklerin buraya getirildiği belirlenmiştir[1022]. Buraya gömülen bireylerin toplam sayısı, kafataslarına göre yaklaşık 170 olarak tahmin edilmiştir. Bu mezardan ele geçen çanak çömlekler, Orta Suriye Dönemi malzemesi ile paralellik gösterir[1023]. Mezarın dolgu toprağında bulunan ve Erken Hyksos Dönemi'ne (yaklaşık MÖ 1600'lere) ya da biraz daha geç bir evreye tarihlenen Mısır skarabesi de, bu tarihlemeyi doğrulamıştır[1024].

[1017] Orthmann 1980: 99.
[1018] Orthmann 1976: 44.
[1019] Orthmann 1976: 38.
[1020] Orthmann 1976: 38.
[1021] Orthmann 1976: 39.
[1022] Orthmann 1976: 39.
[1023] Orthmann 1976: 39.
[1024] Orthmann 1976: 42.

III.2.3.6. TELL HALAWA

III.2.3.6.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Halawa, Fırat nehrinin doğu kıyısında yer alır[1025]. Höyük, 1977-1986 yılları arasında W. Orthmann tarafından kazılmıştır[1026]. Yerleşim, A ve B Höyüğü'nden oluşur. A Höyüğü, yaklaşık 450x350 m, B Höyüğü 140x100 m boyutlarındadır[1027]. B Höyüğü'nde yalnızca ETÇ kalıntıları tespit edilmişken, A Höyüğü'nde ETÇ ve OTÇ'ye ait kalıntılar açığa çıkartılmıştır. A Höyüğü'nde II. kat OTÇ, III. kat ETÇ'ye tarihlenmiştir[1028].

III.2.3.6.2. Mezarlar

ETÇ mezarlarının bulunduğu mezarlık alanı yaklaşık 3 km^2'lik bir alana yayılmış olup, mezarlar MÖ 2600-2100 yılları arasına tarihlenmiştir[1029]. OTÇ'ye tarihlenen II. yapı katıyla bağlantılı bir yapıda, yalnızca bir basit toprak mezar ortaya çıkartılmıştır. Yerleşimde bu döneme ait tek mezarın açığa çıkartılmasının nedeni bilinmemekle birlikte, diğer mezarların yerleşimin dışında olup olmadığı bilinmemektedir[1030].

III.2.3.6.2.1. Basit Toprak Mezar

Bireyin OTÇ yapı kompleksi içindeki yönü, başı kuzeybatıda olmak üzere kuzeybatı-güneydoğudur **(Lev.113a-b)**[1031]. 30-35 yaşlarında olan erişkin dorsal pozisyonda yatırılmış, başı sağ tarafına dönük, elleri kalça kemiği üzerinde ve sol bacağı dizden hafifçe bükülmüştür. Sağ kolu tahrip olmuş durumdadır[1032]. Göğsü üzerinde bir iğne ele geçmiştir[1033].

[1025] Orthmann 1981: 3.
[1026] Orthmann 1981, 1989.
[1027] Orthmann 1989: 8, 10.
[1028] Orthmann 1989: 114.
[1029] Orthmann 1981: 3.
[1030] Orthmann 1981: 24.
[1031] Orthmann 1981: 24.
[1032] Orthmann 1981: 83.
[1033] Orthmann 1981: 24.

III.2.3.7. TELL ASHARA (*TERQA*)

III.2.3.7.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Ashara, Fırat'ın batı kıyısı üzerinde, Mari'nin yaklaşık 70 km kuzeyinde yer alır. Höyükte köylüler ve gezginler tarafından üzerinde *Terqa* ismi yazan tabletlerin bulunması, Tell Ashara'nın antik "*Terqa"* olarak nitelendirilmesini sağlamıştır[1034].

Tell Ashara'daki ilk kazılar, 1923'te Fransız Thureau-Dangin tarafından yapılmıştır. Daha sonra 1976-1985 yılları arasında, Giorgio Buccellati ve Marilyn Kely-Buccellati başkanlığında Amerikalı bir ekip tarafından sürdürülmüştür. 1987'den sonra araştırmaları, Olivier Roualt başkanlığında Fransız bir ekip yürütmüştür[1035].

Yerleşimde Erken Sülale/Sargon, III. Ur/Erken Eski Babil, Hana I, Geç Eski Babil, Hana II, Mitanni/Orta Assur, Hana III, Geç Assur, Helenistik/İslami ve Eyyübi dönemlerine ait kalıntılar açığa çıkartılmıştır[1036].

III.2.3.7.2. Mezarlar

III.2.3.7.2.1. Çömlek Mezarlar

Höyüğün güney kısmında bulunan SG 2-3 açmalarıyla **(Lev.114a)**, doğusundaki SG 4 açmalarında çok sayıda çömlek mezar ortaya çıkartılmıştır **(Lev.114b)**[1037]. Bireyler çeşitli boyutlarda çömleklere yerleştirildikten sonra, çömleklerin üzeri bazen kırılan kaplarla kapatılmıştır. Mezarlar yerleşim tabanları veya duvarlarıyla ilişkili olmayıp, açık alanlarda yer almaktadır. Belirli bir taban seviyesinde açığa çıkartılmayan bu mezarların stratigrafik durumu çok açık değildir. Ayrıca mezarların seviyeleri, çok küçük bir alanda önemli derecede değişmekte ve bazı durumlarda mezarlar üst üste gelmektedir. Mezar çömlekleri, daha küçük kaplarla birlikte ele geçtiği için, küçük kaplara, olasılıkla sunu olarak bırakılan bazı çürüyen malzemelerin koyulmuş olabileceği düşünülmüştür[1038]. Tell Ashara'da SG 2-3'te bütün MÖ II. binyıl mezarları, biri hariç yetişkinlere aittir. Bir bebeğe ait olan bir mezar, 10 numaralı mezar tarafından tahrip edilmiştir. Özellikle SG 2-3'te gömütlerin yoğun küme halinde olması, gömme alanıyla olan ilişkiyi ispatlar ki **(Lev.114a)**, bu alan İslami dönemlerde mezarlık olarak

[1034] Buccellati ve Kely-Buccellati 1977: 15.
[1035] Rouault 1994: 142.
[1036] Chavalas 1996.
[1037] Buccellati ve Kely-Buccellati 1977: 25-27.
[1038] Buccellati ve Kely-Buccellati 1977: 25-27.

kullanılmaya devam etmiştir. Höyüğün doğu kıyısında bulunan SG 4 açmasındaki mezarların stratigrafisi belli olup, SG2-3'ten farklı olarak mezarların biri hariç tümü bebeklere aittir **(Lev.114b)**[1039]. SG 4'ün mezarlarının alt seviyesinde, yoğun şekilde yanmış malzeme içeren bir taban açığa çıkartılmış ve içindeki *in situ* kaplara göre diğer MÖ II. binyıl yerleşimlerindeki malzemelerle karşılaştırılarak MÖ 1700-1650'ye tarihlenmiştir[1040]. Bu durumda SG 4 ve SG 2-3 mezarları, biraz daha geç döneme, yaklaşık olarak MÖ 1600-1550'lere verilmiştir[1041].

III.2.3.8. TELL HARİRİ (*MARİ*)

III.2.3.8.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Hariri'de ilk kazılar Andre Parrot tarafından 1933 yılında başlatılmış ve 1974 yılında sona ererek 21 sezon çalışılmıştır[1042].

III.2.3.8.2. Mezarlar

Höyükte ortaya çıkartılan mezarlarda, çanak çömlek ve çeşitli objelerin yanı sıra sunulara ya da ölü yemeğine işaret eden hayvan kemikleri, meyve çekirdekleri ve tohumları ele geçmiştir[1043]. Yerleşimde Tunç Çağı'ndan Helenistik Dönem'e kadar çeşitli dönemlere ait mezarlar bulunmasına karşın, bu tipte sunuları içeren mezarların sayısı azdır[1044].

Tell Hariri'de OTÇ I'e tarihlenen 67 mezardan 5'i basit toprak **(Lev.116a-b)**, 53'ü çömlek, 9'u lahit mezardır. OTÇ II'de ise, 74 mezardan 48'i basit toprak, 23'ü çömlek ve 3'ü lahit mezardır.

III.2.3.8.2.1. Basit Toprak Mezarlar

OTÇ I'e tarihlenen 5 adet basit toprak mezardan 4'ü yüksek terasın kuzeydoğu bölümünde, biri İştar Tapınağı'nda ortaya çıkartılmıştır **(Lev.115; 116a-b).** Mezarlarda

[1039] Buccellati ve Kely-Buccellati 1977: 25-27.
[1040] Buccellati ve Kely-Buccellati 1978-1979: 126.
[1041] Buccellati ve Kely-Buccellati 1978-1979: 126.
[1042] Çalışmaların raporları Syria dergisi (1936-40, 1952-55, 1972-75) ve monografilerde (Parrot 1956, 1957, 1958a-b, 1959, 1968 ve Jean-Marie 1999) yayınlanmıştır.
[1043] Jean-Marie 1997: 693.
[1044] Jean-Marie 1997: 693-695.

iki birey sağ, üç birey sol tarafına hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Bireylerden üçü çocuk, ikisi yetişkin olup, ikisinin yatış yönü kuzey-güney, diğer ikisinin ise doğu-batı ve batı-doğudur. Mezarlarda ele geçen 12 pişmiş toprak kap arasında, çoğunlukla çanaklar ve çömlekler görülmektedir. Küresel vazo, kadeh ve şişe formu ise birer örnekle temsil edilir. Kapların mezar içindeki konumuyla ilgi bilgi bulunmamaktadır. Mezarlarda bir bilezik ve bir deniz kabuğu ele geçmiştir[1045].

OTÇ II basit toprak mezarlarından 38'i A yapısında, 4'ü D Yapısı'nda, 3'ü sarayda, 2'si B Yapısı'nda, 1'i F Yapısı'nda ortaya çıkartılmıştır **(Lev.117a-d; 118a-b)**. Basit toprak mezarlara çoğunlukla tek birey gömülmüştür. Yalnızca iki mezarda iki birey tespit edilmiş olup, birine çocuk ve yetişkin[1046], diğerine erkek ve kadın[1047] birlikte gömülmüştür. Mezarlarda ölen kişilerin bazen başlarının, bazen de vücutlarının pişmiş toprak kap parçalarıyla kapatıldığı görülmektedir[1048]. Vücutların yönlendirilmesinde çoğunlukla (%27.1) kuzeybatı-güneydoğu yönü tercih edilmiştir. Mezarlarda toplam 41 yetişkin, 9 çocuk birey tespit edilmiştir. Anatomik düzende bulunan bireylerde eller başa doğru, bacaklar bükülmüş durumda olup, gövdeleri dorsal pozisyonda yatırılmıştır. 48 mezardan 23'ünde yalnızca pişmiş toprak kap, 3'ünde yalnızca süs eşyası ve 3'ünde de hem pişmiş toprak kap hem de süs eşyası ele geçmiştir. Mezarlarda ele geçen 65 adet pişmiş toprak kap arasında, şişe (%35.4) ve kadehler (%32.3) en yaygın formlardır. Kaplar, 7 mezarda başa yakın konumdayken, diğer mezarlarda kollar, bacaklar, ayaklar ya da kalça çevresindedir. Basit toprak mezarlarda ele geçen 6 adet süs eşyası arasında 2 adet bronz gözlü iğne, 2 adet bronz bilezik, 1 adet bronz halka ve 1 adet akik boncuk bulunmaktadır[1049].

III.2.3.8.2.2. Çömlek Mezarlar

OTÇ I'e tarihlenen 53 adet çömlek mezardan 4'ü yüksek teras bölümünde, 20'si yüksek terasın kuzey çevre duvarında, 14'ü yüksek terasın güney bölümünde, 6'sı B alanında, 5'i İştar Tapınağı'nda, 1'i sarayda, 1'i A alanında açığa çıkartılmıştır **(Lev.116c-e)**. Mezar çömleklerinin çoğu dik şekilde durmakta ve boyutları 0.65-1.20 m

[1045] Jean-Marie 1999: 31.
[1046] Jean-Marie 1999: 34, T731.
[1047] Jean-Marie 1999: 34, T 954.
[1048] Jean-Marie 1999: 34.
[1049] Jean-Marie 1999: 34-35.

arasında değişmektedir **(Lev.116c)**. Çocukların gömüldüğü çömlek mezarların boyutları ise 0.23-0.45 m arasındadır. Mezar kabı olarak en yoğun kullanılan kap formu çömlek olup (11 adet), mezar kabı olarak kapak, çanak ve tabağın kullanıldığı mezarlar da vardır. 29 mezarda ele geçen toplam 64 adet pişmiş toprak kabın çoğunluğunu kadehler oluştururken, çömlek, şişe ve vazo tipi kaplar daha az sayıda ele geçmiştir. 9 mezarda ele geçen 12 eşya arasında 1 adet çanak, 4 adet bronz iğne, birer adet bronz balta, sap, halka ve bilezik, 2 adet ayak bileği için bronz halka ile amber, lapislazuli, akik ve kavkıdan yapılmış bir kolye bulunmaktadır. Buluntular, mezarların içinde ele geçmiş olup, bir mezarın dışında bulunan buluntularla ilgili olarak, mezarın yağmalanmış olabileceği belirtilmiştir[1050]. Bir çömlek mezarın dibinde, türü tanımlanamamış olan hayvan kemikleri, başka bir mezarda ise boynuz parçası ele geçmiş olup, törensel sunular olarak değerlendirilmiştir[1051].

OTÇ II'ye ait 23 adet çömlek mezardan 17'si yerleşimde, 2'si kırmızı topraklı alanda, diğerleri ise teras ve terasın güney bölümünde, terasın kuzey çevre duvarı kısmında ve D Yapısı'nda tespit edilmiştir **(Lev.118c-f)**[1052]. Çömlek mezarların yüksekliği, yetişkinler için 0.49-1.06 m, çocuklar için 0.21-0.55 metredir. Mezarlardan 3'ü çömlek, 1'i, tabak, 1'i kapak, 1'i yassı levhayla kapatılmıştır. Çömlek mezarlara 12 çocuk, 11 yetişkin, 3 dört-beş yaşlarında çocuk, 1 yeni doğmuş bir bebek ve 1 altı aylık bebek gömülmüştür. Mezar içindeki yatırılış yönlerinde yoğun olarak güneybatı-kuzeydoğu ve güney-kuzey yönleri (%13) tercih edildiği görülür. Mezarlarda bulunan iskeletlerin 2'si sağ, 2'si sol tarafına yatırılmış olup, 16'sı hoker pozisyonundadır. Çömlek mezarlardan 18'i mezar eşyalı olup (%78.3), bunlardan 16 mezarda toplam 31 adet pişmiş toprak kap ele geçmiştir. Kaplar arasında geniş bir orana sahip olan şişeleri (%41.9), vazo (%25.8) ve kadehler (%22.6) izler. Kaplar, çoğunlukla çömleklerin dışındayken, bir mezarda bireyin kolları önündedir. Mezarların yalnızca 4'ünde ele geçen süs eşyaları, 5 bronz bilezik, 2 gümüş halka, 2 kavkı halka, 1 pişmiş toprak hayvan figürini, akik, taş, kaya kristali, frit ve kavkı boncuklardan oluşur[1053].

[1050] Jean-Marie 1999: 31-33.
[1051] Jean-Marie 1999: 33.
[1052] Jean-Marie 1999: 35.
[1053] Jean-Marie 1999: 35-36.

III.2.3.8.2.3. Lahit Mezarlar

OTÇ I'e tarihlenen 9 adet lahit mezardan çoğu yukarı terasın güney bölümü ile kırmızı alanda, diğerleri İştar Tapınak alanında, yukarı terasın kuzey bölümünde ve çevre duvarında bulunmuştur **(Lev.115; Lev.116f-g)**. Lahitler dikdörtgen formunda olup, köşeleri yuvarlatılmış, zemini düz ve dik duvarlıdır. Lahitlerin uzunlukları 1-1.27 m, genişlikleri 0.60-0.70 m, yükseklikleri ise 0.36-0.60 m arasında değişir. Üzerleri kapak, kil levha ya da büyük çömlek parçalarıyla kapatılmıştır. Lahitler içine yatırılmış bireylerin dördü sol, biri sağ tarafına yatırılmışken diğerlerinde kemikler dağınıktır. Bireylerin yatış yönü kuzey-güney (%33.3), batı-doğu ve doğu-batıdır (%33.3). 8 lahit mezarda toplam 54 pişmiş toprak kap ele geçmiştir. Kap formları arasında yoğun olarak çömlekler ve çanaklar, daha az oranda ise kadehler ve vazolar görülür. Kaplar, sıklıkla lahitlerin uzun duvarlarının dışında, bazı durumlarda ise lahitlerin içinde ele geçmiştir. 6 mezarda ele geçen toplam 18 obje arasında 2 ok ucu, 1 mızrak ucu, 1 perçinli hançer, 1 bronz spatula, 1 bronz gözlü iğne, 4 bronz halka, 2 gümüş halka, 2 bronz bilezik, 1 altın küpe, cam, kaya kristali, frit ve taş boncuklar bulunmaktadır[1054].

OTÇ II'de ortaya çıkartılan 3 adet lahit mezar, köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen biçiminde, dikey kenarlı ve düz dipli olup, bazı lahit mezarlar bezemelidir[1055]. Mezar eşyası açısından zayıf bir mezar türü olan lahit mezarlar içinde 2 adet pişmiş toprak şişe ve 1 adet bronz plaka ele geçmiştir[1056].

Tell Hariri'de OTÇ'de açığa çıkartılan 141 adet mezardan 53'ü basit toprak, 76'sı çömlek ve 12'si lahit mezardır. Mezarların höyük üzerindeki dağılımına bakıldığında, 57'si yüksek teras kesiminde, 56'sı Doğu Saray'da (A yapısı), 8'i B Yapısı'nda, 8'i D yapısında, 7'si İştar Tapınağı'nda, 4'ü sarayda ve 1'i F Yapısı'nda ortaya çıkartılmıştır. OTÇ I'de ölen kişiler, çoğunlukla çömlek ve lahitlere gömülmüştür. Bu dönemde basit toprak mezarlarda çocukların oranı %60 iken, çömlek mezarlarda %41.5'tir. Lahit mezarlarda ise çocuk birey görülmez. OTÇ II'de mezarların çoğunluğu (56 adedi), Doğu Saray'da A Yapısı'ndadır. Bu dönemde basit toprak mezarlar yaygındır (%64). Pişmiş toprak kaplar, tüm mezar türlerinde en yaygın mezar eşyasıdır. Ancak kapların sayısı, ETÇ mezarları ile karşılaştırıldığında daha azdır.

[1054] Jean-Marie 1999: 33-34.
[1055] Jean-Marie 1999: 36, T390, T392.
[1056] Jean-Marie 1999: 36.

Mezar eşyası içeren mezarların sayısı, OTÇ I'de lahit mezarlarda daha fazladır (% 66.7). OTÇ I'de basit toprak mezarlarda ve OTÇ II'de lahit mezarlardaki buluntu sayısı, mezar sayısı az olduğu için dikkate alınmamıştır[1057]. OTÇ I'de lahit mezarlar, pişmiş toprak kap, silah ve süs eşyaları açısından daha zengindir. Ama genel olarak silahların sayısının arttığı görülürken, OTÇ II ile birlikte silah, alet ve depolama kabı görülmez[1058].

III.2.3.9. TELL BAGHOUZ

III.2.3.9.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Baghouz, Fırat nehrinin doğu tarafı üzerindeki bölgeye verilen modern bir isimdir. Baghouz, Fırat nehri Irak içine akmadan önce, nehir üzerinde bulunan son Suriye limanıdır. 6 km uzunlukta bir alanı kaplayan, güneyi ve batısı Fırat nehri ile sınırlandırılan Baghouz, nehrin kıyıları boyunca, alüvyonal ova ile ayırt edilir ve yüksek bir kayalık plato, bereketli ovanın kenarında dik bir şekilde yükselir[1059].

III.2.3.9.2. Mezarlar

Baghouz'da, Robert Du Mesnil du Buisson tarafından keşfedilen mezarlık, Suriye'de sistematik olarak kazılan ilk mezarlıktır[1060]. 1934-1936 yıllarında kazılan mezarlık, kayalık tepe üzerinde kuzeyden güneye 150 m, doğudan batıya 120 m boyutlarındadır. Ortaya çıkartılan 400-500 mezarın çoğu çocuklara aittir[1061]. Bu mezarlardan bazıları sağlam durumdayken, diğerleri Part Dönemi'nde yeniden kullanılmıştır[1062].

III.2.3.9.2.1. Dolmen Mezarlar

Mezarlar iki ana grupta toplanmıştır. Birinci grup mezarlar, 2.40-3.85 m uzunluğunda, dikdörtgen biçiminde, etrafı taşlarla çevrili, büyük levha taşlarla kapatılmış ve üzerine toprak yığılmıştır **(Lev.119a-ç)**. İkinci mezar türü, 1.35-2.30 m

[1057] Jean-Marie 1999: 37-38.
[1058] Jean-Marie 1999: 39.
[1059] Du Mesnil du Buisson 1948: 1.
[1060] Orthmann 1980: 98.
[1061] Du Mesnil du Buisson 1948: 2.
[1062] Du Mesnil du Buisson 1948: 5.

uzunluğunda olup, üzerinde yığma toprak bulunmaz **(Lev.119ç)**. Mezarlardaki bu farklılığın dönemsel bir ayırıma işaret etmediği, gömülen bireylerin zenginliği ve sosyal statüsüyle ilişkili olduğu düşünülmektedir[1063].

Büyük boyutlu mezarlarda birkaç istisna dışında, odaların içinin kireçle kaplandığı görülür. Mezarların yapımı sırasında, kayalık oyularak şekillendirilmiş, kayalıkla karşılaşılmayan zamanlarda ise mezarlar taşlarla inşa edilmiştir. Mezarların girişi, bir ya da iki büyük levha taştan yapılmıştır. Bu taşlar, birbiri üzerine dayanan uzun bloklar şeklindedir **(Lev.119ç)**[1064]. Odaların yüksekliği 0.70-1.20 m arasında değişir. Kapısız ya da sahte kapılı olan mezarlarda, yükseklik 0.60 m ya da daha az, bir çocuk mezarında 0.45 m'dir[1065]. Mezarların tavanı, birbiri üzerine dayanan 2-6 adet kaba düz taşla yapılmış, boşluklar ek taşlarla doldurulmuştur[1066]. Mezarların etrafı, dış çapı 7-8 m olan taşlarla çevrilidir **(Lev.119b,ç)**. Bu taşlar, mezarların yapımında kullanılan taşlarla benzer olup, tümülüsün etrafını çeviren taşların erozyon nedeniyle kaybolmuş olabileceği belirtilmektedir[1067].

İlk grubun iyi korunmuş bazı mezarları içinde, ölen kişi sağ ya da sol tarafı üzerine, hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Lev.120a,c)**. Ayaklar kalçaya yakın konumdayken, eller yüze doğrudur. Ölen kişi daima odanın bir ucuna, kapının karşısına yerleştirilmiştir[1068]. Mezarlarda genel olarak ahşap yatağın kullanıldığı görülür **(Lev.120ç)**. Yatak, çocuk mezarlarında 1.35 m, diğerlerinde 1.50-1.74 m uzunluğundadır. Yatağın genişliği, 0.65-0.75 m, yüksekliği 25-38 cm arasında değişir. Birey odanın bir ucuna yerleştirildikten sonra, yatak ve kapı arasında kalan boş alana bir masa ve önüne bir tabure koyulmuştur **(Lev.120a-b)**[1069]. Ender olarak bireylerin yanlarına çeşitli süs eşyaları ve silahlar bırakılmıştır. Yatakların önünde bulunan tabureler, üzerinde pişmiş toprak kapları olan masalar, ölü yemeğini akla getirmiştir. Daha küçük mezarlar, genellikle mobilya içermeyip, mezarlarda daha az sayıda pişmiş toprak kap ve yalnızca birkaç süs eşyası ve / veya silah ele geçmiştir[1070].

[1063] Du Mesnil du Buisson 1948: 31.
[1064] Du Mesnil du Buisson 1948: 32.
[1065] Du Mesnil du Buisson 1948: 34.
[1066] Du Mesnil du Buisson 1948: 32.
[1067] Du Mesnil du Buisson 1948: 34.
[1068] Du Mesnil du Buisson 1948: 34-35.
[1069] Du Mesnil du Buisson 1948: 35-37.
[1070] Du Mesnil du Buisson 1948: 39.

Mezarlarda ele geçen pişmiş toprak kaplar, homojen bir gruptan oluşur **(Lev.121f-j; 122a-s)**. Bunlar arasında bulunan oval çömlekler, geniş karınlı çömlekler, kadehler, çanaklar ve şişelerden bazılarının benzerleri, Tell Mishrifeh Mezar I ve IV'te ele geçmiştir[1071]. Çanak çömlekler üzerinde, bitumenle yapılmış siyah renkte birçok işaret bulunur. Bu işaretler, genellikle kabın üzerinde boya band şeklinde ve bazen dibinde görülür. İşaretler arasında çeşitli şekillerin yanı sıra, insan yüzü, sığır, keçi gibi gibi gerçek çizimler de yer alır[1072].

Pişmiş toprak kaplar dışında bronz baltalar **(Lev.121ç)**, mızrak uçları **(Lev.121a)**, hançerler **(Lev.121c)**, yarım küre başlı iğneler **(Lev.121b),** gözlü iğneler **(Lev.123a-b)**, bilezikler **(Lev.121d)**, kavkı halkalar **(Lev.121e)**, pişmiş toprak tekerlek **(Lev.123c)**, biri pişmiş toprak **(Lev.123ç)**, diğeri fritten yapılmış **(Lev.123d)** iki adet silindir mühür ele geçmiştir[1073]. Form ve boyut açısından birlik gösteren baltalar, 8-11 cm uzunluğunda, 38-45 mm genişliğinde, 1-2 cm kalınlığında olup, yarım daire ya da oval formlu ve iki deliklidir **(Lev.121ç)**. Baltalar daima ölen kişinin başına yakın ya da karın kısmında bulunmuştur[1074].

Silahlar arasında büyük çoğunluğu, mızrak uçları oluşturur **(Lev.121a)**. 15-20 cm uzunluğunda olan mızrak uçları, genellikle yatak üzerinde, ölen kişinin önünde ya da arkasında bulunur. Mızrak uçlarının, tabure ve pişmiş toprak kaplara yakın koyulduğu da görülmüştür[1075]. Mezarlarda en nadir görülen silah türü hançer olup, kumaş kalıntılı ya da perçinlidir **(Lev.121c)**. Bir mezarda hançerin, masanın üzerinde koyunun bacak kemiği yanında ele geçmesi, hançerin koyun etini kesmek için kullanıldığını düşündürmüştür[1076]. Gözlü iğneler, yarım küre **(Lev.121b; 123a)** ya da yıldız başlı **(Lev.123b)** olmak üzere iki tiptir. Göğüs kısmında ya da omza yakın ele geçen iğnelerin benzerleri, Filistin, Kuzey Suriye ve Kıbrıs'ta MÖ XIV ve XIII yüzyıla tarihlenirken, Baghouz iğneleri MÖ XV. yüzyıla verilmiştir[1077].

[1071] Du Mesnil du Buisson 1948: 41-45.
[1072] Du Mesnil du Buisson 1948: 48-49.
[1073] Du Mesnil du Buisson 1948: 51-58, 61-62.
[1074] Du Mesnil du Buisson 1948: 53-54.
[1075] Du Mesnil du Buisson 1948: 53.
[1076] Du Mesnil du Buisson 1948: 54-55, Z95 mezarı.
[1077] Du Mesnil du Buisson 1948: 56-57.

Z203 mezarı, mezarlık içindeki diğer mezarlar gibi daha küçük taşlarla çevrilmiş, büyük taş levhalarla kapatılmış ve üzerine toprak yığılmıştır **(Lev.119ç)**. Ancak mezarda diğer mezarlarda olduğu gibi yaygın görülen kap formları ve balta bulunmamıştır. Mezarda iki adet pişmiş toprak matara **(Lev.122a)**, kadeh, buhurdan **(Lev.122ğ)** ve iki adet bilezik ele geçmiştir. Ayrıca grup şeklinde koyun ve deve kemikleri, mezar odasının kapısının önünde birikmiş durumda açığa çıkartılmıştır[1078]. Bu mezar dışında 12 mezarda da, çoğunluğu masaların üzerinde olan koyun kemikleri ele geçmiştir[1079].

Du Mesnil du Buisson, mezarlığın tarihi için, Asi vadisindekilerle benzer kaplara dayanarak MÖ 15. yüzyılı verse de[1080], bazı bilim adamları Suriye ve Filistin'deki OTÇ konteksterinde bulunan paralel örneklere dayanarak bu tarihi sorgulamıştır[1081]. Mezarlarda ele geçen baltaların kısa bir zaman içinde kullanıldığını düşünen birçok araştırmacı, bunların Suriye ve Filistin'de yalnızca OTÇ'nin ilk yarısı boyunca ortaya çıktığını kabul etmiştir[1082]. OTÇ IIA ya da OTÇ IIA-B geçiş evresi çanak çömleğinin olduğu konteksterde de bulunan baltalar, bu tarihten daha geç bir evrede ele geçmemiştir[1083].

III.2.4. BALİH BÖLGESİ

Balih Bölgesi'nde Tell Hammam et-Turkman[1084] ve Tell Bi'a'da[1085] OTÇ mezarları açığa çıkartılmıştır.

[1078] Du Mesnil du Buisson 1948: 83.
[1079] Du Mesnil du Buisson 1948: 70-72, 75-76, 78-79, 83-84; Z 67, Z76, Z95, Z121, Z122, Z123, Z125, Z144, Z145, Z202, Z203, Z218.
[1080] Du Mesnil du Buisson 1948: 62.
[1081] Tubb 1980: 62-65.
[1082] Philip 1989: 37-44. Mısır'da Beni Hasan mezarlarındaki duvar resimlerinde, bu baltaları taşıyan Asyalı grupların tasvirlerinin görülmesi, MÖ II. binyılın başlarını destekleyen veri olmuştur. Beni Hasan mezarlarının tarihi MÖ 1971-1878 arasında değişir (Tubb 1980: 63).
[1083] Philip 1989: 50; Tubb 1980: 63-64.
[1084] Meijer 1995, 1996, 1997; Thissen 1988.
[1085] Miglus ve Strommenger 2002; Strommenger 1991; Strommenger ve Kohlmeyer 1998; Strommenger vd. 1989.

III.2.4.1. TELL HAMMAM ET-TURKMAN

III.2.4.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Balikh nehrinin doğu kıyısında, Raqqa yakınlarında yer alan Hammam et-Turkman, 500 m çapında ve 43 m yüksekliktedir. Höyüğün güney eteklerinde yüzeyden Halaf Dönemi seramik parçaları ele geçmesine karşın, kazılara göre yerleşim stratigrafisi açısından Ubeyd Dönemi'nden başlar[1086]. Kazılar 1981, 1982, 1984 ve 1986 yıllarında M. Van Loon[1087], 1988, 1992 ve 1995 yıllarında D. J. W. Meijer başkanlığında yürütülmüştür[1088]. I. kat Çanak Çömleksiz Neolitik, II. kat Çanak Çömlekli Neolitik, III. kat Halaf, IV. kat Ubeyd, V. kat Uruk/Cemdet Nasr, VI. kat ETÇ, VII. kat OTÇ, VIII. kat GTÇ, IX. kat DÇ, X. kat Part ve Roma Dönemi'ne tarihlenmiştir[1089]. Höyük GKÇ ve ETÇ'de yoğun olarak yerleşim görmüştür[1090].

III.2.4.1.2. Mezarlar

Hammam et-Turkman'da 1981-1984 yıllarında yapılan kazılarda ortaya çıkartılan toplam 40 adet mezar, Ubeyd, ETÇ, OTÇ, GTÇ'ye aittir. Mezarlar, yerleşim içinde ve mekânlarla bağlantılı durumdadır. Bunlardan 29'u OTÇ'ye tarihlenmiş olup[1091], basit toprak, çömlek ve inşa edilmiş mezar[1092] (etrafı kerpiçle çevrili üzeri seramik parçalı mezar, etrafı kerpiçle çevrili üzeri kerpiçle kapatılmış çömlek mezar, kerpiç oda mezar) olmak üzere üç türdedir.

Mezarlarda ele geçen pişmiş toprak kaplar ve bunların diğer yerleşimlerle olan benzerliklerine dayanarak mezarlar, OTÇ I[1093], OTÇ II[1094] ve OTÇ II-GTÇ geçiş evresine[1095] tarihlenmiştir[1096]. Mezarlarda çanak çömlek ele geçmediğinde ya da

[1086] Meijer 1996: 181.
[1087] Van Loon 1988; Van Loon ve Meijer 1988a.
[1088] Meijer 1996: 181-182.
[1089] Van Loon ve Meijer 1988b.
[1090] Meijer 1996: 182.
[1091] Thissen 1988: 143.
[1092] Yerleşimde bazı mezarlar, ölen kişi ya da kişilere özel olarak inşa edildikleri için "inşa edilmiş mezar" şeklinde adlandırılmıştır (Thissen 1988: 143). Bu mezarlar, yapım tekniği ve malzemesine göre bu çalışmada yeniden sınıflandırılmıştır.
[1093] K24 açması (B5 ve B6 mezarı), J23 açması (B1 mezarı), L24 açması (B8 mezarı (?)) (Thissen 1988: 154).
[1094] K24 açması (B1 ve B2 mezarı), L24 açması (B1, B2, B4, B5 ve B6 mezarı), M24 açması (B1 ve B3 mezarı) (Thissen 1988: 154).
[1095] N24 açması (B4, B6 ve B8 mezarı) (Thissen 1988: 154).
[1096] Thissen 1988: 154, Tab. 11.

parçalar halinde bulunduğunda, kapların güvenilir paralelleri tespit edilememiştir. Böyle durumlarda mezarlar, tarihlemesi yapılan mezarlarla olan stratigrafik ilişkisine göre tarihlenmiştir[1097].

III.2.4.1.2.1. Basit Toprak Mezarlar

1981, 1982, 1984 yıllarında yapılan kazılarda 6, 1995 kazı sezonunda 2 adet olmak üzere yoplam 8 adet basit toprak mezar açığa çıkartılmıştır.

1981-1984 yıllarında yapılan kazılarda, K23, K24, L 24 ve N 24 açmalarında ortaya çıkartılan mezarlardan üçü yetişkinlere, ikisi çocuklara ve biri bebeğe aittir. Yetişkin mezarlarında yön birliği görülmezken, bireyler genellikle sol tarafına dönük, kolları ve bacakları bükülmüş şekilde gömülmüştür **(Lev.124a-b)**. Mezar eşyası yalnızca bir mezarda ele geçmiş olup, başın ve kalçanın yanına bırakılmış iki çömlekten **(Lev.127a-b)** oluşur[1098]. Çocuk mezarlarında bireylerin sol tarafına dönük şekilde, doğu-batı ya da batı-doğu yönünde, yüzleri güneye ya da kuzeye dönük olarak yatırıldığı görülür **(Lev.124c)**. Bir çocuk mezarında yüzün önünde pişmiş toprak bir kadeh **(Lev.127c)** ve başın altında 10 adet boncuk **(Lev.127ı)** ele geçmiştir[1099]. Bir bebek mezarında ise pişmiş toprak kadeh bulunmuştur **(Lev.127ç)**[1100].

1995 yılında K24 açmasında güney odalardan birinde tespit edilen basit toprak bir mezarda, yetişkin birey ortaya çıkartılmıştır **(Lev.129a)**. Mezarda ele geçen iki çömlek, mezarın erken OTÇ II'ye tarihlenmesini sağlamıştır **(Lev.129b-c).** Ancak mezarın kerpiç gibi düzleştirilmiş kalın kil levhalarla kaplanması, OTÇ II'nin başlarında alışılmadık bir yöntemdir. Mezar eşyalarından ETÇ'ye ait ince şerit perdahlı bardak ise[1101], ele geçtiği mezardan en az iki yüzyıl daha eskidir. Bu durumda OTÇ II'ye tarihlenen mezarda ele geçen mevcut pişmiş toprak kaplardan daha eski olan örnekler[1102], mezarın her zaman uzun bir zaman kullanıldığını göstermez. Erken döneme ait olan kapların, yeniden kullanılmış olabileceği de düşünülebilir.

[1097] OTÇ I: J23 açması (B2 mezarı), K24 açması (B3 mezarı); OTÇ II: M24 açması (B2 ve B4 mezarı), L24 açması (B7 ve B3 mezarı); OTÇ II-GTÇ: N24 açması (B1, B2, B3, B5, B7 ve B9 mezarı) (Thissen 1988: 154, Tablo 12).
[1098] Thissen 1988: 145, 150.
[1099] Thissen 1988: 146, 149.
[1100] Thissen 1988: 146.
[1101] Meijer 1996: 183.
[1102] Meijer 1995: 76.

Höyüğün güneyinde V42 açmasındaki çalışmalarda açmanın kuzey kısmında, koruyucu bir duvarın kalıntıları tespit edilmiştir. Yoğun yanık izlerinin görüldüğü kalıntılar, güney yerleşiminin bu kısmının şiddetli bir yangınla sona erdiğini göstermiştir. Bu durumu ortaya çıkarmak için açılan V41 açmasında, geç OTÇ II kalıntıları arasında, iki genç bireyin mezarı tespit edilmiştir[1103]. Bunlardan biri, basit toprak mezara, pişmiş topraktan yapılmış bir kadeh ile birlikte gömülmüştür **(Lev.130ç)**[1104].

III.2.4.1.2.2. Çömlek Mezarlar

1981-1984 yıllarında yapılan kazılarda 17 adet, 1995 yılında 4 adet olmak üzere toplam 21 adet çömlek mezar açığa çıkartılmıştır.

İlk dönem kazılarında ortaya çıkartılan mezarlardan 8'i çocuk, 7'si bebek, 1'i fetus (?), 1'i ise tanımlanamayan bireye aittir[1105]. Mezarlarda tekli gömme yaygınken, bir mezara 2 çocuk **(Lev.125a)**, diğerine ise 5 bebek gömülmüştür[1106]. Çömleğin içine dört, dışına bir olmak üzere[1107], en az 6 aylık 5 bebek yerleştirilmiştir. Çömleğin dışında olan birey, mezar çömleği ve duvar arasında sıkışmış durumda ortaya çıkartılmıştır[1108]. Çömleğin içindeki bireylerden birinin kayıp olan ön kol kemiği, çömleğin dışında; çömleğin dışındaki bireyin eksik olan bacak kemiği ise çömleğin içinde tespit edilmiştir. Bu durumda, bebeklerin etleri çürüdükten sonra gömüldüğü anlaşılmıştır[1109].

Çömlek mezarlardan yalnızca 4'ünün üzeri kapatılmış olup, mezarların üzerinin kapatılmasında seramik parçası, tabak **(Lev.126ğ)** ve öğütme taşı kullanılmıştır[1110]. Çocuk mezarlarında kemikler parçalı ve dağınık durumda olduğu için yatış pozisyonları belirlenememiştir. Yalnızca bir mezarda birey, doğu-batı yönünde, yüzü güneye dönük,

[1103] Meijer 1996: 185. Bu mezarlar, koruyucu duvarın kullanım dışı olmasından sonraya ve bu alanın yeniden yerleşilmesinden önceye tarihlenmiştir. Bu mezarlarda ele geçen pişmiş toprak kaplar, höyük üzerinde OTÇ II'nin başlarına tarihlenen bazı mezarlarda bulunan kaplarla çağdaşlık gösterir (Meijer 1997: 122).
[1104] Meijer 1996: 185.
[1105] Thissen 1988: 145-150, 151, 153.
[1106] Thissen 1988: 146-147.
[1107] Thissen 1988: 156.
[1108] Thissen 1988: 146.
[1109] Thissen 1988: 156.
[1110] Thissen 1988: 146-148.

kolları ve bacakları bükülmüş şekilde gömülmüştür[1111]. 4 mezarda ele geçen mezar eşyaları, pişmiş topraktan iki testi **(Lev.127d-e)**, bir şişe **(Lev.127g)**, bir kadeh **(Lev.127k)**, bronzdan iki gözlü iğne **(Lev.127ğ)**, bir yüzük **(Lev.127h)**, iki bilezik **(Lev.127i-j)** ve çeşitli boncuklardan **(Lev.127n)** oluşur[1112]. Bebek mezarlarına bakıldığında yalnızca bir mezarda, bireyin yatış yönünün batı-doğu olarak belirlendiği görülür. Bu mezarlarda yalnızca pişmiş toprak bir çömlek ele geçmiştir **(Lev.127f)**[1113]. Fetus (?) birey ise, sağ tarafı üzerine, doğu-batı yönünde, yüzü kuzeye dönük şekilde yatırılmıştır[1114].

İkinci dönem kazılarında, K24 açmasında güney odalardan birinde ortaya çıkartılan basit toprak mezarın, birkaç metre ilerideki bir çocuğa ait çömlek mezarla **(Lev.130a)** çağdaş olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bu çocuğun yerleştirildiği çömlek, höyüğün güney yamacı üzerindeki V42 açmasında bir çocuğa ait çömlek mezarla da eşzamanlıdır[1115]. K24 ve V42 açmalarındaki çocukların gömüldüğü çömlekler **(Lev.130a-b)** birebir aynı formda olup, mezar kaplarını aynı çömlekçinin yapmış olduğu düşünülmektedir[1116]. L23 açmasında da odaların tabanları altında çocuk mezarları ortaya çıkartılmıştır. Bunlardan biri çömlek içine yerleştirilmiş olup, OTÇ I'e tarihlenmiştir **(Lev.130d)**[1117]. Diğer çömlek mezar, V41 açmasında, geç OTÇ II kalıntıları arasında ortaya çıkartılmış olup, bir çömleğin içine yerleştirilen genç bir bireye aittir **(Lev.130c)**[1118].

[1111] Thissen 1988: 148.
[1112] Thissen 1988: 145-151.
[1113] Thissen 1988: 145, 147-148.
[1114] Thissen 1988: 149.
[1115] Meijer 1996: 183. Höyüğün güney kesiminde ortaya çıkartılan OTÇ II'ye tarihlenen masif kerpiç duvar, güneyden yerleşimi korur gibi görünmektedir (Meijer 1996: 184). Bu duvarla bağlantılı mezarlardan biri olan bu çocuk mezarındaki bireyin, taşlayarak öldürme olayında buraya düştüğü belirlenmiştir. Bu durumda yerleşimin terk edilme dönemine girdiği anlaşılmış, ancak bu dönemin uzunluğu henüz araştırılmamıştır (Meijer 1996: 185).
[1116] Meijer 1996: 183-184.
[1117] Meijer 1996: 184.
[1118] Meijer 1996: 185.

III.2.4.1.2.3. İnşa Edilmiş Mezarlar

III.2.4.1.2.3.1. Etrafı Kerpiçle Çevrili, Üzeri Seramik Parçalı Mezar

L24 açmasında B6 mezarı, taban altında açığa çıkartılmış olup, mezarın mimariyle olan ilişkisi belirlenememiştir[1119]. Kerpiçlerle çevrili mezar çukurunda yetişkin bireyin vücudu, iki kırık tekne parçasıyla kapatılmıştır **(Lev.125b)**[1120]. Birey, doğu-batı yönünde ve yüzü güneye bakar şekilde yatırılmıştır[1121]. Mezar eşyası olarak pişmiş toprak bir kadeh **(Lev.127l)** ve omuzun altında bronzdan gözlü iğne **(Lev.127m)** ele geçmiştir[1122].

III.2.4.1.2.3.2. Etrafı Kerpiçle Çevrili, Üzeri Kerpiçle Kapatılmış Çömlek Mezar

N24 açmasında, mezar çukuru kerpiçle çevrildikten sonra, mezar çömleği çukura kuzey-güney yönünde yerleştirilmiştir **(Lev.128a)**. Çömlek mezarın üzeri, pişmiş toprak bir kapla kapatıldıktan sonra **(Lev.128b)**, mezar kerpiçlerle örtülmüştür. Mezara gömülen çocukla birlikte 2 adet kemik iğne **(Lev.128ç-d)**, çeşitli boncuklar **(Lev.128e)**, kaburgaları arasında taş bir pendant, mezarı örten kabın içinde ise pişmiş toprak bir kadeh **(Lev.128c)** ele geçmiştir[1123].

III.2.4.1.2.4. Kerpiç Oda Mezarlar

Mezarlar N24 açmasında açığa çıkartılmış olup, biri ev ile ilişkiliyken, diğeri mimariyle bağlantılı değildir. Ev terk edildikten sonra, evin güney ve batı duvarına paralel şekilde, dikdörtgen bir yapı inşa edilmiş, üzeri kerpiçle kapatılmıştır **(Lev.125c)**. Mezara dönüştürülen bu dikdörtgen yapının[1124] güneyine, kuzeydoğusuna ve kuzeybatısına üç birey gömülmüş[1125]; ilk gömülen bireylere ait kemiklerin mezarın bir tarafında toplanması, bunların ardışık olarak gömüldüğünü düşündürmüştür **(Lev.125ç)**[1126]. Bireyler farklı pozisyonlarda, fakat kuzeydoğu-güneybatı ve kuzeybatı-güneydoğu yönünde yatırılmıştır. İki mezarda ele geçen mezar eşyaları, gömülen

[1119] Thissen 1988: 149.
[1120] Thissen 1988: 156.
[1121] Thissen 1988: 149.
[1122] Thissen 1988: 149, 156.
[1123] Thissen 1988: 151.
[1124] Thissen 1988: 156-157.
[1125] Thissen 1988: 150-151, B3, B5, B6 mezarları.
[1126] Thissen 1988: 156-157.

bireylerin baş çevresinde olup, pişmiş toprak bir kadeh **(Lev.128g),** bir çanak **(Lev.128ı)** ve bronz bir iğneden **(Lev.128f)** oluşur[1127].

Herhangi bir mimariyle ilişkili olmayan mezar ise, iki sıra yüksekliğinde kerpiçle çevrilmiş; daha sonra üzeri kerpiç parçalarıyla kapatılmıştır **(Lev.125d)**. Yetişkin birey mezara kuzeydoğu-güneybatı yönünde, dorsal pozisyonda, sağ kolu karın üzerinde, sol kolu göğüs kısmına doğru bükülmüş şekilde yatırılmıştır **(Lev.125e)**. Mezar eşyaları, sol omzun yanında pişmiş toprak bir çömlek **(Lev.128ğ)** ve çömleğin içinde ele geçen kadehten **(Lev.128h)** oluşur[1128].

Hammam et-Turkman'da yaygın olarak ele geçen mezar eşyaları, pişmiş toprak kaplardan oluşur. Diğer mezar eşyaları, bronzdan yapılmış iğneler, bilezikler ve yüzükler, kemik iğneler ile boncuklar olup, bunların ölen kişiye ait kişisel eşyalar olduğu düşünülmektedir[1129].

Mezarların tümü, tabanların ya da sıkıştırılmış yüzeylerin altına yerleştirilmiştir. Yerleşimde çocuk mezarları çoğunlukta olup, çocukların bir kural olarak yaşanan alanların tabanı altına gömüldüğü sonucuna varılsa da, çocukların yalnızca yerleşim içine, yetişkinlerin ise yerleşim dışına gömüldüğünü gösteren yeterli kanıt bulunmamaktadır[1130]. Höyük çevresinde yapılan geniş çaplı araştırmalarda da böyle bir mezarlık alanına rastlanmamıştır[1131].

III.2.4.2. TELL BI'A (*TUTTUL*)

III.2.4.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Bi'a, Balih ve Fırat nehirlerinin birbirine karıştığı taşkın ovasının kenarında yer alan, 650x750 m boyutlarıyla büyük bir yerleşimdir. Kazılar, 1980 yılında E. Strommenger yönetiminde başlatılmıştır. Eski Akkad, III. Ur ve Eski Babil dönemlerine ait belgelere göre, Tell Bi'a önemli bir şehir olan "*Tuttul*" ile eşleştirilirken, yerleşimde ele geçen tabletler de bu lokalizasyonu doğrulamaktadır[1132].

[1127] Thissen 1988: 150-151.
[1128] Thissen 1988: 153.
[1129] Thissen 1988: 159.
[1130] Meijer 1996: 183; Thissen 1988: 155.
[1131] Meijer 1996: 183.
[1132] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 1.

Tell Bi'a'da OTÇ'ye tarihlenen mezarlar E Tepesi'ndeki A sarayında ve C Tepesi'ndeki tapınakta ortaya çıkartılmıştır **(Lev.131a-b, 132)**[1133].

III.2.4.2.2. Mezarlar

III.2.4.2.2.1. Basit Toprak Mezarlar

A Sarayı'nda 5 numaralı avlunun tabanı altına kazılmış olan çukurda toplu mezar keşfedilmiştir[1134]. Mezar, yaklaşık 80 bireyin kalıntılarını içermektedir **(Lev.133)**. Bazı bireyler mezarlara özenli şekilde yatırılmışken, bireylerin çoğu çukura hızlıca atılmış gibi görünmektedir[1135]. Antropologlar, iskeletlerin çoğunda gelişmiş bir vücut yapısı ve kısmen iyileşmiş yaraları tespit etmesi nedeniyle, buraya gömülen bireylerin askerlere ait olduğunu düşünmesine karşın[1136], kazılarda iskeletlerle birlikte herhangi bir silah ya da zırh gibi eşyalar ele geçmemiştir[1137]. Toplu mezarın üzerindeki çukurda, tablet parçaları, silindir mühür baskılı kil topakları içeren küllü döküntü toprak tabakası ortaya çıkartılmıştır[1138]. Mühür baskıları Eski Babil stilinde olup[1139], tabletler ve mühür baskıları dışında ele geçen çok sayıda Habur mal grubu ve diğer çanak çömlekler, OTÇ'ye tarihlenmektedir[1140].

A sarayı içinde 5 numaralı avluda bulunan iki bağlantısız odanın planı, Mari'de ortaya çıkartılan iki oda mezara benzetilmiş[1141], ancak Tell Bi'a'da insan kalıntıları ya da mezar eşyası bulunmamıştır. Bu durumda mezarın hiç kullanılmadığı ya da kapatıldıktan kısa bir süre sonra tamamen soyulduğu düşünülmüştür[1142].

4'ü A Sarayı'nda 4, 6'sı C Tapınağı çevresinde olmak üzere toplam 10 adet basit toprak mezar tespit edilmiştir **(Lev.131b)**. A Sarayı'nın doğusunda, güney ve kuzey bölümünde, 2 yetişkin ve 2 bebek mezarı ortaya çıkartılmıştır. Yetişkinler kuzey-güney yönünde, sol tarafları üzerine, yarı hoker pozisyonunda yatırılmışlardır **(Lev.134a-b; 135a-b)**. Mezarlarda bireylerin başlarının çevresinde ya da ağız kısmına yakın şekilde

[1133] Miglus ve Strommenger 2002; Strommenger ve Kohlmeyer 1998.
[1134] Strommenger 1991: 13.
[1135] Strommenger 1991: 8, 13.
[1136] Strommenger 1991: 15.
[1137] Strommenger 1991: 15.
[1138] Strommenger 1991: 15; Strommenger vd. 1989: 15.
[1139] Strommenger vd. 1989: 15.
[1140] Einwag 1993: 44.
[1141] Margueron 1984.
[1142] Strommenger 1991: 13, Abb.3.

pişmiş toprak bir şişe ele geçmiştir **(Lev.135a-b)**[1143]. Bebek mezarlarından biri avlunun güneydoğu köşesinde, diğeri N alanının kuzeydoğusunda ortaya çıkartılmıştır. Bebek mezarlarında da ortak mezar eşyası pişmiş toprak şişeler olup, bir mezarda iki adet gümüş halka ele geçmiştir[1144].

C Tapınağı çevresinde 6 adet basit toprak mezar açığa çıkartılmıştır **(Lev.132)**. İki mezar, en erken evrede tapınağın kuzey duvarının dış kısmını ve kısmen temelini tahrip etmiştir. Mezarlarda 4 adet pişmiş küçük çömlek **(Lev.136n-p)** ve büyük bir çömlek ele geçmiştir. Mezarlar, C Tapınağı'ndan daha geç olup[1145], mezarlarda bulunan pişmiş toprak kaplar, Eski Babil Dönemi'ne tarihlenmektedir[1146].

C Tapınağı çevresinde ortaya çıkartılan diğer üç mezar, tapınağın hemen kuzeyindeki avlu benzeri alanda (AO) yer alır. Mezarlarda 5 adet pişmiş toprak çömlek **(Lev.136c-d)**, 2 şişe **(Lev.136g)**, 1 fincan, 1 ayak, 2 iğne **(Lev.136ı-i)** ele geçmiştir[1147].

AU alanında, mimariyle bağlantılı olmayan alanda bir basit toprak mezara iki bebek, yalnızca bir çömlekle birlikte gömülmüştür[1148].

III.2.4.2.2.2. Çömlek Mezarlar

E Tepesi'nde, A Sarayı'nın kuzeyinde 5 **(Lev.134ç-e; 135c-ç)**, doğusunda 1, batısında 3 adet; B Tepesi'nde 1 adet olmak üzere toplam 10 adet çömlek mezar ortaya çıkartılmıştır.

Çocukların ve bebeklerin gömüldüğü çömlek mezarlara tekli gömmenin olduğu, yalnızca bir mezara 13 bebeğin gömüldüğü dikkati çekmektedir. Tekli gömülen bireyler, sağ tarafları üzerine, yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır[1149]. Çömleklerin güney-kuzey **(Lev.134e; 135c)**[1150] ve doğu-batı yönünde[1151] yerleştirildikleri görülür. Çömlekler çoğunlukla tam durumdayken **(Lev.135d-f)**, iki mezar çömleğinin dibi

[1143] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 24-25, 27.
[1144] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 28.
[1145] Miglus ve Strommenger 2002: 67-68, 110.
[1146] Miglus ve Strommenger 2002: 110.
[1147] Miglus ve Strommenger 2002: 67-68.
[1148] Miglus ve Strommenger 2002: 68, 110.
[1149] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 24.
[1150] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 27.
[1151] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 25.

olmayıp **(Lev.135g-ğ)**, ağızları seramik parçasıyla kapatılmıştır[1152]. Bir mezarda ise küçük bir çömlek, mezarın ağzını kapatmak için kullanılmıştır **(Lev.134e; 135c)**[1153]. Çömlek mezarların içinde genellikle mezar eşyasına rastlanmamıştır. Mezarların dışında ise yaygın olarak pişmiş toprak küçük çömlekler **(Lev.136ğ-h)** ve daha az sayıda tabaklar **(Lev.136e-f)** ele geçmiştir[1154]. Ender görülen mezar eşyaları bronz bilezik **(Lev.136j)**, taş objeler ile kavkı ve frit boncuklardır **(Lev.136k-m)** [1155].

Çömlek mezarlardan birinde, mezara 7'si kız, 5'i erkek ve 1'inin cinsiyeti belirlenememiş olan 1-1,5 aylık 13 bebek gömülmüştür.[1156].

III.2.5. HABUR BÖLGESİ

Habur Bölgesi'nde OTÇ'ye tarihlenen mezarlar Chagar Bazar[1157], Tell Mozan[1158], Tell Arbid[1159] ve Tell Barri'de[1160] ortaya çıkartılmıştır.

III.2.5.1. CHAGAR BAZAR

III.2.5.1.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Chagar Bazar, modern Amuda'nın 25 km güneyinde, Kamışlı'nın ise 40 km güneybatısında, Amuda'dan Haseke'ye giden yol üzerinde yer alır. Höyük 400x300 m boyutlarında ve 21 m yüksekliğindedir[1161]. 1935-1937 yıllarında Max Mallowan tarafından başlatılan kazılar, 1999-2002 yıllarında Liege Üniversitesi ve Suriye Eski Eserler Dairesi tarafından sürdürülmüştür[1162]. Chagar Bazar'da Halaf, GKÇ, ETÇ ve OTÇ yerleşimleri ortaya çıkartılmıştır. Yerleşimin I. katı, MÖ II. binyılın başlarına tarihlenmiştir[1163]. Evrelere ayrılan I. katta Erken Evre MÖ 1800-1750, Erken Geçiş

[1152] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 10, 25.
[1153] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 27-28.
[1154] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 24, 27-28.
[1155] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 27-28.
[1156] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 28.
[1157] Mallowan 1936, 1937, 1947; McMahon vd. 2001.
[1158] Ramos 2005; Wissing 2012.
[1159] Koliński 2010, 2011; Wygnańska 2011, 2012.
[1160] Pecorella 1998.
[1161] Mallowan 1936: 5.
[1162] McMahon vd. 2001: 201; 2005:1.
[1163] Mallowan 1937: 95; 1947: 82-84; McMahon vd. 2001; 2005.

Evresi MÖ 1750-1700, Geçiş Evresi MÖ 1700-1650, Geç Evre MÖ 1650-1550'ye tarihlenmiştir[1164].

III.2.5.1.2. Mezarlar

Chagar Bazar'da I, IV ve V. katlarda mezarların çoğunda yetişkin gömütleri tespit edilmiştir[1165].

Yerleşimde ortaya çıkartılan mezarlarda ölüler, hoker ve dorsal pozisyonda gömülmüştür. Bir kural olarak 1 m ya da daha az derinlikte olan mezarlar, evlerin tabanları altındadır. Bebek mezarları bazen 1 metreden daha derin çukurlara yerleştirilmiştir. En derin olan mezarlar, yükseklikleri daha derin kazılmalarını gerektirdiği için tonozlu olanlardır. Mezarların yönü, çoğunlukla oda duvarlarının yönüyle paraleldir. Başın yönlendirilmesiyle ilgili herhangi bir kural bulunmamaktadır. Ele geçen mezar eşyalarının çoğu MÖ 1900-1600'e tarihlenmiştir[1166].

I. katta 4'ü Erken Evre'ye, 18'i Erken Geçiş Evresi'ne, 17'si Geçiş Evresi'ne, 6'sı Geç Evre'ye, 7'si evresi belirtilmemiş olmak üzere toplam 52 adet mezar açığa çıkartılmıştır.

Erken Evre mezarlarında çoğunlukla birer adet boyalı ve boyasız kap, daha ender olarak bakır iğne ele geçmiştir[1167]. Bir mezarın üzerindeki tabanda ele geçen çivi yazılı tablet ise, mezarı Babil 1. Sülale Dönemi'ne tarihlemiştir[1168].

Geç Evre mezarlarında çoğunlukla birer adet boyalı ve boyasız kap ile bakır iğneler ele geçmiştir[1169].

Geç Evresi'ne tarihlenen mezarlardan[1170], bir mezar kırılmış tekne mezar türündedir[1171]. Mezar eşyalarının çoğunluğunu, boyalı pişmiş toprak kaplar oluşturmakla birlikte, bakırdan iğnelere, delici uçlara ve süzgeçlere birkaç mezarda

[1164] Mallowan 1947: 83-84.
[1165] Mallowan 1936: 18.
[1166] Mallowan 1937: 117-118.
[1167]Mallowan 1937: 119-120, 122-123. Yayında yalnızca bir mezarın üzerinin kerpiçlerle kaplandığı belirtilmiştir (Mallowan 1937: 122, G151).
[1168] Mallowan 1937:119, G111.
[1169] Mallowan 1937: 118-119, 121-122.
[1170] Mallowan 1937: 119-122.
[1171] Mallowan 1937: 121, G136.

rastlanmaktadır[1172]. Tonozlu bir oda mezar içinde ise, Babil 1. Sülale Dönemi'ne ait çivi yazılı bir tablet ele geçmiştir[1173].

III.2.5.1.2.1. Oda Mezarlar

III.2.5.1.2.1.1. Dromoslu Oda Mezarlar

G alanında kuzey-güney yönünde giden bir ara yol, alçak dar duvarlarla iki taraftan korunur **(Lev.137f)**. Bu duvarlar, derin kül tabakası, çukurları ve mezarları olan bir avluyu sınırlandırır. Alanda yapılar, taş döşemeleri, kapı girişleri, yenilenen duvarları ve tabanlarıyla alt evrelere sahiptir. Taban üzerindeki buluntular ve mezarlarda ele geçen Habur çanak çömlekleri, MÖ II. binyılın başlarına işaret eder. G alanında, batıdaki avlunun altında, mezar odası ve dikdörtgen biçiminde derin dromosu olan üç mezar ortaya çıkartılmıştır[1174]. Mezarlar oval, kesitleri çan şeklindedir. Mezarlara bir yetişkin, çoğunlukla iki veya dört çömlekle, bazen bronz ya da kurşun iğnelerle ve ender olarak da boncuk ve diğer objelerle birlikte gömülmüştür[1175] **(Lev.137g-ğ)**.

III.2.5.1.2.1.2. Tonozlu Oda Mezarlar

I. katta evlerin tabanları altında iki adet tonozlu kerpiç mezar ortaya çıkartılmıştır[1176]. Bu mezarlardan birinde (G1) birey doğu-batı yönünde yatırılmış olup, 9 adet boyasız, 1 adet boyalı olmak üzere toplam 10 adet pişmiş toprak kapla birlikte gömülmüştür[1177]. Diğer mezar (G137) 20 numaralı odanın tabanı altında olup, antik dönemde soyulmuştur **(Lev.137a)**. Mezarın kapısı kerpiçlerle kapatılmıştır. Mezarda birey, başı kuzeydoğuda olmak üzere kuzeydoğu-güneybatı yönünde yatırılmıştır. Başının yanında taş bir blok bulunmaktadır. Mezarda boyalı **(Lev.137b)** ve boyasız **(Lev.137c)** olmak üzere 2 adet pişmiş toprak kap ele geçmiştir[1178].

[1172] Mallowan 1937: 119-122.
[1173] Mallowan 1937: 121, G139.
[1174] McMahon vd. 2001: 212, Mezar 10, 11 ve 13.
[1175] McMahon vd. 2001: 212.
[1176] Mallowan 1936: 14.
[1177] Mallowan 1936: 55.
[1178] Mallowan 1937: 121.

MÖ 1750-1700'e tarihlenen Erken Geçiş Evresi'nde, boyalı Habur kapları içeren[1179] 18 adet mezar açığa çıkartılmıştır[1180]. Mezarlardan 4'ü tonozlu oda mezardır[1181]. Mezarlarda çoğunlukla boyalı ve boyasız kaplar, daha ender olarak bakır süs eşyaları (iğne, balta, mızrak, hançer, bilezik), akik, kavkı ve kuartz boncuklar ele geçmiştir[1182]. G154 mezarı, 9 numaralı odanı altında ortaya çıkartılan tonozlu oda mezardır **(Lev.137ç)**. Antik dönemde soyulan mezarda boyalı **(Lev.137b)** ve boyasız **(Lev.137e)** olmak üzere 2 adet pişmiş toprak kap, 3 adet bakır mızrak ucu **(Lev.137d)**, akik ve kavkı boncuklar ele geçmiştir[1183].

Chagar Bazar'da bütün yerleşimde büyük oranda görülen Habur çanak çömleği, özellikle mezar eşyası olarak ele geçmiştir. Bu evrede ortaya çıkartılan iki mezardan G.206, geçiş evresinde, yapının tonozlu odasının kuzey bitiminde, taban altında ortaya çıkartılmıştır[1184]. G.203 mezarı ise, bulunduğu I. katın evinde bir platformu kesmiştir. Mezarda ele geçen vazolardan biri, 11 cm yüksekliğinde, siyah açkılı, boynun altında ve omzun üzerindeki birleşme yerinde yivlidir. Mezarda ayrıca, boyalı bir vazo da bulunmuştur. Bu evre, MÖ 1650-1600'e tarihlendirilmiştir[1185].

III.2.5.2. TELL MOZAN (URKESH)

III.2.5.2.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Kuzeydoğu Suriye'de büyük bir yerleşim olan Tell Mozan'da, G. Buccellati ve M. Kelly-Buccellati yönetiminde yapılan kazılar 1984 yılında başlamıştır. Bu yıllarda, buranın antik "*Urkiş*" şehri olduğu önerilmiş, bu tez 1995 yılında, sarayda ele geçen çok sayıda mühür baskısında, Hurrice "Tupkish" adını taşıyan "Urkiş'in yöneticisi" adının geçmesiyle kanıtlanmış; yazılı belgelerde Hurrice başka kral isimlerine de rastlanmıştır[1186].

[1179] Mallowan 1947: 84.
[1180] Mallowan 1937: 118-123.
[1181]Mallowan 1937: 120-122, G133, G141, G143, G154. Yayında diğer mezarların türüyle ilgili bilgi verilmemiştir.
[1182] Mallowan 1937: 118-123.
[1183] Mallowan 1937: 122.
[1184] Mallowan 1947: 84.
[1185] Mallowan 1947: 250.
[1186] Buccellati ve Kely-Buccellati 2007: 141.

Höyük ve dış kentten oluşan yerleşimde, höyük 28 m yüksekliğinde ve 600 m uzunluğundadır. Yaklaşık 1.5 km uzunluğunda olan dış kentte, farklı yerlerde yapılan kazılar, buranın farklı şekillerde kullanıldığını göstermiştir. Dış kentte evler, yönetici yapıları, mezarlar bulunmaktadır[1187].

Tell Mozan'da Halaf, Erken Sülale I-III, Akkad, III. Ur / İsin-Larsa, Eski Babil ve Mitanni dönemlerine ait kalıntılar açığa çıkartılmıştır[1188]. Yerleşim, MÖ III. binyılda 130-150 hektarla en büyük sınırlarına ulaşmıştır. MÖ II. binyılda yaklaşık 30 hektar olan yerleşim, bir tapınakla dini önemini korumuş ve yaklaşık MÖ 1300'lerde terk edilmiştir[1189].

III.2.5.2.2. Mezarlar

1998-2001 yılları arasında Alman kazılarında ortaya çıkartılan 69 mezar, MÖ 2400'den MÖ II. binyılın üçüncü çeyreğine kadar tarihlenmiştir[1190]. Mezarlardan 37'si basit toprak mezar, çömlek mezar ve kerpiç sanduka mezarları içeren ETÇ'ye, 31'i ise OTÇ'ye aittir. OTÇ'de önceki dönemin mezar türleri devam ederken, kerpiç ya da taştan yapılmış oda mezarlara çoklu gömme uygulaması ortaya çıkar. Mezar odaları, çoğu kez evlerin içindeyken, iki oda mezar, kerpiç sanduka mezarlar ve basit toprak mezarlarla çevrili açık bir alanda birlikte bulunmuştur[1191].

III.2.5.2.2.1. Basit Toprak ve Çömlek Mezarlar

Habur Dönemi mezarları, yerleşimin AA alanında ve A15 ve A16 karelerinde ortaya çıkartılmıştır **(Lev.138a-b)**. Yerleşimin stratigrafisine göre, 12 mezar Erken Habur Dönemi'ne, 8 mezar Geç Habur Dönemi'ne tarihlenmiştir[1192]. Bu dönemde, tek bireyli basit toprak mezarlar, bebek ve yeni doğanların gömüldüğü çömlek mezarlar, ikincil ve toplu mezarların çağdaş olarak kullanıldığı görülmektedir. Bireylerle birlikte mezarlara, pişmiş toprak çömlekler, çanaklar ve sıklıkla süs eşyaları bırakılmıştır. Mezar eşyalarının niteliği ve türü, bebekler ve yeni doğanlar hariç olmak üzere, her

[1187] Buccellati ve Kely-Buccellati 2004: 6, 8.
[1188] Buccellati ve Kely-Buccellati 2004: 5.
[1189] Buccellati ve Kely-Buccellati 2007: 141.
[1190] Wissing 2012: 111.
[1191] Wissing 2012: 111.
[1192] Ramos 2005: 33.

mezar içinde değişmektedir. Bebek ve yeni doğan bireylerde, pişmiş toprak bir kaptan başka nadiren mezar eşyası bırakıldığı görülmüştür. Erken Habur katı, daha yüksek oranda kadın ve çocuk bireylerin mezarlarını içerirken, Geç Habur evresi boyunca kadınlar ve erkekler aynı alan içinde gömülmüşlerdir. Ölen kişiler, yapıların içine ya da yapı tabanlarının 15-20 cm altına yerleştirilmiştir. Mezarların yakınında ortaya çıkartılan hayvan kemikleri ve ocak yapılarının, ölüye sunuların yerleştirilip toplu yemeğin yenildiği bir ritüel aktivitesine işaret ettiği düşünülmektedir[1193]. Çocuk mezarlarının yanında, üzerinde ya da altındaki yapılarla ilişkili ocağın olması, Erken ve Geç Habur katlarında görülen ortak bir özelliktir[1194].

Tell Mozan'da Erken Habur mezarlarından birinde, en az altı bireyin kalıntılarını içeren ikincil gömme uygulaması görülmektedir. Açığa çıkartılan kemiklerin tamamen eklemsiz ve karışık durumda olması, bireyler mezara koyulmadan önce çürümenin gerçekleştiğini ortaya koymuştur[1195].

III.2.5.2.2.2. Oda Mezarlar

Tell Mozan'da MÖ II. binyılın ilk yarısına ait tabakalarda toplu mezarlar ortaya çıkartılmıştır[1196]. Bunlardan 4'ü yer altındaki dromoslu oda mezarlar, 3'ü ise yer üzerindeki oda mezarlardır[1197].

III.2.5.2.2.2.1. Yer Altında Bulunan Dromoslu Oda Mezarlar

Ortaya çıkartılan dromoslu oda mezardan biri (Mezar 4) taştan yapılmış olup, üzeri üç sal taşıyla kapatılmıştır **(Lev.139a-b)**. Oda içinde en az sekiz bireyin kemikleri, mezarın güney duvarına itilmiş şekilde açığa çıkartılmıştır. Daha sonraki gömme için hazırlanmış olan mezarda, küpeler, bilezikler, boncuklar, bronz iğneler, bronzdan yapılmış bir hançer, minyatür bir bronz balta, obsidyen bıçak sapı ve bir araba modeli ele geçmiştir. Ayrıca insan kemikleri arasında ve odanın kuzey kısmında, ayrı bir şekilde duran pişmiş toprak kaplar da bulunmuştur[1198]. Mezarın dromos kısmında ise 23

[1193] Ramos 2005: 33.
[1194] Ramos 2005: 33.
[1195] Ramos 2005: 34.
[1196] Wissing 2012: 113, 119.
[1197] Wissing 2012: 113.
[1198] Wissing 2012: 113.

pişmiş toprak kap ve hayvan kemikleri ortaya çıkartılmıştır **(Lev.139b)**. Kapların üç farklı seviyede bulunması **(Lev.139b-ç)**, mezarın yeniden açılması ile karıştırılmadan kalan kapların stratigrafisini vermektedir.

Dromoslu diğer üç oda mezardan ikisinde de, pişmiş toprak kaplar ve kişisel eşyalar ele geçmiştir. Mezarlar içinde ele geçen çok sayıda kap, yer altı oda mezarları dışındaki diğer mezarlarda açığa çıkartılmadığı için, gömme sonrası olası "*kispum"*un, yer altı oda mezarlarıyla sınırlı olduğu, en azından bu yerleşim için söylenmektedir[1199].

III.2.5.2.2.2.2. Yer Üzerinde Bulunan Oda Mezarlar

Bu gruba giren 3 oda mezardan biri olan 37 numaralı mezar, en erken toplu mezardır **(Lev.140a-c)**. Kerpiçlerden yapılan 2x2.5 m boyutlarındaki oda mezarın tabanı 0.4 m derinde olup, üzeri bir kemerle örtülmüştür. İki bireyin gömüldüğü mezarda, 6-8 yaşlarında bir çocuğa ait kemikler, mezarın ortasında yayılmış durumdayken, yaşlı erkek birey hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Lev.140c)**. Bireyler, pişmiş toprak kap, bilezik, küpe ve bronz hançer gibi kişisel eşyalarıyla birlikte gömülmüştür. Bu mezar türünün, Tell Mozan'da MÖ II. binyılın başlarında ortaya çıktığı görülmüştür[1200].

Tell Mozan'da her tabakada, ölülerin hoker pozisyonunda, pişmiş toprak kaplar ve kişisel eşyalarıyla birlikte gömüldüğü görülmektedir. Bu durum, çok sistemli ortaya çıkan ve uzun süren bir geleneği yansıtmaktadır[1201].

III.2.5.3. TELL ARBID

III.2.5.3.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Arbid, Yukarı Habur havzasında, Kamışlı'nın 45 km güneyinde ve Haseke'nin yaklaşık 50 km kuzeydoğusunda yer alır[1202]. Toplam boyutu 38 hektar olan yerleşim, 440x300 m boyutlarında ve 30 m yüksekliğinde olan höyük ile, höyüğün batı kısmında bulunan 220x360 m boyutlarında bir aşağı şehirden oluşur[1203].

[1199] Wissing 2012: 114.
[1200] Wissing 2012: 117.
[1201] Wissing 2012: 118.
[1202] Bieliński 1997: 203.
[1203] Bieliński 1997: 205.

İlk kazılar, 1936 yılında M. E. L. Mallowan tarafından yapılmıştır[1204]. İkinci dönem kazılar, 1996 yılında Varşova Üniversitesi'nin Akdeniz Arkeolojisi Polonya Merkezi ve Şam'da SAR Eski Eserler Genel Müdürlüğünce, P. Bieliński başkanlığında başlamıştır[1205]. 2008'de Adam Mickiewicz Üniversitesi'nden R. Kolinski projeye katılmıştır[1206].

Tell Arbid'te en erken yerleşim MÖ III. binyılın ilk yarısına (Ninive V Dönemi) tarihlenmekte olup, bu dönem boyunca yerleşim en büyük sınırlarına ulaşır. Akkad Dönemi'nden sonra yerleşimin boyutu küçülmüş ve MÖ II. binyılın ilk yarısında (OTÇ, yerel Habur kültürü), höyük dağınık evlerle kaplı olup, kısmen mezarlık olarak kullanılmıştır. GTÇ, Yeni Babil ve Helenistik dönemlerinde de yerleşim küçülmüştür[1207].

III.2.5.3.2. Mezarlar

Kazılarda ETÇ IVB-OTÇ II dönemlerine tarihlenen 52 mezar açığa çıkartılmıştır[1208]. Höyüğün üzeri (S alanı) ve kuzeydoğu yamaç üzerinde (SD alanı), ETÇ IVB-OTÇ II'ye tarihlenen gömütlerin yoğunluğu görülürken, OTÇ I-II'ye tarihlenen 13 mezar, höyüğün kuzeydoğu yamacındaki P alanında tespit edilmiştir **(Lev.141)**[1209].

OTÇ I mezarları, basit toprak **(Lev.143ç)**, çömlek **(Lev.143d)**, sanduka **(Lev.143b)**, üzeri baklava biçimde kapatılan kerpiç oda mezar **(Lev.142c-ç; 143c)** ve kuyu mezar **(Lev.142a,b)** türündeyken, OTÇ II'de çömlek, kerpiç oda mezar ve sahte kemerli oda mezar türü **(Lev.142d; 143a)** görülür[1210]. OTÇ II'de mezarlar ve yerleşimdeki çağdaş kalıntılar arasında açık bir ilişki bulunmamaktadır. Bu döneme tarihlenen mezarlar, OTÇ I mezarlarının yaklaşık 2 m güneydoğusundaki evlerin dışındaki alanda ve sahte kemerli oda mezar etrafında toplanmış, farklı mezar türlerinde küçük bir aile mezarlığı şeklindedir[1211]. Arbid'te en azından iki gömme alanı, MÖ III.

[1204] Mallowan 1937.
[1205] Bieliński 1997.
[1206] Koliński 2010.
[1207] Soltysiak 2010: 45.
[1208] Wygnańska 2012: 229.
[1209] Wygnańska 2012: 229-230.
[1210] Wygnańska 2012: 230.
[1211] Wygnańska 2011: 609, 2012: 230.

binyıl sonlarından MÖ II. binyılın başlarına kadar olan üç evre boyunca gömme geleneğinin devamı olarak sürekli kullanılmıştır[1212].

Aslında, OTÇ I evresinde görülen çömlek mezar, kuyu mezar ve sanduka mezarlar OTÇ II evresinde de kullanılmıştır. Ama mezar türlerindeki en büyük farklılaşma, OTÇ II evresi boyunca, girişin önünde bir dromosu olan sahte tonozlu oda mezarlarla başlar **(Lev.142d; 143a)**[1213]. Bu mezar türünün sık görülmesi, Tell Arbid'te Habur Dönemi'nin işareti olarak görülür. Yapımı fazla işgücü gerektiren bu mezarların, yüksek statüde kişilere ait mezarlar olduğu ve mezar türlerinin, farklı sosyal statüleri yansıtabileceği düşünülmektedir[1214]. Tonozlu oda mezarlara yetişkinler, çömlek mezarlara ise yalnızca iki yaşından küçük bebekler gömülmüştür.

Tell Arbid'te ikincil gömütler de tespit edilmiştir. İkincil gömütlerin ilk grubu, yeni gömülecek bireye yer açmak için eski bireylerin kemiklerinin mezarın bir tarafına itilmesiyle oluşmuştur. İkinci grupta ise gömülen bireylerin kemikleri anatomik düzende değildir. Anatomik düzende olmayan kemiklere dört mezarda rastlanmıştır[1215].

Çoklu gömmenin yapıldığı oda mezarlardan birinde, tek tırnaklı bir hayvan, mezar dromosunun önünde bir çukura, köpek iskeleti ise aynı mezarın dromosuna yerleştirilmiştir. Mezarlara tek tıknaklı hayvan ve köpek gömülmesi, Tell Arbid'te daha erken ve daha geç dönemde görülmeyen bir uygulamadır[1216].

Tell Arbid'te en erken gömütler, MÖ II. binyılın başlarında, aynı alanlarda bulunan bebeklere ait olup, bebekler yalnızca çömleklere gömülmüşlerdir. OTÇ I evresi mezarlarında genellikle pişmiş toprak bir kap ve bronz bir iğne ele geçerken, OTÇ II mezarlarında boyalı Habur kapları ile sıklıkla akik, frit veya farklı türlerdeki kabuklulardan yapılmış boncuklardan oluşan kişisel eşyalar bulunmuştur. Yetişkin kadınlar, standart olarak bronz bir iğne, nadir olarak da metal bir bilezik veya küçük bir

[1212] Wygnańska 2012: 234.
[1213] Wygnańska 2011: 608, 2012: 232.
[1214] Wygnańska 2011: 608.
[1215]Wygnańska 2011: 608.
[1216]Wygnańska 2011: 609. MÖ II. binyılın ilk yarısında tek tırnaklı tür içinde özellikle eşeklerin kurban edilmesi, Batı Sami ortamında ritüel öneme sahiptir. Bu varsayım, yalnızca kutsal alanda törensel olarak bırakılan OTÇ tek tırnaklı gömütlerinin gözlemine değil, çivi yazılı bazı kaynaklara da dayanır. Mari ve Tell al-Rimah'tan ele geçen mektuplara göre, tek tırnaklı türün kurban edilmesi, Amurru kabileleri arasındaki bir davranışın sonucudur. Bu durum, törensel kontekste ele geçmeseler de, bu hayvanların sembolik anlamını düşündürmüştür. Mari mektuplarından biri, bir köpek yavrusu ve yanında bir eşek kurbanından söz eder. Bu durumun ritüel olaylarının iki türünü gösterdiği belirtilir (Wygnańska 2011: 611).

boncukla, bebekler ise minyatür Habur kaplarıyla, bazen de birkaç boncukla birlikte gömülmüştür. Tell Arbid'te OTÇ II'de mezar eşyalarının az ve standart olması, mezar türlerinin çeşitliliğine karşıt olarak göze çarpar[1217]. Mezar eşyalarının çeşitliliği ve değerinin, gömülen bireylerin yaşı, cinsiyeti ve sayısından bağımsız gibi göründüğü belirtilmektedir[1218].

III.2.5.3.2.1. Basit Toprak Mezar

Habur Dönemi'ne ait açık alanda bulunan bir mezarda, 8 yaşlarında olan bir çocuk iskeleti ortaya çıkartılmıştır. Bireyin, ağzına yakın şekilde elinde boyalı bir testi ele geçmiştir[1219].

III.2.5.3.2.2. Çömlek Mezarlar

4 adet çömlek mezar ortaya çıkartılmış olup, mezarlara tekli ve çoklu gömme yapıldığı görülmektedir **(Lev.143d)**. Bir mezarda, kazıma bezemeli bir çömlek, yaklaşık 4 yaşlarında olan bir çocuğu gömmek için kullanılmıştır. Çocuk iskeletiyle bir boncuk ele geçmiştir. Olasılıkla mezar çömleğinin küçük olması nedeniyle, pişmiş toprak boyalı bir çömlek, bir fincan ve minyatür bir kap, çömlek içine değil de doğu duvarı kesen bir niş içine bırakılmıştır[1220].

Başka bir çömlek mezar, bir kuyu mezarın yan nişinde tespit edilmiştir. Mezar olarak kullanılan büyük bir çömleğe, küçük bir çocuk, yanında 3 adet pişmiş toprak çanak, 7 adet testicik, 26 adet boncuk ve bronz obje ile birlikte gömülmüştür[1221].

37/62 karesinde bulunan çizi bezemeli büyük bir çömlek mezara bir çocuk gömülmüştür. Mezar çömleğinin ağzı doğuya, çocuğun başı batıya doğru yönlendirilmiştir. Mezarda diğer çömlek mezarlardan farklı olarak pişmiş toprak kap ele geçmemiştir. Fakat mezarda iki adet bronz bilezik ve çeşitli malzemelerden yapılmış birkaç boncuk bulunmuştur[1222].

[1217] Wygnańska 2012: 234.
[1218] Wygnańska 2011: 608.
[1219] Koliński 2011: 91.
[1220] Koliński 2010: 113.
[1221] Koliński 2011: 91.
[1222] Koliński 2011: 91, 37/62/G5 mezarı.

Diğer çömlek mezar, en azından yaklaşık 3-5 yaşlarında dört çocuğa ait kemikleri içermesi açısından ilginçtir. Büyük çömlekte, mezar eşyası olarak pişmiş toprak kapların yanı sıra, çoğunlukla akik boncuklar, bakır bir tel parçası ve bir silindir mühür ele geçmiştir. Mührün stili ve üzerinde bulunan kompozisyonu, Geç Eski Cezire III dönemine tarihlenmiştir. Bu mühür, yapıldıktan birkaç yüzyıl sonra mezar içine koyulmuş olup, boncuk ya da amulet olarak kullanılmıştır[1223].

III.2.5.3.2.3. Sanduka Mezarlar

5 adet sanduka mezar, 37/60 karesinde ortaya çıkartılmıştır **(Lev.143b)**. Mezarlardan biri genç bir erkeğe aittir[1224]. İkinci mezarda iki pişmiş toprak kap, bronz bir iğne ve akik boncuklar ele geçmiştir. Kaplardan biri omuz kısmı boyalı çömlek, diğeri aşırı derecede yanmış durumda olan bezemesiz bir kaptır[1225]. Yaklaşık aynı tabakada tanımlanan diğer üç mezardan ikisi, açmanın batı kesitinde görülen ancak açığa çıkarılmayan mezarlardır[1226]. Üçüncü mezar, iskelet içermeyen boş bir mezar olup, üzeri kerpiçlerle kapatılmamıştır[1227].

III.2.5.3.2.4. Kuyu Mezarlar

4 adet kuyu mezardan 2'si 37/62 açmasında ortaya çıkartılmıştır **(Lev.142a-b)**. Mezarlar, plan ve özellik açısından benzerlik gösterir. İki mezar da Habur Dönemi yerleşimi ve onun kullanım dönemiyle ilişkili olan Locus 1'in tabanı altında açığa çıkartılmıştır. Her biri doğu duvarı içine giren bir niş ile sığ dikdörtgen kuyudan oluşur **(Lev.142a-b; 143h)**[1228].

III.2.5.3.2.5. Kerpiç Oda Mezarlar

Ortaya çıkartılan 10 adet mezardan 7'si üzeri baklava biçiminde kapatılan oda mezar, 3'ü ise sahte kemerli dromoslu oda mezarlardır[1229].

[1223] Koliński 2010: 113.
[1224] Koliński 2010: 113, 37/60/G1 mezarı.
[1225] Koliński 2010: 113-114, 37/60/G2 mezarı.
[1226] Koliński 2010: 114, 37/60/G6 ve G7 mezarları.
[1227] Koliński 2010: 114, 37/60/G3 mezarı.
[1228] Koliński 2010: 113.
[1229] Koliński 2010, 2011.

III.2.5.3.2.5.1. Üzeri Baklava Biçiminde Kapatılan Oda Mezarlar

Mezarların üzeri dikey olarak koyulmuş kerpiçlerle baklava biçiminde kapatılmıştır. Mezarlardan birinde 35-40 yaşında olan bir kadın, açık renk boya bezemeli pişmiş toprak bir kapla birlikte gömülmüştür[1230]. Benzer teknikte yapılmış başka bir mezarda **(Lev.142c)**, yaklaşık 30-35 yaşında bir kadın, pişmiş toprak boyalı bir testi ve bakır/bronz iğne ile birlikte açığa çıkartılmıştır. Mezarın yan duvarlarından birini oluşturan kerpiçlerin arasında bakır/bronz ok ucu da ele geçmiştir[1231].

Bu türün diğer mezarları, 37/59 açmasının güney kısmında yer almaktadır **(Lev.142c)**. Bunlardan biri[1232], kısmen daha erken olan mezarın[1233] güney duvarı altında ortaya çıkartılmıştır. G4 mezarı, 1.3 m uzunluğunda ve 0.5 m genişliğindedir. Güney duvarı altında yığın halinde bir yetişkine ait kemikler ortaya çıkartılmıştır. Bireyin kafatası, en üste yerleştirilmiştir. Bu mezar, bu türün mezar eşyası olmayan ilk örneğidir[1234]. İç boyutları 1.7x1.7m olan G5 mezarı, bireyin odanın batı tarafına yerleştirilmesi, başının batıya ve yüzünün kuzeye dönük olması gibi özellikleriyle G4'ten farklıdır. Hoker pozisyonunda yatırılan bireyin başına yakın şekilde, tanımlanamayan bir memeli hayvanın arka kısmı sunu olarak bırakılmıştır. Mezarda boyalı bir Habur çömleği, 22 cm uzunluğunda başlı bronz bir iğne ve farklı malzemelerden yapılmış yaklaşık 100 boncuk ele geçmiştir **(Lev.143ı)**[1235]. Aynı döneme ve büyük olasılıkla aynı mezarlığa ait olduğu düşünülen üç mezar da, 36/59 ve 36/60 karelerinde açığa çıkartılmıştır[1236].

III.2.5.3.2.5.2. Sahte Tonozlu Dromoslu Oda Mezarlar

35/61 açmasında, 10 m uzunluğunda ve 2.5 m genişliğinde, kemerli girişi ve tavanı olan iki oda mezar açığa çıkartılmıştır. Bunlardan biri, açmanın güneybatı köşesinde ortaya çıkartılmış olup, çoğu kısmı batı kesitte kalmıştır[1237]. Mezar, dıştan 1.75x1.75 m, içten 1.8x1.15 m boyutlarında dikdörtgen biçiminde olup, kurutulmuş

[1230] Koliński 2010: 114, 37/60/G4 mezarı.
[1231] Koliński 2010: 114, 37/60/G5 mezarı.
[1232] Koliński 2011: 89, 37/59/G4 mezarı.
[1233] Koliński 2011: 89, 37/59/G5 mezarı.
[1234] Koliński 2011: 89.
[1235] Koliński 2011: 89.
[1236] Koliński 2010: 114.
[1237] Koliński 2010: 114, 35/61/G1 mezarı.

kerpiçlerden inşa edilmiştir **(Lev.143a)**. Batı tarafında bir dromos ve kemerli girişten oluşur. Mezar odası, zemine kazılan çukur içine inşa edilmiş olup, çukurun derinliği en azından 2 m'dir. Dromos kısmı, sonraki bireyler için gerektiğinde mezara girişi sağlar. Odanın tabanında bir birey gömülmüştür. Kafatası olmayan bireyin vücudunun alt kısmı, duvarın batı köşesinde ortaya çıkartılmıştır. Birey hoker pozisyonunda, başı batıya, yüzü güneye bakar durumdadır. Üst gövdeye ait kemikler ise, odanın kuzey ve doğu köşesinde iki ayrı grup halinde ve alt gövde kemiklerine göre daha üst seviyede bulunmuştur. Bu durumun, olasılıkla mezar hırsızları tarafından bireyin yerinin değiştirilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir[1238]. Mezar odasının güney duvarı boyunca ve kapatılan girişe yakın şekilde iki adet Habur mal grubundan pişmiş toprak kap, odanın doğu kısmında mutfak kabı türünde olan sığ bir çanak, mezarın ortasında ise kırık durumda bronz bir iğne ele geçmiştir[1239].

35/61 açmasındaki ikinci mezarın odası 1.5 m genişliğinde, en az 2 m uzunluğunda ve 1.6 m yüksekliğinde olup[1240], dromosludur[1241]. Doğu duvarı kemerli formda olan mezarın tavanı, iki kat kerpiçten oluşur **(Lev.142d)**. Üst katta, 37 cm uzunluğunda kare kerpiçler, alt kaltta ise asıl tonozu oluşturan yarım, trapez biçimli daha küçük kerpiçler bulunur. Odanın doğu duvarı boyunca, biri erkek ve diğeri tanımlanmamış cinsiyette olan iki yetişkin bireye ait kemikler düzensiz biçimdedir. Antik dönemde soyulan mezarın içinde, yalnızca iki adet küçük akik boncuk ele geçmiştir. Kemiklerin konumuna bakılarak, bu bireylerin daha erken gömütleri temsil ettiği ve ölen başka bireylere yer açmak için kemiklerin duvar boyunca itilmiş olabileceği düşünülmektedir[1242].

37/62 açmasında ortaya çıkartılan diğer oda mezarın iç boyutları 2.1 m uzunluğunda, 1.05 m genişliğinde ve 1.35 m yüksekliğindedir. G7 olarak numaralandırılan mezarın doğusunda bulunan dromosun uzunluğu 1.75 m, genişliği 1 m'dir. Dromos kısmı, yalnızca mezara giriş için değil, mezar eşyaları ve gömütlerle ilişkili törensel aktivitelerde de ek bir yer olarak kullanılmıştır. Mezarın kemerli girişinin üst seviyesi üzerinde sığır kemikleri, biraz altında 2 adet büyük çömlek ele

[1238] Koliński 2011: 87.
[1239] Koliński 2011: 87-88.
[1240] Koliński 2010: 114, 35/61/G2 mezarı.
[1241] Koliński 2011: 88.
[1242] Koliński 2010: 114.

geçmiştir. Çömleklerden biri kuyunun güneybatı köşesine eğik bir şekilde, diğeri kuzey kısma dik şekilde yerleştirilmiştir. Hayvan kemiklerinin yoğunlaştığı daha alt seviyede, kuyunun güney kısmında tam durumda olan bir köpek iskeleti açığa çıkartılmıştır. Köpeğin mezara gömülen bireylerden birine ait olduğu düşünülmektedir[1243].

G7 odası, doğu ve batı olmak üzere iki bölgeye ayrılmıştır. Odanın doğu yarısını kaplayan doğu bölgesi, G7'de en geç gömülen birey için kullanılmıştır. Birey, hoker pozisyonunda, başı batıya, yüzü kuzeye bakar şekilde odanın güney duvarı altına gömülmüştür[1244]. Batı bölgede, 10-20 cm kalınlığında olan karışık insan ve hayvan kemikleri tabakası vardır. Çok kötü korunmuş durumda olan bu tabakanın, odanın batı kısmına yeni bireyi yerleştirmek için, eski kemiklerin ve mezar eşyalarının bir kenara itildiği zaman oluştuğu düşünülmektedir[1245]. Antropolojik analizi tamamlanmayan mezarda, kafatası ve çene parçalarına göre yapılan ilk değerlendirmeye göre en azından 5 bireyin gömüldüğü öne sürülmüştür[1246].

G7'nin mezar eşyaları 3 adet pişmiş toprak çanak, 2 çömlek, 1 testi **(Lev.143ğ)**, bronz aletler (çivi başlı gözlü iğne, 3 adet hançer, 1 adet oluklu balta **(Lev.143g)**, bronzdan çeşitli süs eşyaları (1 adet bronz bilezik, bronz kerpetenler, dikdörtgen delikli bronz bir plaka, büyük delikli yuvarlak bir plaka), yumuşak saydam taştan delinmiş disk, kuş şekilli pendant, çok sayıda akik ve frit boncuklar ve daha küçük boyutta tanımlanması zor olan eşyaları içerir[1247].

G7'nin dromosunun altında, en kuzey kısımda, bir çocuk gömütü ortaya çıkartılmıştır[1248]. Başka bir kabın altında kısmen gizlenmiş durumda olan bireyle birlikte, pişmiş toprak kırmızı boya band bezemeli küçük bir testicik **(Lev.143f)** ve daha büyük kompozit bir kap ele geçmiştir. Büyük boyutlu olan kap, orta boyutlu testinin ağız kısmı üzerine, dibi olmayan bir çanak eklenerek oluşturulmuştur **(Lev.143e)**[1249].

[1243] Koliński 2011: 89.
[1244] Koliński 2011: 89.
[1245] Koliński 2011: 90.
[1246] Koliński 2011: 91.
[1247] Koliński 2011: 90.
[1248] Koliński 2011: 89, G8/37/62 mezarı.
[1249] Koliński 2011: 90.

III.2.5.4. TELL BARRI – KAHAT

III.2.5.4.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi ve Tabakalanması

Tell Barri, Kuzeydoğu Suriye'de Haseke ve Kamışlı arasındaki yolda, Tell Brak'ın 10 km kuzeyinde yer alır. Boyutu yaklaşık 37 hektar olan höyüğün yüksekliği 30 m'den fazladır[1250].

Tell Barri'deki çalışmalar, P. E. Pecorella başkanlığında 1981-1984, 1987, 1989-1993 ve 1995-1997 yıllarında yapılmıştır. Bu çalışmalarda MÖ IV. binyıldan MS 13-14. yüzyıllara kadar olan 15 yerleşim evresi belirlenmiştir[1251]. Bu evrelerde Halaf, Uruk, Erken Sülaleler II-III, Akkad, Ur III, Eski Babil, Mitanni, Orta Assur, Yeni Assur, Yeni Babil, Akamenid, Helenistik, Part-Roma, Bizans-Sasani ve Ortaçağ dönemleri belirlenmiştir. En üstte modern bir mezarlık bulunmaktadır[1252].

III.2.5.4.2. Mezarlar

Höyüğün güney yamacı üzerinde yer alan G alanında OTÇ kalıntıları (J, K ve L evreleri) ve mezarlar ortaya çıkartılmıştır[1253]. Bu evrelerde, evlerin yakınında ve yapılarla ilişkili olarak basit toprak mezar, çömlek mezar ve tonozlu kerpiç oda mezarlar olduğu görülmektedir[1254].

III.2.5.4.2.1. Basit Toprak Mezar

En eski OTÇ katı olan L evresinde ortaya çıkartılan basit toprak mezarda, bir kadın birey, 23 adet deniz kabuğu halka ve iğne ile birlikte gömülmüştür[1255]. Ele geçen deniz kabuğundan halkalar uzun mesafeli ticaretin varlığını göstermiştir[1256].

[1250] Soltysiak 2008: 67.
[1251] Pecorella 1998: 183.
[1252] Pecorella 1998: 190.
[1253] Pecorella 1998: 184.
[1254] Pecorella 1998: 185.
[1255] Pecorella 1998: 184.
[1256] Pecorella 1998: 186.

III.2.5.4.2.2. Çömlek Mezar

L evresindeki basit toprak mezarın yakınındaki bir çömlek mezarda, bir bebek iskeleti, küçük çömlekler, Habur mal grubundan küçük bir çanak, çok sayıda fayans, kavkı ve akik türü boncuklardan yapılmış kolye ile birlikte açığa çıkartılmıştır[1257].

III.2.5.4.2.3. Tonozlu Kerpiç Oda Mezarlar

K evresi, 31 A ve 31 B olarak ikiye ayrılmıştır. 31 B katında ortaya çıkartılan 570 numaralı mezar, iki Ortaçağ silosu tarafından tahrip edilmiştir. İç kısmı 2.65x1.45 m boyutlarında olan mezar, kerpiçten yapılmış olup, dikdörtgen planlı ve tonozludur. Yakınındaki 593 numaralı mezar ise **(Lev.144)**, 1.70x1.35 m boyutlarında ve 570 numaralı mezarla aynı plana sahiptir. Mezarda tahrip olmuş iskelet, Habur mal grubundan iki pişmiş toprak çömlek, mermerden yapılmış ağırşak, çeşitli malzemelerden ve farklı şekillerde yapılmış çok sayıda boncuk gibi eşyalarla birlikte gömülmüştür[1258]. Mezara mimari açıdan verilen önem, kesin olarak bir elit mezarına işaret etse de, mezar eşyalarının basit ve kendini tekrarlayan özellikte olduğu görülür[1259]. 31 A katında ise, çatının çökmesinden sonra 583 numaralı oda terk edilmiş ve bu alana 580 ve 584 numaralı mezarlar yerleştirilmiştir[1260].

[1257] Pecorella 1998: 184.
[1258] Pecorella 1998: 184-185.
[1259] Pecorella 1998: 186.
[1260] Pecorella 1998: 185.

IV. OYLUM HÖYÜK VE OTÇ MEZARLARI

IV.1. Konumu, Araştırma Tarihçesi, Stratigrafisi

Oylum Höyük, Kilis ili, Merkez ilçeye bağlı Oylum Mahallesi (eski Oylum Köyü) sınırları içerisinde, Kilis-Gaziantep karayolunun güneyinde yer alır **(Har.1)**. Kuzey-güney yönünde uzanan höyük, 22 m (kuzey) ve 37 m'lik (güney) iki yükseltiyle, bunları bağlayan bir boyundan oluşur. Höyük, yaklaşık 460 m uzunluğunda ve 370 m genişliğinde olup, kuzey ve batı yamaçları daha diktir. Güney yamaç ve eteği ile güneydoğu yamacının bir kısmı, modern mahalle yerleşiminin altındadır. Kuzeyden gelen ve höyüğün batısından akan Akpınar deresi bugün kurumuş durumdadır; ancak yağmurlarla çok düşük bir su seviyesine ulaşır **(Har.2)**[1261].

Kuzeybatı Mezopotamya'dan gelerek Gaziantep ve İslahiye bölgelerinden geçen tarihi yolları araştırmak amacıyla 1968 yılında, Kilis'te ve Gaziantep sınırları içinde bulunan Karkamış ile Oğuzeli'nde yapılan incelemeler sırasında, Oylum Höyük'te de araştırmalar gerçekleştirilmiştir. U. Bahadır Alkım, Suriye'den gelen ve kuzeye dönerek Gaziantep'e, kuzeybatıya doğru İslahiye, Tilmen Höyük ve Zincirli bölgesine giden tarihi yolun kavşağında bulunması nedeniyle coğrafi ve stratejik konuma sahip olan Oylum Höyük'ün, Güneydoğu Anadolu ve Suriye kültürünün Kilis'le ilişkilerini aydınlatacağı düşüncesindedir[1262]. Alkım'ın çalışmalarından sonra 1960'lı yılların sonlarında, Gaziantep ve yakın çevresinde İtalyan arkeolog ve dil uzmanlarından oluşan bir ekip tarihi coğrafya çalışmaları yapmıştır[1263].

Höyüğün boyutları ve höyükten ele geçen yüzey buluntuları, buranın Tunç ve Demir Çağları'nda önemli bir merkez olduğunu göstermiş ve höyüğün köylüler tarafından tahrip edilmesine son vermek amacıyla höyükte bir kurtarma kazısı başlatılmasına karar verilmiştir[1264]. Diğer amaç, Kilis Ovası üzerinde bölgesel yerleşim tarihi ve yerleşim sistemlerini çalışmak, M.Ö. 3. ve 2. binyıl boyunca Suriye ovası üzerinde gelişen kent devletleri sistemi içinde, Oylum Höyük'ün tarihsel konumu ve önemini anlamaktır. Ayrıca höyükte GTÇ'den Helenistik Dönem'e kadar sürekli olarak

[1261] Özgen 1987: 239, 241.
[1262] Alkım 1969a: 41, 1969b, 400.
[1263] Archi vd. 1971.
[1264] Özgen 1989: 95.

yerleşilmesi, yapılacak kazıların "karanlık çağlar" boyunca olan gelişmelere ışık tutması açısından önemlidir[1265].

Engin Özgen başkanlığında 1987 yılında başlayan ve TC Kültür ve Turizm Başkanlığı ile Hacettepe Üniversitesi adına yürütülen kazı çalışmaları 2011 yılına kadar devam etmiştir. 1995-2002 yılları arasında Alman Arkeoloji Enstitüsünü temsilen Dr. Barbara Helwing ve Liverpool Üniversitesi adına Dr. Alan Greaves proje ortağı olarak katılmışlardır. 2012 yılından itibaren kazılar Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Cumhuriyet Üniversitesi adına Dr. Atilla Engin'in başkanlığında bir ekip tarafından sürdürülmektedir[1266].

Oylum Höyük, GKÇ'den Ortaçağ'a kadar sürekli yerleşim görmüştür. Höyüğün doğu yamacındaki basamaklı açmanın altındaki Z 7a açmasında, stratigrafik olarak iyi korunmuş mimariyle bağlantılı olmamasına karşın, M.Ö. 5. binyıl malzemesi ele geçmiştir[1267]. Bu malzeme, yalnızca ikincil kontekste bulunmuştur. Höyükte GTÇ ve DÇ, mimarisi ve seramik malzemesiyle temsil edilmektedir. Helenistik Dönem'de, höyüğün güneybatı tepesinde, geniş alanı kaplayan anıtsal bir kerpiç yapı ortaya çıkartılmıştır. Helenistik Dönem'in sonunda ise yerleşimin, nehrin diğer tarafına taşındığı görülmektedir. Höyük, Ortaçağ'da mezarlık olarak kullanılmıştır. Höyüğün yaklaşık 600 m batısındaki alanda, Akpınar Suyu'nun batı kıyısı üzerinde yapılan kurtarma kazılarında, erken Bizans kilisesine ait mozaikli tabanın bir kısmı açığa çıkartılmıştır[1268].

IV.2. OTÇ'de Oylum Höyük

Höyük'te ele geçen küçük buluntulardan varlığı bilinen OTÇ, 1994 yılı kazı çalışmalarında oldukça büyük olduğu düşünülen bir yapıyla mimari olarak da belgelenmiştir. X9b1 açmasında, üzerinde ağaç hatılların olduğu tek sıra kerpiç duvarın, tabanı bulunduğunda korunan bölümünün 230 cm olduğu ve orta boy taşlardan örülen duvarın iç yüzeyinin de saman katkılı bir harçla sıvandığı tespit edilir. Yapının tabanı üzerinde ele geçen, yerinde kırılmış kap parçalarının benzerleri, Tel Açana'nın VII. kat

[1265] Özgen ve Helwing 2003: 62.
[1266] Özgen 1987, 1989, 1990; Özgen ve Engin 2010; Özgen ve Helwing 2001, 2003; Özgen vd. 1996, 1997, 2009, 2011, 2012, 2014.
[1267] Özgen ve Helwing 2003: 62.
[1268] Özgen ve Helwing 2003: 63, 69-71.

sarayında ve Ebla'nın IIIB tabakasında çok sayıda bulunmuştur. Bu yapının, Z11a açmasında ortaya çıkartılan yapı ile aynı doğrultuda ve aynı seviyede bulunması, höyüğün bu bölümünde M.Ö. 2. binyılın ilk yarısına tarihlenen büyük bir yapı olduğunu göstermiştir[1269].

OTÇ kalıntıları, höyüğün doğu yamacında geniş çaplı olarak basamaklı açmanın kuzeyinde, X-Y 9-10 açmalarında ortaya çıkartılmıştır **(Har.5).** ETÇ tepesinin üzerinde yer alan OTÇ yerleşiminin duvarları, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda ve teraslı bir yapıdadır. İki büyük yapıyı ayıran ve iki yapıyı bağlayan dikey duvardan önce biten sokak, yamacın güneyinden gelmektedir. Belirlenen iki yapı evresinin her biri, bazı alt evrelere ayrılır. Bu yapıların çoğu, düzeltilmemiş bazalt kayalardan yapılmıştır. İki paralel hatta kurulan yapıların araları küçük taşlarla doldurulmuştur. Duvarlara paralel olarak uzanan seramik borularla su, sokağın dışına çıkarılmıştır. Duvarların üst kısmının, korunan kalıntılara dayanarak kerpiçten yapıldığı anlaşılmıştır[1270].

Alt yapı evrelerinde, sokağın doğusundaki yapı, en azından dört odadan oluşmuştur. Üç odanın tabanı tam korunmamışken, odalardan birinin beyaz kireç ve kumdan yapılmış bir tabanı vardır. Geniş, dikdörtgen kerpiç sıralarıyla çevrilen oda, iyi korunmuştur. Kuzeye doğru, üç odalı açık bir avlu ortaya çıkartılmıştır **(Res.1).** Avlunun kuzeyindeki, döşemeli bir dış alanın batısında, çanak çömlek ve küçük buluntularla dolu, bir kiler bulunmaktadır. Böyle bir kilerin ikincisinin, sokağın batısındaki başka bir yapıya ait olduğu düşünülmektedir. **(Res.2)**. Kiler, üst yapı evresine ait olan, sokağın batı tarafına uzanan bir duvarla bağlantılıdır. Bu duvar, stratigrafik olarak herhangi bir yapıyla bağlantılı olmayan, daha küçük dikdörtgen bir odaya uzanmaktadır. Oda, kalın duvarlı olup bazı yerleri taş döşeli bir tabana sahiptir. Oda, daha sonra temiz kumdan yapılmış bir döşeme ile kaplanmıştır. Odanın kuzey duvarı, daha üst seviyelerden bir silo tarafından tahrip edilmiştir. Bu oda, gömütleri depolamak için kullanılmış olup kemikler, odanın doğu bitiminde kalın bir yığın oluşturmaktadır. Bu odada, hiçbiri anatomik düzende olmayan en az 18 bireye ait toplu kemikler açığa çıkartılmıştır. OTÇ'nin üst yapı evresi, alt yapı evresiyle kabaca aynı

[1269] Özgen vd. 1996: 185-186.
[1270] Özgen ve Helwing 2003: 62, 67.

planı izler; fakat alt evreye göre daha az korunmuştur. Caddenin üst seviyesi üzerinde bulunan küçük kireçtaşı kabartma, söz etmeye değer bir buluntudur[1271].

Dr. Atilla Engin'in alan sorumluluğunda 2007 yılından itibaren höyüğün kuzeybatı yükseltisi üzerinde yapılan kazı çalışmalarında OTÇ tabakaları daha geniş bir alanda incelenebilmiştir **(Har.6).** Höyüğün kuzeybatısında yapılan çalışmalarda 4-10. yapı evresi OTÇ II'ye tarihlenmiştir.

J22 a açmasında, 4. yapı evresi, ele geçen seramiklere ve yerleşim içindeki mezar eşyasına göre OTÇ'ye tarihlendirilir. Bu evreyi, yangın tahribatıyla son bulmuş bir yapı kalıntısı temsil eder **(Res.3)**. Yapılan kazılarda bu yapının kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan üç mekânı ortaya çıkartılmıştır. Taş temel üzerine kerpiçten inşa edilen yapının, yalnızca kuzey duvarı üzerinde kerpiç sıraları korunmuştur. Kuzeydeki iki odası, Demir Çağı'na tarihlenen 3. yapı evresinin silo çukuru ve taş döşemesi tarafından tahrip edilmiştir. Kuzeydeki mekânlarda tabandaki kalıntıların üzerinde sıkıştırılmış topraktan taban parçalarının belirlenmesiyle, yapının bu bölümünün en az iki katlı olduğu düşünülmektedir. Güneydeki mekânın ortasında, taban seviyesinin altında ortaya çıkan üçlü taş grubunun ise, çatı örtüsünü taşıyan ahşap bir sütunu desteklemiş olması olası görünür. Kuzeyde yer alan iki odanın taban seviyeleri üzerinde *in situ* durumda çok sayıda seramik parçaları ile Hitit üslubunda, bronzdan yapılmış iki adak heykelciği ele geçmiştir[1272].

Yürütülen çalışmalarda, 4. yapı evresine ait yapı kalıntılarının altında, aynı yapı planında olan daha erken bir yapı evresi açığa çıkartılmıştır. Ortaya çıkarılan kalıntılardan, 4. yapı evresi duvarlarının, aynı planda, kısmen 5. yapı evresi duvarları üzerine inşa edildiği anlaşılmaktadır **(Res.4)**. Yapının güneyi 5. yapı evresinde, kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan tek sıra bir kerpiç duvarla iki mekâna bölünmüştür**.** Güneydoğu odada, etrafında küllü toprak bulunan, taşlarla oluşturulmuş bir ocak vardır. Seramik parçalarına göre OTÇ'ye tarihlenen bu evrede, bir kireçtaşı boncuk ve kuzeydeki mekân içinde, kırık durumda ve oldukça kötü korunmuş üçüncü bronz tanrı heykelciği ele geçmiştir[1273].

[1271] Özgen ve Helwing 2003: 67-68.
[1272] Özgen vd. 2009: 145.
[1273] Özgen vd. 2009: 146.

6. yapı evresi, J 22 b açmasında 2 mekânı kısmen, 2 mekânı tümüyle ortaya çıkarılan bir yapı ile temsil edilir **(Res.5)**. Bu yapı, 2007 yılında açmanın J22a bölümünde açığa çıkartılan iki evreli OTÇ yapısının batı bölümünü oluşturur. Batı bölümü 2007 yılı çalışmalarında ortaya çıkarılan odanın doğu duvarına yakın bölümde, kilden yapılmış yuvarlak bir ocak bulunmaktadır. Taş temel üzerine kerpiçten yapılmış bu yapı, iki evrelidir. Temel duvarlarından, yapının geç evrede daha büyük boyutta inşa edildiği anlaşılmaktadır. Yapı duvarlarının bir kısmı tek sıra taş temelliyken, duvarların bazı bölümlerinde birkaç sıra taş kullanılmıştır. Bu durumun, yamaç yükseltisine bağlı olabileceği düşünülmektedir. Taş temelde, dışa bakan yüzde büyük taşlar kullanılırken, duvar içerisi küçük taşlar ve kil harçla doldurulmuştur. Kerpiç, yalnızca bir duvar üzerinde kısmen korunmuştur. Odalar arasında geçiş, duvarlar üzerinde bulunan iki kapı boşluğuyla yapılır. Kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan yapı, J 22 a açmasında da belirlendiği gibi bir yangınlı bir tahribatla son bulmuştur. Yapının iki odasından birinin duvarı boyunca görülen uzun dikdörtgen bir çukurun, bu yapı evresinde temel taşları çıkarılan, 7. yapı evresine ait erken yapının temel çukuru olduğu belirlenmiştir. 6. yapı evresinde M.Ö. 2. binyıla ait bronz bir balta, çok sayıda bronz obje ve öğütme taşları bulunmuştur. OTÇ evinin ÖZA 86 numaralı mekân tabanı altında ele geçen bronz baltanın, 2007 yılında aynı yapının J22 a bölümünde oda tabanı altında ele geçirilen bronz temel adak heykelcikleri gibi yapı temel adağı olduğu anlaşılmıştır[1274]. 7. yapı evresine ait bronzdan iğne ve iğne parçaları, gümüşten yassı oval bir obje, kireçtaşı bir silindir mühür, taştan bir dokuma ağırlığı, biri taştan diğeri boynuzdan yapılmış iki ağırşak, kemikten bir ağırşak parçası, bir sapan taşı ve pişmiş topraktan figürin parçaları ve bir oyuncak tekerlek parçası ele geçirilmiştir[1275].

8. yapı evresinde J 21 açmasında, tek sıra taş temelli duvarların kullanıldığı görülmektedir **(Res.6)**. Duvarların dış yüzlerine iri taşlar yerleştirilmiş, orta kısımlar küçük moloz taşlar ve kil harçla doldurulmuştur. Bir duvarın üzerinde tek sıra hâlinde kerpiçler korunmuş olup duvarlar, kısmen 6. yapı evresinin çukurları tarafından tahrip edilmiştir. Açmanın güneybatı kesiminde bulunan mekân, 2008 yılı kazılarında J22 açmasında açığa çıkarılan OTÇ yapı evresindeki avlunun uzantısıdır. Devam eden

[1274] Özgen ve Engin 2010: 8-9, Res.14.
[1275] Özgen ve Engin 2010: 10.

çalışmalarda, yapı kalıntıları kaldırılmış ve açmanın yaklaşık orta bölümünde, kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan büyük bir küllü alan açığa çıkarılmıştır. Açmanın yaklaşık 2/3'ünü kaplayan kalın kül katmanı içerisinde çok sayıda hayvan kemikleri ve seramik parçalarının ele geçmesi, OTÇ'ye tarihlenen 8. yapı evresinde, bu alanın çöplük olarak kullanıldığını göstermektedir. Kalın kül tabakasının altında da, yine OTÇ'ye tarihlenen, yaklaşık 1,5 m genişlikte kerpiç duvarlara sahip, kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan büyük bir yapıya ait kalıntılar açığa çıkartılmıştır **(Res.7-8)**[1276]. 2010 yılında devam eden çalışmalarda, yapının kazılan mekânının 60 cm kalınlığında, birkaç sıra hâlinde korunmuş kerpiç bir ara duvar ile ikiye bölündüğü, batı duvarının dış yüzeyinin kalın beyaz bir sıva ile sıvandığı, mekânın iç duvarlarında ise bu beyaz sıvanın çok az korunduğu tespit edilmiştir. Sıkıştırılmış toprak tabana sahip olan yapının batı duvarı 3 m yüksekliğe kadar korunmuştur. Ara duvarın böldüğü batıdaki küçük odaya, ara duvarın kuzey ucunda bulunan iki kesme kireçtaşı bloktan yapılmış bir basamakla çıkılmaktadır. Anıtsal yapı ve batısındaki kerpiç terasın bağlantısını anlamaya yönelik yapılan çalışmalarda, anıtsal yapının kerpiç terasla çağdaş olduğu, ve ikisinin birlikte büyük bir kompleks oluşturduğu ortaya çıkmıştır[1277].

K21 açmasındaki çalışmalarda da, geç evrenin çukurları tarafından kısmen tahrip edilmiş 8. yapı evresine ait taş temelli kerpiç duvarlar ortaya çıkarılmıştır[1278]. İnce tek sıra kerpiçle sınırlandırılan EDÇ silo çukurlarından birinde, yanık kerpiç molozunun bulunması, 8. yapı evresinin bir yangın tahribatıyla sona erdiğini göstermektedir[1279]. K22 açmasında da 8. evreyi, açmanın batısında yer alan kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan taş temelli kerpiç duvar temsil eder. Bu duvar, J22 açmasındaki iki kullanım evreli OTÇ yapısının doğusunu sınırlandırmaktadır **(Res.9).** Açmanın doğusunda ikinci bir yapıya ait taş temeller açığa çıkarılmıştır. Bu yapının temel kısmına ait taşlar, üst yerleşim evresi tarafından çıkarıldığından büyük ölçüde tahrip olmuştur. Yapının kuzeyindeki mekânda, kısmen korunmuş beyaz kireçli bir harçla sıvanmış, sıkıştırılmış toprak taban izleri tespit edilmiştir. Açmanın batısındaki birinci yapı ile doğusundaki ikinci yapı arasında yaklaşık 3 m genişliğinde bir sokak

[1276] Özgen vd. 2011: 57-59.
[1277] Özgen vd. 2012: 500-501, Res.5.
[1278] Özgen vd. 2011: 60.
[1279] Özgen vd. 2012: 502.

vardır. Bu sokak, yaklaşık 15 cm kalınlığında, yoğun miktarda küçük taş ve seramik parçası kullanılarak oluşturulmuştur[1280].

J21 açmasında 8. yapı evresine ait taş temeller kaldırıldıktan sonra, kırmızı yanık topraklı yeni bir OTÇ tabakasına (9. yapı evresi) girilmiştir. Bir yangın tahribatı ile son bulan 9. yapı evresinde, kısmen korunmuş kerpiç duvarlar ve beyaz kireçli, sıkıştırılmış toprak tabanlar ortaya çıkartılmıştır. EDÇ ve GTÇ çukurları tarafından kısmen tahrip edilen 9. yapı evresini, açmanın doğusunda kuzey-güney yönünde uzanan kerpiç bir duvar ve açmanın yaklaşık orta kısmında kuzeydoğu - güneybatı yönünde uzanan bir duvara ait taş temel temsil eder. Kerpiç duvarlarla sınırlanmış, biri kuzeyde diğeri güneyde yer alan iki mekân, sıkıştırılmış toprak tabanlıdır[1281].

K21 açmasında 9. yapı evresinde, kerpiç duvar izleriyle birlikte, üzerinde yerinde korunmuş kırık kap parçaları bulunan sıkıştırılmış toprak bir taban açığa çıkarılmıştır. 8. yapı evresindeki yapı, 9. yapı evresi yapısının üzerine, aynı planda yeniden inşa edilmiştir. OTÇ II'ye tarihlenen bu iki evreli yerleşim, J21, J22 ve K22 açmalarında yürütülen çalışmalarda da belirlenmiştir. K 21 açmasının kuzey yarısında, kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan kerpiç duvarlı bir evin üç mekânı ve buna bağlı, kulübe tarzında inşa edildiği anlaşılan iki bölmeli ek bir yapı ortaya çıkarılmıştır **(Res.10-11)**. Belirgin yangın izleri görülen yapının güneybatı köşesinde, taban altında saptanan, yaklaşık 0,50 m çapında yan yana iki çukur içerisinde, küçükbaş hayvanlara ait kemikler ele geçirilmiştir. Bu durum, çukurların birer "kurban çukuru" olduğunu düşündürmektedir. Açmanın güney yarısında, eve bitişik olarak kulübe tarzında inşa edilmiş yapının **(Res.11)** tabanı sıkıştırılmış topraktan olup yapı, kerpiç bir ara duvarla ikiye bölünmüştür. Kulübenin seviyesi bitişik bulunduğu evin tabanından daha aşağıdadır. Doğu bölmesinde, taban üzerinde yanarak karbonlaşmış ahşap hatıllar, direkler ve kilden ocak parçaları ortaya çıkarılmıştır. Bu kesimdeki tabanın bir bölümünün altına, sağlam bir zemin oluşturmak amacıyla taşlar yerleştirilmiştir. Yapının batı bölümünde ise taban üzerinde kırılarak yerinde korunmuş kap parçaları bulunmuştur. Kulübe içinde ele geçirilen çok sayıdaki cüruf ve kuvars parçası ile maden zenginleştirmede ya da cevher öğütmede kullanılan taş aletler, yapının bir "atölye"

[1280] Özgen vd. 2011: 57-61: 2012, 505.
[1281] Özgen vd. 2012: 498-499.

olabileceği fikrini vermiş; cüruf örnekler üzerinde yapılan analizlerle de bu yapının cam üretimiyle ilgili, OTÇ II'ye tarihlenen erken bir atölye örneği olduğu anlaşılmıştır[1282].

L22 açmasında OTÇ II'nin geç evresi olan 9. yapı evresine ait, kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan taş temel üzerine kerpiçten inşa edilmiş bir yapının iki mekânı ortaya çıkartılmıştır **(Res.12)**. Bunlardan güneyde yer alan büyük mekânın içinde, açmanın güney duvarı boyunca uzanan, taşlarla kaplı, yükseltilmiş bir seki bulunur. Bu yapı, diğer açmalarda da olduğu gibi, bir yangınla sona ermiştir[1283].

M21 açmasında da OTÇ II'nin iki evreli yerleşimi, kerpiç ve taş duvar temellerinden oluşmaktadır. İki evreli tabakada, duvarların üst üste gelmesi, ikinci evrenin bir yenileme evresi olduğuna işaret eder. Ortaya çıkartılan yapılar, çok odalı yapı tipindedir[1284].

9. yapı evresinde, J21 açmasında, iki seramik kap ile küçük iki fayans kap bulunmuştur. Ele geçirilen diğer buluntular arasında, taştan bir damga mühür, iki taş ağırlık, öğütme taşları, bronzdan bir ok ucu ve iki iğne, frit boncuklar, iki akik boncuk ve kavkıdan yapılmış çok sayıda kolye tanesi bulunur[1285]. K21 açmasında 8. ve 9. yapı evrelerine ait tabakalarda, altın bir küpe, bronz bir delici uç, yarım küre başlı bronz bir iğne, iki silindir taş mühür, altı öğütme el taşı, taş, frit ve kavkıdan yapılmış kolye taneleri ve boncuklar, pişmiş toprak iki figürin ve bir ağırşak ele geçmiştir[1286].

OTÇ'nin daha eski tabakası olan 10. yapı evresi, J21 ve K21 açmalarında tespit edilmiştir. J21 açmasında avluda yürütülen çalışmalarda, kerpiç duvarlar ile taş temel uzantıları açığa çıkartılmıştır. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan kerpiç yapı kalıntısı, üst tabaka tarafından büyük ölçüde tahrip edildiği için mimari, açmanın her yerinde korunamamıştır. Bu yapı evresinin en iyi korunan kalıntıları açmanın kuzey yarısında ortaya çıkartılmıştır. Tabanı küçük taşlarla kaplı ve üzeri kireçli harçla sıvalı bir mekân içerisinde *in situ* durumda bazalt öğütme taşları bulunmuştur[1287]. K21 açmasında ise açmanın 9. yapı evresini temsil eden erken evre OTÇ II yapısının mekânları içinde yapılan çalışmalarda, 10. yapı evresine ait üst yerleşim tabakası

[1282] Özgen vd. 2012: 502-504.
[1283] Özgen vd. 2012: 507.
[1284] Özgen vd. 2012: 509.
[1285] Özgen vd. 2012: 499.
[1286] Özgen vd. 2012: 504.
[1287] Özgen vd. 2012: 499.

tarafından tahrip edilmiş duvar ve taban kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Yapının mekân tabanlarının bir kısmı sıkıştırılmış toprak, bir kısmı ise yerleştirilen küçük çay taşlarının üzerine kireçli beyaz bir harç sıvalıdır. Bu teknikte yapılan bir taban, J21 Açması'nın kuzeybatısındaki mekân içerisinde de tespit edilmiştir[1288].

OTÇ katlarında bulunan çanak çömlek, çoğunlukla kum katkılıdır. Bunlar OTÇ'nin ikinci yarısına tarihlenen çarkta yapılmış gruptur. Bu tip, gri ya da siyah açkılı mal gibi diğer çanak çömlek tiplerinin yanında ortaya çıkmakta olup yalnızca tabaklar ve çanaklar için kullanılmaktadır. Çanak çömleğin küçük bir kısmı boyalıdır. OTÇ II malzemesi, Güney Anadolu ve Batı ile kültürel ve ekonomik açıdan yakın ilişkileri kanıtlar niteliktedir. Kemik kakmalar, küçük kutular, frit boncuklar ve Tell al-Jahudiye'den nadir parçalar, Levant ile ticari ilişkilerin iyi belirtileridir. Bunlar, en iyi Ebla IIIB ile karşılaştırılabilecek belirgin Suriye çanak çömlek buluntu topluluğunun yanında ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Lidar Höyük 5 evresi, Amuk-Kilikya boyalı ve tipik Açana VII siyah/gri mallarına benzeyen çanak çömlek, Suriye stili mühürler ve Batı Suriye pişmiş toprak figürinlerle birlikte ortaya çıkmaktadır[1289].

IV.3. OTÇ Mezarları

IV.3.1. Mezar Türlerine Göre Tekli Gömütler

IV.3.1.1. Basit Toprak Mezarlar

Oylum Höyük'te 1996-2014 yıllarında ortaya çıkartılan 143 adet mezardan 105'ini basit toprak mezarlar, bunların da 77'sini tekli gömütler oluşturmaktadır.

OY Mez.1 (OY07-J22a-ÖZA 28)

Açmanın güneybatısındaki taş duvarın köşesinde ortaya çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.13; Çiz.1a)**. Mezar çukuru, iç duvara paralel olarak kazılmış dikdörtgen şeklindedir. Çukurun uzunluğu 100 cm, genişliği 70 cm, derinliği 10 cm'dir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 11,5 yaşında bir kız (?) çocuğuna aittir. Ölü, kuzey-güney yönünde, hafif sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmış ve

[1288] Özgen vd. 2012: 504-505.
[1289] Özgen ve Helwing 2003: 68, 75.

elleri göbekte birleştirilmiştir **(Res.13; Çiz.1a)**. Kemikleri orta derecede korunan bireyin, kafatası tahrip olmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.3 (OY07-J22a-ÖZA 34)

Açmanın kuzeydoğusundaki kerpiç duvarın güneyinde kalan basit toprak mezardır **(Res.14; Çiz.1b)**. Mezar yüzeyde ortaya çıkartılmıştır[1290].

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 6 yaş+ 24 aylık, ortalama 6 yaşında bir çocuğa aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, hoker pozisyonunda yatırılmış olup, elleri karın bölgesindedir (**Res.14; Çiz.1b)**. Kemikleri orta seviyede korunan bireyin kafatası çok parçalıdır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.4 (OY07-J22a-ÖZA 35)

Açmadaki ÖZA 35 basit toprak mezarının alt seviyesinde ortaya çıkartılan ve bu alana ilk gömülen bireye ait basit toprak mezardır **(Res.15; Çiz.1ç)**. Yuvarlak şekilde olan mezar çukuru 50 cm uzunluğunda, 30 cm genişliğinde, 10 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet doğum $\pm$ 2 aylık bir bebeğe aittir. Bireyin baş kısmı ve bacak kemikleri ele geçmemiştir **(Res.15; Çiz.1ç)**. Fakat kemiklerin konumundan yatış yönünün, kuzey-güney olduğu söylenebilir. Üst gövdesi dorsal pozisyonda olan bireyde, orta derecede korunan kemiklerden sol kolun duruşuna göre ellerin karında birleştirildiği anlaşılmaktadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.5 (OY07-J22a-ÖZA 35)

Açmadaki ÖZA 33 kerpiç duvarının kuzeybatısını kesen basit toprak mezardır **(Res.16; Çiz.1c)**. 4. yapı evresine ait olan OY Mez.4'e ikinci gömülen bireydir. Mezar çukuru, 5. yapı evresinin kerpiç duvarını kısmen tahrip etmiştir[1291].

[1290] Özgen vd. 2009: 145.
[1291] Özgen vd. 2009: 145.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 1 yaş ± 4 aylık, ortalama 1 yaşında bir bebeğe aittir. Kafatası çok parçalanmış, uzun kemikler ve diğer kemikler karışık durumda olduğu için bireyin yatış yönü ve gömme türü belirlenememiştir **(Res.16; Çiz.1c)**. Ancak baş kısmı batıya bakmaktadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.6 (OY07-J22a-ÖZA 39)

Açmadaki kerpiç duvarın güneybatısında bulunan basit toprak mezardır **(Res.17; Çiz.2a)**. Mezar çukuru dikdörtgen şeklinde, 120 cm uzunluğunda, 70 cm genişliğinde, 15 cm derinliğindedir[1292].

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 35 yaşında orta erişkin bir erkeğe aittir. Ölü, kuzeydoğu-güneybatı yönünde ve dorsal pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.17; Çiz.2a)**. Yüzü güneybatıya bakan bireyin elleri karın bölgesinde, kollar birbirine paralel şekilde ve sağ kol yukarıda durmaktadır. Kemikler orta seviyede korunmuş olup, kafatası çok parçalıdır. Bireyin bacak kemikleri, gövde kemiklerinden biraz daha üst seviyede ortaya çıkartılmış ve üst bacak kemiği alt bacak kemiğinin ucunda değil de ortasında bulunmuştur **(Res.18)**. Bacak kemiklerinin üst kısmında, üst seviyede başka bir bireyin bulunması **(OY Mez.1)**, bacak kemiklerindeki bu karışıklığı açıklamaktadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezarda bir adet boncuk **(No.2, Res.19)** ve sol omzu üzerinde bir çanak **(No.1, Çiz.2a-b)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 07-791, Çiz.2b)

Çanak, yük.: 5.4 cm; ağız çapı: 18.2 cm; içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, boyunlu, çark yapımı; orta derecede pişmiş, orta sertlikte; ince kum ve ince organik katkılı; astarlı ve hafif perdahlı; iç-dış: 7.5 YR 4/1, hamur:7.5 YR4/2.

No.2 (OY 07-767, Res.19)

Boncuk, akik; yük.: 0.58 cm; gen.: 0.86 cm; delik çapı: 0.15 cm; basık yuvarlak biçimlidir.

[1292] Özgen vd. 2009: 145-146.

OY Mez.7 (OY07-J22a-ÖZA 46)

Açmanın doğu profiline bitişik olan ve güneybatı yönüne doğru uzanan, taş temelin kuzeyinde bulunan basit toprak mezardır **(Res.20; Çiz.2c)**. Mezar çukuru oval şekilde, 100 cm uzunluğunda, 50 cm genişliğinde, 10 cm derinliğindedir[1293].

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 15 yaş ± 36 aylık adölesan bir kadına (?) aittir. Ölü, güneybatı-kuzeydoğu yönünde, sol tarafına dönük olarak yarı hoker biçiminde yatırılmıştır **(Res.20; Çiz.2c)**. Bireyin yüzü kuzeybatıya bakarken, sol kol yana uzatılmış, sağ el, sol kolun üzerine gelmiş biçimde ve karın bölgesindedir. Kemikleri eksik olup, iyi korunmamıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin baş kısmına yakın yerde bronzdan yapılmış iğne ele geçmiştir **(No.1, Res.21)**. Göğüs kısmında zeytin çekirdeği gözlenmiştir.

No.1 (OY 07-1123, Res.21)

İğne, bronz, uz.: 7.65 cm; kal: 3.3 cm; delik çapı: 0.2 cm, sivri uçlu, dövülerek tel haline getirilmiştir. Üst kısmı kıvrılarak bir delik oluşturulmuştur.

OY Mez.8 (OY07-J22a-ÖZA 47)

Açmanın kuzeyindeki batı profiline yakın yerde ortaya çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.22; Çiz.2ç)**. Mezar çukuru oval şekilde, 95 cm uzunluğunda, 60 cm genişliğinde, 20 cm derinliğindedir[1294].

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin 25-35 yaşları arasında, ortalama 30 yaşında olan genç erişkin bir kadına (?) ait olduğu düşünülmektedir. Ölü, doğu-batı yönünde, sol tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.22; Çiz.2ç)**. Yüzü güneye bakan bireyin elleri sol tarafında birleştirilmiştir. Ayakları ise açmanın batı profiline girmiş durumdadır. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin çenesinin altında bir tabak **(No.2, Res.24)**, ellerinin üzerinde tek kulplu bir çömlek **(No.1, Res.23)** ve göğüs kısmından sağ omzuna doğru uzanan yıldız başlı bronz iğne ele geçmiştir **(No.3, Res.25)**. Mezarda bol miktarda zeytin çekirdeği gözlenmiştir.

[1293] Özgen vd. 2009: 145-146.
[1294] Özgen vd. 2009: 145-146, 152, Res.12.

No.1 (OY 07-1133, Res.23)

Çömlek, yük.: 18.7 cm; ağız çapı: 4.6 cm; dip çapı: 5 cm; dışa çekik ağız kenarlı, boyunlu, yuvarlak gövdeli ve kaideli düz dipli olan kabın omzunda, dikey olarak yerleştirilmiş bir adet ikiz kulbu vardır, perdahlıdır; iç-dış-hamur: 10 YR 8/3.

No.2 (OY 07-1132, Res.24)

Tabak, yük.: 5.3 cm; ağız çapı: 15.3 cm; dip çapı: 4 cm; içe kalınlaştırılmış basit ağız kenarlı, içe eğik duruşlu, düz dipli; iç-dış: 7.5 YR 8/3; hamur: 5 YR 7/6.

No.3 (OY 07-1131, Res.25)

Yıldız başlı iğne, bronz, uz.: 19.2 cm; gen.: 3.3 cm; baş kısmı 7 dilimli, başın altında on boğumlu yiv ve çift ağızlı balta biçimli küçük bir disk yer almaktadır. Uç kısmı iki parça halinde kırıktır.

OY Mez.9 (OY07-J22a-ÖZA 49)

Açmanın güneyindeki kül çukurunda ortaya çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.26; Çiz.3a)**. Mezar çukuru oval şekilde, 65 cm uzunluğunda, 25 cm genişliğinde, 10 cm derinliğindedir[1295].

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 0-6 ay, ortalama 3 aylık bir bebeğe aittir. Ölü, güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda, sol tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda gömülmüştür **(Res.26; Çiz.3a)**. Bireyin yüzü doğuya bakmaktadır. Toprağın küllü olması nedeniyle kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası bulunmayan mezarda, zeytin çekirdekleri ve hayvan kemikleri ele geçmiştir.

OY Mez.11 (OY08-J22b-ÖZA 103)

Açmanın batısında, evin tabanı altında ve oda içindeki ocağın kuzeyinde bulunan basit toprak mezardır **(Res.27; Çiz.3b)**. İç duvara paralel olarak kazılan dikdörtgen şeklindeki mezar çukuru, 60 cm uzunluğunda, 65 cm genişliğinde, 15 cm derinliğindedir[1296].

[1295] Özgen vd. 2009: 145.
[1296] Özgen ve Engin 2010: 9.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet ortalama 4.5 yaşındaki bir çocuğa aittir. Ölü, mezar çukurunun kuzey ucuna, güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda, sol tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.27; Çiz.3b)**. Yüzü batıya bakan bireyin başı geriye düşmüş durumdadır. Kolları öne doğru hafifçe bükülen bireyin sol kolu, sağ kolun biraz yukarısında durmaktadır. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.13 (OY09-J22-ÖZA 112)

Açmanın güney profiline yakın yerde ortaya çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.30; Çiz.3d)**. Mezar, yüzeyde olduğu için boyutları belli değildir[1297].

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet doğum ± 2 ay, ortalama 1 aylık bir bebeğe aittir. Ölü, kuzey-güney doğrultusunda sol tarafına yatırılmıştır. Bireyin yüzü doğuya bakmaktadır. Kemikleri kötü korunmuş durumdadır. Bacak kemikleri ele geçmediği için yatış pozisyonu belirlenememiştir **(Res.30; Çiz.3d)**.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmeyen mezarda üzüm tanesi olduğu gözlenmiştir.

OY Mez.15 (OY09-J22-ÖZA 115)

Açmanın doğu profiline yakın yerde ortaya çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.31; Çiz.4a)**. Mezar çukuru oval şekilde, 95 cm uzunluğunda, 40 cm genişliğinde, 15 cm derinliğindedir[1298].

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 7 yaş ± 24 ay, ortalama 7 yaşında bir çocuğa aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.31; Çiz.4a)**. Yüzü güneye bakan bireyin kolları yukarı doğru bükülmüştür. Kemikleri kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin ağız hizasına kadeh tipinde bir kap **(No.1, Res.32; Çiz.4b)** bırakılmıştır.

[1297] Özgen vd. 2011: 58.
[1298] Özgen vd. 2011: 59.

No.1 (OY 09-046, Res.32; Çiz.4b)

Kadeh, yük.: 7.2 cm; ağız çapı: 7.15-6.35 cm; dip çapı: 2.7-2.55 cm; gen.: 6.1 cm; hafif dışa eğik basit ağız kenarlı, yuvarlak gövdeli, pedestal dipli; çark yapımı; tam okside olmuş; sert; ince kumlu, kireç tanecikli; yalın, dış yüzeyi alacalı; iç-hamur: 10 R 6/6; dış: 10 R 6/6 ve 7.5 YR 7/4.

OY Mez.16 (OY09-J22-ÖZA 120)

Açmada küllü alan üzerinde açığa çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.33; Çiz.4c)**. Oval şekilde olan mezar çukurunun boyutları belli değildir. Bireyin alt gövde kısmına ait kemikler bulunamamıştır[1299].

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 3.5 yaşında bir çocuğa aittir. Ölü, güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda, üst gövdesi dorsal olarak yatırılmıştır **(Res.33; Çiz.4c)**. Korunan kafatası ve alt çene kemiklerinden yüzünün kuzeye baktığı anlaşılan bireyin, elleri göğüste birleştirilmiştir. Bacaklarının pozisyonu belirlenemeyen bireyin kemikleri çok kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: İki adet bronz halka **(No.3, Çiz.5c-ç)**, bir adet küpe olabilecek bronz parça **(No.4, Çiz.5d)**, bilek hizasında iki adet frit boncuk **(No.5, Res.35)**, bir adet fayans boncuk **(No.6, Çiz.5e)**, bronz iğne **(No.2, Çiz.5b)** ve başının arkasında yonca ağızlı testi **(No.1, Res.34; Çiz.5a)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 09-059, Res.34; Çiz.5a)

Testi, yük.: 21.6 cm; ağız çapı: 9 cm; dip çapı: 6.2 cm; gen.: 16.1 cm; yonca ağızlı, kısa boyunlu, tek kulplu, şişkin karınlı, düz dipli; çark yapımı, yalın, sert; iç-dış-hamur: 2.5 Y 7/2.

No.2 (OY 09-66, Çiz.5b)

İğne, bronz, uz.: 6 cm; kal.: 0.2 cm; üst kısmında deliği bulunan uçlu iğne, iki parça halindedir.

No.3 (OY 09-65, Çiz.5c-ç)

Halka, bronz, 2 adet; gen.: 2.6 cm; kal.0.2 cm[1300]; biri daha iyi korunmuş küpelerden iyi durumda olanı, uçları üst üste getirilmiş bir tel halindedir. Diğeri ise uçları açık halka şeklindedir.

[1299] Özgen vd. 2011: 59.

No.4 (OY 09-60, Çiz.5d)

Küpe (?), bronz, uz.: 1.2 cm; gen.: 0.7 cm; kal.:0.2 cm; hafifçe yassılaştırılarak oval bir biçim oluşturacak şekilde kıvrılmıştır.

No.5 (OY 09-62, Res.35)

Bileklik, frit, 2 adet; uz.: 0.85-0.7 cm; gen.: 1.05-0.95 cm; delik çapı: 0.15-0.1 cm; silindirik biçimli; delik kısmı tek taraflı olarak açılmıştır. Bir ucu kırıktır.

No.6 (OY 09-60a, Çiz.5e)

Boncuk, fayans; uz.: 1.65 cm; gen.: 0.9 cm; delik çapı: 0.3-0.4 cm; silindirik biçimli; delik kısmı tek taraflı olarak açılmıştır. Bir ucu kırıktır.

OY Mez.17 (OY09-J22-ÖZA 121)

Mezar çukuru oval şekilde olup, mezar küllü alanda ortaya çıkartıldığı için boyutları belli değildir **(Res.36; Çiz.5f)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin 18-22 yaşları arasında, ortalama 20 yaşında olan genç erişkin bir kadına (?) ait olabileceği düşünülmektedir. Ölü, dorsal pozisyonda, batı-doğu yönünde yatırılmıştır. Bireyin yüzü kuzeye bakarken, elleri göğüste birleştirilmiştir **(Res.36; Çiz.5f)**. Kemikler kötü korunmuş olup, çok parçalı ve dağınıktır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Sağ el parmağında bronz bir yüzük **(No.1, Res.37; Çiz.5j)** ve bilek çevresinden 2 adet kavkı boncuk **(No.2, Res.39; Çiz.5k)**, mezar içinden de 2 adet frit **(No.3, Çiz.5g, i)**, 1 adet akik **(No.3, Çiz.5ğ, ı)** ve 1 adet bakır/bronz **(No.3, Çiz.5h)** olmak üzere 5 adet boncuk ele geçmiştir.

No.1 (OY 09-72, Res.37; Çiz.5j)

Yüzük, bronz, gen.: 0.25 cm; kal.: 0.25 cm; çap: 1.9 cm; iki ucu açık hafif yassı tel şeklindedir.

No.2 (OY 09-70, Res.39; Çiz.5k)

Boncuk, kavkı, 2 adet; uz.: 1.3 cm; gen.: 0.9 cm; kal.; 0.7 cm; krem renkli olup kahverengi alacalı özelliktedirler. Biri deliksiz, diğerinin orta kısmına yakın yerde bir delik açılmıştır.

[1300] Ölçüler iyi durumda olan örneğe aittir.

No.3 (OY 09-73, Res.38; Çiz.5g-i)

Boncuk, 2 adet yuvarlak şekilli frit boncuk, 2 adet biri yuvarlak biri silindirik biçimli olan akik boncuk, 1 adet alt ve üst kısmı yivli silindirik bakır/bronz boncuk; uz.:0.8-1 cm, gen.: 0.6-0.9 cm; delikleri çift taraflı olarak açılmıştır.

OY Mez.18 (OY09-J22-ÖZA 123)

Açmanın güneybatısında ortaya çıkartılan mezar çukuru oval şekilde, 140 cm uzunluğunda, 75 cm genişliğinde, 10 cm derinliğindedir **(Res.40; Çiz.6a)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin 18-24 yaşları arasında, ortalama 21 yaşında olan genç erişkin bir erkeğe (?) ait olduğu düşünülmektedir. Ölü, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda, yüzü batıya dönük olarak gömülmüştür. Bireyin üst gövdesi dorsal pozisyonda yatırılmış, sol bacak üste gelecek şekilde bacakları yarı hoker biçimde bükülmüştür **(Res.40; Çiz.6a)**. Elleri göğüste birleştirilen bireyin kemikleri kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Sol omzunun biraz üzerinde, ağız hizasında mermerden yapılmış bir şişe **(No.2, Res.43; Çiz.6ç)**[1301], göğüs üzerinden başlayıp burnuna kadar gelen yıldız başlı bronz bir iğne **(No.3, Res.42; Çiz.6c)** ve bacaklarının arkasında yonca ağızlı bir testi **(No.1, Res.41; Çiz.6b)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 09-951, Res.41; Çiz.6b)

Testi, yük.: 23.8 cm; ağız çapı: 9.7 cm; dip çapı: 6.7 cm; gen.: 17.8 cm; yonca ağızlı, kısa boyunlu, tek kulplu, şişkin karınlı, düz dipli; çark yapımı; tam okside olmuş; sert; ince kumlu ve kireçli; yalın; ağız ve gövdedeki eksik parçalar alçı ile tamamlanmıştır; iç-dış-hamur: 7.5 YR 7/4.372

No.2 (OY 09-89, Res.43; Çiz.6ç)

Şişe, mermer; yük.: 7.3 cm; ağız çapı: 2 cm; dip çapı:-; hafif dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu, armudi gövdeli ve yuvarlak dipli; boyun üzerinde hafif çıkıntılı yatay bir hat, boynun gövde ile birleştiği kısımda da hafif bir girinti görülmektedir. Ağız ve boyundaki eksik parçalar bulunamamıştır. Yalnızca birkaç küçük parça vardır. Bu nedenle şişenin ağzının kırılmış olarak mezara konulduğu söylenebilir.

[1301] Özgen vd. 2011: 66, Res.5.

No.3 (OY 09-93, Res.42; Çiz.6c)

Yıldız başlı iğne, bronz, uz.: 25.2 cm; gen.: 3.3 cm; kal.: 0.7 cm; baş kısmı 7 dilimli, gövde kısmına doğru kabartma şeklinde bombeleri vardır. Dikey kabartma bir hattan sonra iğnenin incelerek devam ettiği görülmektedir. %60'ı iyi korunmuştur.

OY Mez.19 (OY09-J22-ÖZA 124)

Küllü alan üzerinde bulunan basit toprak mezar çukuru belirlenememiştir **(Res.44; Çiz.7a)**. Birey, mezar çukuruna seramik ve taşlar döşendikten sonra yerleştirilmiştir[1302].

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 6 ay ± 3 ay, ortalama 6 aylık bir bebeğe aittir. Ölü, batı-doğu doğrultusunda, sol tarafına dönük olarak yarı hoker biçiminde yatırılmıştır **(Res.44; Çiz.7a)**. Yüzü kuzeye bakan bireyin elleri göğüste birleştirilmiştir. Kemikleri iyi korunmuş durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Kafasının yanında burun hizasında, minyatür çömlek **(No.1, Res.45; Çiz.7b)**, ellerinin arasında ve ağız hizasında minyatür kase **(No.2; Res.46; Çiz.7c)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 09-803, Res.45; Çiz.7b)

Minyatür çömlek, yük.: 6.1 cm; ağız çapı: 2 cm; dip çapı: 2.4 cm; gen.: 5.9 cm; hafif dışa açılan ağız kenarlı, kısa boyunlu, keskin karınlı, halka dipli; çark yapımı; tam okside olmuş; sert; ince kumlu ve kireç tanecikli; dış yüzeyi ve içte ağız kenarı kırmızı astarlı; iç-hamur: 7.5 YR 7/3, Dış: 10 R 5/6.

No.2 (OY 09-812, Res.46; Çiz.7c)

Minyatür kase, yük.: 3.2 cm; ağız çapı: 5.1-5.7; dip çapı: 2.9 cm; gen.: 5.7cm; hafif dışa çekik düz ağız kenarlı, dibe doğru daralan yuvarlak gövdeli ve düze yakın dipli; çark yapımı, indirgenmiş; oldukça sert; ince kumlu, küçük kireç tanecikli; yalın; tam durumda ve dipte iple kesme izleri vardır. İç-dış-hamur: 2.5 Y 6/2.

OY Mez.21 (OY09-J22-ÖZA 126)

Mezar çukuru 94 cm uzunluğunda, 50 cm genişliğinde, 30 cm derinliğindedir **(Res.47; Çiz.8a)**[1303].

[1302] Özgen vd. 2011: 59.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 3.5 yaşında bir çocuğa aittir. Ölü, doğu-batı yönünde, sağ tarafına dönük olarak yarı hoker biçimde yatırılmıştır **(Res.47; Çiz.8a)**. Yüzü kuzeye bakan bireyin elleri göğüste birleştirilmiştir. Kemikler iyi korunmuş durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kafasının üst kısmında seramikten minyatür bir çömlek **(No.1, Res.51; Çiz.9a)**, boyun çevresinde 1 adet kaya kristali, 3 adet siyah fayans, 1 adet bakır/bronz ve 1 adet gri taştan olmak üzere toplam 6 adet boncuk **(No.4, Res.52; Çiz.9c)**, sol bilek çevresinde 2 adet frit, 1 adet gri taştan bileklik (**No.5, Res.53; Çiz.9b)** ve göğüs kısmından çeneye doğru uzanan 2 adet bronz iğne **(No.2, Res.48, Çiz.8b; No.3, Res.49; Çiz.8c)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 09-830, Res.51; Çiz.9a)

Minyatür çömlek, yük.: 6.5 cm; ağız çapı: 5.2 cm; dip çapı: 3,1 cm; gen.: 7.4 cm; dışa çekik ağız kenarlı, kısa boyunlu, dibe doğru daralan yuvarlak gövdeli, düz dipli, çark yapımı, tam okside olmuş; sert; ince kumlu ve kireçli; iç-dış-hamur: 10 YR 7/3.

No.2 (OY 09-831, Res.48, 49; Çiz.8b)

Başlı iğne, bronz; uz.: 12.65 cm; gen.: 0.4 cm; kal.: 0.2-0.4 cm, delik çapı: 0.2 cm; çivi başlı, boynu yuvarlak, gövdesi kare, uç kısmına doğru tekrar yuvarlak kesitli; deliklidir; deliğin bulunduğu boynun alt kesiminde yüzeyler üstte üç, altta iki sıra yatay yiv arasında yer alan çarpı şeklinde bezemelidir.

No.3 (OY 09-832, Res.48, 50; Çiz.8c)

İğne, bronz; kor. yük.: 8.5 cm; gen.: 03-0.9 cm; kal.: 0.3-0.7 cm; üç parça halinde ele geçen eserde, baş kısmında en üstte kısa bir tepeden sonra sırasıyla; yassı yuvarlak bir çıkıntı, bunun altında yedi adet boğum, tekrar yassı yuvarlak bir çıkıntı olup bunun altında birkaç boğum sırası daha bulunmaktadır. Gövdenin alt kısmı kırıktır.

No.4 (OY 09-828, Res.52; Çiz.9c)

Kolye, 7 adet boncuk; silindirik biçimli kaya kristali, kireçtaşı ve bakır / bronz boncuklar, iki adet yuvarlağa yakın ve basık biçimde siyah fayans, bir adet gövdesi şişkin eşkenar dörtgen formunda siyah fayans ile gri bir taştan oluşmaktadır. Uzunlukları 1-2.1 cm, genişlikleri 0.8-1.2 cm arasında değişmektedir.

[1303] Özgen vd. 2011: 58.

No.5 (OY 09-827, Res.53; Çiz.9b)

Bileklik, 3 adet boncuk; biri yivli olan 2 adet frit boncuk ve ovale yakın formlu 1 adet gri taştan oluşmaktadır. Uzunlukları 0.6-1 cm, genişlikleri 0.4-0.8 cm arasında değişmektedir.

OY Mez.23 (OY09-J22-ÖZA 127)

Mezar çukuru oval şekilde, 100 cm uzunluğunda, 50 cm genişliğinde, 15 cm derinliğindedir **(Res.54; Çiz.9ç)**[1304].

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 12 yaş ± 30 ay, ortalama 12 yaşında bir adölesan bir bireye aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, sağ tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü kuzeybatıya bakmaktadır. **(Res.54; Çiz.9ç)**.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin ağız hizasında minyatür şişe **(No.2, Res.56; Çiz.9e)** ve omzuna dayalı şekilde tek kulplu küçük çömlek **(No.1, Res.55; Çiz.9d)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 09-834, Res.55; Çiz.9d)

Küçük çömlek, yük.: 12.3 cm; ağız çapı: 9 cm; dip çapı: 4.7 cm; gen.: 12.8 cm; hafif dışa eğik basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, yuvarlak gövdeli, tek kulplu, düz dipli; çark yapımı, tam okside olmuş; sert; kumlu, küçük taşçıklı ve kireç tanecikli; yalın, dışı hafif alacalı; yalnızca ağız kısmında aşınma ve küçük kırıkları vardır. İç-dış-hamur: 7.5 YR 7/4, 5 YR 7/4.

No.2 (OY 09-833, Res.56; Çiz.9e)

Minyatür şişe, yük.: 6.9 cm; ağız çapı: 2.55 cm; dip çapı: 2.15.; gen.: 5.9 cm; dışa çekik ağız kenarlı, kısa boyunlu, keskin omuzlu, keskin karınlı, hafif basık gövdeli, halka dipli; çark yapımı, tam okside olmuş; sert; ince kumlu; yalın; ağız kenarındaki kırık alçı ile tamamlanmıştır. İç-dış-hamur: 7.5 YR 7/3.

OY Mez.25 (OY10-K21-ÖZA 122)

Açmanın güneybatısında ortaya çıkartılan basit toprak mezar çukuru dikdörtgen şeklinde, 104 cm uzunluğunda, 80 cm genişliğinde, 15 cm derinliğindedir **(Res.57; Çiz.10a).** Aynı mezar çukuruna farklı zamanlarda iki birey gömülmüştür.

[1304] Özgen vd. 2011: 59, Res.4.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezara gömülen ilk birey, 7 yaş + 24 aylık, ortalama 7 aylık bir çocuğa aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda gömülmüştür **(Res.57; Çiz.10a)**. Yüzü doğuya bakan bireyin elleri bükülmüş bir şekilde dizlerine yakın durumdadır. Kemikleri orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.26 (OY10-K21-ÖZA 122)

Açmanın güneybatısında bulunan mezar çukuru, ikinci birey için yeniden kullanılmıştır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 3 yaş ± 12 aylık, ortalama 3 yaşında bir çocuğa aittir **(Res.58; Çiz.10a)**. Bireye ait yalnızca kafatası ve bacak kemikleri korunmuştur. Yüzü batıya bakan birey, kuzey-güney yönünde ve tam hoker pozisyonunda yatırılmıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kafatasının hizasında yonca ağızlı küçük testi ele geçmiştir **(No.1; Res.59; Çiz.10b).**

No.1 (OY 10-1265, Res.59; Çiz.10b)

Küçük testi, yük.: 10.5 cm; ağız çapı: 4.5 cm; dip çapı: 2 cm; gen.: 7.1 cm; yonca ağızlı, boyunlu, yuvarlak gövdeli ve düz dipli; çark yapımı; tam okside olmuş; oldukça yumuşak; ince temiz hamurlu, az oranda ince kıyılmış saman katkılı; yalın; ağızdan omza uzanan dikey bir kulbu vardır. Yüzeyi pürüzlü olup gövdesinde aşınmalar vardır. İç-dış-hamur: 10 YR 8/3.

OY Mez.28 (OY10-K21-ÖZA 123)

Açmada ÖZA 123 basit toprak mezar çukurunun kuzey tarafında ortaya çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.62; Çiz.11a)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 51.5 yaşında yaşlı bir erişkin erkeğe aittir **(Res.62; Çiz.11a)**. Yüzü batıya bakan birey, kuzey-güney yönünde, sol tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Kolları bükülmüş durumda olan bireyin elleri göğüs hizasında birleştirilmiştir. Kemikler iyi durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kafasının arkasında çanak **(No.2, Res.64; Çiz.12b)**, ellerinin yanında ikiz şişe **(No.3, Res.65; Çiz.12ç)**, göğüs kısmında kadın figürini **(No.5, Res.67; Çiz.12d)**, kalça kısmına doğru bir testi **(No.1, Res.63; Çiz.12a)** ve bir kadeh **(No.4, Res.66; Çiz.12c)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 10-1282, Res.63; Çiz.12a)

Testi, yük.: 28.9 cm; ağız çapı: 7.6 cm; dip çapı:10 cm; gen.: 24.1 cm; çark yapımı; tam okside olmuş; sert; ince temiz katkısız hamurlu; astarlı ve perdahlı; dış yüzeyde renk bej-pembemsi devetüyü alacalı; tümüyle kırık durumda olan yapıştırılmış ve alçıyla tamamlanmıştır. İç-dış-hamur: 5 YR 7/4, 10 YR 7/3.

No.2 (OY 10-1281, Res. 64; Çiz.12b)

Çanak, yük.: 6 cm; ağız çapı: 15.8 cm; dip çapı: 4.2 cm; üzeri düzleştirilmiş basit içe eğik ağız kenarlı, küçük düz dipli, çark yapımı; okside olmuş; sert. İç-dış-hamur: 5 YR 6/6.

No.3 (OY 10-1279, Res.65; Çiz.12ç)

İkiz şişe, yük.: 7.4 cm; ağız çapı: 2.7 cm; dip çapı: 2.55 cm; dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu, omuzlu, dışa eğik gelişen profilden sonra karınlı ve düz dipli iki adet şişe gövdelerinden birleşik halde yapılmıştır. Şişelerden biri biraz daha yüksektir; çark yapımı; tam okside olmuş; sert; ince kum ve kireç tanecikli; yalın; yüzeyi kabaca düzeltilmiş. İç-dış-hamur: 7.5 YR 7/4.

No.4 (OY 10-1280, Res.66; Çiz.12c)

Kadeh, yük.: 8.9 cm; ağız çapı: 6.9 cm; dip çapı: 3.3 cm, kal.: 0.35cm; hafif dışa eğik basit ağız kenarlı, içbükey gövdeli, karınlı, pedestal dipli; çark yapımı; tam okside olmuş; sert; ince kumlu ve kireçli; yalın; ağız kenarında küçük eksikler vardır. İç-dış: 5 YR 7/3, Hamur: 5 YR 7/4.

No.5 (OY 10-1283, Res.67; Çiz.12d)

Figürin, uz.: 13.5 cm; gen.: 5.4 cm; kal. 1 cm; kalıba dökme tekniğinde levha halinde yapılmış şematik bir kadın figürüdür. Başında üzerinde yan yana iki deliği olan yüksek bir başlık vardır. İri kulaklarında da üstlü-altlı açılmış ikişer delik görülmektedir. Üzerinde yuvarlak bir oyma bulunan alın, ileri çıkıktır. Sonradan ekleme olan gözler, içleri oyuk daireler şeklindedir. Göbek deliği de bu şekilde yapılmıştır. Kollar yukarı doğru kaldırılmış kısa çıkıntılar halindedir. Boyunda ekleme dikine

çizilerle taralı bir bant-kolye takılıdır. Ekleme birer küçük yuvarlak ile göğüsler gösterilmiştir. Kalça geniştir. Göğüslerden baldırlara kadar olan alan, baklava şeklinde bir çizgi ile sınırlanmıştır. Kadınlık üçgeni, dört sıra dikey tarama ile belirtilmiştir. Bacaklar incedir; dikine bir yiv ile ayrılmıştır. Ayaklar gösterilmemiş; ancak enine kalınlaştırılmıştır. Arka kısım tamamen düzdür. Baş, boyun, sağ kol kısmı: 5 YR 7/6, geri kalan kısımlar 7.5 YR 8/3.

OY Mez.31 (OY10-K22-ÖZA 139)

Açmanın güneybatısında, ÖZA 136 mezarının batısında ortaya çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.68; Çiz.13a)**. Mezar çukuru, 160 cm uzunluğunda, 65 cm genişliğinde, 15 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 20-35 yaşları arasında, ortalama 27 yaşında genç erişkin bir kadına aittir. Ölü, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda, sol tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.68; Çiz.13a)**. Bireyin yüzü batıya bakar şekilde, sağ kolu karın kısmında, sol kolu ise ağız hizasındadır. Kemikleri çok iyi durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Başının arka kısmında tabak **(No.2, Res.69; Çiz.13b)**, gözünün hizasında şişe **(No.1, Res.70; Çiz.13c)**, elinin üzerinde ters bir şekilde pişmiş toprak figürin bulunmaktadır **(No.3, Res.71; Çiz.13ç)**.

No.1 (OY 10-464, Res.70; Çiz.13c)

Şişe, yük.: 10.3 cm; ağız çapı: 3.4cm; dip çapı: 2.8 cm; gen.: 8.6 cm; dışa eğik basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, yuvarlak gövdeli, kaideli çukur dipli; çark yapımı; tam okside olmamış; sert; dışı ince astarlı ve hafif yatay perdahlı; yüzeyi mat ve alacalı; İç: N3; dış: 2.5 YR 6/4, hamur: 5 YR 5/2.

No.2 (OY 10-465, Res.69; Çiz.13b)

Tabak, yük.: 4.4 cm; ağız çapı: 17 cm; dip çapı: 4.4 cm; içe kalınlaştırılmış basit ağız kenarlı ve hafif çukur dipli; çark yapımı; yalın; İç-dış-hamur: 10 YR 8/4.

No.3 (OY 10-463, Res.71; Çiz.13ç)

Figürin, pişmiş toprak, uz.: 7.35 cm; gen.: 3.55 cm; kal. 1.4 cm; kalıba dökme tekniğinde levha halinde yapılmış şematik bir kadın tasviridir. Başı, kollarının ucu ve ayakları kırıktır. Boynunda sonradan ekleme sık dikey çizilerle taralı kabartma bir bant

vardır. Kollar üçgen şeklindeki yumrularla gösterilmiştir. Göğüsler, sonradan ekleme iki küçük yuvarlak kabartma şeklindedir. Bunların altında yer alan iki sıra dikey çizi ile taralı kısmın ne olduğu anlaşılamamaktadır. Göbek deliği de sonradan ekleme, içi oyuk bir yuvarlak biçimindedir. Kadınlık üçgeni, dört sıra yatay ve bacaklarda diyagonal olarak uzanan birer çizi tarama ile belirlenmiştir. Bacak ayrımı, önde ve arkada dikey bir yivle verilmiştir. Arka kısımda, kalçalar üzerinde de birer oyuk yer almaktadır. Dış: 2.5 Y 8/2, hamur: 7.5 YR 8/4.

OY Mez.32 (OY11-K22-ÖZA 143)

Açmanın doğusunda ortaya çıkartılan basit toprak mezar çukuru oval şekilde, 140 cm uzunluğunda, 80 cm genişliğinde, 10 cm derinliğindedir **(Res.72; Çiz.14a)**. Aynı mezar çukuruna, üç birey farklı zamanlarda gömülmüştür.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 4 yaş + 12 ay, ortalama 4 yaşındaki bir çocuğa aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Bireyin elleri karın bölgesinde, yüzü batıya bakmaktadır. Kemikler orta seviyede korunmuş olup, kafatası çok parçalıdır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.33 (OY11-K22-ÖZA 143)

Açmada ÖZA 143 mezarının altında ortaya çıkartılan ikinci bireyin mezarıdır **(Res.73; Çiz.14b).** Mezar, 140 cm uzunluğunda, 80 cm genişliğinde ve 5 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 7 yaş + 24 ay, ortalama 7 yaşında olan bir çocuğa aittir. Ölü, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda, sağ tarafına dönük olarak tam hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü kuzeye bakan bireyin elleri karın bölgesindedir. Kemikler orta seviyede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmeyen mezarda, zeytin çekirdeklerine rastlanmıştır.

OY Mez.37 (OY12-K22-ÖZA 160)

Mezar, küllü alana kazıldığı için asıl mezar çukuru belli değildir **(Çiz.20b)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin yeniyetme birine ait olduğu düşünülmektedir. Birey, kuzey-güney yönünde yatırılmış olup, yüzü güneye dönüktür. Yatış pozisyonu belirlenemeyen bireyin sağ kolu yanında, sol kolu onun üzerinde ve sol bacağı sağ bacağının üzerindedir. Kemikler kötü derecede korunmuştur. Kazı sırasında döküntü kerpiç ve karbon parçaları gözlenmiştir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası bulunmayan mezarda, gövde ve kafanın çevresinde zeytin çekirdekleri ele geçmiştir.

OY Mez.38 (OY12-K21-ÖZA 145)

Mezar çukuru oval şekilde, 1.40 m uzunluğunda, 1 m genişliğinde, 14 cm derinliğindedir **(Çiz.20c)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: Yeniyetme birine ait olduğu düşünülen birey, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda sağ tarafına yaslanmış olarak, yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Sol bacağı yukarı doğru çekilmiş ve sağ bacağın altına yerleştirilmiştir. Elleri göğüste birleştirilmiştir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezarda gövde ve ellerin üzerine bir tabak **(No.1, Res.96; Çiz.20ç)**, tabağın içine de bir hayvana ait ön kol kemiği bırakılmıştır. Mezarda bireyin batısından, tabak hizasında, herhangi bir kemikle bağlantılı olmayan 7 adet frit boncuk ele geçmiştir **(No.2, Res.97; Çiz.20d)**.

No. 1 (OY 12-3080, Res.96; Çiz.20ç)

Tabak, yük.: 5.4 cm, ağız çapı: 24 cm, dip çapı: 6.9 cm, dışa açılan ve içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, küresel gövdeli, kaideli düz dipli, çark yapımıdır. Kireçli ince kum katkılı, sert, orta derecede pişmiş, iki yüzeyi de astarlıdır. Kabın, dış yüzeyi yatay perdahlı, iç yüzeyi ise şevron motifine benzer şekilde perdah bezemelidir. İç-dış: 2.5 YR 3/2, hamur: 2.5 YR 6/4.

No. 2 (OY 12-3081, Res.97; Çiz.20d)

Boncuk, 7 adet, frit, çap: 0.2-0.3 cm, delik çapı: 0.1 cm, yassı yuvarlak biçimlidirler.

OY Mez.39 (OY12-K21-ÖZA 147)

Mezar çukuru yuvarlağa yakın şekilde, 130 cm uzunluğunda, 1 m genişliğinde, 8 cm derinliğindedir **(Çiz.21a)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda, yüzü kuzeye dönük olarak hoker pozisyonunda gömülmüştür. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin ağız hizasında bir kadeh **(No.1, Res.98; Çiz.21b)** ve bronz parçası **(No.2, Res.99),** boyun hizasında ise kavkı, gri ve beyaz fritten yapılmış 39 adet boncuktan oluşan kolye **(No.3, Res.100; Çiz.21c-ç)** ele geçmiştir. Mezarda zeytin çekirdekleri de gözlenmiştir.

No. 1 (OY 12-3067, Res.98; Çiz.21b)

Kadeh, yük.: 6.55 cm, ağız çapı: 5.5 cm, dip çapı: 2.8 cm; dışa çekik basit ağız kenarlı, boyunlu, basık yuvarlak gövdeli, kaideli düz dipli, çark yapımıdır. İyi derecede pişmiş, sert, ince kireçli kum katkılı olup yalındır. Renk: 10 YR 8/3.

No. 2 (OY 12-3065, Res.99)

Parça, bronz, yuvarlak kesitlidir. Üç parça halinde ele geçmiş olup tel görünümündedir.

No. 3 (OY 12-3066, Res.100; Çiz.21c-ç)

Kolye, 39 adet boncuk, bir kenarından delinerek kolye tanesi haline getirilmişlerdir. 3 adet kavkı (yük. 1.75-1.1, gen. 0.75-0.9, delik çapı: 0.15-0.4 cm); 2 adet yassı yuvarlak biçimli frit (beyaz) boncuk (yük. 0.8-0.4, gen. 1.15-1, delik çapı: 0.2-0.35 cm); 2 adet yassı yuvarlak biçimli frit (gri) boncuk (yük. 0.3-0.35, gen. 0.7-0.6, delik çapı: 0.25 cm); 32 adet silindir biçimli frit (18 gri+14 beyaz) boncuk (ortalama ölçüler: yük. 0.4-0.25, gen. 0.6-0.4, delik çapı: 0.2-0.3 cm).

OY Mez.41 (OY12-K21-ÖZA 155#2)

Mezar çukuru oval şekilde, 149 cm uzunluğunda, 97 cm genişliğinde, 12 cm derinliğindedir **(Çiz.22a)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin yetişkin bir erkeğe (?) ait olduğu düşünülmektedir. Ölü, güney-kuzey doğrultusunda, hafif sağ tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Sol bacağı hafifçe yukarı doğru çekilmiş ve sağ

bacağının üzerindedir. Eller yukarı doğru kaldırılarak sağ kol yanağına dayandırılmış, sol kol ise çenesine doğru uzatılmıştır. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kafasının arka kısmına yakın şekilde parçalar halinde bir tabak **(No.2, Res.102; Çiz.22c)**, tabağın hemen yanında, tabak parçalanınca içinden düşmüş olabilecek bir hayvana ait ön kol kemiği, boyun kısmından sol omzuna doğru, sol el parmaklarının altında bronz iğne **(No.4, Res.104),** omzunun yaklaşık 20 cm batısında bir şişe **(No.3, Res.103; Çiz.22ç)**, sol bacağın orta kısmına, sağ bacağın alt kısmına dayalı şekilde tek kulplu bir testi **(No.1, Res.101; Çiz.22b)** ele geçmiştir.

No. 1 (OY 12-3291, Res.101; Çiz.22b)

Testi, yük. 22.2 cm, ağız çapı: 8.3 cm, dip çapı: 6 cm; Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, boyunlu, yuvarlak gövdeli ve deforme olmuş düz dipli, küresel gövdeli, çark yapımıdır. Ağız kenarından omza uzanan şerit kulbu vardır. İyi derecede pişmiş, oldukça sert, ince kum ve kireç katkılı, yalındır. Renk: 2.5 YR 6/6.

No. 2 (OY 12-3288, Res.102; Çiz.22c)

Tabak, yük. 5.5 cm, ağız çapı: 18.5 cm, dip çapı: 6.5 cm; içe kalınlaştırılmış basit ağız kenarlı, dışbükey gövdeli ve düz diplidir. Dibi önemli ölçüde eksiktir. Çark yapımı, orta derecede pişmiş, yumuşak, kum ve küçük taşçık katkılı, yalındır. Ağız ve gövdesindeki kırıklar alçıyla tamamlanmıştır. İç-hamur: 5 YR 6/6, dış: 5 YR 6/6 VE 10 YR 7/4.

No. 3 (OY 12-3290, Res.103; Çiz.22ç)

Şişe, yük. 10.9 cm, ağız çapı: 3.5 cm, dip çapı: 3 cm; Dışa çekik ağız kenarlı, dar boyunlu, bikonik gövdeli, düşük karınlı, halka dipli, çark yapımıdır. Ağzın %60'ı korunmuştur. İyi derecede pişmiş, sert, ince kireçli kum katkılı, yalın yüzeylidir. İç-dış: 7.5 YR 7/4 ve 7.5 YR 7/3, hamur: 7.5 YR 6/6.

No. 4 (OY 12-3292, Res.104)

Kırık iğne, bronz, yük.: 13.2 cm, kal.: 0.25 cm, delik çapı: 1.25 cm; Eksiklik olmakla birlikte parçalar halinde ele geçen eser, büyük boyda bir iğnedir. Üst kısmı dövülerek inceltilmiş ve katlanarak ilmek şeklinde bir delik oluşturulmuştur.

No. 5 (OY 12-3293, Res.105; Çiz.22d)

Boncuk, akik, uz.: 0.75 cm, gen.: 0.6 cm, delik çapı: 0.2 cm; Kenarları hafif dışbükey silindir biçimlidir.

OY Mez.42 (OY12-K21-ÖZA 155#3)

Mezar çukuru oval şekilde, 140 cm uzunluğunda, 12 cm derinliğinde olup, genişliği tam olarak belirlenememiştir **(Çiz.23a)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin genç erişkin bireye ait olduğu düşünülmektedir. Ölü, güney-kuzey doğrultusunda, hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü kuzeye bakan bireyin sağ eli çenesinde, sol eli göğsündedir. Kemikler kötü korunmuş durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.43 (OY12-K21-ÖZA 156)

Mezar çukuru oval şekilde, 75 cm uzunluğunda, 47 cm genişliğinde, 25 cm derinliğindedir **(Çiz.23b)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin bir çocuğa ait olduğu düşünülmektedir. Ölü, kuzey-güney doğrultusunda yarı hoker pozisyonunda, sol tarafına dönük olarak yatırılmıştır. Bireyin sol kolu, sağ kolunun üzerindedir. Kemikleri kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kafasının kuzeydoğusunda, göze yakın şekilde küçük çömlek **(No.1, Res.106; Çiz.23c)**, çenenin biraz altından başlayan ve sivri kısmı burnuna doğru uzanan bronz iğne **(No.2, Res.108; Çiz.23ç)**, boyun çevresinde kavkı, frit ve taştan yapılmış 300 boncuktan oluşan kolye **(No.3, Res.107a-b; Çiz.23e)** ve bronz halka **(No.4, Res.109; Çiz.23d)** ele geçmiştir.

No. 1 (OY 12-3143, Res. 106; Çiz.23c)

Küçük çömlek, yük.: 8 cm, ağız çapı: 5.5 cm, dip çapı: 3.3 cm. Dışa açılan basit ağız kenarlı, boyunlu, basık yuvarlak gövdeli, kaideli düz dipli, çark yapımıdır. İyi derecede pişmiş, oldukça sert, kireçli kum tanecikli, dış yüzeyi astarlıdır. İç-hamur: 5YR 7/6; dış: 2.5 YR 6/6.

No. 2 (OY 12-3144, Res. 108; Çiz.23ç)

İğne, bronz, uz.: 7.7 cm, gen.: gen.: 0.7 cm, kal.: 0.2-0.1 cm. Sağlam durumda olan iğnenin üst kısmı geniş bir boşluk oluşturacak şekilde kıvrılmıştır. Sivri uçludur.

No. 3 (OY 12-3145, Res. 107a; Çiz.23e)

Kolye, 13 adet, beyaz ve gri frit; yassı dikdörtgen biçimli dikine üç delikli frit (beyaz) kolye bağlantı tanesi (yük.: 1.35, gen. 1.05 cm, kal. 0.5, delik çapı: 0.1-0.25 cm), düzensiz biçimli frit (beyaz) boncuk (yük. 1.35, gen. 0.95, kal. 0.75, delik çapı 0.25 cm), yuvarlak biçimli beyaz frit boncuk (yük. 1, gen. 1.4, delik çapı 0.2 cm), yassı yuvarlak biçimli 10 adet frit (2gri+8 beyaz) boncuk (ortalama ölçüler: yük.: 0.4-0.2, gen. 1.1-0.5, delik çapı 0.15-0.25 cm).

(OY 12, Res. 107b)[1305]

Kolye, 113 adet küçük beyaz frit boncuk, 119 adet küçük siyah frit boncuk, 44 adet küçük bordo renkli taş boncuk, 7 adet yassı ve yuvarlak büyük beyaz frit boncuk, 3 adet büyük siyah frit boncuk ve 1 adet kavkı boncuktan (toplam 287 adet) oluşan kolye, yük.: 0.2-0.7 cm, gen. 0.2-1 cm.

No. 4 (OY 12-3146, Res.109; Çiz.23d)

Halka, bronz, uz.: 1.4 cm, gen.: 1.3 cm, kal.: 0.25 cm. Uçlarından birinde küçük bir kırığı olan halka, bükülmüş yassı bir tel şeklindedir. Sivri uçludur.

OY Mez.48 (OY12-K21-ÖZA 159#3)

Mezar çukuru oval şekilde, 150 cm uzunluğunda, 90 cm genişliğinde, 11-28 cm derinliğindedir **(Çiz.24a)**. Mezar çukurunun eğimli olması nedeniyle kafatası daha üstte olup ayaklara doğru seviye derinleşerek devam etmektedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin erişkin bir erkeğe ait olduğu düşünülmektedir. Ölü, güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda, yüzü güneydoğuya bakar şekilde, yarı hoker pozisyonunda gömülmüştür. Bireyin çenesi sağ omzuna yakın konumdayken, sağ kolu yukarı doğru çekilerek göğüs üzerinde, sol kolu ise karındadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kafasının güneyinde kırık bir testi **(No.1, Res.110; Çiz.24b)**, güneybatısında dik duran bir tabak **(No.2, Res.111; Çiz.24c)**,

[1305] Kolyeyi oluşturan boncuklar, laboratuarda iskeletin boyun omurlarının temizlik çalışması sırasında açığa çıkartılmıştır.

sol el parmaklarının bitiminde bronz kırık iğne **(No.4, Res.113; Çiz.24ç)**, karın bölgesinde ise dağ kristali ve frit **(No.5, Res.114; Çiz.24d)**, bronz **(No.5, Res.115; Çiz.24e**), frit ve akik boncuklar **(No.6, Res.114; Çiz.24d; No.7, Res.116; Çiz.24f)** ve hematit silindir mühür **(No.3, Res.112)** ise yaklaşık olarak yan yana ele geçmiştir.

No. 1 (OY 12-3231, Res.110, Çiz.24b)

Testi, yük.: 20 cm, ağız çapı: 8.6 cm, dip çapı: 5.6 cm; Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, boyunlu, yuvarlak gövdeli ve düz diplidir. Omzunda dikey, kırık şerit kulbu vardır. Çark yapımı, orta derecede pişmiş, sert, ince kum ve kireç katkılı, yalın, dış yüzeyi alacalıdır. İç: 5Y 6/1; dış: 10 R 5/6, 5Y 5/1; hamur: 5Y 4/1.

No. 2 (OY 12-3243, Res.111, Çiz.24c)

Tabak, yük.: 4.4 cm, ağız çapı: 14 cm, dip çapı: 4.6 cm; dışa açılan, içe kalınlaştırılmış basit ağız kenarlı, dışbükey gövdeli ve düz diplidir. Çark yapımı, orta derecede pişmiş, sert, ince kum ve kireç katkılı, yalındır. İç-hamur: 7.5 YR 7/4; dış: 7.5 YR 7/3.

No. 3 (OY 12-3256, Res.112)

Silindir mühür, hematit, yük.: 1.95 cm, gen.: 0.9 cm, delik çapı: 0.35 cm; çok iyi durumda olan silindir mührün baskı yüzeyinde; önde iki hayvanın çektiği sekiz ispitli bir araba üzerinde, elinde kamçı bulunan ve arabayı kullanan figür, onun arkasında da kendisini takip eden iki yaya figür görülmektedir.

No. 4 (OY 12-3255, Res.113; Çiz.24ç)

Kırık iğne, bronz, gen.: 2.1 cm, kal.: 0.15-0.2 cm; iki parça halinde ele geçmiş olup olasılıkla bir iğnedir. Büyük olan parça, ucu açık halka şeklinde kıvrılmış durumdadır. Ucu sivri olan küçük parçanın kırık kısmı bir ilmek deliğini (?) andırmaktadır.

No. 5 (OY 12-3253, Res.115; Çiz.24e)

Boncuk, bronz, yük.: 1 cm, gen.: 0.9-0.7 cm, delik çapı: 0.25 cm. Sağlam olmakla birlikte oldukça korozyonlu durumda ele geçen boncuğun, üst ve alt kısımları halka şeklinde çıkıntılı, orta kısmı ise yuvarlak ve dışbükeydir.

No. 6 (OY 12-3254, Res.114; Çiz.24d)

Boncuk, dağ kristali ve frit; kabaca şekillendirilmiş yuvarlak biçimli dağ kristali (donuk kristalize) boncuk (çap: 1.25, delik çapı: 0.2-0.3 cm), yassı yuvarlak biçimli frit (beyaz) boncuk (çap: 1 cm, delik çapı: 0.2 cm).

No. 7 (OY 12-3244, Res.116; Çiz.24f)

Boncuk, 4 adet; 1 adet yuvarlağa yakın oval biçimli akik boncuk (uz.:. 1.1, gen.: 0.95, delik çapı: 0.2 cm), 1 adet yuvarlak biçimli frit (siyah) boncuk (uz.: 1.2, gen.: 1.2, delik çapı: 0.2 cm), 1 adet yuvarlak biçimli frit (siyah) boncuk (uz.: 0.6, gen.: 0.6, delik çapı: 0.15 cm), 1 adet düzensiz biçimde frit (beyaz) boncuk (uz.: 1.2 cm, gen.: 0.9 cm, kal. 0.5, delik çapı: 0.15 cm).

OY Mez.49 (OY12-K21-ÖZA 166)

Mezar çukuru oval şekilde, 130 cm uzunluğunda, 97 cm genişliğinde, 25 cm derinliğindedir **(Çiz.25a)**. Cam atölyesinin döşeme taşları kaldırıldıktan sonra ortaya çıkartılmış mezardır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin erişkin bir erkeğe ait olduğu düşünülmektedir. Ölü, güneybatı-kuzeydoğu yönünde, sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda gömülmüştür. Eller önde birleştirilmiş ve sağ el, bilekten geriye kıvrılmıştır. Bireyin kafatası bulunamamış olup, omur kemiklerinin 7-8 adeti eksiktir. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.51 (OY12-K21-ÖZA 169)

Mezar çukuru ovale yakın şekilde, 150 cm uzunluğunda, 60 cm genişliğinde, 25 cm derinliğindedir. Doğusunda ÖZA 155#3 (OY Mez.42) vardır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin genç erişkin bir erkeğe (?) ait olduğu düşünülmektedir. Ölü, kuzey-güney yönünde, sol tarafına dönük olarak, hoker pozisyonunda gömülmüştür. Yüzü batıya bakan bireyin elleri öne doğru uzatılmış olup, tabağın altındadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kafasının güneydoğusunda kırık bir şişe (**No.1, Res.117; Çiz.25b)**, ellerin üzerinde ve göğsüne yakın şekilde çanak (**No.2,**

Res.118; Çiz.25c), bacaklarının altında yıldız başlı bronz iğne (**No.3, Res.120; Çiz.25ç),** ayak parmaklarının üzerinde ise bronz yüzük (**No.4, Res.119)** ele geçmiştir.

No. 1 (OY 12-3284, Res.117; Çiz.25b)

Şişe, yük.: 18.9 cm, ağız çapı: 5.8 cm, dip çapı: 6 cm; Dışa çekik ağız kenarlı, boyunlu, yuvarlak gövdeli ve hafif çukurlaştırılmış kaideli düz diplidir. Çark yapımı, iyi derecede pişmiş, sert, temiz hamurlu, dış yüzeyi astarlıdır. Omzunda dikey, ortası oluklu kulbu vardır. İç-hamur: 7.5 YR 8/3; dış: 5YR 7/4, 5YR 6/4.

No. 2 (OY 12-3283, Res.118; Çiz.25c)

Çanak, yük.: 7.1 cm, ağız çapı: 18.6 cm, dip çapı: 7.4 cm; dışa açılan, hafif içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışbükey gövdeli ve üç ayaklı halka diplidir. Çark yapımı, iyi derecede pişmiş, orta sertlikte, ince kireçli kum ve ince organik katkılı, iki yüzeyi de ıslak sıvazlamalıdır. İç-hamur: 7.5 YR 8/3; dış: 5YR 7/4, 5YR 6/4.

No. 3 (OY 12-3296, Res.120; Çiz.25ç)

İğne, bronz, uz.: 22 cm , gen.: 2.3 cm, kal.: 0.3 cm, baş kısmı 7 dilimli, boynu on sıra boğum, disk şeklinde bir çıkıntı ve tekrar dört sıra boğum şeklinde bir düzen göstermektedir. Sivri uçludur.

No. 4 (OY 12-3297, Res.119)

Yüzük, bronz, gen.: 1.85 cm, kal.: 0.1 cm. Uçları sivri yassı bir tel halinde hazırlanmış olan halka, bükülerek uçları birbirinin üzerine binen bir halka şekline getirilmiştir.

OY Mez.52 (OY12-K21-ÖZA 172)

Mezar çukuru ovale yakın şekilde, 130 cm uzunluğunda, 90 cm genişliğinde, 30 cm derinliğindedir. Doğusunda ÖZA 155 (Mez.40-42) ve ÖZA 169'un (Mez.51) kuzeyinde, yanık kerpiçli alanda yer alır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin erişkin bir erkeğe ait olduğu düşünülmektedir. Ölü, doğu-batı yönünde, hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü kuzeye bakan bireyin kolları omuzlara doğru katlanmış olup sol el, çenenin altında, sağ el ise omza yakın durumda ve göğüs üzerindedir. Bacaklar birbirine paralel şekilde düz uzatılmıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kafasının güneyine üste testi, altına ise tabak bırakılmıştır. Testi, kuzeybatıya doğru hafif yan yatırılmıştır (**No.1, Res.121;**

Çiz.26a). Tabak ise ters şekilde durmakta ve hemen yanında bir hayvana ait kol kemiği görülmektedir (**No.2, Res.122; Çiz.26b).** Kemik, olasılıkla tabağın içine bırakılmış, tabak düşünce tabağın dışında kalmıştır.

No. 1 (OY 12-3334, Res.121; Çiz.26a)

Testi, yük.: 22.8 cm, dip çapı: 6.2 cm., yonca ağızlı, hafif dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, boyunlu, yuvarlak gövdeli ve düz diplidir. Ağız kenarında omza uzanan dikey bir kulbu vardır. Çark yapımı, iyi derecede pişmiş, çok sert, ince kireçli kum katkılı. İç-dış: 7.5 YR 7/3 ve 10 YR 8/2, hamur: 7.5 YR 6/2.

No. 2 (OY 12-3335, Res.122; Çiz.26b)

Tabak, yük.: 4.6 cm, ağız çapı: 15.4 cm, dip çapı: 5 cm, düzleştirilmiş basit ağız kenarlı, dışbükey gövdeli ve düz diplidir. Çark yapımı, iyi derecede pişmiş, ince kumlu ve kireç katkılı, yalındır. İç: 10 YR 7/4, dış: 5 YR 6/6, 10 YR 7/4, hamur: 5 YR 6/6.

OY Mez.53 (OY12-K21-ÖZA 173)

Mezarın sınırı belli olmadığı için çukurun boyutları belirlenememiştir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin cinsiyeti henüz belirlenmemiş bir çocuğa ait olduğu düşünülmektedir. Ölü, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda, hafif sağ tarafına dönük olarak yatırılmıştır. Bireyin yüzü güneydoğu yönüne bakarken, sağ kolu yanda, sol kolu ise göğüs üzerindedir. Bacakların çok az bir bölümü korunduğu için pozisyonu belirlenememiştir. Ancak korunan bacağın duruşu, bireyin yarı hoker şeklinde yatırılmış olabileceğini göstermektedir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezarda tabak **(No.1, Res.123; Çiz.26c)**, şişe **(No.2, Res.124; Çiz.26d)**, kadeh **(No.3, Res.125; Çiz.26ç)** ve bronz küpe **(No.4, Res.126; Çiz.26e)** ele geçmiştir.

No. 1 (OY 12-3321, Res.123; Çiz.26c)

Tabak, yük.: 4 cm, ağız çapı: 14.5 cm, dip çapı: 5.1 cm, dışa açılan, içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışbükey gövdeli, çukur diplidir. Çark yapımı, iyi derecede pişmiş, sert, kireçli kum tanecikli, yalındır. İç-dış: 5 YR 7/6, hamur: 5 YR 6/6.

No. 2 (OY 12-3325, Res.124; Çiz.26d)

Şişe, yük.: 10.65 cm, ağız çapı: 3 cm (%55), dip çapı: 3.2 cm, hafif dışa açılan basit ağız kenarlı, dar boyunlu, yuvarlak gövdeli, halka diplidir. Çark yapımı, orta

derecede pişmiş, sert, kireçli ince kum katklı, dış yüzeyi perdahlı, aşınmış ve alacalıdır. İç-dış: 7.5 YR 5/3, 7.5 YR 3/1, hamur: 7.5 YR 4/2.

No. 3 (OY 12-3322, Res.125; Çiz.26ç)

Kadeh, yük.: 6.8 cm, ağız çapı: 6.4 cm (%60), dip çapı: 3.5 cm, hafif dışa açılan basit ağız kenarlı, dik duruşlu, alçak kaidelidir. Çark yapımı, iyi derecede pişmiş, oldukça sert, ince kum katkılı, iç ve dış yüzeyi ıslak sıvazlanmıştır. İç-dış: 7.5 YR 8/2, hamur: 7.5 YR 8/3.

No. 4 (OY 12-3337, Res.126; Çiz.26e)

Küpe, bronz, gen.: 1.25 cm , kal.: 0.2 cm, yuvarlak kesitli, uçları açık halka görünümünde olup iki parça halinde ele geçmiştir.

OY Mez.54 (OY12-K21-ÖZA 178)

ÖZA 176 olarak numaralandırılan cam fırınının kuzey ucunda yer alır **(Çiz.27a)**. Mezar, yoğun ateşe maruz kalan cam cüruflu ve küllü alan içine kazıldığından çukurun uzunluğu ve genişliği tam olarak tespit edilememiştir. Ancak 8 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet cinsiyeti henüz belirlenmemiş bir çocuğa aittir. Bireyin kemiklerinin bir kısmı korunduğu için pozisyonu tam olarak belirlenememiştir. Yalnızca kol kemiklerinin bir kısmı, birkaç omur parçası ve kaburga, parmak kemikleri ve pelvisin bir kısmı ve femur parçası bulunmuştur. Omurga tam olarak korunmadığı için, kemiklerin konumundan bireyin batı-doğu doğrultusunda yatırılmış olabileceği söylenebilir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Parmak kemiklerinden biri üzerinde bronz parça **(No.1, Res.127)** ele geçmiştir.

(No.1, Res.127)

Parça, bronz, uz.: 2 cm, kal.: 0.2 cm, yassı kesitli, iki küçük parça halinde ele geçmiştir.

OY Mez.56 (OY12-I21b-ÖZA 30)

Açmanın doğu bordunda, ÖZA 28 taş duvarının güneyinde ortaya çıkartılan basit toprak mezardır. Mezar, 4 cm derinliğinde olup, çukurun boyutları belirlenememiştir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin bir bebeğe ait olduğu düşünülmektedir. Bireyin güneybatıda olan kafatası iyi korunmamış, kol kemikleri dağılmış ve omurga kısmı eksik olduğu için yatış pozisyonu belirlenememiştir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kafasının doğusunda küçük çömlek **(No.1, Res.145; Çiz.27f)**, kol kemiklerinin batısında bronz iğne **(No.2, Res.146)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 12-2657, Res.145; Çiz.27f)

Küçük çömlek, yük.: 7.7 cm.; ağız çapı: 5.7 cm.; dip çapı: 3.8 cm.; dışa açılan basit ağız kenarlı, boyunlu, yuvarlak gövdeli, düz dipli; çark yapımıdır. İyi derecede pişmiş, sert, ince kireçli kum katkılı, yalın yüzeyli, dış yüzeyinde aşınma ve alacalanma vardır. İç-hamur: 7.5 YR 5/3, dış: 7.5 YR 5/2 ve 5 YR 6/4.

No. 2 (OY12-2656, Res.146)

İğne, bronz, uz.: 7.8 cm; iki ucu da kırık olup yuvarlak kesitlidir.

OY Mez.57 (OY12-I21b-ÖZA 46)

Açmada ÖZA 9 çukurunun güneyinde bulunan basit toprak mezar çukuru **(Çiz.28a)** oval şekilde, 70 cm uzunluğunda, 50 cm genişliğinde, 4 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin bir bebeğe ait olduğu düşünülmektedir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, dorsal pozisyonda yatırılmıştır. Yüzü kuzeydoğuya dönük olan bireyin elleri göğüste birleştirilmiştir. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası bulunmayan mezarda, zeytin çekirdekleri ele geçmiştir.

OY Mez.62 (OY99-Y10-ÖZA 105)

Y10 açmasında, ÖZA 102'deki küp mezarın yakınında açığa çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.147)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: Tahrip olmuş mezarda kemikler ve mezar eşyası dağınık durumdadır. Bu mezar, hemen yanında açığa çıkartılan ÖBY 102'deki küp mezarla bağlantılı görünmektedir. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezarda ele geçen şişe **(No.2, Çiz.30b)**, daha çok geç ETÇ özellikleri gösterirken, testi **(No.1, Çiz.30a)** OTÇ için karakteristik bir formdur.

No. 1 (OY 99-822, Çiz.30a)

Testi, yük.: 25 cm; gen.: 19.5 cm; dip çapı: 8.4 cm; yonca ağızlı, kısa boyunlu, ağızdan omuza uzanan tek dikey kulplu, yuvarlak gövdeli, yuvarlatılmış düz dipli; çark yapımı, tam okside olmuş, oldukça sert, Katkı no: 412, yalın. İç-dış: 7.5 YR 7/4, Hamur: 5 YR 7/6.

No. 2 (OY 99-821, Çiz.30b)

Şişe, yük.: 8.2 cm; ağız çapı: 2.7 cm; gen.: 7.2 cm; dışa açılan dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu, küresel gövdeli, yuvarlak dipli; çark yapımı, yüksek ısıda pişmiş, indirgenmiş, oldukça sert, Katkı no: 612-6, yalın, dışında ince şerit perdah bezemesi vardır. İç-dış-hamur: 2.5 Y 6/2.

OY Mez.63 (OY99-X9-ÖZA 4)

X9 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 4 olarak numaralandırılan basit toprak mezar **(Res.148; Çiz.30c)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin bir çocuğa ait olduğu düşünülmektedir. Ölü, yaklaşık güney-kuzey yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonda yatırılmıştır **(Res.148; Çiz.30c)**. Bireyin kemikleri büyük ölçüde dağılmış ve karışmış olduğu için kollar ve bacaklarının durumu belirlenememiştir. Ölünün üzeri büyük bir küp parçası ile kapatılmıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin karın kısmına yakın yerde küçük çömlek ele geçmiştir **(No.1; Çiz.30ç)**[1306].

[1306] Özgen ve Helwing 2001: 76, Abb.17b.

No. 1 (OY 99-513, Çiz.30ç)

Küçük çömlek, yük.: 7.5 cm; ağız çapı: 8.3 cm; dip çapı: 3 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, yuvarlak gövdeli, halka dipli; çark yapımı, çok iyi pişmiş, oldukça sert, Katkı no: 401, dışı ince astarlı olup astar çoğu yerde pul pul dökülmüştür. İç-hamur: 7.5 YR 7/4, Dış: 2.5 Y 8/2.

OY Mez.64 (OY99-Y9-ÖZA 14)

Açmanın doğu profil kenarında, ÖZA 14 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.149; Çiz.30d)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletin bir çocuğa ait olduğu düşünülmektedir. Kemikler, açmanın doğu profili kenarında kaldığı için tahrip olmuş, yalnızca göğüs kemikleri korunmuştur. Bu nedenle yatış pozisyonu belirlenememiştir. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.66 (OY99-Y9-ÖZA 19)

Y9 açmasında, ÖZA 19 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.150; Çiz.30e)**. Mezar çukuru dikdörtgen biçimde, 140 cm uzunluğunda, 65 cm genişliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: Yetişkin birey, düzgün dikdörtgen mezar çukurunun doğu kısmına yerleştirilerek doğu-batı yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonda yatırılmıştır. Kollar karın hizasında birleştirilmiş olup, sağ kol üstte durmaktadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin başının ön tarafına iki adet küçük çömlek bırakılmıştır **(No.1, Res.151a; Çiz.30g; No.2, Res.151b; Çiz.30f)**.

No. 1 (OY 99-260, Res.151a; Çiz.30g)

Küçük çömlek, yük.: 9.2 cm; ağız çapı: 8.4 cm; dip çapı: 3.3 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, boyun kısmı kısa ve yivli, yuvarlak gövdeli, kaideli; çark yapımı, orta derecede pişmiş, orta sertlikte, kumlu, yalın. İç-dış-hamur: 2.5 YR 6/6.

No. 2 (OY 99-261, Res.151b; Çiz.30f)

Küçük çömlek, yük.: 10.8 cm; ağız çapı: 9.3 cm; dip çapı: 3.3 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, omurgalı gövdeli, halka dipli; çark yapımı, kum ve kireç tanecikli, yalın. İç-dış-hamur: 2.5 Y 6/2.

OY Mez.67 (OY99-Y9-ÖZA 20)

Y9 açmasında, ÖZA 20 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.152; Çiz.31a)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: Tahrip edilmiş mezarda yetişkin bireyin kemikleri dağınık durumda açığa çıkartılmıştır. Ancak bacak kemiklerinin pozisyonundan, bireyin doğu-batı yönünde, sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırıldığı anlaşılmaktadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.68 (OY99-Y9-ÖZA 23)

Y9 açmasında, ÖZA 23 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.153; Çiz.31b)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezar tahrip olduğundan, iskeletin yalnızca üst gövde kemikleri korunmuştur. Yetişkin birey, doğu-batı yönünde yatırılmış ve başı sol omzuna yaslanmıştır. Kemiklerin konumuna göre dorsal pozisyonda yatırıldığı düşünülen bireyin kemikleri kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezarda iki adet küçük çömlek ele geçmiştir **(No.1, Çiz.31ç; No.2, Çiz.31c)**.

No. 1 (OY 99-274, Çiz.31ç)

Küçük çömlek, yük.: 8.6 cm; ağız çapı: 7.8 cm; dip çapı: 3.9 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, ağız altı kabartmalı, kısa boyunlu, yuvarlak gövdeli, düz dipli; çark yapımı, çok iyi pişmiş, oldukça sert, katkı no: 412, yalın. İç-dış-hamur: 5 YR 7/4.

No. 2 (OY 99-275, Çiz.31c)

Küçük çömlek, yük.: 10.2 cm; ağız çapı: 7.9 cm; dip çapı: 3.5 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, düşük ve yumuşak omurgalı gövdeli, düz dipli; çark yapımı, çok iyi pişmiş, oldukça sert, katkı no: 412, yalın. İç-dış-hamur: 7.5 YR 7/3.

OY Mez.73 (OY99-Y10-ÖZA 97)

Y10 açmasında, ÖZA 97 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.154; Çiz.31d.)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir çocuğa aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, sol tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyaları, minyatür şişe **(No.2, Çiz.31f)**, minyatür çömlek **(No.1, Çiz.31e)**[1307], bireyin boynuna takılan bronz gerdanlık ve boyun çevresinde ele geçen boncuklardan oluşur.

No. 1 (OY 99-096, Çiz.31e)

Minyatür çömlek, yük.: 5.9 cm; ağız çapı: 5 cm; dip çapı: 3 cm; hafif dışa dönük kalınlaştırılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu, yuvarlak gövdeli, düz dipli; el yapımı, çok iyi pişmiş, oldukça sert, katkı no: 441, yalın. İç-dış-hamur: 7.5 YR 7/4.

No. 2 (OY 99-070, Çiz.31f)

Minyatür şişe, yük.: 5.6 cm; ağız çapı: 2.1 cm; dip çapı: 1.4 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, ağız altı kabartmalı, kısa boyunlu, boyun üzerinde iki sıra yivli, yuvarlak gövdeli, halka dipli; çark yapımı, çok iyi pişmiş, oldukça sert, katkı no: 440-1, dış yüzeyi ince astarlı ve parlak perdahlı. İç-hamur: 7.5 YR 7/4., dış: 7.5 YR 4/1.

OY Mez.74 (OY99-Y10-ÖZA 99)

Y10 açmasında, ÖZA 99 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.155; Çiz.31g)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, kuzey-güney yönünde, sağ tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonda yatırılmıştır. Bireyin elleri göğüste birleştirilmiştir. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin yüz hizasına bir şişe bırakılmıştır **(No.1, Res.156; Çiz.31ğ)**.

No. 1 (OY 99-089, Res.156; Çiz.31ğ)

Şişe, yük.: 17.7 cm; ağız çapı: 5 cm; dip çapı: 6.2 cm; dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu, omuz üzerinde tek dikey kulplu, küresel gövdeli, kaideli; çark

[1307] Özgen ve Helwing 2001: 76, Abb.17a.

yapımı, orta derecede pişmiş, oldukça yumuşak, katkı no: 600, yalın. İç-dış-hamur: 10 YR 8/3.

OY Mez.76 (OY99-Y10-ÖZA 107)

Y10 açmasında, ÖZA 107 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Çiz.32a)**. Mezar çukuru dikdörtgen biçiminde, 120 cm uzunluğunda, 50 cm genişliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, yaklaşık kuzey-güney doğrultusunda, dorsal pozisyonda yatırılmıştır. Yüzü batıya dönük olan bireyin kolları yan tarafında düz uzatılmıştır. Bacakları ise hafif batıya doğru eğik ve yukarıya kıvrılmış biçimdedir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Başının üst kısmına küçük çömlek bırakılmıştır **(No.1, Çiz.32b)**

No. 1 (OY 99-851, Çiz.32b)

Küçük çömlek, yük.: 10.6 cm; ağız çapı: 8.7 cm; dip çapı: 4.5 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, boyunlu, boyun üzeri kabartmalı, yuvarlak gövdeli, düz dipli; çark yapımı, çok iyi pişmiş, oldukça sert, Katkı no: 412, yalın, iç ve dış yüzeyde renk nüansları vardır. İç-dış-hamur: 5YR 7/4 - 10 YR 6/2.

OY Mez.78 (OY99-Y-Z10-ÖZA 96)

Y-Z10 açmasında, ÖZA 96 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.157)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, doğu-batı yönünde yatırılmıştır. Mezar yamaç erozyonu nedeniyle tahrip olduğundan, bireyin yatış pozisyonu tam olarak anlaşılamamıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası dört adet pişmiş toprak kaptan, minyatür çömlek **(No.2)** başın ön tarafına[1308], tabak ise gövde üzerine bırakılmıştır **(No.1, Çiz.32ç)**. Şişe **(No.2, Çiz.32c)**[1309] ve diğer kabın mezar içindeki konumları bilinmemektedir.

[1308] Özgen ve Helwing 2001: 76, Abb.17e.
[1309] Özgen ve Helwing 2001: 76, Abb.17l.

No. 1 (OY 99-99, Çiz.32ç)

Tabak, yük.: 4.4 cm; ağız çapı: 15.1 cm; dip çapı: 3.8 cm; içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, düz gövdeli, çukur dipli, katkı no: 414.

No. 2 (OY 99-66, Çiz.32c)

Şişe, yük.: 9.2 cm; ağız çapı: 3.2 cm; dip çapı: 2.7 cm; dışa açılan ve kalınlaştırılmış oluklu ağız kenarlı, kısa boyunlu, düşük karınlı, halka dipli; çark yapımı, çok iyi pişmiş, oldukça sert, katkı no: 412, dış yüzeyi çok hafif perdahlı ve renk nüansları vardır. İç: 7.5 YR 7/3, dış: 5YR 7/4 - 5YR 7/6, hamur: 7.5 YR 7/4.

No. 3 (OY 99-2)

Minyatür çömlek, yük.: 9.2 cm; ağız çapı: 3.2 cm; dip çapı: 2.7 cm; dışa açılan ve kalınlaştırılmış oluklu ağız kenarlı, uzun boyunlu, yuvarlak gövdeli, boyundan gövdeye geçişte yivli, kaideli çukur dipli, katkı no: 412.

OY Mez.84 (OY99-Y11-Y10-ÖZA 266)

Y11-Y10 açmasında, ÖZA 266 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.158-159)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir çocuğa aittir. Bireyin üst gövdesi Y11, alt gövdesi Y10 plankaresinde açığa çıkmıştır. Ölü, doğu-batı yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bir adet akik boncuk, pişmiş toprak şişe **(No.1, Çiz.32d)** ve tabak ele geçmiştir **(No.2, Çiz.32e)**[1310].

No. 1 (OY 99-1046, Çiz.32d)

Şişe, yük.: 17.1 cm; ağız çapı: 5.2 cm; dip çapı: 6 cm; dışa çekik ve kalınlaştırılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu, küresel gövdeli; kaideli, çark yapımı, iyi pişmiş, oldukça sert, katkı no: 401, dış yüzeyi parlak perdahlı ve renk nüansları vardır. İç-dış-hamur: 5 YR 7/4, 10 YR 7/3.

No. 2 (OY 99-1047, Çiz.32e)

Tabak, yük.: 4.1 cm; ağız çapı: 14.4 cm; dip çapı: 4.5 cm; içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, düz gövdeli; düz dipli, çark yapımı, çok iyi pişmiş, oldukça sert, katkı no: 412, yalın. İç-dış-hamur: 7.5 YR 8/3.

[1310] Özgen ve Helwing 2001: 76, Abb.17g.

OY Mez.88 (OY99-Z11-ÖZA 284)

Z11a açmasında, ÖZA 284 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.160)**. Mezar çukurunun kuzeyi, bir taş sırası ile çevrelenmiştir. Geç bir mezarın altında açığa çıkan küp parçaları ile bir kap, tahrip edilen bir mezara işaret etmektedir. Olasılıkla mezar çukurunun üzeri büyük küp parçaları ile kapatılmıştır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir çocuğa aittir. Ölü, batı-doğu yönünde sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Başının her iki yanına birer taş yerleştirilmiştir **(Res.160)**. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bir tabak ve bir taş boncuk ele geçmiştir.

OY Mez.90 (OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 261)

Y 11b-Z11a açmasında, ÖZA 261 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.161-162; Çiz.32g)**. Mezar çukurunun batısını, bir yapının taş temel duvarı, doğusunu ise bir sıra taş sınırlandırmaktadır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir çocuğa aittir. Ölü, doğu-batı yönünde, sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezarda üç adet küçük çömlek **(No.1-3, Çiz.32f,ğ,h)** ve boyun üzerinde 14 adet siyah-beyaz taş boncuk ele geçmiştir.

No. 1 (OY 99-726, Çiz.32f)[1311]

Küçük çömlek, yük.: 10.9 cm; ağız çapı: 8.7 cm; dip çapı: 4.3 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, boyun kısmı kısa ve yivli, keskin omurgalı gövdeli, yuvarlatılmış düz dipli; çark yapımı, sert, katkı no: 412, yalın, İç-hamur: 10 YR 7/2, dış: 10 YR 7/2 - 10 YR 7/3.

No. 2 (OY 99-727, Çiz.32ğ)[1312]

Küçük çömlek, yük.: 8.7 cm; ağız çapı: 7.1 cm; dip çapı: 3.6 cm; dışa açılan ve hafif kalınlaştırılmış basit ağız kenarlı, keskin omurgalı gövdeli, yuvarlatılmış düz dipli; çark yapımı, oldukça sert, çok iyi pişmiş, katkı no: 441, yalın. İç-dış-hamur: 2.5 YR 7/6.

[1311] Özgen ve Helwing 2001: 76, Abb.17d.
[1312] Özgen ve Helwing 2001: 76, Abb.17c.

No. 3 (OY 99-740, Çiz.32h)

Küçük çömlek, yük.: 9.3 cm; ağız çapı: 8 cm; dip çapı: 5 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, boyun kısmı kısa, keskin omurgalı gövdeli, halka dipli; çark yapımı, oldukça sert, çok iyi pişmiş, katkı no: 412, yalın, dış yüzeyde renk nüansları vardır. İç: 10 YR 8/3, dış: 10 YR 8/3 – 5 YR 7/6, hamur: 7.5 YR 7/4.

OY Mez.92 (OY97-Z10-ÖZA 43)

Z10 açmasının kuzeybatı köşesinde açığa çıkartılan ve ÖZA 43 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.163; Çiz.33a)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Başının önüne, yüz hizasına iki adet pişmiş toprak kap bırakılmıştır.

OY Mez.94 (OY00-X9-ÖZA 20)

X9 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 20 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.164; Çiz.33b)**. Mezar çukuru oval şekilde, 51 cm uzunluğunda, 62 cm genişliğinde, 13 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, kuzeydoğu-güneybatı yönünde, sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Kolları göğüste birleştirilmiştir. Mezar bir köstebek yuvası tarafından tahrip edildiğinden bacak kemikleri eksiktir. Kemikler iyi korunmamıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezarda beş adet frit boncuk **(No.1, Res.165)** ve pişmiş toprak figürin parçası ele geçmiştir.

No. 1 (OY 00-229, Res.165)

Boncuk, frit, 5 adet, ikisi beyaz renkli yassı yuvarlak biçimli, biri beyaz, diğeri siyah renkli silindirik biçimli ve yivli, taş boncuk ise siyah renkte ve yassı yuvarlaktır.

OY Mez.95 (OY00-X9-ÖZA 32)

X9 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 32 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.166; Çiz.33c)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, güney-kuzey yönünde, dorsal pozisyonda yatırılmıştır. Kolları göğüste birleştirilmiş, sağ dizi yana doğru kıvrılmıştır. Kafatası ve boyun kemiklerinin ele geçmemesi, mezarın kısmen tahrip edildiğini göstermektedir. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.96 (OY00-X9-ÖZA 44)

X9 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 44 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.167; Çiz.33ç)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü doğuya bakan bireyin sol kolu öne doğru uzatılmış, sağ kolu ise yüzüne doğru yaklaştırılmıştır. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin sol omuz hizasında bronz iğne ele geçmiştir[1313]**(No.1, Res.168).**

(OY 00-1202, Res.168)

Yıldız başlı iğne, bronz, uz. 12.7 cm, baş kısmı sekiz dilimli, alt kısmı hafif bükülmüş, ucu kırıktır.

OY Mez.98 (OY00-X9-ÖZA 23)

X9 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 23 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.169; Çiz.33d)**. Mezar çukuru oval şekilde, 95 cm uzunluğunda, 85 cm genişliğinde, 40 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir genç erişkine aittir. Ölü, güneydoğu-kuzeybatı yönünde, sağ tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Kolları göğüste birleştirilmiştir. Kemikler orta derecede korunmuştur.

[1313] Özgen ve Helwing 2001: 88, Abb.25d.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin başının arkasına küçük çömlek ve çanak **(No.1, Res.170; Çiz.33e; No.3, Çiz.33g)**, karın hizasına ise küçük çömlek **(No.2, Res.171; Çiz.33f)** bırakılmıştır.

No. 1 (OY 00-239, Res.170; Çiz.33e)

Küçük çömlek, yük.: 10.9 cm; ağız çapı: 9.7 cm; dip çapı: 5.2 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, keskin omurgalı gövdeli, halka dipli; çark yapımı, iyi derecede pişmiş, sert, temiz hamurlu, yalın. İç-dış-hamur: 2.5 Y 8/3.

No. 2 (OY 00-241, Res.171; Çiz.33f)

Küçük çömlek, yük.: 10.3 cm; ağız çapı: 8 cm; dip çapı: 3.8 cm; dışa açılan düzleştirilmiş ağız kenarlı, omurgalı gövdeli, hafif kaideli; çark yapımı, iyi derecede pişmiş, oldukça sert, katkı no: 416, yalın. İç-dış-hamur: 5 Y 7/3.

No. 3 (OY 00-240, Çiz.33g)

Çanak, yük.: 6.8 cm; ağız çapı: 19 cm; dip çapı: 7 cm; dışa açılan düz gövdeli, içe kapanan ağız kenarlı, ağız altı keskin omurgalı gövdeli, düz dipli; çark yapımı, özlü pişmiş, oldukça sert, ince kumlu, yalın. İç-dış: 5 YR 7/4 – 2.5 YR 6/6, hamur: 2.5 YR 6/6 - 10 YR 7/4.

OY Mez.99 (OY00-X-Y9-ÖZA 28-29)

X-Y9 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 28-29 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.172; Çiz.34a)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, batı-doğu yönünde dorsal pozisyonda yatırılmıştır. Ayaklarının kalçaya yakın konumundan, bacakların dizden iki yana açıldığı anlaşılmaktadır. Kolları göğüste birleştirilmiştir. Bireyin başı, kol ve bacak kemikleri korunmamıştır. Daha üst seviyede mezar çevresinde ele geçen küçük kemik parçaları, mezarın kısmen tahrip edildiğini göstermektedir. Bu karışıklığın diğer bir kanıtı da, mezardan uzakta ve farklı bir seviyede dağılmış olarak ele geçen kafatasına ait kemiklerdir (**Res.173)**.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.106 (OY00-Y11-ÖZA 332)

Y11 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 332 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır. Mezar taş döşemenin altında açığa çıkartılmıştır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir çocuğa aittir. Bireyin yalnızca üst gövdeye ait kemikleri korunduğundan yatış pozisyonu anlaşılamamıştır. Kaburga kemikleri dışında iskelet dağınık olarak açığa çıkartılmış olup, kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezardan 23 adet boncuk ele geçmiştir **(No.1, Res.174)**.

No. 1 (OY 00-365, Res.174)

Boncuk, 23 adet, yumuşak taş, 22 adet silindirik biçimli, 1 adet yuvarlak dilimli boncuk. Silindirik biçimli boncukların ikisi dışında tamamı yiv bezemelidir.

OY Mez.112 (OY00-Z11a-ÖZA 296)[1314]

Z11a açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 296 olarak numaralandırılan basit toprak temsili mezardır **(Res.175; Çiz.34b)**. Etrafı taşlarla çevrelenmiş çukura pişmiş toprak kaplar bırakılmış ve üzeri ETÇ IV tipinde küp parçaları ile kapatılmıştır. Çömleğin güneye bakan ağzı bir seramik parçası ile kapatılmıştır.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezarda iskelet bulunmamıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Çömlek içerisine 8 adet pişmiş toprak kap ve büyüklü küçüklü taşlar dizilmiştir. Ele geçen kaplar hem ETÇ IV, hem de OTÇ I özelliği gösterir. Bu tip iskeletsiz mezarlar ya temsili mezarlar ya da çevredeki diğer mezarlarla bağlantılı olarak gömülen mezar eşyası olmalıdır. Mezarda üç adet şişe **(Res.176; No.1, Çiz.34c)**, üç ayaklı kap **(Res.177)**, üç adet Hama caliciform bardağı (**Res.178)** ETÇ IV özelliği gösterirken, omzu kulplu şişe OTÇ'ye aittir.

No. 1 (OY 00-1059, Çiz.34c)

Şişe, yük.: 11.4 cm; ağız çapı: 3.5 cm; dışa açılan dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu, küresel gövdeli, yuvarlak dipli; çark yapımı, iyi derecede pişmiş, oldukça sert, katkı no: 612-6, yalın, dışı halka açkılı. İç-dış-hamur: 5 YR 4/1, gövde: 7.5 YR 6/2 ve 5 YR 7/3.

[1314] Engin ve Helwing 2012: 97-98, Fig.3.

OY Mez.115 (OY00-N165E070-ÖZA 2)

Höyükte Doğu Kesit kazılarında, II. ve I. kat arasındaki geçiş döneminde iki basit toprak mezar (ÖZA 2 ve 4) ortaya çıkartılmıştır[1315]. ÖZA 2 mezar çukuru, köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen şeklinde olup, 1 nolu duvarın kuzeyinde yer alır **(Çiz.41c)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, kuzey-güney yönünde, dorsal pozisyonda yatırılmış, bacakları sol tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonuna getirilmiştir. Yüzü güneybatıya bakan bireyin, başı sağ omzuna yaslanmıştır. Kolları sol kolu alta gelecek şekilde, karın üzerinde çapraz durumdadır **(Çiz.42a)**. Bu bireyin üst kısmında bir kafatası ve birkaç karışık kemik ele geçmiştir. Ancak ikinci bireye ait bu kafatasının, sağlam durumdaki bireyle aynı mezarda olup olmadığı ya da erozyon nedeniyle tam olmayan bireyin bu mezara kayıp kaymadığı belirsizdir. Bu nedenle bu mezar tekli gömütler içinde değerlendirilmiştir[1316].

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kalçası üzerinde boyalı pişmiş toprak boyalı bir matara **(Res.221; Çiz.42c)**, göğüs üzerinden başlayıp, sivri kısmı boynunun sol tarafına uzanan başı sekiz dilimli yıldız başlı bronz iğne **(Çiz.42b)** ele geçmiştir. Matara, pembemsi kırmızı kilden yapılmış olup, kızıl kahve boyalıdır. İki kulplu olan matara, konsentrik daireler ve ışınlarla bezenmiştir. Karışık kemiklerle ilgili herhangi bir eşya bulunmamıştır[1317].

OY Mez.116 (OY00-N165E070-ÖZA 4)

Mez. 115'e 1.5 m uzaklıkta ortaya çıkartılan basit toprak mezardır **(Çiz.41c)[1318].** Mezar çukuru, köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen şeklindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, kuzey-güney yönünde, hafif sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Başı güneybatıya dönük olan bireyin kolları, sol kolu üste gelecek şekilde karın üzerinde çaprazdır **(Çiz.43a)**.

[1315] Carter, 1989-90 report – draft 3: 7/3/92--12.
[1316] Carter, 1989-90 report – draft 3: 7/3/92--12.
[1317] Carter, 1989-90 report – draft 3: 7/3/92--12-13.
[1318] Carter, 1989-90 report – draft 3: 7/3/92--13.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin sağ omzu ve dizleri arasında kalan alanda, ellerine yakın şekilde yonca ağızlı testi **(Çiz.43b)**, şişe **(Çiz.43ç)** ve omurgalı küçük çömlek **(Çiz.43c)** ele geçmiştir.

OY Mez.117 (OY13-L22a2b2-ÖZA 146)

Açma kuzeydoğu köşesinde bulunan basit toprak mezardır **(Res.222)**[1319]. Mezar küllü alanda ortaya çıkarıldığı için çukurun sınırları belirlenememiştir. Mezar, Erken OTÇ II yapı katında taş temelli kerpiç duvar ile aynı döneme aittir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir çocuğa aittir. Ölü, kuzey-güney yönünde, sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü kuzeydoğuya bakan bireyin sağ kolu gövdeye paralel şekilde karın bölgesindedir. Kemikleri kötü korunmuş durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir. Yalnızca bireyin başının arkasında bir hayvan kemiğine rastlanmıştır.

OY Mez.118 (OY13-L22a2b2-ÖZA 148)

Açmanın kuzeydoğu köşesinde bulunan basit toprak mezardır **(Res.223)**[1320]. Mezar çukuru oval şekilde, 125 cm uzunluğunda, 65 cm genişliğinde, 15 cm derinliğindedir. Mezar, Erken OTÇ II yapı katında taş temelli kerpiç duvar ile aynı döneme aittir.

Ölü ve Gömme biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, güneybatı-kuzeydoğu yönünde, dorsal pozisyonda yatırılmış, bacakları sağ tarafına dönük olarak hafif yukarı doğru çekilip, yarı hoker pozisyonuna getirilmiştir. Yüzü kuzeye dönük olan bireyin başı sağ omzuna yaslanmış, elleri göğüste birleştirilmiştir. Sol bacak üstte olup, ayaklar yan yana getirilmiştir. Kemikleri kötü korunmuş durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin sol omzu üzerinde ve ağız kısmı başına yaslanmış şekilde pişmiş toprak bir şişe **(No.1, Res.224)**, sağ kolun üst kısmına yakın şekilde fayans minyatür kase **(No.2, Res.225)** ele geçmiştir.

[1319]Engin vd. 2015: 243.
[1320] Engin vd. 2015: 243.

No.1 (OY13-374, Res.224)

Şişe, pişmiş toprak, yük.22.8: cm; ağız çapı: 7 cm, dip çapı: 9 cm; dışa açık ağızlı, dışa yuvarlak kalınlaştırılmış ağız kenarlı, geniş yuvarlak gövdeli, omzu üzerinde küçük tek kulplu, düz kaide dipli şişe. Çark yapımı; sert; tam okside; hafif perdahlı (üst gövde), iç kısmı yalın; dışı pişirmeden dolayı alacalı; iç-hamur: 5YR 7/3, dış: 5YR 7/3; 5YR 5/4; 5YR 4/2.

No.2 (OY13-373, Res.225)

Minyatür kase, fayans, yük.: 4 cm; ağız çapı: 7.1 cm, dip çapı: 5.1-5.4 cm, kapak çapı: 6.8 cm, kapak kalınlığı: 0.6 cm; düz ağız kenarlı, yuvarlak gövdeli, ip delikli tutamaklı, düz dipli. Dış kısmı açık yeşilimsi gri ve yaldızlı renkte, iç kısmı ise siyah renktedir. Ağız kenarının üzeri, aralıklı olarak siyah renkte kalın bantlarla boyanmıştır. Kabın gövdesinin başladığı kısmı da siyah bir bant çevrelemektedir. Kapağı düz ve yuvarlak biçimli olup, her iki kenarında ip delikli tutamağı vardır. Kapağın dış kısmında siyah renkte bir artı ve bunu kesen noktalardan geçen bir çarpı şeklinde kalın bant bezeme bulunmaktadır. Kapağın iç kısmı siyah renge boyanmıştır.

OY Mez.119 (OY13-L22a2b2-ÖZA 149)

Açmanın kuzeydoğu köşesinde, ÖZA 148'in doğusunda bulunan basit toprak mezardır **(Res.226)**[1321]. Mezar çukuru oval şekilde, 125 cm uzunluğunda, 65 cm genişliğinde, 10 cm derinliğindedir. Mezar Erken OTÇ II yapı katında taş temelli kerpiç duvar ile aynı döneme aittir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, güneybatı-kuzeydoğu yönünde, dorsal pozisyonda yatırılmıştır. Bacakları sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonuna getirilmiş olup, sol bacağı üstte ve ayakları üst üstedir. Yüzü kuzeye dönük olan bireyin başı, sol omzuna doğru yaslanmıştır. Sol eli göbekteyken, sağ eli sol bacağının üzerine yerleştirilmiştir. Kemikler orta derecede korunmuş durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin sağ omzu üzerinde ve ağız kısmı başına yaslanmış şekilde pişmiş toprak bir şişe **(No.1, Res.227)**, sol omzunun altında bir kase **(No.2, Res.228)**, göğsü üzerinde yıldız başlı bronz iğne **(No.3, Res.229)** ele geçmiştir.

[1321] Engin vd. 2015: 243.

No.1 (OY13-378, Res.227)

Şişe, pişmiş toprak, yük.: 19.5cm; ağız çapı: 6.7 cm, dip çapı: 6 cm; dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu, geniş omuzlu, omuz üzerinde tek kulplu, düz kaide dipli, çark yapımı; sert; tam okside, katkısız temiz hamurlu; astarlı ve parlak perdahlı; iç: 2.5 YR5/1, dış: 2.5 YR 6/6 ve 5YR 7/3, hamur: 2.5YR5/1.

No.2 (OY13-379, Res.228)

Kase, pişmiş toprak, yük.: 8.7 cm; ağız çapı: 18.8-20 cm (deforme olmuş), dip çapı: 6.5; basit ağız kenarlı, halka dipli, çark yapımı; orta derecede pişmiş, oldukça sert; tam okside, ince kum ve küçük kireç tanecikli; yalın; iç-dış-hamur: 5 YR 7/4.

No.3 (OY13-380, Res.229)

Yıldız başlı iğne, bronz; yük.: 19.5 cm; gövde gen.: 0.4 cm; kal.: 0.4 cm; baş kısmı yedi dilimli, basık yuvarlak biçimlidir. Baş kısmının altında 12 sıra boğum, ardından dışa doğru çıkıntı yapan disk şeklinde bir bölüm ve tekrar dört boğum bulunmaktadır. Bu kısımdan sonra yuvarlak kesitli gövde uca doğru incelerek devam etmektedir.

OY Mez.120 (OY13-L22a2b2-ÖZA 150)

Basit toprak mezar çukuru belli değildir **(Res.230)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, kuzey-güney yönünde, sağ tarafına dönük olarak tam hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü doğuya bakan bireyin elleri göğüste birleştirilmiştir. Kafatası tahrip olmuş ve kemikleri kötü korunmuş durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.121 (OY13-L22a2b2-ÖZA 151)

Açmanın kuzeydoğu köşesinde bulunan basit toprak mezardır **(Res.231)**. Mezar çukuru yuvarlak şekilde, 125 cm uzunluğunda, 75 cm genişliğinde, 10 cm derinliğindedir. Mezar Erken OTÇ II yapı katında taş temelli kerpiç duvar ile aynı döneme aittir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir genç erişkine aittir. Ölü, güneybatı-kuzeydoğu yönünde, hafif sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır.

Yüzü batıya bakan bireyin elleri göbekte birleştirilmiştir. Sağ bacağı üstte, ayaklar yan yana durumdadır. Kemikleri kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezarda biri çene kısmından sağ gözüne, diğeri gövdesinin sol tarafından omzuna doğru olan iki adet yıldız başlı bronz iğne ele geçmiştir **(No.1, Res.233; No.2, Res.234).** Birbirine paralel şekilde olan iğnelerin uç kısımları, göz ve omuz kısmındadır. El parmaklarının çevresinde bronz yüzük **(No.3, Res.232)** bulunmuştur.

No. 1 (OY13-919, Res.233)

Yıldız başlı iğne, bronz; yük.: 14.9 cm; gövde gen.: 0.9 cm; kal.: 0.8 cm.; baş kısmı 8 dilimli, yuvarlak kesitlidir. 5 parça halinde ele geçmiştir.

No. 2 (OY13-920, Res.234)

Yıldız başlı iğne, bronz; yük.: 12.5 cm; gen.: 0.7 cm; kal.: 0.6 cm; baş kısmı 8 dilimli, basık yuvarlak biçimlidir. Baş kısmının altında, daire şeklindeki üzeri yivlerle bezeli kısmın kenarları hafifçe bastırılarak inceltilmiştir. 3 parça halinde ele geçmiştir.

No. 3 (OY13-921, Res.232)

Yüzük, bronz; kor. uz.: 3.5 cm, gen.: 0.4 cm, kal.: 3.5 cm; yuvarlak kesitli olup, 4 parça halinde ele geçmiştir.

OY Mez.122 (OY13-L22a2b2-ÖZA 153)

Açmanın kuzeydoğu köşesinde bulunan basit toprak mezardır **(Res.235)**[1322]. Mezar çukuru yuvarlak şekilde, 100 cm uzunluğunda, 75 cm genişliğinde, 15 cm derinliğindedir. Mezar Erken OTÇ II yapı katında taş temelli kerpiç duvar ile aynı döneme aittir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir genç erişkine aittir. Ölü, kuzey-güney yönünde, yüzü koyun şekilde yatırılmıştır. Yüzü kuzeydoğu yönüne bakan bireyin bacakları sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonuna getirilmiştir. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

[1322] Engin vd. 2015: 243.

OY Mez.123 (OY13-L21-ÖZA 153)

Mezar, çöplük evresine ait kül katmanı içine yerleştirilmiştir **(Res.236)**[1323]. Mezar çukuru yuvarlak şekilde, 55 cm uzunluğunda, 35 cm genişliğinde, 10 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir çocuğa aittir. Ölü, kuzey-güney yönünde, sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü kuzeye bakan bireyin elleri göğüste birleştirilmiştir. Kemikler iyi korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.124 (OY13-L21-ÖZA 164)

Mezar, Erken OTÇ II'ye ait taş temel seviyesinin altında ortaya çıkartılmıştır **(Res.237)**[1324].

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yeniyetmeye aittir. Ölü, güney-kuzey yönünde, hafif sol tarafına dönük olarak yatırılmıştır. Yüzü kuzeybatıya bakan bireyin bacakları ve elleri tahrip olmuş ve kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.126 (OY14-L22a2b2-ÖZA 165)

Oval biçimli mezar çukurunun uzunluğu 100 cm, genişliği 75 cm, derinliği 15 cm'dir **(Res.244)**. Mezar, ÖZA 167 ve 174 numaralı basit toprak mezarların arasında yer alır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir çocuğa aittir. Ölü, güneybatı-kuzeydoğu yönünde, üst gövdesi sırt üstü, bacakları hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü kuzeybatıya bakan bireyin sağ kolu göğsünde, sol kolu ise sağ kolunun altındadır. Bacakları sol tarafına dönük olup, ayakları üst üste getirilmiştir. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin sol omzu üzerinde ve ağız kısmına yakın şekilde, ters olarak kapatılmış fayans minyatür kase **(No.1, Res.245)**, her iki kol

[1323] Engin vd. 2015: 243.
[1324] Engin vd. 2015: 243.

üzerinden karın kısmına doğru sıralı şekilde siyah ve beyaz frit ile akik boncuklardan oluşan kolye **(No.2, Res.246)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 14-719, Res.245)

Minyatür kase, fayans, yük.: 3,4 cm.; gen.: 7.1 cm; ağız çapı: 5,8 cm.; dip çapı: 3.8 cm.; üzeri düz basit, silindirik ağız kenarlı, basık şişkin gövdeli, halka dipli; çark yapımı. Ağız kenarındaki iki çıkıntı üzerinde, kapağın tutturulmasında kullanılan dikey ip delikleri bulunmaktadır. İçi siyah, dışı yeşilimsi bej sırlıdır. Dışta ağız kenarında siyah bir sır bant bulunmaktadır.

No.2 (OY 14-718, Res.246)

48 adet frit ve akik boncuktan kolye, uz.: 0.2-0.8 cm; gen.: 0.45-1 cm; delik çapı: 0.15-0.35 cm. 2 adet yuvarlak beyaz frit, 31 adet yassı yuvarlak biçimli frit boncuk, 5 adet yassı yuvarlak frit boncuk parçası, 6 adet koyu gri renkli yassı yuvarlak frit boncuk, 1 adet yassı yuvarlak akik boncuk, 3 adet yuvarlak akik boncuktan oluşan kolye.

OY Mez.127 (OY14-L22a2b2-ÖZA 170)

Açmanın güney profil duvarı önünde, taş duvarın altında açığa çıkartılan mezardır. Alt gövde kısmından itibaren profil duvarına girdiği için mezarın yarısı kazılabilmiştir **(Res.247)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir genç erişkine aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu yönünde dorsal pozisyonda yatırılmıştır. Yüzü kuzeydoğuya dönük olup, sağ kolu göğsüne doğru bükülmüş, sol kolu omzuna doğru çekilmiştir. Kemikler kötü korunmuş durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Başının arkasına doğru, ağız kısmı bireyin başına yakın durumda olan pişmiş toprak bir şişe **(No.1, Res.248)** ve mezar çukuru içinde kemiklerle bağlantısız şekilde kavkı boncuk **(No.2, Res.249)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 14-763, Res.248)

Şişe, pişmiş toprak, yük.: 11.3 cm.; gen.: 10.7 cm; ağız çapı: 4.1 cm; dip çapı: 4 cm.; dışa açılan basit ağız kenarlı, kısa dar boyunlu, basık şişkin gövdeli, küçük düz dipli; çark yapımı, oldukça sert, indirgenmiş, kum ve kireç tanecikli, yalın. İç-dış-hamur: 2.5Y 5/2.

No.2 (OY 14-764, Res.249)

Boncuk, kavkı, uz.: 1.3 cm; gen.: 1 cm, kal.: 0.7 cm. Küresel biçimli olup, üzerinde yatay bir ip deliği bulunmaktadır.

OY Mez.128 (OY14-L22a2b2-ÖZA 174)

Açmada bulunan silo çukurunun doğusunda, ÖZA 165 numaralı çocuk mezarının kuzeyinde açığa çıkartılmıştır **(Res.250)**. Oval biçimli mezar çukurunun uzunluğu 120 cm, genişliği 70 cm, derinliği 10 cm'dir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, kuzey-güney yönünde sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü güneydoğuya dönük olup, sol kolu göğsüne doğru bükülmüş, sağ kolu ise gövdeye paralel şekilde sol kolunun üzerine yerleştirilmiştir. Sağ bacağı üstte olan bireyin ayakları yan yana getirilmiştir. Göğsündeki iğne üzerinde korunan testil izleri, bireyin kumaş türünde bir malzemeye sarılarak gömüldüğünü göstermektedir. Kemikler kötü korunmuş durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin göğüs kısmından sağ omzuna doğru, sivri ucu omuz üzerinde olan yıldız başlı bronz iğne **(No.3, Res.252)**, ayaklarının batısında ve yan yana pişmiş toprak küçük çömlek **(No.1, Res.251)** ve şişe **(No.2)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 14-1829, Res.251)

Küçük çömlek, pişmiş toprak, yük.: 9.5 cm.; gen.: 11.5 cm; ağız çapı: 8.8 cm; dip çapı: 4.2 cm.; basit ince ağız kenarlı, dik kısa boyunlu, keskin omuzlu, küçük düz kaide dipli; çark yapımı, sert, tam okside olmuş, ince kumlu, yalın. İç-dış-hamur: 5YR 6/3.

No.2 (OY 14-1824)

Şişe, pişmiş toprak; içe kalınlaştırılmış, dışa dönük ağız kenarlı, kısa silindirik boyunlu, yuvarlak gövdeli, halka dipli; çark yapımı, kötü pişmiş, tam okside olmuş, ince kumlu, ince şerit perdah bezemeli, kahverengimsi gri renklidir. Çok parçalı durumda olduğu için ölçüleri alınamamıştır.

No.3 (OY 14-1830, Res.252)

Yıldız başı iğne, bronz, uz.: 13 cm; gen.: 0.5, kal.: 0.5 cm, baş ve gövde kısmındaki korozyon üzerinde tekstil izleri korunmuştur.

OY Mez.129 (OY14-L21-ÖZA 169)

Açmada taş temel duvarının altında açığa çıkartılan çocuk mezarıdır **(Res.253).** Mezar tahrip edildiği için baş kısmı eksiktir[1325]**.**

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 3.5-4.5 yaşlarında olan bir çocuğa aittir. Ölü, batı-doğu yönünde dorsal pozisyonda yatırılmış olup, bacakları tam hoker pozisyonuna getirilmiştir. Elleri karın bölgesinde birleştirilmiştir. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin sağ kolu üzerine, ağız kısmı doğuya bakan pişmiş toprak bir kadeh bırakılmıştır **(No.1, Res.254)**.

No. 1 (OY 14-1712, (Res.254)

Kadeh, pişmiş toprak, yük.: 8.1 cm.; gen.: 6.3 cm; ağız çapı: 7.1 cm; dip çapı: 3 cm.; hafif dışa çekik basit ağız kenarlı, alt kısmı şişkin uzun gövdeli, kaide dipli; çark yapımı, sert, tam okside olmuş, katkısız temiz hamurlu, yalın. İç-dış-hamur: 5YR 7/4.

OY Mez.130 (OY14-L21-ÖZA 172)

Mezar duvar altında açığa çıkartılmış olup, çukurun uzunluğu 110 cm, genişliği 60 cm ve derinliği 18 cm'dir **(Res.255)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir genç erişkine aittir. Ölü, güneydoğu-kuzeybatı yönünde dorsal pozisyonda yatırılmış olup, bacakları geriye doğru dik şekilde çekilerek hoker pozisyonuna getirilmiştir. Başı sağ tarafına dönük, yüzü kuzeydoğuya bakan bireyin, kolları birbirine paralel şekilde yanda ve sol kolu karında, sağ kolu kalçası üzerindedir. Ayakları çukur zeminine paralel şekilde ve yan yana durmaktadır. Kemikler kötü korunmuştur.

[1325] Bireyin kafatası, 2013 yılında kazı alanına çalışma saatleri dışında giren köylüler tarafından tahrip edilmiştir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin sol göğüs kısmından, sivri ucu boynuna doğru uzanan yıldız başlı bronz iğne **(No.2, Res.257)** ve kalçasının doğusunda pişmiş toprak bir çanak **(No.1, Res.256)** ele geçmiştir. Ayrıca başının arkasında bir hayvana ait çene kemiği bulunmuştur.

No.1 (OY 14-1769, Res.256)

Çanak, pişmiş toprak; yük.: 6.4 cm.; gen.: 19.6 cm; ağız çapı: 19.6 cm; dip çapı: 7.1 cm.; içe doğru kesik ağız kenarlı, halka dipli; çark yapımı, sert, tam okside olmuş ince kumlu, seyrek kireç tanecikli, yalın. Pişme sırasında deforme olmuş, ağız kenarı hafif bükülmüştür.

No. 2 (OY 14-1770, Res.257)

Yıldız başlı iğne, bronz, uz.: 11.7 cm; gövde gen.: 1.5, kal.: 1.5 cm; baş kısmı 8 dilimli, uzun silindirik gövdeli, ip deliği ile başı arası yiv bezeklidir.

OY Mez.131 (OY14-L21-ÖZA 182)

Açmada ÖZA 137 numaralı taş döşeme altında açığa çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.258)**. Oval biçimli mezar çukurunun uzunluğu 90 cm, genişliği 100 cm, derinliği 17 cm'dir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 17-25 yaşları arasında genç erişkin bir kadına aittir. Ölü, güneybatı-kuzeydoğu yönünde sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü kuzeye bakan bireyin sağ kolu, sol kolunun üzerindedir. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.132 (OY14-L21-ÖZA 183)

Açmada ÖZA 137 numaralı taş döşeme altında açığa çıkartılan basit toprak mezardır. **(Res.259).** Oval biçimli mezar çukurunun uzunluğu 137 cm, genişliği 100 cm, derinliği 25 cm'dir. Mezar, aynı taş döşeme altındaki ÖZA 182 mezarının doğusunda olup, daha derine kazılmıştır. Bu durumda ÖZA 178 ve 181 mezarlarıyla aynı seviyede bulunmaktadır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 21-24 yaşları arasında genç erişkin bir kadına aittir. Ölü, kuzeydoğu-güneybatı yönünde dorsal pozisyonda yatırılmıştır **(Res.259).**

Yüzü batıya dönük olan bireyin sağ kolu bükülerek eli çenesinin altına, sol kolu ise göğüs üzerine yerleştirilmiştir. Bacaklar bireyin sağ tarafına doğru bükülmüş olup, hoker pozisyonundadır. Benzer şekilde gömülen bireylerden farklı olarak, bu bireyin vücut seviyesinden daha üstte bulunan bacakları, bu kısmın daha yüksekte olduğunu ve bacakların çukura dayandırıldığını göstermektedir. Nitekim sağ tarafa yatırılan bacaklarda, altta olan sağ bacağın biraz daha yüksekte olması da bu durumu doğrulamaktadır. Bireyin ayakları yan yana ve hafif sağ tarafına yaslanmıştır. Kemikler iyi derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Sol kalçasının altına eğik şekilde koyulmuş pişmiş toprak bir çanak **(No.2, Res.261)**, bacakların seviyesinde, ayakların dip kısmında yan yatırılmış pişmiş toprak şişe **(No.1, Res.260),** sağ ayağının biraz üzerinde bronz delici uç ele geçmiştir **(No.3, Res.262)**.

No.1 (OY 14-2262, Res.260)

Şişe, pişmiş toprak; yük.: 26.2 cm.; gen.: 22.5 cm; ağız çapı: 6.2 cm; dip çapı: 8.7 cm.; dışa yuvarlak kalınlaştırılmış dar ağızlı, kısa dar boyunlu, dibe doğru daralan şişkin yuvarlak gövdeli, omuzu tek üzengi kulplu, kısa düz kaide dipli; çark yapımı, orta sertlikte, tam okside olmuş, katkısız hamurlu, dışı hamur renginde astarlı ve parlak perdahlı, iç-dış-hamur: 5YR 7/4. Dış yüzeyindeki kireç şeritleri, kabın ip, deri ya da tekstil ürünü şeritlerle asılarak kullanıldığına işaret etmektedir. Ayrıca şişenin içinde organik kalıntılar tespit edilmiştir.

No.2 (OY 14-2261, Res.261)

Çanak, pişmiş toprak; yük.: 5.6 cm.; gen.: 25 cm; ağız çapı: 25 cm; dip çapı: 9.3 cm.; içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, düz dipli; çark yapımı, sert, tam okside olmuş, ince kumlu, yalın, iç-dış-hamur: 2.5YR 6/6.

No.3 (OY 14-2260, Res.262)

Delici uç, bronz, uz.: 1.55 cm; gen.: 0.2, kal.: 0.2 cm, sapa takılan kısmı yassı, dikdörtgen kesitli, ucu sivri piramidal biçimlidir.

OY Mez.133 (OY14-L21-ÖZA 184)

Açmanın kuzey profil duvarı önünde ve açmadaki taş döşeme seviyesinin altında açığa çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.263)**. Bireyin üst gövdesinin büyük

çoğunluğu profil duvarında kalmıştır. Oval biçimli mezar çukurunun uzunluğu 106 cm, genişliği 60 cm, derinliği 10 cm'dir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 17-24 yaşları arasında bir genç erişkine aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, sol tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.263)**. Sağ bacağı üstte, sol bacağı biraz daha geridedir. Ayaklar sola yaslanmış ve yana yana getirilmiştir. Ele geçen parmak kemikleri, ellerin bireyin sağ tarafında olduğunu göstermektedir. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin omuz kısmına yakın şekilde bronz iğne ele geçmiştir **(No.1, Res.264)**.

No. 1 (OY 14-2271, Res.264)

İğne, bronz, uz.: 14.65 cm, gen.: 0.55 cm, kal.: 0.5 cm, spiral başlı, ince uzun gövdelidir.

OY Mez.134 (OY14-K21-ÖZA 204)

Açmadaki ÖZA 198 numaralı mekânda, üst kattan çöken ÖZA 200 numaralı fırının altında açığa çıkarılan basit toprak mezardır. **(Res.265)**

Ölü ve Gömme Biçimi: Tahrip olmuş durumda olan mezarda iskelet bir bebeğe aittir. Ölü, doğu-batı yönünde yatırılmıştır. Kemiklerin konumu, bireyin dorsal pozisyonda gömüldüğünü gösterir. Kemikler çok kötü korunduğu için bireyle ilgili fazla bilgi edinilememiştir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin bacakları üzerine ters şekilde kapatılmış pişmiş toprak bir tabak **(No.1, Res.266)**, tabağın altından 1 adet kemik ve 2 adet kavkı boncuk **(No.2, Res.267)** ele geçmiştir. Buluntu durumuna göre boncuklar, ayak bileğine takılmış olabilir.

No.1 (OY 14-2376, Res.266)

Tabak, pişmiş toprak, pişmiş toprak; yük.: 5.1 cm.; gen.: 23.5 cm; ağız çapı: 23.5 cm; dip çapı: 9.1 cm.; içe eğik kesilmiş ağız kenarlı, halka dipli; çark yapımı, sert, okside olmamış, ince kumlu, içi ve dışı hamur renginde astarlı ve ince şerit perdah bezekli, iç: 10YR 4/2, dış: 10YR 4/2-5YR 5/2, hamur: 10YR 4/2.

No. 2 (OY 14-2377, Res.267)

Bileklik, 2 adet kavkı ve 1 adet kemik; silindirik kemik boncuk: uz. 2.3 cm, gen. 6 cm; kal. 5.5 cm; yassı yuvarlak kavkı boncuk: uz. 2 cm; gen. 1.9 cm; kal. 0.4 cm; konik kavkı boncuk: uz. 1.2 gen. 0.9 cm; kal. 0.8 cm.

IV.3.1.2. Pişmiş Toprak Kap Mezarlar

1996-2014 kazı çalışmalarında bu mezar türüne ait 31 adet mezar açığa çıkartılmıştır.

IV.3.1.2.1. Çömlek Mezarlar

Oylum Höyük'te 1996-2014 yıllarında ortaya çıkartılan 143 adet mezardan 25'ini çömlek mezarlar oluşturmaktadır.

OY Mez.35 (OY10-J21-ÖZA 121)

Açmada ÖZA 97 taş duvarının batı profilinde açığa çıkartılmıştır **(Res.74)**. Mezar, 50 cm çapında ve 65 cm yüksekliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet (-) 10 aylık bireye aittir. Kemikler dağınık halde ele geçtiğinden yatış yönü ve gömme biçimi belirlenememiştir. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: 27 adet boncuk, mezar içinde dağınık olarak ele geçmiştir **(No.1, Res.75)**.

No.1 (OY 10-1062, Res.75)

Boncuk, 27 adet, 15 adet siyah ve 12 adet beyaz frit, yuvarlak biçimli, uzunlukları 0.5 cm, genişlikleri 0.45 cm ve delik çapları 0.15 cm'dir.

OY Mez.58 (OY93-Z11a)

Z11a açmasında açığa çıkartılan çömlek mezardır. Büyük taş temelli yapıdan dökülmüş görüntüsü veren küçük taşlar kaldırıldığında, 50 cm yüksekliğinde sağlam olmayan bir çömleğe rastlanmıştır.

Ölü ve Gömme Biçimi: Çömleğin güneybatısında bir bebek ya da fetusa ait bir kafatası açığa çıkartılmıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası bulunmayan mezarda, yüzeyden 10 cm aşağıda damga mühür ele geçmiştir. Sokak dolgusu olarak nitelendirilen alan kaldırılınca ince cidarlı, nekropolden tanınan ince cidarlı kadeh parçaları bulunmuştur.

OY Mez.59 (OY93-Z11a)

Z11a açmasında açığa çıkartılan çömlek mezardır. Mezar taş döşemenin altında açığa çıkartılmış olabilir. Çukura dik olarak oturtulan mezar çömleğinin dip kısmı eksiktir. Çömleğin omuzu üzerinde kazıma şeklinde yapılmış bir chévron motifi vardır.

Ölü ve Gömme Biçimi: Bir bebek ya da fetusa ait kemikler dağılmış olduğu için bireyin yatış pozisyonu belirlenememiştir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası bulunmayan mezarda, çömleğin içinden iri bir taş, farklı seramik parçaları ve birkaç kemik parçası ele geçmiştir.

OY Mez.60 (OY12-I21b-ÖZA 24)

Mezar çömleğinin ağzı kuzeye dönüktür **(No.1, Res.133; Çiz.28b-c).** Çömleğin kuzeyine düşmüş durumda olan tabak **(No.2, Res.134; Çiz.28ç,)**, mezarın ağzını kapatmakta kullanılmış olabilir. Mezarın batısında ve güneydoğusunda büyük bir taş, güneybatısında ise dik şekilde duran bir öğütme taşı bulunmaktadır **(No.3, Res.135)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezarda insan kemiği bulunmamıştır. Ancak çömleğin kuzeyinde bulunan tabağın önünde bulunan hayvan kemikleri arasından az miktarda insan kemiği ele geçmiştir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

No. 1 (OY 12-2631, Res.133; Çiz.28c)

Çömlek, yük.: 24,3 cm.; ağız çapı: 12.8 cm.; dip çapı: 8 cm.; hafif dışa açılan basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, yuvarlak gövdeli, düz dipli, çark yapımıdır. Orta derecede pişmiş, ince kum ve taşçık katkılı, astarlıdır. Ağız kenarının altı kabartmalı, boynun hemen altında ise dört sıra yiv bezeme vardır. Ağız kısmının yarısı korunmuştur. Hamur: 5 YR 7/4, dış: 2.5 YR 6/6.

No. 2 (OY 12-2629, Res.134; Çiz.28ç)

Tabak, yük.: 6,4 cm.; ağız çapı: 27.8 cm.; dip çapı: 10.2 cm.; hafif dışa açılan, içe ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, halka dipli, çark yapımıdır. Orta derecede

pişmiş, sert, ince kumlu ve ince organik katkılı, astarlıdır. İç-hamur: 7.5 YR 3/2, dış: 5 YR 4/1 ve 5 YR 4/2.

No. 3 (OY 12-2632, Res.135)

Öğütme taşı, bazalt, uz.: 46.3 cm, gen.: 14.1 cm, kal.: 11 cm; uzun oval biçimli, uçları yuvarlak, üst kenarı yuvarlak üçgene yakın bir kesite sahiptir. Bir yüzeyi düzleştirilmiştir.

OY Mez.71 (OY99-Y10-ÖZA 92)

OTÇ yapısının tabanı altında açığa çıkartılmıştır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar kabının içine küçük çömlek yerleştirilmiştir **(No.1, Çiz.35e)**.

No. 1 (OY 99-057, Çiz.35e)

Küçük çömlek, yük.: 9.3 cm; ağız çapı: 7.8 cm; dip çapı: 3.6 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, ağız altı kabartmalı, kısa boyunlu ve boyundan gövdeye geçiş kısmı yivli, yuvarlak gövdeli, halka dipli; çark yapımı, çok iyi pişmiş, oldukça sert, katkı no: 412, yalın, dışta ve içte renk nüansı vardır. İç-dış: 5 YR 7/4-2.5 Y 8/3, hamur: 7.5 YR 7/3.

OY Mez.72 (OY99-Y10-ÖZA 93)

Mezar çömleği, çukura hafif yan yatırılmıştır **(Res.186; Çiz.35f)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, yaklaşık güney-kuzey yönünde, sol tarafı üzerine hoker pozisyonda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.77 (OY99-Y10-ÖZA 114)

Y 10 açmasında, ÖZA 114 olarak numaralandırılan çömlek mezardır. Mezar çömleği, bireye ait kemikler ve mezar eşyası dağılmıştır **(Çiz.36a)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe ya da fetusa aittir. Kemikler dağınık olduğu için yatış pozisyonu belirlenememiştir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası pişmiş toprak çömlek dağılmış şekilde ele geçmiştir.

OY Mez.79 (OY99-Z10-ÖZA 110)

Z10 açmasında, ÖZA 110 olarak numaralandırılan çömlek mezardır **(Res.187; Çiz.36b)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe ya da fetusa aittir. Bireye ait kemikler dağınık ve kötü korunmuş olduğu için yatış pozisyonu belirlenememiştir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.80 (OY99-Z10-ÖZA 111)

Mezar çömleği, ağzı güneye dönük olarak hafif yan yatırılmıştır **(Res.188; Çiz.36c)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, doğu-batı yönünde, sol tarafı üzerine hoker pozisyonunda yan yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.81 (OY99-Z10-ÖZA 112)

Mezar çömleği, ağzı kuzeye doğru gelecek biçimde yan olarak çukura oturtulmuştur **(Res.189; Çiz.36ç)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Kemikler dağılmış olduğundan bireyin yatış pozisyonu belirlenememiştir. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar çömleğinin içine minyatür şişe bırakılmıştır **(No.1, Çiz.36d)**[1326].

No. 1 (OY 99-850, Çiz.36d)

Minyatür şişe, yük.: 7 cm; ağız çapı: 3.2 cm; dip çapı: 3.3 cm; dışa açılan kalınlaştırılmış ağız kenarlı, uzun boyunlu, düşük karınlı, çukur dipli, katkı no: 412.

OY Mez.86 (OY99-Y11-ÖZA 280)

Mezar çömleği, ağzı kuzeye bakacak biçimde hafif yan yatırılmıştır **(Res.190)**.

[1326] Özgen ve Helwing 2001: 76, Abb.17k.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe ya da fetusa aittir. Ölü, yaklaşık kuzey-güney doğrultusunda, sağ tarafı üzerine hoker pozisyonda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.87 (OY99-Z11a-ÖZA 281)

Z 11a açmasında, ÖZA 281 olarak numaralandırılan çömlek mezardır **(Res.191).** Mezar çömleğinin ağzı hafif güneye dönüktür.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, doğu-batı yönünde, sağ tarafı üzerine hoker pozisyonunda yarım bir çömlek içerisine yerleştirilmiştir. Kemikler kötü korunmuş durumdayken, alt gövdeye ait kemikler tamamen tahrip olmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Üç adet pişmiş toprak kap, mezar kabının içine ve dışına bırakılmıştır. Kaplardan biri boyalıdır **(Çiz.36e)**. Ayrıca iki adet bronz iğne ve bronz bir yüzük ele geçmiştir.

OY Mez.100 (OY00-Y10-ÖZA 127)

Mezar çömleği, ağız kısmı doğuya gelecek biçimde yan yatırılmıştır **(Res.192; Çiz.36g)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Kemikler çömlek içinde düzensizdir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar çömleği, mutfak kabı türündedir **(No.1, Res.192; Çiz.36f)**. Mezar eşyası minyatür kap **(Res.193)** mezar kabının dışına, boncuklar ise içine bırakılmıştır. Ayrıca 30 adet frit boncuk **(Res.194)** ve bir bakır halka ele geçmiştir.

No. 1 (OY 00-965, Res.192; Çiz.36f)

Çömlek, ağız çapı: 24 cm; dışa açılan, dışı hafif kalınlaştırılmış ağız kenarlı, ağız altı kabartmalı, kısa boyunlu, küresel gövdeli, yuvarlak dipli; çark yapımı, iyi derecede pişmiş, oldukça sert, yoğun kuvars katkılı, yalın, dış yüzeyi alacalı. İç: 7.5 YR 5/3, dış: 2.5 YR 6/4 – 5 YR 3/1, hamur: 2.5 YR 5/4.

OY Mez.101 (OY00-Y10-ÖZA 129)

Mezar çukuru 40 cm genişliğindedir. Mezar çömleğinin güneye bakan ağzı yassı bir kireçtaşı ile kapatılmıştır **(Res.195; Çiz.37a)**. Topraktaki basınçla çömlek dağılmış ve kapak taşı çömleğin üzerine düşmüştür.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, güneydoğu-kuzeybatı yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.102 (OY00-Y10-ÖZA 130)

Y 10 açmasında ÖZA 130 olarak numaralandırılan çömlek mezardır. Mezar çömleği **(No.1)**, ağzı doğuya doğru gelecek şekilde hafif yan yatırılmıştır **(Res.196; Çiz.37b)**. Mezar, 40 cm uzunluğunda ve 40 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, doğu-batı doğrultusunda, hoker pozisyonunda yatırılmıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar kabının içine küçük çömlek bırakılmıştır **(No.2, Çiz.37c)**.

No. 1 (OY 00-187)

Çömlek, ağız çapı: 13 cm, dip çapı: 11 cm; dışa açılan, dışa çekik ağız kenarlı, kısa boyunlu, küresel gövdeli, düz dipli; çark yapımı, iyi derecede pişmiş, sert, iri kumlu ve ince organik katkılı, yalın. İç-dış-hamur: 10 YR 7/3.

No. 2 (OY 00-188, Çiz.37c)

Küçük çömlek, yük.: 9.8 cm; ağız çapı: 7.8 cm, dip çapı: 4.15 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, keskin omurgalı gövdeli, kaideli; çark yapımı, iyi derecede pişmiş, çok sert, katkı no: 412, yalın. İç-dış: 10 YR 7/3, hamur: 10 YR 6/2.

OY Mez.103 (OY00-Y10-ÖZA 141)

Mezar çömleği **(No.1, Çiz.37d)** çukura, ağzı kuzeye dönük ve hafif yan yatacak biçimde oturtulmuştur **(Res.197)**[1327]. Çömleğin ağzı iki seramik parçası ile kapatılmıştır. Mezar çukuru 31 cm uzunluğunda, 32 cm genişliğinde, 20 cm derinliğindedir.

[1327] Özgen ve Helwing 2001: 69, Abb.9.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, dorsal pozisyonda, bacaklar dizden kıvrılmış olarak yatırılmıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

No. 1 (OY 00-1613, Çiz.37d)

Çömlek, yük. 31.9 cm**,** ağız çapı: 21 cm, dip çapı: 12.7 cm; dışa çekik yivli ağız kenarlı, küresel gövdeli, kaideli; çark yapımı, iyi derecede pişmiş, oldukça sert, katkı no: 462, yalın dış yüzeyi alacalı. İç: 2.5 Y 4/1 – 2.5 Y 5/1, dış: 2.5 Y 4/1 – 10 YR 6/2, hamur: 5 YR 6/3.

OY Mez.104 (OY00-Y11-ÖZA 310)

Y 11 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 310 olarak numaralandırılan çömlek mezardır **(Res.198; Çiz.37)**[1328]. Mezar çömleği, ağzı güneye dönük olarak hafif yan yatırılmıştır. Çömleğin ağzı iki seramik parçası ile kapatılmıştır. Mezar çukurunda ateşle yakma izleri tespit edilmiştir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, batı-doğu yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.107 (OY00-Y11-ÖZA 342)

Mezar çukuru 45 cm uzunluğunda, 45 cm genişliğinde, 30 cm derinliğindedir. Mutfak kabı türündeki mezar çömleği **(No.1, Res.199; Çiz.37g)**, ağız kısmı yukarıya doğru gelecek biçimde dik olarak çukura oturtulmuştur **(Çiz.37f)**. Mezar çömleğinin ağzı bir kerpiç parçasıyla kapatılmıştır. Mezar çukuru içerisinde ateşle yakma izi tespit edilmiştir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, yaklaşık batı-doğu yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezarda bir minyatür şişe ele geçmiştir **(No.2; Çiz.37ğ)**.

[1328] Özgen ve Helwing 2001: 69, Abb.9.

No.1 (OY 00-1057, Res.199; Çiz.37g)

Çömlek, yük.: 28.5 cm**,** ağız çapı: 28.5 cm; dışa çekik ağız kenarlı, küresel omurgalı gövdeli, yuvarlak dipli; çark yapımı, yalın, dış yüzeyi alacalıdır İç: 7.5 Y 6/3, dış: 7.5 YR 6/4 - 7.5 YR 3/1, hamur: 7.5 YR 6/4 - 7.5 YR 3/1.

No.2 (OY 00-1058, Çiz.37ğ)

Minyatür şişe, yük. 8.9 cm**,** ağız çapı: 3.5 cm; dışa çekik ağız kenarlı, küresel gövdeli, yuvarlak dipli; çark yapımı, orta derecede pişmiş, orta sertlikte, Katkı no: 612-6, yalın, dış yüzeyi halka açkılıdır. İç: 7.5 Y 6/3, dış: 7.5 YR 6/4 - 7.5 YR 3/1, hamur: 7.5 YR 6/4 - 7.5 YR 3/1.

OY Mez.108 (OY00-Y11-ÖZA 347)

Mezar çömleği, ağzı batıya dönük ve hafif yan şekilde çukura yerleştirilmiş, etrafı taşlarla çevrelenmiş ve ağzı seramik parçaları ile kapatılmıştır **(Res.200; Çiz.38a)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, doğu-batı yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kalçası üzerine pişmiş toprak testi **(No.1, Res.201; Çiz.38b)** ve küçük çömlek (**No.2, Res.202; Çiz.38c)** bırakılmıştır. Ayrıca 19 adet boncuk **(No.3)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 00-1813, Res.201; Çiz.38b)

Testi, yük. 13.6 cm**,** dip çapı: 5 cm; dışa açılan yonca ağız kenarlı, kısa boyunlu, ağızdan omza uzanan kulplu, küresel gövdeli, halka dipli; çark yapımı, iyi derecede pişmiş, oldukça sert, ince temiz katkısız hamurlu, yalın, dış yüzeyi parlak açkılıdır. İç-dış: 10 YR 8/3 - 2.5 YR 7/6, hamur: 2.5 YR 7/6.

No.2 (OY 00-1816, Res.202; Çiz.38c)

Küçük çömlek, yük. 9.7 cm, ağız çapı: 8.4, dip çapı: 3.6 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, boyun kısmı kısa ve yivli, keskin omurgalı gövdeli, düz dipli; çark yapımı, iyi derecede pişmiş, sert, ince kumlu, yalın, dış yüzeyde renk farklılıkları vardır. İç-dış: 10 YR 7/2, dış-hamur: 7.5 YR 7/3 -10 YR 7/2.

No.3 (OY 00-1817)

Boncuk, 17 adet akik, birer adet kuvartz ve kırmızı taş, uz. 0.2-1.1 cm, gen.: 0.2-0.5 cm. Boncuklardan 3'ü oval, diğerleri yuvarlak biçimlidir.

OY Mez.110 (OY99-Z10-ÖZA 109)[1329]

Z 10 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 109 olarak numaralandırılan çömlek mezardır **(Res.203-204; Çiz.38ç)**. Mezar çömleği, ağzı kuzeye dönük olarak hafif yan yatırılıp, etrafı taşlarla çevrelenmiş ve ağzı büyük bir kase ile kapatılmıştır. Mezarda ele geçen pişmiş toprak kaplar, ETÇ IV ya da ETÇ-OTÇ geçiş özelliği gösterir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, hoker pozisyonunda yatırılmıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezardan 4 adet pişmiş toprak kap ele geçmiştir. Kaplardan biri mezar çömleğinin içine, diğerleri mezar çömleğinin ağzını kapatan kasenin altına bırakılmıştır **(No.1, Res.205; Çiz.38d; No.2, Res.206; Çiz.38e)**.

No. 1 (OY 99-865, Res.205; Çiz.38d)

Üç ayaklı kap, ağız çapı: 12.6 cm, dip çapı: 4.1 cm; dışa açılan, ağız altı kabartmalı ve kısa boyunlu, yuvarlak gövdeli, çark yapımı, iyi derecede pişmiş, sert, katkı no: 611-1, İç-hamur: 2.5 Y 7/2, dış: 2.5 Y 7/2 - 2.5 Y 7/3.

No. 2 (OY 99-869, Res.206; Çiz.38e)

Şişe, yük. 10 cm, ağız çapı: 3.5, dip çapı: 3.8 cm; dışa açılan ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu, basık yuvarlak gövdeli, düz diplidir.

OY Mez.113 (OY96-Z10-ÖZA 18)[1330]

Mezar çömleği, ağzı batıya dönük olarak hafif yan olarak çukura yerleştirilmiş, etrafı taşlarla çevrelenmiş ve ağzı seramik parçaları ile kapatılmıştır **(Çiz.38f-g)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezarda iskelet korunmamıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar çömleğinin içine 9 adet kap ve bir amulet bırakılmıştır. Şişe (**No.1, Çiz.38h)** ve minyatür çömlek (**No.4, Çiz.38j)** OTÇ özellikleri gösterirken, Hama tipi caliciform bardak (**No.2, Çiz.38ı)** ETÇ IV için karakteristiktir.

No.1 (OY 96-1152, Çiz.38h)

Kırık şişe, kor. yük. 10.6 cm, gen.: 8.7 cm; dip çapı: 3.8 cm, küresel gövdeli, halka dipli, katkı no: 611.

[1329] Engin ve Helwing 2012: 97.
[1330] Engin ve Helwing 2012: 97.

No.2 (OY 96-1155, Çiz.38ı)

Bardak, yük. 7.2 cm, ağız çapı: 7.6 cm, gen.: 7.7. cm, dip çapı: 3.1 cm, basit ağız kenarlı, gövde kısmı oluklu, kaideli dipli.

No.3 (OY 96-1153, Çiz.38i)

Küçük çanak, yük. 5.5 cm, ağız çapı: 11.9 cm, dip çapı: 4 cm, dışa açılan, dışa ve içe hafif kalınlaştırılmış ağız kenarlı, halka dipli, katkı no: 612-2.

No.4 (OY 96-1150, Çiz.38j)

Minyatür çömlek, yük. 6.4 cm, ağız çapı: 4.1 cm, gen.: 6 cm; dip çapı: 2.6 cm, dışa açılan basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, basık ve yivli gövdeli, düz dipli.

No.5 (OY 96-1162, Çiz.38k)

Minyatür çömlek, yük. 4.4 cm, ağız çapı: 3.6 cm, gen.: 5.2 cm; dışa çekik ağız kenarlı, kısa boyunlu, basık ve yuvarlak gövdeli, yuvarlak dipli.

OY Mez.114 (OY99-Y10-ÖZA 108)

Mezar çömleği, ağzı güneye dönük olarak hafif yan yatırılmıştır **(Res.207; Çiz.39a)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, doğu-batı yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kalçası üzerine, ağız kısmı doğuya bakan pişmiş toprak bir kap bırakılmıştır.

OY Mez.140 (OY14-L21-ÖZA 173)

Çömleğin yalnızca dip kısmı, dik bir şekilde koyularak birey gömülmüştür **(Res.268)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir fetusa aittir. Ölü, güneybatı-kuzeydoğu yönünde, çömelmiş pozisyonda yatırılmıştır. Kafatası göğsüne düşmüş durumdadır. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.141 (OY14-M23-ÖZA 178)

Açma güney profil duvarının önünde bulunan çömlek mezardır. Mezar çömleği **(No.1, Res.273)** dik bir şekilde koyulmuştur. Birey mezarın içine yerleştirildikten sonra üzeri seramik parçalarıyla kapatılmış, sonra bir taş bırakılmıştır **(Res.270).** Daha sonra mezar çömleğinin üzeri bir tabakla kapatılmış **(No.2, Res.274)** ve tabağın üzerine bir taş koyulmuştur **(Res.269)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir fetusa aittir. Ölü, güney-kuzey yönünde, sol tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.272)**. Kafatası göğsüne düşmüş durumdadır. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin ağız kısmına doğru pişmiş toprak bir şişe **(No.3, Res.275)**, sağ el bileğinde cam ve frit boncuklar **(No.4, Res.271)**, dağınık şekilde bronz halka **(No.6)** ve bireyin altından bronz iğne uç parçası **(No.5)** ele geçmiştir. Yan yatırılan şişenin ağız kısmı, bireyin ağzına doğru yerleştirilmiştir. Birey kaldırıldıktan sonra ele geçen iğne ise, fetusun bir tekstil ürünüyle bohçalanıp, iğneyle tutturulduktan sonra mezara koyulduğunu göstermektedir.

No.1 (OY 14-2413, Res.273)

Mezar çömleği, yük.: 26,2 cm.; gen.: 31.6 cm; ağız çapı: 31-29 cm.; dip çapı: 10.6 cm.; içe ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, hafif keskin omuzlu, dibe doğru daralan uzun gövdeli, düz kaide dipli, çark yapımı; tam okside olmuş, sert, ince kumlu ve kireç tanecikli, yalın; iç-dış-hamur: 7.5 YR 7/4.

No. 2 (OY 14-2414, Res.274)

Tabak, yük.: 6,3 cm.; ağız çapı: 29,5 cm.; dip çapı: 10.9 cm.; hafif dışa çekik basit ağız kenarlı, düz dipli, çark yapımı; orta sert, tam okside olmuş, ince kumlu, yalın; İçi ve dışında hafif yatay perdah izleri vardır. İç: 2.5YR 6/6, dış: 5 YR 6/6.

No.3 (OY 14-2415, Res.275)

Şişe, yük.: 9,6 cm.; gen.: 7.5 cm; ağız çapı: 3,5 cm.; dip çapı: 2.7 cm.; dışa açık, içe ve dışa hafif kalınlaştırılmış ağız kenarlı, alta doğru daralan kısa boyunlu, yuvarlak gövdeli, halka dipli, çark yapımı; sert, tam okside olmuş, ince kum ve kireç katkılı, yalın; dışı hafif perdahlıdır. İç-dış-hamur: 10 YR 6/1.

No.4 (OY 14-2412, Res.271)

Bileklik, 5 cam boncuk, uz.: 0.5-0.95 cm, gen.: 0.4-0.55 cm, boncuklardan biri düz silindirik biçimli, 4'ü çift boğumlu; 4 firit boncuk, uz.: 0.35-0.8 cm, gen.: 0.55-1.15 cm, 3'ü küresel biçimli, 1'i yassı yuvarlak biçimli.

No. 5 (OY 14-2410)

İğne uç parçası, uz.: 3.1 cm; gen.: 0.1 cm; kal.: 0.1 cm.

No. 6 (OY 14-2411)

Halka, bronz; yassı şerit biçimli. Kötü korunmuştur ve çok parçalıdır.

OY Mez.142 (OY14-J21-ÖZA 189)

Açma kuzey profil duvarında, kuyu mezarın üzerinde açığa çıkartılan çömlek mezardır **(Res.276)**. Dip kısmı güneyde olan çömleğin ağız kısmı yoktur. Kuyu mezara genç erişkin birey gömüldükten sonra üzerine çömlek mezar yerleştirilmiştir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Kemikler çömlek içinde dağınık olarak ele geçmiştir. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar çömleğinin dışında, çömleğin bulunduğu çukurun kuzeybatısında pişmiş toprak bir şişe ele geçmiştir. Oldukça parçalı durumda olan şişenin içinde organik madde kalıntıları olduğu görülmüştür.

IV.3.1.2.2. Küp Mezarlar

Oylum Höyük'te 1996-2014 yıllarında ortaya çıkartılan 143 adet mezardan 4'ünü çömlek mezarlar oluşturmaktadır.

OY Mez.36 (OY10-K21-ÖZA 130)

Açmanın kuzeydoğusundaki kerpiç duvarın doğusunda bulunan küp mezardır **(Res.76; Çiz.15a)**. Mezar, 42x40 cm boyutlarındadır. Küpün ağzı herhangi bir şekilde kapatılmamıştır. Küp, mezar için özel üretilmemiş olup, günlük kullanım kabıdır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 27 yaşında bir genç erişkine aittir. Bireye ait kafatası parçaları, omurga, kaburga, kol, bacak, el ve ayak kemiği ele geçmiştir. Dağınık halde ortaya çıkartılan kemiklerden, yatış yönü ve gömme biçimi belirlenememiştir. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir. Mezarda az miktarda hayvan kemiği bulunmuştur.

OY Mez.75 (OY00-Y10-ÖZA 102)

Y 10 açmasında, ÖZA 102 olarak numaralandırılan küp mezardır **(Res.208-209; Çiz.39b)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, doğu-batı yönünde, sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar küpünün dip kısmına pişmiş toprak tabak bırakılmıştır **(No.1; Çiz.39c)**.

No. 1 (OY 99-823, Çiz.39c)

Tabak, yük.: 4.9 cm; ağız çapı: 26.9 cm; dip çapı: 8.9 cm; içe kapanan ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, düz gövdeli, halka dipli; çark yapımı, çok iyi pişmiş, sert, katkı no: 440-1, içi ve dışı ıslak sıvazlanmış, dışı hafif perdahlı, dışta ve içte renk nüansı vardır. İç-dış: 7.5 YR 3/1 - 7.5 YR 3/2, hamur: 7.5 YR 4/2 ve 7.5 YR 3/1.

OY Mez.82 (OY99-Z10-ÖZA 113)

Tahrip olmuş küp mezardır. Kırık küp parçalarının çevresindeki taşlar, olasılıkla mezar kabının çevresine yerleştirilen taşlar olmalıdır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, doğu-batı yönde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.105 (OY00-Y11-ÖZA 329)

Y11 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 329 olarak numaralandırılan küp mezardır **(Res.210; Çiz.39ç)**[1331]. Mezar çukuru, 56 cm uzunluğunda, 35 cm genişliğinde, 25 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, kuzey-güney yönünde, sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

[1331] Özgen ve Helwing 2001: 69, Abb.9.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin başının ön tarafına pişmiş toprak yonca ağızlı testi **(No.1, Res.211; Çiz.39d)**, küçük şişe ve küçük çömlek bırakılmıştır.

No. 1 (OY 00-372, Çiz.39d)

Testi, yük. 12.6, dip çapı: 4.1 cm; hafif dışa açılan yonca ağız kenarlı, küresel gövdeli, halka dipli; çark yapımı, iyi derecede pişmiş, oldukça yumuşak, ince temiz hamurlu, ince astarlı ve hafif perdahlı. İç-dış-hamur: 10 YR 8/3.

IV.3.1.1.2.3. Diğer Kap Mezarlar

1996-2014 kazı sezonlarında bu mezar türüne ait 2 adet mezar açığa çıkartılmıştır.

OY Mez.69 (OY99-Y10-ÖZA 90)

OTÇ yapısının tabanı altında açığa çıkartılmıştır. Tahrip olmuş mezarda, mezar kabı parçalar halinde ve dağılmış şekilde ele geçmiştir. Mezar kabı olarak krater formlu, geniş ağızlı derin bir kap kullanılmıştır **(No.1, Çiz.39e)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletle ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar kabının içinde yonca ağızlı testi ele geçmiştir.

No. 1 (OY 99-042, Çiz.39e)

Krater, yük.: 24.7 cm; ağız çapı: 29.7 cm; dip çapı: 9.5 cm; içe ve dışa kalınlaştırılmış ve dışa çekik ağız kenarlı, kaideli; çark yapımı, çok iyi pişmiş, oldukça sert, katkı no: 414, yalın. İç-dış: 5 YR 7/4, hamur: 2.5 YR 7/4.

OY Mez.70 (OY99-Y10-ÖZA 91)

OTÇ yapısının tabanı altında açığa çıkartılmıştır. Mezar kabı olarak krater formlu, geniş ağızlı derin bir kap kullanılmıştır **(No.1, Çiz.39f)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası olarak tabak ele geçmiştir.

No. 1 (OY 99-043, Res.39f)

Krater, yük.: 23.1 cm; ağız çapı: 27 cm; dip çapı: 11 cm; dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, halka dipli; çark yapımı, çok iyi pişmiş, oldukça sert, katkı no: 440-1, iç ve dış yüzeyi astarlı ve yatay perdahlı; iç-dış: 10 YR 5/2, hamur: 5 YR 5/3.

IV.3.1.1.3. Seramik Parçalı Mezarlar

İki adet seramik parçalı mezar açığa çıkartılmıştır.

OY Mez.89 (0Y99-Y11b-Z11a-ÖZA 244)

Y11b-Z11a açmasında, ÖZA 244 olarak numaralandırılan seramik parçalı mezardır[1332]. Mezar çukuru oval biçimli olup, mezarın kuzeyi taşlarla sınırlandırılmıştır. Birey, büyük bir küp parçası üzerine yerleştirilmiş ve üzeri de benzer şekilde küp parçaları ile kapatılmıştır **(Res.212-213; Çiz.40a-b)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir yetişkine aittir. Ölü, batı-doğu yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Elleri göğüs üzerinde birleştirilmiştir. Kemikler iyi korunmuş durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin yüz tarafına pişmiş toprak testi[1333] **(No.1, Çiz.40c)** ve tabak[1334] **(No.2, Çiz.40d)** bırakılmıştır. Ayrıca bir adet bronz bız[1335] **(No.3, Çiz.40ç)** ve üç adet taş boncuk **(No.4, Çiz.40e)** ele geçmiştir.

No. 1 (OY 99-186, Çiz.40c)

Testi, yük.: 16 cm; ağız çapı: 7.4 cm; dip çapı: 4.3 cm; yonca ağız kenarlı, ağzın iç kısmı oluklu, kısa boyunlu, yuvarlak gövdeli, düz dipli; çark yapımı, çok iyi pişmiş, oldukça sert, katkı no: 441, yalın. İç-dış-hamur: 2.5 YR 7/6.

No. 2 (OY 99-187, Çiz.40d)

Tabak, yük.: 4 cm; ağız çapı: 14.4 cm; dip çapı: 4.4 cm; içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, ağız altı keskin omurgalı, düz gövdeli, halka dipli; çark yapımı, iyi derecede pişmiş, sert, Katkı no: 440-1, iç ve dış yüzeyi astarlı ve oldukça parlak perdahlı. İç-dış: 7.5 YR 3/1, hamur: 2.5 YR 6/6.

[1332] Özgen ve Helwing 2001: 67, Abb.7a-b.
[1333] Özgen ve Helwing 2001: 67, Abb.7e.
[1334] Özgen ve Helwing 2001: 67, Abb.7d.
[1335] Özgen ve Helwing 2001: 67, Abb.7c.

No. 3 (OY 99-043, Çiz.40ç)

Bız, bronz, kare kesitli sap kısmı üzerinde ahşap bir sapa ait kalıntılar tespit edilmiştir.

No. 4 (OY 99-182, Çiz.40e)

Boncuk, taş, 3 adet, gen. 0.6-0.7 cm, delik çapı: 0.2-0.25 cm., silindir biçimli olup, üçü de kırık durumdadır.

OY Mez.91 (0Y99-Y11b-Z11a-ÖZA 292)

Y11b-Z11a açmasının kuzey profilinde açığa çıkartılan mezarda birey, büyük bir küp parçası üzerine yatırılmış ve üzeri de kabartma bezekli büyük bir küp parçası ile kapatılmıştır **(Res.214-215)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir bebeğe aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Başın her iki yanına birer kap bırakılmıştır. Mezarda 3 adet pişmiş toprak kap **(No. 1-3, Çiz.40f-ğ)**, 6 adet boncuk ele geçmiştir. Mezar eşyası OTÇ'nin başlarına işaret etmektedir.

No. 1 (OY 99-1025, Çiz.40f)

Şişe, yük.: 13.3 cm; ağız çapı: 3.5 cm; dip çapı: 2.4 cm; dışa açılan ağız kenarlı, ağzın iç kısmı oluklu, ağız altı kabartmalı, kısa boyunlu, omuz üzeri yivli, küresel gövdeli, halka dipli; çark yapımı, sert, iyi derecede pişmiş, katkı no: 612, yalın, dışı hafif perdahlı ve renk nüansları vardır. İç-hamur: 2.5 Y 4/2, dış: 2.5 Y 4/2 - 2.5 Y 3/1.

No. 2 (OY 99-1050, Çiz.40g)

Küçük çömlek, yük.: 8.5 cm; ağız çapı: 7.4 cm; dip çapı: 3.5 cm; dışa açılan ve hafif kalınlaştırılmış basit ağız kenarlı, omurgalı gövdeli, yuvarlatılmış düz dipli; çark yapımı, oldukça sert, iyi pişmiş, katkı no: 412, yalın. İç: 2.5 YR 6/4, dış: 2.5 YR 6/4-hamur: 2.5 Y 7/2, hamur: 2.5 YR 6/4.

No. 3 (OY 99-1026, Çiz.40ğ)[1336]

Küçük çömlek, yük.: 6.7 cm; ağız çapı: 5.8 cm; dip çapı: 3.2 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, keskin omurgalı gövdeli, kaideli; çark yapımı, oldukça sert, çok iyi

[1336] Özgen ve Helwing 2001: 78, Abb.19a.

pişmiş, katkı no: 612, dış yüzeyi band boyalı. İç-dış-hamur: 10 YR 8/3, boya: 2.5 YR 5/4.

IV.3.1.1.4. Kuyu Mezarlar

Tüm kazı sezonlarında 2 adet kuyu mezar açığa çıkartılmıştır.

OY Mez.143 (OY14-J21-ÖZA 189)

Açma kuzey profil duvarında, 188 numaralı OTÇ I mekânının kuzey duvarına yerleştirilmiş kuyu mezardır **(Res.277)**. Mezar çukurunun uzunluğu 136 cm, genişliği 71 cm ve alt gövdenin bulunduğu çukurun derinliği 13-60 cm'dir.

Ölü ve Gömme Biçimi: iskeler 25-35 yaşlarında genç erişkine bir kadına aittir. Bireyin üst gövdesi dorsal biçimde yatırılıp, bacakları batıya doğru hafifçe eğilerek yarı hoker pozisyonuna getirilmiştir. Yüzü güneybatıya bakan bireyin elleri göğüste birleştirilmiştir. Dizlerinin üzerine bir taş dayanarak bacakları desteklenmiş ve sağ bacağı taşın altında kalmıştır. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin sol kolunun doğusunda pişmiş toprak küçük çömlek **(No.1, Res.278)**, göğüs üzerinden sivri ucu sağ omzuna doğru uzanan bronz iğne **(No.2)**, dizlerin üzerine koyulan taşın altından kil topak **(No.4),** mezar çukurunun alt kısmında, mezar toprağı içerisinde kil bulla **(No.3, Res.279)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 14-2045, Res.278)

Küçük çömlek, yük.: 13,6 cm.; gen.: 13.4 cm; ağız çapı: 9,4 cm.; dip çapı: 5.9 cm.; dışa çekik basit ağız kenarlı, dışa açık kısa boyunlu, omuzdan ağıza bağlanan tek kulplu, basık yuvarlak gövdeli, halka dipli; çark yapımı; orta sertlikte, katkısız hamurlu, dış yüzeyi astarlı ve parlak perdahlı, boyun üzerinde beş sıra paralel yiv bezek bulunmaktadır. Hamur-iç: 7.5YR 7/4; dış: 7.5YR 7/4 – 5YR 7/4.

No. 2 (OY 14-2046)

Bronz iğne parçası, uz.: 8.1 cm; gen.: 0.3 cm; kal.: 0.3 cm. Çok kırıklı durumda olup, gövdenin büyük bölümü korunmuştur.

No. 3 (OY 14-2053, Res.279)

Bulla, kil, uz.: 5.3 cm; gen.: 6 cm; kal.: 4.1 cm. At ayağı biçimindedir. İsli gri-kahverengi alacalı renktedir. Üzerinde aynı silindir mühüre ait iki baskı bulunmaktadır. Üçe bölünmüş mühür baskı yüzeyinde, düşmanı hançerleyen tanrı, tapınan figür, diz çöken çıplak kahraman, aslan ve keçi figürleri ile saç örgüsü motifi ve dikey bir çiviyazılı lejant kısmı yer almaktadır.

No. 4 (OY 14-2040)

Topak, kil, uz.: 7.4 cm; gen.: 3.8 cm; kal.: 2.4 cm. Pişirilmiş olan kil topak üzerinde avuç içinde sıkma ile oluşan parmak ve eli izi bulunur.

OY Mez.144 (OY14-K21-ÖZA 193)

ÖZA 176 numaralı cam fırınının yaklaşık 3 m altında, ÖZA 181 numaralı kerpiç mekâna dayandırılmış kuyu mezardır **(Res.280)**. Mezar çukurunun uzunluğu 110 cm, genişliği 65 cm, derinliği 20 cm'dir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet bir genç erişkine aittir. Ölü, doğu-batı yönünde, hafif sağ tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Bacakları sağ tarafına ve duvarın kuzeyine yaslamıştır. Yüzü kuzeybatıya bakan bireyin, sağ kolu bacağına doğru uzatılırken, sol kolu sağ kolun üzerinden çeneye dayanmıştır. Kerpiç molozlu yapı toprağına kazılması nedeniyle kemikler de çok kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: İskeletle bağlantılı mezar eşyası bulunmamakla birlikte, bireyin başının üst seviyesinde taş pandantif **(No.1, Res.281)** ve kuzey kesitten bronz parça **(No.2)** ele geçmiştir. Bunların mezara ait eşyalar olma olasılığı yüksektir.

No.1 (OY 14-507, Res.281)

Pandantif, siyah taş, uz.: 3.95 cm; gen.: 2.45 cm; kal.: 0.45 cm, delik çapı: 0.2 cm. Baklava motifi biçimli olup, yassıdır. Uzun iki ucunda ip delikleri bulunmaktadır.

No.2 (OY 14-544)

Parça, bronz, uz.: 1.2 cm; gen.: 0.5 cm; kal.: 0.3 cm.

IV.3.2. Mezar Türlerine Göre Çoklu Gömütler

IV.3.2.1. Basit Toprak Mezarlar

1996-2014 kazı sezonlarında ortaya çıkartılan 105 adet basit toprak mezardan 18'ini çoklu gömütler oluşturur. Çoklu gömütlerde 2, 3 ya da daha fazla bireyin birlikte gömüldüğü görülmektedir.

OY Mez.2 (OY07-J22a-ÖZA 34)

J22a açmasının kuzeydoğusundan başlayıp güneydoğuya doğru uzanan, kerpiç duvara bitişik konumda yer alan basit toprak mezardır **(Res.77; Çiz.15b)**. Yüzeyde ortaya çıkartılan mezar, ÖZA 34 olarak adlandırılmış olup mezara iki birey birlikte gömülmüştür.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskeletler bir fetüs ((-) 9 ay) ve bir bebeğe (1 yaş $\pm$ 4 ay) aittir **(Res.77; Çiz.15b)**. Fetüs birey, batı-doğu yönünde ve dorsal pozisyonda yatırılmıştır. Yüzü güneye bakan bireyin kemikleri dağınık durumda bulunmakla birlikte, kemiklerin konumu, ellerin göğüste birleştirilmiş olduğunu göstermektedir. Fetüsun kuzeydoğusunda ve fetüsa bitişik durumda bulunan bebek birey, kuzeydoğu-güneybatı yönünde yatırılmıştır. Kemikleri iyi korunmayan bireyin gömme biçimi belirlenememiştir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.10 (OY08-J22b, ÖZA 100)

J22b açmasının doğusundaki küllü alanda bulunan basit toprak mezardır. Mezar, güneydeki odanın tabanı altına, kapı girişine yakın bir bölüme yerleştirilmiştir **(Res.78; Çiz.15c)**[1337]. Mezar çukuru, 116 cm uzunluğunda, 110 cm genişliğinde, 25 cm derinliğindedir. Çoklu gömme uygulamasının olduğu dikdörtgen mezar çukuruna, yetişkin ve çocuk aynı anda gömülmüş; bebek ise daha sonra mezar çukuru batıya doğru biraz genişletilerek yerleştirilmiştir **(Res.78; Çiz.15c)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: 1. iskelet 35-50 yaşlarında, ortalama 42.5 yaşında orta erişkin bir kadına aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu yönünde ve hafif sağ tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü batıya bakarken, sağ eli çenesinin

[1337] Özgen ve Engin 2010: 9, Res.11.

altında, sol kolu batıya ve çocuk iskeletinin göğüs kısmına doğru, çocuğa sarılmış durumdadır. Kemikler orta derecede korunmuştur.

2. iskelet 6 yaş ± 24 aylık, ortalama 6 yaşında olan bir çocuğa aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda ve yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü batıya bakan bireyin kafası yukarı doğru biraz kaldırılmış ve çenesi sağ omzu üzerine düşmüştür. Kolları bükülmüş ve elleri göğüste birleştirilmiştir. Kemikler orta derecede korunmuş durumdadır.

3. iskelet 9 ay ± 3 ay, ortalama 9 aylık olan bir bebeğe aittir. Ölü, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda, sol tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Çenesi göğsüne düşmüş durumda olan bireyde kollarının durumu anlaşılamamıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bir adet şişe **(No.1, Res.79; Çiz.15ç)** ve pişmiş toprak insan figürini parçası **(No.2, Res.80; Çiz.15d)** ele geçmiştir. Kötü korunmuş durumda olan şişe, erişkin bireyin kafasının sağ tarafına ve göz hizasına yerleştirilmiştir. Bebek mezarında ise herhangi bir eşya ele geçmemiştir.

No.1 (OY 08-742, Res.79; Çiz.15ç)

Şişe, yük.: 9.3 cm; ağız çapı: 2.8 cm; dip çapı: 2.3 cm; karın gen.: 7.9 cm; dışa açık, içe kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dar uzun boyunlu, düz omuzlu, şişkin gövdeli, küçük halka dipli; çark yapımı; kötü pişmiş; oldukça yumuşak; ince kumlu hamurlu; siyah astarlı ve perdahlı; dış: 2.5Y-3/2; hamur: 5YR-3/4.

No.2 (OY 08-735, Res.80; Çiz.15d)

İnsan figürini parçası, pişmiş toprak; uz..: 5.45 cm; gen.: 4.2 cm; kal. 1.7 cm; başı, kolları ve alt kısmı kırık; duruş pozisyonu, kollarını ileriye uzatmış ve bir şeyin üzerine binmiş (süvari ?) bir tasvir olduğunu göstermektedir. Renk: 10 YR 7/1-2.

OY Mez.14 (OY09-J22, ÖZA 113)

J22 açmasının ortasında açığa çıkartılan basit toprak mezardır. Mezar çukuru dikdörtgen şeklinde olup, ilk bireyin gömülmesinden sonra güneybatıya doğru

genişletilmiştir **(Res.81; Çiz.16a)**. Mezar çukuru 140 cm uzunluğunda, 140 cm genişliğinde, 35 cm derinliğindedir[1338].

Ölü ve Gömme Biçimi: Farklı zamanlarda gömülen bireylerden erken gömülen bireyin yetişkin bir erkeğe, geç olanın ise yetişkin bir kadına ait olduğu düşünülmektedir **(Res.81; Çiz.16a)**. Erkek birey kuzey-güney doğrultusunda, sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Bireyin yüzü güneye bakarken çenesi göğsüne düşmüş durumdadır. Sağ kolu göğse doğru bükülmüş ve sol kolu yana doğru uzatılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur. Kadın birey, erkek bireyin üst gövdesinin üzerine yatırılmıştır. Sağ tarafına dönük olan birey, doğu-batı yönünde yarı hoker pozisyonunda gömülmüştür. Bireyin yüzü batıya dönük ve elleri göğüste birleştirilmiştir. Kemikler kötü korunmuş durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Kadın bireyin sağ omzu yakınında küçük çömlek **(No.1, Res.82, 84; Çiz.16b)**, sol omzu yanında kemik kutu **(Res.82-83)**, sol kolunun yanında fayanstan ayaklı ve kapaklı kap **(No.2, Res.85; Çiz.16c)**[1339], boynunda farklı malzemelerden yapılmış boncuklar (frit, akik ve taş) ve bir skarabeden oluşan kolye **(No.4, Res.86; Çiz.17b)**; iki adet küpe **(No.5, Res.88)**, göğüs kısmında yıldız başlı bronz iğne **(No.3, Res.87; Çiz.17a)**, yıldız başlı iğne üzerinde ve çevresinde çeşitli malzemelerden yapılmış boncuklar (kireçtaşı, kavkı, frit, korneol, bakır, taş) **(No.3, Res.87; Çiz.17c)** ele geçmiştir.

No. 1 (OY 09-028, Res.82, 84; Çiz.16b)

Küçük çömlek, yük.: 10.3 cm; ağız çapı: 7 cm; dip çapı: 3 cm; gen.: 9.7 cm; hafif dışa eğik basit ağız kenarlı, uzun boyunlu, basık yuvarlak gövdeli, halka dipli; çark yapımı; sert; ince kumlu ve kireç tanecikleri; yalın, dış yüzeyde yatay şekilde aletle düzeltme izleri vardır. İç-dış-hamur: 7.5 YR 7/3.

No. 2 (OY 09-026, Res.85; Çiz.16c)

Kapaklı kap, fayans, yük.: 6.3 cm; ağız çapı: 4.1 cm; dip çapı: -; gen.: 4.6 cm; düz, yassı yuvarlak kapaklı, basit ağız kenarlı, düz gövdeli, üç ayaklı, içi siyah boyalı, dış yüzeyi ve kapağı şerit boya bezeli, kapak ve ağız kenarında iki iğ deliği bulunmaktadır. Dış: 2.5 Y 8/2; Boya: 5 YR 3/1.

[1338] Özgen vd. 2011: 58.
[1339] Özgen vd. 2011: 66, Res.5.

No. 3 (OY 09-31, Res.87; Çiz.17a, c)

Yıldız başlı iğne, bronz, uz.: 16.1 cm; gen.: 3.5 cm; kal. 3.3 cm; başı 7 dilimli, kötü korunmuş durumdadır. Boncuklar 11 adet kireçtaşı, 8 adet kavkı, 8 adet frit, 3 adet bakır, 1 adet korneol, ve 1 adet bordo renkli taştan yapılmış olup toplam 32 adettir. Boncukların uzunlukları 0.5-2.4 cm arasında değişmektedir.

No. 4 (OY 09-30, Res.86; Çiz.17b)

Skarabeli kolye, fayans skarabe; uz.: 1.6 cm; gen.: 1.2 cm; alt kısmında ince kazımalı çizgilerden düzgün yuvarlak hatların ortadaki yuvarlak hatla birleştiği bir motif vardır. Kenarında ise çok ince çentikler bulunmaktadır. Boncuklar, yuvarlak, oval ve silindirik biçimli olup 40 adettir. Boncukların uzunlukları 0.5-1.7 cm arasında değişmektedir.

No. 5 (OY 09-27, Res.88)

Küpe, bronz, 2 adet; biri daha büyük olmak üzere ikisi de uçları açık halka şeklindedir.

OY Mez.20 (OY09-J22-ÖZA 125)

J22 açmasında küllü, kerpiç molozlu alanda açığa çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.89; Çiz.18a)**. ÖZA 125 olarak numaralandırılan mezar çukuru dikdörtgen şeklinde, 155 cm uzunluğunda, 85 cm genişliğinde, 15 cm derinliğindedir. Mezara ilk gömülen bireyin kemikleri, ikinci birey gömüleceği zaman toplanarak bireyin başının altına yerleştirilmiştir[1340].

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezarda bulunan iki iskeletten biri, 26-35 yaşları arasında, ortalama 30 yaşında olan genç erişkin bir kadına aittir. Ölü, güneybatı-kuzeydoğu yönünde, hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.89; Çiz.18a)**. Kolları vücuduna paralel şekilde, elleri göğüste birleştirilen bu bireyin yüzü güneydoğuya bakarken, başının altına toplanmış kemikler yerleştirilmiştir. Daha önceden gömülen bireye ait kemikler olasılıkla bir tekstil ürününe (hasır) sarılarak bohçalanmıştır. Bu toplanmış birey, 20-35 yaşları arasında, ortalama 27 yaşında bir kadına aittir. Bu bireye ait üç adet diş ve parmak kemikleri, üzerine gömdükleri bireyin kemikleri arasında dağınık durumda bulunmuştur.

[1340] Özgen vd. 2011: 58, Res.4.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmeyen mezarda, buğday tanesi ve zeytin çekirdekleri bulunmuştur.

OY Mez.22 (OY09-J22-ÖZA 126)

J22 açmasında, ÖZA 126 olarak numaralandırılan çocuk mezarının batısında, 145 cm uzunluğunda, 80 cm genişliğinde ve 40 cm derinliğinde olan çoklu gömme uygulamasının görüldüğü basit toprak mezar ortaya çıkartılmıştır **(Res.90; Çiz.18b)**[1341].

Ölü ve Gömme Biçimi: 1. iskelet 17-20 yaşları arasında, ortalama 18.5 yaşında olan adölesan bir kadına aittir. Ölü, yaklaşık kuzey-güney yönünde dorsal pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.90; Çiz.18b)**. Yüzü kuzeye bakan bireyin alt çenesi ve yüzü yana doğru kaymıştır. Sol kolu üstte ve eller karında çapraz bir şekilde durmaktadır. Dizleri ise yukarı doğru kaldırılarak bükülmüştür. Kemikler iyi korunmuş durumdadır.

Yetişkin bireyin başının altında, olasılıkla kumaşa sarılı olan eski gömütlere ait kemikler bulunmaktadır **(Res.90; Çiz.18b)**. Küçük bir alana yığılmış durumda olan kemikler, 20-24 yaşları arasında, ortalama 21.5 yaşında olan genç erişkin bir kadına ve 3-4 yaşları arasında bir çocuğa aittir. Bu bireylere ait kafatasları en alttayken, uzun kemikler, parmaklar ve bazı omurlar karışık bir şekilde bulunmuştur. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Yetişkin bireyin göğsü üzerinde bronz bir iğne **(No.1, Res.91; Çiz.18c)**, kulak hizasında da 2 adet bronz küpe **(No.2, Çiz.18ç),** toplanmış bireylerden ise kafatası çevresinden bronz küpe parçası **(No.3, Çiz.18d)** ele geçmiştir.

No. 1 (OY 09-842, Res.91; Çiz.18c)

İğne, bronz; uz.: 7.65 cm; gen.: 0.15 cm; kal.: 0.15; delik çapı: 0.25 cm; sivri uçludur. Üst kısmının hemen altında gövdede oval bir delik açılmıştır.

No. 2 (OY 09-822, Çiz.18ç)

Küpe, bronz, 2 adet; uz.: 1.8-1.3 cm; gen.: 1.55-1.1 cm; biri büyük diğeri daha küçük, birbirine bağlanmış iki halka; büyük halkanın uçları birbirinin yanında birleştirilmiştir. Küçük olanında bu birleşme daha dar bir bölümü kapsamaktadır.

[1341] Özgen vd. 2011: 58.

No. 3 (OY 09-843, Çiz.18d)

Küpe parçası, bronz, uz.: 1.3 cm; kal.: 0.15 cm; kıvrılmış tel parçası halindedir.

OY Mez.24 (OY09-J22-ÖZA 129)

Açmada ÖZA 126 mezarının güneybatısında olan, açmanın doğu profiline yakın alanda ortaya çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.92; Çiz.19a)**. Mezar çukuru oval şekilde, 172 cm uzunluğunda, 90 cm genişliğinde, 15 cm derinliğindedir[1342].

Ölü ve Gömme Biçimi: 1. iskelet, 30-35 yaşları arasında, ortalama 32 yaşında olan genç erişkin bir erkeğe aittir. Ölü, batı-doğu doğrultusunda, yarı hoker biçimde yatırılmıştır **(Res.92; Çiz.19a)**. Yüzü kuzeye bakan bireyin kolları yukarı doğru bükülmüş, elleri göğüste birleştirilmiş, sağ bacağı ise üste gelecek şekilde bükülmüştür. Kemikler iyi korunmuş durumdadır. İkincil bireye ait kemikler ise 12 yaş + 30 aylık, ortalama 12 yaşında bir adölesana aittir[1343].

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.29 (OY10-K21-ÖZA 128)

K21 açmasının güneybatısında ÖZA 128 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır. Mezar çukuru ovale yakın şekilde, 140 cm uzunluğunda, 100 cm genişliğinde, 15 cm derinliğinde **(Res.93-94; Çiz.19b)** olup, mezara farklı zamanlarda üç birey gömülmüştür.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezara ilk gömülen birey, 32-36 yaşları arasında, ortalama 34 yaşında olan genç erişkin bir erkeğe aittir. Kuzeydoğu-güneybatı yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda gömülen bireyin yüzü kuzeybatıya bakmaktadır. Sağ kolu yana uzatılmış ve sağ bacağının üzerinde olup, sol kolu bükülerek göğüs hizasına getirilmiştir. Mezarın üzerinin kille sıvandığı görülmektedir **(Res.93-94; Çiz.19b)**.

İkinci gömülen birey, 17-25 yaşları arasında, ortalama 21 yaşında olan genç erişkin bir kadına aittir. Bireyin kemikleri toplanıp, güneye doğru itilmiş olduğundan dağınık ve çok kötü korunmuştur.

[1342] Özgen vd. 2011: 58.

[1343] İkincil bireye ait kemikler, erkek bireyin antropolojik incelemesi sırasında tespit edildiği için, mezar içindeki konumu bilinmemektedir.

Üçüncü gömülen birey, 6 ay + 3 ay, ortalama 6 aylık bir bebeğe aittir. Ölü, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda, sağ tarafına dönük olarak yarı hoker biçimde yatırılmıştır. Bireyin baş kısmı korunmamıştır. Kolları yan tarafında ve sol kolu sırt kısmına doğru çekilmiştir. Kemikler orta derecede korunmuştur. Kalıntılar, bebek mezarının da üzerinin kille sıvandığını göstermektedir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bebek mezarında iki adet kavkı boncuk, erkek bireyin başının altında çakmaktaşı alet bulunmuştur. Dağınık olan ikincil bireyde herhangi bir eşya ele geçmemiştir. Ayrıca erkek bireyin sağ kolunun üzerine hayvan kemiği bırakıldığı görülmektedir **(Res.94).**

OY Mez.30 (OY10-K22-ÖZA 136)

K22 açmasının güneybatısında ortaya çıkartılan basit toprak mezardır. ÖZA 136 olarak adlandırılmıştır **(Res.95; Çiz.20a)**. Mezar çukuru dikdörtgen şeklinde, 162 cm uzunluğunda, 65 cm genişliğinde, 16 cm derinliğindedir. Mezar, kuzey-güney doğrultusunda uzanmaktadır.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezara iki birey birlikte gömülmüştür. 1. iskelet 4 yaş ± 12 ay, ortalama 4 yaşında olan bir çocuğa aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, sağ tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü doğuya bakmaktadır **(Res.95; Çiz.20a).**

2. iskelet, 2 aylık bir bebeğe aittir. Ölü, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda, yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü doğuya bakarken eller öne uzatılmış durumdadır **(Res.95; Çiz.20a)**. Kemikler iyi korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez. 55 (OY12-L21-ÖZA 152)

Açmanın kuzeydeki yapısının, sokak dolgusunun kuzeyinde bulunan bir yapının tabanı altında ortaya çıkartılan basit toprak mezardır[1344]. Mezar çukuru oval olup, 150 cm uzunluğunda, 110 cm genişliğinde, 54 cm derinliğindedir **(Çiz.27b)**. Mezara farklı zamanlarda iki birey gömülmüştür.

[1344] Özgen vd. 2014: 162-163.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezara ilk gömülen bireyin kemikleri toplanarak, erişkin erkek birey, güneybatı-kuzeydoğu yönünde, yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Bireyin çenesi göğsüne düşmüş, sağ kolu karın, sol kolu göğüs üzerinde bükülmüş durumdadır. Kemikler iyi korunmuştur.

Erişkin bireyin kuzeyinde, kuzey-güney yönünde uzanan, toplanmış durumda birey ya da bireylere ait kemikler bulunmaktadır. Toplanmış durumdaki kemiklerin güneyinde, mezar içindeki tekneye ait iki parça, dik olarak yerleştirilmiştir. Antropolojik incelemesi henüz yapılmadığı için mezar içinde kaç birey olduğu tam olarak bilinmemektedir. Ancak ilk incelemelere göre kemikler, çocuk yaştaki birey ya da bireylere aittir. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezarda, erişkin bireyin sağ bacağına dayanmış şekilde şişe **(No.1, Res.128; Çiz.27c)**, şişenin güneybatısında ve sağ koluna yakın şekilde tabak **(No.2, Res.129; Çiz.27ç)** ve kadın figürini **(No.3, Res.130; Çiz.27d)** ele geçmiştir. Pişmiş toprak kapların yakınında, herhangi bir kemikle bağlantısı olmayan bronz **(No.4, Res.131)** ve akik boncuk **(No.5, Res.132; Çiz.27e)** bulunmuştur. Ayrıca tabak içine küçük baş hayvana ait ön kol kemiği parçası bırakılmıştır. İkincil bireye ait mezar eşyası ele geçmemiştir.

No. 1 (OY 12-6050, Res.128; Çiz.27c)

Şişe, yük.: 22.3 cm.; ağız çapı: 6.6 cm.; dip çapı: 7.8 cm.; dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dar boyunlu, yuvarlak gövdeli, omuz üzerinde oluklu kulplu, kaidelidir. Çark yapımı, çok iyi derecede pişmiş, oldukça sert, ince kum katkılı, dış yüzeyi kulbun başlangıcından itibaren astarlı ve perdahlıdır. İç-hamur: 10 YR 8/3, dış: 7.5 YR 7/4.

No. 2 (OY 12-6059, Res.129; Çiz.27ç)

Tabak, yük.: 4.8 cm.; ağız çapı: 16.3 cm.; dip çapı: 5.4 cm.; dışa açılan, içe ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, düz gövdeli, kaideli çukurlaştırılmış diplidir. Çark yapımı, iyi derecede pişmiş, oldukça sert, ince kum ve kireç katkılı, yalın yüzeyli, dış yüzeyi alacalıdır. İç-hamur: 2.5 YR 6/6, dış: 2.5 YR 6/8 ve 7.5 YR 7/3.

No. 3 (OY 12-6060, Res.130; Çiz.27d)

Kadın figürini, pişmiş toprak, uz.: 8,5 cm, gen.: 3.25 cm, kal.: 0.7-1.7 cm; Karakteristik tipteki kadın figürinlerinin küçük boyda yapılmış bir örneğidir. Baş kısmı iki parça halinde ele geçmiştir. Burun ve kulaklarında kırıklar vardır. Başında yan yana

iki deliği olan yüksek bir başlık bulunmaktadır. Kulaklarında üst üste açılmış ikişer delik olduğu anlaşılmaktadır. Gözler, sonradan ekleme içleri oyuk daireler şeklindedir. Alında da, ortası yuvarlak oyuklu bir parça eklenmiştir. Boynunda, alt yarısı dikey çizilerle taralı yarımay şeklinde kabartma bir aksesuar vardır. Kollar, yana doğru açılmış kısa çıkıntılar halindedir. Göbek deliğinin daire kısmı düşmüş, oyuntusu korunmuştur. Kalça geniştir. Bacakların ayrımı önde derin dikey bir yivle belirtilmiştir. Kadınlık üçgeninin yan kenarları çizi taramalı birer hat ile sınırlandırılmış, bunun üst kısmı da üç sıra halinde yapılmış dikey çizilerle taranmıştır. Ayaklar ileriye çıkıntılıdır. Renk: 10 YR 8/2.

No. 4 (OY 12-6048, Res.131)

Boncuk, bronz, uz.: 0.85 cm, gen.: 0.75 cm, delik çapı: 0.2 cm, üst ve at kısımlarında halka şeklinde çıkıntıları olan yuvarlak biçimlidir. Sağlam olmakla birlikte oldukça korozyonlu durumda ele geçmiştir.

No. 5 (OY 12-6049, Res.132; Çiz.27e)

Boncuk, akik, çap: 0.7 cm, delik çapı: 0.2 cm; yuvarlak biçimlidir.

OY Mez.61 (OY12-K21-ÖZA 167)

Mezar çukuru oval şekilde, 115 cm uzunluğunda, 102 cm genişliğinde, 21 cm derinliğindedir **(Çiz.29a)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: Cinsiyeti ve yaşı henüz belirlenmemiş olan bireye ait kafatası, uzun kemikler ve kürek kemiği ele geçmiştir. Bu birey, mezara yeniyetme birey gömüleceği zaman toplanmış ve bireyin başının altına yerleştirilmiştir. Ancak bu bireyin kafatası doğuya doğru kayarak, yeniyetme bireyin boyun ve omuz kısmına doğru gelmiştir. Kemikler kötü korunmuş durumdadır.

Yeniyetme olduğu düşünülen birey, kuzey-güney doğrultusunda, yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yüzü batıya bakarken, çene göğsüne düşmüş durumdadır. Sağ kolu kalçasının üzerinde, sol kolu ise sağ kolunun üzerindedir. Sol ayağı, sağ ayağının üzerine düz bir şekilde yerleştirilmiştir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Yeniyetme bireyin çenesi ile omzu arasına, dik şekilde bırakılmış yonca ağızlı testi **(No.1, Res.136; Çiz.29b)**, sol parmaklarından biri üzerinde bronz yüzük **(No.2, Res.137)**, kalçasının üzerinde ise taş boncuk **(No.3,**

Res.138; Çiz.29c) ele geçmiştir. Toplanmış kemiklerle birlikte mezar eşyası bulunmamıştır.

No. 1 (OY 12-3205, Res.136; Çiz.29b)

Testi, yük.: 16 cm, dip çapı: 3.4 cm; yonca ağızlı, boyunlu, yuvarlak gövdeli ve halka diplidir. Ağız kenarından omza uzanan dikey bir şerit kulbu vardır. Çark yapımı, iyi derecede pişmiş, sert, ince kumlu, dış yüzeyi ıslak sıvazlanmıştır. İç-dış: 10 YR 8/4, hamur: 10 YR 8/3.

No. 2 (OY 12-3204, Res.137)

Yüzük, bronz; parçalar halinde ele geçen eser, yuvarlak kesitli, uçları açık bir halka görünümündedir.

No. 3 (OY 12-3206, Res.138; Çiz.29c)

Boncuk, taş, çap: 0.9 cm, kal.: 0.4 cm, delik çapı: 0.2 cm; yassı yuvarlak biçimlidir.

OY Mez.65 (OY99-Y9-ÖZA 16)

Y9 açmasında, ÖZA 16 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.179; Çiz.34ç)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezarda bir yetişkin, bir bebek ya da fetüsla birlikte gömülmüştür. Yetişkin birey doğu-batı yönünde, sol tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Kolları göğüste birleştirilmiştir. Yetişkin bireyin yukarı kıvrılan sol dizi üzerine yerleştirilen bebek/fetüs ise aynı doğrultuda, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda gömülmüştür. Yetişkin bireye ait kemikler orta derecede korunmuşken, bebek ya da fetusa ait kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.85 (OY99-Z11a-ÖZA 276)

Z11a açmasında, ÖZA 276 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.180; Çiz.34d)**. Mezarın doğu tarafı taşlarla sınırlandırılmış, mezar çukurunun üzeri ise taşlar ve kerpiçlerle kapatılmıştır.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezarda kemikler dağılmış olduğundan bireylerin yatış pozisyonları belli değildir. Ancak iki yetişkin bireyden biri, doğu-batı yönünde, sağ

tarafı üzerine dorsal pozisyonda yatırılmış gibi görünmektedir. Diğer bireyin kemikleri dağılmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Dört adet pişmiş toprak kaptan **(No.1-4, Çiz.34e-ğ)** bir çanak, bireylerden birinin ağız hizasına yerleştirilmiştir **(No.4, Çiz.34ğ)**[1345]. Ayrıca dört adet taş boncuk ele geçmiştir **(No.5)**.

No. 1 (OY 99-660, Çiz.34f)

Küçük çömlek, yük.: 11.7 cm; ağız çapı: 9.2 cm; dip çapı: 3.5 cm; içe kapanan, hafif dışa çekik ağız kenarlı, yumuşak omurgalı gövdeli, yuvarlatılmış düz dipli; çark yapımı, orta derecede pişmiş, yumuşak, katkı no: 441, yalın, dış yüzeyde ve hamurda renk nüansları vardır. İç: 10 YR 7/3, dış-hamur: 7.5 YR 7/3 – 2.5 Y 7/3.

No. 2 (OY 99-661, Çiz.34g)[1346]

Küçük çömlek, yük.: 10.8 cm; ağız çapı: 9.5 cm; dip çapı: 5 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, keskin omurgalı gövdeli, halka dipli; çark yapımı, özlü pişmiş, oldukça sert, katkı no: 412, yalın, İç-dış: 7.5 YR 7/4, hamur: 5 YR 7/4, öz: 10 YR 7/3.

No. 3 (OY 99-662, Çiz.34e)

Şişe, yük.: 12.9 cm; ağız çapı: 3.6 cm; dip çapı: 2.9 cm; dışa açılan ve kalınlaştırılmış basit ağız kenarlı, ağzın iç kısmı oluklu, kısa boyunlu, küresel gövdeli, halka dipli; çark yapımı, iyi derecede pişmiş, sert, katkı no: 412 ya da 612, yalın, İç: 2.5 Y 3/1, dış: 2.5 Y 4/1, hamur: 2.5 Y 6/1.

No. 4 (OY 99-659, Çiz.34ğ)

Çanak, yük.: 6.6 cm; ağız çapı: 19.2 cm; dip çapı: 6.3 cm; içe çekik ağız kenarlı, ağzın iç kısmı oluklu, düz gövdeli, düz dipli; çark yapımı, çok iyi derecede pişmiş, oldukça sert, katkı no: 412, yalın, bükülmeden dolayı ağız kısmı ovaldir. İç-dış-hamur: 5 YR 7/4.

No. 5 (OY 99-651)

Boncuk, taş, 4 adet, 1 adet silindir biçimli, uz. 1.2 cm, gen. 0.5 cm, delik çapı: 0.2 cm; 2 adet dilimli, uz. 0.9-0.8 cm, gen. 0.7-0.8 cm, delik çapı: 0.2 cm; 1 adet yuvarlak biçimli, çap: 1 cm, delik çapı: 0.2 cm.

[1345] Özgen ve Helwing 2001: 76, Abb.17h.
[1346] Özgen ve Helwing 2001: 76, Abb.17f.

OY Mez.97 (OY00-X9-ÖZA 48)

X9 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 48 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.181; Çiz.35a)**. Mezarın üzeri büyük küp parçaları ile kapatılmıştır.

Ölü ve Gömme Biçimi: Yetişkin ve çocuk birey birlikte gömülmüştür. Yetişkin birey batı-doğu yönde, sağ tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonda yatırılmış, kolları karın hizasında birleştirilmiştir. Aynı yöndeki çocuk iskeleti ise, yetişkin iskeletinin göğsüne dönük olarak sol tarafı üzerine yatırılmış ve dizleri hafif kıvrılmıştır. Kemikler kötü derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.111 (OY00-Y10-ÖZA 128)

Y 10 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 128 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.182-183; Çiz.35b)**. Mezarın üzeri OTÇ küp parçaları ile kapatılmıştır. Toplu kemiklerin bulunduğu bölüm, ETÇ IV'de görülen küpler gibi düğme dipli bir küp parçası ile kapatılmıştır **(No.2)**. Mezar olasılıkla OTÇ I'e ait olmalıdır.

Ölü ve Gömme Biçimi: İki yetişkin birey hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Yetişkin bireylerden birinin kemikleri mezar çukurunun güneyinde toplu biçimdeyken, diğer yetişkin birey batı-doğu yönünde, sol tarafı üzerine hoker pozisyonunda yatırılmış, elleri göğüste birleştirilmiştir **(Res.183; Çiz.35b).** Ancak mezara gömülen ilk bireye ait kemiklerin toplu olması, bunun ETÇ IV'e ait bir küp mezar olduğunu ve OTÇ'nın başlarında ya da geçiş evresinde ikinci birey için tekrar açılmış olabileceğini düşündürmektedir. Olasılıkla ilk birey küp mezar içerisine gömülmüş, ikinci bireyin gömülmesi sırasında küp parçaları ile her iki bireyin üzeri kapatılmıştır. Olasılıkla ilk bireyin gömüldüğü mezar küpü ETÇ IV için karakteristikken, ikinci bireyin baş çevresine yerleştirilen iki kap OTÇ'nın başları için tipik formlardır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası pişmiş toprak kaplardan biri mezar çömleğinin içine, diğeri, mezar çömleğinin ağzını kapatan seramik parçasının altına bırakılmıştır **(No.1, Çiz.35ç)**. ÖBY 138 no'lu mekân içerisindeki derinleşmede ele geçen kuvartz, akik ve kireçtaşı boncuğun bu mezara ait olduğu düşünülmektedir **(No.3, Res.184)**.

No. 1 (OY 00-1619, Çiz.35ç)

Küçük çömlek, yük. 10.8, ağız çapı: 8.8 cm, dip çapı: 4.8 cm; dışa açılan basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, basık omurgalı gövdeli, çark yapımı, oldukça sert, ince organik katkılı, dış yüzeyi astarlı ve renk nüansları vardır. İç: 10 YR 7/2, dış: 5 YR 8/4-10 YR 8/3, hamur: 10 YR 6/2 – 5 YR 7/4.

No. 2 (OY 00-168)

Küp dip parçası, çap: 6 cm, düğme biçimli, el yapımı, özlü pişmiş, oldukça sert, ince kum, mika, ince organik ve taşçık katkılı, yalın. Dış: 5 YR 7/4, hamur: 5 YR 6/4, öz: 10 YR 6/2.

OY Mez.136 (OY14-L22a2b2-ÖZA 167)

ÖZA 166 numaralı döküntü kerpiç ve seramik parçalı alanın doğusunda açığa çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.282).** Oval biçimli mezar çukurunun uzunluğu 100 cm, genişliği 70 cm, derinliği 20 cm'dir. Mezara farklı zamanlarda iki çocuk birey gömülmüştür.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezara ilk gömülen çocuk birey, son gömülen bireyin güneydoğusunda ortaya çıkartılmıştır **(Res.282)**. Birey güneydoğu-kuzeybatı yönünde olup, yüzü güneybatıya bakar **(Res.290)**. Bireyin kemikleri, ikinci birey gömüleceği zaman çukurun güneydoğusuna itilmiştir. Hatta kemiklerinin bir kısmı, yeni gömülen bireyin bacakları altında kalmıştır. Kemikleri orta derecede korunmuştur.

Mezara son gömülen çocuk birey, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, sol tarafına dönük yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.282)**. Yüzü güneydoğuya bakan bireyin sağ eli çenesinin altındadır. Ayakları üst üste getirilmiştir. Kemikler iyi korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: İlk gömülen bireyin başının arkasında pişmiş toprak küçük çömlek **(No.9, Res.291)** ve şişe **(No.10, Res.292)**, uç kısmı çeneye doğru uzanan bronz iğne **(No.11)**, iğnenin yakınında fayans **(No.12, Res.293)** ve kavkı boncuk **(No.13, Res.294)** ele geçmiştir. İğnenin konumuna göre kemiklerin bohçalanıp yerleştirildiği anlaşılmaktadır.

Son gömülen bireyin omuz hizasında pişmiş toprak yonca ağızlı testi **(No.1, Res.283)**, sol gözü önünde ve onun 10 cm güneydoğusunda bulunan 2 adet pişmiş

toprak oyuncak tekerlek **(No.2-3, Res.284-285)**, sağ kol dirseğinin altında 2'si üstte, 3'ü biraz daha alt seviyede açığa çıkartılan 5 adet aşık kemiği **(No.4, Res.286)**, sağ el bileği çevresinde 6 adet boncuk **(No.5-6, Res.287-288)**, kalça üzerinden 2 adet bronz halka **(No.7-8, Res.289)** ele geçmiştir.

No. 1 (OY 14-726, Res.283)

Testi, pişmiş toprak, yük.: 17,8 cm.; gen.: 12.6 cm; dip çapı: 5.6 cm.; yonca ağızlı, kısa boyunlu tek dikey kulplu, hafif keskin gövdeli, düz dipli; çark yapımı, sert,tam okside olmuş, ince kumlu, yalın. İç-dış-hamur: 5YR 7/4.

No. 2 (OY 14-727, Res.284)

Oyuncak tekerlek, pişmiş toprak, uz.: 7.6 cm; gen.: 7.2, kal.: 3.9 cm. Deliğin bulunduğu, mile takılı iki ucu çıkıntılı, yassı yuvarlak biçimlidir. Renk: 7.5 YR 7/4 ve 10YR 6/2.

No. 3 (OY 14-728, Res.285)

Oyuncak tekerlek, pişmiş toprak, uz.: 7.7 cm; gen.: 7.7, kal.: 3.9 cm. Deliğin bulunduğu, mile takılı iki ucu çıkıntılı, yassı yuvarlak biçimlidir. Mil çıkıntısının küçük bir kısmı kırıktır. Renk: 7.5 YR 7/4.

No. 4 (OY 14-729, 742, Res.286)

Aşık kemikleri, 5 adet, uz.: 1.9-3.15 cm; gen.: 2-3.1, delik çapı: 1.4-1.75 cm, perdahlıdır.

No. 5 (OY 14-731, Res.287)

Bileklik, uz.: 0.2-2.35 cm; gen.: 0.45-1.1, kal.: 0.45-1.1 cm; 1 konik kavkı boncuk, 1 fıçı biçimli akik boncuk, biri üçlü silindirik, diğeri silindirik 2 cam boncuk ve 1 yassı yuvarlak frit boncuktan oluşur.

No. 6 (OY 14-733, Res.288)

Boncuk, bronz, uz.: 0.85 cm; gen.: 0.8, kal.: 0.8 cm; çift boğumlu, ortası şişkin silindirik boncuk.

No. 7 (OY 14-736, Res.289)

Halka, bronz, uz.: 1.7 cm; gen.: 1.65, kal.: 0.35 cm; üçgen biçiminde, bükülmüş telden yapılmıştır.

No. 8 (OY 14-737)

Halka, bronz, uz.: 2.4 cm, kal.: 0.2 cm; ince telden yapılmış, halka biçimli kıvrılmıştır.

No. 9 (OY 14-747, Res.291)

Küçük çömlek, pişmiş toprak, yük.: 10 cm.; gen.: 9.3 cm; ağız çapı: 7.2 cm; dip çapı: 3.2 cm.; dışa açılan basit ağız kenarlı, aşağıya doğru daralan boyunlu, basık şişkin gövdeli, halka dipli; çark yapımı, sert, tam okside olmuş, temiz hamurlu, yalın. İç-dış-hamur: 7.5YR 7/4.

No. 10 (OY 14-746, Res.292)

Şişe, pişmiş toprak, yük.: 10.3 cm.; gen.: 7.4 cm; ağız çapı: 3 cm; dip çapı: 2.8 cm.; dışa açılan basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, alta doğru genişleyen silindirik gövdeli, altta keskin gövdeli ve halka dipli; çark yapımı, orta sertlikte, tam okside olmuş, ince kumlu, yalın. İç-dış-hamur: 7.5YR 7/4.

No. 11 (OY 14-738)

İğne, bronz, uz.: 9.5 cm; gen.: 0.3, kal.: 0.3 cm. Başı halka ip delikli iğne üç parça halindedir.

No. 12 (OY 14-733, Res.293)

Boncuk, fayans, uz.: 2.35 cm; gen.: 1.1, büyük silindirik biçimlidir.

No. 13 (OY 14-745, Res.294)

Kavkı, boncuk, uz.: 2.4 cm; gen.: 1.6, kal.: 0.6 cm. Kavkının bir yüzü kırılarak oluşturulmuştur. Yassı ve oval biçimlidir.

OY Mez.137 (OY14-K21-ÖZA 194)

Açmada ÖZA 176 cam fırınının kuzeybatısında yer alan basit toprak mezardır **(Res.295-296)**. Oval biçimli mezar çukurunun uzunluğu 105 cm, genişliği 50 cm, derinliği 15 cm'dir. Mezar farklı zamanlarda kullanım görmüştür.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezara ilk gömülen bireylere ait kemikler çukurun batısında toplanıp, sonradan gömülen bireyin bacakları altına yerleştirilmiştir **(Res.295)**. Bu bireylere ait yan yana 3 adet kafatası ile birlikte daha çok üst gövdeye ait kemikler açığa çıkartılmıştır **(Res.296)**. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezara son gömülen genç erişkin birey, kuzeydoğu-güneybatı yönünde, üst gövde dorsal, bacaklar sağ tarafına dönük ve hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.296)**. Yüzü güneybatıya bakan bireyin sol eli göğüs üzerindeyken, sağ eli çenenin altına yaslanmıştır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Son gömülen bireye ait, sağ kol üzerinde ters çevrilmiş durumda pişmiş toprak bir çanak **(No.1, Res.297)** ve göğüs üzerinden sivri ucu bireyin boynuna doğru uzanan yıldız başlı bronz iğne **(No.2, Res.298)** ele geçmiştir. Mezara ilk gömülen bireylere ait herhangi bir eşya yoktur.

No. 1 (OY 14-2305, Res.297)

Çanak, pişmiş toprak, yük.: 5.1 cm.; ağız çapı: 16.6 cm; dip çapı: 6.5 cm.; içe kalınlaştırılmış basit ağız kenarlı, düz dipli; çark yapımı, sert, tam okside olmuş, ince kumlu ve kireç tanecikli, yalın. İç: 5YR 5/2, dış: 2.5YR 6/6.

No. 2 (OY 14-2306, Res.298)

Yıldız başlı iğne, bronz, uz.: 10.8 cm; gen.: 0.3, kal.: 0.2 cm., ince uzun gövdeli, ince sivri uçlu iğnenin üst kısmında ip deliği vardır.

OY Mez.138 (OY14-L21-ÖZA 178)

Açmanın kuzeybatısında yer alan basit toprak mezar, kuzeydoğuda bulunan taş temelin alt seviyesindedir **(Res.299)**. Mezar çukurunun uzunluğu 120 cm, genişliği 60 cm, derinliği 15 cm'dir. Mezar farklı zamanlarda kullanım görmüştür.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezara ilk gömülen birey ya da bireylere ait kemikler çukurun güneyinde toplanıp, sonradan gömülen bireyin bacakları çevresine yerleştirilmiştir **(Res.299)**. İkincil bireye ait bir kafatası ve çoğunluğu üst gövdeye ait kemikler açığa çıkartılmıştır. Son gömülen bireyin sağ kolu yakınında bulunan bir bacak kemiği ve pelvis parçası ise, kemiklerin çukurun güneyine itilmesi sırasında bazı kemiklerin yerinde bırakıldığını göstermektedir. Toplanan bireyin kemikleri kötü korunmuştur.

Mezara son gömülen genç erişkin birey, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, üst gövde dorsal, bacaklar sağ tarafına dönük ve yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.299)**. Yüzü batıya bakan bireyin elleri göğüs üzerinde yan yana getirilmiştir. Sağ tarafına yatırılan bacaklarda ayaklar da yan yanadır. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezara ilk gömülen birey/bireylere ait iki adet akik boncuk **(No.5, Res.304)** ele geçmiştir. Son gömülen bireyin başının batısına pişmiş toprak testi dayanmış, **(No.1, Res.300)** başının üzerine ters şekilde kase **(No.2, Res.301)** kapatılmıştır. Bu kasenin içinden küçükbaş bir hayvana ait ön kol kemiği ele geçmiştir. Ayrıca göğüs üzerinde dağılmış şekilde kemik levhalardan kolye **(No.4, Res.303)** ve parmaklar arasından sivri ucu boyun kısmına doğru uzanan yıldız başlı bronz iğne bulunmuştur **(No.3, Res.302)**.

No. 1 (OY 14-2208, Res.300)

Şişe, pişmiş toprak, yük.: 22.9 cm.; gen.: 18.2 cm, ağız çapı: 5.9 cm; dip çapı: 7.4 cm.; dışa yuvarlak kalınlaştırılmış dar ağızlı, kısa dar boyunlu, dibe doğru daralan şişkin yuvarlak gövdeli, omuzu tek üzengi kulplu, kısa düz kaide dipli; çark yapımı, orta sert, tam okside olmuş, katkısız temiz hamurlu, dışı hamur renginde astarlı ve parlak perdahlı. İç-dış-hamur: 5YR 7/4.

No. 2 (OY 14-2207, Res.301)

Kase, pişmiş toprak, yük.: 6.6 cm.; ağız çapı: 17.6 cm; dip çapı: 5.3 cm.; basit ağız kenarlı, yarım küre biçimli gövdeli, halka dipli; çark yapımı, sert, tam okside olmuş, ince kum ve kireç tanecikli, yalın. İç-dış-hamur: 2.5YR 7/6.

No. 3 (OY 14-2209, Res.302)

Yıldız başlı iğne, bronz, uz.: 14.5 cm; gen.: 1.35, kal.: 1.35 cm., baş kısmı sekiz dilimli, ucu sivri uzun silindirik gövdeli, ip deliği ile başı arası yiv bezeklidir.

No. 4 (OY 14-2212, Res.303)

Kolye, kemik, 7 adet, uz.: 2.7-5.55 cm; gen.: 1.05-1.35 cm, kal.: 0.2-0.35 cm; dikdörtgen kemik levhaların iki ucunda ikişer ip deliği, üzerlerinde ise kazıma konsantrik daire motifleri bulunmaktadır. En altta yer alan altıncı ve yedinci küçük kemik levhalar kısmen korunmuştur.

No. 5 (OY 14-2215, Res.304)

Boncuk, akik, 2 adet, uz.: 1.3-0.8 cm; gen.: 0.7-0.8 cm, kal.: 0.2-0.3 cm; biri yuvarlak diğeri fıçı biçimlidir.

OY Mez.139 (OY14-L21-ÖZA 181)

Açmanın kuzeybatısında yer alan basit toprak mezar, kuzeydoğuda bulunan taş temelin alt seviyesinde ve ÖZA 178 numaralı mezarın kuzeydoğusundadır **(Res.305).** Mezar çukurunun uzunluğu 126 cm, genişliği 83 cm, derinliği 10 cm'dir. Mezar farklı zamanlarda kullanım görmüştür.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezara ilk gömülen birey ya da bireylere ait kemikler toplanarak, son gömülen bireyin bel kısmından ayaklarına kadar olan bölgeye yerleştirilmiştir **(Res.305)**. İkincil bireye ait bacak ve kol kemiklerinin en üstte ve düzenlenmiş olduğu görülür. Kemikler orta derecede korunmuştur.

Mezara son gömülen genç erişkin birey, kuzeybatı-güneydoğu yönünde, sol tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.305)**. Yüzü doğuya bakan bireyin kolları çapraz durumda olup, sol kolu üsttedir. Ayakları ise üst üste yerleştirilmiştir. Kemikleri iyi korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezara ilk gömülen birey/bireylere ait mezar eşyası ele geçmemiştir. Buna karşın son gömülen bireyin mezar eşyasının zengin olduğu görülür. Bireyin yüzüne paralel şekilde ve ağzı kuzeybatıya bakan pişmiş toprak yonca ağızlı testi **(No.1, Res.306)**, başının arkasından sırt kısmına doğru ağız kısmı bireye dönük olan çanak **(No.2, Res.307)**, sağ **(No.4, Res.309)** ve sol kulağı üzerinde **(No.5, Res.310)** üçer adet olmak üzere toplam 6 adet bronz halka küpe, göğüs kısmından sivri ucu sağ omzuna doğru uzanan ve sağ kolun altından geçirilen yıldız başlı bronz iğne **(No.3, Res.308)**, göğüs üzerinde ve iğnenin yakınında 3 bronz, 1 akik ve 1 serpantin taşından olmak üzere 5 adet boncuktan oluşan kolye **(No.6, Res.311)** ele geçmiştir.

No. 1 (OY 14-2228, Res.306)

Testi, pişmiş toprak, yük.: 16.5 cm.; gen.: 13 cm; dip çapı: 4 cm.; yonca ağızlı, tek dikey kulplu, dibe doğru daralan yuvarlak gövdeli, halka dipli; çark yapımı, sert, tam okside olmuş, ince kumlu, yalın; dış: 10YR 7/3-7.5YR 7/4.

No. 2 (OY 14-2227, Res.307)

Çanak, pişmiş toprak, yük.: 7.8 cm.; ağız çapı: 24 cm; dip çapı: 8.3 cm; içe sivri kalınlaştırılmış ağız kenarlı, kısa kaide dipli; çark yapımı, sert, tam okside olmuş, temiz hamurlu, yalın; iç-dış-hamur: 7.5YR 7/4.

No. 3 (OY 14-2229, Res.308)

Yıldız başlı iğne, bronz, uz.: 15.1 cm; gen.: 1.75, kal.: 1.75 cm., baş kısmı sekiz dilimi, uzun silindirik gövdelidir. Gövdenin üst kısmında yassı bir çıkıntısı bulunmaktadır. İp deliği ile başı arası boğumlu yiv bezeklidir.

No. 4 (OY 14-2223, Res.309)

Halka, bronz, 3 adet, uz.: 2.2-2.3 cm; gen.: 2.2-2.3 cm; kal.: 0.1-0.3 cm; halka biçimlidir.

No. 5 (OY 14-2224, Res.310)

Halka, bronz, 3 adet, uz.: 2.2-2.3 cm; gen.: 2.2-2.3 cm; kal.: 0.1-0.3 cm; halka biçimlidir.

No. 6 (OY 14-2230, Res.311)

Kolye, 3 adet bronz, uz. 0.8 cm, gen.: 0.8, ortası şişkin çift boğumlu silindirik; 1 adet akik boncuk: uz. 1.6 cm; gen.: 0.8 cm, fıçı biçimli silindirik; 1 adet serpantin, uz. 2.3 cm, gen.:1.15 cm, silindirik biçimli.

IV.3.2.2. Oda Mezarlar

1996-2014 kazı sezonlarında 3 adet oda mezar açığa çıkartılmıştır.

OY Mez.83 (OY99-Y11-ÖZA 259)

Kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan, uzun dikdörtgen planlı mezarın tabanı, küçük taşlarla kaplanmış ve kireçli bir harçla sıvanmıştır **(Res.216; Çiz.41a)**[1347].

Ölü ve Gömme Biçimi: Çoklu gömmenin uygulandığı bu mezarda, toplanmış kemiklerin 2'si çocuk, 16'sı yetişkin olmak üzere en az 18 bireye ait olduğu tespit edilmiştir[1348]. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezarda 1 adet pişmiş toprak şişe, silindir mühür[1349] **(No.1, Res.217; Çiz.41b)**, birkaç taş boncuk ve parmak kemiğine takılı olarak bronz bir yüzük ele geçmiştir[1350].

[1347] Özgen ve Helwing 2001: 67, Abb.4.
[1348] Özgen ve Helwing 2001: 136, 2003: 68.
[1349] Özgen ve Helwing 2001: 81, Abb.21a, 2003: 84, Fig.8.
[1350] Özgen ve Helwing 2001: 81, Abb.21a.

No. 1 (OY 99-1015, Res.217; Çiz.41b)

Silindir mühür, hematit, uz.: 1.7 cm. Mührün ana sahnesinde sakallı, kanatlı ve yalnızca kısa düz bir etek giyen bir figür vardır. Sağ bacağı üzerine diz çökmüş ve sol bacağı vücudun önüne doğru yerleştirilen figür, olasılıkla bir kahramandır[1351]. Ortadaki kahramanın iki yanında, olasılıkla kadın olan iki figür, uzun giysisiyle bir tür tapan davranışındadır. Figürler profilden gösterilmiş olup, omuzlarına kadar olan saçları dalgalıdır. Soldaki figür uzun, sapı kıvrık yelpaze biçimli obje tutarken, sağdaki figürün dizlerinin önünde küçük T şekilli obje vardır. Yan sahnede tapanların arkasında, bir boğa ve boğanın üst kısmında havada duran kuşlar vardır.

OY Mez.109 (OY00-Y11-ÖZA 358)

Y11 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 358 olarak numaralandırılan oda mezardır. Kuzey-güney yönünde uzanan taş örgülü oda mezarın girişi güney tarafta yer almaktadır. Oda mezarın üzeri uzun taşlarla, girişi ise taşlarla örülerek kapatılmıştır **(Res.218-220)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: Toplu kemiklerden oluşan bu mezarda birden fazla bireye ait kemikler dağınık durumdadır **(Res.219)**. Kemiklerin çoğu mezarın güneydeki dip kısmına doğru itilmiştir **(Res.220)**. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.125 (OY13-L21-ÖZA 160)

Açmanın doğu kısmında, Erken OTÇ II yapı katının taş temel seviyesinde, iki yapı arasındaki boşlukta açığa çıkartılmıştır **(Res.239; Çiz.44a)**[1352]. Mezarın kuzeyini bir evin duvarı sınırlandırmış olup, doğusu ve güneyi taş temelli kerpiç duvarla kapatılmıştır. Dikdörtgen planlı olan oda, yaklaşık 3x2 m boyutlarındadır.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezara 4 birey, aynı zamanda yan yana gömülmüş olup **(Res.239-240; Çiz.44b)**, daha üst seviyede açığa çıkartılan birey daha sonra gömülmüştür **(Res.238)**. Odanın güneyine bir yetişkin (1. Birey) ve bir çocuk (2. Birey) birlikte gömülürken, diğer bireyler tekli gömülmüştür **(Res.240; Çiz.44b)**.

[1351] Özgen ve Helwing 2001: 81-82.
[1352] Engin vd. 2015: 244.

Üst Seviyedeki İskelet: Üst seviyede, kuzeydeki evin duvarına yakın konumda bulunan genç erişkin birey, doğu-batı yönünde, sol tarafına dönük olarak, hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.238)**. Yüzü batıya dönük olan bireyin başı, sağ omzu üzerine yaslanmıştır. Sol kolu geriye doğru bükülüp, kollar sol omuz hizasında ve sağ eli üstte olacak şekilde birleştirilmiştir. Bükülen bacaklarda ayakları yan yana getirilmiştir. Kemikler kötü korunmuştur. Mezar eşyası ele geçmemiştir.

1. İskelet: Bir yetişkine aittir. Batı-doğu yönünde, hafif sağ tarafına dönük olarak, yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.240; Çiz.44b)**. Başı, yanındaki çocuk bireyin başına yaslanmıştır. Yüzü güneydoğuya bakan bireyin elleri göbekte birleştirilmiştir. Sol bacağı üstte olup, ayakları yan yana getirilmiştir. Kemikler orta derecede korunmuştur. Mezar eşyası ele geçmemiştir.

2. İskelet: Bir çocuğa aittir. Batı-doğu yönünde, hafif sağ tarafına dönük olarak, hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.240)**. Yüzü güneydoğuya bakan bireyin sağ eli omzundayken, sol eli göbek kısmındadır. Sol bacağı üstte olup, ayakları yan yana getirilmiştir. Kemikler orta derecede korunmuştur. Mezar eşyası ele geçmemiştir.

3. İskelet: Bir erişkine aittir. Doğu-batı yönünde, sağ tarafına dönük olarak, yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.240; Çiz.44b)**. Yüzü kuzeye bakan bireyin elleri göbekte birleştirilmiştir. Sol bacağı üstte olup, ayakları yan yana getirilmiştir. Kemikler orta derecede korunmuştur. Mezar eşyası ele geçmemiştir. Ağız hizasına küçükbaş hayvana ait alt çene kemiği parçası bırakılmıştır.

4. İskelet: Bir erişkine aittir. Doğu-batı yönünde, üst gövde sırtüstü, bacaklar hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Res.240; Çiz.44b)**. Yüzü kuzeybatıya bakan bireyin sağ eli yana uzatılmış olup, sol eli karın hizasında sağ kolunun üzerine yerleştirilmiştir. Sol bacağı üstte olup, ayakları yan yana getirilmiştir. Kemikler orta derecede korunmuştur. Bireyin başı arkasında pişmiş toprak küçük testi **(No.1, Res.241)**, göğüs üzerinden uç kısmı sol omzuna doğru olan bronz iğne **(No.2, Res.242)** ve kavkı kolye ucu **(No.3, Res.243)** ele geçmiştir.

No. 1 (OY13-1709, Res.241)

Küçük testi, pişmiş toprak, yük.: 12.5cm; ağız çapı: 4.5 cm, dip çapı: 4 cm; yonca ağız kenarlı, geniş basık gövdeli, burgulu kulplu, halka dipli, çark yapımı; sert; ince kumlu, yalın; iç-dış-hamur: 5YR7/4.

No. 2 (OY13-1710, Res.242)

İğne, bronz; yük.: 12.1 cm; gen.: 0.2 cm; delik çapı: 0.2x0.5 cm. Gövdesi yuvarlak kesitli olup, ilmek şeklinde deliği vardır.

No. 3 (OY13-1708, Res.243)

Boncuk, kavkı, uz.: 1.5 cm; gen.: 1.1 cm; kal.: 0.9 cm; delik çapı: 0.6 cm. Sırt kısmı dışbükeydir.

IV.3.3. Mezar Türlerine Göre İkincil Gömütler

IV.3.3.1. Basit Toprak Mezarlar

1996-2014 yılları çalışmalarında 5 adet mezarda ikincil gömüt ortaya çıkartılmıştır.

OY Mez.12 (OY09-J22-ÖZA 110)

Açmanın batısında ortaya çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.28; Çiz.3c)**. Mezar çukuru oval şekilde olup, boyutları belirlenememiştir.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 40-45 yaşında, ortalama 42.5 yaşında orta erişkin bir kadına aittir. Bireyin kemikleri çok kötü korunmuş olup, dağınıktır **(Res.28; Çiz.3c)**. Kafatasına ait yalnızca alt çenenin bir bölümü ele geçmiştir. Kemiklerin durumundan ikincil gömüt olduğu anlaşılmaktadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezardan boyunlu bir küçük çömlek **(No.1, Res.29; Çiz.3ç)** ele geçmiştir.

No.1 (OY 09-854, Res.29; Çiz.3ç)

Küçük çömlek, yük.: 7.6 cm; ağız çapı: 8.6 cm; dip çapı: 3.6 cm; hafif dışa açılan basit ağız kenarlı, kısa boyunlu, basık yuvarlak gövdeli ve çukur dipli; çark yapımı; tam okside olmuş, oldukça sert; kireçli ince kumlu hamurlu; yalın; dış: 7.5 YR 7/4 ve 10 YR 7/4; hamur: 7.5 YR /4.

OY Mez.27 (OY10-K21-ÖZA 123)

Açmada ÖZA 122 mezarının doğusunda ve üst seviyesinde açığa çıkartılan basit toprak mezardır. Oval şekilde olan mezar çukuru 188 cm uzunluğunda, 74 cm genişliğinde, 31 cm derinliğindedir **(Res.60; Çiz.10c)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 7 yaş + 24 ay, ortalama 7 yaşında bir çocuğa aittir. Mezar çukurunun güneyinde toplanana kemikler **(Res.60; Çiz.10c)** orta derecede korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin kuzeybatısında şişe ele geçmiştir **(No.1, Res.61; Çiz.10ç)**.

No.1 (OY 10-1274, Res.61; Çiz.10ç)

Şişe, yük.: 10.6 cm; ağız çapı: 3.2 cm; dip çapı: - ; gen.: 8.1 cm; dışa çekik ağız kenarlı, kısa boyunlu, ovalimsi yuvarlak gövdeli, yuvarlak dipli; çark yapımı; sert; ince temiz hamurlu, ince mika ve ince seyrek kireç katkılı; yalın, dışta yatay ve dikey olarak aletle sıyırma izleri vardır. İç-hamur: 5 YR 7/4, dış: 5 YR 7/4, 10 R 6/4.

OY Mez.34 (OY11-K22-ÖZA 143)

ÖZA 143 mezarının altında ortaya çıkartılan ikincil gömüttür.

Ölü ve Gömme Biçimi: İskelet 18 ay $\pm$ 6 ay, ortalama 1.5 yaşında olan bir bebeğe aittir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.93 (OY00-X9-ÖZA 16)

X 9 açmasında ortaya çıkartılan, ÖZA 16 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır **(Res.185; Çiz.35d)**.

Ölü ve Gömme Biçimi: Bir bebeğe ait olan bireyin kemikleri toplanmış şekilde mezar çukuruna yerleştirilmiştir. Kemikler kötü korunmuştur.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmemiştir.

OY Mez.135 (OY14-K21-ÖZA 197)

Açmanın kuzey profili içine giren, ÖZA 194 mezarı yakınında açığa çıkartılan basit toprak mezardır **(Res.312).**

Ölü ve Gömme Biçimi: Dağınık şekilde ele geçen, kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan kemikler arasında üst ve alt gövdeye ait bazı parçalar açığa çıkartılmıştır. Bu kemikler, güneydoğusundaki ÖZA 194 basit toprak çoklu gömütte bulunan ikincil gömütlerle ilişkili olabileceği gibi, kuzey profil duvarı içine giren farklı bir çoklu gömütlere de işaret edebilir. Kemikler kötü korunmuş durumdadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Kemiklerin arasında çok parçalı durumda küçük bir çömlek ele geçmiştir**.**

IV.3.4. Karıştırılmış ya da Soyulmuş Mezarlar

OY Mez.40 (OY12-K21-ÖZA 155#1)

K21 açmasında, ÖZA 155#1 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır. Mezar çukuru oval şekilde, 130 cm uzunluğunda, 1 m genişliğinde, 50 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezarda bir adet parmak kemiği dışında iskelet kalıntısına rastlanmamıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyalarından fayans skarabe **(No.1, Res.141; Çiz.29e)**, gümüş tel parçası **(No.2, Res.142; Çiz.29f)** ve bronz boncuk **(No.3, Res.143; Çiz.29g)** mezar çukurunun kuzeyinde, ancak farklı seviyelerde ele geçmiştir. Mezarın üst seviyesinde gümüş tel parçası, onun 23 cm altında skarabe, 5 cm altında ise bronz boncuk ele geçmiştir. Mezar eşyalarının aynı seviyelerde ele geçmemesi de bu karışıklığı gösteren bulgulardır.

No. 1 (OY 12-3139, Res.141; Çiz.29e)

Skarabe, fayans, uz.: 1.35 cm, gen: 0.95 cm, kal. 0.6 cm, delik çapı: 0.15-0.2 cm. Oval biçimlidir. Kenarında çok ince verev çentikler bulunmaktadır. Bezeme alanını oluşturan alt kısmı, tek çizgiyle çevrilmiş olup, hiyeroglif yazılıdır.

No. 2 (OY 12-3128, Res.142; Çiz.29f)

Tel parçası, gümüş, yük.: 2 cm, gen.: 0.75 cm, kal. 0.1-0.2 cm, kanca şeklinde kıvrılmış durumdadır.

No. 3 (OY 12-3138, Res.143; Çiz.29g)

Boncuk, bronz, çap: 1.05 cm, delik çapı: 0.25 cm, kal.: 0.1 mm. İnce levhadan bombeli yuvarlak biçimde yapılan boncuğun, deliği orta kısımda yer alır.

OY Mez.44 (OY12-K21-ÖZA 157)

Mekân içi alanın kuzeyinde, taş duvarın güneyinde bulunan basit toprak mezardır. Oval şekilde olan mezar çukuru, 1 m uzunluğunda, 80 cm genişliğinde, 94 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezarda bir bebeğe ait olan parmak kemikleri ve köprücük kemiği ele geçmiştir. Bu durumda mezarın karıştırıldığı ve kemiklerin başka bir yere taşındığı söylenebilir.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar eşyası ele geçmeyen mezarda seramik, cüruf ve bazıları yanmış durumda olan hayvan kemikleri bulunmuştur.

OY Mez.45 (OY12-K21-ÖZA 158)

K21 açmasında, ÖZA 158 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır. Mezar çukuru oval şekilde, 140 cm uzunluğunda, 80 cm genişliğinde, 94 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezarda iskelet kalıntısına rastlanılmamıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar çukurunun kuzeybatısında bir adet silindir mühür ele geçmiştir **(No.1, Res.144)**.

No. 1 (OY 12-3148, Res.144)

Silindir mühür, pişmiş toprak, uz.: 2.35 cm, gen.: 1.2 cm, delik çapı: 0.3 cm; mühür baskısı üzerindeki sahnede; önde uzun boynuzlu ceylan türü bir hayvan, onun üzerinde verev şekilde duran bitkisel (?) bir motif ve arkada da sağ elini yukarıya kaldırmış iki insan figürü görülmektedir. Birinci ve ikinci insan figürü arasında boynuzsuz ve başı geriye dönük bir hayvan bulunur. Her iki hayvan figürünün baş kısmı, bitki motifiyle tasvir edilmiştir. İki insan figürü, üzerinde dikey yivlerle bezenmiş yuvarlak bir başlığa sahiptir. Figürlerin bacakları hariç gövde kısımları ve bir figürün yüzü yatay ve dikey şekilde belirtilen bitki motifiyle tasvir edilmiştir.

OY Mez.46 (OY12-K21-ÖZA 159#1)

Mezar çukuru oval şekilde, 170 cm uzunluğunda, 90 cm genişliğinde, 15 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezarda dağınık şekilde insan kalıntılarına rastlanmıştır. Ancak kafatası kuzeyde bulunmaktadır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Bireyin başı ve yakınındaki parmak kemiklerinin arasından bronz yüzük ele geçmiştir **(No.1, Res.139; Çiz.29ç)**.

No. 1 (OY 12-3151, Res. 139; Çiz.29ç)

Yüzük, bronz, uz.: 102 cm, gen.: 1.15 cm, kal.: 0.2 cm; ilk olarak bir tel parçası halinde hazırlanmış olan eser, daha sonra bükülerek uçları birbirine değen bir halka haline getirilmiştir. Uçlardan biri küt, diğeri sivridir.

OY Mez.47 (OY12-K21-ÖZA 159#2)

K21 açmasında, ÖZA 159#2 olarak numaralandırılan basit toprak mezardır. Mezar çukuru oval şekilde, 170 cm uzunluğunda, 90 cm genişliğinde, 25 cm derinliğindedir.

Ölü ve Gömme Biçimi: Mezar çukurunda üstteki bireye ait olabilecek bazı kemikler (kaburga ve kulak kemikleri) **(Mez.46)** ortaya çıkartılmıştır.

Mezar Eşyaları ve Konumları: Mezar çukurunun güneybatısında kadeh ele geçmiştir **(No.1, Res.140; Çiz.29d)**.

No. 1 (OY 12-3160, Res.140; Çiz.29d)

Kadeh, yük.: 9.4 cm, ağız çapı: 7.9 cm, dip çapı: 4.3 cm; dışa eğik basit ağız kenarlı, boyunlu, aşağıya doğru daralan yuvarlak gövdeli ve pedestal diplidir. Boyun ile gövdenin birleştiği noktada, bir yiv görülmektedir. Çark yapımı, iyi derecede pişmiş, sert, ince kireçli kum katkılı, yalındır. İç-dış: 2.5 YR 6/8, hamur: 2.5 YR 6/6.

IV.3.5. Mezar Eşyaları ve Tarihlendirilmesi

IV.3.5.1. Pişmiş Toprak Kaplar

Mezarlarda en çok ele geçen eşya grubu, pişmiş toprak kaplardır. 122 adet pişmiş toprak kap arasında en yoğun görülen tipler, çömlek, şişe, testi ve tabaklardır **(Gr.2-3)**. Bu tiplerden çömlek, şişe ve testilere ait minyatür örnekler, çocuk ve bebek mezarlarında ele geçmiştir **(Gr.2)**.

IV.3.5.1.1. Çömlekler

Mezarlarda ele geçen 36 adet çömlek, çark yapımı olup, bunlardan 1'i çömlek, 29'u küçük çömlek, 6'sı minyatür çömlektir.

Ele geçen mezar eşyası çömlek, ağız çapı 4.6 cm, dip çapı 5 cm; yüksekliği 18.7 cm, dışa çekik ağız kenarlı, boyunlu, yuvarlak gövdeli ve kaideli düz dipli olup, kabın omzunda, dikey olarak yerleştirilmiş bir adet ikiz kulbu vardır **(Res.23)**.

Minyatür çömlekler, biri dışında **(Çiz.31e)** çark yapımıdır. Çömlekler çoğunlukla dışa açılan **(Res.45, Çiz.7b[1353]; Çiz.38j)** ve dışa çekik ağız kenarlı (**Res.51, Çiz.9a, 38k**), kısa boyunlu, yuvarlak gövdeli ve düz diplidir.

En yaygın görülen küçük çömlekler çark yapımı olup, yalın özelliktedir. Ağız çapları 5.5-9.7 cm, dip çapları 3-5 cm, yükseklikleri 6.7-13.6 cm arasında değişir. İnce kumlu ve kireçli ince kumlu nitelikte olan kaplarda en yaygın form, dışa açılan basit ağız kenarı olup **(Çiz.3ç, Çiz.30ç)[1354]**, bu formun boyun kısmı kısa, keskin omurgalı gövdeli, halka dipli **(Çiz.30f, Çiz.32h, Çiz.33e, Çiz.34g, Çiz.37c)[1355]** ya da boyun kısmı yivli ve yuvarlak dipli olan örnekleri de vardır **(Çiz.32f, Çiz.38c)[1356]**. Küçük çömleklerde, dışa açılan hafif kalınlaştırılmış **(Çiz.32ğ)** ve düzleştirilmiş ağız kenarı **(Çiz.33f),** en az görülen formlardır. Yaygın olarak düz, halka ve kaideli olan dipler, daha ender olarak da çukurdur **(Res.106, Çiz.23c; Res.151a, Çiz.30g, 31ç, 32b)**.

[1353] Benzer form, Tell Açana VII. katta ele geçmiştir (Heinz 1992: Taf.10-5:23).

[1354] Bu form OTÇ II'de yaygın olup, Horum Höyük (Lev.25d), Tell Tweini (Hameeuw ve Jans 2008: III.8: TWE-A-00177-C127), Tell Mardikh (Matthiae 1981a: 148, Fig.41)'te ele geçmiştir. Ancak Lidar Höyük'te bu formun OTÇ II'ye tarihlenen 3. katta başladığı (Kaschau 1999: Taf.96:4), OTÇ IIIA tarihli 4. katta da devam ettikten sonra (Kaschau 1999: Taf.111:2), OTÇ IIIB'ye verilen 5. katta yoğunlaştığı görülür (Kaschau 1999: Taf.147:6).

[1355] Bu formun dışa çekik ağız kenarlı ve yivli örnekleri OTÇ IA-B'ye tarihlenen Ansari'de (Lev.94b) ve OTÇ II'ye tarihlenen Tell Sukas'ta (Lev.58e) ele geçmiştir.

[1356] Ebla'da bu form OTÇ IB'ye tarihlenmiştir (Nigro 2002: 118, Pl.XLVIII:28-31).

Küçük çömlek formunun ele geçen iki boyalı örneği ise **(Çiz.36e, Çiz.40ğ)**[1357], Kilikya mal grubuna ait olup, benzerleri Tell Açana'da vardır[1358].

Mezar çömleklerine bakıldığında tümü çark yapımı olup, yalın özelliktedir. Genellikle dışa çekik ağız kenarlı, kısa boyunlu, küresel gövdeli, yuvarlak, düz ya da kaideli diplidir. Ağız çapları 11-28.5 cm, dip çapları 11-12.7 cm, yükseklikleri 10.3-31.9 cm arasında değişir **(Res.192; Çiz.36g; 37d; Res.199; Çiz.37g)**. Çömleklerden birinin çok yakın benzerleri (**Çiz.37d)** Lidar Höyük 4/3 katından[1359] ve Mürik kuyu mezarından **(Lev.61c)** ele geçmiştir.

Pişmiş toprak kap mezarların gömme kapları olan kraterlerin benzerleri, Hama H2[1360], H3 katlarında[1361] ve silolarda[1362] açığa çıkartılmıştır.

IV.3.5.1.2. Şişeler

Mezarlarda 4'ü minyatür olan 35 adet şişe ele geçmiştir. Şişeler, çark yapımı olup yalın özellikte, ince ve kireçli kumlu, perdahlıdır. Ağız çapları 2-6.7 cm, dip çapları 2.15-8.7 cm, yükseklikleri 6.9-22.9 cm arasında değişir. Şişelerde dışa açılan basit **(Res.292, Res.248)** ve dışa kalınlaştırılmış **(Çiz.30b, Çiz.34c**[1363]**)** ağız kenarlı, dışa çekik **(Res.103; Çiz.22ç**[1364]**; Res.61; Çiz.10ç**[1365]**)** ve kalınlaştırılmış **(Çiz.32d)** ağız kenarlı form yaygındır. İki örnek ise dışa açılan kalınlaştırılmış basit ağız kenarlı, ağzın iç kısmı oluklu ve kısa boyunludur **(Çiz.34e, Çiz.40f)**[1366]. Tek kulplu şişeler ise dışa kalınlaştırılmış **(Çiz.27c, Çiz.31ğ)** ve dışa çekik ağız kenarlı **(Çiz.25b, Çiz.32d),** kaideli

[1357] Özgen ve Helwing 2001: 78-79, Abb.18:c, f.
[1358] Heinz 1992: 54-62.
[1359] Kaschau 1999: Taf.289:2.
[1360] Fugmann 1958: 101, Fig.124: N47 MAG/H10.
[1361] Fugmann 1958: 98, Fig.120: 2D884.
[1362] Fugmann 1958: 90, Fig.110: 3F171 (14).
[1363] ETÇ özellikleri gösteren bu şişelerin benzerleri, Hammam et-Turkman'ın VI. katında ele geçmiştir (Curvers 1988: Pl.122: 73).
[1364] Benzer şişeler Tell Açana VII. kat (Woolley 1955: Pl.XCIXd, Tip 139; Yener 2010: 65, Fig.3.2:7) ve Lidar Höyük 5. evrede (Kaschau 1999: Taf.230:1) ele geçmiştir.
[1365] Dışa çekik ağız kenarlı şişelerin benzeri Tilmen Höyük II. katta görülür (Duru 2003: 64, Res.16).
[1366] Bu şişe formu, OTÇ I ve II boyunca bazı yerleşimlerden bilinmektedir. Lidar Höyük'te I. tabaka mezarında (Lev.21h), Hama GIA-B mezarı (Lev.80h) ve GVI mezarında (Lev.74d), Mürik kuyu mezarında (Lev.65ç), Ansari (Lev.94f), Tell Khan Sheikhoun (Lev.105c), Tell Shiyukh Tahtani (Lev.106e), Hammam et-Turkman VII. kat mezarında (Lev.127g), şişenin boyalı örnekleri ise Tell Açana'da (Yener 2010: 64, Fig.3.1:6) ele geçmiştir.

diplidir[1367]. Temiz hamurlu ve perdahlı olan bu şişeler, omuz üzerinde oluklu kulplara sahiptir. Şişeler çoğunlukla küresel gövdeli, halka, kaide dipli olup, düz ve yuvarlak dipli daha az örnek vardır.

Minyatür şişeler, el ve çark yapımı olup, yalın özelliktedir. Ağız çapları 2.1-3.5 cm, dip çapları 1.4-3.3 cm, yükseklikleri 5.6-8.9 cm arasında değişir. Dışa açılan ağız kenarlı şişelerden biri basit **(Çiz.31f)**[1368], diğeri kalınlaştırılmış **(Çiz.36d)** ağız kenarlı olup, ikisi dışa çekik **(Çiz.9e**[1369]**, Çiz.37ğ**[1370]**)** ağız kenarlıdır.

IV.3.5.1.3. Testiler

Mezarlarda 16 adet testi ele geçmiş olup, bunlardan 2'si küçük testidir. Testilerin tümü çarkta yapılmış ve yalın özelliktedir.

Küçük testiler, yonca ağızlı **(Res.59; Çiz.10b**), düz ve halka dipli, temiz hamurlu ya da ince kumludur. Ağız çapları 4.5 cm, dip çapları 2-4 cm, yükseklikleri 10.5-12.5 cm arasında değişir. Küçük testilerde dikey kulp görülürken **(Res.241)**, testilerden biri burgulu kulpludur **(Res.59; Çiz.10b**).

Testiler de çoğunlukla yonca ağızlı **(Res.34; Çiz.5a, Çiz.26a**[1371]**, Çiz.30a**[1372]**, Çiz.39d**[1373]**)**, daha az oranda dışa kalınlaştırılmış **(Res.63, Çiz.12a; Res.101, Çiz.22b)** ve dışa açılan basit ağız kenarlıdır **(Çiz.38b)**[1374]. Ağız çapları 5.8-9.7 cm, dip çapları 4.10 cm, yükseklikleri 16-25 cm arasında değişir. Küresel gövdeli testilerde dipler yoğun olarak düz, daha ender olarak kaideli ve halka diplidir. Testiler temiz hamurlu ya da kireçli ince kum katkılıdır.

[1367] Benzerleri OTÇ I-III'e tarihlenen bu form, Lidar 5c evresinden (Kaschau 1999: Taf.163:8), Mürik kuyu mezarından (Lev.64h), Ebla Keçiler Beyi Mezarı'ndan (Nigro 2002: 127, Pl.LV:88) ele geçmiştir. Tell Açana'da bu formun kulpsuz örnekleri bulunmaktadır (Woolley 1955: Pl.CXXII, Tip 135b). Nitekim bu şişeler, Oylum Höyük'te hem kuzeydoğu yamaçtaki OTÇ I, hem de kuzeybatı yükseltideki OTÇ II mezarlarında açığa çıkartılmıştır.

[1368] Mürik kuyu mezarında da benzer bir şişe vardır (Lev.65ç).

[1369] Minyatür şişenin benzeri Lidar Höyük'te I. tabaka mezarından ele geçmiştir (Kaschau 1999: Taf. XIV: 182-5).

[1370] Şişenin benzeri Tell Açana VII. katta (Woolley 1955: Pl.XCIXd, Tip 139; Yener 2010: 65, Fig.3.2:7) ve Lidar Höyük 5 evrede (Kaschau 1999: Taf.230:1) görülür.

[1371] Bu formda bir şişe, Tell Sukas mezarında da açığa çıkartılmıştır (Lev.59d).

[1372] Hama GII mezarında bu formun benzeri ele geçmiştir (Lev.84ç).

[1373] Bu formun benzeri, Hama GVI mezarında vardır (Lev.74i).

[1374] Dışa açılan basit ağız kenarlı testi formunun benzerleri Hama GII (Lev.84c) ve GVI mezarından (Lev.74ı) ele geçmiştir.

IV.3.5.1.4. Tabaklar

Mezarlarda ele geçen 16 adet tabak, çark yapımı olup, büyük çoğunluğu yalın yüzeylidir. Ağız çapları 14-29.5 cm, dip çapları 4-10.9 cm, yükseklikleri 4-6.3 cm arasında değişir. Tabaklar, kireçli ince kum ve ince kum, ince organik katkılıdır. Mezarlarda yaygın olarak içe kalınlaştırılmış basit ağız kenarlı tabaklar görülür (**Çiz.13b**[1375]**, Çiz.20ç**[1376]**, Çiz.22c**[1377]**, Çiz.24c ve Çiz.26c**[1378]**, Çiz.32ç, e**[1379]). Ayrıca içe ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı **(Çiz.28ç)**[1380] ve içe kapanan dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı **(Çiz.39c)**[1381] birer örnek de ele geçmiştir. Tabaklarda düz ve halka dipler yoğun olmak üzere, çukur ve kaideli dipler de birkaç örnekle temsil edilir.

IV.3.5.1.5. Çanaklar

Mezarlarda ele geçen 10 adet çanak çark yapımı olup, yalın özelliktedir. Ağız çapları 11.9-25 cm, dip çapları 4-9.3 cm, yükseklikleri 5.1-7.8 cm arasında değişir. Çanaklar, kireçli ince kum ve ince kum katkılıdır. İçe kalınlaştırılmış ağzı kenarlı ve düz dipli çanaklar yaygın olarak görülür **(Çiz.2b)**[1382]. İçe çekik (**Çiz.34ğ)**[1383] ve dışa açılan düz gövdeli, içe kapanan ağız kenarlı kaplara da birer örnek vardır (**Çiz.33g)**[1384].

IV.3.5.1.6. Kadehler

Mez.15, 28, 39, 47, 53 ve 129'da toplam 6 adet pişmiş toprak kadeh ele geçmiştir. 3'ü çocuk, diğerleri bebek ve yetişkin mezarında bulunan kadehlerin

---

[1375] Benzer bir tabak, Lidar 5. evrede (Kaschau 1999: Taf.217: 10) görülmektedir.
[1376] Tell Tweini OTÇ II katında (Hameeuw ve Jans 2008: 82, III.8, TWE-A-00177-C-069) ve Hama H3'de (Fugmann 1958: 98, Fig.120: 2C932) benzer örnekler vardır.
[1377] Bu tabağın halka dipli örneği Lidar Höyük'te OTÇ IIA'ya tarihlenen 11. kat mezarında ele geçmiştir (Kaschau 1999: Taf.X:160-2).
[1378] Bu tabak formu, Lidar Höyük'te OTÇ IIIA'ya tarihlenen 4. kat mezarından (Kaschau 1999: Taf.IV: 189-1) ve Ebla'da OTÇ I'e tarihlenen IIIA katında (Matthiae 1981: 141, Fig.34) açığa çıkartılmıştır.
[1379] Bu tipte olan tabakların, Ebla ve Hama'da OTÇ II'ye tarihlenen benzerleri bulunmaktadır (Nigro 2002: 300, Fig.2: 13).
[1380] Çömlek mezarı örtmede kullanıldığını düşündüğümüz bu tabağın benzerleri Hama 2'de (Fugmann 1958: Fig.124: 2C928) ve Hammam et-Turkman VII. katta görülür (Van Loon 1988: Pl.56: 14).
[1381] Bu tabağın benzeri, Ebla'da OTÇ IB'ye tarihlenmiştir (Nigro 2002: 123, Pl.LII: 70).
[1382] Bu formun yaklaşık olarak benzerleri Hammam et-Turkman'da VII. katta ele geçmiştir (Curvers 1988: Pl.124:26).
[1383] Lidar Höyük 5b evresi (Kaschau 1999: Taf.157: 11) ve Hammam et-Turkman VII. katta (Curvers 1988: Pl.123:7) bu formun benzerleriyle karşılaşılmıştır.
[1384] Lidar Höyük 5/4 katında (Kaschau 1999: Taf.276:5) ve Tell Açana'da (Woolley 1955: CIX: 6a) benzerleri olan bu formun tutamaklı bir örneği ise Tell Sukas'ta ele geçmiştir (Thrane 1988: 33, Fig.78).

yükseklikleri 6.55-9.4 cm, ağız çapları 5.5-7.9 cm, dip çapları 2.7-4.3 cm arasında değişir. Tümü çark yapımı, çoğunlukla ince kum ve kireç katkılı olan kadehlerde, yalnızca bir örnek ince kumlu **(Res.125)**, bir örnek ise katkısız temiz hamurludur **(Res.254)**. İyi pişirilmiş, sert ve tam okside olmuş kadehlerin biri ıslak sıvazlanmış olup **(Res.125)**, diğerleri yalın özelliktedir.

Basit ağız kenarlı olan kadehlerin 3'ü dışa eğik **(Res.32, 66, 140)**, 2'si dışa çekik **(Res.98, 254)**, 1'i ise dışa açılan **(Res.125)** ağız kenarlıdır. Kadehlerin tümü kaideli diplidir. Dışa eğik ağız kenarlı iki kadehin **(Res.32, 140)** benzeri, Tell Açana'da bir mezarda ele geçmiş olup, VII. kata ait olduğu düşünülmektedir[1385]. Bu tipte olan diğer kadehin **(Res.66)**, çok yakın benzeri Hama GXIII mezarında[1386] ele geçmiştir. Dışa çekik ağız kenarlı kadehlerin yakın benzerleri de **(Res.98, 254)** Hama GXIII mezarında vardır[1387]. Benzerlerine göre Oylum'daki kadeh tipi kaplar, MÖ 1750-1600 (OTÇ II) yılları arasında kullanıldığını söyleyebiliriz.

IV.3.5.1.7. Matara

Mezarlarda ele geçen tek matara, bir yetişkin mezarında **(Mez. 115)** açığa çıkartılmıştır **(Res.221; Çiz.42c)**. Matara, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, küresel gövdeli, omuz üzerinde iki dikey kulplu, yuvarlak diplidir. Yüksekliği 25 cm, ağız çağı 5 cm, karın çapı 25 cm olan matara, pembemsi kırmızı kilden yapılmış olup, kızıl kahve boyalı ve konsentrik daireler ve ışınlarla bezelidir[1388]. Mataranın benzerleri, Tilmen Höyük'te C-7 kazamatında ortaya çıkartılan basit toprak mezarda **(Lev.4b)**, Kültepe Ib tabakasında evlerde[1389] ele geçmiştir. Kültepe'de evlerin içinde ve mezarlarda bulunan mataralar, bir ya da iki kulplu ve tek renkli ya da boyalıdır. Tek merkezli dairelerle bezeli bu mataraların Suriye'den ithal edildikleri[1390] ve Kültepe Ib zamanında Anadolu'ya tanıtıldıkları anlaşılmıştır[1391].

[1385] Woolley 1955: 329, Pl. CXX: 116.
[1386] Riis ve Buhl 2007: 108, Pl.XVII: 6A318.
[1387] Riis ve Buhl 2007: 108, Pl.XVII: 6A318.
[1388] Carter 1989-90 report – draft 3; 7/3/92--12-13.
[1389] Bilgi 1982: 11, Tab.7: Des.6: Kt. r/k 71.
[1390] Özgüç 2005: 121.
[1391] Bilgi 1982: 81.

IV.3.5.2. Fayans Kaplar

Mezarlarda üç adet fayans kap, iki yetişkin **(Mez.14, 118)** ve bir çocuk mezarında **(Mez.126)** ele geçmiştir. Kaplar, bireylerin sağ ya da sol koluna yakın konumda olup, çocuk bireyin ağzına doğru yerleştirilmiştir. Kaplardan 2'si kase **(Res.225**, **Res.245),** 1'i ise üç ayaklı fincan formundadır **(Res.85)**. Kaselerin yükseklikleri 3.4-4 cm, ağız çapları 5.8-7.1 cm, dip çapları 5.1-3.8 cm'dir. Ayaklı fayans kabın yüksekliği 6.3 cm, ağız çapı 4.1 cm'dir.

Kaplar çark yapımı olup, kapaklı olan kaplarda, kapak ve ağız kenarında iki iğ deliği bulunmaktadır **(Res.85, Res.225)**. Bu kaplarda kabın ve kapağın iç kısımları siyah boyalı, dış kısımları ise yeşilimsi gri ya da bej renginde sırlıdır. Kapakların dış yüzeylerinde siyah renkte bir artı ve bunu kesen noktalardan geçen bir çarpı şeklinde kalın bant bezeme yapılmıştır **(Res.85, Res.225)**. Kaselerin dış yüzeyleri ağız kenarından, kabın gövde kısmının başladığı yere kadar; ayaklı kap da ise gövde kısmının ortası şerit boya bezemelidir.

Düz ağız kenarlı, yuvarlak gövdeli olan kaselerden biri düz **(Res.225)**, diğeri ise halka diplidir **(Res.245)**. Ayaklı kap ise basit ağız kenarlı, düz gövdeli, üç ayaklıdır (**Res.85; Çiz.16c)**.

Fayans kaplar, yerleşim içinde çok az sayıda ele geçmiş olup[1392], mezarlarda bulunanlardan farklı formlardadır. Yerleşimde şimdilik benzerleri olmayan bu kaplar, mezarlar için özel üretilmiş gibi görünmektedir. Fayans kaselerin çok yakın benzeri Tell Açana VII. katta ele geçen taş kaplar arasında vardır[1393]. Açana örneğinin tek farkı, bezemesiz oluşu ve steatitten yapılmış olmasıdır. Diğer ayaklı fayans kabın benzeri bulunamamıştır.

IV.3.5.3. Mühürler

IV.3.5.3.1. Silindir Mühürler

Mezarlarda açığa çıkartılan 3 adet silindir mühür, Mez.45, Mez.48 ve Mez.83'te ele geçmiştir. Bunlardan 2'si hematitten, 1'i pişmiş topraktandır. Uzunlukları 1.7-2.35 cm, genişlikleri 0.9-1.2, delik çapları 0.3-0.35 cm arasında değişir.

[1392] Özgen vd. 2012: 490, Res.3.
[1393] Woolley 1955: Pl. LXXX: AT/39/124, LXXXI: 7.

Oda mezarda ele geçen mühürde **(Mez.83, Res.217; Çiz.41b)**, figürlerin uzun vücutları ve ana sahnede bir kahramanın olması, Suriye stili mühürlerin tipik özelliğidir. Kahramanın cepheden yapılması, Akkad mühürcülüğüyle benzer olup, aynı zamanda Mısırlı özelliklerin de olduğu görülür. Sağdaki tapanın dizi önündeki T şekilli objenin, Mısır'da sütun benzeri yapının sembolü olduğu, soldaki figürün elindeki bitkinin ise olasılıkla papirüs bitkisini temsil ettiği düşünülmektedir[1394]. Figürlerin giydiği düz etek, lirik grubun diğer mühürleri üzerinde de görülür. Oylum mührünün benzeri, Ashmolean Müzesi'ndeki iki mühürde görülür[1395]. Oylum mühründeki bu ikonografinin, Geç Suriye mühürcülüğünden Mitanni mühürcülüğünün çizgisel stiline geçişi örneklediği ve mührün Oylum Höyük'te üretilmiş bile olabileceği önerilmiştir[1396].

Mez.45'te ele geçen hematit silindir mühürde **(Res.144)**, çizgisel ve şematik bir stil olduğu görülür. Mühür üzerinde bulunan hayvanların boyun kısımları, iki insan figürünün bacakları hariç gövde kısımları, elleri ve bir figürün yüzü, yatay ve dikey şekilde belirtilen bitki motifiyle tasvir edilmiştir. Dikey yivlerle bezenmiş yuvarlak bir başlık giyen insan figürleri, sağ ellerini yukarı kaldırmıştır. Mühürde birinci ve ikinci insan figürü arasında, verev şekilde duran bitkisel (?) bir motif vardır. Benzer şekilde Konya-Karahöyük kazılarında ele geçen bir mühürde, figürlerin arasında bulunan bitki motifinin, hububat tanrısının (?) sembolü olduğu belirtilmiştir[1397]. Mührün, Tell Açana V. katta, taban altında açığa çıkartılan gömütün boyun kısmında ele geçen mühürle oldukça benzer olduğu görülür[1398]. Ancak Oylum mührü, stilize özellikleriyle Suriye grubunun matkap sınıfına girer[1399]. Kültepe Ib ve Mardikh IIIB'de örnekleri olan bu tip mühürler, MÖ XIX-XVII. yüzyıllar arasına (OTÇ II) tarihlenmiştir[1400].

Mez.48'de ele geçen pişmiş toprak silindir mühürde **(Res.112)** ise sekiz ispitli bir savaş arabası, arabacı ve onu izleyen olasılıkla iki asker figürü bulunmaktadır. Profilden gösterilen figürler, başlık ve kısa bir etek giymiştir. Mühür, Yale Babil

[1394] Özgen ve Helwing 2001: 83.
[1395] Buchanan 1966: 173-174, No.887-888. Bu mühürlerden birinin (No.888) Kilis'ten satın alınma yoluyla müzeye gelmesi nedeniyle, mührün Oylum Höyük'ten ele geçmiş olabileceği düşünülmektedir (Özgen ve Helwing 2001: 83).
[1396] Özgen ve Helwing 2001: 83-84.
[1397] Alp 1994: 124, Lev.14:31-32.
[1398] Woolley 1955: 263, Pl.LXII: 36.
[1399] Mazzoni 1998: Pl. 152-153, Fig.5, 7-8.
[1400] Mazzoni 1998: 515.

Koleksiyonu'nda bulunan mühürle benzer olup, Eski Suriye Dönemi'ne (MÖ 1800-1600) tarihlenmiştir[1401].

IV.3.5.3.2. Skarabeler

Mezarlarda açığa çıkartılan 2 adet fayans skarabe, Mez.14 ve Mez.40'tan ele geçmiştir. Oval biçimli olan skarabelerin uzunlukları 1.6-1.35 cm, genişlikleri 0.95-1.1 cm ve kalınlıkları 0.6-0.7 cm'dir. Kenarları dikey ya da verev çok ince çentikli olan skarabelerin bezeme alanını oluşturan alt kısımları, tek çizgiyle çevrilmiştir. Skarabelerin birinde, ince kazımalı çizgilerden oluşan düzgün yuvarlak hatların ortadaki yuvarlak hatla birleştiği bir motif vardır **(Res.86)**. Diğer skarabede ise bezeme alanı hiyeroglif yazılıdır **(Res.141, Çiz.29e)**. Skarabelerden biri, yetişkin kadın bireyin boynunda boncuklarla birlikte bir kolyeyi oluştururken **(Mez.14)**, diğer skarabe içinde birkaç kemiğin bulunduğu karıştırılmış mezar çukurundan ele geçmiştir **(Mez.40)**.

Mezarlarda ender rastlanan bir buluntu grubu olan skarabeler, Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi'nde Lidar Höyük[1402], Ras Shamra[1403], Tell Mardikh[1404] ve Mumbaqa'da[1405] da ele geçmiştir. Bu yerleşimlerde skarabelerin alt yüzeyleri çoğunlukla hiyeroglif yazılıdır. Yalnızca Lidar Höyük'te OTÇ IIB'ye tarihlenen taş sanduka mezarda ele geçen skarabede **(Lev.22ğ)** helezon motifi vardır. Ancak Lidar skarabesindeki motif, Oylum Höyük örneğinde olduğu gibi ortak bir merkezde birleşmeyip, ortadaki helezonun üzerinde ve altında, kıvrımları ortaya bakan volütlerden oluşmasıyla farklılık gösterir.

Konsantrik daire bezemeli olan Oylum skarabesinin en yakın benzerleri, Acemhöyük'te Sarıkaya Sarayı'nda[1406] ve Megiddo'da BB alanında 4107 numaralı OTÇ mezarında görülür[1407]. Megiddo'nun XII, XI ve X/2 katlarında bulunan ve Mısır'ın İlk Ara Dönemi'nin özelliklerini taşıyan bu tip skarabeler, OTÇ IIB'ye

[1401] Mayer-Opificius 2006: 53-54, 150, Fig.92.
[1402] Kaschau 1999: Taf.III:133-7, IX:126-4.
[1403] Schaeffer 1938: 215, Fig.14.
[1404] Matthiae 1984: 26, 29; 2010: 41, no.16.
[1405] Orthmann 1976: 42.
[1406] Özgüç 1977: 367-368, Lev.V:14.
[1407] Tufnell 1973: 70, Fig.1:44.

tarihlenmiştir[1408]. Acemhöyük'te skarabe baskısı taşıyan bulla da, Megiddo mezarındaki skarabeyle olan benzerliği nedeniyle aynı döneme verilmiştir[1409].

IV.3.5.4. Pişmiş Toprak Figürinler

Mezarlarda açığa çıkartılan 5 adet pişmiş toprak figürin, Mez.10, Mez.28, Mez.31, Mez.55 ve Mez.94'te ele geçmiştir. Ender buluntulardan biri olan figürinlerin uzunlukları 5.45-13.5 cm, genişlikleri 3.25-5.4 cm, kalınlıkları 0.7-1.7 cm arasında değişir. Mezar içinde sabit yerleri olmayan figürinler, bireylerin göğüs kısmında, elinin üzerinde ve kol kısmına yakın şekilde bulunmuşlardır. Bir bebek mezarı dışında **(Mez.94)**, figürinlerin genç **(Mez.31, Mez.55)** ve yaşlı erişkin **(Mez.10, Mez.28)** kadın ya da erkek bireylerle birlikte ele geçtikleri görülür.

Figürinlerin büyük çoğunluğu kadın figürinidir (**Res.67, 71, 130).** Bir figürinin duruş pozisyonu ise, kollarını ileriye uzatmış ve bir şeyin üzerine binmiş (süvari ?) bir tasvir olduğunu gösterir **(Res.80)**[1410]. Kadın figürinleri, kalıba dökme tekniğinde levha halinde yapılmışlardır. Şematik görünüme sahip figürinlerin sağlam olan örneklerinde, başlarında yan yana iki deliği olan yüksek bir başlık vardır. İri kulaklarında da açılmış ikişer delik olduğu görülmektedir. Gözler ve göbek, sonradan ekleme içleri oyuk daireler şeklinde; kollar ise yana ya da yukarıya doğru açılmış kısa çıkıntılar halindedir. İki örnekte alın kısmına, ortası yuvarlak oyuklu bir parça eklenmiştir **(Res.67, 130).** Boyunlarında sonradan ekleme sık dikey çizgilerle taralı kabartma bir bant-kolye vardır. Göğüsler genellikle ekleme birer küçük yuvarlak ile gösterilirken, figürinlerden birinde göğüs kısmının betimlenmediği dikkati çeker **(Res.130)**. Figürinlerin bacak ayrımı dikey bir yivle verilip, kalçaları geniş yapılmıştır. Kadınlık üçgeninin yan kenarları çizi taramalı birer hat ile sınırlandırılmış, bunun üst kısmı da üç ya da dört sıra halinde yapılmış dikey çizilerle taranmıştır. Ayaklar, yalnızca bir örnekte ileriye çıkıntılı gösterilmiş **(Res.130)**, birinde ise enine kalınlaştırılmıştır **(Res.67).** Figürinlerin arka kısımları tamamen düz olup, bir örnekte kalçalar üzerinde de birer oyuk yer almaktadır **(Res.71)**.

[1408] Tufnell 1973: 71.
[1409] Özgüç 1977: 368.
[1410] Mez. 94'te ele geçen figürinin özellikleri belirtilmediği için değerlendirmeye alınamamıştır.

Kadın figürinleri genel özellikleri açısından benzer olmasına karşın, başlık biçimleri ve gövdenin betimlenmesi açısından birkaç tipe ayrılabilir. Kuzey Suriye'de de bu döneme ait figürinler OTÇ IA-B, OTÇ IIA-B şeklinde tipolojik ayrıma tabi tutulmuştur[1411]. Figürinler, Mürik'te yalnızca mezardan **(Lev.66a-b)**, Tell Açana **(Lev.2ç)**, Tell Mardikh[1412] ve Hama'da **(Lev.73l)** mezarlar ve diğer alanlardan ele geçerken, Tilmen Höyük[1413] ve Tell Halawa'da[1414] yerleşim alanlarında bulunmuştur. Mezarlarda bulunan figürinlerin, sözü edilen yerleşimlerde de Oylum Höyük'te olduğu gibi az sayıda olduğu görülür.

Benzerleri Tilmen Höyük[1415], Tell Açana[1416], Tell Mardikh[1417], Mürik[1418], Hama[1419] ve Tell Halawa'da[1420] ele geçen figürinler, OTÇ IB-IIA ve OTÇ IIA'ya tarihlenmiştir. Oylum figürinleri de diğer yerleşimlerde bulunanlarla benzerlikleri ve Kuzey Suriye'nin figürinlerinde yapılan tipolojik ayrıma göre, OTÇ IB-IIA **(Res.130)** ve OTÇ IIA'ya **(Res.67, 71)** tarihlenebilir.

IV.3.5.5. Pişmiş Toprak Oyuncak Tekerlekler

Mezar buluntuları içinde yalnızca iki örneği bulunan pişmiş toprak oyuncak tekerlek, bir çocuk mezarında ele geçmiştir **(Mez.136, Res.284-285)**. Tekerleklerden biri, çocuğun sol gözü önünde, diğeri ise onun 10 cm ilerisindedir **(Res.282)**. Yassı yuvarlak biçimli, deliğin bulunduğu mile takılı iki ucu çıkıntılı olan tekerlekler, 7.6-7.7 cm çapında, 3.9 cm kalınlığındadır. *İn situ* buluntu durumuna göre ahşap aksamı yok olmuş bir arabaya ait olan tekerlekler ve yakınında bulunan aşık kemikleri, bu mezarı özel kılmaktadır. Oyuncak tekerlekler ve aşık kemikleri, yaşam alanlarında bulunmalarına karşın, ilk kez bu mezar içinden ele geçmiştir. Oyuncak tekerlek ve aşık

[1411] Marchetti 2000.
[1412] Marchetti 2000: Fig.5.
[1413] Duru 2003: Pl.36:2-3, 2013: Pl.78-82.
[1414] Orthmann 1981: Taf.10:3.
[1415] Duru 2003: Pl. 36:2-3, 2013: Pl. 78:1, 79:1, 81:1-2, 82:1-2.
[1416] Lev.2ç; Woolley 1955: Pl.LIVg: AT46/238, Pl.V: AT/48/6. AT46/238 numaralı figürin, VI. kata ait olmasına karşın (GTÇ I), Marchetti tarafından OTÇ IIA'ya tarihlenmiştir (Marchetti 2000: 849).
[1417] Marchetti 2000: 861, Fig.5.
[1418] Riis ve Buhl 2007: 48, Pl. XXIV:a-b.
[1419] Fugmann 1958: 2B248.
[1420] Orthmann 1981: Taf. 10:3, 51:4.

kemikleri gibi oyun gereçlerinin bir çocuk mezarından birlikte ele geçmesi de, bunların bireye ait kişisel eşyalar olduğunu düşündürmüştür.

Oylum'da mezarda bulunan tekerleklerin benzerleri, Gedikli-Karahöyük'te kremasyon toprağı içinde[1421], Kuzey Suriye'deki yerleşimlerden[1422] ve mezarlardan[1423] ele geçmiştir. Benzer tekerlekler, mezar buluntusu olarak Ansari **(Lev.96b)**, Mürik **(Lev.66g)** ve Baghouz'da **(Lev.123c)** görülür. Bunlardan Ansari ve Mürik mezarlarında bulunanların üzerinde arabacı figürü de vardır. Gedikli-Karahöyük'te ele geçen tekerlekler MÖ 2400 ile 1950/1750 yılları arasına, Ansari'deki tekerlek OTÇ IA-B'ye, Mürik tekerleği MÖ 1900-1700'e, Baghouz'daki ise MÖ 15. yüzyıla tarihlenir. Oylum örneği ise bulunduğu mimari tabaka ve mezar içinde ele geçen pişmiş toprak kaplara göre Geç OTÇ II dönemine verilebilir.

IV.3.5.6. Bronz Eşyalar

Mezarlarda ele geçen metal eşyaların tümü bronzdan yapılmıştır. Bronz eşyaların 29'u iğne, 2'si delici uç, 5'i saç halkası, 5'i yüzük, 13'ü küpe ve 8'i boncuktur **(Gr.5)**[1424].

IV.3.5.6.1. İğneler

Mezarlarda açığa çıkan bronz eşyalar içinde, en büyük grubu iğneler oluşturur **(Gr.6)**. İki mezar dışında **(Mez.21, Mez.121)** her mezarda bir adet bulunan iğneler, deliksiz ve delikli olmak üzere iki ana tipte toplanabilir.

IV.3.5.6.1.1. Deliksiz İğneler

Gövdesi üzerinde delik açılmamış olan iğnelerden toplam 15 adet ele geçmiştir. Bu iğneler, baş şekillerine göre sınıflandırıldığında 13'ü yıldız başlı, 1'i rulo/spiral başlı, 1'i ise boğumlu başlıdır[1425].

[1421] Duru 2010: 91, Lev.170:5-6.

[1422] Tilmen Höyük (Duru 2013: Pl.90:7-9), Hammam et-Turkman VI (ETÇ) ve VII. katta (OTÇ) (Rossmeisl 1988: 591, Pl.181:72-76), Hama H5'te (MÖ 1950-1900) (Fugmann 1958: 89-90, Fig. 109: 3F676, 110: 3A698, 3A402).

[1423] Ansari (Suleiman 1984: Pl.V.54), Mürik (Riis ve Buhl 2007: 115, Pl. XXIV) ve Baghouz (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LVIII:3).

[1424] Bronz boncuklara, boncuklar başlığı altında yer verilmiştir.

[1425] Kırık durumda olan 3 iğne, değerlendirmeye alınmamıştır.

IV.3.5.6.1.1.1. Yıldız Başlı İğneler

Yıldız başlı iğneler, baş kısımları 7 ve 8 dilimli olmak üzere iki tiptedir. Baş kısmı 7 dilimden oluşan 6 adet iğne, Mez.8, 14, 18, 51, 119 ve 128'de ele geçmiştir. İğnelerin uzunluğu 13-25.2 cm, genişliği 2.3-3.5 cm, kalınlığı 0.3-0.7 cm arasında değişir. 7 dilimli yıldız başlı iğnelerin ele geçtiği mezarlar, iki yetişkin birey hariç **(Mez.119, Mez.128)**, genç erişkin kadın ve erkek bireylere aittir. İğneler, bireylerin göğsü üzerinde **(Res.226)** ya da göğüs kısmından sağ omuzlarına doğrudur **(Res.22, Çiz.2ç, Res.250)**. Bir mezarda göğüs kısmından yüze paralel olan iğne, burun hizasında biter **(Çiz.6a)**. Bu tip iğnelerin benzerleri Tell Açana VII-V katlarından[1426] ve VII. kat mezarından **(Lev.1ç)**, Tilmen Höyük[1427], Lidar Höyük'te 8A tabakasına ait bir mezardan[1428] ve Hama GII mezarından **(Lev.86d-e)** ele geçmiştir.

Baş kısmı 8 dilimden oluşan 7 adet iğne, Mez.96, 115, 121, 130, 138 ve 139 numaralı mezarlardan ele geçmiştir. İğnelerin uzunluğu 11.7-15.1 cm, gövde genişliği 0.7-1.75 cm, kalınlığı 0.8-1.75 cm arasında değişir. 8 dilimli yıldız başlı iğneler, 5 genç erişkin mezarında ve 1 yetişkin mezarında **(Mez.96)** açığa çıkartılmıştır[1429]. İğneler, çoğunlukla bireylerin göğsü üzerinden sol ya da sağ omuzlarına ya da boyunlarına doğru açığa çıkartılmıştır. Genç erişkin bireye ait bir mezar **(Mez.121)**, bu tipte olan iki adet iğne içermesiyle diğer mezarlardan farklılaşır. İğnelerden biri çene kısmından sağ gözüne doğru uzanırken, diğeri gövdesinin sol tarafından omzuna doğru bulunur **(Res.231)**. Baş kısmı 8 dilimli yıldız başlı iğnelerin benzerleri Tell Sukas'ta basit toprak mezarda **(Lev.58ğ)**, Halawa'da Q plankaresinde[1430] açığa çıkartılmıştır.

IV.3.5.6.1.1.2. Rulo / Spiral Başlı İğne

İğne gövdesinde bir ucun dövülerek şerit haline getirilmesi ve bu kısmın kendi üzerinde kıvrılmasıyla oluşan baş tipidir. Bu tipte bir iğne, Mez.133'te genç erişkin kadın bireyin omuz kısmına yakın şekilde ele geçmiştir **(Res.264)**. Uzunluğu 14.65 cm, genişliği 0.55 cm ve kalınlığı 0.5 cm'dir.

[1426] Woolley 1955: 276.
[1427] Duru 2013: Lev.111:3.
[1428] Kaschau 1999: Taf.XXII, Mez.15:1.
[1429] Bir bireyin yaşı tanımlanmamıştır (Mez.115).
[1430] Orthmann 1981: 34-35, Pl.53:8-9.

İğnenin benzerleri Tilmen Höyük'te K2 kapısının iç avlusunda, IIb katında ve F Yapısı'nda[1431]; Gedikli-Karahöyük'te kremasyon alanında[1432]; Lidar Höyük'te mezarlarda[1433] ve Tell Açana'nın I-VIII, XIII-XIV. katlarında[1434] ele geçmiştir.

IV.3.5.6.1.1.3. Boğumlu / Silmeli Başlı İğne

Başı üzerinde boğumlar şeklinde ekleri olan iğne grubudur. Bu tipe ait tek örnek, Mez.21'de 3.5 yaşında bir çocuğun mezarında ele geçmiştir. İğne, göğüs kısmından sivri ucu çeneye doğru uzanır şekilde açığa çıkartılmıştır. Üç parça halinde ele geçen iğnenin korunan uzunluğu 8.5 cm, genişliği 03-0.9 cm, kalınlığı 0.3-0.7 cm'dir. Baş kısmında en üstte kısa bir tepeden sonra sırasıyla; yassı yuvarlak bir çıkıntı, bunun altında yedi adet boğum, tekrar yassı yuvarlak bir çıkıntı ve altında birkaç boğum sırası daha bulunmaktadır **(Res.50; Çiz.8c)**. Benzerleri, Tilmen Höyük'te IIb yapı katında[1435] ve Lidar Höyük'te bir mezarda[1436] ele geçmiştir.

IV.3.5.6.1.2. Delikli İğneler

Baş ya da gövde kısmında deliği bulunan iğnelerdir. Mezarlarda 1'i çivi başlı, 9'u dikiş iğnesi tipinde olan toplam 10 adet iğne ele geçmiştir.

IV.3.5.6.1.2.1. Çivi Başlı İğne

Baş kısmının üzeri çivi gibi düzleştirilmiş olan iğne tipidir. Bu tipte olan bir iğne, Mez.21'de 3.5 yaşındaki çocuk bireyin göğüs kısmından çeneye doğru uzanır şekilde ele geçmiştir **(Res.49; Çiz.8b)**. Uzunluğu 12.65 cm, genişliği 0.4 cm, kalınlığı 0.2-0.4 cm olan iğnenin delik çapı 0.2 cm'dir. Boyun kısmı yuvarlak, gövdesi kare, uç kısmına doğru tekrar yuvarlak kesitli; delikli olan iğnede, boynun alt kesiminde yüzeyler üstte üç, altta iki sıra yatay yiv arasında yer alan çarpı şeklinde bezemelidir.

[1431] Duru 2013: Lev.112:2-4.
[1432] Duru 2010: Lev.177:6.
[1433] Kaschau 1999: Taf.IV., Mez.166:1; Taf.VIII, Mez.119:2, Mez.120:3; Taf.IX., Mez.141:5; Taf.X, Mez.147:3; Taf.XI, Mez.144:5; Taf.XXIII, Mez.81:1.
[1434] Woolley 1955: Pl.LXXIII, P11.
[1435] Duru 2013: Lev.111:4.
[1436] Kaschau 1999: Taf.XI, Mez.144:4.

Çivi başlı iğnenin benzerleri bezemesiz olarak Gedikli-Karahöyük'te kremasyon alanında[1437], Lidar Höyük'te mezarda[1438] ve Halawa'da H119 mezarında[1439] ele geçmiştir.

IV.3.5.6.1.2.2. Dikiş İğneleri

İnce ve uzun gövdeli, sivri uçlu, baş ya da gövde kısımlarında küçük ip deliği olan iğnelerdir.

IV.3.5.6.1.2.2.1. Kıvrık Başlı Dikiş İğneleri

İğne gövdesinin bir ucunun kıvrılarak gövdeye yapıştırılmasıyla göz oluşturulan dikiş iğnesidir. Bu tipte olan 5 adet iğne, Mez.7, 16, 41, 43 ve Mez.125'te ele geçmiştir **(Res.21, 104, 108, 242; Çiz.5b)**. İğneler, yetişkin mezarlarında boyun **(Çiz.22a)** ya da göğüs üzerinden omuza doğru, bir çocuk mezarında çeneden burun kısmına doğru ve **(Çiz.23b)** bir yeniyetme mezarında ise baş kısmına yakın konumda bulunmuştur.

Bu tip iğnelerin benzerleri Gedikli-Karahöyük'te kremasyon alanında[1440], Hammam et-Turkman VI. ve VIII. katlarda[1441] ele geçmiştir.

IV.3.5.6.1.2.2.2. Gövdesinden Delikli Dikiş İğneleri

Gövdesi delinerek göz oluşturulan dikiş iğneleridir. Bu tipte 4 adet iğne, Mez.22, 48, 136 ve 137 mezarlarından ele geçmiştir. İğnelerin uzunluğu 7.65-10.8 cm, genişliği 0.15-2.1 cm, kalınlığı 0.15-0.2 cm arasında değişir. İğnelerin mezar içindeki konumları değişkenlik göstermektedir. İğnelerden biri, bireyin göğsü üzerindeyken, diğeri göğüs üzerinden boyun kısmına uzanır **(Res.296)**. Ayrıca uç kısmı çeneye doğru olan bir iğne ile, bir bireyin sol el parmaklarının yanında **(Çiz.24a)** ele geçen de vardır.

İğnelerden biri diğerlerinden farklı olarak, ucu açık halka şeklinde kıvrılmış durumdadır **(Res.113; Çiz.24ç)**. Bu tipte olan iğnelerin benzerleri Tilmen Höyük'te K5 kapısı güney odasında[1442] ele geçmiştir.

[1437] Duru 2010: Lev.179:8-9
[1438] Kaschau 1999: Taf.XXIII, Mez.198:1.
[1439] Orthmann 1981: Taf.68:101.
[1440] Duru 2010: Lev.177:2-3.
[1441] De Feyter 1988: Pl.189:1-2.
[1442] Duru 2013: Lev.112:11, 114:5.

IV.3.5.6.2. Delici Uçlar

İki adet delici uç, basit toprak **(Mez.132)** ve seramik parçalı mezarda **(Mez.89)** ele geçmiştir **(Gr.6)**. Genç erişkin kadın bireyin mezarında (**Mez.132)** ele geçen bronz uç, 1.55 cm uzunluğunda, 0.2 cm kalınlığında ve 0.2 cm kalınlığındadır **(Res.262).** Sapa takılan kısmı yassı ve dikdörtgen kesitli, ucu sivri ve piramidal biçimlidir.

Yetişkin bireyin mezarında **(Mez.89)** bulunan uç, kare kesitli sap kısmına sahiptir **(Çiz.40ç)**. Uç üzerinde ahşap bir sapa ait kalıntılar tespit edilmiştir. Delici uçların benzerleri, Tilmen Höyük'te B sondajında[1443] ve Gedikli-Karahöyük'te kremasyon alanında ele geçmiştir[1444].

Mezar eşyası olarak bırakılan metal iğneler, kullanım yerleriyle ilgili en iyi açıklayıcı bilgiyi vermektedir. Bireylerin göğsü üzerinden omuzlarına doğru yerleştirilen iğneler, kefeni ya da elbiseyi tutturma amaçlı kullanılmış olmalıdır. Nitekim kuzeybatı yamaç çalışmalarında bazı mezarlarda, bireylerin üzerinde ince tabaka halinde kalıntılar tespit edilmiştir. Höyüğün doğu kesit kazılarında da karşılaşılan bu maddenin incelenmesiyle bitkisel kaynaklı olduğu belirlenmiştir[1445].

IV.3.5.6.3. Saç Halkaları

3 çocuk mezarında mezar eşyası olarak toplam 5 adet bronz halka ele geçmiştir **(Gr.6).** Halkalar iki mezarda 2'şer adet iken **(Mez.16, 136**), bir mezarda 1 adettir **(Mez.43**).

Halkaların uzunlukları 1.4-2.4 cm, genişlikleri 1.3-2.6 cm, kalınlıkları 0.2-0.35 cm arasında değişir. Uçları açık halka **(Çiz.5ç)**, kapalı halka **(Mez.43, Mez.136)** ya da uçları birbiri üzerine binen halka biçimindedir **(Çiz.5c, Res.289).** Bir mezarda ele geçen halkalardan biri üçgen biçimindedir **(Mez.136, Res.289)**. Bireylerden birinin kalçası üzerinde **(Mez.136**), diğerinin ise boyun çevresinde **(Mez.43**) bulunan halkaların, boyutları itibariyle yüzüklerden büyük, bileziklerden küçük olmasından dolayı saç halkası olarak kullanıldıklarını düşünebiliriz.

[1443] Duru 2013: Lev.112:17.
[1444] Duru 2010: Lev.180:13, 185-10.
[1445] Carter, 1989-90 report – draft 3: 7/3/92--71.

Saç halkalarının benzerleri Tilmen Höyük'ten de ele geçmiştir[1446]. Bunlar çoğunlukla uçları açık halka biçiminde olup[1447], yalnızca bir örnekte uçları birbiri üzerine binen halka biçimindedir[1448]. Oylum'da üçgen biçimindeki halkanın benzeri ise Lidar Höyük'te 9. tabakadaki çocuk mezarından ele geçmiştir[1449].

IV.3.5.6.4. Yüzükler

5 mezarda mezar eşyası olarak toplam 5 adet bronz yüzük ele geçmiştir **(Gr.6)**. Bronz yüzükler çoğunlukla genç erişkin mezarlarında **(Mez.17, Mez.51, Mez.121)** açığa çıkartılmış, bir yüzük ise yeniyetme bireyin mezarında ele geçmiştir **(Mez.61)**[1450]. Mezarlarda çoğunlukla bireylerin el parmakları üzerinde ya da çevresinde, bir mezarda ise **(Mez.51)** ayak parmakları üzerinde bulunmuşlardır.

Yüzüklerin uzunlukları 1-3.5 cm, genişlikleri 0.25-1.85 cm, kalınlıkları ise 0.1-3.5 cm arasında değişir. Yüzüklerin 2'sinin uçları açık **(Res.37; Çiz.5j; Res.137)**, 1'inin uçları birbirine değen **(Res.139, Çiz.29ç)**, birinde ise uçları birbiri üzerine binen halka biçimindedir **(Res.119)**. Bir mezarda el parmakları çevresinde parçalı halde bulunan yüzük yuvarlak kesitli olup, formu tam olarak anlaşılamamıştır **(Res.232)**.

Uçları açık biçimde olan yüzüklerin benzerleri Lidar Höyük'te mezarlarda **(Lev.23m)**[1451], Tilmen Höyük'te yerleşim içinde[1452] açığa çıkartılmıştır. Uçları birbirine değen yüzüklerin benzerleri Tilmen Höyük[1453], Hama GIA-B mezarında **(Lev.82l)**, uçları birbiri üzerine binen halkaların benzerleri ise Lidar Höyük'te 8, 9 ve 10. tabakadaki çoğunluğu çocuk mezarlarından, daha azı yetişkin mezarlarında[1454], Hama GIA-B mezarında **(Lev.82l)**, Hammam et-Turkman VII katta bir çocuk mezarında **(Lev.127h)** ele geçmiştir.

[1446] Duru 2013: 41, Lev.113: 6-9.
[1447] Duru 2013: Lev.113: 6, 8-9.
[1448] Duru 2013: Lev.113: 7.
[1449] Kaschau 1999: 170, Mez.35, Taf.VI.
[1450] Bir yüzük ise Mez.46'da ele geçmiştir. Ancak dağınık şekilde olan insan kalıntılarından yaş tespiti yapılamamıştır.
[1451] Kaschau 1999: Taf.IV, Mez.74:1; Taf.V, Mez.7:1; Taf.IX, Mez.141:4; Taf.XI, Mez.143:2; Taf.XXII, Mez.15:5, Mez.136:2.
[1452] Duru 2013: Lev.113: 1-2.
[1453] Duru 2013: Lev.113: 4.
[1454] Kaschau 1999: Taf.V, Mez.16:1; Taf.XXII, Mez.69:1, Mez.136:2; Taf.XXIV, Mez.173:3.

IV.3.5.6.5. Küpeler

5 mezarda toplam 13 adet bronz küpe ele geçmiştir **(Gr.6)**. Küpelerin ele geçtiği mezarlardan ikisi çoklu gömüt olup **(Mez.14, Mez.22)**, diğerleri tekli gömüttür **(Mez.16, Mez.139, Mez.173)**. Çocuk bireylerin mezarlarında 1 adet **(Mez.16, Mez.173)**, kadın bireylerin mezarlarında 2 adet bulunan küpeler **(Mez.14, Mez.22)**, bir genç erişkin bireyin her iki kulağında 3'er adet olmak üzere toplam 6 adettir **(Mez.139)**. Çoklu gömmenin yapıldığı bir mezarda **(Mez.22)** hem kadın bireyin kulaklarında, hem de bu bireyin başının altına toplanarak yerleştirilen kadın ve çocuk bireyden oluşan ikincil gömütlerinin kafatası kemikleri yakınında bir küpe ele geçmiştir.

Uzunlukları 1.2-2.3 cm, genişlikleri 1.1-2.3 cm, kalınlıkları ise 0.1-0.3 cm arasında değişen küpeler, uçları açık halka şeklindedir **(Çiz.5d, Res.126, Çiz.26e)**. Küpelerden biri ise hafifçe yassılaştırılarak oval bir biçim oluşturacak şekilde kıvrılmıştır **(Res.88)**.

Lidar Höyük'teki bazı mezarlardan uçları açık küpeler[1455] ve yassılaştırılarak kıvrılmış küpelerin[1456] benzerleri ele geçmiştir.

IV.3.5.7. Boncuklar

Mezarlarda ele geçen diğer buluntu grubu olan boncuklar, taş (akik, dağ kristali), kavkı, frit, cam, fayans, kemik ve bronzdan yapılmıştır **(Gr.5)**. Ele geçen 581 adet boncuk içinde içinde en yaygın ele geçen frit boncuklar olup, bunları taş, akik ve diğer maddelerden yapılan boncuklar izler **(Gr.5).**

Boncukların mezarlara bırakılmasında, yaş ve cinsiyet ayrımı yapılmamıştır. Fakat bebek ve çocukların mezarlarına bırakılan boncuk sayısının, her zaman diğer bireylere göre daha fazla olduğu görülür **(Gr.4).** Boncuklar, mezar içindeki *in situ* konumlarına göre bir kolyeyi ya da bilekliği oluşturmuştur. Mezar içinde dağınık şekilde ele geçenler de aslında yine bu kolye ve bilekliklere ait parçalar olarak düşünülmelidir. Bazı mezarlarda ise boncukların iğnelerin yakınında ve sıralı halde bulunmaları nedeniyle, bireylerin kefene sarıldıktan ya da kıyafeti giydirildikten sonra, ipe dizili boncukların iğneyle birlikte kumaşa tutturulduğu düşünülebilir. Bu türde bir

[1455] Kaschau 1999: Taf.XXII, Mez.154:1.
[1456] Kaschau 1999: Taf.XXIII, Mez.198:3.

gömme şeklinin erişkin ve genç erişkinlerin mezarında uygulandığı görülür **(Mez.48, 125 ve 139)**.

Boncuk tiplerine bakıldığında frit boncukların çoğunluğu yassı yuvarlak ve yuvarlak biçimli olup, silindirik örnekleri de vardır. Akik boncuklar, yuvarlak, basık yuvarlak, oval, silindirik ve fıçı biçimlidir. Taş boncukların büyük çoğunluğu silindirik biçimli, daha azı ise yassı yuvarlak ve yuvarlaktır. Cam boncuklar, düz silindirik ve çift boğumlu olmak üzere iki tiptedir. Fayans ve bronz boncuklar silindirik, kuvars boncuklar ise yuvarlak biçimlidir. Boncuklar üzerinde bezeme, yalnızca bronz boncuklar ve kemik kolye uçlarında görülmektedir. Bronz boncuklar alt ve üst kısımlarında yivli **(Res.311)**, kemik levhalar ise kazıma konsantrik daire motiflidir **(Res. 303)**[1457].

Boncukların benzerleri, Lidar Höyük **(Lev.23n,u)**, Kargamış **(Lev.32ı j)**, Samsat Höyük **(Lev.34b)**, Hama **(Lev.82n, 86h)**, Ansari **(Lev.96a)**, Tell Bi'a **(Lev.136k-m)** ve Hammam et-Turkman'da **(Lev.127ı,n)** mezarlardan, Tilmen Höyük'te[1458] yerleşim içinden ele geçmiştir.

IV.3.5.8. Kemik Eşyalar

Oylum'da mezarlardan az sayıda kemikten yapılmış eşya ele geçmiştir. Bu eşya türlerinin her biri, yalnızca bir mezarda ele geçmesiyle farklı bir özellik taşımaktadır.

IV.3.5.8.1. Aşık Kemikleri

Yalnızca bir çocuk mezarında **(Mez.136)** 5 adet aşık kemiği ele geçmiştir (**Resim 286)**. Aşık kemikleri, bireyin sağ kol dirseğinin altında 2 adet, bunların 5 cm alt seviyesinde ise 3 adet açığa çıkartılmıştır. Üst seviyedeki 2 adet deliksiz aşık kemiği 1.9-1.8 cm uzunluğunda, 3.1-2.8 cm genişliğinde ve 1.4 cm kalınlığındadır. Daha alt seviyede ele geçen 3 adet delikli aşık kemiğinin uzunlukları 2.95-3.15 cm, genişlikleri 2-2.25 cm, delik çapları 1.7-1.75 cm arasında değişir. Kemiklerin buluntu durumu, mezara önce delikli olan aşık kemiklerinin, daha sonra delik olmayanların bırakıldığını göstermektedir. Buna göre delikli olan kemiklerin, diğer mezarlarda bulunan boncuklar

[1457] Kemik levhalardan oluşan kolye uçlarına, kemik eşyalar bölümünde yer verilmiştir.
[1458] Duru 2013: Lev.99.

gibi göğüs, boyun ya da bilek çevresinde ele geçmemiş olması, bunların ikincil kullanım olarak deliksiz olanlarla birlikte oyun aracı şeklinde de kullanıldıklarına işaret edebilir.

İlk kez bir mezarda bulunan aşık kemikleri, yakınında bulunan oyuncak tekerlekle birlikte mezara gömülen bireyin kişisel eşyaları olarak bırakılmış olmalıdır. Aşık kemikleri Tell Halawa'da yerleşim içinde[1459]; Kültepe'de evlerde ve mezarlarda[1460], Lidar Höyük[1461], Çavlum Höyük[1462], Alişar Höyük[1463], Gordion[1464], Ilıca[1465], Yanarlar[1466] ve Ahlatlıbel'de[1467] ise mezarlarda ele geçmiştir. Bu kemiklerin deliksiz olanlarının bir âdetle ya da öbür dünyada da sürdürülen bir oyunla ilgili oldukları[1468] ve gömülen kişilere ait kişisel eşyalar olarak mezara bırakılmış olabilecekleri öne sürülmüştür[1469].

IV.3.5.8.2. Kolye Uçları

Bir basit toprak mezarda **(Mez.138)**, genç erişkin bireyin göğüs kısmında kemik levhalardan oluşan kolye ele geçmiştir (**Res.303)**. Farklı genişlik ve uzunlukta olan 7 adet kemik levhanın uzunlukları 2.7-5.55 cm; genişlikleri 1.05-1.35 cm, kalınlıkları 0.2-0.35 cm arasında değişir. Dikdörtgen kemik levhaların iki ucunda ikişer ip deliği, üzerlerinde ise kazıma konsantrik daire motifleri bulunmaktadır.

Kemik levhaların benzerleri, Lidar Höyük'te 11. katta bir basit toprak mezarda ele geçmiştir **(Lev.23d-e)**[1470]. Lidar Höyük'te bulunan kemik levhalar, üzerindeki bezeme açısından Oylum levhalarıyla oldukça benzerdir. Ancak mezar içindeki konumları belirtilmemiş olan levhaların üzerinde deliklerin olmaması, bunların farklı

[1459] Orthmann 1981: Taf.50:7.
[1460] Emre 1978: 50.
[1461] Kaschau 1999: 177, 180, Mez.141, Mez. 181. 10. tabakaya ait Mez.141'de açığa çıkartılan ikili çocuk mezarında, mezar içindeki konumu belirtilmeyen 8 adet, 11. tabakaya ait Mez. 181 yetişkin mezarında ise kafatası üzerinde 3 adet aşık kemiği ele geçmiştir.
[1462] Bilgen 2005: 36.
[1463] Von der Osten 1937: 85.
[1464] Mellink 1956: 43-44.
[1465] Orthman 1967: 36.
[1466] Emre 1978: 42, 50.
[1467] Özgüç 1948: 95.
[1468] Özgüç 1948: 95.
[1469] Emre 1978: 50.
[1470] Kaschau 1999: Taf. XXI:4.

bir kullanımının olduğuna işaret etmektedir. Nitekim aynı mezarda bitki ve hayvan motifli deliksiz kemik levhalardan da çok sayıda ele geçmiştir[1471].

Oylum'da basit toprak mezarda, bir kolyeyi oluşturan kemik levhaların çok yakın benzerleri, Alişar Höyük'te Hitit İmparatorluk Dönemi katlarında ele geçmiş olup, levhaların mobilya ya da diğer objelere kakma olarak kullanıldıkları düşünülmektedir[1472].

IV.3.5.8.3. Kutu

Oylum'da bir mezarda kemik kutu *in situ* şekilde açığa çıkartılmıştır (**Mez.14).** Kemik kutu, ikili gömmenin yapıldığı mezarda, erkek bireyin üst gövdesi üzerine yatırılan kadın bireyin sol omzu yanında ele geçmiştir **(Res.82)**. Dikdörtgen kemik levhaların üzerinde de, kolye uçlarında olduğu gibi kazıma konsantrik daire motifleri bulunmaktadır **(Res.82-83)**. Levhaların benzerleri Lidar Höyük'te ele geçmiştir[1473].

Kültepe'de II ve Ib tabakasında yalnızca kadın mezarlarında kemik kozmetik kutuları bulunmuştur[1474]. Kutulardan birinin dış yüzeyi, konsantrik dairelerle bezeli olup, kabartma şeklinde boğa başlarıyla süslüdür[1475]. Kutu üzerindeki konsantrik daire motifi, Oylum'da mezarda ele geçen kutu ve kolye uçlarında da görülen bir motiftir. Kutunun Oylum'da da Kültepe örneklerinde olduğu kozmetik amaçlı kullanıldığını düşünebiliriz.

Oylum Höyük'te ele geçen mezar eşyalarını değerlendirdiğimizde, yoğun şekilde Amik Ovası, Orta Fırat Bölgesi, Kıyı ve Kuzeybatı Suriye ile olan benzerlikler dikkati çekmektedir. Buna göre yapılan tarihlendirmelerde höyüğün kuzeydoğu yamacındaki mezarlar ETÇ IV-OTÇ I geçiş ve OTÇ I özellikleri gösterirken, höyüğün kuzeybatı yamacı mezarları OTÇ II'nin erken ve geç evresine tarihlenebilir. Höyükte Doğu Kesitte I. ve II. katta ortaya çıkartılan mezarlardan gelen radyo karbon sonuçları, MÖ 1920-1620 tarihini, kuzeybatı yamaçtan gelen sonuçlar ise MÖ 1765-1630 (Geç OTÇ II) ve 1685-1530 (Erken OTÇ II) tarihleri arasını vermiştir.

[1471] Kaschau 1999: Taf.XXI: 2.
[1472] Von der Osten 1937: 243, Fig.275:1045, 2068.
[1473] Kaschau 1999: Taf. XXI:4.
[1474] Özgüç 2005: 202.
[1475] Özgüç 2005: 202, Res.238.

IV.3.6. OTÇ Mezarlarının Değerlendirilmesi

IV.3.6.1. Mezar Türlerine Göre Tekli Gömütler

IV.3.6.1.1. Basit Toprak Mezarlar

Oylum Höyük'te 105 adet basit toprak mezardan 77'sini tekli gömütler oluştur **(Gr.1)**. Basit toprak mezarların boyutları gömülen bireye göre değişkenlik gösterip, uzunlukları 50-160 cm, genişlikleri 25-100 cm, derinlikleri 5-30 cm arasındadır.

Mezarların yapım tekniğinde ayırıcı özellik bulunmayıp, bireyler mezar çukuruna doğrudan yatırılmıştır. Bir mezarda **(Mez.88)** çukurun kuzeyi taş sırası ile çevrilmiş, bir mezarda ise **(Mez.19)** zemine seramik ve taşlar döşendikten sonra birey mezara yerleştirilmiştir. Mezarlarda bireylerin yatış yönleri çoğunlukla kuzey-güney, kuzeybatı-güneydoğu ve güneybatı-kuzeydoğudur[1476]. Bireyler çoğunlukla sol tarafları üzerine hoker, yarı hoker, daha az oranda ise tam hoker ve dorsal pozisyonda yatırılmıştır. Dorsal pozisyonun görüldüğü az sayıda mezarda, bireylerin üst gövdesi sırtüstü olup, bacakları sağ ya da sol tarafına yatırılarak yarı hoker ya da hoker pozisyonuna getirilmiştir. Farklı bir yatırma şekli olarak bir mezarda **(Mez.122, Res.235)** birey, yüzüstü yatırılmış olup, bacakları hoker pozisyonundadır. Benzer pozisyon Lidar Höyük'te de bir basit toprak mezarda görülmektedir[1477]. Bireylerde yüzün konumuna bakıldığında ise çeşitlilik görülmekle birlikte, yüzler daha çok kuzeye, batıya ve kuzeydoğuya dönüktür[1478].

Basit toprak mezarlarda ele geçen pişmiş toprak kaplar dışında, çoğu mezarda gözlemlenen üzüm ve zeytin çekirdekleri ile buğday taneleri, mezara yiyecek maddelerinin bırakıldığını göstermektedir. Ayrıca bazı mezarlarda tabağın içinde, bazılarında ise tabaktan düşmüş şekilde ele geçen küçükbaş hayvana ait ön kol kemikleri ve daha ender olarak çene kısmı, et sunusunun yapıldığına işaret eder. İki mezarda ise **(Mez.132, Mez.142)** pişmiş toprak şişelerin içinde gözlenen organik kalıntılar, kapların içine sıvı bir madde ya da bal gibi bir yiyeceğin koyularak mezara bırakıldığını gösteren yeni bulgulardır.

[1476] Daha az oranda güneydoğu-kuzeybatı, doğu-batı, batı-doğu, güney-kuzey ve kuzeydoğu-güneybatı yönlerinde yatırılmışlardır.

[1477] Kaschau 1999: 175, Mez.112.

[1478] Bireyler daha az oranda yüzleri güney, doğu, güneydoğu, güneybatı ve kuzeybatıya dönük olarak da gömülmüşlerdir.

Oylum Höyük'te basit toprak mezarlar, Kalkolitik Dönem ve ETÇ'de de açığa çıkartılmıştır[1479]. İnhumasyon mezarlar duvarların diplerine ve mekânların tabanları altına yerleştirilmiştir. Kalkolitik Dönem'de basit toprak mezarlara bebek ve fetus bireyler gömülürken, ETÇ ve OTÇ'de tüm yaş gruplarının gömüldüğü görülmektedir. Önceki dönemlerde bireyler sağ ya da sol taraflarına dönük olarak hoker pozsiyonunda, OTÇ'de ise bu pozisyonlarla birlikte dorsal gömme uygulamasının da olduğu dikkati çekmektedir. Bir OTÇ mezarında ise yüzüstü yatırılan bir birey ortaya çıkartılmıştır.

ETÇ ve OTÇ'de bazı mezarlardaki kemiklerin konumundan, mezarların karıştırılmış ya da ikincil gömme oldukları görülmüştür. Mezar eşyaları Kalkolitik Dönem'de bulunmazken, ETÇ'de en az bir, en çok dört olmak üzere pişmiş toprak kaplar, bronz iğneler ve boncuklardan oluşur[1480]. OTÇ'de ise 1-3 arasında değişen sayıda pişmiş toprak kap, bir ya da iki bronz iğne, saç halkaları, küpe ve yüzükler, çeşitli maddelerden yapılmış boncuklar, az sayıda pişmiş toprak kadın figürini, silindir mühür, aşık kemiği, kemik kutu ve pişmiş toprak tekerlek mezarlara bırakılmıştır.

Kalkolitik Dönem'den OTÇ'ye değin inhumasyon gömme geleneği yaygın olmakla birlikte ETÇ'ye ait basit toprak bir mezarda[1481] kemikler ve mezar eşyası kap üzerinde yanık izleri görülmüş ve kabın sonradan ateşe maruz kaldığı anlaşılmıştır. Olasılıkla ikincil bir gömüte ait olan bireyin kemikleri üzerinde görülen beyaz tekstil izleri ise, kemiklerin bir kumaşa sarılarak gömüldüğünü düşündürmüştür.

IV.3.6.1.2. Pişmiş Toprak Kap Mezarlar

Oylum Höyük'te 31 adet pişmiş toprak kap mezardan 25'i çömlek, 4'ü küp, 2'si diğer kap mezar grubundandır **(Gr.1)**.

Çömlek mezarlar yapı tabanları altında, yapıların arasındaki boş alanlarda ya da bir mezarda kuyu mezarın üzerinde ortaya çıkartılmıştır. Mezar çömleklerinin çoğu tüm durumda olup, yalnızca iki mezarda çömleğin dip kısmı kullanılarak gömme yapılmıştır **(Mez.140, Res.268; Mez.142, Res.276)**. Çömleklerin üzerinin çoğunlukla kapatılmadığı görülmektedir. Ancak üzeri kapatılan mezarlar, farklı kapatılma şekilleri gösterir. Mezarların üzerine yassı kireçtaşı ya da kerpiç, iki mezarda ise seramik

[1479] Kalkolitik Dönem'de 7, ETÇ'de ise 11 adet basit toprak mezar ortaya çıkartılmıştır.
[1480] Ensert 1995: 150.
[1481] Z11a açması, ÖZA 11.

parçaları koyulmuştur. 3 mezarda çömleklerin etrafı taşlarla çevrilip, seramik parçaları ya da büyük bir kase ile örtülmüştür. Bir mezarda ise, farklı bir uygulama olarak bireyin üzerine seramik parçaları ve taş koyulduktan sonra çömleğin ağzı bir tabakla kapatılmış ve üzerine bir taş koyulmuştur **(Mez.141, Res.269-270, 274)**.

Çömlek mezarların çoğu kötü korunmuş ve dağılmış durumda olduğu için çok fazla veri elde edilememiştir. Çömleklerin çukura dik olarak oturtulduğu birkaç mezarın yanı sıra, çömleklerin ağızları çoğunlukla kuzeye ve güneye, daha az sayıda doğuya ve batıya dönüktür. Ağız kısımları güneye dönük olan çömleklerde, bireyler çoğunlukla doğu-batı yönünde sağ ya da sol taraflarına dönük olarak hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Ağız kısımları kuzeye dönük olan çömleklerde, dağınık durumdaki iskelet kalıntıları fazla bilgi vermemiştir. Bu mezarlarda bireylerden biri dorsal pozisyonda olup **(Mez.103)**, diğerleri hoker pozisyonunda yatırılmıştır.

Korunan mezarlara göre, çömlek mezarlara gömülen bireylerin yatırılış yönlerinde çeşitlilik olduğu görülse de bireylerin daha çok doğu-batı, batı-doğu ve güney-kuzey yönlerinde yatırıldıkları söylenebilir. Bireyler çoğunlukla hoker pozisyonunda yatırılırken, bir mezarda fetus birey yarı hoker, başka bir mezarda ise bebek birey dorsal pozisyonda gömülmüştür. Çömlek mezarlara bırakılan eşyalar, çoğunlukla çömleğin içinde olup, bir mezarda çömleğin dışında **(Mez.142)**, iki mezarda hem içinde hem de dışında **(Mez.87, Mez.100, Res.192)**, bir mezarda ise hem içine, hem de mezarı örten kasenin altına yerleştirilmiştir **(Mez.110, Res.203-204)**.

Küp mezarlardan biri, yapının kerpiç duvarının doğusunda ortaya çıkartılmıştır. Küp mezarların yapım teknikleriyle ilgili çok az bilgi edinilebilmiştir. Bir mezarda, kırık küp parçalarının çevresinde bulunan taşlar, mezar kabının çevresine yerleştirilen taşlar olabilir **(Mez.82)**. Küplerin ağızlarının kapatılma şeklini gösteren herhangi bir veri yoktur. Küpler, mezarlar için özel üretilmemiş olup, günlük kullanım kaplarıdır. Gömülen bireylerden 2'si yetişkin, 1'i 27 yaşında genç erişkin, 1'i ise bebek bireydir. Korunan bireylere göre yatış yönü, iki mezarda doğu-batı, bir mezarda ise kuzey-güneydir. Mezarlara yetişkin bireyler sol tarafları üzerine hoker pozisyonunda, bebek birey ise sağ tarafı üzerine hoker pozisyonda yatırılmıştır. Mezar eşyası pişmiş toprak kaplar, küp mezarların içine, bireylerin başı çevresine bırakılmıştır. Bir mezarda

yalnızca bir tabak **(Mez.75)**, diğer mezarda ise testi, şişe ve çömlek ele geçmiştir **(Mez.105)**.

Çömlek ve küp mezarlar dışında, krater tipinde geniş ağızlı, derin iki adet pişmiş toprak kap **(Çiz.39e,f),** ölü gömme amaçlı olarak kullanılmıştır. Bir yapının tabanı altında açığa çıkartılan mezarlardan **(Mez.69, Mez.70)** birine bebek birey, hoker pozisyonunda yatırılırken **(Mez.70)**, diğer mezarla ilgili bilgi yoktur. Mezar kapları, çark yapımı, yaklaşık aynı boyutlarda ve benzer teknikte üretilmişken, form açısından farklılık göstermektedir. Kaplardan biri içe ve dışa kalınlaştırılmış ve dışa çekik ağız kenarlı ve kaideli dipliyken **(Çiz.39e)**, diğer kap dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı, halka diplidir **(Çiz.39f)**. Mezar kaplarından birinin iç ve dış yüzeyi astarlı ve perdahlıdır **(Çiz.39f)**. Kap mezarlarda her mezarda bir adet bulunan mezar eşyaları, mezar kabının içine yerleştirilen yonca ağızlı testi ve tabaktan oluşur.

Oylum Höyük'te OTÇ öncesinde pişmiş toprak kap mezar geleneğine bakıldığında, ETÇ'de çömlek ve küp mezarlar[1482], Kalkolitik Dönem'de ise yalnızca çömlek mezarların olduğu görülmüştür[1483]. Kalkolitik Dönem'e tarihlenen iki çömlek mezarda, mezar çömleklerinin ağızları pişmiş toprak bir kapla kapatılırken, ETÇ'de bazı mezar çömleklerinin ağızları seramik parçalarıyla, bir mezarda ise bir çömleğin üst gövde kısmıyla kapatılıp, üzerine iki adet taş koyulmuştur. OTÇ'ye gelindiğinde üzeri kapatılan çömlek mezarların sayısının biraz arttığı görülür. Bu dönem mezarlarının üzeri yassı kireçtaşı, kerpiç, seramik parçaları, birkaç mezarda ise tabak ve kaseyle kapatılmıştır. Çömleklerin etrafının taşlarla çevrilerek desteklenmesi, çoğunlukla ETÇ'de ve daha az sayıda örnekle OTÇ'de olmak üzere, iki dönem arasında görülen ortak bir özelliktir. ETÇ'de bebek ve çocukların gömüldüğü bazı çömlek mezarlarda, gömülecek birey mezara sığmadığında, mezar çömleği kırılmıştır.

Mezar çömlekleri mezara ETÇ'de çoğunlukla yan ve dik, daha azı ise hafif yan yatırılmış; OTÇ'de ise birkaç mezarda çömlekler çukura dik olarak oturtulmuştur. ETÇ'de yan yatırılan çömleklerin ağız kısımları çoğunlukla kuzey ve güneye doğru yönlendirilmişken; OTÇ'de çömleklerin çoğunun ağızları kuzey ve güneye doğrudur. s

[1482] Bu dönemde 30 adet çömlek, 19 adet küp mezar ortaya çıkartılmıştır.
[1483] Bu döneme ait 4 adet çömlek mezar açığa çıkartılmıştır.

Çömlek mezarlar Kalkolitik'ten OTÇ'ye kadar bebek, çocuk ve fetus bireylerin gömüldüğü mezarlardır. Kalkolitik Dönem'de mezarlara bebek ve fetus bireyler, çoğunlukla kuzey-güney yönünde, hoker pozisyonda yan yatırılmıştır. ETÇ'de çoğu mezarda kemikler mezar içinde dağınık olarak açığa çıkartıldığı için bireylerin yatış pozisyonları tespit edilememiştir. Ancak iyi korunan mezarlarda bireylerin hoker pozisyonunda yatırıldığı görülmüştür. OTÇ'de de bireyler çoğunlukla hoker pozisyonunda yatırılırken, bir mezarda fetus birey yarı hoker, başka bir mezarda ise bebek birey dorsal pozisyonda gömülmüştür.

Kalkolitik Dönem mezarlarında genellikle mezar eşyası ele geçmemiştir. Eşyanın bulunduğu iki mezardan birinde, bireylerle birlikte iki adet taş boncuk, diğerinde ise gümüş iğne, 237 adet boncuk açığa çıkartılmıştır. ETÇ'de mezar eşyaları, 0-6 aylık bebeklerle ele geçmemişken, 6-9 aylık bebek ve 1-4 yaşında çocukların mezarlarında bulunmuştur. Mezarlarda gömülen bireylerle birlikte bilezik, yüzük, boncuklar, iğneler[1484] ve genellikle bir ya da iki adet pişmiş toprak kap ele geçmiştir. Bazı bebek ve çocuk mezarlarında 5-7 arasında değişen sayıda kap bulunmuştur.

Küp mezarlara bakıldığında ETÇ'de dip, ağız ya da yan kısımlarından kırılarak kullanılan mezar küplerinin ağızları dört mezarda taşla[1485], bir mezarda ise büyük bir seramik parçası ile kapatılmıştır[1486]. OTÇ'de ise küp mezarların yapım teknikleriyle ilgili çok az bilgi edinilebilmiştir. Bir mezarda, kırık küp parçalarının çevresinde bulunan taşların, mezar kabının çevresine yerleştirilen taşlar olabileceği düşünülmüştür **(Mez.82).** Bu dönemde küplerin ağızlarının kapatılma şeklini gösteren herhangi bir veri yoktur. Bu durumda, eğer küplerin ağızları kapatıldıysa, kapatma malzemesinin günümüze kadar gelememiş çürüyen özellikte olduğu düşünülebilir.

Küp mezarlarda ETÇ'de 4-7 yaş arasındaki çocuklar ve yetişkinler, OTÇ'de 2 yetişkin, 27 yaşında genç erişkin, 1 bebek birey gömülmüştür. ETÇ'de bireylerin elleri yüzün önünde, sağ ya da sol tarafları üzerine dorsal pozisyonda ve büzülerek yatırılmışlardır[1487]. OTÇ'de yetişkin bireyler sol tarafları üzerine hoker pozisyonunda, bir bebek birey ise sağ tarafı üzerine hoker pozisyonda yatırılmıştır. ETÇ'de mezar

[1484] Ensert 1995: 253-254.
[1485] Ensert 1995: 256.
[1486] Bu bilgi, 1997 kazı sezonunda Z10 açması ÖZA 37'de açığa çıkartılan küp mezardan elde edilmiştir.
[1487] Ensert 1995: 258.

eşyalarından takılar ve silahlar çömleklerin içinde, pişmiş toprak kaplar ise çoğunlukla dışındadır[1488]. OTÇ'de ise mezar eşyası pişmiş toprak kaplar, küp mezarların içine, bireylerin başı çevresine bırakılmıştır. ETÇ ve OTÇ küp mezarlarında ortak nokta, mezar eşyalarının azlığındadır. Ancak iki ETÇ mezarı zengin mezar eşyaları ile dikkat çekmiş ve bu bireylerin sosyo-ekonomik durumu yüksek bir sınıftan geldiği düşünülmüştür[1489].

ETÇ'de bir çanağın içine yetişkine ait bir kafatası yerleştirilmiş ve üzeri büyük bir seramik parçası ile kapatılmıştır. İkincil gömmeye işaret eden bu mezar, çömlek ve küp mezarlar dışında bir kaba ölü gömme geleneğinin, ETÇ sonlarında başladığını OTÇ'de ise yaygınlaşmadan iki örnekle temsil edildiğini göstermesi açısından önemlidir.

IV.3.6.1.3. Seramik Parçalı Mezarlar

Açığa çıkarılan 2 adet seramik parçalı mezarda **(Gr.1, Mez.89 ve 91)** bireyler, büyük bir küp parçası üzerine yatırıldıktan sonra, gömülen bireyin büyüklüğüne göre üzerleri bir **(Res.214-215)** ya da daha fazla seramik parçasıyla **(Res.212-213; Çiz.40a-b)** kapatılmıştır. Mezarlardan birinin kuzeyi taşlarla sınırlandırılmıştır **(Mez.89, Res.212-213)**. Bireyler batı-doğu ve kuzeybatı-güneydoğu yönünde, sağ tarafları üzerine hoker pozisyonunda gömülmüşlerdir.

Hammam et-Turkman'da ETÇ'ye tarihlenen VI. katta bireyin, kırık seramik parçaları üzerine yatırıldıktan sonra gömülmesi[1490], Oylum mezarlarıyla benzer bir özellik olarak görülür.

IV.3.6.1.4. Kuyu Mezarlar

Ortaya çıkartılan 2 adet kuyu mezar **(Gr.1, Mez.143, Mez.144).** Mezarlardan biri 188 numaralı OTÇ I mekânının kuzey duvarına yerleştirilmiş kuyu mezardır **(Res.277)**. Diğer mezar, ÖZA 176 numaralı cam fırınının yaklaşık 3 m altında, ÖZA 181 numaralı kerpiç mekâna dayandırılmış olan mezar **(Res.280)**, kerpiç molozlu yapı

[1488] Ensert 1995: 258.
[1489] Ensert 1995: 259.
[1490] Thissen 1988: 144, Tab.6.

toprağına kazılmıştır. Mezar çukurlarının uzunlukları 110-136 cm, genişlikleri 65-71 cm ve derinliği 13-60 cm'dir.

Mezarlardan birinde 25-35 yaşlarında genç erişkin kadın birey **(Mez.143)**, diğerinde genç erişkin birey **(Mez.144)**, farklı yönlerde ve pozisyonlarda gömülmüştür. Mez.143'te sırtüstü yatırılan bireyin, bacakları yarı hoker pozisyonundayken, diğer birey, hafif sağ tarafına dönük olarak yarı hoker pozisyonunda yatırılmıştır **(Mez.143)**. Genç erişkin kadın bireyin dizlerinin üzerine bir taş dayanarak bacakları desteklenmiş ve sağ bacağı taşın altında kalmıştır (**Mez.143, Res.277).** Diğer mezarda ise bireyin bacakları, duvarın kuzeyine yaslanmıştır **(Mez.144, Res.280)**. Mezarlardan birinde küçük çömlek, göğüs üzerinden bronz iğne; diğer mezarda bireyin başının üst seviyesinde taş pandantif ve çukurun kuzey kesitinden bronz parça ele geçmiştir.

IV.3.6.2. Mezar Türlerine Göre Çoklu Gömütler

IV.3.6.2.1. Basit Toprak Mezarlar

Oylum Höyük'te 105 adet basit toprak mezardan 18'ini çoklu gömütler oluşturur **(Gr.1)**. 6 mezarda ikili, 1 mezarda üçlü, 11 mezarda ise ikincil gömütlerle birlikte olan çoklu gömütler açığa çıkartılmıştır.

Basit toprak çoklu gömütlerde, tekli gömütlerden farklı olarak, bazı mezarların üzeri büyük küp parçalarıyla kapatılmıştır **(Mez.97, Mez.111, Res.182)**. Bir mezarda ise mezar çukurunun doğu tarafı taşlarla sınırlandırılmış, üzeri taşlar ve kerpiçlerle kapatılmıştır **(Mez.85)**.

İkili gömütlerde, 2 mezarda iki yetişkin, 1 mezarda yetişkin ve bebek/fetus, 1 mezarda yetişkin ve çocuk, 1 mezarda çocuk ve bebek, 1 mezarda bebek ve fetüs birlikte gömülmüştür. Mezarlarda aynı yönde ve pozisyonda yatırılan birey sayısı azdır **(Mez.30, Mez.65)**. Ancak bireylerin genellikle doğu-batı ya da batı-doğu yönünde, sağ ya da sol taraflarına dönük olarak hoker ve yarı hoker pozisyonunda gömüldükleri görülür. İkili gömütlerde mezar eşyaları, yetişkin bireylerle birlikte ele geçmiştir. **Mez.14**'te yetişkin kadının yanına bırakılan mezar eşyaları, pişmiş toprak kap, yıldız başlı iğne, boncuklar dışında yalnızca bu mezara özgü olan fayans kap ve kemik kutudan oluşur. Ayrıca boncuklarla birlikte ele geçen skarabe de ender buluntulardan biridir **(Res.81-88)**.

Üçlü gömütte bir yetişkin, çocuk ve bebek **(Mez.10, Res.78)** açığa çıkartılmıştır. Mezarda 3 birey de yarı hoker pozisyonunda, bireylerden kadın ve çocuk, kuzeybatı-güneydoğu yönünde; bebek ise güneydoğu-kuzeybatı yönünde yatırılmıştır. Bu mezarda mezar eşyası, yalnızca kadın bireyle birlikte ele geçmiştir.

İkincil gömütlerle birlikte gömülen bireylerin mezarlarında, ikincil gömütlerin kemikleri, 4 mezarda çukurun bir tarafında toplanırken, 3 mezarda bireylerin başı altına, 3 mezarda ise bacakları altına ya da çevresine yerleştirilmiştir. Yapılan antropolojik incelemelerde **Mez.22**'de genç erişkin bir kadının başı altındaki ikincil gömütlerin, 21.5 yaşında bir kadın ve 3-4 yaşında bir çocuk bireyden oluştuğu tespit edilmiştir **(Res.90).** Diğer mezarda ise 34 yaşında erkek, 21 yaşında kadın ve 6 aylık bebek birlikte gömülmüştür **(Mez.29, Res.93).** Bir mezarda da üç kafatası yan yana açığa çıkartılmıştır **(Mez.137, Res.295)**. Bu durum, ikincil gömütlerin birden fazla bireyi içerebileceğini göstermiştir. Bazı mezarlarda ikincil gömütlerin kemiklerinin düzenlendiği görülür. İkincil gömütler birden fazla kafatası içerdiği zaman **(Mez.22, Mez.137)**, kafatasları en alta yerleştirildikten sonra üzerine diğer kemikler koyulmuştur. İkincil gömütlerle birlikte çoğunlukla mezar eşyası ele geçmemiştir. Yalnızca 1 mezarda baş yakınında bronz küpe, 1 mezarda kemiklerin arasından akik boncuk ve 1 mezarda küçük çömlek, şişe, bronz iğne ve 2 boncuk bulunmuştur.

IV.3.6.2.2. Oda Mezarlar

Oylum Höyük'te 3 adet oda mezar açığa çıkartılmıştır **(Gr.1)**. Ortaya çıkartılan oda mezarlar taştan yapılmış olup, dikdörtgen planlıdır. Farklı yapım teknikleri gösteren oda mezarlardan biri, kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanır. Mezarın tabanı, küçük taşlarla kaplanmış ve kireçli bir harçla sıvanmıştır **(Mez.83, Res.216; Çiz.41a)**[1491]. Diğer mezar kuzey-güney yönünde uzanır **(Mez.109, Res.218-220)**. Girişi güney tarafta yer alan oda mezarın üzeri uzun taşlarla, girişi ise taşlarla örülerek kapatılmıştır. Oda mezarların içinde en büyük boyutta olan, Erken OTÇ II yapı katının taş temel seviyesinde, iki yapı arasındaki boşlukta açığa çıkartılmıştır **(Mez.125, Res.239; Çiz.44a)**. Yaklaşık 3x2 m boyutlarında olan mezarın kuzeyini bir evin duvarı sınırlandırmış olup, doğusu ve güneyi taş temelli kerpiç duvarla kapatılmıştır.

[1491] Özgen ve Helwing 2001: 67, Abb.4.

Mezarlarda çoklu gömme uygulaması, iki farklı şekilde uygulanmıştır. İki mezarda **(Mez.83, Mez.109, Res.219-220)**, bireylerin kemikleri toplanarak mezar içine yığılırken, üçüncü mezara **(Mez.125)** 4 birey, aynı zamanda yan yana gömülmüştür **(Res.239-240; Çiz.44b)**. Aynı alanın mezar olarak kullanılmaya devam etmesi ise, daha üst seviyede açığa çıkartılan bireyden anlaşılmaktadır **(Res.238)**.

Oda mezarlarda bulunan birey sayısına göre, mezar eşyası sayısının az olduğu dikkati çeker. 18 bireyin tespit edildiği mezarda (**Mez.83)** yalnızca 1 adet pişmiş toprak şişe, silindir mühür, birkaç taş boncuk ve bronz bir yüzük; 5 bireyin açığa çıkartıldığı oda mezarda ise **(Mez.125)** yalnızca bir bireyle birlikte ele geçen testi, iğne ve kolye ucu, bu durumun kanıtıdır.

İnhumasyon gömütlerin bulunduğu oda mezarda **(Mez.125, Res.239-240)**, bireylerden üçü doğu-batı, diğer ikisi batı-doğu yönünde yatırılmıştır. Çoğunlukla sağ taraflarına dönük ve hoker pozisyonunda gömülen bireylerin sol bacakları üstte olup, ayakları yan yana getirilmiştir.

Oylum'da 4 adet oda mezar da, Geç ETÇ'de açığa çıkartılmıştır. Yağmalanan bir mezarda gömülen bireylerin ve mezar eşyalarının durumuyla ilgili bilgi edinilememiştir[1492]. Ancak 5. tabakadaki çömlek ve küp mezarlarla çağdaş olan oda mezarın, en az 5. tabaka yüksekliğindeki bir seviyeden kazılmış olduğu ve kuyulu bir girişinin olabileceği düşünülmektedir[1493]. Diğer oda mezarlarda çoklu gömme uygulaması görülmekte olup, bir mezarda en az üç birey olduğu belirlenmiştir. Kuzey-güney yönünde uzanan mezarlarda, mezar odalarının ikisi yamuk, biri dikdörtgen planlıdır. 2.5-2.64 m uzunluğunda, yaklaşık 1.4 m genişliğinde olan mezarların girişleri güneyde olup, girişler taşlarla örülerek kapatılmıştır. OTÇ'ye tarihlenen bir oda mezarın da **(Mez.109, Res.218-220)**, kuzey-güney yönünde uzanması, girişinin güneyde yer alması, dikdörtgen planlı olması, üzerinin uzun taşlarla, girişinin ise taşlarla örülerek kapatılması gibi özellikleri, ETÇ oda mezarlarıyla benzerlikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Benzer özellikler gösteren iki dönemin oda mezarlarının höyüğün kuzeydoğu yamacında ve aynı alanda ortaya çıkartılmış olması, OTÇ mezarını inşa

[1492] Ensert 1995: 263.
[1493] Ensert 1995: 260.

edenlerin, büyük olasılıkla önceki dönemin mezar mimarisini görerek uygulamış olduğunu gösterir.

Mezarlardan ikisinde erken gömülen bireylere ait kemikler, mezarların kuzey ve kuzeybatı köşesinde toplanırken, bir mezarda kemikler ile pişmiş toprak kap ve kap parçalarının mezar içinde üç yerde toplandığı görülür. Mezarların üzerinin kireçtaşı ya da taşlarla kapatıldığı, bir mezarda ise mezarın üzerinin kille sıvandığı belirlenmiştir. Oda mezarların içinden her mezarda en az bir, en çok 8 adet pişmiş toprak kap ele geçmiştir. Bronz iğneler, 2 adet gümüş saç halkası, bronz küpe, bronz hançer parçası ele geçen diğer mezar eşyalarıdır.

IV.3.6.3. İkincil Gömütler

Oylum Höyük'te 5 mezarda ikincil gömüt ortaya çıkartılmıştır **(Gr.1).** Kemikler, basit toprak mezarlarda toplanmış durumda olup, bir bireyin başı ya da bacakları altına yerleştirilmiş şekilde de açığa çıkartılmıştır.

Yaşları tespit edilen ikincil gömütler, ortalama 42.5 yaşında orta erişkin bir kadın, ortalama 7 yaşında bir çocuk, 1.5 yaşında bebeğe aittir. Yaygın olarak görülen mezar eşyası küçük çömleklerdir. İki bebek mezarında **(Mez.34, Mez.93)** mezar eşyası ele geçmemiştir.

V. DEĞERLENDİRME

Bu bölümde Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi'nin OTÇ mezarları, yerleşimlerden elde edilen veriler doğrultusunda mezarların konumu, gömme biçimleri ve mezar buluntuları açısından değerlendirilerek dönemin ölü gömme gelenekleri, bölgelerin birbirleriyle olan ilişkileri ve elde edilen sonuçlar ortaya koyulmuştur[1494].

AMİK OVASI

Amik Ovası'nda bu döneme tarihlenen mezarlar Tell Açana'da**,** evlerin tabanları altında ya da onlara yakın alanlarda[1495] ve şehir duvarının dışında ortaya çıkartılmıştır[1496]. Çoğunlukla basit toprak mezarların görüldüğü yerleşimde[1497], bir çömlek mezar[1498], bir ahşap sanduka mezar[1499] ve urne mezar[1500] tespit edilmiştir **(Tab.4)**.

Woolley'in kazılarında VII. katta tekli gömülen iki çocuk ve iki yetişkin bireyin mezarı ortaya çıkartılmıştır. Mezarlarda iki bireyin başı güneybatıda olup, bir yetişkin birey sağ tarafı üzerine hoker pozisyonunda gömülmüştür. Ele geçen mezar eşyaları çoğunlukla iki ya da üç adet pişmiş toprak kap (vazo, şişe, testi, çömlek, amfora), daha az miktarda bronz iğne ve boncuklardan oluşur[1501]. VIII. katta mezarlara iki mezarda tekli gömme, iki mezarda ise ikili gömme yapıldığı görülür. Yetişkinler ve çocuklar, doğu-batı yönünde, başları doğuya ya da batıya gelecek şekilde, sol taraflarına dönük ve hoker pozisyonda yatırılmışlardır. Mezar eşyaları, yetişkinlerin ve ikili gömülen bireylerin mezarlarında, pişmiş toprak çömlek ve şişe iken, çocuk mezarında çömlek, şişe ve boncuklardan oluşur[1502].

[1494]Ancak mezarların her bölgede ayrıntılı olarak incelenmemesi, değerlendirme yapmamızı zorlaştırmıştır.
[1495] Woolley 1955: 201.
[1496] Yener ve Akar 2013: 337-338.
[1497] Boutin 2010: 112; Woolley 1955: 221-222; Yener 2007: 225, 2010: 25-26, 2011: 74; Yener ve Akar 2013: 337-338.
[1498] Yener 2010: 25.
[1499] Woolley 1955: 95-96.
[1500] Woolley 1955: 221.
[1501] Woolley 1955: 221.
[1502] Woolley 1955: 221-222.

Yeni dönem kazıları, ölen kişilerin şehir duvarının dışına gömüldüğünü ve mezarların birbirini tahrip ettiğini göstermiştir. İkincil gömme geleneğinin de belirlendiği alanda, mezarlarda genellikle "S" formlu OTÇ kapları bulunmuştur[1503]. Çoğu kötü korunmuş durumda olan mezarlar içinde, iyi korunan bireyler kuzeybatı-güneydoğu yönünde yatırılmışlardır[1504]. Gömme biçiminde yaygın olarak kollar ve bacakların büküldüğü ve başların kendi sağ taraflarına doğru yönlendirildiği görülür[1505]. Bireyler birkaç mezar eşyası ile birlikte gömülürken, mezar eşyaları pişmiş toprak kaplar, iğneler, deniz kabuğu amuletler, boncuklar, kadın figürini, bazalt öğütme taşı parçaları ve bir halkadan oluşur. Mezarlarda ele geçen küçük omurgalı çömlekler, testicikler ve tabaklar, kesin olarak Geç OTÇ II'ye tarihlenmiştir[1506].

Ortaya çıkartılan çömlek mezarla ilgili ayrıntılı bilgiye ulaşılamamıştır. Ahşap sanduka mezar ise, Açana'da Yarim-Lim sarayında 17 numaralı odanın güneydoğu duvarının önünde yer alır. Mezarda dört insan iskeleti, sandukanın üzerinde ise bir çocuğun kafatası ortaya çıkartılmıştır. Odanın kuzeydoğu köşesinde açığa çıkan kömürleşmiş odun, yanmış hayvan kemikleri, 4 vazo ve 3 çömlek[1507], burada bir ölü yemeği yenilmiş olabileceğini göstermektedir.

Açana'da leğen formuna benzer bir urnede yanmış bebek kemikleri açığa çıkartılmış, urnenin üzeri bir tabakla kapatılmıştır[1508].

GAZİANTEP-İSLAHİYE BÖLGESİ

Gaziantep-İslahiye Bölgesi'nde bu döneme tarihlenen mezarlar Tilmen Höyük, Gedikli-Karahöyük, Yazılı (Tünb) Höyük'te ortaya çıkartılmıştır **(Har.3, Tab.4)**.

Basit toprak mezarlar, Tilmen Höyük'te aşağı kentin sur sistemi içindeki kazamatlarda ve dış surun güney kesiminde[1509], Gedikli-Karahöyük'te ise höyük yamacının tarlalarla birleştiği kesim olan nekropolün güney kesiminde açığa çıkartılmıştır[1510]. Tilmen Höyük'te K2 girişi yakınındaki C2 ve C7 kazamatlarının

[1503] Yener ve Akar 2013: 337-338.
[1504] Yener 2010: 26.
[1505] Boutin 2010: 112.
[1506] Yener 2010: 51-52, 61.
[1507] Woolley 1955: 95-97.
[1508] Woolley 1955: 221.
[1509] Duru 2013: 38.
[1510] Duru 2006: 27.

köşelerine, yaklaşık 1.40 m derinliğe basit toprak mezarlar yerleştirilmiştir[1511]. Bireyler, mezarlara Tilmen Höyük'te hoker pozisyonunda yatırılırken[1512], Gedikli-Karahöyük'te bireylerin tümü dorsal, kollar iki yanda ya da göğüs üzerinde kavuşturulmuş şekilde gömülmüştür. Mezarlara yatırılış yönleri farklılık göstermekle birlikte, çoğunlukla güney-kuzey, daha az sayıda batı-doğu ve kuzey-güney yönleri tercih edilmiştir[1513]. Bu bölgede mezarlara az sayıda eşya bırakıldığı dikkati çeker. Tilmen Höyük'te 5 kazamatta ortaya çıkartılan tek mezar eşyası, yalnızca C7 kazamatında ele geçen boyalı bir mataradır[1514]. Höyüğün doğu surlarına bitişik bulunan F yapısındaki mezarda ise 2 adet pişmiş toprak kap, 2 boncuk ve bronz iğne ele geçmiştir[1515]. Gedikli-Karahöyük'te de yalnızca iki basit toprak mezarda ele geçen mezar eşyaları, iki adet pişmiş toprak testi ve amforadan oluşur[1516].

Ölülerin başlarının, taştan yapılmış nişe benzer bir yapı ile korunmaya alınmasıyla basit toprak mezarlardan ayrılan, **başı taşla korunan toprak mezarlar**, yalnızca Gedikli-Karahöyük'te C açmasının kuzey kısmında ortaya çıkartılmıştır[1517]. Mezarlarda yatış yönü 10 mezarda güney-kuzey, 5 mezarda ise batı-doğudur. Bireyler toprağa açılan çukura çoğunlukla dorsal, kollar iki yanda ya da göğüs üzerinde birleştirilmiş şekilde gömülmüştür. İki gömütte ise vücutların hafif yana çevrilip, yarı hoker pozisyonunda yatırıldığı görülür. Bu mezar türünde yalnızca bir mezarda pişmiş toprak bir çaydanlık, üç testi ve iki şişe ele geçmiştir[1518].

Taş sanduka mezarlar, Tilmen Höyük'ün kuş uçumu 600 m kuzeydoğusundaki tepe düzlüğünde, 300x500 m büyüklüğündeki dorukta, bazalt sivrintileri arasında yapılan sondajlarda[1519], Karasu nehrinin bazalt yükseltisinin kuzeydoğusu üzerinde, yükseltinin yaklaşık 150 m kuzeyine doğru, eski bir cadde ve bir nekropolde ortaya çıkartılmıştır[1520]. Tilmen Höyük'ün kuş uçumu 600 m kuzeydoğusundaki tepe düzlüğünde, ortalama uzunluğu 1.04 m, genişliği 0.74 m ve derinliği 0.70 m olan birkaç

[1511] Alkım 1974: 6.
[1512] Alkım 1974: 6; Duru 2003: 105, 2013: 38.
[1513] Duru 2006: 28.
[1514] Alkım 1974: 6; Duru 2003: 105, 2013: 38.
[1515] Alkım 1974: 7; Duru 2013: 38.
[1516] Duru 2006: 30.
[1517] Duru 2006: 28.
[1518] Duru 2006: 29-30.
[1519] Alkım 1972: 41.
[1520] Marchetti 2009: 390.

taş sanduka mezar tespit edilmiştir[1521]. Karasu nehrinin bazalt yükseltisinin kuzeydoğusu üzerinde, yükseltinin yaklaşık 150 m kuzeyine doğru, eski bir cadde ve bir nekropolde ise on adet taştan yapılmış mezar tanımlanmıştır. Soyulan mezarlarda ele geçen pişmiş toprak bir kap, mezarları OTÇ I'e tarihlemiştir[1522]. Mezarların boyutları ve özellikleri belirtilmediği için sanduka ya da oda mezar olabilecekleri, ancak sanduka mezar olma olasılıklarının daha yüksek olduğunu düşünebiliriz.

Oda mezarlar, bölgede yalnızca Yazılı (Tünb) Höyük'te açığa çıkartılmıştır. Höyüğün özellikle doğu, güney ve güneybatı yamacında, eteğe yakın kesimlerde ortaya çıkartılan mezarların çoğu yağmalanmış ve yıkılmış durumdadır[1523]. Dört tarafı taş örgülü, üstleri yekpare taşlarla örtülü mezarlar, 3.35-3.60 m uzunlukta, 1.18-2.00 m genişlikte ve 1.35-1.50 m arasında değişen yüksekliktedir. Mezarların iki uzun yan duvarları, içe doğru eğik bir şekilde yükselmektedir. Yapım tekniği Gedikli'de ortaya çıkartılan MÖ III. binyıl oda mezarlarına çok benzeyen mezarların, içinde ele geçen seramiklere göre, MÖ II. binyılın ilk veya ikinci çeyreğine ait olabilecekleri düşünülmektedir[1524].

Dolmen mezarlar, yalnızca Gaziantep'te açığa çıkartılmış olup, toplam 26 adettir. 2 yan, 1 kapak taşı, ön ve arka olmak üzere 2 üçgenimsi kapama taşı olmak üzere 5 adet yassı taştan inşa edilmişlerdir[1525]. Boyutları 1.5x0.78x1.03'ten 2.2x1.2x2.2 m'ye kadar değişmektedir. Giriş yükseklikleri 1-1.5 m olan dolmenler, oldukça kaba taşlardan yapılmıştır[1526]. Dolmenlerin oda formu, çoğunlukla uzun dikdörtgen ve dikdörtgen, daha az oranda kare biçimindedir[1527]. Üst örtüsü ise 12'sinde yuvarlak, 6'sında oval formdadır[1528]. Dolmenlerin MÖ 3050-586 yılları arasına tarihlenen Levant

[1521] Alkım 1972: 41. Mezarlar Tilmen Höyük'te Kalkolitik ve ETÇ gömütleri ortaya çıkartıldığı için, taş sanduka mezarların MÖ II. ve I. binyıllara, bazılarının ise Roma Dönemi'ne ait olabileceği düşünülmektedir (Alkım 1972: 41).
[1522] Marchetti 2009: 390.
[1523] Alkım 1969a: 41.
[1524] Alkım 1969a: 41, 1969b: 400-401; Anan 1987: 315.
[1525] Yükmen 2003: 36-37.
[1526] Yükmen 2003: 37.
[1527] Yükmen 2003: 45.
[1528] Yükmen 2003: 48.

dolmenlerine benzerliği nedeniyle[1529], Tunç Çağı toplumlarınca yapılmış ve daha sonraki dönemlerde de kullanılmış olabileceği düşünülmektedir[1530].

Kremasyon mezarlar, Gedikli-Karahöyük'te mezarlığın kuzey kesiminde ortaya çıkartılmıştır. Sayılabilen 271 adet urne olsa da, kırıklarla birlikte sayının 500'e yaklaşacağı tahmin edilmektedir[1531]. Gedikli-Karahöyük'te kremasyonun iki farklı yerde yapıldığı belirlenmiştir[1532]. Kremasyon için özel mezar kabı seçilmemiş, bazen kırık kapların da urne olarak kullanılmıştır. Kremasyon kapları çukurlara dik şekilde oturtulmuş, bazı kapların altına dik durmalarını sağlayan çakıl taşları yerleştirilmiştir[1533]. Çoğunlukla mezar çömleklerinin içinde bulunan iğneler ve üzerinde tespit edilen kumaş kalıntıları, yakılan kemiklerin bir beze sarıldığını, bezin bronz bir iğneyle tutturulduktan sonra çoğunlukla orta ya da iri boyda kaplara konulduğunu göstermiştir[1534]. Kapların dışında bulunan iğneler ise, kapların da beze sarılmış olabileceğini düşündürmüştür[1535]. Kremasyon kaplarına gündelik kapların yanı sıra, Suriye şişeleri, sivri dipli alabastronlar, bardak/fincan, tankart gibi kaplar, bronz yüzük ve bilezik bırakılmıştır[1536]. Mezarların ele geçen pişmiş toprak kaplar ve diğer bazı buluntulara göre, ETÇ II-III'ten OTÇ I'e kadar kullanılmış olduğu düşünülmektedir[1537].

ORTA FIRAT BÖLGESİ

Orta Fırat Bölgesi'nde OTÇ mezarları Tilbeşar, Lidar Höyük, Titriş Höyük, Kazane Höyük, Horum Höyük, Tilbeş Höyük, Zeytinlibahçe Höyük, Mezraa Höyük, Şaraga Höyük, Kargamış ve Oylum Höyük'ten bilinmektedir **(Har.3).** Mezarların çoğunluğunu basit toprak mezar, çömlek mezar ve taş sanduka mezarlar oluştururken, küp mezar, üzeri seramik parçalı mezar ve kuyu mezar birkaç yerleşimde, kerpiç sanduka mezar, oda ve kaya mezar ise yalnızca bir yerleşimde görülmektedir (**Tab.6)**.

[1529] Yükmen 2003: 50, 66.
[1530] Yükmen 2003: 37-38.
[1531] Duru 2006: 35-37, 57.
[1532] Duru 2006: 58.
[1533] Duru 2006: 58-59.
[1534] Duru 2006: 58.
[1535] Duru 2006: 58.
[1536] Duru 2006: 60.
[1537] Duru 2006: 67.

Yaygın mezar türünü oluşturan **basit toprak mezarlar**, evlerin tabanları altına açılmıştır. Bazen Şaraga Höyük'te olduğu gibi konut içlerine ek olarak[1538], bir seramik fırınının içi de ölü gömme yeri olarak kullanılmıştır[1539]. Mezraa Höyük'te mezarlar, duvarlarla ilişkili yerleştirilmiş olup, bir mezar duvarın üzerine açılmıştır[1540]. Karkamış'ta ise Nehir Duvarı'nın 1-3 numaralı bölmelerine basit toprak mezarlar yerleştirilmiştir[1541]. Örneklerden görüleceği üzere yerleşim içinde inhumasyon gömme geleneği egemen olmakla birlikte, Tilbeş Höyük'te depolama küplerinin ele geçtiği alanda[1542], Zeytinlibahçe Höyük'te de ev ve faaliyet yapılarının bulunduğu yerlerde[1543], Tilbeşar'da ise aşağı kentte evlerde ve aktivite alanlarında[1544] mezarlar açığa çıkartılmıştır. Kuzey Suriye bölgesinde ortaya çıkartılan mezarlar da yerleşim içinde olup, Tell Hadidi'de oda tabanları altında[1545], Tell Halawa'da yapı kompleksi içinde[1546], Tell Shiyukh Tahtani'de ise evlerin tabanları altında ya da yapıların güney ve güneydoğusundaki açık alanlarda[1547] yer alır.

Basit toprak mezarlarda, çukurlar düzensiz, yuvarlak, dörtgen ya da oval şekilde olup, Kazane Höyük'te mezarların toplama taşlarla çevrildiği görülmektedir[1548]. Mezarların üzeri Lidar Höyük'te kireçtaşı[1549] ve taş levhalarla (sal taşı)[1550], çocuk mezarlarının üzeri taş ya da taş parçalarıyla[1551], Titriş Höyük'te ise kap parçalarıyla kapatılmıştır[1552]. Lidar Höyük basit toprak mezarlarında görülen diğer bir özellik ise mezar çukurlarının bir kenarının yüksek bir taş[1553], kireçtaşı levha[1554], çok sayıda taş[1555]

[1538] Sertok ve Kulakoğlu 2001: 457-458.
[1539] Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 359; Sertok vd. 2005: 283, 2007: 343.
[1540] Yalçıklı ve Tekinalp vd. 2004: 114-115. Mezarlarla ilgili ayrıntılı bilgi verilmemiştir.
[1541] Woolley 1921: 133-134.
[1542] Fuensanta ve Mısır 1998: 235.
[1543] Balossi vd. 2007: 374; Frangipane vd. 2011: 6.
[1544] Kepinski 2005: 151; Kepinski-Lecomte 2002: 23; Kepinski ve Önal 2008: 196.
[1545] Dornemann 1977: 138.
[1546] Orthmann 1981: 24.
[1547] Sconzo 2007: 298.
[1548] Wattenmaker ve Mısır 1994: 180.
[1549] Kaschau 1999: 174, Mez. 100.
[1550] Kaschau 1999: 174, 179, 180, Mez. 91, 95, 170, 172.
[1551] Kaschau 1999: 175, Mez. 117, Mez.119.
[1552] Honça ve Algaze 1998: 109.
[1553] Kaschau 1999: 176, 180, Mez. 120, 171.
[1554] Kaschau 1999: 177, Mez. 133.
[1555] Kaschau 1999: 174, 177, 182, Mez. 95, 103, 142, 143, 198.

ya da kerpiçle sınırlandırılmasıdır[1556]. Tilbeş Höyük'te de basit toprak mezarın bir kenarı taşla işaretlenmiştir[1557]. Kuzey Suriye'de basit toprak mezarlarda çoğunlukla herhangi bir özellik bulunmamakla birlikte, Tell Hadidi'de bir basit toprak mezarın etrafı kerpiçle sınırlandırılmıştır[1558].

Bireyler basit toprak mezarlara sırt üstü, yarı hoker ve hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Karkamış'ta farklı bir durum olarak, Nehir Duvarı'nın 1 numaralı bölmesinde ortaya çıkartılan, anatomik pozisyonlarında olmayan 8 birey, bölmenin içine atılmıştır[1559]. Mezarlarda yön birliği, yalnızca Orta Fırat genelinde değil, aynı yerleşim içinde bile çoğunlukla görülememektedir. Kuzey Suriye Bölgesi'nde de Tell Shiyukh Tahtani'de mezarlara çocuklar ve genç erişkinler, mezarlara belirli bir vücut yönlendirmesi olmadan hoker pozisyonunda yatırılmıştır[1560]. Yalnızca Tell Hariri'de OTÇ II basit toprak mezarlarında bireylerin çoğunlukla kuzeybatı-güneydoğu yönünde ve üst gövdeleri dorsal, bacakları hoker pozisyonunda yatırıldıkları görülür[1561].

Bireyler mezarlara tekli gömülmüştür. Ancak Lidar Höyük'te çoğunlukla ikili ve üçlü, birkaç mezarda ise beşli ve sekizli[1562], Şaraga Höyük'te de ikili, üçlü gömmeler yapılmıştır[1563]. Oylum Höyük'te de benzer durum söz konusudur. Basit toprak mezarlara çoğunlukla iki birey gömülmekle birlikte, daha yaygın olarak önceden gömülen bireylerin kemikleri toplanarak, son gömülen bireyin başı ya da ayakları altına yerleştirilmesiyle yapılan çoklu gömme uygulaması vardır.

Çömlek mezarlar, Tilbeşar[1564], Lidar Höyük, Titriş Höyük, Horum Höyük, Mezraa Höyük, Şaraga Höyük, Kargamış[1565] ve Oylum Höyük'te ortaya çıkartılmıştır. Mezarlar, Horum Höyük'te bir mekânın (B 0031) güneydoğu köşesinde[1566], Şaraga

[1556] Kaschau 1999: 174, 180-181, Mez. 97, 177, 194.
[1557] Fuensanta ve Mısır 1997: 45.
[1558] Dornemann 1977: 132.
[1559] Woolley 1921: 133.
[1560] Sconzo 2007: 298.
[1561] Jean-Marie 1999: 34-35.
[1562] Kaschau 1999: Mez. 95, 155.
[1563] Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 355.
[1564] Kepinski-Lecomte ve Ergeç 2001: 134; Kepinski-Lecomte ve Bulgan 2007: 736. J alanında ve D alanında birer adet olmak üzere açığa çıkartılan 2 adet çömlek mezarla ilgili ayrıntılı bilgi verilmediği için değerlendirmeye alınamamıştır.
[1565] Mezarla ilgili, yalnızca bireyin ince şerit perdahlı bir çömleğe gömüldüğü bilgisi verilmiştir (Woolley 1921: 133).
[1566] Marro vd. 1998: 257. Mezarların yapım tekniğiyle ilgili ayrıntılı bilgi verilmemiştir.

Höyük'te kerpiç duvarın doğu kesiminde[1567], Karkamış'ta Nehir Duvarı'nın 1 numaralı bölmesinde[1568], Oylum Höyük'te bazı mezarlar yapıların tabanı altında ve bir mezar ise kuyu mezarının üzerinde açığa çıkartılmıştır. Benzer şekilde bir çömlek mezar, Tell Arbid'te bir kuyu mezarın yan nişinde karşımıza çıkar[1569]. Kuzey Suriye'de de Tell Shiyukh Tahtani ve Tell Hadidi'de yapı tabanları altında, Tell Ahmar'da iki odalı bir taş yapının güneydeki odasında, Umm el-Marra'da doğu akropolün savunma duvarının odasının tabanı altında, Tell Ashara'da açık alanlarda, Tell Hariri'de ise mezarların çoğu yerleşim içinde, bir kısmı da yüksek teras ve çevresinde açığa çıkartılmıştır. Tell Ashara'da farklı bir durum olarak, höyüğün güneyindeki alana yetişkinlerin, doğusundaki alana ise bebeklerin gömüldüğü belirlenmiştir[1570]. Mezarlara inhumasyon gömme yapılmış olup, Tell Ahmar'da bir çömlek mezarda kemiklerin üzerinde bulunan yanık izleri ve kömür kalıntıları, kremasyonu düşündürmüştür[1571].

Çömlek mezarların ağzı, Titriş Höyük'te çoğu mezarda düz kireçtaşı kaya ile[1572], Lidar Höyük'te ise yalnızca bir mezarda yuvarlak kireçtaşı levha ile kapatılmıştır[1573]. Oylum Höyük'te çömleklerin üzeri çoğunlukla kapatılmamış olup, üzeri kapatılan mezarlarda, yassı kireçtaşı, kerpiç ya da seramik parçaları koyulmuştur. Çömleklerin etrafının taşlarla çevrilip, seramik parçaları ya da büyük bir kase ya da tabakla örtüldüğü birkaç mezar da vardır. Bir mezarda, farklı bir uygulama olarak bireyin üzerine seramik parçaları ve taş koyulduktan sonra çömleğin ağzı bir tabakla kapatılmış ve üzerine bir taş koyulmuştur. Lidar Höyük'te bir mezarda mezar çömleğinin etrafı dik taşlarla çevrilmiştir[1574]. Mezarların üzeri, Tell Shiyukh Tahtani'de bir çömleğe ait dip parçasıyla[1575], Tell Ashara'da ise bazen kap parçalarıyla kapatılmıştır[1576]. Tell Ahmar'daki çömlek mezarın ağız kısmı tahrip olmuş durumda olup, çömleğin

[1567] Sertok vd. 2005: 283.
[1568] Woolley 1921: 133.
[1569] Koliński 2011: 91.
[1570] Buccellati ve Kely-Buccellati 1977: 25-27.
[1571] Rooabert 1998: 97.
[1572] Honça ve Algaze 1998: 109.
[1573] Kaschau 1999: 177.
[1574] Kaschau 1999: 178.
[1575] Sconzo 2007: 287.
[1576] Buccellati ve Kely-Buccellati 1977: 25-27.

kullanılmadan önce kırılmış olabileceği ya da tahrip olduğu önerilmiştir[1577]. Oylum Höyük'te de ETÇ'de bazı çömlek ve küpler, ağız kısımları kırılarak kullanılmıştır.

Çömlek mezarlara gömülen bireyler, bebek ve çocuklar olup mezarların boyutu, gömülen bireyin boyutuna göre değişebilmektedir. Örneğin Lidar ve Oylum'da çeşitli boyutlardaki çömlekler bebek bireyler için, Tell Hariri'de yetişkin, bebek ve çocuklar için kullanılmış; bireyler mezarlara hoker pozisyonunda gömülmüştür. Çömlek mezarlarda mutfak kapları, mezar kabı olarak kullanılmıştır. Farklı bir durum olarak, Tell Hariri'de tabak, çanak ve kapağın da mezar kabı olarak kullanıldığı görülür[1578]. Mezarlara tekli gömme yapılmış olup, yalnızca Tell Hadidi'de 3 bebek, mutfak çömleğinin içine yan yana dizilerek çoklu gömme yapılmıştır[1579].

Küp mezarlar, Lidar Höyük, Şaraga Höyük[1580] ve Oylum Höyük'te ortaya çıkartılmıştır. Şaraga Höyük'te bir küp mezar yapının altında[1581], Oylum Höyük'te ise bir yapının kerpiç duvarının doğusunda tespit edilmiştir. Oylum Höyük'te mezarların ağızlarının kapatıldığını gösteren herhangi bir veri yokken, Lidar Höyük'te açığa çıkartılan küp mezarların ağzı, taş parçası[1582] ya da taş levhalarla kapatılmıştır[1583]. Bir mezarın doğu kenarında ise, iki adet dik kumtaşı levha bulunmaktadır[1584]. Lidar'da mezarların çoğuna tekli, daha azına ikili ve çoklu gömme yapılmıştır. Bir mezara iki yetişkin[1585], başka bir mezara ise dört çocuk birlikte gömülmüştür[1586]. Bireyler mezarlara yön birliği içinde olmadan, sağ ya da sol tarafları üzerine hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Mezarlara bırakılan eşyaların Lidar Höyük'te yaygın, Oylum Höyük'te ise ender olduğu görülür. Oylum'da küp mezarlarda toplamda 4 adet pişmiş toprak kap ele geçerken, Lidar'da 540 adet boncuk, 7 adet kap, 4 bronz iğne, 1 bronz halka, 1 bronz pim açığa çıkmıştır.

[1577] Jamieson 1998: 106.
[1578] Jean-Marie 1999: 31-33.
[1579] Dornemann 1977: 132, 1980: 228.
[1580] Şaraga Höyük'te ortaya çıkartılan iki adet küp mezardan birinin, yamaçta yer alması nedeniyle yalnızca dip kısmı kalmıştır (Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 353).
[1581] Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 353.
[1582] Kaschau 1999: 168.
[1583] Kaschau 1999: 178.
[1584] Kaschau 1999: 169.
[1585] Kaschau 1999: 158, 168, Mez. 1.
[1586] Kaschau 1999: 178.

Üzeri küp ve seramik parçalı mezarlar, Lidar Höyük, Şaraga Höyük ve Oylum Höyük'te tespit edilmiştir. Lidar'da bazı bireylerin üzeri çömlek ve küp parçalarıyla[1587], iki bebeğin birlikte gömüldüğü mezar ise büyük bir çanakla kapatılmıştır[1588]. Bir bebeğin gömüldüğü mezarın altına ve üzerine, büyük çömlek parçaları yerleştirilmesi ise[1589], Oylum'daki mezarlarla benzer bir özelliktir. Şaraga Höyük'te ise bir bireyin üzeri küp parçalarıyla örtülmüştür[1590]. Bu mezar türünde yalnızca Lidar Höyük'te az sayıda açığa çıkartılan ikili ya da üçlü gömütlerde, her yaş grubu, kendi yaş gruplarıyla gömülmüştür.

Taş sanduka mezarlar Lidar Höyük, Tilbeş Höyük, Şaraga Höyük ve Kargamış'ta[1591] ortaya çıkartılmıştır. Diğer mezar türlerine göre daha az sayıda açığa çıkartılan taş sanduka mezarlar, Şaraga Höyük'te dikdörtgen biçimli bir mekânın tabanında ortaya çıkartılmışken[1592], diğer yerleşimlerdeki mezarların konumuyla ilgili bilgi verilmemiştir. Mezarların yapım tekniğiyle ilgili bilgi ise yalnızca Lidar Höyük'ten gelmiştir. Mezarlardan biri 6 adet kireçtaşı levha, diğeri taş plakalardan yapılmıştır[1593]. Taş sanduka mezarlarda Lidar Höyük, Tilbeş Höyük ve Şaraga Höyük'te çoklu gömülen bireyler ortaya çıkartılmıştır. Lidar ve Şaraga'da önce gömülen bireylerin kemikleri, mezarın bir köşesinde yığılmış, son gömülen bireyler ise hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Tilbeş Höyük'teki taş sanduka mezar, iki yetişkin ve iki çocuk olmak üzere dört bireyin gömülmesi[1594] ve yetişkin kafataslarının mezarın güney tarafında bir raf üzerine yerleştirilmesiyle[1595], diğer mezarlardan farklılaşmaktadır.

Kerpiç sanduka mezarlar, yalnızca Lidar Höyük'te açığa çıkartılmıştır. Dikdörtgen biçimdeki mezar çukurlarının dar kerpiçlerle sınırlandırılmasıyla oluşturulan mezarlara çoğunlukla bir yetişkin[1596], bir mezarda ise üç yetişkin birlikte gömülmüştür. Çoklu gömme uygulamasının görüldüğü bu mezarın uzun kenarlarına dik

[1587] Kaschau 1999: 171-172, 174, 176-177, 181, Mez. 56, 64, 96, 122, 144, 196.
[1588] Kaschau 1999: 171, Mez. 43.
[1589] Kaschau 1999: 181, Mez. 190.
[1590] Sertok ve Kulakoğlu 2002b: 353.
[1591] Höyüğün güneydoğusunda açığa çıkartılan mezarla ilgili ayrıntılı bilgi verilmediği için, mezarın yapım tekniği ve içerdiği birey ya da bireylerle ilgili bilgi edinilememiştir.
[1592] Sertok ve Kulakoğlu 2001: 457, 2002a: 111.
[1593] Kaschau 1999: Mez.126, 178.
[1594] Fuensanta vd. 2000: 160.
[1595] Fuensanta vd. 1999: 210.
[1596] Kaschau 1999: Mez.145, 160.

şekilde kerpiçler, dar kenarına ise bir taş levha yerleştirilmiştir. İyi korunan bireylerin üst gövdesi dorsal olup, sağ yanı üzerine hoker pozisyonunda yatırılmışlardır[1597].

Horum Höyük'te ortaya çıkartılan sanduka mezarların yapım malzemesi belirtilmediği için mezarın türü verilememiştir. Sanduka mezarlar, yapı duvarına yaslanmış şekilde ya da duvarı tahrip ederek yapılmıştır. Mezarlara yeni doğmuş bebekler, çocuklar ya da yetişkinler gömülmüştür. İyi korunmuş bir mezara çocuk birey, dorsal pozisyonda, bacakları bükülmüş şekilde üç adet pişmiş kapla birlikte yerleştirilmiştir. Horum Höyük'te sanduka mezarlardan birinin üzerinde yatay durumda yanmış organik madde tabakası belirlenmesiyle, mezarın üzerinin ahşap bir levhayla kapatılmış olabileceği düşünülmüştür[1598].

Oda mezarlar, Orta Fırat bölgesinde yalnızca Oylum Höyük'te belirlenmiştir. Dikdörtgen planlı, taştan inşa edilmiş olan mezarlarda çoklu gömme uygulaması görülmektedir. Ancak iki mezarda bireylerin kemikleri toplanarak mezar içine yığılırken, bir mezarda 4 birey, aynı zamanda yan yana gömülmüştür. Oda mezarlar Kuzey Suriye'de Tell Hadidi[1599] ve Mumbaqa'da belirlenmiştir. Tell Mumbaqa'da açığa çıkartılan şehir duvarının kuzeyinde olan mezar, girişi güneyde olmak üzere kuzey-güney yönünde uzanır. Üzeri büyük taş levhalarla kapatılan mezar[1600], yapım tekniği açısından Oylum Höyük oda mezarıyla **(Mez.109)** oldukça benzerlik göstermektedir. Şehir duvarının güneyinde olan diğer oda mezar ise, içinde bulunan çok miktarda dağınık kemikler ve kafataslarıyla, kemik toplama yeri olarak kullanılmış olup, etler çürüdükten sonra kemiklerin buraya getirildiği anlaşılmıştır[1601]. Tell Hadidi oda mezarları MÖ 1800-1550'ye[1602], Mumbaqa mezarları ise MÖ 1600-1200'e tarihlenmiştir[1603]. Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye'de açığa çıkartılan bu oda mezarlar, ETÇ'nin sonlarında başlayan geleneğin OTÇ'nin sonlarına değin sürdüğünü göstermesi açısından önemlidir.

[1597] Kaschau 1999: 181, Mez.189.
[1598] Marro vd. 1998: 257-258.
[1599] Mezarların yapım tekniğiyle ilgili bilgi verilmemiştir.
[1600] Orthmann 1976: 38.
[1601] Orthmann 1976: 39.
[1602] Dornemann 1980:227.
[1603] Orthmann 1976: 44.

Kuyu mezarlar, Lidar Höyük ve Oylum Höyük'te açığa çıkartılmış olup, farklı yapım teknikleri gösterir. Lidar Höyük kuyu mezarı, dikdörtgen planlı olup, iki geniş kerpiç sırasının arası derinleştirilmiş ve uzun kenarı basamaklandırılmıştır. Mezar içinde iki büyük taşla, bir giriş bölümü oluşturulmuş ve mezara en az üç birey gömülmüştür[1604]. Oylum Höyük kuyu mezarları ise, bulundukları yapının kerpiç duvarını bozarak açılmıştır. Basit çukur şeklinde olan mezarlara tek birey gömülmüştür.

Kaya mezar, yalnızca Kargamış'ta ortaya çıkartılmıştır. İç şehir suru içinde, sitadelin eteklerinde belirlenen mezarın meyilli ve basamaklı girişi olup, giriş kısmı kireçtaşı levha ile kapatılmıştır. Çoklu gömme uygulamasının görüldüğü mezarda, mezarın güneydoğu köşesinde, en az yedi bireye ait kemikler ve 3 adet pişmiş toprak kap açığa çıkartılmıştır[1605].

Dolmen mezarlar yalnızca Baghouz'da ortaya çıkartılmıştır. Dikdörtgen biçiminde olan dolmenlerin üzeri levha taşlarla kapatılırken, bazılarının etrafı taşlarla çevrili ve üzeri toprakla kapatılan türdendir[1606]. Boyutları açısından Güneydoğu Anadolu Bölgesi dolmenlerinden daha büyük olan dolmen mezarlar, Suriye'de MÖ III. binyılda Mumbaqa ve Tawi'de görülürken, benzer yapım tekniğinde olan oda mezarlar Zagros Dağları'ndan İran'a kadar düzenli bir özellik gösterir[1607]. Güney Suriye'de üzerine toprak yığılan dolmen mezarlar Yabrud'ta ortaya çıkartılmıştır[1608].

YUKARI FIRAT BÖLGESİ

Bu bölgede Samsat Höyük'te bir basit toprak mezar, Adıyaman'ın köylerinde ise dolmenler açığa çıkartılmıştır **(Tab.7)**. Samsat Höyük'te XIV. katın büyük yapısının duvarı üzerine açılmış olan basit toprak mezarda çocuk birey, batı-doğu yönünde, sağ tarafına dönük olarak hoker pozisyonunda gömülmüştür. Bireyle birlikte çok sayıda boncuk, 2 adet pişmiş toprak kap[1609], biri tunç diğeri kavkıdan yapılmış iki yüzük ve

[1604] Kaschau 1999: 158.
[1605] Woolley 1921: 133 vd.
[1606] Du Mesnil du Buisson 1948: 31.
[1607] Orthmann 1980: 102.
[1608] Abou Assaf 1967.
[1609] Özgüç 2009: 64-65.

biri eğik başlı ve gövdesinin ortası delikli[1610], diğeri yuvarlak başlı 2 tunç iğne ele geçmiştir[1611].

Ortaya çıkartılan dolmenler, kalkerli arazide bulunmaktadır[1612]. Kargalı köyünde bulunan 67 adet dolmen, iki yan, bir kapak, ön ve arka olmak üzere üçgenimsi iki kapak taşından inşa edilmiştir. Genellikle 190x80x90 cm boyutlarında, giriş yükseklikleri ortalama 90 cm olan dolmenler, kaba taşlardan yapılmıştır. Mezarlar, yan dilim taşları yaklaşan ve dike yakın olmak üzere iki ana türdedir[1613]. Yoldüzü köyünde belirlenen 2 adet dolmen ise, 250x157x127 cm ve 280x142x212 cm boyutlarında olup, giriş yükseklikleri 135-164 cm arasında değişir[1614]. Uzun dikdörtgen ve dikdörtgen biçiminde olan dolmenlerin[1615] üst örtüleri çoğunlukla yuvarlak, az sayıda ovaldir[1616]. Dolmenlerin üzeri taş ve toprakla örtülmüştür[1617]. Tipolojik olarak Levant dolmenlerinden İsrail dolmenleriyle benzerlik gösteren dolmenler, MÖ 3050-586 yılları arasına tarihlenmiştir[1618].

DİCLE BÖLGESİ

Dicle Bölgesi'nde OTÇ mezarları Salat Tepe, Müslümantepe ve Girnavaz'da ortaya çıkartılmıştır **(Har.3; Tab.5)**.

Basit toprak mezarlar Müslümantepe[1619] ve Girnavaz'da tespit edilmiştir **(Tab.5)**. Girnavaz'da üzeri yassı taşla kapatılan mezar çukuruna üst üste iki birey gömülmüştür. Birinci bireyin karın, ikinci bireyin sırt kısmında boyalı Habur kaplarına ait parçalar ele geçmiştir. Kapak taşının baskısıyla ezilen bireylerden birinin kuzeybatı-güneydoğu yönünde, hoker pozisyonunda yatırıldığı belirlenebilmiştir[1620].

Salat Tepe'de oda tabanları altında açığa çıkartılan çömlek mezarlar, taş temeli tahrip ederek yerleştirilmiştir. Mezarlarda tekli ve ikili gömme söz konusudur. İki

[1610] Özgüç 2009: 64.
[1611] Akyurt 1998: 79.
[1612] Yükmen 2003: 32, 35.
[1613] Yükmen 2003: 35.
[1614] Yükmen 2003: 35.
[1615] Yükmen 2003: 45.
[1616] Yükmen 2003: 48.
[1617] Yükmen 2003: 33.
[1618] Yükmen 2003: 50, 66.
[1619] Müslümantepe basit toprak mezarlarıyla ilgili ayrıntılı bilgi yayınlanmamıştır.
[1620] Akyurt vd. 1993: 269.

mezarda bebek bireyler tekli gömülürken, diğer mezarda iki çocuk birey hoker pozisyonunda yatırılmıştır. Bireylerden biri yaklaşık 9 yaşlarında bir çocuk olup, başının altına bir taş yerleştirilmiştir. Çocuklardan biri, üç adet çömlekçik, bir adet tunç bilezik ve frit boncukla birlikte gömülmüştür[1621].

Tekne mezar, bir mekânın tabanı altında, hasır parçaları ve küllü toprak altında açığa çıkartılmıştır **(Lev.35b)**[1622]. Mezar kabının üzeri, ağzı aşağı gelecek şekilde bir kapakla kapatılmıştır[1623]. Erişkin birey[1624], doğuya dönük olarak hoker pozisyonunda gömülmüş olup, başının altına bir öğütme el taşı, yanına boyalı bir kap bırakılmıştır[1625].

Kuyu mezar ise, doğu-batı yönünde 2.4 m, kuzey-güney doğrultusunda 1.5 m boyutlarında ve 2.1 m derinliğindedir. Yerleşimde 4. tabaka kerpiç duvarlarını bozarak açılan, aralarında çamur harcın bulunduğu iri taşlarla örülmüş kuyu mezar, farklı bir mimari özelliktedir. İkisi yarı hoker biçiminde yatırılmış birey ile bunların üzerine bırakılmış, düzensiz durumda olan bir birey, tunç süsleme parçaları ile birlikte açığa çıkartılmıştır[1626].

Bölgede küp mezarlar, Müslümantepe'de ortaya çıkartılmış olup, mezarlara çoğunlukla kremasyon gömme yapılmıştır[1627]. Salat Tepe'de ise batıdaki mekânın batı duvarının altında, bir çömlekte yanmış kemik parçalarıyla birlikte mezar eşyası ele geçmemiştir[1628]. Müslümantepe küp mezarları MÖ geç III. binyıl[1629] ve II. binyıla tarihlenirken[1630], Salat Tepe urne mezarı ise OTÇ II'ye verilir[1631].

KIYI VE KUZEYBATI SURİYE

Kıyı Suriye'de Ras Shamra, Tell Sukas, Tell Iris, Tell Tweini, Mürik, Hama ve Tell Mishrifeh'te bu döneme tarihlenen mezarlar açığa çıkartılmıştır **(Tab.9)**. Basit toprak mezarlar, Ras Shamra, Tell Tweini, Tell Sukas, Tell Mishrifeh'te; çömlek

[1621] Ökse vd. 2013: 367-368.
[1622] Ökse 2013: 88.
[1623] Ökse 2012a: 4.
[1624] Ökse 2013: 88.
[1625] Ökse vd. 2013: 367.
[1626] Ökse vd. 2011: 274-275.
[1627] Ay vd. 2013: 279. Küp mezarlar ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmemiştir.
[1628] Ökse vd. 2010: 319, 323.
[1629] Ay vd. 2013: 299, Şek. 13.
[1630] Ay vd. 2013: 279.
[1631] Ökse vd. 2010: 319, 323.

mezarlar Ras Shamra, Tell Tweini ve Tell Mishrifeh'te; oda mezarlar Ras Shamra ve Tweini'de, kuyu mezarlar ise Mürik, Hama ve Tell Mishrifeh'te tespit edilmiştir **(Tab.9)**. Mezarlar, yerleşim içinde, yapıların tabanları altında ortaya çıkartılmıştır. Basit toprak mezarlar çoğunlukla herhangi bir özellik göstermemekle birlikte Tell Sukas'ta mezar çukurunun sınırı, içe doğru eğimli taş sırasıyla belirlenmiş[1632] ve mezar, toprakla doldurulduktan sonra taşlarla kapatılmıştır[1633]. Tell Mishrifeh'te ise yetişkin mezarlarında çukurun bir kenarı kerpiçle sınırlandırılmıştır[1634]. Daha fazla sayıda mezarın ortaya çıkartıldığı Sukas'ta bireyler mezarlara doğu-batı ya da kuzeybatı-güneydoğu yönünde yatırılmıştır. Üst gövdeleri dorsal, bacakları yarı hoker pozisyonundadır[1635]. Qatna'da ise bireyler, bir tarafları üzerine çoğunlukla dorsal ya da hoker biçimde yatırılmışlardır[1636].

Basit toprak mezarlara çoğunlukla tekli, daha ender olarak ikili gömmeler yapılırken, Tell Sukas'ta taşlarla çevrili basit toprak mezara 41 birey gömülmüştür. Mezarda eski bireylere ait kemikler mezarın bir tarafına itilerek yeni gömütler için yer açılmıştır[1637]. Bu özellik çoklu gömütlerde, Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye'de yaygın olarak karşılaşılan bir durumdur.

İyi korunan çömlek mezarlarda çömleğin ağzı, birkaç taşla kapatılmış olup, bu mezarlara çocuk ve bebekler tekli şekilde gömülmüştür. Yalnızca Tell Tweini'de bir çömlek mezarda çocuklarla birlikte yetişkin kemikleri de açığa çıkartılmıştır. Mezar eşyaları, mezar içinde ya da dışında ele geçen pişmiş toprak kaplar ve bronz bilezikten oluşur[1638].

Oda mezarlar içinde özenle yapılmış, kuyu, dromos ve mezar odasından oluşan mezar kompleksi Ras Shamra ve Tell Tweini'de ortaya çıkartılmıştır. Ras Shamra mezarları, dikdörtgen planlı, içe doğru eğimli taşlardan yapılmış duvarlı olup, üzeri levha taşlarla kapatılmıştır[1639]. Tweini'de bir oda mezar taştan yapılmış olup, tonozlu

[1632] Thrane 1978: 5.
[1633] Thrane 1978: 49.
[1634] Morandi-Bonacassi 2011: 33.
[1635] Thrane 1978: 5-29.
[1636] Morandi-Bonacassi 2011: 33.
[1637] Thrane 1978: 49.
[1638] Hameeuw ve Jans 2008: 77; Hameeuw vd. 2008: 144-145.
[1639] Schaeffer 1938: Mez.XXXVI, LIII-LVII.

özelliktedir[1640]. Mezarlarda Ras Shamra[1641] ve Tweini'de tekli[1642], ikili[1643] ve çoklu gömme uygulaması görülür[1644]. Mezar eşyaları, mezara gömülen birey sayısıyla doğru orantılı olarak değişirken, mezarlara yoğun olarak kaplar, daha sonra boncuklar, figürinler ve bronzdan süs eşyaları bırakılmıştır. Ras Shamra'da ise diğer buluntulara ek olarak skarabelerin de koyulduğu görülmüştür[1645].

Kayaya oyulmuş kuyu mezarlar, Mürik, Hama ve Mishrifeh'te ortaya çıkartılmıştır. Bunlardan Hama mezarları bir ya da iki odalı, Mürik mezarı üç odalı, Tell Mishrifeh'te ise bir, iki ya da dört odalıdır. OTÇ I-II'ye tarihlenen Mürik mezarı ise yuvarlak, kemerli ve üç nişli yapıda olup, en azından 13 bireyi içerir[1646]. Tell Mishrifeh'teki kuyu mezarlar da çoklu gömülen bireyleri içermektedir. Dikdörtgen ya da oval planlı, üç basamaklı girişli kuyu mezarlar ile[1647], merkezi ve yan odalardan oluşan kuyu mezarlara, 16-100 arasında birey gömülmüştür[1648].

Kuzeybatı Suriye'de Ansari, Ain Assan, Tell Mardikh, Tell As, Tell Khan Sheikhoun'da bu döneme ait kayaya oyulmuş kuyu mezarlar açığa çıkartılmıştır **(Har.3; Tab.10)**. Mezarlar, Tell Mardikh ve Tell Khan Sheikhoun'da yerleşim içinde olup, diğer yerlerde mezarlıklarda bulunmuştur. Tell Mardikh kral mezarları, Batı Sayı'nın tabanı altına, kireçtaşı tabakaların içine oyulmuştur. Mezarlar içinde ele geçen değerli eşyalar, bunların krali gömütler olduğunu göstermiştir. Prenses Mezarı, kısmen ana kayaya oyulan ve taşlarla inşa edilen bir mezar olup, basamaklı kuyu girişe sahiptir. En erken krali mezar olan Sarnıçlar Beyi Mezarı ise çift odalı olup, mezar eşyalarına göre MÖ 1800'e tarihlenmiştir. Keçiler Beyi Mezarı, Sarnıçlar Beyi Mezarı'na dromos eklenmesiyle oluşturulmuş olup, mezar eşyaları üst tarih olarak MÖ 1770'i vermiştir.

Kuyu mezarlar, Ansari'de oval, Ain Assan'da dikdörtgen ve çokgen biçimli, Tell As'ta dikdörtgen ve kare, Tell Khan Sheikhoun'da ise dairesel biçimlidir. Ansari'deki kuyu mezarın üzeri üç büyük taşla kapatılmıştır. Ain Assan mezarlarında ise mezar

[1640] Hameeuw ve Jans 2008: 75; Hameeuw vd. 2008: 145.
[1641] Schaeffer 1938: Mez.LIII, LIV.
[1642] Hameeuw ve Jans 2008: 75; Hameeuw vd. 2008: 145; Schaeffer 1938: Mez.XXXVI.
[1643] Hameeuw vd. 2008: 146.
[1644] Hameeuw ve Jans 2008: 80-81; Hameeuw vd. 2008: 146-147.
[1645] Schaeffer 1938: Mez. LIII, LVII.
[1646] Riis ve Buhl 2007: 43, 45-46.
[1647] Du Mesnil Du Buisson 1927b: 13-14.
[1648] Morandi-Bonacassi 2011: 27-28, 30, 32-33; Pfälzner 2012: 215.

odasına giden basamaklar vardır. Mezarlar çoğunlukla OTÇ başlarına, Tell Khan Sheikhoun B mezarı ise OTÇ IIB'ye tarihlenmiştir. Ain Assan'daki çokgen planlı kuyu mezar, ETÇ IV sonuna tarihlenirken, OTÇ başlarına kadar kullanıldığı düşünülmektedir. Dikdörtgen planlı kuyu mezarın ise ele geçen pişmiş toprak kaplara göre, OTÇ II ve GTÇ boyunca kullanıldığı öne sürülmektedir.

BALİH BÖLGESİ

Balih Bölgesi'nde OTÇ mezarları Hammam et-Turkman ve Tell Bia'da açığa çıkartılmış olup **(Har.3),** yerleşim içinde basit toprak mezar ve çömlek mezar geleneği görülmektedir **(Tab.11)**. Hammam et-Turkman'da kerpiçten inşa edilmiş oda mezar, etrafı kerpiçle çevrili üzeri seramik parçalı mezar, etrafı kerpiçle çevrili kerpiçle kapatılmış mezarlar ve kerpiçten oda mezarlar ortaya çıkartılmıştır.

Basit toprak mezarlar Hammam et-Turkman'da oda tabanları altında, Tell Bi'a'da ise A Sarayı'nda ve C Tapınağında, tapınağın kuzeyindeki avlu benzeri alanda ve mimariyle bağlantısız bir alanda açığa çıkartılmıştır. Hammam et-Turkman'da basit toprak mezarlarda yetişkin bireylerde yön birliği görülmezken, çocuklar sol taraflarına dönük olarak, doğu-batı ya da batı-doğu yönünde yatırılmışlardır[1649]. Tell Bi'a'da ise A Sarayı'nda ortaya çıkartılan yetişkin bireyler, sol tarafları üzerine yarı hoker pozisyonunda gömülmüştür[1650].

Çömlek mezarlar, Hammam et-Turkman'da tabanların altında açığa çıkartılmıştır[1651]. Mezarların üzeri genellikle kapatılmamış, kapatıldığı zaman ise Tell Bi'a'da seramik parçası[1652] ya da küçük bir çömlek[1653], Hammam et-Turkman'da seramik parçası, tabak ve öğütme taşı kullanıldığı görülür[1654]. Mezarlara bebek ve çocukların tekli gömülmesi yaygındır. Hammam et-Turkman'da yalnızca bir mezara 2 çocuk, diğerine 5 bebek[1655]; Tell Bi'a'da ise bir mezarda 13 bebek birlikte gömülmüştür[1656].

[1649] Thissen 1988: 146.
[1650] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 24-25, 27.
[1651] Thissen 1988: 155.
[1652] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 10, 25.
[1653] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 27-28.
[1654] Thissen 1988: 146-148.
[1655] Thissen 1988: 146-147.
[1656] Strommenger ve Kohlmeyer 1998: 28.

Hammam et-Turkman'da inşa edilmiş mezarlardan bir kerpiç oda mezar, kullanılmayan bir evin duvarlarına paralel şekilde inşa edilmiş olup, dikdörtgen planlıdır. Mezarda ilk gömülen bireyler, mezarın bir tarafında toplanarak, yeni bireylere yer açılmıştır[1657]. Kerpiçten inşa edilmiş diğer oda mezarın üzeri, yine kerpiçlerle kapatılmıştır. Bu mezara yetişkin birey, kuzeydoğu-güneybatı yönünde, dorsal pozisyonda yatırılmıştır[1658]. Diğer mezar türlerinde mezarlara tek birey gömülmüştür[1659].

HABUR BÖLGESİ

Mezarlar yerleşim içi gömme geleneğinde olup, Chagar Bazar[1660], Tell Mozan[1661], Tell Arbid[1662] ve Tell Barri'de[1663] belirlenmiştir **(Har.3)**. Basit toprak mezarlar Tell Arbid, Tell Barri ve Tell Mozan'da; kuyu mezarlar Chagar Bazar ve Tell Arbid'te; sanduka mezarlar Tell Arbid ve Tell Mozan'da; çömlek mezar ve kemerli oda mezarlar adı geçen yerleşimlerin tümünde görülürken, dromoslu oda mezarlar Chagar Bazar, Tell Mozan ve Tell Arbid'te açığa çıkartılmıştır **(Tab.12)**.

Oda mezarlar, evlerin tabanları altına yerleştirilmiştir. Yer altında ya da üzerinde, dromoslu ya da dromossuz türde olan mezarlar, Tell Mozan'da açığa çıkartılmıştır. Mezarlar, MÖ II. binyılın ilk yarısına tarihlenmiş olup, çoklu gömülen bireyleri içerir. Toplu gömme uygulaması ve bu gelenekle bağlantılı mezar türü olan oda mezarların yanı sıra, basit toprak ve sanduka mezarların kullanımı ise MÖ III. binyıldan gelen özellikleri yansıtmaktadır.

Habur bölgesi, diğer bölgelerden farklı mezar türlerini içermektedir. Bu bölgede açığa çıkartılan kuyu mezar türlerinin de Kıyı ve Kuzeybatı Suriye'de açığa çıkartılanlardan farklı olduğu görülür. Tell Arbid'te evlerin kuzeybatısındaki açık alanda dikey şekilde kazılmış bir kuyu mezar ortaya çıkartılmıştır[1664]. Kerpiçten tonozlu

[1657] Thissen 1988: 156-157.
[1658] Thissen 1988: 153.
[1659] Thissen 1988: 151, 156. Bireylerin yatış pozisyonları belirtilmemiştir.
[1660] Mallowan 1936, 1937, 1947; McMahon 2001.
[1661] Ramos 2005; Wissing 2012.
[1662] Koliński 2010, 2011; Wygnańska 2011, 2012.
[1663] Pecorella 1998.
[1664] Koliński 2010: 113.

oda mezarlar ise Chagar Bazar ve Tell Barri'de açığa çıkartılmış olup, bu bölgeye özgü mezarlar olarak karşımıza çıkar.

Bölgede Tell Arbid yerleşiminde yapıların tabanları altında bulunan mezarlar dışında, belirli yerlerde toplanan mezarlar da görülmektedir. Bunlardan biri höyüğün yamacında açığa çıkartılan sanduka mezarlar, diğeri ise evlerin kuzeybatısında bulunan açık alandaki oda mezarlardır. Tell Mozan'da ise mezarların çoğu evlerin içinde bulunurken, yalnızca iki oda mezar, kerpiç sanduka mezarlar ve bir basit toprak mezar, açık alanda birlikte ortaya çıkartılmıştır.

Elde ettiğimiz veriler doğrultusunda OTÇ'de Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde hemen her yerleşimde basit toprak ve çömlek mezarların yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, MÖ III. binyıl mezarlarında da benzer şekilde olmakla birlikte, MÖ III. binyılda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde oda mezar geleneğinin diğer mezar türlerine göre yoğunluğu dikkati çeker. Sanduka mezar geleneği de, MÖ III. binyılda Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi'nde kerpiç ve taştan yapılarak yoğun kullanım görürken, MÖ II. binyılda bu türde mezarların da azaldığı dikkati çeker. Ancak oda mezarların OTÇ'de Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Yazılı (Tünb) Höyük ve Oylum Höyük'te, Kuzey Suriye'de ise Ras Shamra, Tell Tweini, Tell Halawa, Mumbaqa ve Habur Bölgesi yerleşimlerinde görülmesi, ETÇ'nin geç evresinde başlayan bu geleneğin, OTÇ'de azalmasına karşın, belirli alanlarda sürdürüldüğünü göstermesi açısından önemlidir. Oda mezarların sayısının azalması, MÖ II. binyıl boyunca krali saraylar altında hipoje mezarların kullanılmasıyla da açıklanabilir.

Küp mezar, başı taşla korunan mezar ve seramik parçalı mezarlar ise bu dönemde yalnızca Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde kullanılan mezar türleridir. Ancak küp mezarlar, MÖ II. binyılda Anadolu genelinde daha yaygınken, seramik parçalı mezarlar Ilıca[1665], Alişar[1666], Kültepe[1667] gibi birkaç yerleşimde görülmektedir.

Kuzey Suriye'de ise basit toprak, çömlek, oda ve kuyu mezarın, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile ortak mezar türü olduğu görülmektedir. Göze çarpan farklılık ise, Kuzey Suriye'de taş sanduka, küp ve seramik parçalı mezarların olmamasıdır. Bu durum, ETÇ'de de bu mezar türlerinin az tercih edildiği ya da hiç kullanılmadığı

[1665] Orthman 1967.
[1666] Von der Osten 1937: 104.
[1667] Özgüç 1950: 51.

dikkate alındığında, bölgede diğer mezar türlerinin baskınlığı ile açıklanabilir. Fakat küp mezarlara zıt olarak çömlek mezarların, tüm bölgede bebek ve çocukların gömülmesinde kullanılmasının ise, uygulama kolaylığı nedeniyle olduğu düşünülebilir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde OTÇ'de birkaç yerleşimde görülen kuyu mezarlar, Gre Virike'de ortaya çıkartılmış ve MÖ III. binyılın sonlarına tarihlenmiştir. Bulunan iki mezar, yuvarlağa yakın oval biçimli olup, mezarlardan iyi korunanı, dört sıra kireçtaşı ile örülmüş, mezarların üzeri büyük taşlarla kapatılmıştır[1668]. Kuzey Suriye'ye bakıldığında ise bu mezarlar Selenkahiye'de MÖ 2400-2300'e[1669], Tell Hadidi'de ETÇ IV'e[1670], Tell Şemseddin Batı Höyüğü'nün güneydoğusundaki mezarlıkta ve Tell al-'Abd'ta MÖ III. binyıla tarihlenmiştir[1671]. OTÇ'ye gelindiğinde kuyu mezarlar, Kıyı Suriye'de Mürik, Hama ve Tell Mishrifeh'te, Kuzeybatı Suriye'de Ansari, Ain Assan, Tell Mardikh, Tell As, Tell Khan Sheikhoun'da, Habur Bölgesi'nde ise yalnızca Tell Arbid'te karşımıza çıkar. Ancak Kıyı ve Kuzeybatı Suriye'deki bu türde mezarlar, kayaya oyulmuş, bir ya da çok odalı özellik gösterirken, Habur Bölgesi'nde bir duvarın içine giren niş ile sığ dikdörtgen bir kuyudan oluşan basit özelliktedir. Bu durumda Salat Tepe OTÇ kuyu mezarı MÖ III. binyıl örnekleriyle, Oylum Höyük mezarları ise Tell Arbid'te açığa çıkartılan kuyu mezarlarla benzerlik göstermektedir. Ayrıca kuyu mezarlarla önceki dönemin geleneklerinin Kuzey Suriye'de belirli alanlarda sürdürüldüğü söylenebilirken, bu mezar türünün Güneydoğu Anadolu'da yalnızca birkaç yerleşimde ve az sayıda görülmesi, Kuzey Suriye ile olan etkileşimi düşündürmektedir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yalnızca Kargamış'ta bulunan kaya mezar, hem yerleşim içinde, hem de bölgede görülen tek örnektir. Anadolu'da kayaya oyulmuş mezarlar GTÇ'de Milet[1672] ve Müskebi'den[1673] bilinmektedir. Bu mezarlar dikdörtgen planlı ve dromoslu oluşlarıyla Miken özelliği göstermektedir. Kargamış kaya mezarı ise, yapım malzemesi farklı olsa da, Gedikli-Karahöyük'ün taştan yapılmış ETÇ oda mezarları ile benzerlik göstermektedir.

[1668] Ökse 2001: 270.
[1669] Van Loon ve Meijer 2001: 190, 256.
[1670] Dornemann 1979: 227.
[1671] Orthmann 1980: 99.
[1672] Akyurt 1998: 29.
[1673] Boysal 1967a: 4-5.

Bu dönemde yaygın şekilde inhumasyon gömme görülmekle birlikte, Gedikli-Karahöyük'te urnelerde, Salat Tepe ve Açana'da bir çömlek mezarda, Müslümantepe'de ise küp mezarlarda kremasyona rastlanmıştır. MÖ III. binyılda Gedikli ve Tilmen'de belirlenen kremasyon uygulaması, Önasya kültürlerine bütünüyle yabancı olup, Orta Anadolu ile ilişkili görülmüştür[1674]. Nitekim OTÇ'de Demircihöyük-Sarıket, Acemhöyük, Arıbaş Mezarlığı, Çavlum, Dede Mezarı, Konya-Karahöyük, Osmankayası, Ilıca'da görülen gelenek, GTÇ'de Miken kültür bölgesinde yaygınlaşmıştır. Yanmış iskeletler üzerinde yapılan morfolojik incelemelerin yeterli sonuç vermemesi nedeniyle, bu gelenek Anadolu'da belirli bir etnik gruba mal edilememekle birlikte, bu geleneğin Anadolu'ya Mezopotamya'dan geldiği düşünülmektedir[1675].

Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi'nde OTÇ mezarlarının çalışılmasıyla, mezar türlerine göre üç kültür bölgesi olduğu görülmektedir. Bu bölgeler Kıyı-Kuzeybatı Suriye, Orta Fırat-Balih ve Habur olarak üçe ayrılabilir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi bu kültür bölgeleri içinde en çok Orta Fırat-Balih bölgesi mezarlarıyla, mezarların yapım tekniği, mezar eşyaları ve bazı törensel uygulamalar açısından benzer özellikler göstermektedir.

Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi'nde bu dönemde ölü gömme geleneğinde törensel yemeğin yenilip, ölüye yemek sunusunun bırakıldığı bazı yerleşimlerde gözlenmektedir. Ras Shamra LIV mezarında, kapının dışında çoğunlukla koyundan oluşan hayvan kemikleri ve mezarların üzerindeki odalarda bulunan taş masalar, Tell Tweini'de bir basit toprak mezarda bireyin ayakları üzerine yerleştirilen sığırın kafatası, Sukas'ta bireyin bacak ve ayakları çevresine koyulan hayvan kemikleri, Hama'da hayvanlara ait dişler, Tell Mishrifeh'te bir mezarda koyun/keçi kemiklerinin başın yanına koyulan tabakla birlikte ele geçmesi, yine Tell Mishrifeh'te krali hipojede ana odada taş bankın etrafında ve doğu yan odada insan kemikleriyle birlikte ele geçen hayvan kemikleri ve sunu kapları, Mumbaqa'da oda mezarda bulunan hayvan kemikleri, Mari OTÇ I çömlek mezarının dibinde ele geçen hayvan kemikleri, başka bir mezarda ise boynuz parçası, Baghouz'da 12 mezarda ve çoğunluğu masaların üzerinde olan

[1674] Laneri 1999: 226.
[1675] Akyurt 1998: 167.

koyun kemikleriyle, bir mezarda mezar odasının önünde grup halinde bulunan koyun ve deve kemikleri, bu dönemin törensel yemek uygulamasını ve et sunularını gösteren kanıtlardır.

Tell Shiyukh Tahtani'de de bir basit toprak mezarda, tabakların içine koyun/keçinin bacak ya da sırt kısmı koyulup, tabak, bireyin bacakları ya da ayakları üzerine yerleştirilmiştir. Oylum Höyük'te de basit toprak mezarlara koyun ya da keçinin çoğunlukla ön kol kemiği, daha ender olarak da çenesinin bir kısmı tabak içine koyulmuş ya da bireyin başı yakınına bırakılmıştır.

Tell Mozan'da ise mezarların yakınında ortaya çıkartılan hayvan kemikleri ve ocak yapılarının, ölen kişiye sunuların yerleştirilip, toplu yemeğin yenildiği bir ritüel aktivitesine işaret ettiği düşünülmektedir. Çocuk mezarlarının yanında, üzerinde ya da altındaki yapılarla ilişkili ocağın olması, erken ve geç Habur katlarında görülen bir özellik olmakla birlikte, benzer durum Oylum Höyük'te de OTÇ II ocağının altında ortaya çıkartılan bir çocuk mezarında görülür.

Mezarlara çeşitli kaplarda yiyecek bırakılması, Yakın Doğu'da *kispu* olarak bilinir. Ebla belgeleri, MÖ III. binyılda Kuzey Suriye'de ölen kişiler için yiyecek ve içecek sunusunun yapıldığından söz eder. *Kispu* yazıtları, Babil ve Assur Dönemi'nden de bilinmektedir. "Etummu" olarak adlandırılan ölen kişiler, kendi ihtiyaçlarının karşılanmasını isterlerdi[1676]. Bir ruhun bakıcısı "pãgidu" anlamına gelirdi ki, pãgidular ölen kişinin akrabasıydı. Ruhun ihtiyaçlarının karşılanmaması halinde ise bu ruh, yaşayanları rahatsız ederdi. Pãgidu'nun görevleri sunular ve libasyon yapmak ile isim anmayı içerirdi[1677]. Ebla'da ve daha geç olan Mari metinlerinde[1678] ise kispuların yalnızca ölen krallar için olduğu geçse de elde edilen veriler, bu durumun en azından belirli bölgelerde halktan kişilere de uygulanan bir gelenek olduğunu ortaya koymuştur.

Yaptığımız çalışmada Kuzey Suriye'de OTÇ'de görülen basit toprak, çömlek, oda, kuyu ve dolmen türünde mezarların, bölgenin alt bölümlerine göre değişen oranlarda uygulandığı görülmüştür. Güney Suriye'de ise OTÇ mezarları basit toprak, çömlek, oda, sanduka, tümülüs mezarlar olmak üzere beş türdedir. Basit toprak

[1676] Bayliss 1973: 116.
[1677] Bayliss 1973: 116.
[1678] Hempelmann 2005: 150.

mezarlar, Tell es-Salihiyeh[1679], Tell Sakka[1680] ve Tell Deir Khabiyah'da[1681]; çömlek mezarlar Tell es-Salihiyeh[1682], Tell Sakka[1683] ve Mtouné'de[1684]; oda mezarlar Taibeh[1685] ve Mtouné'de[1686]; dolmenler Yabrud'ta[1687], tümülüs mezarlar ise Hijane[1688], Al-Moughaier[1689], Al-Qasrein[1690], Der'a-gare[1691] ve Jawlan'da[1692] ortaya çıkartılmıştır. Bunlardan Tell es-Salihiyeh ve Tell Sakka intramural mezarlar olup, Hijane doğal bir tepede, Mtouné, Der'a-gare ve Jawlan bir düzlükte bulunmaktadır. Taibeh, Zibbine, Deir, Khabiye, Rhozlaniyeh, Al-Moughaier ve Al-Qasrein mezarları ise izole mezarlardır[1693].

[1679] Von der Osten 1956.
[1680] Al-Maqdissi 1988: 6.
[1681] Al-Maqdissi 1993: 481-483.
[1682] Von der Osten 1956.
[1683] Taradji 1991: 727. Yerleşimin 4. katında kulpsuz ve bezemeli bir kabın dip kısmında kül ve kemiklerin ele geçmiştir (Taradji 1991: 727). Eğer söz konusu kemikler insana aitse, bu durum bir kremasyon uygulamasına işaret eder.
[1684] Mtoune OTÇ II nekropolündeki mezarlar, toplu mezarlar olup, çoğunlukla çömlek, çanak, tabak ve testi gibi kaplardan oluşan mezar eşyalarını içermektedir (Al-Maqdissi 1987).
[1685] Abou Assaf 1974.
[1686] Al-Maqdissi 1987.
[1687] Abou Assaf 1967.
[1688] Nasrallah 1950: 330, 1963.
[1689] Nasrallah 1963.
[1690] Nasrallah 1963.
[1691] Nasrallah 1950.
[1692] Al-Maqdissi 1991: 723.
[1693] Al-Maqdissi 1991: 723.

SONUÇ

Oylum Höyük kazılarında kuzeydoğu yamaçta 54 adet, kuzeybatı yamaçta ise 89 adet mezar ortaya çıkartılmıştır. Kuzeydoğu yamaçta X9, Y9, Y10, Z10, Y11b, Z11a açmalarında tespit edilen mezarlar, nekropol görünümündedir. Kuzeybatı yamaçta ise K21, L21, K22, L22, M23 açmalarında açığa çıkartılan mezarlar yerleşim içinde ve mimariyle ilişki içindedir. Mezarlarda ele geçen seramikler Amik Ovası, Kıyı, Kuzeybatı Suriye ve Orta Fırat yerleşimleriyle benzerlik gösterirken, Oylum Höyük'ü sözü edilen bölgelerle ilişkili kılmaktadır. Ele geçen pişmiş toprak figürinler ve silindir mühürler ise, Kuzey Suriye örnekleriyle yakın benzerlikler gösterir. Mezarlar, Anadolu ve Suriye kronolojisine göre OTÇ I ile OTÇ II'nin erken ve geç evresine tarihlenmiştir.

Oylum Höyük mezarlarının bu çalışmadaki yeri ve önemi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde görülen ölü gömme geleneklerini yansıtmasının yanı sıra, Kuzey Suriye Bölgesi ile olan ilişkileri de göstermesinde yatmaktadır. Oylum Höyük'ün bölgede görülen geleneklere uygunluğu dikkati çekerken, Kıyı, Kuzeybatı Suriye ve Orta Fırat Bölgesi ile olan ilişkileri de vermesi, yerleşimi ayrıcalıklı kılmıştır. Örneğin kuyu mezar geleneği Kıyı, Kuzeybatı Suriye Bölgesi ve Habur Bölgesi'nde yaygın olarak görülmekle birlikte, Oylum mezarları yapım tekniği açıdan Habur Bölgesi ile benzerlikler gösterir.

Bu dönemde her iki bölgede çoğunlukla intramural gömme anlayışı olmakla birlikte, ekstramural gömme de görülmektedir. OTÇ I'de ortaya çıkartılan ekstramural mezarlıklar, çoğunlukla yerleşimlerin uzağında olmayıp, yamaçlarda yer alır. Bu duruma Oylum Höyük, Gedikli-Karahöyük, Yazılı (Tünb) Höyük ve Lidar Höyük nekropol alanları örnek verilebilir. Bu dönemde Titriş Höyük ve Kazane Höyük'te aşağı kentte mezarlar açığa çıkartılmıştır. Tilmen Höyük'ün 600 km kuzeydoğusundaki alanda ortaya çıkartılan mezarlar ise yerleşime daha uzak olan, olasılıkla yerleşimin ekstramural mezarlarıdır. Kuzeybatı Suriye'de de yerleşimlere yakın olan mezarlıklar vardır. OTÇ'de bazı yerleşimlerde görülen ekstramural gömme geleneği, ETÇ'deki anlayışın sürdürüldüğünü, ancak mezarların yerleşime daha yakın alanlara konumlandırıldığını göstermektedir. Oylum Höyük'te kuzeydoğu yamacın ETÇ'den sonra, OTÇ'de de mezarlık olarak kullanılmaya devam etmesi, bu anlayışın sürdürüldüğünün kanıtıdır. OTÇ II ve bazı yerleşimlerde OTÇ III'e gelindiğinde ise

mezarların iki bölgede de tamamen intramural gömme anlayışında olduğu görülür. Mezarlar yapıların tabanları altında ya da bir köşesinde ve faaliyet alanlarında ortaya çıkartılmıştır.

MÖ III. binyılın sonu ve II. binyılın başlangıcında ölü gömme geleneklerinde belirgin bir farklılık görülmemesi, kültürel bir sürekliliğe işaret etmektedir. Ancak OTÇ'de bazı mezar türlerinin sayısında artış ya da düşüş söz konusudur. İnşası fazla iş gücü ve yapım malzemesi gerektirmeyen, basit toprak ve çömlek mezarlar gibi mezar türlerinin yoğunluğu, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ETÇ'de olduğu gibi fazladır. Ancak yapımı için malzeme ve daha fazla güce ihtiyaç duyulan sanduka ve oda mezarların sayısı, önceki döneme göre azalır ve GTÇ'de görülmez. Kuzey Suriye Bölgesi'nde ise oda mezarların ETÇ sonlarından itibaren GTÇ'ye değin görülmesi, daha uzun süren bir geleneğe işaret eder. Bölgede ETÇ III-IVA'ya tarihlenen zengin mezar eşyalı anıtsal oda mezarlar, elit kesimin varlığını gösterir. ETÇ IVB-OTÇ I'de ise anıtsal oda mezarlar yokken, MÖ III. binyılın ikinci yarısı boyunca kullanılan oda mezarlar, içerdikleri toplu kemikler ve mezar eşyalarına göre daha düşük statüde olan kesimin mezarları olabilir. Tell Barri'de görüldüğü üzere 593 numaralı, kemerli kerpiç oda mezara mimari açıdan verilen önem, kesin olarak bir elit mezarına işaret etse de, mezar eşyalarının basit ve kendini tekrarlayan özellikte olduğu görülür. Diğer taraftan aynı yerleşimde basit toprak bir mezarda ele geçen deniz kabuğundan halkalar ise uzun mesafeli ticaretin varlığını göstermiştir. Bu durumda mezar türüne bakılmaksızın, gömülen kişiye verilen önem, bırakılan mezar eşyalarının niteliğine de etki etmektedir. Örneğin Oylum Höyük'te yerleşim içinde birkaç örneği bulunan fayans kapların, basit toprak bir yetişkin mezarının yanı sıra bir çocuğun mezarına da bırakılması, çocuğun ait olduğu sosyal sınıfa işaret edebilir.

Bu dönemde mezar türlerinde bölgesel farklılıkların da olduğu görülmektedir. Örneğin sanduka mezarlar Orta Fırat Bölgesi'nin, kuyu mezarlar Kıyı ve Kuzeybatı Suriye Bölgesi'nin, kemerli oda mezarlar ise Habur Bölgesi'nin ayırt edici özelliği niteliğindedir. Bu bölgelerde mezar türlerinin yapım tekniğinde görülen benzerlikler ve uygulanan gelenekler bize, bu dönemde farklı kültür bölgelerinin olduğunu göstermektedir. Buna göre Kıyı-Kuzeybatı Suriye, Orta Fırat-Balih ve Habur Bölgesi olmak üzere üç kültür bölgesinden söz edebiliriz. Oylum Höyük bu bölgeler içinde,

Orta Fırat-Balih Bölgesi ile mezar türleri, mezar eşyalarının konumu ve tipolojisi açısından benzerlikler gösterir.

İncelenen mezarlar arasında OTÇ I ve II. evresine ait mezarların aynı yerleşimde bulunması, ender rastlanan bir durumdur. Oylum Höyük'te bu evrelere ait açığa çıkartılan çok sayıda mezar, evreler arasındaki farklılıkları görebilmek açısından önemlidir. Yerleşimde OTÇ I'de 54 adet mezar arasında en yoğun görülen mezar türleri, basit toprak ve çömlek mezarlar olup, pişmiş toprak kap, küp ve seramik parçalı mezarlar çok az sayıdadır. OTÇ II'de mezar sayısı 89'a çıkarak, basit toprak mezar sayısı iki katı kadar artmıştır. Çömlek ve küp mezar sayısı ise önemli oranda azalırken, oda ve kuyu mezarlar OTÇ II'de görülmeye başlamıştır. Kuyu mezarlar Salat Tepe'de OTÇ II'ye Lidar Höyük'te ise OTÇ III'e tarihlenmiştir. Bu durum, kuyu mezar türünün Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Kuzey Suriye'ye göre daha geç dönemde görüldüğünü gösterir. Bu dönemde Oylum Höyük mezarlarında da olduğu gibi, bireylerin yatırılış pozisyonları değişkenlik göstermesine karşın, mezar eşyalarının konumu ve niteliği gibi özelliklerin gelenekselleşmesi, dönemin özelliğini yansıtmaktadır.

Bu dönemde inhumasyon gömme uygulaması egemen olmakla birlikte, kremasyon mezarlar, Tell Açana ve Gedikli-Karahöyük'te urnelerde, Salat Tepe'de çömlek mezarlarda, Müslümantepe'de küp mezarlarda karşımıza çıkar. Oylum'da ise bebeklere ait iki çömlek mezarın çukurunda yakma izleri tespit edilmiştir **(Mez.104 ve Mez.10).** Bu uygulamanın ne amaçla yapıldığı kesin olmamakla beraber, izlerin tütsülemenin farklı bir şekline işaret etmesi olası gibi görünmektedir. ETÇ'de Gedikli-Karahöyük ve Girnavaz'da karşılaştığımız kremasyon uygulaması, GTÇ'de yalnızca Tell Açana'da görülmüştür. OTÇ'de yoğun olarak Orta Anadolu Bölgesi'nde, daha az sayıda diğer bölgelerde görülen kremasyon mezarlar, GTÇ'de ise Miken kültür bölgesinde ve Hitit yayılım bölgesinde yaygındır. MÖ II. binyıl boyunca Anadolu'nun her köşesinde görülen, fakat tek başına egemen olmayan kremasyonun kökeninin Mezopotamya olduğu düşünülmektedir.

Bu dönemde çoğunlukla yön birliği gözetilmeksizin bir tarafına dönük olarak yarı hoker ve hoker, daha az oranda dorsal pozisyonda gömme uygulaması görülür. Yaygın olarak ele geçen mezar eşyaları pişmiş toprak kaplar, bronz iğne, küpe ve yüzük

gibi eşyalardır. Daha ender olarak figürin, tekerlek, mühür gibi eşyalar bulunmuştur. Bu dönemde bronzdan yapılmış silahlar, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde çok az sayıda ele geçmişken, Kuzey Suriye'de daha yaygındır. Mezar eşyaları arasında, bronz iğnelerin bireylerin göğüs üzerinde ve çevresinde ele geçmesi, bireylerin giysili olarak gömüldüğünü ya da en azından bir kumaşa sarıldığını göstermektedir. Oylum Höyük'te basit toprak bir mezarda ele geçen bronz iğnenin üzerinde tespit edilen kumaş kalıntıları da bu sonucu desteklemiştir.

Çoğunlukla oda mezarlar, daha az oranda basit toprak mezarlarda karşımıza çıkan çoklu gömme uygulaması, aynı mezar çukurunun ya da odasının farklı zamanlarda tekrar açılıp kullanılması şeklindedir. Bu uygulamanın görüldüğü mezarların, toplumdaki belirli kişilerin ya da ailelerin kullandığı mezarlar olduğunu söyleyebiliriz. Aile mezarları olmaları durumunda da, ata kültü uygulamasından söz edilebilir. Bu uygulamaya ilişkin Ugarit'teki kispu metninde, kralın ölmüş atalarının isimlerinin anılıp, yemek sunuları ve libasyonun yapıldığı ve ataların kralın ailesini kutsadığı geçmektedir[1694]. Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi'ndeki mezarlarda ölen kişilere yiyecek ve içecek sunusu yapıldığı, ele geçen pişmiş toprak kaplar ve hayvan kemikleriyle belirlenmiştir. MÖ III. binyıl ve daha geç yazıtlarda Ebla'da ve Mari'de kispuların yalnızca ölen krallar için olduğu geçmektedir. Bu durum Tell Mishrifeh'te krali hipojenin doğudaki yan odasında, kemiklerin üzerinde bulunan sunu kaplarıyla da desteklenmiştir. Ancak elde edilen veriler, bu durumun en azından Orta Fırat ve Kıyı Suriye bölgelerinde halktan kişilere de uygulanan bir gelenek olduğunu ortaya koymuştur.

[1694] Pitard 1978.

KISALTMALAR

AAS	Annales Archéologiques de Syrie
AASOR	Annual of the American Schools of Oriental Research
AJA	American Journal of Archaeology
AnnPhilHist	Annuaire, Institut de philologie et d'histoire
ArkSt	Arkeometri Sonuçları Toplantısı
AS	Anatolian Studies
AST	Araştırma Sonuçları Toplantısı
BaM	Baghdader Mitteilungen
BAR	British Archaeological Reports
BASOR	Bulletin of the American Schools of Oriental Research
CAH	Cambridge Ancient History
JNES	Journal of Near Eastern Studies
KST	Kazı Sonuçları Toplantısı
IstMitt	Istanbuler Mitteilungen
LAAA	Liverpool Annals of Archaeology and Anthropology
MDOG	Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft
NCS	Notes de Ceramologie Syrienne
OIP	Oriental Institute Publications. The University of Chiago
PAM	Polish Archaeology in the Mediterranean
RLA	Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie
SAOC	Studies in Ancient Oriental Civilization
SMEA	Studi Micenei ed Egeo-Anatolici
TAD	Türk Arkeoloji Dergisi
TAY	Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri
TTK	Türk Tarih Kurumu
TÜBA-AR	Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi
WVDOG	Wissenschaftliche Veröffentlichungen der Deutschen Orient-Gesellschaft

DİĞER KISALTMALAR

Cm	Santimetre
Çev.	Çeviren
Çiz.	Çizim
DÇ	Demir Çağı
Dn.	Dipnot
Ed.	Editör
EDÇ	Erken Demir Çağı
ETÇ	Erken Tunç Çağı
Fig.	Figür
GDÇ	Geç Demir Çağı
Gen.	Genişlik
GKÇ	Geç Kalkolitik Çağ
Gr.	Grafik
GTÇ	Geç Tunç Çağı
Har.	Harita
Kal.	Kalınlık
Km	Kilometre
Lev.	Levha
M	Metre
Mez.	Mezar
MÖ	Milattan Önce
ODÇ	Orta Demir Çağı
ODTÜ – TAÇDAM	Orta Dogu Teknik Üniversitesi – Tarihsel Çevre Araştırma ve Değerlendirme Merkezi
OKÇ	Orta Kalkolitik Çağ
OTÇ	Orta Tunç Çağı
Pl.	Plate
P.t.	Pişmiş Toprak
Res.	Resim

Şek.	Şekil
Tab.	Tablo
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
Uz.	Uzunluk
Vd.	Ve Diğerleri
Yük.	Yükseklik

KAYNAKÇA

Abay vd. 2000 Abay, E., H. Sağlamtimur ve T. Özkan, "Ulucak Höyük Kazıları 1998", 21. *KST-1*: 359-370.

Abou Assaf 1967 A. Abou Assaf, "Der Friedhof von Yabrud", *Annales Archéologiques Arabes Syriennes* 17/1-2: 55-68.

Abou Assaf 1974 A. Abou Assaf, "Ein mittelbronzezeitliches Grab in at-Taiybih und die Gleichsetzung von at-Taiybih mit Tu-b-ja", *BaM* 7: 13-20.

Akkermans ve Schwartz 2003 Akkermans, P. M. M. G. ve G. Schwartz, *The Archaeology of Syria. From Complex Hunter-Gatherers to Early Urban Societies (ca. 16.000-300 BC)*, United Kingdom, Cambridge University Press.

Akurgal 1946 Akurgal, E., "Haberler-Zile Maşathöyüğü Kazısı", *Belleten* 10/37: 220-222.

Akurgal 1971 Akurgal, E., "Bayraklı ve Erythrai 1970 Çalışmaları", *Belleten* XXXV/138, 344-345.

Akyurt 1998 İ. M. Akyurt, *M.Ö. 2. Binde Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri.* Ankara, TTK.

Akyurt vd. 1993 Akyurt, M., B. Devam, H. Erkanal ve T. Ökse, "1991 Girnavaz Kazıları", 14. *KST-1*: 267-280.

Algaze 1997 G. Algaze, "Excavations at Titriş Höyük The 1995 Season", 18. *KST*-1: 121-135.

Algaze ve Mısır 1993 Algaze, G. ve A. Mısır, "Şanlıurfa Museum/University of California Excavations and Surveys at Titriş Höyük, 1991", 14. *KST*-1: 155-174.

Algaze ve Mısır 1994 Algaze, G. ve A. Mısır, "Excavations At Titriş Höyük, A Small Mid-Late Third Millennium Urban Center in Southeastern Anatolia, 1992", 15. *KST*-1: 153-170.

Algaze ve Mısır 1995 Algaze, G. ve A. Mısır, "Titriş Höyük: An Early Bronze Age Urban Center in Southeastern Anatolia, 1993", 16. *KST*-1: 107-120.

Algaze ve Mısır 1996 Algaze, G. ve A. Mısır, "Titriş Höyük, A Small EBA Urban Center in Southeastern Anatolia: The 1994 Season", 17. *KST*-1: 129-150.

Algaze vd. 1991 Algaze, G., R. Breuninger, C. Lightfoot ve M. Rosenberg, "The Tigris-Euphrates Archaeological Reconnaissance Project: A Preliminary Report of the 1989-1990 Seasons", *Anatolica* XVII: 175-240.

Algaze vd. 1994 Algaze, G., R. Breuninger ve J. Knudstad, "The Tigris-Euphrates Archaeological Reconnaissance Project: Final Report of the Birecik and Carchemish Dam Survey Areas", *Anatolica* XX: 1-96.

Algaze vd. 2000 Algaze, G., T. Matney, S. A. Rosen, D. Erdal, "Excavations at Titriş Höyük, Şanlıurfa Province: Preliminary Report for the 1998 Season", 21. KST-1: 145-156.

Algaze vd. 2001 Algaze, G., G. Dinckan, B. Hartenberger, T. Matney, J. Pournelle, L. Rainville, S. Rosen, E. Rupley, D. Schlee ve R. Vallet, "Research at Titriş Höyük in Southeastern Turkey: The 1999 Season", *Anatolica* 27: 23-106.

Alkım 1959 U. B. Alkım, "Yesemek Kazısı ve İslâhiye Bölgesi Araştırmaları", *Belleten* XXIII: 692-694.

Alkım 1960 U. B. Alkım, "1959 İslâhiye Bölgesi Araştırmaları, Yesemek Çalışmaları ve Tilmen Höyük Sondajı", *TAD* X-I: 7-9.

Alkım 1962a U. B. Alkım, "The Amanus Region in Turkey", *Archaeology* 22/ 4: 280-289.

Alkım 1962b U. B. Alkım, "Tilmen Höyük Çalışmaları (1958-1960)", *Belleten* XXVI/103: 447-466.

Alkım 1962c U. B. Alkım, "Yesemek Çalışmaları ve Tilmen Höyük Kazısı (1960)", *TAD* XI-1: 5-6.

Alkım 1962ç U. B. Alkım, "1961 Dönemi Tilmen Höyük ve Yesemek Kazıları", *TAD* XI-2: 5-7.

Alkım 1964a U. Bahadır Alkım, "Dördüncü Dönem Tilmen Höyük Kazısı (1962)", *TAD*-XII/1: 5-7.

Alkım 1964b U. Bahadır Alkım, "İslâhiye Bölgesi'nde Türk Tarih Kurumu Adına 1955-1962 Yılları Arasında Yapılan Tarihi ve Arkeolojik Araştırmalar", *Atatürk Konferansları*, Ankara: 164-178.

Alkım 1965 U. Bahadır Alkım, "İslâhiye Bölgesi Araştırmaları ve Tilmen Höyük Kazısı (1963)", *TAD* XIII-1: 5-9.

Alkım 1967a U. Bahadır Alkım, "İslâhiye Bölgesi Araştırmaları: Tilmen ve Gedikli Hüyük Kazısı (1964)", *TAD* XIV-1, 2: 69-78.

Alkım 1967b U. Bahadır Alkım, "İslâhiye Bölgesi Araştırmaları ve Gedikli (Karahüyük) Kazısı (1965)", *TAD* XIV-1, 2: 79-86.

Alkım 1968a U. Bahadır Alkım, "İslâhiye Bölgesi Araştırmaları ve Gedikli Hüyük Kazısı (1966)", *TAD* XV-2: 39-48.

Alkım 1968b U. Bahadır Alkım, "İslâhiye Bölgesi Araştırmaları Gedikli ve Kırışkal Hüyük Kazıları (1967)", *TAD* XVI-2: 5-13.

Alkım 1969a U. B. Alkım, "İslâhiye Bölgesi Çalışmaları (1968)", *TAD*-XVII/1: 39-42.

Alkım 1969b U. B. Alkım, "İslâhiye Bölgesi Çalışmalar. Gedikli ve Kırışkal Hüyük Kazıları", *Belleten* XXXII/127: 398-402.

Alkım 1970 U. B. Alkım, "İslâhiye Bölgesi Çalışmaları ve Tilmen Höyük Kazısı (1969)", *TAD*-XVIII/2: 29-32.

Alkım 1972 U. B. Alkım, "Tilmen ve Kırışkal Hüyük Kazıları (1970), *TAD*-XIX/2: 39-50.

Alkım 1974 U. B. Alkım, "Tilmen Höyük ve Samsun Bölgesi Çalışmaları (1971), *TAD*-XX/2: 5-16.

Alkım 1975 U. B. Alkım, "Tilmen Höyük Kazısı ve Samsun Bölgesi Çalışmaları (1972), *TAD*-XXI/2: 23-30.

Alkım vd. 1988 Alkım, U. B., H. Alkım ve Ö. Bilgi, *İkiztepe I. Birinci ve İkinci Dönem Kazıları / The First and Second Seasons Excavations (1974-1975)*, Ankara, TTK.

Alkım vd. 2003 Alkım, U. B., H. Alkım ve Ö. Bilgi, *İkiztepe II. Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Dönem Kazıları (1976-1980)*, Ankara, TTK.

Al-Maqdissi 1987 M. Al-Maqdissi, "Note sur la nécropole du Bronze Moyen II de Mtouné (Ledja)", *NCS* 2: 5-8.

Al-Maqdissi 1988 M. Al-Maqdissi, "Tell Saqqa au sud-est de Damas, prospection en 1982", *NCS* 3: 6.

Al-Maqdissi 1991 M. Al-Maqdissi, "Archaeology in Syria" (ed. H. Weiss), *AJA* 95/4: 683-740.

Al-Maqdissi 1993 M. Al-Maqdissi, "Chronique des activités archéologiques en Syrie (I)", *Syria* 70/3-4: 443-560.

Al-Maqdissi ve Morandi-Bonacassi 2005 M. Al-Maqdissi ve D. Morandi-Bonacassi, *The Metropolis of the Orontes. Art and Archaeology from the Ancient Kingdom of Qatna. Seven Years of Syrian-Italian Collaboration at Mishrifeh, Qatna*, Damascus.

Al-Maqdissi 2006a M. Al-Magdissi, "Notes d‟ Archéologie Levantine, II. La Nécropole de Ain Assan", *Subartu* XVII: 141-152.

Al-Maqdissi 2006b M. Al-Magdissi, "Note d‟ Archéologie Levantine, VII Materiel archeologique du Bronze moyen a Khan Sheikhoun", *Baghdader Mittellungen* 37: 481- 496.

Alp 1956 S. Alp, "Konya-Karahöyük Hafriyatı 1953 Kazısı", *TAD* 6/1: 35-37.

Alp 1961 S. Alp, "Haberler-Karahöyük Kazısı", *Belleten* 25/99: 523-524.

Alp 1965 S. Alp, "Güneybatı Anadolu'da Bulunan Erken Bronz Çağı'na Ait Mermer İdoller", *Belleten 29*/113-116: 4-14.

Alp 1994 S. Alp, *Konya Civarında Karahöyük Kazılarında Bulunan Silindir ve Damga Mühürleri*, Ankara, TTK.

Alparslan 2010 M. Alparslan, *Eski Anadolu'da Ticaret (M.Ö. II. Binyıl)*. İstanbul, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları.

Anan 1987 A. Anan, *Die Prahistorische Bestattungen Anatoliens*. *Ludwing-Maximiilians-Universitat 2*. Doktora Tezi, München, München.

Archi vd. 1971 A. Archi, P. E. Pecorella ve M. Salvini, *Gaziantep e la su regione. Uno studio storica e topografico delgi insediamenti preclassici*, Roma.

Archi 2010 A. Archi, "The Gods of Ebla", *Annual Report 2010*, Leiden and Turkey, The Netherlands Institute, 3-11.

Arık 1939 R. O. Arık, "Karaoğlan Höyüğü", *Belleten* 3/9, 27-60.

Atakuman 2005 Ç. Atakuman, "Ölüm ve Yaşam Arasında Arkeoloji: Neolitik'te Zaman, Mekan ve Kimlik", *Toplumsal Tarih* 137: 60-65.

Atalay 1984 İ. Atalay, "Güneydoğu Anadolu'nun Doğal Çevre Şartlarına Coğrafi Bir Bakış", *Ege Coğrafya Dergisi* 2: 8-30.

Atalay 2000 İ. Atalay, "Güneydoğu Anadolu Bölgesi", *Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği*, 391-445.

Ay 2001 E. Ay, "Yukarı Dicle Vadisi 1999 Yılı Yüzey Araştırmaları / Upper Tigris Valley Survey: 1999 Season", (ed. Tuna, N., J. Öztürk ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak ArkeolojiEk ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1999 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 1999*, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 695-728.

Ay 2002a E. Ay, "2000 Yılı Müslümantepe Kazısı", 23. *KST-2*: 415- 422.

Ay 2002b E. Ay, "2000 Yılı Müslümantepe (Şahintepe) Kazısı / 2000 Excavations at Müslümantepe (Şahintepe)", (ed. Tuna, N. ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2000 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of*

the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 2001, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 491-516.

Ay 2004 E. Ay, "2001 Yılı Müslümantepe Kazısı / 2001 Excavations at Müslümantepe", (ed. N. Tuna, J. Greenhalgh ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2001 Yılı Çalışmaları / Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 2001,* 375-386.

Ay vd. 2010 Ay, E., Z. A. Ay ve Ç. M. Tarhan, "Müslümantepe", *Aktüel Arkeoloji Dergisi* 17: 84-89.

Ay vd. 2013 Ay, E., A. Ay ve Ç. M. Tarhan, "Müslümantepe Kazıları 2005-2008 / Müslümantepe Excavations 2005-2008", *Ilısu Barajı ve Hes Projesi Arkeolojik Kazıları 2004-2008 Çalışmaları / The Ilısu Dam and Hes Project Excavations Season 2004-2008*. Diyarbakır, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 273-302.

Baccarin 2012 C. Baccarin, "Burial Practices in the Middle Euphrates Area during the Early Bronze Age: The Contribution of the Hypogeum of Tell Ahmar (North Syria)", (ed. Borrel-Tena, F. vd), *Broadening Horizons 3. Conference of Young Researchers Working in the Ancient Near East*, 137-149.

Balossi vd. 2007 Balossi, F., G. M. Di Nocera ve M. Frangipane, "The Contribution of a Small Site to the Study of Settlement Changes on the Turkish Middle Euphrates Between the Third and Second Millennium B.C: Preliminary Stratigraphic Data from Zeytinli Bahçe Höyük (Urfa)", (ed. Kuzucuoğlu, C. ve C. Marro), *Sociétés*

Humaines et Changement Climatique À la fin du Troisième Millénaire: une crise a-t-elle eu lieu en Haute-Mésopotamie?, Varia Anatolica XIX, Paris, De Boccard, 355-381.

Barjamovic 2008 G. Barjamovic, "The Geography of Trade. Assyrian Colonies in Anatolia 1975-1725 BC and the Study of Early Interregional Networks of Exchange", (ed. J. G. Dercksen), *Anatolia and the Jazira during the Old Assyrian Period,* İstanbul, Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten, 87-100.

Başaran 2006 S. Başaran, "Enez (Ainos) 2004 Yılı Kazı, Onarım ve Koruma Çalışmaları", 27. *KST-2*: 409-420.

Başgelen 2014 N. Başgelen, *İstanbul'da Marmaray-Metro Kurtarma Kazılarının Kent Arkeolojisine Katkıları. Die Rettungsgrabungen des Marmaray-Metro-Projektes und Siedlungsarchäologie in İstanbul*. İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Bayliss 1973 M. Bayliss, "The Cult of Dead Kin in Assyria and Babylonia", *Iraq* XXXV: 115-125.

Bieliński 1997 P. Bieliński, "Preliminary Report on the First Season of Syro-Polish Excavations on Tell Arbid", *PAM VIII*: 203-211.

Belli ve Kavaklı 2000 Belli, O. ve E. Kavaklı, "1998 Yılı Van - Yoncatepe Kalesi ve Nekropolü Kazısı", 21. *KST-1*: 435-448.

Belli ve Konyar 2003 Belli, O. ve E. Konyar, *Doğu Anadolu Bölgesi'nde Erken Demir Çağı Kale ve Nekropolleri / Early Iron Age Fortresses and Necropolises in East Anatolia* (ed. N. Başgelen). İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Belli ve Tozkoparan 2004 Belli, O. ve M. Tozkoparan, "2002 Yılı Van - Yoncatepe Kalesi ve Nekropolü Kazısı", 25. *KST-2*: 351-364.

Bernbeck vd. 1999 Bernbeck, R., S. Pollock ve C. Coursey, "The Halaf Settlement at Kazane Höyük: Preliminary Report on the 1996 and 1997 Seasons", *Anatolica* 25: 109-147.

Bilgen 2005 N. Bilgen, *Çavlum: Eskişehir/Alpu Ovası'nda Bir Orta Tunç Çağı Mezarlığı*. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Bilgi 1982 Ö. Bilgi, M.Ö. II. Binyılında Anadolu da Bulunmuş Olan Matara Biçimli Kaplar. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2862. Cilt.

Bilgiç ve Öğün 1974 Bilgiç, E. ve B. Öğün, "Adilcevaz Kef Kalesi Kazıları 1972", *TAD* XXI/I: 31-35.

Bittel 1940 K. Bittel, "Hettitische Bestattungsbrauche", *MDOG* 78: 12-28.

Bittel ve Naumann 1952 Bittel, K. ve R. Naumann, *Boğazköy –Hattusa, Ergebnisse der Ausgrabungen 1931-1939*, Teil I. (WVDOG 63). Kohlhammer.

Bittel vd. 1958 Bittel, K., W. Herre, H. Otten, M. Röhrs ve J. Shraeuble, *Die Hethitischen Grabfunde von Osmankayası.* (*WVDOG 71*). Berlin, Verlag Gebr. Mann.

Bittel vd. 1975 Bittel, K., J. Boesneck, B. Damm, M. G. Güterbock, H. Hauptmann, R. Naumann ve W. Schirmer, *Yazılıkaya. Das Hethitische Felsheiligtum*. Berlin, Gebr. Mann Verlag.

Blegen 1939 C. W. Blegen, "Excavations at Troy, 1938", *AJA* 43/2: 204-228.

Blegen vd. 1953 Blegen, C. W., J. L. Caskey ve M. Rawson, *Troy. The Sixth Settlement*. Vol. III, Part 1, Princeton, University Press.

Bonatz vd. 1998 Bonatz, D., H. Künhe ve A. Mahmoud, *Rivers and Steppes: Cultural Heritage and Environment of the Syrian Jezireh: Catalogue to the Museum of Deir ez-Zor*. Damascus: Ministry of Culture, Directorate-General Antiquities and Museums.

Bounni 2007 A. Bounni, "Campaign and Exhibition from the Euphrates in Syria", (ed. E. Peltenburg), *Euphrates River Valley Settlement. The Carchemish Sector in the Third Millennium B.C.*, 1-7.

Boutin 2010 A. T. Boutin, "The Burials", (ed. K. A. Yener), Tell Atchana, Ancient Alalakh, Volume I: The 2003-2004 Excavation Seasons, 111-121.

Bowler vd. 1970 Bowler J. M, R. Jones, H. Allen ve A. G. Thorne, "Pleistocene Human Remains from Australia: a Living Site and Human Cremation from Lake Mungo, Western New South Wales", *World Archaeology* 2/1: 39–60.

Boysal 1964 Y. Boysal, "Milli Eğitim Bakanlığı Müsgebi Kazısı 1963 Yılı Kısa Raporu", *TAD* 13/2: 81-85.

Boysal 1967a Y. Boysal, "Karya Bölgesi'nde Yeni Araştırmalar/New Excavations in Karia", *Anadolu / Anatolia* XI: 1-56.

Boysal 1967b Y. Boysal, "Müskebi Kazısı 1963 Kısa Raporu/Vorläufiger Bericht über die Grabungen 1963 in Müskebi", *Belleten* XXXI/121: 67-83.

Braidwood 1937 R. J. Braidwood, *Mounds in the Plain of Antioch An Archaeological Survey (OIP 48).* Chiago, University of Chiago Press.

Bretschneider ve Van Lerberghe 2008 Bretschneider, J. ve K. Van Lerberghe, "Tell Tweini, Ancient Gibala, between 2600 B.C.E. and 333 B.C.E", (ed. Bretschneider, J. ve K. Van Lerberghe), *In Search of Gibala: An Archaeological and Historical Study Based on Eight Seasons of Excavations at Tell Tweini (Syria) in the A and C Fields (1999-2007),* Spain, 11-68.

Bretschneider ve Van Lerberghe 2010 J. Bretschneider ve K. Van Lerberghe, "Tell Tweini À Travers Les Millénaires: L‟ Histoire Et L‟ Archéologie", (ed.Al-Maqdissi, M. vd.), *Tell Tweini Onze Campagnes De Fouilles Syro-Belges (1999-2010),* Damas, 15-76.

Bucak vd. 2004 Bucak, E., R. Dittmann, S. Huh, F. Jarecki, S. Kiltz, U. Röttger ve I. Vorontsov, "Şavi Höyük 2001 Kazılarının Kısa Raporu", (ed. N. Tuna, J. Greenhalgh ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2001 Yılı Çalışmaları / Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 2001,* 161-178.

Buccellati ve Kely-Buccellati Buccellati, G. ve M. Kelly-Buccellati, "Terqa Preliminary Reports, No.1, General Introduction and the Stratigraphic Record

1977 of the First Two Seasons", *Syro-Mesopotamian Studies* 1/3: 1-44.

Buccellati ve Kely-Buccellati 1978-1979 Buccellati, G. ve M. Kelly-Buccellati, "Terqa Preliminary Reports, No.6, The Third Season, Introduction and the Stratigraphic Record", *Syro-Mesopotamian Studies* 2: 115-164.

Buccellati ve Kely-Buccellati 2004 Buccellati, G. ve M. Kelly-Buccellati, "Tell Mozan ancient Urkesh: A self-guided tour to the site", *Wepcast Urkesh.org*, 1-17.

Buccellati ve Kely-Buccellati 2007 Buccellati, G. ve M. Kelly-Buccellati, "Urkesh and the Question of the Hurrian Homeland", *Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences, 175/2,* 141-151.

Buchanan 1966 B. Buchanan, Catalogue of Ancient Near Eastern Seals in the Ashmolean Museum 1. Oxford, Oxford University Press.

Bunnens 2007 G. Bunnens, "Site Hierarchy in the Tishrin Dam Area and Third Millennium Geopolitics in Northern Syria", (ed. E. Peltenburg), *Euphrates River Valley Settlement. The Carchemish Sector in the Third Millennium B.C.* 43-54.

Bunnens 2010 G. Bunnens, "Tell Ahmar in the Middle and Late Bronze Age", (ed. Matthiae, P. vd.), (ed. P. Matthiae vd.), *Proceedings of the 6th International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East May, 5th-10th 2008, "Sapienza" - Università di Roma*, Vol.2, Wiesbaden, 111-122.

Bunnens 2014 G. Bunnens, "Til-Barsib. B. Archäologisch", RLA 14: 1-2, 38-42.

Carter E. Carter, "Report on the East Cut for 27/7/89 to 7/8/1989", 1-75.

Chavalas 1996 M. Chavalas, "Terqa and the Kingdom of Khana", *The Biblical Archaeologist* 59/2: 90-103.

Curvers 1988 H. H. Curvers, "The Period VI Pottery, The Period VII Pottery", (ed. M. N. Van Loon), *Hammam et-Turkman I, Report on the University of Amsterdam's 1981-1984 Excavations in Syria II*, İstanbul, 351-455.

Curvers 1989 H. H. Curvers, "The Beginning of the Third Millennium Syria", (ed. Haex, D. M. C. H. H. Curvers, P. M. M. G. Akkermans), *To The Euphrates and Beyond: Archaeological Studies in Honour of Maurits N. Van Loon*, 173-194.

Curvers ve Schwartz 1997 Curvers, H. H. ve G. M. Schwartz, "Umm el-Marra, a Bronze Age Urban Center in the Jabbul Plain, Western Syria", *AJA* 101/2: 201-239.

Çambel vd. 1990 Çambel, H., R. J. Braidwood, M. Özdoğan ve W. Schirmer, "1988 Yılı Çayönü Kazıları", 11. *KST-1*: 59-79.

Çavuşoğlu vd. 2009 Çavuşoğlu, R., H. Biber ve F. Başar, "2004-2007 Yılları Van-Kalecik Kazıları", 30. *KST-1*: 269-290.

Çilingiroğlu 1986 A. Çilingiroğlu, "Van Dilkaya Höyüğü 1984 Kazıları", 7. *KST*: 151-162.

Çilingiroğlu 1987 A. Çilingiroğlu, "Van-Dilkaya Höyüğü Kazıları 1985", 8. *KST-1*: 81-94.

Çilingiroğlu 1988 A. Çilingiroğlu, "Van-Dilkaya Höyüğü Kazıları", 9. *KST-1*: 229-247.

Çilingiroğlu 1989 A. Çilingiroğlu, "Van-Dilkaya Höyüğü, 1987 Kazısı", 10. *KST-1*: 261-272.

Çilingiroğlu 1990 A. Çilingiroğlu, "Van-Dilkaya Höyüğü Kazıları, 1988", 11. *KST-1*: 247-254.

Çilingiroğlu 1991 A. Çilingiroğlu, "Van Dilkaya Höyüğü Kazıları, 1989", 12. *KST-1*: 271-276.

Çilingiroğlu 1993 A. Çilingiroğlu, "Van-Dilkaya Höyüğü Kazıları Kapanış", 14. *KST-1*: 469-491.

Çilingiroğlu ve Derin 1992 Çilingiroğlu, A., ve Z. Derin, "Van - Dilkaya Kazısı, 1990", 13. *KST-1*: 403-422.

Çilingiroğlu ve Kozbe 1994 Çilingiroğlu, A., ve Z. Derin, "Van - Dilkaya Kazısı, 1990", 15. *KST-1*: 445-456.

Deniz 1987 E. Deniz , " Kazılardan Elde Edilen Yanmış Kemikler Üzerine Arkeobiyolojik İncelemeler ", 2. *ArkSt:* 119-127.

Derin 1993 Z. Derin, Demir Çağ'da Doğu Anadolu'da Ölü Gömme Gelenekleri, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.

Derin 1994 Z. Derin, "The Urartian Cremation Jars in Van and Elazığ Museums", (ed. Çilingiroğlu, A. ve D. French), The Proceedings of Third Anatolian Iron Ages Colloqium held at Van, 6-12 August, Oxford, 49-62.

Derin ve Özkan 1999 Derin, Z. ve T. Özkan, "Ulucak Höyük Mezarlığı", *Kemalpaşa Kültür ve Çevre Sempozyumu, Bildiriler*: 113-130.

De Feyter 1988 T. De Feyter, "The Metal Finds", (ed. M. N. van Loon), Hammam et-Turkman I, Report on the University of Amsterdam's 1981-1984 Excavations in Syria II, İstanbul, 609-625.

De Vaux 2006 R. De Vaux, "Palestine in the Early Bronze Age", *CAH* I/2: 208-237.

Deveci ve Mergen 1999 Deveci, A. ve Y. Mergen, "Zeytin Bahçeli Höyük 1998: Ön Araştırma Raporu", (ed. Tuna, N. ve J. Öztürk), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1998 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 1998*, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 97-118.

Dever 1992 G. W. Dever, "The Chronology of Syria-Palastine in the Second Millennium B.C.E.: A Review of Current Issues", *BASOR* 288: 1-26.

Dinçol ve Dinçol 2011 Dinçol, A. ve B. Dinçol, "Zwei hethitische Hieroglyphensiegel ein Sieglabdruck aus Oylum Höyük", *Colloquium Anatolicum* 10: 87-94.

Dittmann vd. 2002 Dittmann, R., S. Huh, Th. Mitschang, E. Müler, U. Röttger, C. Schmidt ve D. Wicke, "Şavi Höyük İlk Kazı Mevsimi Raporu, 2000", (ed. Tuna, N. ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2000 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 2001*, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 211-269.

Dohmann-Pfälzner ve Pfälzner 2007 Dohmann-Pfälzner, H. ve P. Pfälzner, "Ausgrabungen und Forschungen 2006 im Königspalast von Qaṭ na: Vorbericht des syrisch-deutschen Kooperationsprojektes in Tall Mišrife/Qaṭ na", *MDOG* 139: 131-172.

Donbaz 2011 V. Donbaz, "A Lapis-Lazuli Cylinder Seal Found at Oylum Höyük", *Colloquium Anatolicum* 10: 95-101.

Donbaz 2014 V. Donbaz, "A Tiny Late "Old Baylonian" Tablet Found at Oylum Höyük", (ed. Engin, A., B. Helwing ve B. Uysal), *armizzi: Engin Özgen'e Armağan*. Ankara, Asitan Kitap, 109-113.

Dornemann 1977 R. H. Dornemann, "Tell Hadidi: A Millennium of Bronze Age City Occupation", (ed. D. N. Freedman), *Archaeological Reports from the Tabqa Dam Project: Euphrates Valley, Syria, AASOR* 44, 113-151.

Dornemann 1978 R. H. Dornemann, "Tell Hadidi: A Bronze Age City on the Euphrates", *Archaeology* 31/6: 20-26.

Dornemann 1979 R. H. Dornemann, "Tell Hadidi: An Important Center of Mittannian Period and Earlier", (ed. J. Cl. Margueron), Le Moyen Euphrate Zone de contacts et d'échanges, 217-235.

Dornemann 1980 R. H. Dornemann, "Tell Hadidi: An Important Center of the Mittannian Period and Earlier", (ed. J. C. Margueron), *Le Moyen Euphrate: Zone de contacts et d' echanges*, 217-234.

Dornemann 1985 R. H. Dornemann, "Salvage Excavations at Tell Hadidi in the Euphrates River Valley", *The Biblical Archaeologist* 48/1: 49-59.

Doumet-Serhal 2004 C. Doumet-Serhal, "Jars from the Second Millennium BC at Sidon: Child Burials and Deposited Goods in Graves", (ed. Doumet-Serhal, C.), *Decade: A Decade of Archaeology and History in Lebanon*, London, Lebanese British Friends of the National Museum, 132-145.

Dörner 1981 F. K. Dörner, Kommagene, Götterthrone und Königsgräber am Euphrat. Germany, Bergisch Gladbach, Gustav Lübbe Verlag.

Dörner ve Naumann 1939 F. K. Dörner ve R. Naumann, *Forschungen in Kommagene*. Istanbuler Forschungen 10, Berlin, Archäologische Institut des deutschen Reiches.

Dörtlük 1989 K. Dörtlük, "Elmalı Bayındır Tümülüsleri Kurtarma Kazısı", 10. *KST-1*: 171-174.

Du Mesnil du Buisson 1927a R. Du Mesnil du Buisson, *Les Ruines d'El Mishrife au nordest de □oms (Émèse): Première Campagne de Fouilles à Qatna*, 1924, I. Cilt, Paris, P. Geuthner.

Du Mesnil du Buisson 1927b R. Du Mesnil du Buisson, “Les ruines d’el-Mishrifé au Nord-Est de Homs (Émèse)”, *Syria* 8/1: 13-33.

Du Mesnil du Buisson 1928 R. Du Mesnil du Buisson, “L’ancienne Qaṭ na ou les ruines d’el-Mishrifé au N.-E. de Homs (Émèse). Deuxième campagne de fouilles (1927), (2e et 3e article)”, *Syria* 9: 6-24, 81-89.

Du Mesnil du Buisson 1932 R. Du Mesnil du Buisson, “Une campagne de fouilles à Khan Sheikhoun”, *Syria* 13/2: 171-188.

Du Mesnil du Buisson 1948 R. Du Mesnil du Buisson, *Baghouz: L'Ancienne Corsote. Le Tell Archaique et la Necropole de l'Age du Bronze, Leiden,* E. J. Brill.

Duru 2003 R. Duru, *Unutulmuş Bir Başkent/A Forgotten Capital City*: *Tilmen*. İstanbul, TÜRSAB Kültür Yayınları.

Duru 2004 R. Duru, “Tilmen Höyük Kazı, Onarım ve Çevre Düzenleme Projesi. 2002 Yılı Çalışma Raporu”, 25. *KST-1*: 289-296.

Duru 2006 R. Duru, *Gedikli Karahöyük I. Prof. Dr. U. Bahadır Alkım’ın Yönetiminde 1964-1967 Yıllarında Yapılan Kazıların Sonuçları*. *The Results of the Excavations Directed By Prof. Dr. U. Bahadır Alkım in the Years 1964-1967*, Ankara, TTK.

Duru 2010 R. Duru, *Gedikli Karahöyük II. Prof. Dr. U. Bahadır Alkım’ın Yönetiminde 1964-1967 Yıllarında Yapılan Kazıların Sonuçları*, *The Results of the Excavations Directed By Prof. Dr. U. Bahadır Alkım in the Years 1964-1967*, Ankara, TTK.

Duru 2013 R. Duru, *Tilmen Höyük Kazıları I / Excavations at Tilmen Höyük I*. Ankara, TTK.

Einwag 1993 B. Einwag, "Die Keramik aus dem Gruftbereich des jungen Paiastes in Tall Bi'a", *MDOG* 125: 33-50.

Einwag 1998 B. Einwag, *Die Keramik aus dem Bereich des Palastes A in Tall Bi'a/Tuttul und das Problem der frühen Mittleren Bronzezeit*, München, Wien, Profil Verlag.

Emiroğlu ve Aydın 2003 Emiroğlu, K. ve S. Aydın, *Antropoloji Sözlüğü* (ed. K. Emiroğlu). Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.

Emre 1978 K. Emre, *Yanarlar: Afyon Yöresinde Bir Hitit Mezarlığı / A Hittite Cemetery Near Afyon*. Ankara, TTK.

Emre 1991 K. Emre, "Cemeteries of Second Millennium B.C. in Central Anatolia", *Essays on Ancient Anatolian and Syrian Studies in the 2nd and 1st Millennium B.C.*, 1-15.

Engin 2014 A. Engin, "Oylum Höyük İçin Bir Lokalizasyon Önerisi: Ulisum / Ullis / İllis", (ed. Engin, A., B. Helwing ve B. Uysal), *armizzi: Engin Özgen'e Armağan*. Ankara, Asitan Kitap, 129-149.

Engin ve Helwing 2012 Engin, A. ve B. Helwing, "The EBA-MBA Transition in the Kilis Plain", (ed. N. Laneri, P. Pfaelzner ve S. Valentini), Looking North: The Socio-economic Dynamics of the Northern Mesopotamian and Anatolian Regions during the Late Third and Early Second Millennium B.C., Studien zur Urbanisierung Nordmesopotamiens (SUN), Serie D, Vol. 1, 93-104.

Engin vd. 2015 Engin, A., E. Özgen, O. Zengin-Koşan, F. Ay-Şafak ve A. Bozkurt, "Oylum Höyük, 2013", 36. *KST-1*: 235-254.

Ensert 1995 H. K. Ensert, *Erken Tunç Çağı Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi Ölü Gömme Gelenekleri Işığında Oylum Höyük Mezarları*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Erdem-Dağ 2004 Ö. Erdem-Dağ, *Orta Tunç Çağı Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Ölü Gömme Gelenekleri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Erim-Özdoğan 2007 A. E. Özdoğan, "Çayönü", (ed. Özdoğan, M. ve N. Başgelen), *Türkiyede Neolitik Dönem: Yeni Kazılar, Yeni Bulgular*. İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 57-97.

Erkanal 1987 A. Erkanal, "Panaztepe Kazısının 1985 Yılı Sonuçları", 8. *KST-1*: 253-261.

Erkanal 1988 A. Erkanal, "Panaztepe Kazıları 1986 Yılı Sonuçları", 9. *KST-1*: 345-350.

Erkanal 1994 A. Erkanal, "1992 Panaztepe Kazısı Sonuçları", 15. *KST-1*: 461-466.

Erkanal 2010 A. Erkanal, "Panaztepe 2008 Yılı Çalışmaları", 31. *KST-2*: 101-116.

Erkanal 1984 H. Erkanal, “1982 Girnavaz Kazıları”, 5. *KST*: 131-135.

Erkanal 1985 H. Erkanal, “1983 Girnavaz Kazıları”, 6. *KST*: 121-135.

Erkanal 1986 H. Erkanal, “1984 Girnavaz Kazıları”, 7. *KST*: 201-210.

Erkanal 1988 H. Erkanal, “1986 Girnavaz Kazıları”, 9. *KST-1*: 361-369.

Erkanal 1989 H. Erkanal, “1987 Girnavaz Kazıları”, 10. *KST-1*: 273-286.

Erkanal 1990 H. Erkanal, “1988 Girnavaz Kazıları”, 11. *KST-1*: 261-273.

Erkanal 1991 H. Erkanal, “1989 Girnavaz Kazıları”, 12. *KST-1*: 277-292.

Erkanal 1998 H. Erkanal, “Girnavaz”, *34. Uluslararası Assiriyoloji Kongresi (6-10.7.1987, İstanbul)*, Ankara, TTK, 171-178.

Erkanal ve Özkan 1998 Erkanal, H. ve T. Özkan” 1996 Bakla Tepe Kazıları”, 19. *KST-1*: 399-425.

Ezer 2013 S. Ezer, “Middle Bronze Age Pottery Kilns at Şaraga Höyük”, *Belleten* LXXVII: 1-13.

Falsone ve Sconzo 2012 G. Falsone ve P. Sconzo, "Tell Shiyukh Tahtani, Syria Report of the 2006-09 Seasons", Proceedings of the 7th International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East 12 April – 16 April 2010, The British Museum and UCL, London, Volume 3--Fieldwork & Recent Research Posters (Ed. Roger Matthews and John Curtis with the collaboration of Michael Seymour, Alexandra Fletcher, Alison Gascoigne, Claudia Glatz, St John Simpson, Helen Taylor, Jonathan Tubb and Rupert Chapman), Wiesbaden, Harrassowitz Verlag, 167-190.

Felli 2012 C. Felli, "Funerary Practices from the End of the Early to the Middle Bronze Age in Northwestern Syria: the Middle Euphrates Valley", (Re-) Constructing Funerary Rituals in the Ancient Near East, Proceedings of the First International Symposium of the Tübingen Post-Graduate School "Symbols of the Dead" in May 2009, 79-110.

Finkbeiner 1999-2000 U. Finkbeiner, "Emar and Balis 1996-1998", *Berytus* 44: 5-34.

Forlanini 1985 M. Forlanini, "Remarques Géographiques sur les Textes Cappadociens", *Hethitica* 6: 45-66.

Forrer 1940 E. Forrer, "Eine unbekannte griechische Kolonie des sechsten Jahrhunderts v. Chr. in Phönikien", *Bericht über den 6. internationalen Kongress für Archäologie*, Berlin, 21-26 August 1939, 360-365, Pls. 32-33.

Frangipane vd. 2011 Frangipane, M., G. M. Di Nocera ve G. Siracusano, "Zeytinlibahçe (Urfa) Höyük'teki Araştırmalar: 2002 Kazı Sezonu / The Investigations at Zeytinlibahçe Höyük (Urfa): The

2002 Campaign", (ed. Tuna, N. ve O. Doonan), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2002 Yılı Çalışmaları. Cilt 1. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 2002*, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 1-34.

Fuensanta ve Mısır 1997 Fuesanta, J. G. ve A. Mısır, "Excavaciones en Tilbes Höyük (Urfa, Turquia), 1996", *Orient-Express* 2: 42-45.

Fuensanta ve Mısır 1998 Fuesanta, J. G. ve A. Mısır, "Excavations at Tilbeş Höyük: The 1996 Season", 19. *KST-1:* 227-244.

Fuensanta vd. 1999 Fuesanta, J. G., M. S. Rothman **ve** E. Bucak, "1997 Salvage Excavations at Tilbeş Höyük: 1997 Tilbeş Höyük Kurtarma Kazısı", 20. *KST-1*: 207-218.

Fuensanta vd. 2000 Fuesanta, J. G., M. S. Rothman ve E. Bucak, "Salvage Excavations at Tilbes Höyük (Birecik, Urfa), 1998", 21. *KST-1*: 157-166.

Fuensanta vd. 2002 Fuesanta, J. G., M. S. Rothman, P. Charvat ve E. Bucak, "Tilbeş Höyük Salvage Project Excavation", 23. *KST-1*: 131-144.

Fugmann 1958 E. Fugmann, *Hama. Fouilles Et Recherches 1931-1938: L'Architecture Des Périodes Pré-hellénistiques*, Vol.II.1, Copenhagen, National-museets skrifter. Større Beretninger 4.

Garfinkel 2001 Y. Garfinkel, "Warrior Burial Customs in the Levant during the Early Second Millennium b.c.", (ed. S. R. Wolff), *Studies in the Archaeology of Israel and Neighboring Lands: in Memory of*

Douglas L. Esse, Chiago, Oriental Institute of the University of Chicago (SAOC 59), 143-161.

Garstang 1953 J. Garstang, *Prehistoric Mersin Yümük Tepe in Southern Turkey*. Oxford, Oxford University Press.

Goldman 1956 H. Goldman, *Excavations at Gözlü kule, Tarsus, Vol. II. From the Neolithic through the Bronze Age*, Princeton, University Press.

Goel 1974 T. Goel, "Samosata Archaeological Excavations, Turkey, 1967", *National Geographic Society Research Reports, 1969 Projects*: 83-109.

Günbattı 2004 C. Günbattı, "Anadolu'nun Politik Manzarası", *Arkeo Atlas* 3: 18-19.

Haas 1994 V. Haas, *Geschichte der hethitischen Religion. Handbuch der Orientalistik*, Leiden, Erste Abteilung.

Hallo ve Simpson 1971 Hallo, W. W. ve W. K. Simpson, "The Middle Bronze Age ca. 2100-1600)", *The Ancient Near East History*, New York, Harcourt Brace Jovanovich, 71-103.

Hameeuw ve Jans 2008 H. Hameeuw ve G. Jans, "Burial Customs at Tell Tweini - Field A", *Aula Orientalis Supplementa* 24: 75-86.

Hameeuw vd. 2008 Hameeuw, H., K. Vansteenhuyse, G. Jans ve J. Bretschnedier, K. Van Lerbberghe, "Living with the dead. Tell Tweini: Middle Bronze Age Tombs in an Urban Context", *Proceedings of the 5th*

International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East, Vol. II, 144-151.

Harmankaya ve Erdoğu 2002 Harmankaya, S. ve B. Erdoğu (ed.), *Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri, İlk Tunç Çağı, Klasör 4a ve 4b*, İstanbul, Ege Yayınları.

Hawkins 1976-1980 J. D. Hawkins, "Karkamiš," *Reallexikon der Assyriologie* 5: 426-446.

Heinz 1992 M. Heinz, *Tell Atchana Die Schichten VII-XVII*, Neukirchen-Vluyn, Butzon und Bercker.

Hempelmann 2005 R. Hempelmann, *Ausgrabungen in Halawa 3, Die bronzezeitliche Keramik von Tell Halawa A*, Germany, Saarbrücker Druckerei und Verlag.

Hogarth 1914 D. G. Hogarth, *Carchemish I: Report On The Excavations at Djerabis On Behalf Of The British Museum: Introductory*. London, Oxford University Press.

Honça ve Algaze 1998 Honça, M. D. ve G. Algaze, "Preliminary Report on the Human Skeletal Remains at Titriş Höyük: 1991-1996 Seasons", *Anatolica* XXIV: 101-141.

Hrouda 1971 B. Hrouda, *Hanbuch der Archaologie, Vorderasien I: Mesopotamien, Babylonien, Iran und Anatolien*. München, Beck.

Ingholt 1940 H. Ingholt, *Rapport préliminaire sur sept campagnes de fouilles à Hama en Syrie 1933-1938*, Copenhague, Munksgaard.

İzmirligil 1983 Ü. İzmirligil, "Samsat (Samosata) Su Yolu Araştırması. 1981", 4. *KST*: 345-356.

İzmirligil 1987 Ü. İzmirligil, "Samosata (Samsat) Su Yolu Araştırması, 1978-1979 / The Samosata (Samsat) Aqueduct Investigations, 1978-1979", *Aşağı Fırat Projesi 1978-1979 Çalışmaları*. *Ankara*, ODTÜ Aşağı Fırat Projesi Yayınları / METU Lower Project Publications, Series I, No.3, 281-284 / 285-289.

Jacopi 1936 G. Jakopi, *Dalla Paflagonia Alla Cammagene*. Relazione sula prima campagna esplorative / *Paflagonya'dan Kommagene'ye. İlk araştırma kampanyasına dair rapor*, Roma, R. Istituro di Archeologia e Storia d'arte.

Jamieson 1998 A. Jamieson, "Ceramic Vessels from the Middle Bronze Age Jar Burial F167 at Tell Ahmar", *Abr-Nahrain* 35: 106-119.

Jean-Marie 1997 M. Jean-Marie, "À Propos de Certaines Offrandes Funéraires à Mari", *Mari. Annales de Recherches Interdisciplinaries*, 693-705.

Jean-Marie 1999 M. Jean-Marie (eds), "Les tombes du Bronze Moyen", *Mari V. Tombes et Necropoles de Mari*, Beyrout, Institut Francais D' Archeologie Du Proche-Orient.

Joukowsky 1986 M. S. Joukowsky, *Prehistoric Aphrodisias I-II*, Publications D'Histoire De L'Art et D'Archéologie De L'Université Catholique De Louvain XXXIX, Louvain-Belgium.

Karaosmanoğlu vd. 2011 Karaosmanoğlu, M., H. Korucu ve M. A. Yılmaz, "Altıntepe Urartu Kalesi 2009 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları", 32. *KST-1*: 164-177.

Kaschau 1999 G. Kaschau, *Lidar Höyük. Die Keramik der Mittleren Bronzezeit*, Germany, Philipp von Zabern.

Kepinski 2005 C. Kepinski, "Tilbeshar-A Bronze Age City in the Sajur Valley (Southeast Anatolia), *Anatolica* XXXI: 145-159.

Kepinski 2007 C. Kepinski, "Continuity and Break at the end of the Third Millennium B.C: The Data from Tilbeşar, Sajur Valley (South-Eastern Turkey), (ed. Kuzucuoğlu, C. ve C. Marro), *Sociétés Humaines et Changement Climatique À la fin du Troisième Millénaire: une crise a-t-elle eu lieu en Haute-Mésopotamie?, Varia Anatolica* XIX, Paris, De Boccard, 329-340.

Kepinski-Lecomte 2002 Kepinski-Lecomte, G., "Researches at Tilbeshar 2000", *23.* KST-2: 23-28.

Kepinski-Lecomte ve Ergeç 1997 Kepinski-Lecomte, G. ve R. Ergeç, "Researches at Tilbeshar 1995", 18. *KST*-1: 163-171.

Kepinski-Lecomte ve Ergeç 2000 Kepinski-Lecomte, G. ve R. Ergeç, "The 1998 Research at Tilbeshar", 21. *KST*-1: 209-216.

Kepinski-Lecomte ve Ergeç 2001 Kepinski-Lecomte, G. ve R. Ergeç, "Researches at Tilbeshar 1999", 22. *KST*-1: 133-136.

Kepinski ve Bulgan 2007 Kepinski, G. ve F. Bulgan, "Researches at Tilbeshar in 2005 City from the Early and Middle Bronze Ages", 28. *KST*-2: 733-742.

Kepinski ve Önal 2008 Kepinski, C. ve M. Önal, "Tilbeshar 2006: New Evidence From Early and Middle Bronze", 29. *KST*-1: 193-206.

Kessler 1978/1979 K. Kessler, "Nawala und Nabula", *Archiv für Orientforschung* XXVI, 1978/1979: 99-103.

Klengel 1992 H. Klengel, *Syria 3000 to 300*. Berlin, Akademie Verlag.

Koliński 2010 R. Koliński, "Raport on The Activities of The Polish-Syrian Mission to Tell Arbid, Hasake Governorate Spring Season of 2008", *Chronique Archéologique en Syrie* IV, 111-119.

Koliński 2011 R. Koliński, "Raport on the Activities of the Polish-Syrian Mission to Tell Arbid, Governorate of Hasake, Spring Season of 2009", *Chronique Archéologique en Syrie* V, 85-96.

Korfmann 1985a M. Korfmann, "Beşik-Tepe 1984", *AS* XXXV: 182-183.

Korfmann 1985b M. Korfmann, "Beşik-Yassıtepe, Beşik-Sivritepe 1983 Ön Raporu", VI. *KST*: 107-120.

Korfmann 1986 M. Korfmann, "Beşik-Yassıtepe, Beşik-Sivritepe ve Beşik Mezarlığı 1984 Ön Raporu", 7. *KST-1*: 229-238.

Korfmann 1987 M. Korfmann, "Beşik-Yassıtepe ve Beşik-Mezarlığı 1985 Ön Raporu", 8. *KST-1*: 263-271.

Korfmann 1993 M. Korfmann, "1991 Yılı Troia Çalışmaları", 14. *KST-1*: 381-406.

Korfmann 1995 M. Korfmann, "1993 Yılı Troia Çalışmaları", 16. *KST-1*: 239-262.

Koşay 1968 H. Z. Koşay, "Kuşsaray (Çorum) Sondajı", *TAD* 15/1: 89-97.

Koşay ve Akok 1973 *Koşay, H. Z. ve M. Akok, TTK Tarafından Yapılan Alacahöyük Kazısı, 1963-67 Çalışmaları ve Keşiflere Ait İlk Rapor*. Ankara, TTK.

Kozbe 2013 G. Kozbe, "Diyarbakır / Kavuşan Höyük 2005-2008 Kazıları / Excavations at Diyarbakır / Kavuşan Höyük, 2005-2008", *Ilısu Barajı ve Hes Projesi Arkeolojik Kazıları 2004-2008 Çalışmaları / The Ilısu Dam and Hes Project Excavations Season 2004-2008*. Diyarbakır, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 331-376.

Kull 1988 B. Kull, *Demircihöyük V. Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978. Die Mittelbronzezeitliche Siedlung*. Mainz am Rhein, Verlag Philipp von Zabern.

Kuhrt 2013 A. Kuhrt, *Eski Çağ'da Yakındoğu: Yaklaşık MÖ 3000-330*, I. Cilt (çev. D. Şendil). İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları.

Lamb 1937 W. Lamb, "Excavations at Kusura near Afyon Karahisar", *Archaeologia* LXXXVI: 1-64.

Lamb 1938 W. Lamb, "Excavations at Kusura near Afyon Karahisar", *Archaeologia* LXXXVII: 217-273.

Laneri 1999 N. Laneri, "Intramural Tombs-A Funerary Tradition of the Middle Euphrates Valley During the IIIrd Millennium BC.", *Anatolica* XXV: 221-241.

Laneri 2007 N. Laneri, "Burial Practices at Titriş Höyük", *JNES* 66/4: 241-266.

Laneri 2014 N. Laneri, "Hirbemerdon Tepe 2003-2012: Seramik Kronolojisi", 35. *KST-3*: 195-202.

Laneri ve Schwartz 2011 Laneri, N. ve M. Schwartz, "Southeastern ve Eastern Anatolia in the Middle Bronze Age", (ed. Steadman S. R. ve G. McMahon), *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia (10.000-323 BCE)*, 337-360.

Landsberger ve Balkan 1950 Landsberger, B. ve K. Balkan, "Asur Kralı İrišum'un Kültepe'de 1948'de Bulunan Kitabesi", *Belleten* XIV/54: 219-268.

Larsen 1976 M. T. Larsen, *The Old Assyrian City-State and Its Colonies*. (*Mesopotamia 4*). Copenhagen, Akademisk Forlag.

Lucius ve Sornig 1969 Lucius, E. ve K. Sornig, "Zum Lokalisterungsproblem von Wassuganni und anderen mitannisch-hurrischen Siedlungszentren", Avusturya Kültür Yayınları II.

Mallowan 1936 M. E. L. Mallowan, "The Excavations at Tall Chagar Bazar, and an Archaeological Survey of the Habur Region, 1934-5", *Iraq* 3/1: 1-59.

Mallowan 1937 M. E. L. Mallowan, "The Excavations at Tall Chagar Bazar and an Archaeological Survey of the Habur Region. Second Campaign, 1936", *Iraq* 4/2: 91-177.

Mallowan 1947 M. E. L. Mallowan, "Excavations at Brak and Chagar Bazar", *Iraq* 9: 1-259.

Marchetti 2000 N. Marchetti, "Clay Figurines of the Middle Bronze Age from Northern Inner Syria: Chronology, Symbolic Meaning and Historical Relations", (ed. P. Matthiae vd.), *Proceedings of the 1st International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East May, 18th-23th 1998*, Rome, Vol.I, 839-867.

Marchetti 2005 N. Marchetti, "The 2003 Joint Turkish-Italian Excavations at Tilmen Höyük", 26. *KST-2*: 129-136.

Marchetti 2007 N. Marchetti, "The 2005 Joint Turkish-Italian Excavations at Tilmen Höyük", 28. *KST-2*: 355-364.

Marchetti 2008a N. Marchetti, **"**A Preliminary Report on the 2003 and 2004 Excavations at Tilmen Höyük", (ed. Kühne vd.), Proceedings of

the 4th International Congress of the Archaeology of the Ancient Near East, Vol. 2, Germany, Harrassowitz Verlag, 353-360.

Marchetti 2008b N. Marchetti, "The 2006 Joint Turkish-Italian Excavations at Tilmen Höyük", 28. *KST-2*: 389-402.

Marchetti 2009 N. Marchetti, "The 2007 Joint Turkish-Italian Excavations at Tilmen Höyük", 30. *KST-3*: 387-398.

Marchetti 2013 N. Marchetti, "The 2011 Joint Turco-Italian Excavations at Karkemish", 34. *KST-1*: 349-364.

Marchetti 2014 N. Marchetti, "The 2012 Joint Turco-Italian Excavations at Karkemish", 35. *KST-3*: 233-248.

Margueron 1984 J. C. Margueron, "Un tombe monumentale à Mari". *Mari Annales de Recherches Interdisciplinaires* 3: 197-215.

Marro 2007 C. Marro, "Continuity and Change in the Birecik Valley at the End of the Third Millennium B.C: The Archaeological Evidence from Horum Höyük", (ed. Kuzucuoğlu, C. ve C. Marro), *Sociétés Humaines et Changement Climatique À la fin du Troisième Millénaire: une crise a-t-elle eu lieu en Haute-Mésopotamie?, Varia Anatolica* XIX, Paris, De Boccard, 383-401.

Marro vd. 1998 Marro, C., A. Tibet ve R. Ergeç, "Horum Höyük 1996 Çalışmaları", 19. *KST-1*: 251-275.

Matthiae 1979 P. Matthiae, "Scavi a Tell Mardikh. Ebla 1978: rapporto sommario", *Studi Eblaiti* 1/9-12: 129-184.

Matthiae 1980 P. Matthiae, "Two Princely Tombs at Tell Mardikh-Ebla", *Archaeology* 33/2: 9-17.

Matthiae 1981a P. Matthiae, *Ebla. An Empire Rediscovered* (çev. C. Holme). New York, Doubleday.

Matthiae 1981b P. Matthiae, "Osservazioni sui gioielli dele tombe principesche di Mardikh IIIB", *Studi Eblaiti* 4: 205-225.

Matthiae 1984 P. Matthiae, "New Discoveries at Ebla: The Excavations of the Western Palace and the Royal Necropolis of Amorite Period", *The Biblical Archaeologist* 47/1: 19-32.

Matthiae 2010 P. Matthiae, "Ebla", (eds. Aruz, J., K. Benzel, M. Evans), Beyond Babylon. Art, Trade, and Diplomacy in the Second Millennium B.C., 34-41.

Matney vd. 1997 Matney, T., G. Algaze ve H. Pittman, "Excavations at Titriş Höyük in Southeastern Turkey: A Preliminary Report of the 1996 Season", *Anatolica* 23: 61-84.

Matney vd. 2013 Matney, T., K. Köroğlu, J. Macginnis ve D. Wicke, "Ziyaret Tepe / Tušhan'da Arkeolojik Araştırmalara Bir Bakış / Overview of Archaeological Investigations at Ziyaret Tepe / Tušhan", *Ilısu Barajı ve Hes Projesi Arkeolojik Kazıları 2004-2008 Çalışmaları / The Ilısu Dam and Hes Project Excavations Season 2004-2008*. Diyarbakır, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 303-330.

Mazzoni 1998 S. Mazzoni, "The Syro-Anatolian Common Glyptic Styles: Some Remarks", *34. Uluslararası Assiriyoloji Kongresi (6-10.7.1987, İstanbul)*, Ankara, TTK, 513-522, pl. 151-158.

Mayer 1990 W. Mayer, "Der antike Name von Tall Munbaqa, die Schreiber und die chronologische Einordnung der Tafelfunde: Die Tontafelfunde von Tall Munbaqa 1988", *MDOG* 122: 45-66.

Mayer-Opificius 2006 R. Mayer-Opificius, "War and Warfare on Cylinder Seals in the Ancient Near East", (ed. P. Taylor), *The Iconography of Cylinder Seals*, London, The Warburg Institute-Nino Aragno Editore.

McClellan 1989 T. McClellan, "The Chronology and Ceramic Assemblages of Alalakh", (ed. Leonard, A. J. R. ve B. B. Williams), *Essays in Ancient Civilization Presented to Helene J. Kantor*, 181-212.

McMahon vd. 2001 McMahon, A., Ö. Tunca ve A. M. Bagdo, "New Excavations at Chagar Bazar, 1999-2000", *Iraq* 63: 201-222.

McMahon vd. 2005 McMahon, A., C. Colantoni ve M. J. Semple, "British Excavations at Chagar Bazar, 2001-2", Iraq 67/2: 1-16.

Meijer 1995 D. J. W. Meijer, "Tell Hammam et-Turkman (Syria), Season of 1995", *Orient-Express* 3: 75-76.

Meijer 1996 D. J. W. Meijer, "Tell Hammam al-Turkman: Preliminary Report on the Seventh Campaign, May-July 1995", *Anatolica* XXII: 180-193.

Meijer 1997 D. J. W. Meijer, Hammam al-Turkman, "Archaeology in Syria" (ed. H. Weiss), *AJA* 101/1: 121-122.

Mellaart 1957 J. Mellart, "Anatolian Chronology in the Early and Middle Bronze Age", *AS* 57: 55-58.

Mellink 1956 M. J. Mellink, *A Hittite Cemetery at Gordion*, Philadelphia, The University Museum.

Mellink 1969 M. J. Mellink, "Excavation at Karataş-Semayük in Lycia, 1968", *AJA* 73: 319-331.

Mellink 1985 M. J. Mellink, "Archaeology in Anatolia", *AJA* 89/4: 547-567.

Mellink 1986 M. J. Mellink, "The Remains of Second Millennium B. C. Habitation at Karataş-Semayük", 7. *KST*: 287-291.

Mellink 1992 M. J., Mellink, "Anatolian Chronology", (ed. R. W. Ehrich), *Chronologies in Old World Archaeology*. Chiago, University of Chiago Press, 207-220.

Miglus ve Strommenger 2002 Miglus, P. A. ve E. Strommenger, *Tall Bi'a /Ttuttul –VIII*: *Stadtbefestıgungen, Häuser und Tempel*, Saarbrücken, Saarbrücker Druckereı und Verlag.

Montet 1928 P. Montet, *Byblos et l'Egypte. Quatre Campagnes des Fouilles a Gebeil 1921-1922-1923-1924*. Texte, Paris, Bibliothèque Archéologique et Historique 11.

Montet 1929 P. Montet, *Byblos et l'Egypte. Quatre Campagnes des Fouilles a Gebeil 1921-1922-1923-1924*. Atlas, Paris, Bibliothèque Archéologique et Historique 11.

Moorey 1980 P. R. S. Moorey, *Cemeteries of the First Millennium BC at Deve Höyük, near Charchemish, Salvaged by T. E. L. Lawrence and C. E. L. Woolley in 1913* (BAR International Series 87). Oxford, British Archaeological Reports.

Morandi-Bonacassi 2011 Morandi-Bonacassi, D. "The Middle Bronze Age Necropolis at Mishrifeh", (ed. P. Pfälzner), *Interdisziplinäre Studien zur Königsgruft von Qatna: Qatna-Studien 1*, 11-37.

Mylonas 1966 G. E. Mylonas, *Mycenae and Mycenaean Age*. Princeton, University Press.

Nasrallah 1950 J. Nasrallah, "Tumulus de l'âge du bronze dans le Hauran", *Syria* 27/3-4: 314-344.

Nasrallah 1963 J. Nasrallah, "Monuments mégalithiques de Syrie méridionale (A. Hijané; B. Environs de Hijané: al-Moughaier, al-Qasreïn, ad -Doulab, Tell al-Huwaieje et Touloul ar-Rouc yan", *AAS* 13: 13-72.

Nigro 2002 L. Nigro, "The Middle Bronze Age Pottery Horizon of Northern Inner Syria on the Basis of the Stratigrafied Assembleges of Tell Mardikh and Hama", *Céramique de L'age du Bronze En Syrie I, La Syria du Sud et la Vallée de L'Oronte (ouvrage édité par Michel AL-Maqdissi, Valérie Matoian et Christophe Nicholle), Chapitre VI*, 97-128.

Nigro 2009 L. Nigro, "The Eighteen Century BC Princes of Byblos and Ebla and the Chronology of the Middle Bronze Age", Interconnections in the Eastern Mediterranean. Lebanon in the Bronze and Iron Ages (ed. C. Doumet-Serhal), Proceedings of the International Symposium Beirut 2008 (*BAAL Hors-Serie VI)*, 159-175.

Novák 2004 M. Novák, "The Chronology of the Royal Palace of Qatna", *Ägypten und Levante* 14: 299-317.

Oates 2004 J. Oates, *Babil* (çev. F. Çizmeli). Ankara, Arkadaş Yayınevi.

Olmstead 1918 A. T. Olmstead, "The Calculated Frigtfulness of Ashur Nasir Apal", *Journal of the American Oriental Society* 38: 209-263.

Orthmann 1965 W. Orthmann, "Ausgrabungen in Ilıca 1963-1964", *TAD* 13/1: 107-113.

Orthmann 1967 W. Orthmann, *Das Graberfeld bei Ilıca*, Wiesbaden, Franz Steiner Verlag Gmbh.

Orthmann 1976 W. Orthmann, "Mumbaqat 1974: Vorläufiger Bericht über die von der Deutschen Orient-Gesellschaft mit Mitteln der Stiftung Volkswagenwerk unternommenen Ausgrabungen", *MDOG* 108: 25-44.

Orthmann 1980 W. Orthmann, "Burial Customs of the 3rd Millennium B.C. in the Euphrates Valley", (ed. J. C. Margueron), *Le Moyen Euphrate*, 97-105.

Orthmann 1981 W. Orthmann, *Halawa 1977 bis 1979*: *Vorläufiger Bericht über die 1. bis 3. Grabungskampagne*, Bonn, Habelt.

Orthmann 1989 W. Orthmann, *Halawa 1980 bis 1986: Vorläufiger Bericht über die 4.-9. Grabungskampagne*, Bonn, Habelt.

Otto 1998 A. Otto, "A Middle Bronze Age Cylinder Seal fromthe Jar Burial F167 at Tell Ahmar", *Abr-Nahrain* 35: 120-134.

Öğün 1973 B. Öğün, "Die Urartäischen Gräber in Der Gegand Von Adilcevaz Und Patnos", *The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology* I: 61-67.

Öğün 1984 B. Öğün, "Habibuşağı Kazısı 1982", 5. *KST*: 237-238.

Ökse 1999 A. T. Ökse, "Salat Tepe 1998 Araştırması", (ed. Tuna, N. ve J. Öztürk), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1998 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 1998*, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 333-351.

Ökse 2001 A. T. Ökse, "Gre Virike 1999 Kazısı", (ed. Tuna, N., J. Öztürk ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1999 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 1999*, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 263-309.

Ökse 2009 A. T. Ökse, "Salat Tepe Kazıları 2008", *Haberler* 27: 24-25.

Ökse 2012a A. T. Ökse, "llısu Barajı Etki Alanında Kalan Salat Tepe Kazıları Işığında Yukarı Dicle Havzası'nın Orta Tunç Çağı", *Colloquium Anatolicum* XI: 1-24.

Ökse 2012b A. T. Ökse, "Salat Tepe Kazıları Işığında Salat Vadisi'nin Yerleşim Tarihi", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler* 34: 11-13.

Ökse 2013 A. T. Ökse, "Salat Tepe/Diyarbakır: Depremle Kapanan Çağ", *ArkeoAtlas Dergisi* 8: 80-89.

Ökse ve Tekinalp 1999 Ökse, A. T. ve V. M. Tekinalp, "Mezraa Höyük 1998 Araştırması", (ed. Tuna, N. ve J. Öztürk), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1998 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 1998*, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 175-214.

Ökse vd. 2001a Ökse, A. T., A. Engin, V. M. Tekinalp, H. Uğur Dağ ve A. Görmüş, "Mezraa Höyük 1999 Araştırması", (ed. Tuna, N., J. Öztürk ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1999 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 1999,* Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 187-232.

Ökse vd. 2001b Ökse, A. T., "Salat Tepe 1999 Yüzey Araştırması", (ed. Tuna, N., J. Öztürk ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1999 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 1999,* Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 593-642.

Ökse vd. 2004 Ökse, A. T., A. O. Alp ve N. İnal, "Ilısu Barajı - Salat Tepe 2000-2002 Yılı Kazıları", *25*. KST-1: 331-338.

Ökse vd. 2010 Ökse, A. T., A. Görmüş ve M. A. Bilici, "Ilısu Barajı-Salat Tepe 2008 Yılı Kazısı", 31. *KST-1*: 317-330.

Ökse vd. 2011 Ökse, A. T., A. Görmüş, D. Y. Meier ve M. A. Bilici, "Ilısu Barajı-Salat Tepe 2009 Yılı Kazısı", 32. KST-1: 270-282.

Ökse vd. 2013 Ökse, A. T., A. Görmüş, T. Koizumi, D. Y. Meier ve N. Soyukaya, "Ilısu Barajı-Salat Tepe 2011 Yılı Kazısı", 34. *KST-1*: 365-376.

Özbek 1990 M. Özbek, "Son Buluntuların Işığında Çayönü Neolitik İnsanları", 5. *ArkST*: 161-172.

Özbek 1993 M. Özbek , " Aşıklı Höyük Neolitik Çağ İnsanları ", 8. *ArkST*: 201-212.

Özfırat 2001 A. Özfırat, *Doğu Anadolu Yayla Kültürleri (MÖ II. Binyıl)*. İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Özfırat 2006 A. Özfırat, *Üçtepe II (Kazı ve Yüzey Araştırmaları Işığında)*. İstanbul, Ege Yayınları.

Özgen 1987 E. Özgen, "Gaziantep-Kilis Bölgesi Höyük Yüzey Araştırmaları: Oylum Höyük", 4. *AST*: 239-248.

Özgen 1989 E. Özgen, "Oylum Höyük-1987", 10. *KST-1*: 95-102.

Özgen 1990 E. Özgen, "Oylum Höyük 1988", 11. *KST-1*: 203-210.

Özgen ve Engin 2010 E. Özgen ve A. Engin, "Oylum Höyük, 2008", 31. *KST-3*: 1-20.

Özgen ve Helwing 2001 E. Özgen ve B. Helwing, "Ausgrabungen au dem Oylum Höyük, 1997-2000. Zweiter vorläufiger Bericht", *IstMitt* 51: 61-85.

Özgen ve Helwing 2003 E. Özgen ve B. Helwing, "On the Shifting Border Between Mesopotamia and the West: Seven Seasons of Joint Turkish-German Excavations at Oylum Höyük", *Anatolica* XXIX: 61-85.

Özgen vd. 1996 E. Özgen, H. Tekin ve H. K. Ensert, "Oylum Höyük Çalışmaları", 17. *KST-1:* 183-188.

Özgen vd. 1997 E. Özgen, H. Tekin ve B. Helwing, "Oylum Höyük 1995 Kazıları", 18. *KST-1*: 189-199.

Özgen vd. 2009 E. Özgen, A. Engin ve E. Eser, "Oylum Höyük, 2007", 30. *KST-2*: 139-154.

Özgen vd. 2011 E. Özgen, A. Engin, B. Uysal ve F. Ay-Şafak, "Oylum Höyük, 2009", 32. *KST-2*: 56-69.

Özgen vd. 2012 Özgen, E., A. Engin, B. Uysal, H. Kübra Ensert ve F. Ay-Şafak, "Oylum Höyük, 2010", 33. KST-1: 497-518.

Özgen vd. 2014 Özgen, E., A. Engin, B. Uysal, H. Kübra Ensert, F. Ay-Şafak ve A. Bozkurt, "Oylum Höyük, 2012", 35. *KST-1*: 159-174.

Özgüç 1948 T. Özgüç, *Öntarih'te Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri*. Ankara, TTK.

Özgüç 1950 Özgüç, T., Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Kültepe Kazısı Raporu 1948 / Ausgrabungen in Kültepe 1948. Ankara, TTK.

Özgüç 1953 Özgüç, T., "Kültepe'de 1950 Yılında TTK Adına Yapılan Kazılar Hakkında Ön Rapor / Vorläufiger Bericht über die Grabungen von 1950 in Kültepe ausgeführt im Auftrage des TTK", *Belleten* XVII/65: 101-108/109-118.

Özgüç 1954 Özgüç, T., "Kültepe'de 1953 Yılında Yapılan Kazılar / Die Grabungen von 1953 in Kültepe", *Belleten* XVIII/71: 357-372/373-390.

Özgüç 1955 Özgüç, T., "Kültepe Hafriyatı 1954 Ib Katı Eserleri", *Belleten* XIX/73: 55-63/64-72.

Özgüç 1959 Özgüç, T., *Kültepe – Kanis. Assur Ticaret Kolonilerinin Merkezinde Yapılan Yeni Arastırmalar / New Researches at the Center of the Assyrian Trade Colonies*. Ankara, TTK.

Özgüç 1964 Özgüç, T., "The Art and Architecture of Ancient Kanish", *Anadolu/Anatolia* VIII: 27-48.

Özgüç 1978 T. Özgüç, *Maşat Höyük Kazıları ve Çevresindeki Araştırmalar/Excavations at Maşat Höyük and Investigations in its Vicinity*, Ankara, TTK.

Özgüç 1986a T. Özgüç, "Ferzant Hitit Mezarlığında Bulunmuş Eserler Hakkında Yeni Gözlemler / The Hittite Cemetery at Ferzat: New Observations on the Finds", Belleten L/197: 383-402.

Özgüç 1986b T. Özgüç, *Kültepe-Kaniš II. Eski Yakındogu'nun Ticaret Merkezinde Yeni Arastırmalar / New Researches at the Trading Center of the Ancient Near East*. Ankara, TTK.

Özgüç 2005 T. Özgüç, *Kültepe: Kaniş / Neşa*. İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.

Özgüç 1977 N. Özgüç, "Acemhöyük Saraylarında Bulunmuş Olan Mühür Baskıları", *Belleten* XLI/162: 357-381.

Özgüç 1984 N. Özgüç, "Samsat Kazıları 1982", 5. *KST*: 111-112.

Özgüç 1986 N. Özgüç, "Samsat 1984 Yılı Kazıları ", 7. *KST*: 221-227.

Özgüç 1987 N. Özgüç, "1985 Yılında Yapılmış Olan Samsat Kazılarının Sonuçları", 8. *KST-I:* 297-304.

Özgüç 1988 N. Özgüç, "Samsat Kazıları 1987", *Belleten* LII/202: 291-294.

Özgüç 2009 N. Özgüç, *Samsat. Sümeysat, Samosata, Kumaha, Hahha, Hahhum: Bir Başkent ve Kalenin Uzun Yaşamının 6000 Yıllık Döneminden Kesitler*, Ankara, TTK.

Özkan 1993 S. Özkan, "The Seal Impressions of Two Old Assyrian Kings", (ed. Mellink vd.), Aspects of Art and Iconography: Anatolia and Its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç, Ankara, TTK, 501-502.

Özsait 1996 M. Özsait, "1995 Yılı Harmanören Mezarlık Kazısı", 18. *KST-1*: 457-474.

Özsait 1999 M. Özsait, "1998 Yılı Harmanören (Göndürle Höyük) Mezarlık Kazısı", 21. *KST-1*: 371-380.

Özsait 2001 M. Özsait, "1999-2000 Yıları (Göndürle Höyük) Harmanören Mezarlık Kazısı", 23. *KST-1*: 327-340.

Özsait 2002 M. Özsait, "2001 Yılı Harmanören (Göndürle Höyük) Mezarlık Kazısı", 24. *KST-1*: 307-318.

Öztan 1993 A. Öztan, "1991 Yılı Acemhöyük Kazıları", 14. *KST-1*: 281-300.

Öztan 1994 A. Öztan, "1992 Yılı Acemhöyük Kazıları", 15. *KST-1*: 245-255.

Öztan 1995 A. Öztan, "1993 Yılı Acemhöyük Kazıları", 16. *KST-1*: 189-192.

Öztan 1998 A. Öztan, "Preliminary Report on the Arıbaş Cemetery at Acemhöyük", *Essays on Ancient Anatolia in the Second Millennium B. C.* Bulletin of the Middle Eastern Culture Center in Japan Vol. X, 167-175.

Öztan 2001 A. Öztan, "1998-1999 Acemhöyük Kazıları", 22. *KST-1*: 119-128.

Öztan 2002 A. Öztan, "2000 Yılı Acemhöyük Kazıları", 23. *KST-2*: 327-334.

Öztan 2004 A. Öztan, "2002 Yılı Acemhöyük Kazıları", 25. *KST-1*: 231-237.

Öztan 2006 A. Öztan, "2004 Yılı Acemhöyük Kazıları", 27. *KST-1*: 393-402.

Parrot 1956 A. Parrot, *Mission Archeologique de Mari I: Le Temple d'Ishtar*, Paris: Paul Geuthner.

Parrot 1957 A. Parrot, *Mission Archeologique de Mari II/1: Le Palais, Architecture*, Paris: Paul Geuthner.

Parrot 1958a A. Parrot, *Mission Archeologique de Mari II/2: Le Palais, Documents et Monuments*, Paris: Paul Geuthner.

Parrot 1958b A. Parrot, *Mission Archeologique de Mari II/2: Le Palais, Peintures murales.* Paris: Paul Geuthner.

Parrot 1959 A. Parrot, *Mission Archeologique de Mari III: Les Temples d'Ishtarat et de Ninnizaza,* Paris: Paul Geuthner.

Parrot 1968 A. Parrot, *Mission Archeologique de Mari IV: Le Trésor d'Ur*, Paris: Paul Geuthner.

Pecorella 1998 P. E. Pecorella, "Tell Barri-Kahat 1997", *Chronique archéologique en Syrie II*, 183-191.

Peltenburg 2007 Peltenburg, E. "New Perspectives on the Carchemish sector of the Middle Euphrates River Valley in the 3rd Millennium BC", (ed. E. Peltenburg), *Euphrates River Valley Settlement. The Carchemish Sector in the Third Millennium B.C.,* 1-24.

Pfälzner 2004 P. Pfälzner, "The World of the Living and World of the Dead", *German Research* 2-3: 16-20.

Pfälzner 2007 P. Pfälzner, "Archaeological Investigations in the Royal Palace of Qatna", (ed. D. Morandi-Bonacassi), *Urban and Natural Landscapes of an Ancient Syrian Capital. Settlement and Environment at Tell Mishrifeh/Qatna and in Central-Western Syria. Proceedings of the International Conference held in Udine, 9-11 December 2004, Studi Archeologici su Qatna 1*, 29-64.

Pfälzner 2010 P. Pfälzner, "The Royal Palace at Qatna: Power and Prestige in the Late Bronze Age", (ed. Aruz, J., K. Benzel, M. Evans), Beyond Babylon. Art, Trade, and Diplomacy in the Second Millennium B.C., 219-232.

Pfälzner 2012 P. Pfälzner, "How did They Bury the Kings of Qatna", *(Re-) Constructing Funerary Rituals in the Ancient Near East, Proceedings of the First International Symposium of the Tübingen Post-Graduate School "Symbols of the Dead" in May 2009*, 205-220.

Philip 1989 G. Philip, *Metal Weapons of the Early and Middle Bronze Ages in Syria-Palestine*, Oxford, BAR International Series 526.

Philip 1995 G. Philip, "Warrior Burials in the Ancient Near-Eastern Bronze Age: the Evidence from Mesopotamia, Western Iran and Syria-Palestine", (ed. Campbell, S. ve A. Green), *Archaeology of Death in the Ancient Near East*. Oxbow Monograph 51, Oxford, 140-154.

Pitard 1978 W. T. Pitard, "The Ugaritic Funerary Text RS 34.126", *BASOR* 232: 65-75.

Polat vd. 2007 Polat, G., Y. Polat ve K. Yağız, "Antandros 2005 Yılı Kazıları", 28. *KST-2*: 43-62.

Polat vd. 2009 Polat, G., Y. Polat, K. Yağız, O. Zunal ve B. Yıldırım, "Antandros 2007 Yılı Kazıları", 30. *KST-4*: 39-60.

Ramos 2005 L. Ramos, "The Burials of the Khabur and Mittani Periods", (ed. G. Buccellati ve M. Kely-Buccellati), Urkesh as a Hurrian Religious Center, *SMEA* 47, 32-34.

Riis 1970 P. J. Riis, Sukas *1: The North-East Sanctuary and the First Settling of Greeks in Syria and Palestine*. Copenhagen, Munksgaard.

Riis ve Buhl 2007 Riis, P. J. ve M. L. Buhl, *Hama: Fouilles et Recherhes 1935-1938, Vol. I/2: Bronze Age Graves in Hama and Its Neighbourhood*, Kobenhaun, Nationalmuseet Skrifter.

Roaf 1996 M. Roaf, *Mezopotamya ve Eski Yakındoğu* (çev. Z. Kılıç). İstanbul, İletişim Yayınları.

Roobaert 1998 A. Roobaert, "The Middle Bronze Age Jar Burial F167 from Tell Ahmar (Syria)", *Abr-Nahrain* 35: 97-105.

Rosenberg 2007 M. Rosenberg, "Demirköy", (ed. Özdoğan, M. ve N. Başgelen), *Türkiyede Neolitik Dönem: Yeni Kazılar, Yeni Bulgular*. İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 13-19.

Rossmeisl 1988 I. Rossmeisl, "The Other Clay Finds", (ed. M. N. van Loon), Hammam et-Turkman I, Report on the University of Amsterdam's 1981-1984 Excavations in Syria II, İstanbul, 562-607.

Rouault 1994 O. Rouault, Ashara-Terqa, "Archaeology in Syria" (ed. H. Weiss), *AJA* 98: 142-143.

Sağlamtimur 2013a H. Sağlamtimur, "Siirt-Türbe Höyük Kazısı", *Ilısu Barajı ve Hes Projesi Arkeolojik Kazıları 2004-2008 Çalışmaları / The Ilısu Dam and Hes Project Excavations Season 2004-2008*. Diyarbakır, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 135-162.

Sağlamtimur 2013b H. Sağlamtimur, "Siirt-Başur Höyük 2008 Yılı Kazı Çalışmaları", *Ilısu Barajı ve Hes Projesi Arkeolojik Kazıları 2004-2008 Çalışmaları / The Ilısu Dam and Hes Project Excavations Season 2004-2008*. Diyarbakır, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 263-272.

Schachner 2004 A. Schachner, "2001 Yılı Gricano Kazıları", (ed. N. Tuna, J. Greenhalgh ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2001 Yılı Çalışmaları / Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 2001,* 505-546.

Schachner 2013 A. Schachner, "2011 Yılı Boğazköy-Hattuşa Kazıları ve Restorasyon Çalışmaları", 34. *KST-1*: 295-312.

Schaeffer 1938 C. F. A. Schaeffer, "Les fouilles de Ras Shamra-Ugarit", *Syria* 19/3: 193-255.

Schaeffer 1949 C. F. A. Schaeffer, "Porteurs de Torques", *Ugaritica* II, Chapitre II: 49-120.

Schwartz vd. 2000 Schwartz, G. M., H. H. Curvers, F. A. Gerritsen, J. A. MacCormack, N. F. Miller ve J. A. Weber, "Excavation and Survey in the Jabbul Plain, Western Syria: The Umm el-Marra Project 1996-1997", *AJA* 104/3: 419-462.

Schwartz vd. 2003 Schwartz, G. M., H. H. Curvers, S. Dunham ve B. Stuart, "A Third-Millennium B.C. Elite Tomb and Other New Evidence from Tell Umm el-Marra, Syria", *AJA* 107/3: 325-361.

Sconzo 2007 P. Sconzo, "Collapse or Continuity? The Case of the EB-MB Transition at Tell Shiyukh Tahtani", (ed. Kuzucuoğlu, C. ve C. Marro), *Sociétés Humaines et Changement Climatique À la fin du Troisième Millénaire: une crise a-t-elle eu lieu en Haute-Mésopotamie?, Varia Anatolica* XIX, Paris, De Boccard, 267-310.

Serdaroğlu 1977 Ü. Serdaroğlu, Aşağı Fırat Havzasında Araştırmalar 1975 / 1975 Surveys in the Lower Euphrates Basin, Ankara, ODTÜ Aşağı Fırat Projesi Yayınları/METU Lower Project Publications, Series 1, No.1, 18-22.

Sertok ve Ergeç 1999 Sertok, K. ve R. Ergeç, "Karkamış Barajı Gölü Altında Kalacak Önemli Bir Merkez: Serağa Höyük, 1998 Yılı Araştırmaları. Serağa Höyük: Research in 1998", (ed. Tuna, N. ve J. Öztürk), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik*

Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1998 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 1998, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 157-174.

Sertok ve Kulakloğlu 2001 Sertok, K. ve F. Kulakoğlu, "Şaraga Höyük 1999 Yılı Kazısı Sonuçları", (ed. Tuna, N., J. Öztürk ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1999 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 1999*, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 453-486.

Sertok ve Kulakoğlu 2002a Sertok, K. ve F. Kulakoğlu, "Şaraga Höyük 1999-2000 Kazıları Sonuçları", 23. *KST-1*: 107-122.

Sertok ve Kulakloğlu 2002b Sertok**,** K. ve F. Kulakoğlu, "Şaraga Höyük 2000", (ed. Tuna, N., J. Öztürk ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 1999 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 1999*, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 351-381.

Sertok vd. 2005 Sertok, K., F. Kulakoğlu ve F. F. Squadrone, "Şaraga Höyük Salvage Excavations", 26. *KST-2*: 281-290.

Sertok vd. 2007 Sertok, K., F. Kulakoğlu ve F. F. Squadrone, "Living Along and Together with the Euphrates the Effects of the Euphrates on a Long-Life Settlement as Şaraga Höyük", (ed. Kuzucuoğlu, C. ve C. Marro), *Sociétés Humaines et Changement Climatique À la fin*

du Troisième Millénaire: une crise a-t-elle eu lieu en Haute-Mésopotamie?, Varia Anatolica XIX, Paris, De Boccard, 341-353.

Sertok vd. 2011 Sertok, K., F. Kulakoğlu ve F. F. Squadrone, "Şaraga Höyük 2002 Yılı Kazıları. Excavations at Şaraga Höyük 2002", (ed. Tuna, N. ve O. Doonan), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2002 Yılı Çalışmaları. Cilt 1. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 2002*, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 215-239.

Sevim ve Duyar 1992 Sevim, A. ve İ. Duyar, "Kazılarda İnsan İskeletlerinin Açığa Çıkartılması Sırasında Uygulanacak İşlemler", *TAD* 30: 123-134.

Sevim vd. 2006 A. Sevim, C. Pehlevan ve I. Günay, "Arkeolojide Paleoantropoloji", (ed. Erkanal-Öktü vd.), *Hayat Erkanal'a Armağan: Kültürlerin Yansıması / Studies in Honor of Hayat Erkanal: Cultural Reflections*. İstanbul, Homer Kitabevi, 660-666.

Sevin 2003 V. Sevin, *Eski Anadolu ve Trakya: Başlangıcından Pers Egemenliğine Kadar*. İstanbul, İletişim Yayınları.

Sevin 2012 V. Sevin, *Van Kalesi Urartu Kral Mezarları ve Altıntepe Halk Mezarlığı*. İstanbul, Ege Yayınları.

Sevin ve Kavaklı 1995 Sevin, V. ve E. Kavaklı, "Van-Karagündüz Erken Demir Çağı Nekropolü Kurtarma Kazıları 1992-1993", 16. *KST-1*: 331-350.

Sevin ve Kavaklı 1996 Sevin, V. ve E. Kavaklı, *Bir Erken Demir Çağ Nekropolü / An Early Iron Age Cemetery: Van / Karagündüz* (ed. N. Başgelen). İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Sevin vd. 2000 Sevin, V., A. Özfırat ve E. Kavaklı, "1997-1998 Van / Altıntepe Urartu Nekropolü Kazıları", 21. *KST-1*: 421-434.

Sheer 1991 J. Sheer, "Die Nekropole von Demircihüyük-Sarıket Grabungskampagne 1990", *IstMitt* 41: 97-124.

Sheer 1993a J. Sheer, "Tarihöncesi Çağlar'da Ölüm ve Gömü" (çev. S. Gülçur), *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 59: 9-15.

Sheer 1993b J. Sheer, "Demircihüyük Nekropol Kazısı: 1991 Yılı Sonuçları", 14. *KST-1*: 365-379.

Sheer 2000 J. Sheer, *Die Bronzezeitlitliche Necropole von Demircihüyük-Sarıket*. Tübingen, Ernst Wasmuth Verlag.

Soltysiak 2008 A. Soltysiak, "Tell Barri (Syria), Seasons 1980–2006", *Bioarchaeology of the Near East* 2: 67–71.

Soltysiak 2010 A. Soltysiak, "Tell Arbid (Syria), Seasons 1996–2010", *Bioarchaeology of the Near East* 4: 45-48.

Sornig 1980 K. Sornig, "Hurritische Spuren: Vielsprachigkeit im Alten Orient, der Tur `Abdin und die Wassuganni-Frage", *Grazer Linguistische Studien* 11/12: 298-325.

Sprague 1968 R. Sprague, "A Suggested Terminology and Classification for Burial Description", *American Antiquity* 33/4: 479-485.

Strommenger 1991 E. Strommenger, "Ausgrabungen in Tall Bi'a 1990", *MDOG* 123: 7-34.

Strommenger 1998 E. Strommenger, "Tall Bi'a/Tuttul 1994", Chronique Archéologique en Syrie, Rapports des Campagnes 1994-1997, Vol. II: 7-13.

Strommenger ve Kohlmeyer 1998 E. Strommenger, K. Kohlmeyer, *Tall Bi'a / Tuttul – I, Die Altorientalischen* (ed. Miftah, M., F. Stepniowski), Saarbrücken, Saarbrücker Druckerei und Verlag.

Strommenger vd. 1989 Strommenger, E., S. Bohme, M. Brandes, C. Hemker, K. Kohlmeyer, W. Ludwig, H. SchuIze-Wischeler ve G. Selz, "Ausgrabungen in Ta11 Bi'a 1987", *MDOG* 121: 5-64.

Suleiman 1984 A. Suleiman, "Excavations at Ansari-Aleppo for the Seasons 1973-1980. Early and Middle Bronze Ages", *Akkadica* 40: 1-16.

Suleiman ve Gritsenko 1987 A. Suleiman ve A. Gritsenko, "Landmarks of the Ancient City of (Yamhad)", *Syria* 64/3-4: 231-243.

Süel 1989 M. Süel, "Balıbağı/1988 Kurtarma Kazısı", *TAD* 28: 145-163.

Süel 1990 M. Süel, "Balıbağı/1989 Kurtarma Kazısı", *I. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*: 205-214.

Süel 1991 M. Süel, "Balıbağı/1990 Kurtarma Kazısı", *II. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*: 129-145.

Taradji 1991 A. F. Taradji, Sakka, "Archaeology in Syria" (ed. H. Weiss), *AJA* 95/4: 727.

TAY Veri Tabanı http://www.tayproject.org/veritab.html

Tefnin 1978 R. Tefnin, "Exploration archéologique au nord du lac de Djabbolu (Syrie): Une Campagne de Sondajes sur le site d'Oumm el-Marra, 1978", *AnnPhilHist* 23: 71-94.

Tekçam 2007 T. Tekçam, *Arkeoloji Sözlüğü*. İstanbul, Alfa Yayınları.

Thissen 1988 L. Thissen, "The Burials", (ed. M. N. van Loon), *Hammam et-Turkman I, Report on the University of Amsterdam's 1981-1984 Excavations in Syria II*, İstanbul, 143-179.

Thrane 1978 H. Thrane, *Sūkās IV: A Middle Bronze Age Collective Grave on Tell Sūkās,* Munksgaard, Publications of the Carlsberg Expedition to Phoenicia.

Tibet vd. 2001 Tibet, A., C. Marro ve F. Bulgan, "Horum Höyük 1999 Çalışmaları", 22. *KST-1*, 137-154.

Topbaş vd. 1998 Topbaş, A., T. Efe ve A. İlaslı, Salvage Excavations of The Afyon Archaeological Museum, Part 2: The Settlement of Karaoglan Mevkii and The Early Bronze Age Cemetery of Kaklık Mevkii", *Anatolia Antiqua* VI: 21-94.

Tubb 1980 J. N. Tubb, "A Reconsideration of the Date of the Second Millennium Pottery from the Recent Excavations at Terqa", *Levant* 12: 61-68.

Tufnell 1973 O. Tufnell, "The Middle Bronze Age Scarab-Seals from Burials on the Mound at Megiddo", Levant V: 69-82.

Türktüzün 2002 M. Türktüzün, "Kütahya İli, Merkez, Ağızören Köyü'ndeki Hitit Nekropolü Kurtarma Kazısı", *12. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*: 241-250.

Ubelaker 1999 D. H. Ubalaker, *Human Skeletal Remains, Excavation, Analysis, Interpretation* (*Manuals on Archaeology 2*). Washington, Taraxacum.

Üyümez vd. 2007 Üyümez, M., Ö. Koçak, A. İlaslı, T. Çay ve F. İşcan, "Afyonkarahisar'ın Doğusunda Önemli Bir Orta Tunç Çağı Nekropolü: Dede Mezarı", *Belleten* 71/262: 811-841.

Üyümez vd. 2008 Üyümez, M., Ö. Koçak ve A. İlaslı, "Afyonkarahisar/Bayat İlçesi Dede Mezarı Orta Tunç Çağı Nekropolü 2006 Yılı Kazıları", 29. *KST-2*: 403-416.

Van Liere 1963 W. J. Van Liere, "Capitals and Citadels of Bronze Age Syria in Their Relationship to Land and Water", *Liverpool Annales of Archaeology and Anthropology* XII: 107-122.

Van Loon 1967 M. N. Van Loon, *The Tabqa Reservoir Survey 1964*, Damas, Publie Par La Direction Generale des Antiquites at des Musees.

Van Loon 1988 M. N. Van Loon (ed.), Hammam et-Turkman I, Report on the University of Amsterdam's 1981-1984 Excavations in Syria II, İstanbul.

Van Loon ve Meijer 1988a Van Loon, M. N. ve D. J. W. Meijer, "Hammam Et-Turkman: 1986 Campaign", *Syria* 65/3-4: 401-402.

Van Loon ve Meijer 1988b Van Loon, M. N. ve D. J. W. Meijer, "Conclusions", (ed. M. N. van Loon), *Hammam et-Turkman I, Report on the University of Amsterdam's 1981-1984 Excavations in Syria II*, İstanbul, 697-701.

Van Loon ve Meijer 2001 Van Loon, M. N. ve D. J. W. Meijer, "Graves and Their Contents", (ed. M. N. Van Loon), Selenkahiye: Final Report on the University of Chiago and University of Amsterdam Excvations in the Tabqa Reservoir, Northern Syria, 1967-1975, İstanbul, Nederlands Historisch-Archaeologisch Instituut, 127-222.

Vansteenhuyse 2008 K. Vansteenhuyse, "The Ceramic Evidence from Tell Tweini - Field A", *Aula Orientalis Supplementa* 24: 103-140.

Vansteenhuyse 2010 K. Vansteenhuyse, "The Bronze to Iron Age Transition at Tell Tweini (Syria)", *Societies in Transition: Evolutionary Process in the Northern Levant between Late Bronze Age II and Early Iron Age* (ed. F. Venturi), 39-52.

Veenhof 1995 K. R. Veenhof, " Khanes: An Assyrian Colony in Anatolia", (ed. J. Sasson), Civilisations of the Ancient Near East II, 859-871.

Von der Osten 1937 H. H. von der Osten, *The Alishar Hüyük. Seasons of 1930-32*. Part II, OIP XXIX, Chicago-Illinois, The University of Chicago Press.

Von der Osten 1956 H. H. von der Osten, *Svenska Syrienexpeditionen 1952-1953, I: Die Grabung von Tell Es-Salihiyeh*, Lund, CWK Gleerup.

Wahl 1981 J. Wahl, "Beobachtungen zur Verbrennung menschlicher Leichname", *Archaeologisches Korrespondenzblatt* II: 271-279.

Wattenmaker 1997 P. Wattenmaker, "Kazane Höyük, 1995: Excavations At An Early City", 18. *KST-1*: 81-91.

Wattenmaker ve Mısır 1994 Wattenmaker, P. ve A. Mısır, "Kazane Höyük-1992", 15. *KST-1*: 177-192.

Wheeler 1974 T. S. Wheeler 1974, "Early Bronze Age Burial Customs in Western Anatolia", *AJA* 78: 415-425.

Wiesner 1938 J. Wiesner 1938, *Grab und Jenseits, Untersuchungen im Ägäischen Raum zur Bronzezeit und frühen Eisenzeit*, Breslau, Verlag Von Alfred Töpelmann.

Wilhelm 1989 G. Wilhelm, *The Hurrians*, Warminster, Aris&Phillips.

Wilkinson 1990 T. J. Wilkinson, *Town and Country in Early Southeastern Anatolia*, Vol. I: Settlement and Land Use at Kurban Höyük and Other Sites in the Lower Karababa Basın, OIP 109, Chicago, Oriental Intitute.

Wissing 2012 A. Wissing, "Ritual Aspects of Middle Bronze Age Burial Practices in the Hurrian City of Urkesh", *(Re-) Constructing Funerary Rituals in the Ancient Near East, Proceedings of the First International Symposium of the Tübingen Post-Graduate School "Symbols of the Dead" in May 2009*, 111-121.

Woolley 1914 C. L. Woolley, "Hittite Burial Customs", *LAAA* 6: 87-98.

Woolley 1921 C. L. Woolley, *Charchemish. Report on the Excavations at Jerablus on Behalf of the British Museum. Part II. The Town Defences*, London, The Trustees of the British Museum.

Woolley 1937 C. L. Woolley, "Excavations Near Antioch in 1936", *Antiquaries Journal* 17: 1-15.

Woolley 1938 C. L. Woolley, "Excavations at Tell Atchana, 1937", *Antiquaries Journal* 18: 1-28.

Woolley 1939 C. L. Woolley, "Excavations at Atchana-Alalakh, 1938", *Antiquaries Journal* 19: 1-37.

Woolley 1948 C. L. Woolley, "Excavations at Atchana-Alalakh, 1939", *Antiquaries Journal* 28: 1-19.

Woolley 1950 C. L. Woolley, "Excavations at Atchana-Alalakh, 1946", *Antiquaries Journal* 30: 1-21.

Woolley 1955 C. L. Woolley, *Alalakh: An Account of the Excavations at Tell Atchana in the Hatay, 1937-1949*. Oxford, Burlington House.

Woolley ve Barnett 1952 Woolley, C. L., *Charchemish. Report on the Excavations at Jerablus on Behalf of the British Museum. Part III. The Excavations in the Inner Town*, London, The Trustees of the British Museum.

Wygnańska 2011 Z. Wygnańska, "Burial customs at Tell Arbid (Syria) in the Middle Bronze Age. Cultural interrelations with the Nile Delta and the Levant", *PAM* 20 (Research 2008): 605-618.

Wygnańska 2012 Z. Wygnańska, "Mortuary Practices of the End of the Third and of the Early Second Millennium BC. On Tell Arbid (Northeastern Syria): Continuity and Changes", (ed. N. Laneri, P. Pfaelzner ve S. Valentini), *Looking North: The Socio-economic Dynamics of the Northern Mesopotamian and Anatolian Regions during the Late Third and Early Second Millennium B.C., Studien zur Urbanisierung Nordmesopotamiens (SUN), Serie D*, Vol. 1, 229-236.

Yağcı 2008 R. Yağcı, "Soloi / Pompeiopolis 2006 Yılı Kazıları", 29. *KST-3*: 149-166.

Yakar 2007 J. Yakar, *Anadolu'nun Etnoarkeolojisi: Tunç ve Demir Çağlarında Kırsal Kesimin Sosyo-Ekonomik Yapısı* (çev. S. H. Riegel). İstanbul, Homer Kitabevi.

Yalçıklı ve Tekinalp 2002 Yalçıklı, D. ve V. M. Tekinalp, "Mezraa Höyük 2000 Yılı Kazıları", (ed. Tuna, N. ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2000 Yılı Çalışmaları. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 2001*, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 159-210.

Yalçıklı ve Tekinalp 2003 Yalçıklı, D. ve V. M. Tekinalp, "Mezraa Höyük 2000-2001 Yılı Kurtarma Kazıları", *24.* KST-1: 171-184.

Yalçıklı ve Tekinalp 2004 Yalçıklı, D. ve V. M. Tekinalp, "Mezraa Höyük 2002 Yılı Kazıları", (ed. Tuna, N., J. Greenhalg ve J. Velibeyoğlu), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2001 Yılı Çalışmaları. Salvage*

Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 2001, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 107-160.

Yalçıklı ve Tekinalp 2011 Yalçıklı, D. ve V. M. Tekinalp, "Mezra Höyük 2002 Yılı Kazıları. The 2002 Excavation Season at Mezraa Höyük", (ed. Tuna, N. ve O. Doonan), *Ilısu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi 2002 Yılı Çalışmaları. Cilt 1. Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilısu and Carchemish Dam Reservoirs Activities in 2002*, Ankara, ODTÜ-TAÇDAM, 119-155.

Yalçınkaya vd. 2008 Yalçınkaya, I., H. Taşkıran, M. Kartal, K. Özçelik, M. B. Kösem, G. Kartal, "2006 Yılı Karain Mağarası Kazıları", 29. *KST-1*: 467-482.

Yalçınkaya vd. 2014 Yalçınkaya, I., H. Taşkıran, M. Kartal, K. Özçelik, M. B. Kösem, G. Kartal, İ. D. Yaman, M. Karakoç ve B. Fındık, "2012 Yılı Karain Mağarası Kazıları", 35. *KST-1*: 233-252.

Yener 2005 K. A. Yener (ed), *The Amuk Valley Project, Volume 1, Surveys in the Plain of Antioch and Orontes Delta, Turkey, 1995-2002,* Chiago, Oriental Institute Publications.

Yener 2007 K. A. Yener, "Aççana Höyüğü 2005 Yılı Çalışmaları", 28. *KST-1*: 223-230.

Yener 2010 K. A. Yener (ed), *Tell Atchana, Ancient Alalakh, Volume I: The 2003-2004 Excavation Seasons*, İstanbul, Ege Yayınları.

Yener 2011 K. A. Yener, "Alalakh Kenti 2009 Çalışmaları", 32. *KST-2:* 70-81.

Yener ve Akar 2013 Yener, K. A. ve M. Akar, "2011 Yılı Aççana Höyük, Antik Alalakh Kenti Kazı Çalışmaları", 34. *KST-1*: 335-348.

Yener vd. 2000 Yener, K. A., C. Edens, T. P. Harrison, J. Verstraete ve T. J. Wilkinson, "The Amuq Valley Regional Project, 1995-1998", *AJA* 104/2: 163-220.

Yener vd. 2005 Yener, K. A., D. Schloen ve A. Sumaka'ı-Fink, "University of Chicago, Oriental Institute Aççana Höyük (Antik Alalakh) Çalışmaları, 2003", 26. *KST-1*: 45-52.

Yılmaz 2003 D. Yılmaz, *M.Ö. III. Binde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Ölü Gömme Adetleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Yılmaz 2010 Y. Yılmaz, *Neolitik Dönem'de Anadolu'da Ölü Gömme Uygulamaları: Çayönü Örneği*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Prehistorya Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Yılmaz 2011 Y. Yılmaz, "Marmara Bölgesi Neolitik Dönem Ölü Gömme Geleneklerinde İlkler: Yenikapı Kazı Bulguları", *TÜBA-AR* 14: 283-302.

Yon 1991 M. Yon, Ras-Shamra-Ugait, "Archaeology in Syria" (ed. H. Weiss), *AJA* 98/1: 136-139.

Yon 2006 M. Yon, *The City of Ugarit at Tell Ras Shamra*, Singapore, Eisenbrauns.

Yükmen 2003 B. Yükmen, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Dolmenleri Işığında Anadolu Megalitleri / The Megaliths of Anatolia: A New Survey Revealing the Significance of the Dolmen in Eastern Anatolia*, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1 Güneydoğu Anadolu Bölgesi coğrafyası

Harita 2 Kuzey Suriye Bölgesi'nin coğrafyası

Harita 3 Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi OTÇ mezarlarının açığa çıkartıldığı yerleşimler

Harita 4 Oylum Höyük'ün bölgedeki konumu (Özgen ve Helwing 2003: 81, Fig.1)

Harita 5 Oylum Höyük topoğrafik haritası ve kazılan açmalar (Özgen ve Helwing 2001: Abb.1)

Harita 6 Oylum Höyük kuzeybatı çalışma alanı (Engin vd. 2014: Res.1)

LEVHALAR LİSTESİ

Levha 1 **a** Tell Açana, ahşap sanduka mezarın ortaya çıkartıldığı 17 numaralı oda (Woolley 1955: Pl. XX)

b Tell Açana, ahşap sanduka mezardaki dört iskelet (Woolley 1955: Pl. XXIb)

c Tell Açana, ahşap sanduka mezar içinde ele geçen yanmış hayvan kemikleri, p.t. vazo ve çömlekler (Woolley 1955: Pl. XXIa)

ç Tell Açana, VII. kat mezar eşyası yıldız başlı bronz iğne (Woolley 1955: Pl. LXX)

d Tell Açana, VII. kat mezar eşyası p.t. çömlek **(**Woolley 1955: Pl. XCIXe)

e Tell Açana, 45.45 açmasında çocuk mezarlarında ele geçen p.t. kaplar (Yener 2011: 81, Res.5)

f Tell Açana, 45.45 açmasında çocuk mezarlarının dolgu toprağında ele geçen taş kap (Yener ve Akar 2013: 345, Res.9)

Levha 2 **a** Tell Açana, basamaklı açma, Alan 3, Evre 4 OTÇ şehir duvarı (Yener 2010: 37, Fig.2.5.1.)

b Tell Açana, basamaklı açma, Alan 3, Evre 3 OTÇ mezarlığı (Yener 2010: 37, Fig.2.5.2.)

c Tell Açana, basamaklı açma, Alan 3, OTÇ şehir duvarı ve mezarlığı (Yener 2010: 43, Fig.2.16)

ç Tell Açana, basamaklı açma, Alan 3, Evre 3, inhumasyon mezarlardan ele geçen p.t. kadın figürini (Yener 2010: 47, Fig.2.24)

d-e Tell Açana, basamaklı açma, Alan 3, Evre 3, inhumasyon mezarlarda ele geçen iğneler (Yener 2010: 49, Fig.2.29.1 ve 10)

Levha 3 **a-e** Tell Açana, basamaklı açma, Alan 3, Evre 3, mezar eşyası p.t. kaplar (Yener 2010: 46, Fig.2.21)

f-k Tell Açana, basamaklı açma, Alan 3, Evre 3, mezar eşyası p.t. kaplar (Yener 2010: 64, Fig.3.1)

Levha 4 **a** Tilmen Höyük dış surun kuzey kesiminde, C-7 kazamatı içindeki basit toprak mezar (Duru 2013: Lev.54/2)

b Tilmen Höyük C-7 kazamatı içindeki basit toprak mezardan ele geçen matara biçimli kap (Duru 2003: 123, Lev.35)

c Tilmen Höyük dış surun güney kesimindeki kazamatlarda bulunan basit toprak mezarlardan biri (Duru 2013: Lev.54/3)

ç Tilmen Höyük F yapısında bulunan basit toprak mezar (Duru 2013: Lev.54/1)

d Tilmen Höyük tepe düzlüğünde bulunan üzeri düzensiz taşlarla örtülü sanduka mezar (Alkım 1972: 48, Res.12).

e Tilmen Höyük yakınındaki dorukta önceden açılıp soyulmuş sanduka mezarlardan biri (Alkım 1972: 49, Res.13).

Levha 5 Gedikli-Karahöyük mezarlık alanı, basit toprak ve başı taşla korunan basit toprak mezarlar (Duru 2006: Lev.48)

Levha 6 **a** Gedikli-Karahöyük yatış yönü kuzey-güney olan basit toprak mezar: BTM 1 (Duru 2006: Lev.49/1)

b Gedikli-Karahöyük basit toprak mezarda (BTM 1) ele geçen amfora biçimli kap (Duru 2006: Lev.49/2)

c Gedikli-Karahöyük yatış yönü kuzey-güney olan basit torak mezar: BTM 2 (Duru 2006: Lev.49/3)

ç Gedikli-Karahöyük BTM 2'nin mezar eşyası p.t. küçük testi (Duru 2006: Lev.49/4)

Levha 7 **a-b** Gedikli-Karahöyük yatış yönü batı-doğu olan basit toprak mezarlar (Duru 2006: Lev.50/1,2)

Levha 8 **a-b** Gedikli-Karahöyük başı taşla korunan basit toprak mezarın açılmadan önce ve açıldıktan sonraki durumu (Duru 2006: Lev.51/1-2)

c-ç Gedikli-Karahöyük başı taşla korunan basit toprak mezarın açılmadan önce ve açıldıktan sonraki durumu (Duru 2006: Lev.51/3-4)

Levha 9 **a-b** Gedikli-Karahöyük başı taşla korunan basit toprak mezarın açılmadan önce ve açıldıktan sonraki durumu (Duru 2006: Lev.52/1-2)

c Gedikli-Karahöyük kremasyon gömütlerinin altındaki duvarlar arasında bulunmuş karışık durumdaki insan kemikleri (Duru 2006: Lev.52/3)

Levha 10 Gedikli-Karahöyük kremasyon mezar kapları içinde bulunan çeşitli biçimlerdeki tunç iğneler (Duru 2006: Lev.91)

Levha 11 **a** Gedikli-Karahöyük kremasyon gömütlerde kullanılan p.t. kaplardan örnekler (Duru 2006: Lev.79)

b Gedikli-Karahöyük kremasyon gömütlerde kullanılan p.t. kaplardan örnekler (Duru 2006: Lev.80)

c Gedikli-Karahöyük kremasyon katmanının üzerinde bulunmuş OTÇ kaplarından bazıları (Duru 2006: Lev.90)

Levha 12 Anadolu dolmenlerinin belirlenebilen dağılım alanları (Yükmen 2003: 98, Har.1)

Levha 13 **a-b** Gaziantep ve Adıyaman dolmenlerinin tipolojisi (Yükmen 2003: 67, Çiz.4a-b)

c Gaziantep ve Adıyaman dolmenlerinin orijinal mimarilerinin hipotetik gösterimi (Yükmen 2003: 69, Çiz.8)

ç-ğ Levant dolmen girişleri (Yükmen 2003: 69, Çiz.9:1)

h-j Gaziantep ve Adıyaman dolmenlerinin girişleri (Yükmen 2003: 69, Çiz.9: 2a-d)

k Kars dolmen girişleri (Yükmen 2003: 69, Çiz.9: 2e)

l-m Trakya Bölgesi dolmen girişleri (Yükmen 2003: 69, Çiz.9: 2f-g)

Levha 14 **a-b** Gaziantep U47-K15 dolmeninin planı ve kesit çizimleri (Yükmen 2003: 72, Çiz.17a-b)

c Gaziantep U47-K15 dolmeninin kesit çizimleri (Yükmen 2003: 73, Çiz.18b)

ç-d Gaziantep dolmenleri kapak taşları (Yükmen 2003: 73, Çiz.18b)

Levha 15 **a** Gaziantep U47-K15 dolmeni (Yükmen 2003: 111, Res.55)

b Gaziantep U47-K25 dolmeni (Yükmen 2003: 110, Res.51)

c Gaziantep U47-K1 dolmeni (Yükmen 2003: 110, Res.51)

ç-d Adıyaman dolmenleri (Yükmen 2003: 109, Res.40-41)

Levha 16 **a-b** Tilbeşar basit toprak mezarı (Kepinski ve Önal 2008: 205, Fig.7, 8)

c Tilbeşar basit toprak mezar eşyaları (Kepinski 2007: 337, Fig.9)

Levha 17 **a** Lidar Höyük taş sanduka mezar (Mellink 1985: Pl. 63, Fig.13)

b Lidar Höyük taş sanduka mezar (Akyurt 1998: Lev.45a)

c Lidar Höyük taş sanduka mezar (Akyurt 1998: Şek. Lev.45c)

ç Lidar Höyük basit toprak mezar (Akyurt 1998: Lev.44a)

d Lidar Höyük basit toprak mezar (Akyurt 1998: Lev.44c)

e Lidar Höyük seramik parçalı mezar (Akyurt 1998: Lev.44b)

f Lidar Höyük kerpiç sanduka mezar (Akyurt 1998: Lev.44d)

Levha 18 **a** Lidar Höyük basit toprak mezar (Mez.20) (Kaschau 1999: 164, Abb.68)

b Lidar Höyük basit toprak mezar (Mez.135) (Kaschau 1999: 164, Abb.68)

c Lidar Höyük küp mezar (Mez.9) (Kaschau 1999: 164, Abb.68)

ç Lidar Höyük seramik parçalı mezar (Mez.196) (Kaschau 1999: 164, Abb.68)

d-e Lidar Höyük taşla belirlenmiş basit toprak mezarlar (Mez.97 ve 172) (Kaschau 1999: 164, Abb.69)

f Lidar Höyük taş sanduka mezar (Mez.126) (Kaschau 1999: 164, Abb.68)

Levha 19 **a** Lidar Höyük seramik parçalı mezarı örten kap parçaları (Kaschau 1999: Taf.XVI:169-3)

b Lidar Höyük seramik parçalı mezarı örten kap parçaları (Kaschau 1999: Taf.XVI:201-7)

c Lidar Höyük seramik parçalı mezarı örten kap parçaları (Kaschau 1999: Taf.XVI:176-5)

ç Lidar Höyük seramik parçalı mezarı örten kap parçaları (Kaschau 1999: Taf.XVII:38-3)

d Lidar Höyük seramik parçalı mezarı örten kap parçaları (Kaschau 1999: Taf.XVII:86-2)

e Lidar Höyük seramik parçalı mezarı örten kap parçaları (Kaschau 1999: Taf.XX:50-5)

f Lidar Höyük seramik parçalı mezarı örten kap parçaları (Kaschau 1999: Taf.XIX:144-5)

Levha 20 **a** Lidar Höyük çömlek mezar (Kaschau 1999: Taf.XVIII:156-1)

b Lidar Höyük çömlek mezar (Kaschau 1999: Taf.XVI:165-2)

c Lidar Höyük çömlek mezar (Kaschau 1999: Taf.XVIII:136-2)

ç Lidar Höyük çömlek mezar (Kaschau 1999: Taf.XVI:1)

d Lidar Höyük küp mezar (Kaschau 1999: Taf.XIX:19-2)

e Lidar Höyük küp mezar (Kaschau 1999: Taf.XIX:101-1)

f Lidar Höyük küp mezar (Kaschau 1999: Taf.XVII:4-4)

g Lidar Höyük küp mezar (Kaschau 1999: Taf.XVII:151-5)

Levha 21 **a** Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası p.t. çanak (Tip N1) (Kaschau 1999: Taf.VII:48-2)

b Lidar Höyük seramik parçalı mezar eşyası p.t. çanak (Tip N9) (Kaschau 1999: Taf.VII:50-1)

c Lidar Höyük küp mezar eşyası p.t. çanak (Tip N11) (Kaschau 1999: Taf.X:151-4)

ç Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası p.t. çömlek (Tip T12) (Kaschau 1999: Taf.V:14-1)

d Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası p.t. çömlek (Tip T5) (Kaschau 1999: Taf.XI:161-1)

e Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası p.t. kâse (Tip S9) (Kaschau 1999: Taf.III:60-2)

f Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası p.t. yonca ağızlı testi (Kaschau 1999: Taf.III:58-1)

g Lidar Höyük küp mezar eşyası p.t. yonca ağızlı testi (Kaschau 1999: Taf.VIII:115-3)

ğ Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası p.t. şişe (Kaschau 1999: Taf.XII:97-2)

h Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası p.t. şişe (Kaschau 1999: Taf.XIV:182-1)

ı Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası p.t. şişe (Kaschau 1999: (XIV:182-5)

i Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası p.t. şişe (Kaschau 1999: Taf.XIV:181-1)

j Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası p.t. şişe (Kaschau 1999: Taf.IX:139-1)

Levha 22 **a** Lidar Höyük taş sanduka mezar eşyası p.t. çömlek (Kaschau 1999: Taf.IX:126-6)

b Lidar Höyük taş sanduka mezar eşyası fayans şişe (Kaschau 1999: Taf.IX:126-5)

c Lidar Höyük kerpiç sanduka mezar eşyası p.t. çömlek (Kaschau 1999: Taf.X:145-2)

ç Lidar Höyük kerpiç sanduka mezar eşyası p.t. kâse (Kaschau 1999: Taf.X:160-2)

d Lidar Höyük kerpiç sanduka mezar eşyası p.t. kâse (Kaschau 1999: Taf.IV:189-1)

e Lidar Höyük kuyu mezar eşyası p.t. kandil (Kaschau 1999: Taf.VII:23-4)

f Lidar Höyük kuyu mezar eşyası p.t. çanak (Kaschau 1999: Taf.VII:23-3)

g Lidar Höyük taş sanduka mezar eşyası frit figürin (Kaschau 1999: Taf.IX:126-1)

ğ Lidar Höyük taş sanduka mezar eşyası skarabe (Kaschau 1999: Taf.IX:126-4)

h Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası skarabe (Kaschau 1999: Taf.III:133-7)

ı Lidar Höyük kuyu mezar eşyası kloritten silindir mühür (Kaschau 1999: Taf.VII:23-1)

Levha 23

a Lidar Höyük kerpiç sanduka mezar eşyası yıldız başlı bronz iğne (Kaschau 1999: Taf.X:160-1)

b Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası yıldız başlı bronz iğne (Kaschau 1999: Taf.XXII:61-1)

c Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası rulo başlı bronz iğne (Kaschau 1999: Taf.XXIII:81-1)

ç Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası boğumlu başlı bronz iğne (Kaschau 1999: Taf.XXIII:40-1)

d-h Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası kemik levhalar (Kaschau 1999: Taf.XXI:103-3-4)

ı-j Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası bronz bilezikler (Kaschau 1999: Taf.III:133-1-3)

k Lidar Höyük seramik parçalı mezar eşyası bronz halka (Kaschau 1999: Taf.XXII:190-4)

l Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası bronz halka (Kaschau 1999: Taf.IV:168-4)

m Lidar Höyük çömlek mezar eşyası bronz halka (Kaschau 1999: Taf.XXII:136-2)

n-o Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası midye ve salyangoz kabuğu kolye ucu (Kaschau 1999: Taf.XXIV:102-3)

p Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası boncuk (Kaschau 1999: Taf.XXIV:102-1)

r-ş Lidar Höyük seramik parçalı mezar eşyası boncuk (Kaschau 1999: Taf.XXIV:169-2)

t Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası boncuk (Kaschau 1999: Taf.XXIV:41-2)

u Lidar Höyük basit toprak mezar eşyası boncuk (Kaschau 1999: Taf.XXIV:79-1)

Levha 24 **a** Horum Höyük B 0033 ve B 0040 çömlek mezarlarının açma içindeki konumu (Marro 2007: 391, Fig.6)

b Horum Höyük B 0033 ve B 0040 çömlek mezarlarının kuzeyden görünümü (Marro vd. 1998: 273, Res.4)

c Horum Höyük B 0040 mezar çömleği (Marro 2007: 392, Photo 2)

ç Horum Höyük B 0033 çömlek mezarında ele geçen p.t. figürin parçası (Marro vd. 1998: 266, Çiz.8)

Levha 25 **a** Horum Höyük F 0217 basit toprak mezarının açma içindeki konumu (Tibet vd. 2001: 148, Çiz.4)

b Horum Höyük F 0217 basit toprak mezarı (Tibet vd. 2001: 154, Res.4)

c Horum Höyük B 0017 taş sanduka mezar eşyası bronz hançer **(**Marro vd. 1998: Çiz.10)

ç Horum Höyük B 0011 taş sanduka mezar eşyası p.t. kap (Marro vd. 1998: Çiz.9)

d-e Horum Höyük F 0217 basit toprak mezar eşyası p.t. kaplar **(**Tibet vd. 2001: Çiz.7:10, 11)

Levha 26 **a** Tilbeş Höyük taş sanduka mezarı (Fuensanta vd. 1999: 214, Fig.2).

b Tilbeş Höyük basit toprak mezarı (Fuensanta ve Mısır 1997: 43, Fig.2).

c-d Zeytinlibahçe Höyük, F açması basit toprak mezarı ve mezar eşyası p.t. küçük çömlek (Frangipane vd. 2011: 21, Şekil 12b-d)

Levha 27 **a-b** Mezraa Höyük M-16 basit toprak mezarı ve mezar eşyası p.t. çanak (Yalçıklı ve Tekinalp 2011: Fig.8 b-c)

c-ç Mezraa Höyük M-5 basit toprak mezarı ve mezar eşyası p.t. çömlekler (Yalçıklı ve Tekinalp 2004: Şek.9.5-6)

Levha 28 **a** Şaraga Höyük OTÇ'ye ait yapıların ve mezarın planı (Sertok ve Kulakoğlu 2001: Şek.2)

b Şaraga Höyük OTÇ'ye ait anıtsal yapı ve mezarlık (Sertok ve Kulakoğlu 2001: Şek.10)

c Şaraga Höyük taş sanduka mezar (B62) (Sertok ve Kulakoğlu 2002: Lev.2)

Levha 29 **a** Şaraga Höyük OTÇ mezar eşyaları (Sertok ve Kulakoğlu 2001: Şek.12).

b Şaraga Höyük basit toprak mezar eşyaları (Sertok ve Kulakoğlu 2002: Şek.6:10-12)

c-ç Şaraga Höyük doğu yamaçtaki basit toprak mezarları (Sertok vd. 2007: 344, Fig.4a-b)

d Şaraga Höyük batı yamaçtaki basit toprak mezar (Sertok vd. 2007: 346, Fig. 5)

Levha 30 **a** Şaraga Höyük fırın odasında bulunan basit toprak mezarlar (Ezer 2013: Fig.7)

b Şaraga Höyük mezarlardaki iskeletlerin altına konulan pişmemiş pithos parçası (Sertok, Kulakoğlu ve Squadrone 2005: Fig.12)

c Şaraga Höyük'te mezarların çoğunda bulunan p.t. vazo (Ezer 2013: Fig.9)

ç Şaraga Höyük'te fırın odasında mezarda bulunan bronz iğne (Ezer 2013: Fig.8)

Levha 31 **a** Karkamış Nehir Duvarı'nın 1-3 no. lu bölümlerinde ortaya çıkartılan mezarlar (Woolley 1921: Pl.14)

b Karkamış Kuzeybatı surunun güneyindeki kaya mezarı (Woolley 1921: Pl. 6)

c Karkamış taş sanduka mezardan p.t. kadeh **(**Akyurt 1998: Şek.113c)

ç-f Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezarlardan p.t. vazolar (Akyurt 1998: Şek.113d-g)

g-i Karkamış 2 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan p.t. vazolar (Akyurt 1998: Şek.113h-l)

j Karkamış 3 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan p.t. vazo (Akyurt 1998: Şek.113m)

k Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan p.t. şişe (Akyurt 1998: Şek.113r)

l Karkamış 2 no. lu odadaki basit toprak mezardan p.t. şişe (Akyurt 1998: Şek.113s)

m-o Karkamış kaya mezardan p.t. vazolar (Akyurt 1998: Şek.113n-p)

ö Karkamış taş sanduka mezardan çömlek (Akyurt 1998: Şek.113t)

p Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan p.t. matara (Akyurt 1998: Şek.113u)

Levha 32

a-d Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan bronz iğneler (Akyurt 1998: Şek.114a-e)

e-ğ Karkamış taş sanduka mezardan bronz iğneler (Akyurt 1998: Şek.114f-i)

h Karkamış taş sanduka mezardan gümüş iğne (Akyurt 1998: Şek.114j)

ı Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan karnelion, akik, mavi cam hamuru, bronz ve deniz kabuğu boncuklar (Akyurt 1998: Şek.114k)

i Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan bronz küpe (Akyurt 1998: Şek.114l)

j Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan gümüş halka (Akyurt 1998: Şek.114m)

k Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan bronz bilezik (Akyurt 1998: Şek.114n)

l Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan kireçtaşı düğme (Akyurt 1998: Şek.114o)

m Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan kireçtaşı delikli plak (Akyurt 1998: Şek.114p)

n Karkamış taş sanduka mezardan bronz hançer (Akyurt 1998: Şek.114r)

o-r Karkamış taş sanduka mezardan 4 adet bronz mızrak ucu (Akyurt 1998: Şek.114s-v)

Levha 33 **a-b,e,g,ğ,ı** Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan bronz iğneler (Woolley 1921: Pl.27a:1-2, 6, 8, 9, 11)

c Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan bronz küpe (Woolley 1921: Pl.27a:3)

ç Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan kireçtaşı delikli plak (Woolley 1921: Pl.27a:4)

d Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan gümüş halka (Woolley 1921: Pl.27a:5)

f Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan gümüş iğne (Woolley 1921: Pl.27a:7)

h Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan bronz bilezik (Woolley 1921: Pl.27a:10)

i Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan kireçtaşı düğme (Woolley 1921: Pl.27a:12)

j Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan karnelion, akik, mavi cam hamuru, bronz ve deniz kabuğu boncuklar (Woolley 1921: Pl. 27a:13)

k Karkamış 2 no. lu odadaki basit toprak mezardan p.t. şişe (Woolley 1921: Pl.27c:1)

l-o, p Karkamış 2 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan p.t. vazolar (Woolley 1921: Pl.27c:2-5, 7)

ö Karkamış 3 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan p.t. vazo (Woolley 1921: Pl.27c:6)

r-s, u, ü Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezarlardan p.t. vazolar (Woolley 1921: Pl.27d:1,2,5,6)

ş Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezarlardan p.t. matara (Woolley 1921: Lev.27d:3)

t Karkamış 1 no. lu bölmedeki basit toprak mezardan p.t. şişe (Woolley 1921: Lev.27d:4)

v Karkamış taş sanduka mezardan p.t. çömlek (Woolley ve Barnett 1952: Pl.58c:1)

y Karkamış taş sanduka mezardan p.t. kadeh (Woolley ve Barnett 1952: Pl.58c:2)

z Karkamış kaya mezardan p.t. vazolar (Woolley 1921: Pl.27b:1-3)

Levha 34 **a** Samsat Höyük basit toprak mezarı (Özgüç 2009: Lev.141, 306)

b Samsat Höyük basit toprak mezar eşyaları (Özgüç 2009: Lev.142, 307)

c Salat Tepe OTÇ 3. tabakaya ait kuyu mezar (Ökse 2013:85).

ç Salat Tepe OTÇ 3. tabakaya ait kuyu mezarda ele geçen tunç süsleme parçaları (Ökse vd. 2011: Res.6).

Levha 35 **a** Salat Tepe OTÇ 3. tabakaya ait çömlek mezarlardan biri (Ökse vd. 2013: Res.8)

b Salat Tepe OTÇ 3. tabakaya ait tekne mezar (Ökse vd. 2013: Res.8)

c Girnavaz basit toprak mezarı (Akyurt vd. 1993: 276, Res.4)

Levha 36 Müslümantepe'de kazı alanlarını gösteren topografik harita (Ay vd. 2013: 291, Şek.1)

Levha 37 Müslümantepe'de mezarlık alanı (Ay vd. 2013: 298, Şek.12)

Levha 38 **a** Ras Shamra'da "porteurs de torque" nüfusundan bir kadına ait mezar (Schaeffer 1949: 54, Fig.20)

b-ç Ras Shamra'da "porteurs de torque" nüfusuna ait mezar eşyaları (Schaeffer 1949: 52, Fig.19: 58, Fig.22: 92, Fig.41)

Levha 39 Ras Shamra kesit, OTÇ I'de (2100-1900) torque taşıyanların mezar eşyaları ve OTÇ II (1900-1750) katları (Schaeffer 1949: 57, Fig.21)

Levha 40 Ras Shamra XXXVI oda mezarı (Schaeffer 1938: 200, Fig.3)

Levha 41 **1-30** Ras Shamra XXXVI oda mezar eşyası p.t. kaplar (Schaeffer 1938: 202, Fig.5)

Levha 42 **a-e** Ras Shamra XXXVI oda mezar eşyası p.t. kaplar (Schaeffer 1938: 204, Fig.6)

f Ras Shamra LIII oda mezarı (Schaeffer 1938: 206, Fig.7)

Levha 43 **a** Ras Shamra LIII oda mezarının üst tabakası ve mezar eşyaları (Schaeffer 1938: 207, Fig.8)

b Ras Shamra LIII oda mezarı orta tabakası ve mezar eşyaları (Schaeffer 1938: 208, Fig.9)

c Ras Shamra LIII oda mezarı alt tabakası ve mezar eşyaları (Schaeffer 1938: 209, Fig.10)

Levha 44 **a-n, ş-ü** Ras Shamra LIII oda mezar alt tabakası p.t. kaplar (Schaeffer 1938: 214, Fig.13)

v: 1-4 Ras Shamra LIII oda mezar alt tabakası skarabeler (Schaeffer 1938: 215, Fig.14)

v: 5 Ras Shamra LIV oda mezar eşyası skarabe (Schaeffer 1938: 215, Fig.14)

v: 6 Ras Shamra LVI oda mezar eşyası skarabe (Schaeffer 1938: 215, Fig.14)

v: 7 Ras Shamra LVII oda mezar eşyası skarabe (Schaeffer 1938: 215, Fig.14)

Levha 45 **a-b** Ras Shamra LIV oda mezarı (Schaeffer 1938: 220-221, Fig.17-18)

c Ras Shamra LIV oda mezar eşyası p.t. boyalı testi (Schaeffer 1938: 223, Fig.19N)

ç-d Ras Shamra LIV oda mezar eşyası p.t. şişeler (Schaeffer 1938: 227, Fig.22B, D)

e Ras Shamra LIV oda mezar eşyası p.t. şişe (Schaeffer 1938: 227, Fig.22H)

f-g Ras Shamra LIV oda mezar eşyası bronz hançer (Schaeffer 1938: 228, Fig.23A)

ğ-ı Ras Shamra LIV oda mezar eşyası iğneler (Schaeffer 1938: 228, Fig.23B-D)

Levha 46 **a-b** Ras Shamra LV oda mezarı (Schaeffer 1938: 229-230, Fig.24-25)

Levha 47 **a** Ras Shamra LV oda mezar eşyası p.t. kap (Schaeffer 1938: 231, Fig.26,A)

b-c Ras Shamra LV oda mezar eşyası hançerler (Schaeffer 1938: Fig.27, O, Q)

ç-h Ras Shamra LV oda mezar eşyası iğneler (Schaeffer 1938: Fig.27, A-G)

ı Ras Shamra LV oda mezar eşyası p.t. boyalı testi (Schaeffer 1938: 231, Fig.26: ZA)

i Ras Shamra LV oda mezar eşyası cımbız (Schaeffer 1938: Fig.27H)

j Ras Shamra LV oda mezar eşyası karnelian boncuklu gümüş halka (Schaeffer 1938: Fig.27 J)

k-l Ras Shamra LV oda mezar eşyası taş ağırşaklar (Schaeffer 1938: Fig.27K)

Levha 48 **a-b** Ras Shamra LVI ve LVII oda mezarı (Schaeffer 1938: 234-235, Fig.29, 30)

c Ras Shamra LVI oda mezarı girişindeki çömlek mezar (Schaeffer 1938: Pl.XXIII:3)

Levha 49 **a-d** Ras Shamra LVI oda mezar eşyası pişmiş toprak testiler (Schaeffer 1938: 237, Fig.32 D, C, A, V, M)

e-f Ras Shamra LVI oda mezar eşyası omurgalı kadehler (Schaeffer 1938: 239, Fig.32 L, Q)

g Ras Shamra LVI oda mezar eşyası çanak (Schaeffer 1938: 239, Fig.32T)

h Ras Shamra LVI oda mezar eşyası pişmiş toprak kaşık (Schaeffer 1938: Pl. XXII:2)

ı Ras Shamra LVI oda mezar eşyası bronz hançer (Schaeffer 1938: 239, Fig.32U)

i-j Ras Shamra LVI oda mezar eşyası bronz mızrak uçları (Schaeffer 1938: 239, Fig.32A, E)

k Ras Shamra LVI oda mezar eşyası bronz balta (Schaeffer 1938: 239, Fig.32T)

l-p Ras Shamra LVI oda mezar eşyası bronz iğneler (Schaeffer 1938: 239, Fig.32H-M)

Levha 50 **a** Ras Shamra LVII oda mezar eşyası p.t. çömlek (Schaeffer 1938: 243, Fig.35I)

b-c Ras Shamra LVII oda mezar eşyası p.t. testiler (Schaeffer 1938: 243, Fig.36L, D)

ç Ras Shamra LVII oda mezar eşyası p.t. çömlek (Schaeffer 1938: 243, Fig.35O)

d Ras Shamra LVII oda mezar eşyası taş vazo (Schaeffer 1938: 243, Fig.35G, F, E)

e Ras Shamra LVII oda mezar eşyası p.t. çömlek (Schaeffer 1938: Pl.XXIV)

f-g Ras Shamra LVII oda mezar eşyası taş vazolar (Schaeffer 1938: Pl.XXIV)

ğ-h Ras Shamra LVII oda mezar eşyası bronz hançerler (Schaeffer 1938: 251, Fig.39A-B)

ı Ras Shamra LVII oda mezar eşyası bronz balta (Schaeffer 1938: 251, Fig.39H)

i Ras Shamra LVII oda mezar eşyası bronz iğne (Schaeffer 1938: 251, Fig.39D)

j Ras Shamra LVII oda mezar eşyası kabartmalı bronz çanak (Schaeffer 1938: 254, Fig.41)

Levha 51 **a** Tell Tweini basit toprak mezar ve mezar eşyaları (Hameeuw ve Jans 2008: 80, III.6)

b Tell Tweini basit toprak mezarlar (Hameeuw ve Jans 2008: 76, III.2)

c Tell Tweini basit toprak mezar (TWE-A-02544) eşyası p.t. küresel testicik (Hameeuw ve Jans 2008: 76, III.2)

ç Tell Tweini'den basit toprak mezar (TWE-A-02545) eşyası gümüş-kalay karışımı bilezik (Hameeuw ve Jans 2008: 76, III.2)

Levha 52 **a-b** Tell Tweini'den çömlek mezar (TWE-A-00051) (Hameeuw ve Jans 2008: 78, III.4; Hameeuw vd. 2008: 149, Fig.2)

c-f Tell Tweini'den çömlek mezardan (TWE-A-00051) ele geçen p.t. testicikler **(c-d)** p.t. tabak **(e)** ve p.t. çanak **(f)** (Hameeuw ve Jans 2008: 78, III.4)

Levha 53 **a** Tell Tweini'den çömlek mezar (TWE-A-02543) (Hameeuw ve Jans 2008: 78, III.3)

b Tell Tweini'den çömlek mezar (TWE-A-02542) (Hameeuw ve Jans 2008: 78, III.3)

c-d Tell Tweini'den çömlek mezar (TWE-A-02542) eşyaları, bronz bilezik **(c)**, p.t. testicikler **(ç-d)**, (Hameeuw ve Jans 2008: 78, III.3)

e-g Tell Tweini'den çömlek mezar (TWE-A-01070) ve mezarda ele geçen p.t. testi **(f)** ve p.t. omurgalı çanak **(g)** (Hameeuw ve Jans 2008: 79, III.5)

Levha 54 **a-ç** Tell Tweini'den oda mezar (TWE-A-00954), mezarda ele geçen p.t. testi **(b)**, bronz halka **(c)** ve bronz iğne **(ç)** (Hameeuw ve Jans 2008: 76, III.1)

d Tell Tweini'den oda mezar (TWE-A-00170) (Hameeuw vd. 2008: 151, Fig.4)

Levha 55 **a-s** Tell Tweini'den oda mezardan (TWE-A-00170) ele geçen mezar eşyaları p.t. kaplar **(a-p)**, figürin **(r)**, bronze iğne **(s)** (Hameeuw vd. 2008: 151, Fig.4)

Levha 56 **a** Tell Sukas toplu mezarı (Thrane 1988: Fig.5)

b Tell Sukas, XI ve XII numaralı iskeletler (Thrane 1988: 20, Fig.29)

c-f Tell Sukas, mezar eşyası p.t. kaplar (Thrane 1988: 30, Fig.41-46)

g Tell Sukas, mezar eşyası taş silindir mühür (Thrane 1988: 30, Fig.77)

Levha 57 **a** Tell Sukas I. kat, iskelet II (Thrane 1988: 7, Fig.3)

b Tell Sukas I. kat, iskelet V (Thrane 1988: 11, Fig.11)

c Tell Sukas III. kat, iskelet XIII, XIV, XV (Thrane 1988: 23, Fig.32)

Levha 58 **a** Tell Sukas, mezar eşyası p.t. tabak (Thrane 1988: 33, Fig.72: 78)

b Tell Sukas, mezar eşyası p.t. tabak (Thrane 1988: 31, Fig.50)

c Tell Sukas, mezar eşyası p.t. çanak (Thrane 1988: 33, Fig.75)

ç Tell Sukas, mezar eşyası p.t. kandil (Thrane 1988: 31, Fig.53)

d Tell Sukas, mezar eşyası p.t. bardak (Thrane 1988: 31, Fig.52)

e Tell Sukas, mezar eşyası p.t. bardak (Thrane 1988: 32, Fig.60)

f-ğ Tell Sukas, mezar eşyası bronz iğneler (Thrane 1988: 32, Fig.68-70)

h Tell Sukas, mezar eşyası bronz sap delikli balta (Thrane 1988: 35, Fig.86)

Levha 59 **a** Tell Sukas, mezar eşyası p.t.çömlek (Thrane 1988: 36, Fig.95)
b Tell Sukas, mezar eşyası p.t. testi (Thrane 1988: 35, Fig.85)
c Tell Sukas, mezar eşyası p.t. testi (Thrane 1988: 33, Fig.77)
ç Tell Sukas, mezar eşyası p.t. testi (Thrane 1988: 31, Fig.55)
d Tell Sukas, mezar eşyası p.t. testi (Thrane 1988: 34, Fig.82)
e Tell Sukas, mezar eşyası p.t. testi (Thrane 1988: 36, Fig.93)
f Tell Sukas, mezar eşyası p.t. testi (Thrane 1988: 31, Fig.54)
g Tell Sukas, mezar eşyası p.t. testi (Thrane 1988: 35, Fig.88)
ğ Tell Sukas, mezar eşyası p.t. testicik (Thrane 1988: 31, Fig.57)

Levha 60 Mürik oda mezar planı (Riis ve Buhl 2007: 45, Fig.14)

Levha 61 **a-n** Mürik oda mezar eşyası p.t. çanaklar ve minyatür kaplar (Riis ve Buhl 2007: 114, Pl.XXIII)

Levha 62 **a-i** Mürik oda mezar eşyası p.t. çanaklar ve p.t. bir kandil (Riis ve Buhl 2007: 114, Pl.XXIII)

Levha 63 **a-ğ** Mürik oda mezar eşyası p.t. boyalı çömlek ve testiler (Riis ve Buhl 2007: III, Pl.XX)

Levha 64 **a-h** Mürik oda mezar eşyası p.t. testiler (Riis ve Buhl 2007: 112, Pl.XXI)

Levha 65 **a-h** Mürik oda mezar eşyası p.t. testiler ve şişeler (Riis ve Buhl 2007: 110, Pl.XIX)

Levha 66 **a-h** Mürik kuyu mezar eşyası p.t. figürinler (a-f), p.t. araba (g) ve bronz iğneler (ğ-h) (Riis ve Buhl 2007: 115, Pl.XXIV)

Levha 67 Hama GIII mezarı (Riis ve Buhl 2007: 23, Fig. 4)

Levha 68 **a-d** Hama GIII mezar eşyası p.t. kaplar (Riis ve Buhl 2007: 99, Pl.VIII)

Levha 69 **a-h** Hama GIII mezar eşyası p.t. kaplar ve iğneler (Riis ve Buhl 2007: 101, Pl.X)

Levha 70 **a-b** Hama GIII mezar eşyaları geniş ağızlı derin kap ve mangal (Riis ve Buhl 2007: 100, Pl.IX)

Levha 71 **a-c** Hama GVI mezarının planı, kesiti ve yakınında yapılan sondajlar (Riis ve Buhl 2007: 25, Fig.5:26, Fig.6:27, Fig.7)

Levha 72 **a-f** Hama GVI mezarında ele geçen p.t. kaplar (Riis ve Buhl 2007: 102, Pl.XI)

Levha 73 **a-k** Hama GVI mezarında ele geçen p.t. kaplar (Riis ve Buhl 2007: 104, Pl.XIII)

l-m Hama GVI mezarında ele geçen p.t. kadın figürinleri (Riis ve Buhl 2007: 104, Pl.XIII)

Levha 74 **a-i** Hama GVI mezarında ele geçen p.t. kaplar (Riis ve Buhl 2007: 103, Pl.XII)

Levha 75 **a-i** Hama GVI mezarında ele geçen bronzlar (Riis ve Buhl 2007: 105, Pl.XIV)

j Hama GVI mezarında ele geçen boncuklar (Riis ve Buhl 2007: 105, Pl.XIV)

Levha 76 Hama, GX mezarı (Riis ve Buhl 2007: 31, Fig.8).

Levha 77a-i Hama, GX mezarında ele geçen p.t. kaplar **(a-f)**, fayans pyxis kapağı **(ı)**, p.t. figürin **(g)**, bronz iğne **(h)** ve mızrak ucu **(ğ)**, boncuklar **(i)** (Riis ve Buhl 2007: 107, Pl.XVI)

Levha 78a-n Hama, GXIII mezarı **(a)** ve mezar eşyası p.t. kaplar **(b-m)** ve bronz iğne **(n)** (Riis ve Buhl 2007: 108, Pl.XVII).

Levha 79 **a** Hama GIA-B mezarı (Riis ve Buhl 2007: 15, Fig.2)

b Hama GII mezarı (Riis ve Buhl 2007: 19, Fig.3)

Levha 80 **a-ı** Hama GIA-B mezar eşyası p.t. kaplar (Riis ve Buhl 2007: 92, Pl.I)

Levha 81 **a-k** Hama GIA-B mezar eşyası p.t. kaplar (Riis ve Buhl 2007: 93, Pl.II)

Levha 82 **a-p** Hama GIA-B mezarı diğer buluntular (Riis ve Buhl 2007: 94, Pl.III)

Levha 83 **a-h** Hama GII mezar eşyası p.t. kaplar (Riis ve Buhl 2007: 95, Pl.IV)

Levha 84 **a-g** Hama GII mezar eşyası p.t. kaplar (Riis ve Buhl 2007: 96, Pl.V)

Levha 85 **a-k** Hama GII mezar eşyası p.t. kaplar (Riis ve Buhl 2007: 97, Pl.VI)

Levha 86 **a-h** Hama GII mezar eşyaları p.t. figürinler, bronzlar ve diğer buluntular (Riis ve Buhl 2007: 98, Pl.VII)

Levha 87 **a** Tell Mishrifeh'in topografik planı (Bonacassi 2011: 11, Fig.1)

b Tell Mishrifeh krali sarayın planı ve altında bulunan mezarların konumu (Morandi-Bonacassi 2011: 12, Fig.2)

Levha 88 **a** Tell Mishrifeh kuyu mezar V'in planı (Morandi-Bonacassi 2011: 29, Fig.29)

b Tell Mishrifeh basit toprak mezar (Morandi-Bonacassi 2011: 16, Fig.8, Mezar 17)

c Tell Mishrifeh basit toprak mezar (Morandi-Bonacassi 2011: 22, Fig.18, Mezar 24)

Levha 89 **a** Tell Mishrifeh basit toprak mezar (Morandi-Bonacassi 2011: 24, Fig.24, Mezar 26)

b Tell Mishrifeh basit toprak mezar eşyası bakır/bronz disk (Morandi-Bonacassi 2011: 25, Fig.27, Mezar 26)

c Tell Mishrifeh basit toprak mezar eşyası p.t. kaplar (Morandi-Bonacassi 2011: 15, Fig.6-7, Mezar 16)

ç Tell Mishrifeh basit toprak mezar eşyası p.t. kap (Morandi-Bonacassi 2011: 18, Fig.13, Mezar 19)

d Tell Mishrifeh basit toprak mezar eşyası p.t. kaplar (Morandi-Bonacassi 2011: 18, Fig.11, Mezar 18)

e Tell Mishrifeh basit toprak mezar eşyası bronz iğne (Morandi-Bonacassi 2011: 22, Fig.21, Mezar 24)

f Tell Mishrifeh basit toprak mezar eşyası bronz iğne (Morandi-Bonacassi 2011: 23, Fig.22, Mezar 25)

Levha 90 **a** Tell Mishrifeh Mezar I (Du Mesnil du Buisson 1927b: Pl.V)

b Tell Mishrifeh Mezar II (Du Mesnil du Buisson 1927b: Pl.XIV)

c Tell Mishrifeh Mezar III (Du Mesnil du Buisson 1928: Pl.XXIX)

Levha 91 **a-b** Tell Mishrifeh krali mezarın rekonstrüksiyonu (Pfälzner 2007: 55, Fig.31) ve çizimi (Pfälzner 2007: 57, Fig.33)

Levha 92 **a** Tell Mishrifeh krali mezarın ana odası (Pfälzner 2007: 56, Fig.32)

b Tell Mishrifeh AQ koridorundan ante odası (Pfälzner 2007: 54, Fig.30)

c Tell Mishrifeh ante odasının girişi (Pfälzner 2004: 19).

Levha 93 **a** Tell Mishrifeh krali mezar eşyası, kehribardan aslan başı (Pfälzner 2004: 18)

b Tell Mishrifeh krali mezardan altın el (Pfälzner 2004: 18)

c Tell Mishrifeh krali mezardan akik ve lapislazuli kakmalı altın rozet (Pfälzner 2010: 223, no. 130)

ç Tell Mishrifeh krali mezardan altın ördek başları (Pfälzner 2007: 62, Fig.36).

d Tell Mishrifeh krali mezardan avlanma sahneleriyle bezeli, gümüş üzeri altın levhadan yapılmış sadak (Pfälzner 2010: 225, no.133)

Levha 94 **a** Ansari yakınlarındaki mezarlık (Suleiman 1984: 16, Pl.I:2)

b-ğ Ansari mezar eşyası p.t. kaplar (Suleiman 1984: 16, Pl.VI:57-64)

h-k Ansari mezar eşyası p.t. kaplar (Suleiman 1984: Pl.VII:65-68)

Levha 95 **a-d** Ansari mezar eşyası p.t. kaplar (Suleiman 1984: Pl.VIII:72-76)

Levha 96 **a** Ansari mezar eşyası taş boncuklar (Suleiman 1984: Pl.V:44-49),

b Ansari mezar eşyası p.t. araba (Suleiman 1984: Pl.V:54)

c Ansari mezar eşyası p.t. boğa ritonu (Suleiman 1984: Pl.V:53).

Levha 97 **a** Ain Assan kuyu mezar XII (Al -Maqdissi 2006a: 143, Fig.5).

b Ain Assan kuyu mezar III (Al-Maqdissi 2006a: 143. Fig.2)

c Ain Assan kuyu mezar XII'de ele geçen p.t. kaplar **(**Al-Maqdissi 2006a: 149)

Levha 98 **a** Tell Mardikh Batı Sarayı'nın tabanları altındaki krali mezarlık (Archi 2010: 10, Fig.5)

b Tell Mardikh Batı Sarayın tabanları altındaki krali mezarlığın planı (Matthiae 1984: 22)

Levha 99 **a** Tell Mardikh Prenses Mezarı'nda bulunan p.t. kaplar (Nigro 2002: 162, Fig.5)

b Tell Mardikh Prenses Mezarı'nın gömme odasında ele geçen p.t. metop bezekli testi (Matthiae 1984: 23, 24)

c Tell Mardikh Prenses Mezarı'ndan 6 adet altın burma bilezik (Matthiae 1984: 24)

ç Tell Mardikh Prenses Mezarı'nda bulunan granülasyon bezemeli altın kulak / burun halkası (Matthiae 2010: 38, no.11)

d Tell Mardikh Prenses Mezarı'ndan yıldız başlı altın iğne (Matthiae 1984: 24)

e Tell Mardikh Sarnıçlar Beyi Mezarı'ndan kireçtaşından yapılmış, fildişi saplı, altın ve gümüş silindir kakmalı olan asa (Nigro 2002: 164, Fig.12)

Levha 100 **a** Tell Mardikh Keçiler Beyi Mezarı'ndan p.t. kaplar (Matthiae 1984: 25)

b Tell Mardikh Keçiler Beyi Mezarı'ndan altın sap (Matthiae 2010: 39, no. 13)

c-d Tell Mardikh Keçiler Beyi Mezarı'ndan keçinin ön kısmını tasvir eden bronz obje **(c)**, gözlü balta **(ç)**, parçalı bir amuletten fildişi keçi benzeri figürler **(d)** (Matthiae 1984: 26, 29)

e-f Tell Mardikh Keçiler Beyi Mezarı'ndan helezon motifli skarabeli yüzük (Matthiae 1984: 26, 29; 2010, 41, no.16)

g-h Tell Mardikh Keçiler Beyi Mezarı'ndan altın, lapis lazuli ve akik boncuklar (Matthiae 1984: 26-27)

Levha 101 **a-ç** Tell Mardikh Keçiler Beyi Mezarı'ndan Hotep-ib-ra Homerjeryatef'in isminin yazılı olduğu fildişi, altın ve gümüş saplı görkemli asa **(a-c)** ve çivi yazılı çanak **(ç)** (Nigro 2002: 167, Fig.16; 166, fig.14).

d Tell Mardikh Keçiler Beyi Mezarı'ndan altın gerdanlık (Matthiae 2010: 40, no.14)

e Tell Mardikh Keçiler Beyi Mezarı'ndan kartal biçimli lapis lazuli-altın pendant (Matthiae 1984: 26, 27).

Levha 102 **a** Tell As kuyu mezar I ve II'nin planı **(**Du Mesnil Du Buisson 1932: Pl.XL)

b Tell As kuyu mezar II'nin mezar eşyaları (Du Mesnil Du Buisson 1932: Pl.XXXIX)

Levha 103 Tell As kuyu mezar I'nin mezar eşyaları (Du Mesnil Du Buisson 1932: Pl.XXXIX)

Levha 104 **a** Tell Khan Sheikhoun kuyu mezar B'nin planı (Al-Maqdissi 2006: 489, Fig.5)

b-ç Tell Khan Sheikhoun kuyu mezar eşyası p.t. kaplar (Al-Maqdissi 2006c: 491)

d-f Tell Khan Sheikhoun kuyu mezar eşyası p.t. kaplar (Al-Maqdissi 2006c: 492)

Levha 105 **a-f** Tell Khan Sheikhoun kuyu mezar eşyası p.t. kaplar (Al-Maqdissi 2006c: 493)

g Tell Khan Sheikhoun kuyu mezar eşyaları (Al-Maqdissi 2006c: 490)

Levha 106 **a** Shiyukh Tahtani basit toprak mezar (Sconzo 2007: 297, Fig.24)

b-d Shiyukh Tahtani basit toprak mezar eşyası p.t. kaplar (Sconzo 2007: 297, Fig.25)

e Shiyukh Tahtani mezar eşyası p.t. şişe (Sconzo 2007: 298, Fig.26)

f Shiyukh Tahtani mezar çömleği (Sconzo 2007: 291, Fig.20:1)

g Shiyukh Tahtani çömlek mezarı örten çömlek dibi (Sconzo 2007: 291, Fig.20:2)

Levha 107 **a-b** Shiyukh Tahtani çömlek mezar ve mezar çömleği (Falsone ve Sconzo 2012: 184, Fig.5a-b)

c Shiyukh Tahtani çömlek mezar eşyası stilize aslan başı biçimli pendant (Falsone ve Sconzo 2012: 184, Fig.5c)

ç Shiyukh Tahtani çömlek mezar eşyası boncuklar (Falsone ve Sconzo 2012: 184, Fig.5)

d Shiyukh Tahtani çömlek mezar eşyası p.t. derin kase (Falsone ve Sconzo 2012: 184, Fig.5)

e Shiyukh Tahtani çömlek mezar eşyası p.t. şişeler (Falsone ve Sconzo 2012: 184, Fig.5)

Levha 108 **a** Tell Ahmar çömlek mezarı (Roobaert 1998: 103)

b Tell Ahmar mezar çömleği parçası (Jamieson 1998: 118d)

c Tell Ahmar çömlek mezarı (Roobaert 1998: 103)

Levha 109 **a** Tell Ahmar çömlek mezar eşyası p.t. kaplar (Jamieson 1998: 119, Fig.6c)

b-c Tell Ahmar çömlek mezar eşyası p.t. kadehler (Jamieson 1998: 118a-b)

ç Tell Ahmar çömlek mezar eşyası p.t. çanak (Jamieson 1998: 118c)

d Tell Ahmar çömlek mezar eşyası taş silindir mühür (Otto 1998: 132, Fig.7)

e Tell Ahmar çömlek mezar eşyası bronz iğne (Roobaert 1998: 105a-b)

Levha 110 **a** Tell Hadidi basit toprak bebek mezarı (Dornemann 1977: 138, Fig.26)

b Tell Hadidi çömlek mezarı (Dornemann 1977: 139, Fig.27)

Levha 111 **a** Umm el-Marra OTÇ mimarisi (Curvers ve Schwartz 1997: 215, Fig.10)

b Umm el-Marra çömlek mezarın konumu (Curvers ve Schwartz 1997: 215, Fig.10)

c Umm el-Marra çömlek mezar eşyası p.t. kadeh (Curvers ve Schwartz 1997: 225, Fig.23.5)

Levha 112 **a** Mumbaqa kentin topografik planında mezarların konumu (Orthmann 1976: Ek 2)

b Mumbaqa kuzeydeki oda mezar (Orthmann 1976: 38, Abb.8)

Levha 113 **a-b** Halawa basit toprak mezarı (Orthmann 1981: Taf.15:1-2)

Levha 114 **a** Tell Ashara SG 2-3'teki çömlek mezarlar (Buccellati ve Kely-Buccellati 28: Fig.5)

b Tell Ashara SG 4'teki çömlek mezarlar (Buccellati ve Kely-Buccellati 29: Fig.6)

Levha 115 Tell Hariri M.Ö. II. binyıl kent planı ve mezarların konumu **(**Jean-Marie 1997: 704, Pl.3)

Levha 116 **a** Tell Hariri OTÇ I basit toprak mezar 344 (Parrot 1999: Pl.51)

b Tell Hariri OTÇ I basit toprak mezar 346 (Parrot 1999: Pl.51)

c Tell Hariri OTÇ I çömlek mezar 592 (Parrot 1999: Pl.79)

ç Tell Hariri OTÇ I çömlek mezar 547 (Parrot 1999: Pl.76)

d Tell Hariri OTÇ I çömlek mezar 561 (Parrot 1999: Pl.76)

e Tell Hariri OTÇ I çömlek mezar 652 (Parrot 1999: Pl.84)

f Tell Hariri OTÇ I lahit mezarlar 399 ve 400 (Parrot 1999: Pl.60)

g Tell Hariri OTÇ I lahit mezar 480 (Parrot 1999: Pl.69)

Levha 117 **a-b** Tell Hariri OTÇ II basit toprak mezar 342 ve 343 (Parrot 1999: Pl.50)

c Tell Hariri OTÇ II basit toprak mezar 703 (Parrot 1999: Pl.116)

ç Tell Hariri OTÇ II basit toprak mezar 726 (Parrot 1999: Pl.126)

d Tell Hariri OTÇ II basit toprak mezar 728 (Parrot 1999: Pl.128)

Levha 118 **a** Tell Hariri OTÇ II basit toprak mezar 954 (Parrot 1999: Pl.202)

b Tell Hariri OTÇ II basit toprak mezar 1043 (Parrot 1999: Pl.218)

c Tell Hariri OTÇ II çömlek mezar 546 (Parrot 1999: Pl.76)

ç Tell Hariri OTÇ II çömlek mezar 736 (Parrot 1999: Pl.132)

d Tell Hariri OTÇ II çömlek mezar 952 (Parrot 1999: Pl.202)

e Tell Hariri OTÇ II çömlek mezar 1046 (Parrot 1999: Pl.219)

f Tell Hariri OTÇ II çömlek mezar 834 (Parrot 1999: Pl.160)

Levha 119 **a** Baghouz dolmen mezar (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.XXXVI:2)

b Baghouz etrafı taşlarla çevrili dolmen (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.XXXVII:1)

c Baghouz dolmen mezarın üzerini kapatan düz taşlar (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.XXXVII:2)

ç Baghouz dolmen mezarların planı (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.XL)

Levha 120 **a** Baghouz dolmen mezarı (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.XLV)

b Baghouz dolmen mezarı (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LV)

c Baghouz Z144 dolmen mezarının ayrıntısı ve rekonstrüksüyonu (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LVI)

Levha 121 **a** Baghouz Z246 dolmen mezar eşyası bronz mızrak ucu (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXI)

b Baghouz Z51 dolmen mezar eşyası yarım küre başlı bronz iğne (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXII:11)

c Baghouz Z102 dolmen mezar eşyası bronz hançer (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LV)

ç Baghouz Z123 dolmen mezar eşyası bronz gözlü balta (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LV)

d Baghouz Z146 dolmen mezar eşyası bilezik (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXII:3)

e Baghouz Z137 dolmen mezar eşyası kavkı halka (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXII:8)

f-j Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak kaplar (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXVI:8)

Levha 122 **a** Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak matara, tip M (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXVIII)

b Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak testi, tip A (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXII)

c Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak testi, tip B (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXIII)

ç Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak çömlek, tip E (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXIV)

d Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak derin çömlek, tip I (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXVII)

e Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak çömlek, tip F (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXVI)

f Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak şişe, tip H (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXV)

g Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak çanak, tip G (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXV)

ğ Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak parfüm kabı, tip J (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXVII)

h Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak bardak, tip K (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXVII)

ı Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak bardak, tip L (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXVII)

i Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak çömlek, tip N (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXVIII)

j Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak çömlek, tip P (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXVIII)

k Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak şişe, tip O (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXVIII)

l Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak çömlekçik, tip Q (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXVIII)

m-n Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak çömlekler, tip R (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXVIII, LXXIX)

o-ö Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak çanaklar, tip S1 ve S2 (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXIX))

p Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak çanak, tip T (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXIX)

r Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak çanak, tip U (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXX)

s Baghouz mezar eşyası pişmiş toprak çanak, tip V (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXX)

Levha 123 **a** Baghouz Z7 mezar eşyası yarım küre başlı iğne (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXIII)

b Baghouz Z7 mezar eşyası yıldız başlı iğne (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LXXIII)

c Baghouz Z145 mezar eşyası p.t. tekerlek (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LVIII:3)

ç Baghouz Z123 mezar eşyası p.t. mühür (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LII)

d Baghouz Z286 mezar eşyası frit mühür (Du Mesnil du Buisson 1948: Pl.LVII)

Levha 124 **a** Hammam et-Turkmann K23 açması, basit toprak mezar (Thissen 1988: 175, Pl.63a)

b Hammam et-Turkmann N24 açması, basit toprak mezar (Thissen 1988: 177, Pl.65b)

c Hammam et-Turkmann K24 açması, basit toprak mezar (Thissen 1988: 175, Pl.63b)

Levha 125 **a** Hammam et-Turkmann L24 açması, çömlek mezar (Thissen 1988: 176, Pl.64a)

b Hammam et-Turkmann L24 açması, kerpiçle çevrili, üzeri seramik parçalı mezar (Thissen 1988: 176, Pl.64b)

c Hammam et-Turkmann N24 açması, evin içindeki kerpiç oda mezar (Thissen 1988: 177, Pl.65a)

ç Hammam et-Turkmann N24 açması, evin içindeki kerpiç oda mezarda açığa çıkartılan gömütler (Thissen 1988: 179, Pl.67a)

d-e Hammam et-Turkmann, N24 açması, kerpiç oda mezar (Thissen 1988: 178, Pl.66a-b)

Levha 126 **a** Hammam et-Turkmann L24 açması, mezar çömleği (Thissen 1988: Pl.59:30)

b Hammam et-Turkmann L24 açması, çömlek mezar (Thissen 1988: Pl.56:8)

c Hammam et-Turkmann L24 açması, çömlek mezar (Thissen 1988, Pl.56:13)

ç Hammam et-Turkmann L24 açması, çömlek mezar (Thissen 1988: Pl.58:26)

d Hammam et-Turkmann L24 açması, çömlek mezar (Thissen 1988: Pl.55:3)

e Hammam et-Turkmann L24 açması, çömlek mezar (Thissen 1988: Pl.55:6)

f Hammam et-Turkmann L24 açması, çömlek mezar (Thissen 1988, Pl. 57:19)

g Hammam et-Turkmann L24 açması, çömlek mezar (Thissen 1988: Pl.57:15)

ğ Hammam et-Turkmann L24 açması, çömlek mezarı örten p.t. tabak (Thissen 1988: Pl.56:14)

Levha 127 **a-b** Hammam et-Turkmann K23 açması, basit toprak mezar eşyası p.t. iki çömlek (Thissen 1988: Pl.55:4-5)

c Hammam et-Turkmann L24 açması, basit toprak mezar eşyası p.t. kadeh (Thissen 1988: Pl.57:20)

ç Hammam et-Turkmann K24 açması, basit toprak mezar eşyası p.t. kadeh (Thissen 1988: Pl.55:7)

d Hammam et-Turkmann M24 açması, çömlek mezar eşyası p.t. testi (Thissen 1988: Pl.59:29)

e Hammam et-Turkmann K24 açması, çömlek mezar eşyası p.t. testi (Thissen 1988: Pl.56:9)

f Hammam et-Turkmann L24 açması, çömlek mezar eşyası p.t. çömlek (Thissen 1988: Pl.58:27)

g Hammam et-Turkmann K24 açması, çömlek mezar eşyası p.t. şişe (Thissen 1988: Pl.56:10)

ğ Hammam et-Turkmann K24 açması, çömlek mezar eşyası bronz gözlü iğne (Thissen 1988: Pl.56:11)

h Hammam et-Turkmann K24 açması, çömlek mezar eşyası yüzük (Thissen 1988: Pl.56:12)

ı Hammam et-Turkmann L24 açması, basit toprak mezar eşyası boncuklar (Thissen 1988: Pl.57:21)

i-j Hammam et-Turkmann L24 açması, çömlek mezar eşyası bronz bilezikler (Thissen 1988: Pl.57:17-18)

k Hammam et-Turkmann L24 açması, çömlek mezar eşyası p.t. kadeh (Thissen 1988: Pl.57:16)

l Hammam et-Turkmann L24 açması, etrafı kerpiçle çevrili, üzeri seramik parçalı mezar eşyası p.t. kadeh (Thissen 1988: Pl.57:22)

m Hammam et-Turkmann L24 açması, etrafı kerpiçle çevrili, üzeri seramik parçalı mezar eşyası bronz iğne (Thissen 1988: Pl.57:23)

n Hammam et-Turkmann N24 açması, çömlek mezar eşyası boncuklar (Thissen 1988: Pl.60:40)

Levha 128

a Hammam et-Turkmann N24 açması, etrafı kerpiçle çevrili mezar çömleği (Thissen 1988: Pl.60:32)

b Hammam et-Turkmann N24 açması, etrafı kerpiçle çevrili mezar çömleğini kapatan p.t. kadeh (Thissen 1988: Pl.60:33)

c Hammam et-Turkmann N24 açması, etrafı kerpiçle çevrili çömlek mezar eşyası p.t. kadeh (Thissen 1988: Pl.60:36)

ç-d Hammam et-Turkmann N24 açması, etrafı kerpiçle çevrili çömlek mezar eşyası kemik iğneler (Thissen 1988: Pl.60:34-35)

e Hammam et-Turkmann N24 açması, etrafı kerpiçle çevrili çömlek mezar eşyası boncuklar (Thissen 1988: Pl.60:37)

f Hammam et-Turkmann N24 açması, kerpiç oda mezar eşyası bronz iğne (Thissen 1988: Pl.59:31)

g, ı Hammam et-Turkmann N24 açması, kerpiç oda mezar eşyası p.t. çanak ve kadeh (Thissen 1988: Pl.60:38-39)

ğ, h Hammam et-Turkmann N24 açması, kerpiç oda mezar eşyası p.t. çömlek ve kadeh (Thissen 1988: Pl.61:41-42)

Levha 129 **a** Hammam et-Turkmann K24 açması, basit toprak mezar (Meijer 1996: 189, Fig.5)

b-c Hammam et-Turkmann K24 açması, basit toprak mezar eşyası p.t. iki çömlek (Meijer 1996: 190, Fig.6)

Levha 130 **a** Hammam et-Turkmann K24 açması, çömlek mezar (Meijer 1996: 190, Fig.7)

b Hammam et-Turkmann V42 açması, çömlek mezar (Meijer 1996: 193, Fig.12)

c Hammam et-Turkmann V41 açması, çömlek mezar (Meijer 1996: 193, Fig.14)

ç Hammam et-Turkmann V41 açması, mezar eşyası p.t. kadeh (Meijer 1996: 193, Fig.13)

d Hammam et-Turkmann L23 açması, çömlek mezar (Meijer 1996: 191, Fig.8)

Levha 131 **a** Tell Bi'a topografik plan (Strommenger 1998: Taf.6)

b Tell Bi'a A Sarayı basit toprak ve çömlek mezarlarının konumu (Strommenger 1998: Taf.29)

Levha 132 Tell Bi'a C Tapınağı basit toprak mezarların konumu (Miglus 2002: Taf.82)

Levha 133 Tell Bi'a A Sarayı basit toprak mezarlar (Strommenger 1998: 9, Abb.2)

Levha 134 **a** Tell Bi'a**,** A Sarayı, 27/46:7 basit toprak mezarı (Strommenger 1998: Taf.7:5)

b Tell Bi'a**,** A Sarayı, 25/51:4 basit toprak mezarı (Strommenger 1998: Taf.7:6)

c Tell Bi'a**,** C Tapınağı çevresi, 39/23:1 basit toprak mezarı ve p.t. çömlekler (Strommenger 1998: Taf.25)

ç Tell Bi'a**,** E Tepesi, 27/46:1 çömlek mezarı (Strommenger 1998: Taf.8.1)

d Tell Bi'a**,** E Tepesi, 27/46:6 çömlek mezarı (Strommenger 1998: Taf.8.2)

e Tell Bi'a**,** E Tepesi, 27/46:8 çömlek mezarı (Strommenger 1998: Taf.8.3)

Levha 135 **a** Tell Bi'a**,** A Sarayı, 27/46:7 basit toprak mezarı (Strommenger 1998: Taf.31)

b Tell Bi'a**,** A Sarayı, 25/51:4 basit toprak mezarı (Strommenger 1998: Taf.30)

c Tell Bi'a, E Tepesi, 27/46:8 çömlek mezarı (Strommenger 1998: Taf.32)

ç Tell Bi'a**,** E Tepesi, 27/46:6 çömlek mezarı (Strommenger 1998: Taf.31)

d Tell Bi'a**,** A Sarayı, 27/46:8 mezar çömleği (Strommenger 1998: Taf.32)

e Tell Bi'a**,** A Sarayı, 29/48:1 mezar çömleği (Strommenger 1998: Taf.33)

f Tell Bi'a**,** A Sarayı, 29/49:1 mezar çömleği (Strommenger 1998: Taf.34)

g Tell Bi'a**,** A Sarayı, 28/50:1 mezar çömleği (Strommenger 1998: Taf.30)

ğ Tell Bi'a**,** A Sarayı, 26/34:1 mezar çömleği (Strommenger 1998: Taf.19)

Levha 136 **a** Tell Bi'a**,** A Sarayı, 25/51:4 basit toprak mezar eşyası p.t. şişe (Strommenger 1998: Taf.30)

b Tell Bi'a**,** A Sarayı, 27/46:7 basit toprak mezar eşyası p.t. şişe (Strommenger 1998: Taf.31)

c Tell Bi'a**,** C Tapınağı çevresi, 39/23:1 basit toprak mezar eşyası p.t. çömlek (Strommenger 1998: Taf.25)

ç Tell Bi'a**,** C Tapınağı çevresi, 39/23:2 basit toprak mezar eşyası p.t. çömlek (Strommenger 1998: Taf.25)

d Tell Bi'a**,** C Tapınağı çevresi, 39/24:2 basit toprak mezar eşyası p.t. çömlek (Strommenger 1998: Taf.26)

e Tell Bi'a**,** A Sarayı, 27/46:8 çömlek mezar eşyası p.t. tabak (Strommenger 1998: Taf.32)

f Tell Bi'a**,** A Sarayı, 34/52:1 çömlek mezar eşyası p.t. tabak (Strommenger 1998: Taf.29)

g Tell Bi'a**,** C Tapınağı çevresi, 39/24:2 basit toprak mezar eşyası p.t. şişe (Strommenger 1998: Taf.26)

ğ Tell Bi'a**,** A Sarayı, 27/46:6 çömlek mezar eşyası p.t. küçük çömlek (Strommenger 1998: Taf.31)

h Tell Bi'a**,** A Sarayı, 27/46:8 çömlek mezar eşyası p.t. küçük çömlek (Strommenger 1998: Taf.32)

ı-i Tell Bi'a**,** C Tapınağı çevresi, 39/24:2 basit toprak mezar eşyası iğneler (Strommenger 1998: Taf.26)

j Tell Bi'a**,** A Sarayı, 27/46:8 çömlek mezar eşyası bilezik (Strommenger 1998: Taf.32)

k-m Tell Bi'a**,** A Sarayı, 27/46:8 çömlek mezar eşyası kavkı ve frit boncuklar (Strommenger 1998: Taf.32)

n-p Tell Bi'a**,** C Tapınağı çevresi, 39/24:3 basit toprak mezar eşyası p.t. küçük çömlekler (Miglus ve Strommenger 2002: Taf.83:3-6)

Levha 137 **a** Chagar Bazar I. kat tonozlu mezar (Mallowan 1937: Fig.8, no.2)

b Chagar Bazar I. kat tonozlu mezar eşyası p.t. boyalı çömlek (Mallowan 1937: Fig.21, no.14)

c Chagar Bazar I. kat tonozlu mezar eşyası p.t. çanak (Mallowan 1937: Fig.16, no.8)

ç Chagar Bazar I. kat erken geçiş evresi tonozlu mezar (Mallowan 1937: Fig.8, no.3)

d Chagar Bazar I. kat erken geçiş evresi tonozlu mezar eşyası bakır mızrak ucu (Mallowan 1937: Fig.13, no.13)

e Chagar Bazar I. kat erken geçiş evresi tonozlu mezar eşyası p.t. boyasız çömlek (Mallowan 1937: Fig.20, no.23)

f Chagar Bazar, G Alanında ara yol ve mezarların konumu (Mallowan 1937: 213, Fig.10)

g-ğ Chagar Bazar, Mezar 13 ve mezar eşyaları (McMahon 2001: 216, Fig.13:4)

Levha 138 **a** Tell Mozan yerleşim planı ve AA alanının konumu (Buccellati ve Kely-Buccellati 2005: 47, Fig. 1)

b Tell Mozan geç Habur mezarlarının ortaya çıkartıldığı A15, A16 ve A18 karelerinin konumu (Buccellati ve Kely-Buccellati 2005: 51, Fig.5)

Levha 139 **a** Tell Mozan yer altı oda mezarı (Wissing 2012: 114, Fig.4)

b Tell Mozan yer altı oda mezarının dromos kısmında, pişmiş toprak kap ve hayvan kemiklerinin en üst seviyesi (Wissing 2012: 115, Fig.7)

c Tell Mozan yer altı oda mezarının dromos kısmında, pişmiş toprak kap ve hayvan kemiklerinin orta seviyesi (Wissing 2012: 116, Fig.9)

ç Tell Mozan yer altı oda mezarının dromos kısmında, pişmiş toprak kap ve hayvan kemiklerinin en alt seviyesi (Wissing 2012: 116, Fig.11)

Levha 140 **a** Tell Mozan yer üstü oda mezarının konumu (Wissing 2012: 118, Fig.17)

b-c Tell Mozan yer üstü oda mezarı (Wissing 2012: 117, Fig.13-14)

Levha 141 Tell Arbid'te kazı alanlarına göre mezarların dağılımı (Wygnańska 2012: 231, Fig.1)

Levha 142 **a** Tell Arbid kuyu mezar (Koliński 2010: 113, Fig.2)

b Tell Arbid dikey kuyu mezar (Wygnańska 2011: 607, Fig.1c)

c Tell Arbid üzeri baklava biçiminde kapatılmış kerpiç oda mezar (Koliński 2011: 88, Fig.3)

ç Tell Arbid üzeri baklava biçiminde kapatılmış kerpiç oda mezar (Koliński 2010: 113, Fig.3)

d Tell Arbid sahte kemerli dromoslu kerpiç oda mezar (Wygnańska 2011: 607, Fig.1f)

Levha 143 **a** Tell Arbid sahte kemerli dromoslu kerpiç oda mezar (G1) Koliński 2011: 87, Fig.2)

b Tell Arbid sanduka mezar (Wygnańska 2011: 607, Fig.1d)

c Tell Arbid üzeri baklava biçiminde kapatılmış kerpiç oda mezar (Wygnańska 2011: 607, Fig.1e)

ç Tell Arbid basit toprak mezar (Wygnańska 2011: 607, Fig.1a)

d Tell Arbid çömlek mezar (Wygnańska 2011: 607, Fig.1b)

e Tell Arbid sahte kemerli dromoslu kerpiç oda mezarının (G7) kuyu kısmının altından ele geçen mezar eşyası p.t.kompozit kap (Koliński 2011: 90, Fig.4)

f Tell Arbid sahte kemerli dromoslu kerpiç oda mezarının (G7) kuyu kısmının altından ele geçen mezar eşyası p.t. testicik (Koliński 2011: 90, Fig.4)

g Tell Arbid sahte kemerli dromoslu kerpiç oda mezardan (G7) bronz oluklu balta (Koliński 2011: 90, Fig.5)

ğ Tell Arbid sahte kemerli dromoslu kerpiç oda mezardan mezar eşyaları (Wygnańska 2011: 607, Fig.2 üst)

h Tell Arbid kuyu mezardan mezar eşyaları (Wygnańska 2011: 607, Fig.2 orta)

ı Tell Arbid üzeri baklava biçiminde kapatılmış kerpiç oda mezardan mezar eşyaları (Wygnańska 2011: 607, Fig.2 alt)

Levha 144 Tell Barri-Kahat kemerli kerpiç oda mezarı (Pecorella 1998: 186, Fig.4)

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1 Oylum Höyük'te OTÇ'ye tarihlenen avlu (Özgen ve Helwing 2003: 83, Fig.6)

Resim 2 Oylum Höyük'te OTÇ'ye tarihlenen kiler (Özgen ve Helwing 2003: 84, Fig.7)

Resim 3 J22 a açması, 4. yapı evresi (Özgen vd. 2009: 152, Lev.11)

Resim 4 J22 a açması, 5. yapı evresi (Özgen vd. 2009: 152, Lev.12)

Resim 5 J22 açması, 6. yapı evresi (Özgen ve Engin 2010: 18, Lev.10)

Resim 6 J21 açması, 8. yapı evresi (Özgen vd. 2011: 65, Lev.3)

Resim 7 J22 açması, masif kerpiç duvarlı OTÇ yapısı (Özgen vd. 2011: 66, Lev.6)

Resim 8 J22, I22 ve H22 açmalarındaki anıtsal duvarlı OTÇ yapısı ve teras (Özgen vd. 2012: 513, Res.5)

Resim 9 K22 açması, 8. yapı evresi (Özgen vd. 2011: 68, Lev.9)

Resim 10 J21 ve K21 açmaları, OTÇ II evi ve kulübe (Özgen vd. 2012: 513, Res.6)

Resim 11 K21 açması, OTÇ II kulübe (Özgen vd. 2012: 514, Res.7)

Resim 12 L22 açması, OTÇ II evi (Özgen vd. 2012: 518, Res.13)

Resim 13 OY07-J22a-ÖZA 28, basit toprak mezar, OY Mez.1

Resim 14 OY07-J22a-ÖZA 34, basit toprak mezar, OY Mez.3

Resim 15 OY07-J22a-ÖZA 35, basit toprak mezar, OY Mez.4

Resim 16 OY07-J22a-ÖZA 35, basit toprak mezar, OY Mez.5

Resim 17 OY07-J22a-ÖZA 39, basit toprak mezar, OY Mez.6

Resim 18 OY07-J22a-ÖZA 39, basit toprak mezar, OY Mez.6'nın üst seviyesinde ortaya çıkartılan bacak kemikleri

Resim 19 OY07-J22a-ÖZA 39, basit toprak mezar, OY Mez.6'da ele geçen akik boncuk

Resim 20 OY07-J22a-ÖZA 46, basit toprak mezar, OY Mez.7

Resim 21 OY07-J22a-ÖZA 46, basit toprak mezar, OY Mez.7'den ele geçen bronz iğne

Resim 22 OY07-J22a-ÖZA 47, basit toprak mezar, OY Mez.8

Resim 23 OY07-J22a-ÖZA 47, basit toprak mezar, OY Mez.8'de ele geçen p.t. çömlek
Resim 24 OY07-J22a-ÖZA 47, basit toprak mezar, OY Mez.8'de ele geçen tabak
Resim 25 OY07-J22a-ÖZA 47, basit toprak mezar, OY Mez.8'de ele geçen bronz yıldız başlı iğne
Resim 26 OY07-J22a-ÖZA 49, basit toprak mezar, OY Mez.9
Resim 27 OY08-J22b-ÖZA 103, basit toprak mezar, OY Mez.11
Resim 28 OY09-J22-ÖZA 110, basit toprak mezar, ikincil gömüt, OY Mez.12
Resim 29 OY09-J22-ÖZA 110, basit toprak mezar, ikincil gömüt, OY Mez.12'de ele geçen küçük çömlek
Resim 30 OY09-J22-ÖZA 112, basit toprak mezar, OY Mez.13
Resim 31 OY09-J22-ÖZA 115, basit toprak mezar, OY Mez.15
Resim 32 OY09-J22-ÖZA 115, basit toprak mezar, OY Mez.15'te ele geçen p.t. kadeh
Resim 33 OY09-J22-ÖZA 120, basit toprak mezar, OY Mez.16
Resim 34 OY09-J22-ÖZA 120, basit toprak mezar, OY Mez.16'da ele geçen p.t. testi
Resim 35 OY09-J22-ÖZA 120, basit toprak mezar, OY Mez.16'da ele geçen frit boncuklar
Resim 36 OY09-J22-ÖZA 121, basit toprak mezar, OY Mez.17
Resim 37 OY09-J22-ÖZA 121, basit toprak mezar, OY Mez.17'de bronz yüzüğün konumu
Resim 38 OY09-J22-ÖZA 121, basit toprak mezar, OY Mez.17'de ele geçen frit, akik ve bakır/bronz boncuklar
Resim 39 OY09-J22-ÖZA 121, basit toprak mezar, OY Mez.17'de ele geçen 2 adet kavkı boncuk
Resim 40 OY09-J22-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.18
Resim 41 OY09-J22-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.18'de ele geçen p.t. testi
Resim 42 OY09-J22-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.18'de ele geçen bronz yıldız başlı iğne

Resim 43 OY09-J22-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.18'de ele geçen mermer şişe

Resim 44 OY09-J22-ÖZA 124, basit toprak mezar, OY Mez.19

Resim 45 OY09-J22-ÖZA 124, basit toprak mezar, OY Mez.19'da ele geçen p.t. minyatür çömlek

Resim 46 OY09-J22-ÖZA 124, basit toprak mezar, OY Mez.19'da ele geçen p.t. minyatür kase

Resim 47 OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21

Resim 48 OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21'de bronz iğnelerin konumu

Resim 49 OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21'de ele geçen bronz başlı iğne

Resim 50 OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21'de ele geçen bronz iğne

Resim 51 OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21'de ele geçen p.t. minyatür çömlek

Resim 52 OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21'de ele geçen kaya kristali, kireçtaşı, bakır/bronz, siyah fayans ve gri taştan yapılmış boncuklar

Resim 53 OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21'de ele geçen 2 adet frit ve gri taştan boncuklar

Resim 54 OY09-J22-ÖZA 127, basit toprak mezar, OY Mez.23

Resim 55 OY09-J22-ÖZA 127, basit toprak mezar, OY Mez.23'te ele geçen p.t. tek kulplu küçük çömlek

Resim 56 OY09-J22-ÖZA 127, basit toprak mezar, OY Mez.23'te ele geçen p.t. minyatür şişe

Resim 57 OY10-K21-ÖZA 122, basit toprak mezar, OY Mez.25

Resim 58 OY10-K21-ÖZA 122, basit toprak mezar, OY Mez.26

Resim 59 OY10-K21-ÖZA 122, basit toprak mezar, OY Mez.26'da ele geçen p.t. küçük testi

Resim 60 OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, ikincil gömüt, OY Mez.27

Resim 61 OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, ikincil gömüt, OY Mez.27'de ele geçen p.t. şişe

Resim 62 OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28

Resim 63 OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28'de ele geçen p.t. testi

Resim 64 OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28'de ele geçen p.t. çanak

Resim 65 OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28'de ele geçen p.t. ikiz şişe

Resim 66 OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28'de ele geçen p.t. kadeh

Resim 67 OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28'de ele geçen p.t. kadın figürini

Resim 68 OY10-K22-ÖZA 139, basit toprak mezar, OY Mez.31

Resim 69 OY10-K22-ÖZA 139, basit toprak mezar, OY Mez.31'de ele geçen p.t. tabak

Resim 70 OY10-K22-ÖZA 139, basit toprak mezar, OY Mez.31'de ele geçen p.t. şişe

Resim 71 OY10-K22-ÖZA 139, basit toprak mezar, OY Mez.31'de ele geçen p.t. kadın figürini

Resim 72 OY11-K22-ÖZA 143, basit toprak mezar, OY Mez.32

Resim 73 OY11-K22-ÖZA 143, basit toprak mezar, OY Mez.33

Resim 74 OY10-J21-ÖZA 121, çömlek mezar, OY Mez.35

Resim 75 OY10-J21-ÖZA 121, çömlek mezar, OY Mez.35'te ele geçen 27 adet boncuk

Resim 76 OY10-K21-ÖZA 130, küp mezar, OY Mez.36

Resim 77 OY07-J22-ÖZA 34, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.2

Resim 78 OY08-J22b- ÖZA 100, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.10

Resim 79 OY08-J22b- ÖZA 100, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.10'da ele geçen p.t. şişe

Resim 80 OY08-J22b- ÖZA 100, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.10'da ele geçen p.t. insan figürini parçası.

Resim 81 OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14

Resim 82 OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te ele geçen p.t. küçük çömlek ve kemik kutu

Resim 83 OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te ele geçen kemik kutu

Resim 84 OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te ele geçen pişmiş toprak çömlekçik

Resim 85 OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te ele geçen fayans kapaklı kap

Resim 86 OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te iskeletin boyun çevresinden ele geçen 40 boncuk ve 1 adet skarabeli kolye

Resim 87 OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te ele geçen yıldız başlı bronz iğne, üzerinde ve çevresinde bulunan boncuklar

Resim 88 OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te iskeletin kulak kısmından ele geçen bronz küpeler

Resim 89 OY09-J22-ÖZA 125, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.20

Resim 90 OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.22

Resim 91 OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.22'de ele geçen bronz iğne

Resim 92 OY09-J22-ÖZA 129, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.24

Resim 93 OY10-K21-ÖZA 128, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.29

Resim 94 OY10-K21-ÖZA 128, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.29'da erkek bireyin kolu üzerinde bulunan hayvan kemiği

Resim 95 OY10-K22-ÖZA 136, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.30

Resim 96 OY12-K21-ÖZA 145, basit toprak mezar, OY Mez.38'de ele geçen tabak

Resim 97 OY12-K21-ÖZA 145, basit toprak mezar, OY Mez.38'de ele geçen boncuklar

Resim 98 OY12-K21-ÖZA 147, basit toprak mezar, OY Mez.39'da ele geçen kadeh

Resim 99 OY12-K21-ÖZA 147, basit toprak mezar, OY Mez.39'da ele geçen bronz parça

Resim 100 OY12-K21-ÖZA 147, basit toprak mezar, OY Mez.39'de ele geçen boncuklar

Resim 101 OY12-K21-ÖZA 155#2, basit toprak mezar, OY Mez.41'de ele geçen testi

Resim 102 OY12-K21-ÖZA 155#2, basit toprak mezar, OY Mez.41'de ele geçen tabak

Resim 103 OY12-K21-ÖZA 155#2, basit toprak mezar, OY Mez.41'de ele geçen şişe

Resim 104 OY12-K21-ÖZA 155#2, basit toprak mezar, OY Mez.41'de ele geçen bronz iğne

Resim 105 OY12-K21-ÖZA 155#2, basit toprak mezar, OY Mez.41'de ele geçen akik boncuk

Resim 106 OY12-K21-ÖZA 156, basit toprak mezar, OY Mez.43'te ele geçen minyatür vazo

Resim 107a-b OY12-K21-ÖZA 156, basit toprak mezar, OY Mez.43'te ele geçen kolye

Resim 108 OY12-K21-ÖZA 156, basit toprak mezar, OY Mez.43'te ele geçen bronz iğne

Resim 109 OY12-K21-ÖZA 156, basit toprak mezar, OY Mez.43'te ele geçen bronz halka

Resim 110 OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'de ele geçen testi

Resim 111 OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'de ele geçen tabak

Resim 112 OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'de ele geçen silindir mühür

Resim 113 OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'de ele geçen bronz iğne

Resim 114 OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'de ele geçen dağ kristali ve frit boncuk

Resim 115 OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'de ele geçen bronz boncuk

Resim 116 OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'de ele geçen frit ve akik boncuklar

Resim 117 OY12-K21-ÖZA 169, basit toprak mezar, OY Mez.51'de ele geçen şişe

Resim 118 OY12-K21-ÖZA 169, basit toprak mezar, OY Mez.51'de ele geçen üç ayaklı çanak

Resim 119 OY12-K21-ÖZA 169, basit toprak mezar, OY Mez.51'de ele geçen bronz halka

Resim 120 OY12-K21-ÖZA 169, basit toprak mezar, OY Mez.51'de ele geçen bronz iğne

Resim 121 OY12-K21-ÖZA 172, basit toprak mezar, OY Mez.52'de ele geçen testi

Resim 122 OY12-K21-ÖZA 172, basit toprak mezar, OY Mez.52'de ele geçen tabak

Resim 123 OY12-K21-ÖZA 173, basit toprak mezar, OY Mez.53'te ele geçen tabak

Resim 124 OY12-K21-ÖZA 173, basit toprak mezar, OY Mez.53'te ele geçen şişe

Resim 125 OY12-K21-ÖZA 173, basit toprak mezar, OY Mez.53'te ele geçen kadeh

Resim 126 OY12-K21-ÖZA 173, basit toprak mezar, OY Mez.53'te ele geçen bronz halka

Resim 127 OY12-K21-ÖZA 178, basit toprak mezar, OY Mez.54'te ele geçen bronz parça

Resim 128 OY12-L21-ÖZA 152, basit toprak mezar, OY Mez.55'te ele geçen şişe

Resim 129 OY12-L21-ÖZA 152, basit toprak mezar, OY Mez.55'te ele geçen tabak

Resim 130 OY12-L21-ÖZA 152, basit toprak mezar, OY Mez.55'te ele geçen kadın figürini

Resim 131 OY12-L21-ÖZA 152, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.55'te ele geçen bronz boncuk

Resim 132 OY12-L21-ÖZA 152, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.55'te ele geçen akik boncuk

Resim 133 OY12-I21b-ÖZA 24, çömlek mezar, OY Mez.60'taki mezar çömleği

Resim 134 OY12-I21b-ÖZA 24, çömlek mezar, OY Mez.60'taki mezar çömleğini örten tabak

Resim 135 OY12-I21b-ÖZA 24, çömlek mezar, OY Mez.60'ın güneybatısında duran öğütme taşı

Resim 136 OY12-K21-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.61'de ele geçen testi

Resim 137 OY12-K21-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.61'de ele geçen bronz yüzük

Resim 138 OY12-K21-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.61'de ele geçen taş boncuk

Resim 139 OY12-K21-ÖZA 159#1, karıştırılmış mezar, OY Mez.46'da ele geçen bronz yüzük

Resim 140 OY12-K21-ÖZA 159#1, karıştırılmış mezar, OY Mez.47'de ele geçen kadeh

Resim 141 OY12-K21-ÖZA 155#1, karıştırılmış mezar, OY Mez.40'ta ele geçen skarabe

Resim 142 OY12-K21-ÖZA 155#1, karıştırılmış mezar, OY Mez.40'ta ele geçen gümüş tel

Resim 143 OY12-K21-ÖZA 155#1, karıştırılmış mezar, OY Mez.40'ta ele geçen bronz boncuk

Resim 144 OY12-K21-ÖZA 158, karıştırılmış mezar, OY Mez.45'te ele geçen silindir mühür

Resim 145 OY12-I21b-ÖZA 30, basit toprak mezar, OY Mez.56'da ele geçen minyatür vazo

Resim 146 OY12-I21b-ÖZA 30, basit toprak mezar, OY Mez.56'da ele geçen bronz iğne

Resim 147 OY99-Y10-ÖZA 105, basit toprak mezar, OY Mez.64

Resim 148 OY99-X9-ÖZA 4, basit toprak mezar, OY Mez.63

Resim 149 OY99-Y9-ÖZA 14, basit toprak mezar, OY Mez.64

Resim 150 OY99-Y9-ÖZA 19, basit toprak mezar, OY Mez.66

Resim 151a-b OY99-Y9-ÖZA 19, basit toprak mezar, OY Mez.66'da ele geçen p.t. küçük çömlekler

Resim 152 OY99-Y9-ÖZA 20, basit toprak mezar, OY Mez.67

Resim 153 OY99-Y9-ÖZA 23, basit toprak mezar, OY Mez.68

Resim 154 OY99-Y10-ÖZA 97, basit toprak mezar, OY Mez.73

Resim 155 OY99-Y10-ÖZA 99, basit toprak mezar, OY Mez.74

Resim 156 OY99-Y10-ÖZA 99, basit toprak mezar, OY Mez.74'te ele geçen p.t. şişe

Resim 157 OY99-Y-Z10-ÖZA 96, basit toprak mezar, OY Mez.78

Resim 158 OY99-Y11-Y10-ÖZA 266, basit toprak mezar, OY Mez.84

Resim 159 OY99-Y11-Y10-ÖZA 266, basit toprak mezar, OY Mez.84

Resim 160 OY99-Z11-ÖZA 284, basit toprak mezar, OY Mez.88

Resim 161 OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 261, basit toprak mezar, OY Mez.90

Resim 162 OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 261, basit toprak mezar, OY Mez.90

Resim 163 OY97-Z10-ÖZA 43, basit toprak mezar, OY Mez.92

Resim 164 OY00-X9-ÖZA 20, basit toprak mezar, OY Mez.94

Resim 165 OY00-X9-ÖZA 20, basit toprak mezar, OY Mez.94'te ele geçen frit boncuklar

Resim 166 OY00-X9-ÖZA 32, basit toprak mezar, OY Mez.95

Resim 167 OY00-X9-ÖZA 44, basit toprak mezar, OY Mez.96

Resim 168 OY00-X9-ÖZA 44, basit toprak mezar, OY Mez.96'da ele geçen yıldız başlı bronz iğne

Resim 169 OY00-X9-ÖZA 23, basit toprak mezar, OY Mez.98

Resim 170 OY00-X9-ÖZA 23, basit toprak mezar, OY Mez.98'de ele geçen p.t. küçük çömlek

Resim 171 OY00-X9-ÖZA 23, basit toprak mezar, OY Mez.98'de ele geçen p.t. küçük çömlek

Resim 172 OY00-X-Y9-ÖZA 28-29, basit toprak mezar, OY Mez.99

Resim 173 OY00-X-Y9-ÖZA 28-29, basit toprak mezar, OY Mez.99'a ait kafatası kemikleri

Resim 174 OY00-Y11-ÖZA 332, basit toprak mezar, OY Mez.106

Resim 175 OY00-Z11a-ÖZA 296, basit toprak temsili mezar, OY Mez.112

Resim 176 OY00-Z11a-ÖZA 296, basit toprak temsili mezar, OY Mez.112'de ele geçen p.t. şişe

Resim 177 OY00-Z11a-ÖZA 296, basit toprak temsili mezar, OY Mez.112'de ele geçen p.t. üç ayaklı kap

Resim 178 OY00-Z11a-ÖZA 296, basit toprak temsili mezar, OY Mez.112'de ele geçen p.t. Hama caliciform bardağı

Resim 179 OY99-Y9-ÖZA 16, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.65

Resim 180 OY99-Z11-ÖZA 276, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.85

Resim 181 OY00-X9-ÖZA 48, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.97

Resim 182 OY00-Y10-ÖZA 128, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.111 açılmadan önce

Resim 183 OY00-Y10-ÖZA 128, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.111 açıldıktan sonra

Resim 184 OY00-Y10-ÖZA 128, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.111'te ele geçen kuvars, akik ve kireçtaşı boncuk

Resim 185 OY00-X9-ÖZA 16, basit toprak mezar, ikincil gömüt, OY Mez.93

Resim 186 OY99-Y10-ÖZA 93, çömlek mezar, OY Mez.72

Resim 187 OY99-Z10-ÖZA 110, çömlek mezar, OY Mez.79

Resim 188 OY99-Z10-ÖZA 111, çömlek mezar, OY Mez.80

Resim 189 OY99-Z10-ÖZA 112, çömlek mezar, OY Mez.81

Resim 190 OY99-Y11-ÖZA 280, çömlek mezar, OY Mez.86

Resim 191 OY99-Z11a-ÖZA 281, çömlek mezar, OY Mez.87

Resim 192 OY00-Y10-ÖZA 127, çömlek mezar, OY Mez.100

Resim 193 OY00-Y10-ÖZA 127, çömlek mezar, OY Mez.100'de ele geçen p.t. minyatür kap

Resim 194 OY00-Y10-ÖZA 127, çömlek mezar, OY Mez.100'de ele geçen frit boncuklar

Resim 195 OY00-Y10-ÖZA 129, çömlek mezar, OY Mez.101

Resim 196 OY00-Y10-ÖZA 130, çömlek mezar, OY Mez.102

Resim 197 OY00-Y10-ÖZA 141, çömlek mezar, OY Mez.103

Resim 198 OY00-Y11-ÖZA 310, çömlek mezar, OY Mez.104
Resim 199 OY00-Y11-ÖZA 342, çömlek mezar, OY Mez.107 mezar çömleği
Resim 200 OY00-Y11-ÖZA 347, çömlek mezar, OY Mez.108
Resim 201 OY00-Y11-ÖZA 347, çömlek mezar, OY Mez.108'de ele geçen p.t. testi
Resim 202 OY00-Y11-ÖZA 347, çömlek mezar, OY Mez.108'de ele geçen p.t. küçük çömlek
Resim 203 OY99-Z10-ÖZA 109, çömlek mezar, OY Mez.110 açılmadan önce
Resim 204 OY99-Z10-ÖZA 109, çömlek mezar, OY Mez.110 açıldıktan sonra
Resim 205 OY99-Z10-ÖZA 109, çömlek mezar, OY Mez.110'da ele geçen p.t. üç ayaklı kap
Resim 206 OY99-Z10-ÖZA 109, çömlek mezar, OY Mez.110'da ele geçen p.t. şişe
Resim 207 OY99-Y10-ÖZA 108, çömlek mezar, OY Mez.114
Resim 208 OY00-Y10-ÖZA 102, küp mezar, OY Mez.75
Resim 209 OY00-Y10-ÖZA 102, küp mezar, OY Mez.75
Resim 210 OY00-Y11-ÖZA 329, küp mezar, OY Mez.105
Resim 211 OY00-Y11-ÖZA 329, küp mezar, OY Mez.105'te ele geçen p.t. yonca ağızlı testi
Resim 212 OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 244, seramik parçalı mezar, OY Mez.89
Resim 213 OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 244, seramik parçalı mezar, OY Mez.89
Resim 214 OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 292, seramik parçalı mezar, OY Mez.91
Resim 215 OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 292, seramik parçalı mezar, OY Mez.91
Resim 216 OY99-Y11-ÖZA 259, oda mezar, OY Mez.83
Resim 217 OY99-Y11-ÖZA 259, oda mezar, OY Mez.83'te ele geçen hematit silindir mühür
Resim 218 OY00-Y11-ÖZA 358, oda mezar, OY Mez.109
Resim 219 OY00-Y11-ÖZA 358, oda mezar, OY Mez.109 açıldıktan sonra
Resim 220 OY00-Y11-ÖZA 358, oda mezar, OY Mez.109 açıldıktan sonra
Resim 221 OY00-N165E070-ÖZA 2, basit toprak mezar, OY Mez.115'te ele geçen pişmiş toprak matara
Resim 222 OY13-L22a2b2-ÖZA 146, basit toprak mezar, OY Mez.117
Resim 223 OY13-L22a2b2-ÖZA 148, basit toprak mezar, OY Mez.118

Resim 224 OY13-L22a2b2-ÖZA 148, basit toprak mezar, OY Mez.118'de ele geçen p.t. şişe

Resim 225 OY13-L22a2b2-ÖZA 148, basit toprak mezar, OY Mez.118'de ele geçen minyatür fayans kap

Resim 226 OY13-L22a2b2-ÖZA 149, basit toprak mezar, OY Mez.119

Resim 227 OY13-L22a2b2-ÖZA 149, basit toprak mezar, OY Mez.119'da ele geçen p.t. şişe

Resim 228 OY13-L22a2b2-ÖZA 149, basit toprak mezar, OY Mez.119'da ele geçen p.t. tabak

Resim 229 OY13-L22a2b2-ÖZA 149, basit toprak mezar, OY Mez.119'da ele geçen yıldız başlı bronz iğne

Resim 230 OY13-L22a2b2-ÖZA 150, basit toprak mezar, OY Mez.120

Resim 231 OY13-L22a2b2-ÖZA 151, basit toprak mezar, OY Mez.121

Resim 232 OY13-L22a2b2-ÖZA 151, basit toprak mezar, OY Mez.121'de ele geçen bronz halka

Resim 233 OY13-L22a2b2-ÖZA 151, basit toprak mezar, OY Mez.121'de ele geçen yıldız başlı bronz iğne

Resim 234 OY13-L22a2b2-ÖZA 151, basit toprak mezar, OY Mez.121'de ele geçen yıldız başlı bronz iğne

Resim 235 OY13-L22a2b2-ÖZA 153, basit toprak mezar, OY Mez.122

Resim 236 OY13-L21-ÖZA 153, basit toprak mezar, OY Mez.123

Resim 237 OY13-L21-ÖZA 164, basit toprak mezar, OY Mez.124

Resim 238 OY-13-L21-ÖZA 160, oda mezar, OY Mez.125, üst seviyedeki birey

Resim 239 OY13-L21-ÖZA 160, oda mezar, OY Mez.125, alt seviye, 4 birey

Resim 240 OY-13- L21-ÖZA 160, oda mezar, OY Mez.125, alt seviye, 4 birey

Resim 241 OY-13-L21-ÖZA 160, oda mezar, OY Mez.125, 4. birey mezar eşyası p.t. testicik

Resim 242 OY13- L21-ÖZA 160, oda mezar, OY Mez.125, 4. birey mezar eşyası bronz iğne

Resim 243 OY13- L21-ÖZA 160, oda mezar, OY Mez.125, 4. birey mezar eşyası kavkı boncuk

Resim 244 OY14-L22a2b2-ÖZA 165, basit toprak mezar, OY Mez.126

Resim 245 OY14-L22a2b2-ÖZA 165, basit toprak mezar, OY Mez.126'da ele geçen küçük fayans kase

Resim 246 OY14-L22a2b2-ÖZA 165, basit toprak mezar, OY Mez.126'da ele geçen boncuklar

Resim 247 OY14-L22a2b2-ÖZA 170, basit toprak mezar, OY Mez.127

Resim 248 OY14-L22a2b2-ÖZA 170, basit toprak mezar, OY Mez.127'de ele geçen p.t. şişe

Resim 249 OY14-L22a2b2-ÖZA 170, basit toprak mezar, OY Mez.127'de ele geçen kavkı boncuk

Resim 250 OY14-L22a2b2-ÖZA 174, basit toprak mezar, OY Mez.128

Resim 251 OY14-L22a2b2-ÖZA 174, basit toprak mezar, OY Mez.128'de ele geçen p.t. küçük çömlek

Resim 252 OY14-L22a2b2-ÖZA 174, basit toprak mezar, OY Mez.128'de ele geçen yıldız başlı iğne

Resim 253 OY14-L21-ÖZA 169, basit toprak mezar, OY Mez.129

Resim 254 OY14-L21-ÖZA 169, basit toprak mezar, OY Mez.129'da ele geçen p.t. kadeh

Resim 255 OY14-L21-ÖZA 172, basit toprak mezar, OY Mez.130

Resim 256 OY14-L21-ÖZA 172, basit toprak mezar, OY Mez.130'da ele geçen p.t. tabak

Resim 257 OY14-L21-ÖZA 172, basit toprak mezar, OY Mez.130'da ele geçen yıldız başlı bronz iğne

Resim 258 OY14-L21-ÖZA 182, basit toprak mezar, OY Mez.131

Resim 259 OY14-L21-ÖZA 183, basit toprak mezar, OY Mez.132

Resim 260 OY14-L21-ÖZA 183, basit toprak mezar, OY Mez.132'de ele geçen p.t. şişe

Resim 261 OY14-L21-ÖZA 183, basit toprak mezar, OY Mez.132'de ele geçen p.t. çanak

Resim 262 OY14-L21-ÖZA 183, basit toprak mezar, OY Mez.132'de ele geçen bronz delici uç

Resim 263 OY14-L21-ÖZA 184, basit toprak mezar, OY Mez.133

Resim 264 OY14-L21-ÖZA 184, basit toprak mezar, OY Mez.133'te ele geçen sarmal başlı bronz iğne

Resim 265 OY14-K21-ÖZA 204, basit toprak mezar, OY Mez.134

Resim 266 OY14-K21-ÖZA 204, basit toprak mezar, OY Mez.134'te ele geçen p.t. tabak

Resim 267 OY14-K21-ÖZA 204, basit toprak mezar, OY Mez.134'te ele geçen kavkı ve kemik boncuklardan kolye

Resim 268 OY14-L21-ÖZA 173, çömlek mezar, OY Mez.140

Resim 269 OY14-M23-ÖZA 178, çömlek mezar, OY Mez.141, mezarı örten p.t. tabak ve üzerine koyulan taş

Resim 270 OY14-M23-ÖZA 178, çömlek mezar, OY Mez.141, fetus bireyi örten seramik parçaları ve taş

Resim 271 OY14-M23-ÖZA 178, çömlek mezar, OY Mez.141'de ele geçen frit ve cam boncuklardan bileklik

Resim 272 OY14-M23-ÖZA 178, çömlek mezar, OY Mez.141, fetus birey

Resim 273 OY14-M23-ÖZA 178, çömlek mezar, OY Mez.141, mezar çömleği

Resim 274 OY14-M23-ÖZA 178, çömlek mezar, OY Mez.141, mezarı örten p.t. tabak

Resim 275 OY14-M23-ÖZA 178, çömlek mezar, OY Mez.141'de ele geçen p.t. şişe

Resim 276 OY14-J21-ÖZA 189, çömlek mezar, OY Mez.142

Resim 277 OY14-J21-ÖZA 189, kuyu mezar, OY Mez.143

Resim 278 OY14-J21-ÖZA 189, kuyu mezar, OY Mez.143'te ele geçen p.t. küçük çömlek

Resim 279 OY14-J21-ÖZA 189, kuyu mezar, OY Mez.143'te ele geçen kil bulla

Resim 280 OY14-K21-ÖZA 193, kuyu mezar, OY Mez.144

Resim 281 OY14-K21-ÖZA 193, kuyu mezar, OY Mez.144'te ele geçen taş pandantif

Resim 282 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.136

Resim 283 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.136'da ele geçen p.t. yonca ağızlı testi

Resim 284 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.136'da ele geçen p.t. tekerlek

Resim 285 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.136'da ele geçen p.t. tekerlek

Resim 286 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.136'da ele geçen aşık kemikleri

Resim 287 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.136'da ele geçen frit, cam, akik ve kavkı boncuktan bileklik

Resim 288 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.136'da ele geçen bronz boncuk

Resim 289 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.136'da ele geçen bronz halka

Resim 290 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, ilk gömülen birey, OY Mez.136

Resim 291 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, ilk gömülen birey, OY Mez.136'da ele geçen p.t. küçük çömlek

Resim 292 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, ilk gömülen birey, OY Mez.136'da ele geçen p.t. şişe

Resim 293 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, ilk gömülen birey, OY Mez.136'da ele geçen fayans boncuk

Resim 294 OY14-L22a2b2-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, ilk gömülen birey, OY Mez.136'da ele geçen kavkı boncuk

Resim 295 OY14-K21-ÖZA 194, basit toprak mezar, çoklu gömüt, ilk gömülen bireyler, OY Mez.137

Resim 296 OY14-K21-ÖZA 194, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.137

Resim 297 OY14-K21-ÖZA 194, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.137'de ele geçen p.t. tabak

Resim 298 OY14-K21-ÖZA 194, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.137'de ele geçen bronz iğne

Resim 299 OY14-L21-ÖZA 178, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.138

Resim 300 OY14-L21-ÖZA 178, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.138'de ele geçen p.t. şişe

Resim 301 OY14-L21-ÖZA 178, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.138'de ele geçen p.t. kase

Resim 302 OY14-L21-ÖZA 178, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.138'de ele geçen yıldız başlı bronz iğne

Resim 303 OY14-L21-ÖZA 178, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.138'de ele geçen kemik levhalardan oluşan kolye

Resim 304 OY14-L21-ÖZA 178, basit toprak mezar, çoklu gömüt, ilk gömülen birey/bireyler, OY Mez.138'de ele geçen akik boncuklar

Resim 305 OY14-L21-ÖZA 181, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.139

Resim 306 OY14-L21-ÖZA 181, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.139'da ele geçen p.t. testi

Resim 307 OY14-L21-ÖZA 181, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.139'da ele geçen p.t. çanak

Resim 308 OY14-L21-ÖZA 181, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.139'da ele geçen yıldız başlı bronz iğne

Resim 309 OY14-L21-ÖZA 181, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.139'da sağ kulaktan ele geçen bronz halka küpe

Resim 310 OY14-L21-ÖZA 181, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.139'da sol kulaktan ele geçen bronz halka küpe

Resim 311 OY14-L21-ÖZA 181, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, OY Mez.139'da ele geçen kolye

Resim 312 OY14-K21-ÖZA 197, basit toprak mezar, ikincil gömüt, OY Mez.135

ÇİZİMLER LİSTESİ

Çizim 1 **a** OY07-J22a-ÖZA 28, basit toprak mezar, OY Mez.1

c OY07-J22a-ÖZA 34, basit toprak mezar, OY Mez.3

c OY07-J22a-ÖZA 35, basit toprak mezar, OY Mez.5

ç OY07-J22a-ÖZA 28, basit toprak mezar, OY Mez.4

Çizim 2 **a** OY07-J22a-ÖZA 39, basit toprak mezar, OY Mez.6

b OY07-J22a-ÖZA 39, basit toprak mezar, OY Mez.6'de ele geçen p.t. çanak

c OY07-J22a-ÖZA 46, basit toprak mezar, OY Mez.7

ç OY07-J22a-ÖZA 47, basit toprak mezar, OY Mez.8

Çizim 3 **a** OY07-J22a-ÖZA 49, basit toprak mezar, OY Mez.9

b OY08-J22b-ÖZA 103, basit toprak mezar, OY Mez.11

c OY09-J22-ÖZA 110, basit toprak mezar, ikincil gömüt, OY Mez.12

ç OY09-J22-ÖZA 110, basit toprak mezar, ikincil gömüt, OY Mez.12'de ele geçen p.t. küçük çömlek

d OY09-J22-ÖZA 112, basit toprak mezar, OY Mez.13

Çizim 4 **a** OY09-J22-ÖZA 115, basit toprak mezar, OY Mez.15

b OY09-J22-ÖZA 115, basit toprak mezar, OY Mez.15'te ele geçen p.t. kadeh

c OY09-J22-ÖZA 120, basit toprak mezar, OY Mez.16

Çizim 5 **a** OY09-J22-ÖZA 120, basit toprak mezar, OY Mez.16'da ele geçen p.t. testi

b OY09-J22-ÖZA 120, basit toprak mezar, OY Mez.16'da ele geçen bronz iğne

c-ç OY09-J22-ÖZA 120, basit toprak mezar, OY Mez.16'da ele geçen 2 adet bronz halka

d OY09-J22-ÖZA 120, basit toprak mezar, OY Mez.16'da ele geçen bronz küpe (?)

e OY09-J22-ÖZA 120, basit toprak mezar, OY Mez.16'da ele geçen fayans boncuk

f OY09-J22-ÖZA 121, basit toprak mezar, OY Mez.17

g, i OY09-J22-ÖZA 121, basit toprak mezar, OY Mez.17'de ele geçen frit boncuklar

ğ, ı OY09-J22-ÖZA 121, basit toprak mezar, OY Mez.17'de ele geçen akik boncuklar

h OY09-J22-ÖZA 121, basit toprak mezar, OY Mez.17'de ele geçen bakır /bronz boncuk

j OY09-J22-ÖZA 121, basit toprak mezar, OY Mez.17'de ele geçen bronz yüzük

k OY09-J22-ÖZA 121, basit toprak mezar, OY Mez.17'de ele geçen kavkı boncuklar

Çizim 6 **a** OY09-J22-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.18

b OY09-J22-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.18'de ele geçen p.t. testi

c OY09-J22-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.18'de ele geçen bronz yıldız başlı iğne

ç OY09-J22-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.18'de ele geçen mermer şişe

Çizim 7 **a** OY09-J22-ÖZA 124, basit toprak mezar, OY Mez.19

b OY09-J22-ÖZA 124, basit toprak mezar, OY Mez.19'da ele geçen p.t. minyatür çömlek

c OY09-J22-ÖZA 124, basit toprak mezar, OY Mez.19'da ele geçen p.t. minyatür kase

Çizim 8 **a** OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21

b OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21'de ele geçen bronz başlı iğne

c OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21'de ele geçen bronz iğne

Çizim 9 **a** OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21'de ele geçen p.t. minyatür çömlek

b OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21'de ele geçen ele geçen 2 adet frit ve gri taştan boncuklar

c OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, OY Mez.21'de ele geçen kaya kristali, kireçtaşı, bakır/bronz, siyah fayans ve gri taştan yapılmış boncuklar

ç OY09-J22-ÖZA 127, basit toprak mezar, OY Mez.23

d OY09-J22-ÖZA 127, basit toprak mezar, OY Mez.23'de ele geçen p.t. küçük çömlek

e OY09-J22-ÖZA 127, basit toprak mezar, OY Mez.23'de ele geçen p.t. minyatür şişe

Çizim 10 **a** OY10-K21-ÖZA 122, basit toprak mezarlar, OY Mez.25 ve OY Mez.26

b OY10-K21-ÖZA 122, basit toprak mezar, OY Mez.26'da ele geçen p.t. küçük testi

c OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, ikincil gömüt, OY Mez.27

ç OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, ikincil gömüt, OY Mez.27'de ele geçen p.t. şişe

Çizim 11 **a** OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28'in üstten görünüş

b OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28

Çizim 12 **a** OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28'de ele geçen p.t. testi

b OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28'de ele geçen p.t. çanak

c OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28'de ele geçen p.t. ikiz şişe

ç OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28'de ele geçen p.t. kadeh

d OY10-K21-ÖZA 123, basit toprak mezar, OY Mez.28'de ele geçen p.t. kadın figürini

Çizim 13 **a** OY10-K22-ÖZA 139, basit toprak mezar, OY Mez.31

b OY10-K22-ÖZA 139, basit toprak mezar, OY Mez.31'de ele geçen p.t. tabak

c OY10-K22-ÖZA 139, basit toprak mezar, OY Mez.31'de ele geçen p.t. şişe

ç OY10-K22-ÖZA 139, basit toprak mezar, OY Mez.31'de ele geçen p.t. kadın figürini

Çizim 14 **a** OY11-K22-ÖZA 143, basit toprak mezar, OY Mez.32

b OY11-K22-ÖZA 143, basit toprak mezar, OY Mez.33

Çizim 15 **a** OY10-K21-ÖZA 130, küp mezar, OY Mez.36

b OY07-J22-ÖZA 34, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.2

c OY08-J22b-ÖZA 100, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.10

ç OY08-J22b-ÖZA 100, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.10'da ele geçen p.t. şişe

d OY08-J22b-ÖZA 100, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.10'da ele geçen p.t. insan figürini parçası.

Çizim 16 **a** OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14

b OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te ele geçen p.t. küçük çömlek

c OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te ele geçen fayans kapaklı kap

Çizim 17 **a** OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te ele geçen bronz yıldız başlı iğne

b OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te boyun çevresinde ele geçen boncuklar

c OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te boyun çevresinden boncuklarla birlikte ele geçen skarabe

ç OY09-J22-ÖZA 113, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.14'te bronz yıldız başlı iğne üzerinde ve çevresinde ele geçen boncuklar

Çizim 18 **a** OY09-J22-ÖZA 125, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.20

b OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.22

c OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.22'de ele geçen bronz iğne.

ç OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.22'de ele geçen bronz halkalar

d OY09-J22-ÖZA 126, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.22'de ele geçen bronz yüzük

Çizim 19 **a** OY09-J22-ÖZA 129, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.24

b OY10-K21-ÖZA 128, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.29

Çizim 20 **a** OY10-K22-ÖZA 136, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.30

b 0Y12-K22-ÖZA 160, basit toprak mezar, OY Mez.37

c OY12-K21-ÖZA 145, basit toprak mezar, OY Mez.38

ç OY12-K21-ÖZA 145, basit toprak mezar, OY Mez.38'de ele geçen tabak

d OY12-K21-ÖZA 145, basit toprak mezar, OY Mez.38'de ele geçen boncuklar

Çizim 21 **a** OY12-K21-ÖZA 147, basit toprak mezar, OY Mez.39

b OY12-K21-ÖZA 147, basit toprak mezar, OY Mez.39'da ele geçen kadeh

c-ç OY12-K21-ÖZA 147, basit toprak mezar, OY Mez.39'da ele geçen boncuklar

Çizim 22 **a** OY12-K21-ÖZA 155#2, basit toprak mezar, OY Mez.41

b OY12-K21-ÖZA 155#2, basit toprak mezar, OY Mez.41'de ele geçen testi

c OY12-K21-ÖZA 155#2, basit toprak mezar, OY Mez.41'de ele geçen tabak

ç OY12-K21-ÖZA 155#2, basit toprak mezar, OY Mez.41'de ele geçen şişe

d OY12-K21-ÖZA 155#2, basit toprak mezar, OY Mez.41'de ele geçen boncuk

Çizim 23 **a** OY12-K21-ÖZA 155#3, basit toprak mezar, OY Mez.42

b OY12-K21-ÖZA 156, basit toprak mezar, OY Mez.s43

c OY12-K21-ÖZA 156, basit toprak mezar, OY Mez.43'ten ele geçen minyatür vazo

ç OY12-K21-ÖZA 156, basit toprak mezar, OY Mez.43'ten ele geçen bronz iğne

d OY12-K21-ÖZA 156, basit toprak mezar, OY Mez.43'ten ele geçen bronz halka

e OY12-K21-ÖZA 156, basit toprak mezar, OY Mez.43'ten ele geçen boncuklar

Çizim 24 **a** OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48

b OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'den ele geçen testi

c OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'den ele geçen tabak

ç OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'den ele geçen bronz iğne

d OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'den ele geçen dağ kristali ve frit boncuk

e OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'den ele geçen bronz boncuk

f OY12-K21-ÖZA 159#3, basit toprak mezar, OY Mez.48'den ele geçen akik ve frit boncuklar

Çizim 25 **a** OY12-K21-ÖZA 166, basit toprak mezar, OY Mez.49

b OY12-K21-ÖZA 169, basit toprak mezar, OY Mez.51'den ele geçen şişe

c OY12-K21-ÖZA 169, basit toprak mezar, OY Mez.51'den ele geçen üç ayaklı çanak

ç OY12-K21-ÖZA 169, basit toprak mezar, OY Mez.51'den ele geçen yıldız başlı bronz iğne

Çizim 26 **a** OY12-K21-ÖZA 172, basit toprak mezar, OY Mez.52'den ele geçen testi

b OY12-K21-ÖZA 172, basit toprak mezar, OY Mez.52'den ele geçen tabak

c OY12-K21-ÖZA 173, basit toprak mezar, OY Mez.53'ten ele geçen tabak

ç OY12-K21-ÖZA 173, basit toprak mezar, OY Mez.53'ten ele geçen kadeh

d OY12-K21-ÖZA 173, basit toprak mezar, OY Mez.53'ten ele geçen şişe

e OY12-K21-ÖZA 173, basit toprak mezar, OY Mez.53'ten ele geçen bronz halka

Çizim 27 **a** OY12-K21-ÖZA 178, basit toprak mezar, OY Mez.54

b OY12-L21-ÖZA 152, basit toprak mezar, OY Mez.55

c OY12-L21-ÖZA 152, basit toprak mezar, OY Mez.55'ten ele geçen şişe

ç OY12-L21-ÖZA 152, basit toprak mezar, OY Mez.55'ten ele geçen tabak

d OY12-L21-ÖZA 152, basit toprak mezar, OY Mez.55'ten ele geçen kadın figürini

e OY12-L21-ÖZA 152, basit toprak mezar, OY Mez.55'ten ele geçen akik boncuk

f OY12-I21b-ÖZA 30, basit toprak mezar, OY Mez.56'dan ele geçen minyatür vazo

Çizim 28 **a** OY12-I21b-ÖZA 46, basit toprak mezar, OY Mez.57

b OY12-I21b-ÖZA 24, çömlek mezar, OY Mez.60

c OY12-I21b-ÖZA 24, çömlek mezar, OY Mez.60 mezar çömleği

ç OY12-I21b-ÖZA 24, çömlek mezar, OY Mez.60 mezarını örten tabak

Çizim 29 **a** OY12-K21-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, Mez.61

b OY12-K21-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, Mez.61'de ele geçen testi

c OY12-K21-ÖZA 167, basit toprak mezar, çoklu gömüt, son gömülen birey, Mez.61'de ele geçen taş boncuk

ç OY12-K21-ÖZA 159#1, karıştırılmış mezar, OY Mez.46'da ele geçen bronz halka

d OY12-K21-ÖZA 159#2, karıştırılmış mezar, OY Mez.47'de ele geçen kadeh

e OY12-K21-ÖZA 155#1, OY Mez.40'ta ele geçen fayans skarabe

f OY12-K21-ÖZA 155#1, OY Mez.40'ta ele geçen gümüş tel

g OY12-K21-ÖZA 155#1, OY Mez.40'ta ele geçen bronz boncuk

Çizim 30 **a** OY99-Y10-ÖZA 105, basit toprak mezar, OY Mez.62'de ele geçen p.t. testi

b OY99-Y10-ÖZA 105, basit toprak mezar, OY Mez.62'de ele geçen p.t. şişe

c OY99-X9-ÖZA 4, basit toprak mezar, OY Mez.63

ç OY99-X9-ÖZA 4, basit toprak mezar, OY Mez.63'te ele geçen p.t. küçük çömlek

d OY99-Y9-ÖZA 14, basit toprak mezar, OY Mez.64

e OY99-Y9-ÖZA 19, basit toprak mezar, OY Mez.66

f-g OY99-Y9-ÖZA 19, basit toprak mezar, OY Mez.66'da ele geçen p.t. küçük çömlekler

Çizim 31 **a** OY99-Y9-ÖZA 20, basit toprak mezar, OY Mez.67

b OY99-Y9-ÖZA 23, basit toprak mezar, OY Mez.68

c-ç OY99-Y9-ÖZA 23, basit toprak mezar, OY Mez.68'de ele geçen p.t. küçük çömlekler

d OY99-Y10-ÖZA 97, basit toprak mezar, OY Mez.73

e OY99-Y10-ÖZA 97, basit toprak mezar, OY Mez.73'te ele geçen p.t. minyatür çömlek

f OY99-Y10-ÖZA 97, basit toprak mezar, OY Mez.73'te ele geçen p.t. minyatür şişe

g OY99-Y10-ÖZA 99, basit toprak mezar, OY Mez.74

ğ OY99-Y10-ÖZA 99, basit toprak mezar, OY Mez.74'te ele geçen p.t. şişe

Çizim 32 **a** OY99-Y10-ÖZA 107, basit toprak mezar, OY Mez.76

b OY99-Y10-ÖZA 107, basit toprak mezar, OY Mez.76'da ele geçen p.t. küçük çömlek

c OY99-Y-Z10-ÖZA 96, basit toprak mezar, OY Mez.78'de ele geçen p.t. şişe

ç OY99-Y-Z10-ÖZA 96, basit toprak mezar, OY Mez.78'de ele geçen p.t. tabak

d OY99-Y11-Y10-ÖZA 266, basit toprak mezar, OY Mez.84'te ele geçen p.t. şişe

e OY99-Y11-Y10-ÖZA 266, basit toprak mezar, OY Mez.84'te ele geçen p.t. tabak

f OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 261, basit toprak mezar, OY Mez.90'da ele geçen p.t. küçük çömlek

g OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 261, basit toprak mezar, OY Mez.90

ğ-h OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 261, basit toprak mezar, OY Mez.90'da ele geçen p.t. küçük çömlekler

Çizim 33 **a** OY97-Z10-ÖZA 43, basit toprak mezar, OY Mez.92

b OY00-X9-ÖZA 20, basit toprak mezar, OY Mez.94

c OY00-X9-ÖZA 32, basit toprak mezar, OY Mez.95

ç OY00-X9-ÖZA 44, basit toprak mezar, OY Mez.96

d OY00-X9-ÖZA 23, basit toprak mezar, OY Mez.98

e-f OY00-X9-ÖZA 23, basit toprak mezar, OY Mez.98'de ele geçen p.t. küçük çömlekler

g OY00-X9-ÖZA 23, basit toprak mezar, OY Mez.98'de ele geçen p.t. çanak

Çizim 34 **a** OY00-X-Y9-ÖZA 28-29, basit toprak mezar, OY Mez.99

b OY00-Z11a-ÖZA 296, basit toprak temsili mezar, OY Mez.112

c OY00-Z11a-ÖZA 296, basit toprak temsili mezar, OY Mez.112'de ele geçen p.t. şişe

ç OY99-Y9-ÖZA 16, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.65

d OY99-Z11-ÖZA 276, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.85

e OY99-Z11-ÖZA 276, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.85'te ele geçen p.t. şişe

f OY99-Z11-ÖZA 276, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.85'te ele geçen p.t. küçük çömlek

g OY99-Z11-ÖZA 276, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.85'te ele geçen p.t. küçük çömlek

ğ OY99-Z11-ÖZA 276, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.85'te ele geçen p.t. çanak

Çizim 35 **a** OY00-X9-ÖZA 48, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.97

b OY00-Y10-ÖZA 128, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.111 açılmadan önce

c OY00-Y10-ÖZA 128, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.111 açıldıktan sonra

ç OY00-Y10-ÖZA 128, basit toprak mezar, çoklu gömüt, OY Mez.111'de ele geçen p.t. küçük çömlek

d OY00-X9-ÖZA 16, basit toprak mezar, ikincil gömüt, OY Mez.93

e OY99-Y10-ÖZA 92, çömlek mezar, OY Mez.71'de ele geçen küçük çömlek

f OY99-Y10-ÖZA 93, çömlek mezar, OY Mez.72

Çizim 36 **a** OY99-Y10-ÖZA 114, çömlek mezar, OY Mez.77

b OY99-Z10-ÖZA 110, çömlek mezar, OY Mez.79

c OY99-Z10-ÖZA 111, çömlek mezar, OY Mez.80

ç OY99-Z10-ÖZA 112, çömlek mezar, OY Mez.81

d OY99-Z10-ÖZA 112, çömlek mezar, OY Mez.81'de ele geçen p.t. minyatür şişe

e OY99-Z11a-ÖZA 281, çömlek mezar, OY Mez.87'de ele geçen boyalı çömlek

f OY00-Y10-ÖZA 127, çömlek mezar, OY Mez.100, mezar çömleği

g OY00-Y10-ÖZA 127, çömlek mezar, OY Mez.100

Çizim 37 **a** OY00-Y10-ÖZA 129, çömlek mezar, OY Mez.101

b OY00-Y10-ÖZA 130, çömlek mezar, OY Mez.102

c OY00-Y10-ÖZA 130, çömlek mezar, OY Mez.102'de ele geçen p.t. küçük çömlek

ç OY00-Y10-ÖZA 141, çömlek mezar, OY Mez.103

d OY00-Y10-ÖZA 141, çömlek mezar, OY Mez.103 mezar çömleği

e OY00-Y11-ÖZA 310, çömlek mezar, OY Mez.104

f OY00-Y11-ÖZA 342, çömlek mezar, OY Mez.107

g OY00-Y11-ÖZA 342, çömlek mezar, OY Mez.107 mezar çömleği

ğ OY00-Y11-ÖZA 342, çömlek mezar, OY Mez.107'de ele geçen p.t. minyatür şişe

Çizim 38 **a** OY00-Y11-ÖZA 347, çömlek mezar, OY Mez.108

b OY00-Y11-ÖZA 347, çömlek mezar, OY Mez.108'de ele geçen p.t. testi

c OY00-Y11-ÖZA 347, çömlek mezar, OY Mez.108'de ele geçen p.t. küçük çömlek

ç OY99-Z10-ÖZA 109, çömlek mezar, OY Mez.110

d OY99-Z10-ÖZA 109, çömlek mezar, OY Mez.110'da ele geçen p.t. üç ayaklı kap

e OY99-Z10-ÖZA 109, çömlek mezar, OY Mez.110'da ele geçen p.t. şişe

f-g OY96-Z10-ÖZA 18, çömlek mezar, OY Mez.113

h OY96-Z10-ÖZA 18, çömlek mezar, OY Mez.113'de ele geçen p.t. şişe

ı OY96-Z10-ÖZA 18, çömlek mezar, OY Mez.113'de ele geçen p.t. bardak

i OY96-Z10-ÖZA 18, çömlek mezar, OY Mez.113'de ele geçen p.t. küçük çanak

j-k OY96-Z10-ÖZA 18, çömlek mezar, OY Mez.113'de ele geçen p.t. minyatür çömlekler

Çizim 39 **a** OY99-Y10-ÖZA 108, çömlek mezar, OY Mez.114

b OY00-Y10-ÖZA 102, küp mezar, OY Mez.75

c OY00-Y10-ÖZA 102, küp mezar, OY Mez.75'te ele geçen p.t. tabak

ç OY00-Y11-ÖZA 329, küp mezar, OY Mez.105

d OY00-Y11-ÖZA 329, küp mezar, OY Mez.105'te ele geçen p.t. yonca ağızlı testi

e OY99-Y10-ÖZA 90, p.t. kap mezar, OY Mez.69, mezar kabı

f OY99-Y10-ÖZA 91, p.t. kap mezar, OY Mez.70, mezar kabı

Çizim 40 **a-b** OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 244, seramik parçalı mezar, OY Mez.89

c OY9-Y11b-Z11a-ÖZA 244, seramik parçalı mezar, OY Mez.89'da ele geçen p.t. testi

ç OY9-Y11b-Z11a-ÖZA 244, seramik parçalı mezar, OY Mez.89'da ele geçen bronz bız

d OY9-Y11b-Z11a-ÖZA 244, seramik parçalı mezar, OY Mez.89'da ele geçen p.t. tabak

e OY9-Y11b-Z11a-ÖZA 244, seramik parçalı mezar, OY Mez.89'da ele geçen p.t. boncuklar

f OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 292, seramik parçalı mezar, OY Mez.91'de ele geçen p.t. şişe

g OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 292, seramik parçalı mezar, OY Mez.91'de ele geçen p.t. küçük çömlek

ğ OY99-Y11b-Z11a-ÖZA 292, seramik parçalı mezar, OY Mez.91'de ele p.t. boyalı küçük çömlek

Çizim 41 **a** OY99-Y11-ÖZA 259, oda mezar, OY Mez.83

b OY99-Y11-ÖZA 259, oda mezar, OY Mez.83'te ele geçen hematit silindir mühür

c N165E070-ÖZA 2 ve ÖZA 4 basit toprak mezarlarının açma içindeki konumu (Carter, 1989-90 report – draft 3; 7/3/92--49, Fig.6a)

Çizim 42 **a** OY00-N165E070-ÖZA 2, basit toprak mezar, OY Mez.115 (Carter, 1989-90 report – draft 3; 7/3/92--53, Fig.10)

b OY00-N165E070-ÖZA 2, basit toprak mezar, OY Mez.115'te ele geçen yıldız başlı bronz iğne (Carter, 1989-90 report – draft 3; 7/3/92--53, Fig.10)

c OY00-N165E070-ÖZA 2, basit toprak mezar, OY Mez.115'te ele geçen p.t. matara (Carter, 1989-90 report – draft 3; 7/3/92--53, Fig.10)

Çizim 43 **a** OY00-N165E070-ÖZA 4, basit toprak mezar, OY Mez.116 (Carter, 1989-90 report – draft 3; 7/3/92--53, Fig.10)

b OY00-N165E070-ÖZA 4, basit toprak mezar, OY Mez.116'da ele geçen p.t. yonca ağızlı testi (Carter, 1989-90 report – draft 3; 7/3/92--53, Fig.10)

c OY00-N165E070-ÖZA 4, basit toprak mezar, OY Mez.116'da ele geçen p.t. küçük çömlek (Carter, 1989-90 report – draft 3; 7/3/92--53, Fig.10)

ç OY00-N165E070-ÖZA 4, basit toprak mezar, OY Mez.116'da ele geçen p.t. şişe (Carter, 1989-90 report – draft 3; 7/3/92--53, Fig.10)

Çizim 44 **a-b** OY13-L21-ÖZA 160 oda mezar, OY Mez.125, alt seviye, 4 birey

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Güneydoğu Anadolu Bölgesi OTÇ Kronolojisi

Tablo 2 Oylum Höyük doğu kesit kronolojisi (Carter, 1989-90 report – draft 3; 7/3/92--19, Tab.2)

Tablo 3 Oylum Höyük kuzeybatı çalışma alanı OTÇ C14 tarihleri

Tablo 4 Gaziantep - İslahiye Bölgesi ve Amik Ovası Mezarları

Tablo 5 Dicle Bölgesi Mezarları

Tablo 6 Güneydoğu Anadolu Orta Fırat Bölgesi Mezarları

Tablo 7 Yukarı Fırat Bölgesi Mezarları

Tablo 8 Kuzey Suriye Orta Fırat Bölgesi Mezarları

Tablo 9 Kıyı Suriye Bölgesi Mezarları

Tablo 10 Kuzeybatı Suriye Bölgesi Mezarları

Tablo 11 Balih Bölgesi Mezarları

Tablo 12 Habur Bölgesi Mez

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1 Oylum Höyük mezar türlerinin dağılımı

Grafik 2-3 Oylum Höyük mezarlarında ele geçen p.t. kapların tiplerine göre dağılımı

Grafik 4 Oylum Höyük mezarlarında ele geçen boncukların bireylere göre dağılımı

Grafik 5 Oylum Höyük mezarlarında ele geçen boncukların yapıldıkları maddelere göre dağılımı

Grafik 6 Oylum Höyük mezarlarında ele geçen bronz eşyaların tiplerine göre dağılımı

HARİTA 1

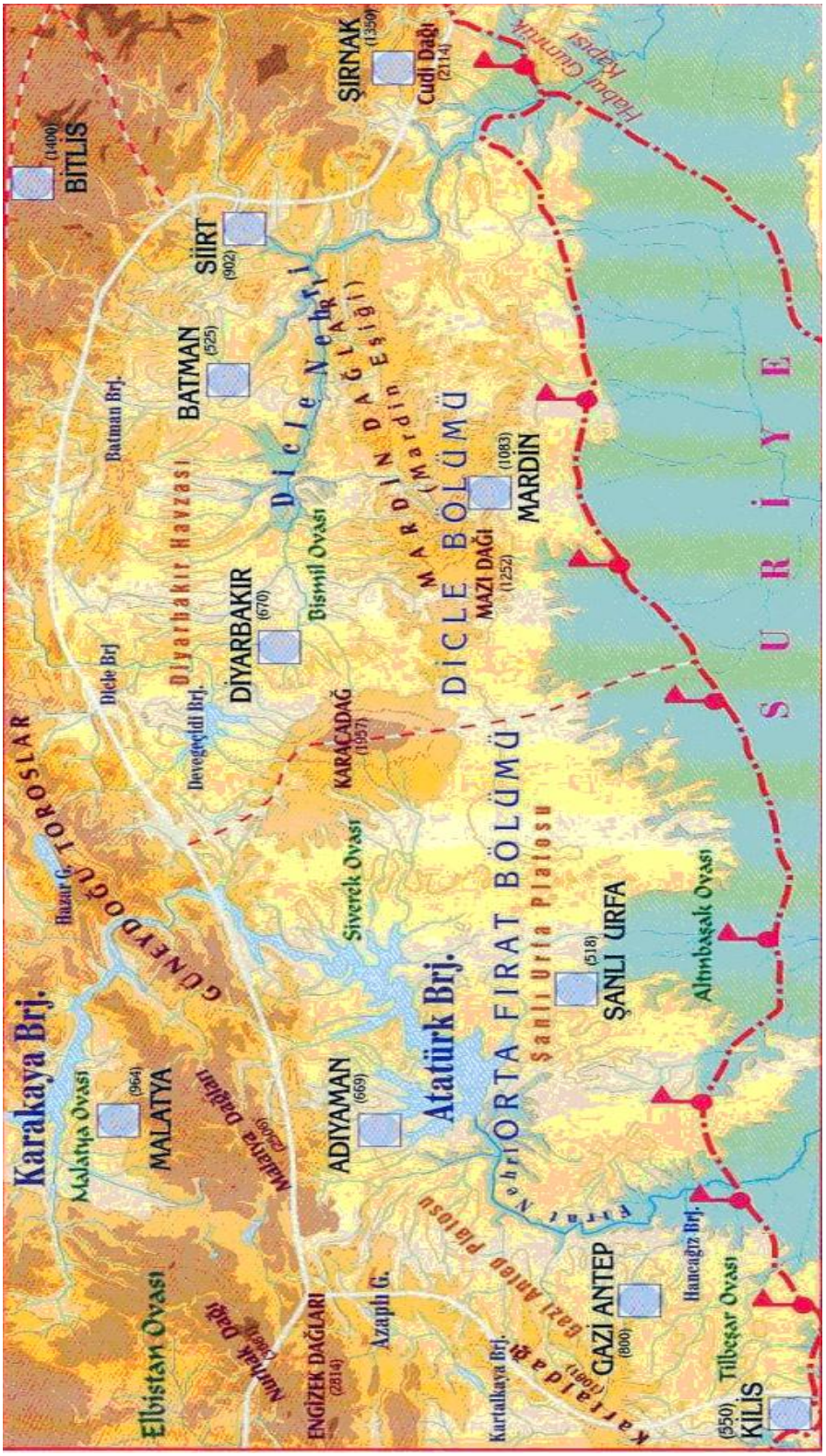
Karakaya Brj.
BİTLİS
(1400)
ŞIRNAK
(1350)
Cudi Dağı
(2114)
Habur Kapısı
Hazar G.
DOĞU TOROSLAR
Batman Brj.
SİİRT
(902)
BATMAN
(525)
Diyarbakır Havzası
Dicle Nehri
Dicle Brj.
Devegeçidi Brj.
DİYARBAKIR
(670)
Bismil Ovası
MARDİN DAĞLARI (Mardin Eşiği)
MARDİN
(1083)
MAZI DAĞI
(1252)
DİCLE BÖLÜMÜ
KARACADAĞ
(1937)
Siverek Ovası
Elbistan Ovası
Malatya Ovası
MALATYA
(964)
GÜNEYDOĞU
Malatya Dağları
(2406)
Nurhak Dağı
(2088)
ENGİZEK DAĞLARI
(2814)
Azaplı G.
ADIYAMAN
(669)
Atatürk Brj.
ORTA FIRAT BÖLÜMÜ
Sanlıurfa Platosu
ŞANLI URFA
(518)
Altınbaşak Ovası
SURİYE
Kartalkaya Brj.
Gazi Antep Platosu
Kartaldağ
(1901)
GAZİ ANTEP
(800)
Fırat Nehri
Hancağız Brj.
Tilbeşar Ovası
(550)
KİLİS

HARİTA 2

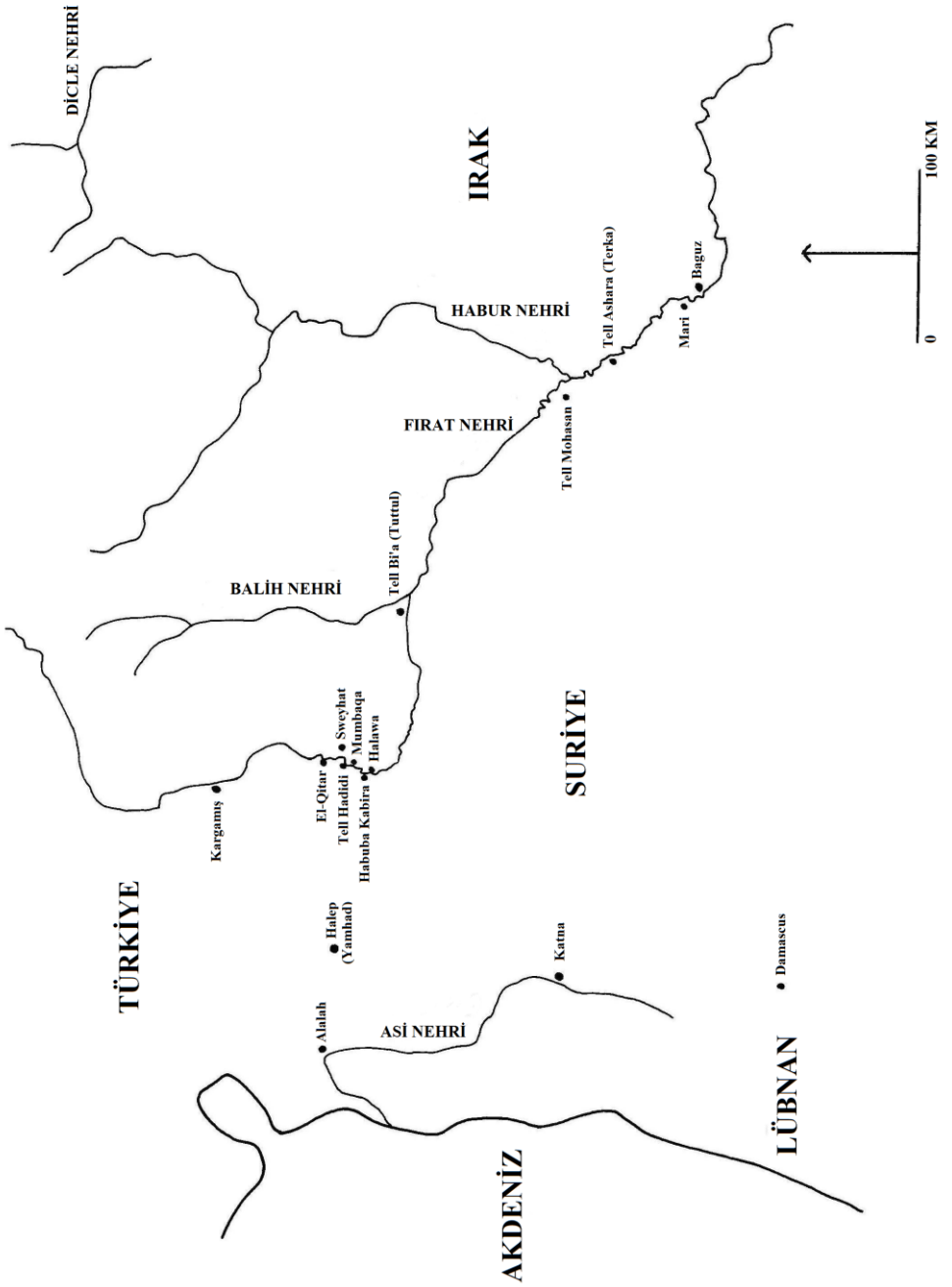
DİCLE NEHRİ
IRAK
HABUR NEHRİ
Tell Ashara (Terka)
Baguz
Mari
100 KM
0
FIRAT NEHRİ
Tell Mohasan
BALİH NEHRİ
Tell Bi'a (Tuttul)
Sweyhat
Mumbaqa
Halawa
El-Qitar
Tell Hadidi
Habuba Kabira
SURİYE
Kargamış
TÜRKİYE
Halep
(Yamhad)
Katna
Damascus
Alalah
ASİ NEHRİ
LÜBNAN
AKDENİZ

HARİTA 3

1. TELL AÇANA
2. ANŞARİ
3. TELL ARBİD
4. JEBEL BAGHOUZ
5. TELL BARRİ
6. TELL BİʾA
7. CHAGAR BAZAR
8. TELL MARDİKH
9. GEDİKLİ-KARAHÖYÜK
10. TELL HADİDİ
11. HAMA
12. HAMMAM ET-TURKMAN
13. HORUM HÖYÜK
14. KARGAMIŞ
15. QATNA
16. KAZANE HÖYÜK
17. LİDAR HÖYÜK
18. TELL HARİR
19. MEZRAA HÖYÜK
20. TELL MOZAN
21. MÜRİK
22. MÜSLÜMANTEPE
23. OYLUM HÖYÜK
24. RAS SHAMRA
25. SALAT TEPE
26. SAMSAT HÖYÜK
27. GAZİANTEP DOLMENLERİ
28. SHİYUKH TAHTANİ
29. TELL SUKAS
30. ŞARAGA HÖYÜK
31. TELL ASHARA
32. TİLBEŞ HÖYÜK
33. TİLBEŞAR HÖYÜK
34. TİLMEN HÖYÜK
35. TELL TWEİNİ
36. UMM EL-MARRA
37. YAZILI (TÜNB) HÖYÜK
38. MUMBAQA
39. ZEYTİNLİBAHÇE HÖYÜK
40. TİTRİŞ HÖYÜK
41. ADIYAMAN DOLMENLERİ
42. GİRNAVAZ
43. TELL IRİS
44. AİN ASSAN
45. TELL AS
46. TELL KHAN SHEİKHOUN
47. TELL AHMAR
48. HALAWA
0 10 25 50
200 KM

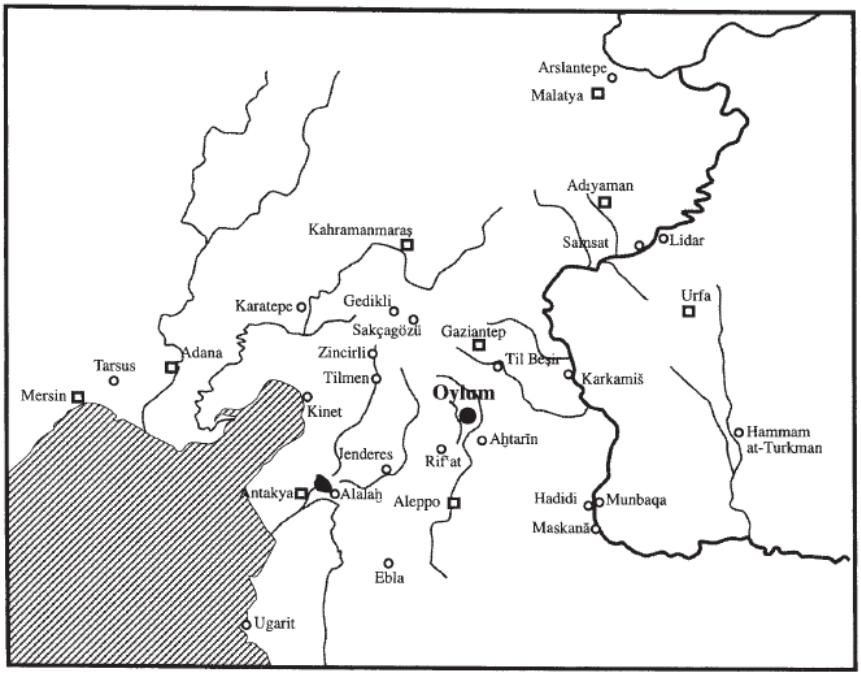

Harita 4

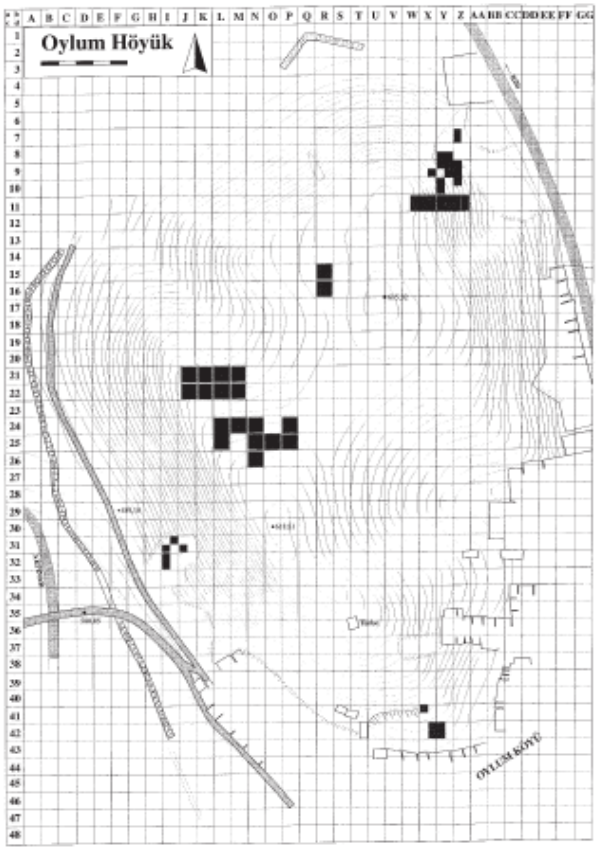

Harita 5

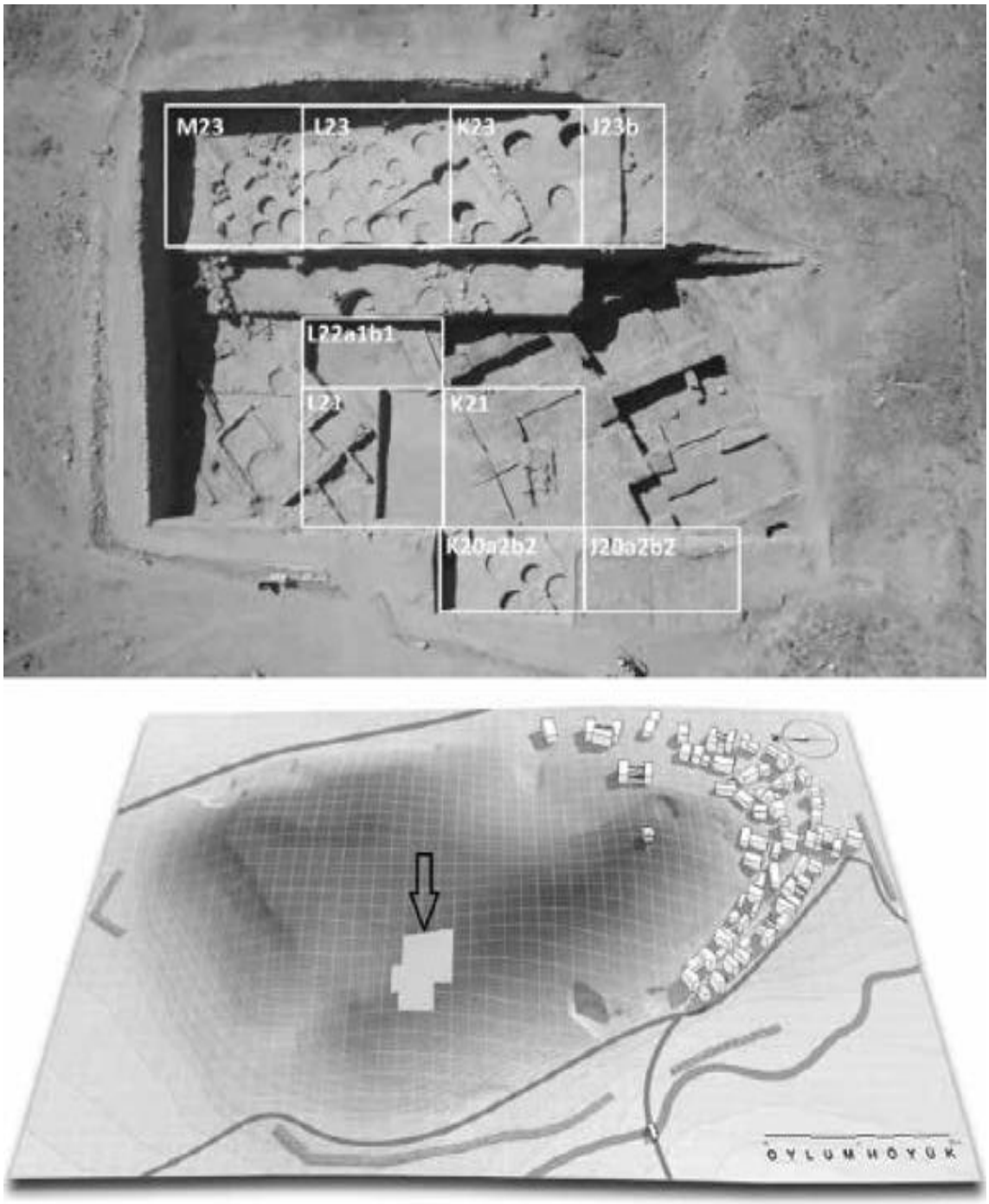
M23
L23
K23
J23b
L22a1b1
L21
K21
K20a2b2
J20a2b2
OYLUMHOYUK

Harita 6

LEVHA 1

a

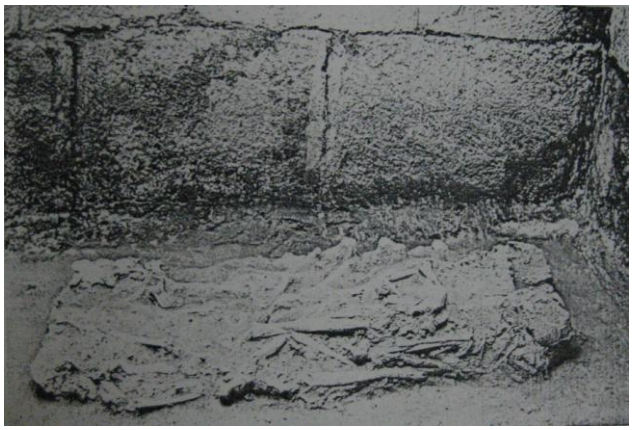

b

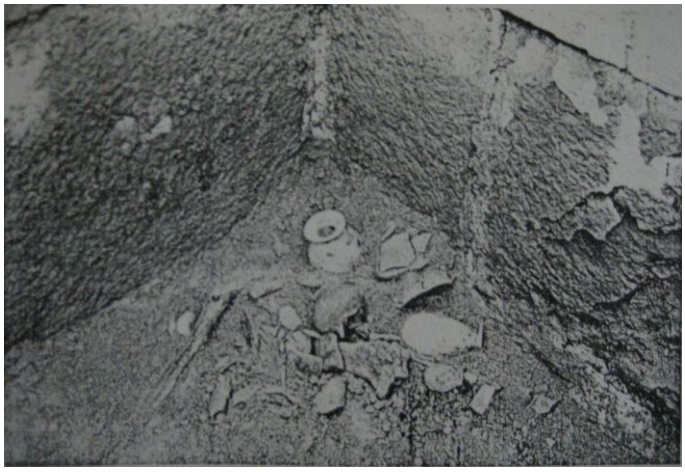

c

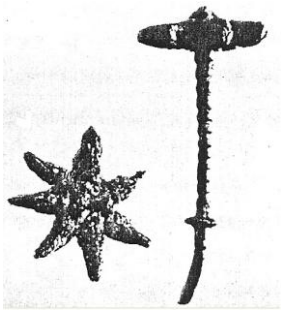

ç

d

e

f

LEVHA 2

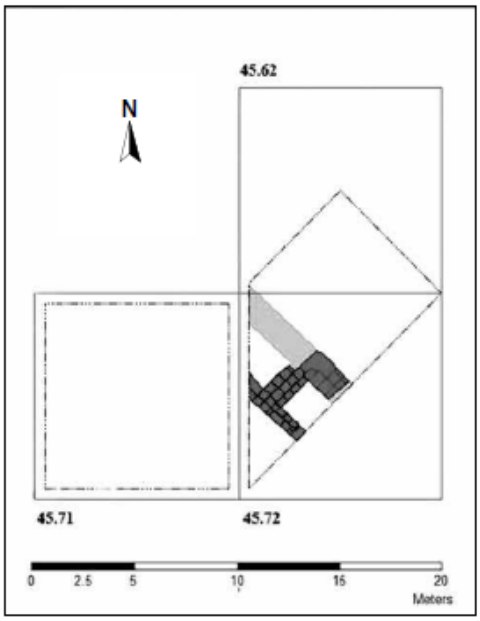

a

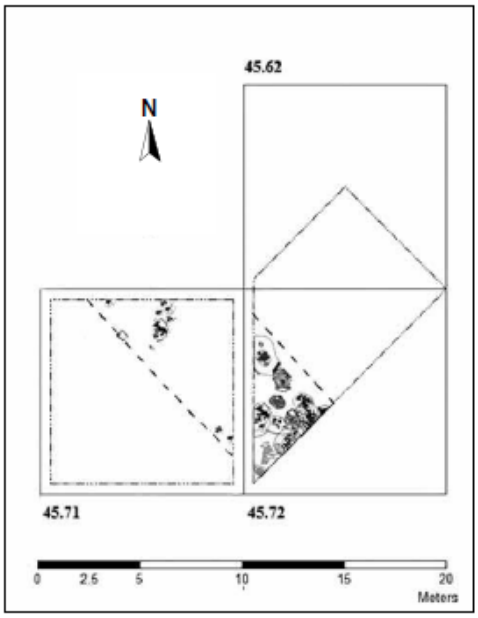

b

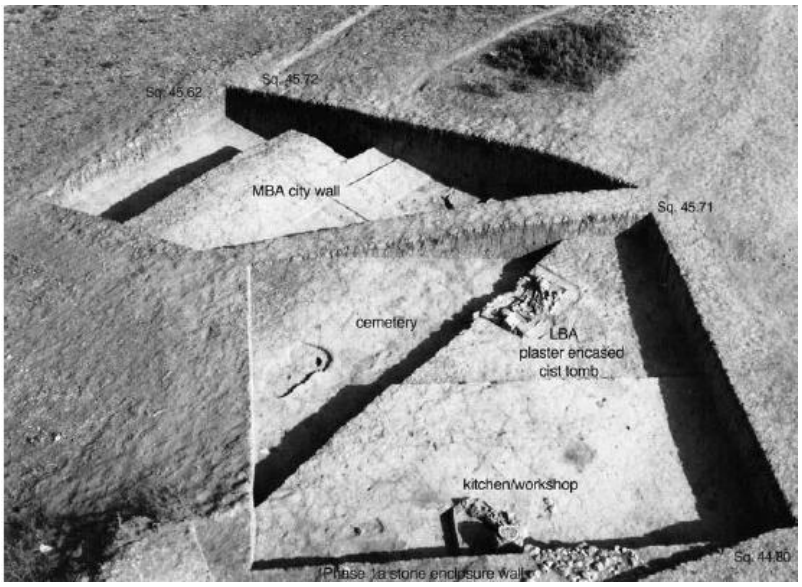

c

ç

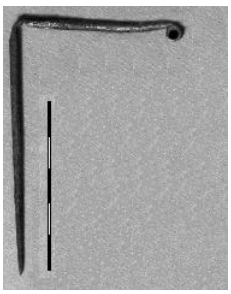

d

e

LEVHA 3

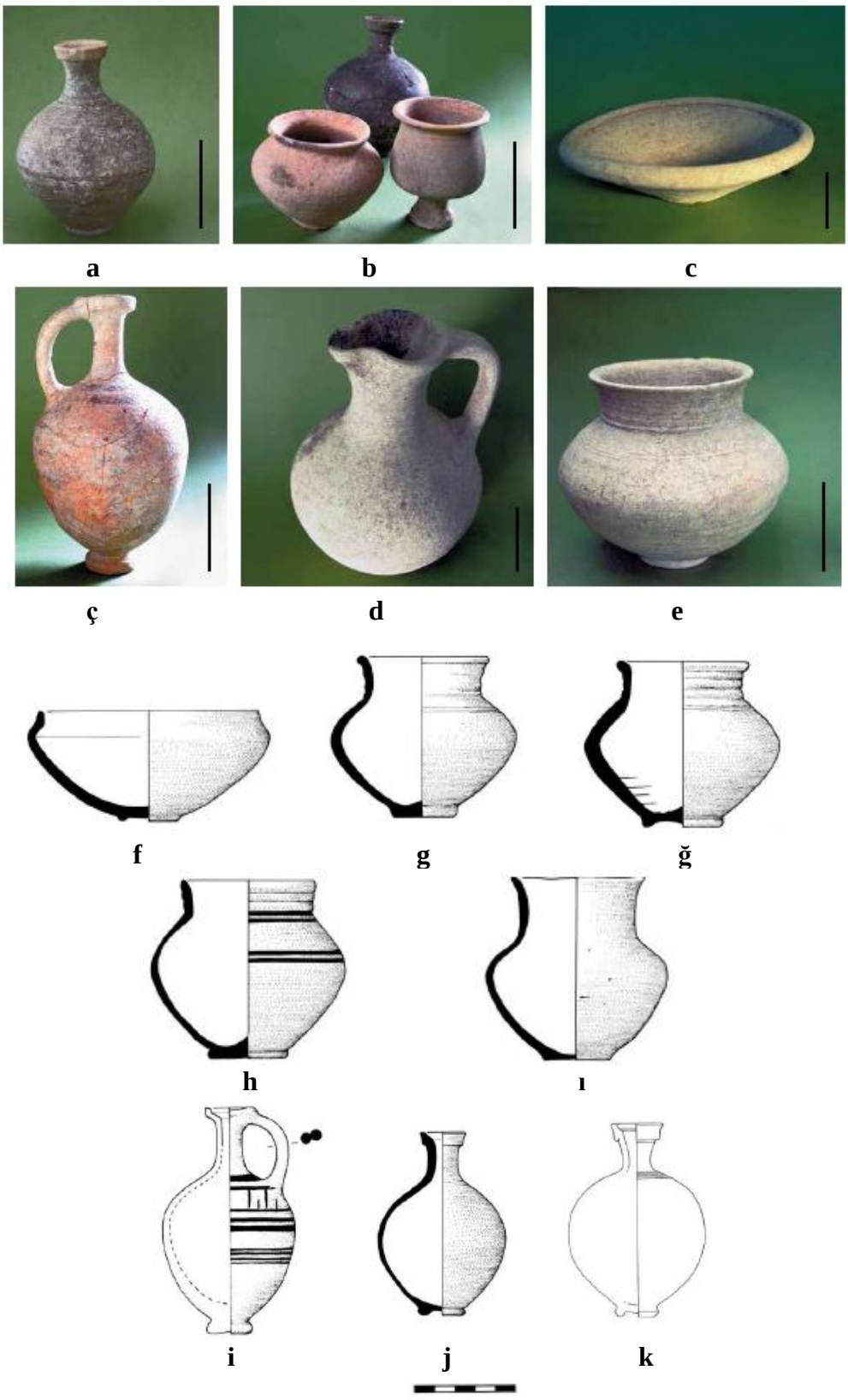

a **b** **c**

ç **d** **e**

f **g** **ğ**

h **ı**

i **j** **k**

LEVHA 4

a

b

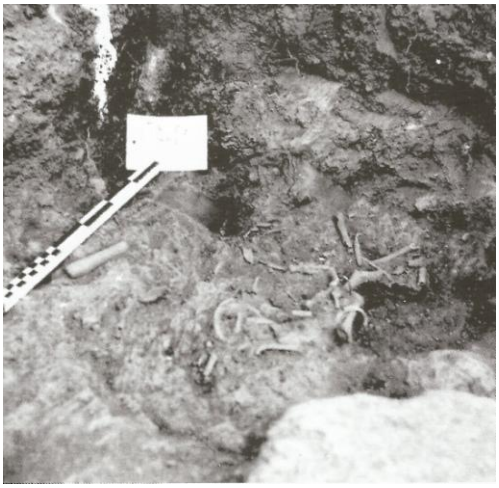

c

ç

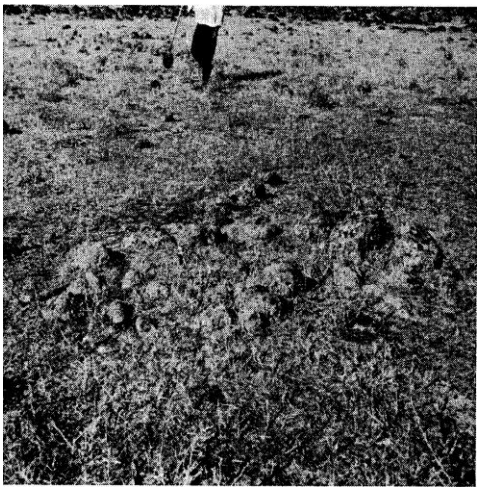

d

e

LEVHA 5

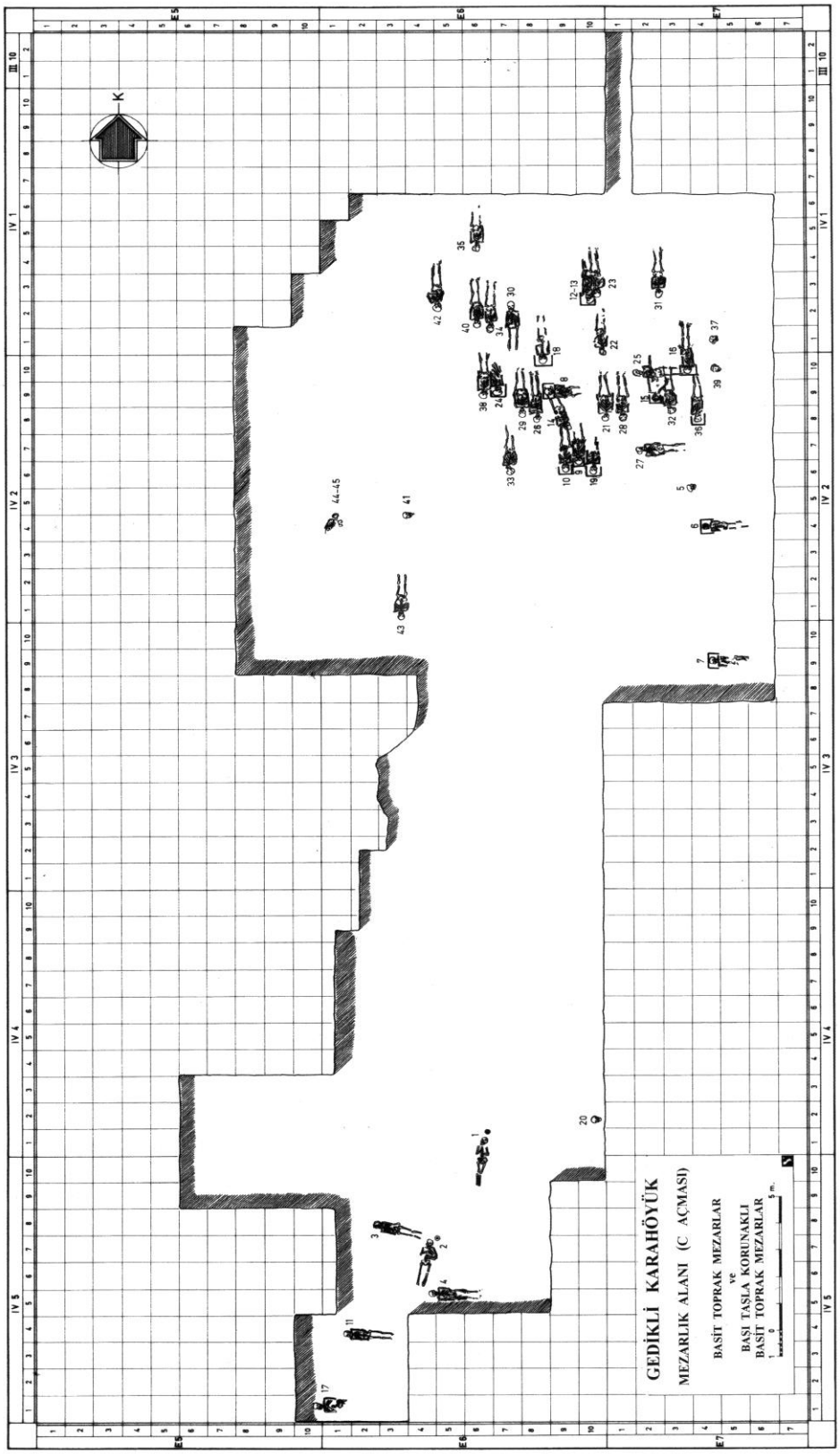
GEDİKLİ KARAHÖYÜK
MEZARLIK ALANI (C AÇMASI)
BASİT TOPRAK MEZARLAR
ve
BAŞI TAŞLA KORUNAKLI
BASİT TOPRAK MEZARLAR
0
5 m.
K

LEVHA 6

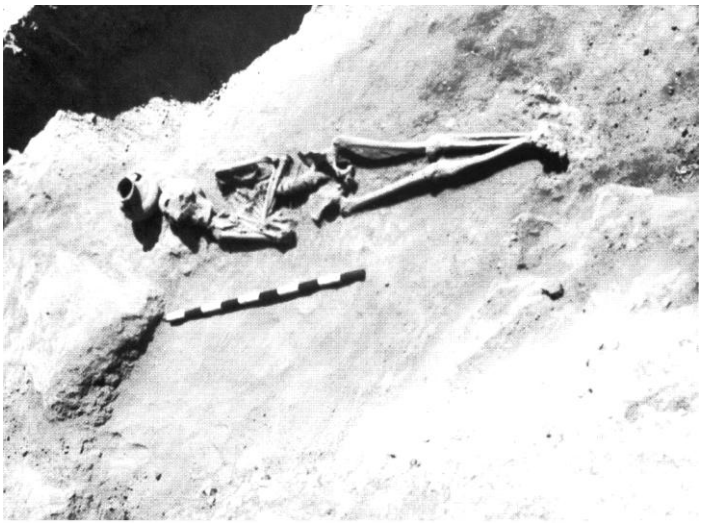

a

b

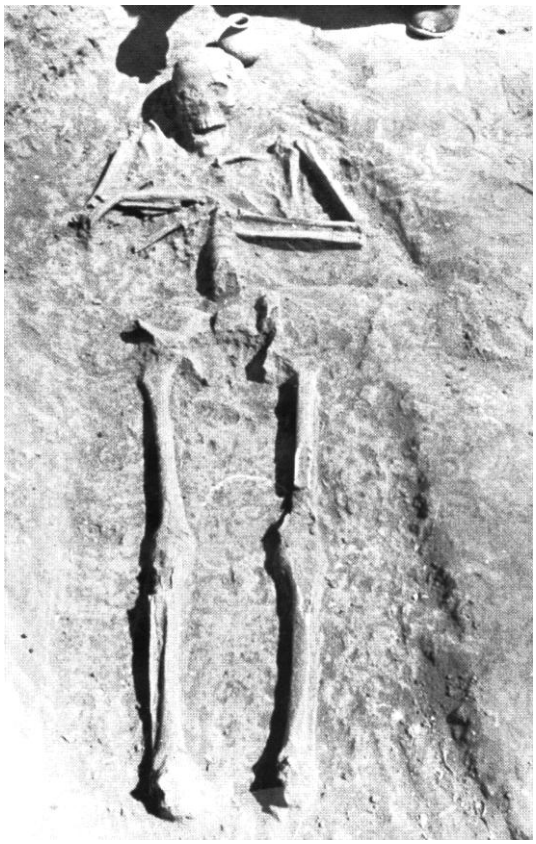

c

ç

LEVHA 7

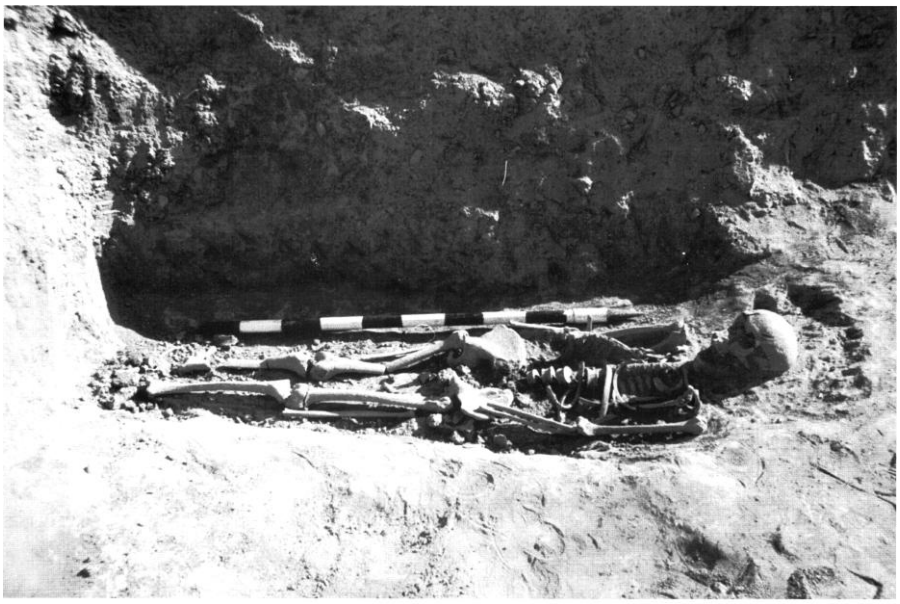

a

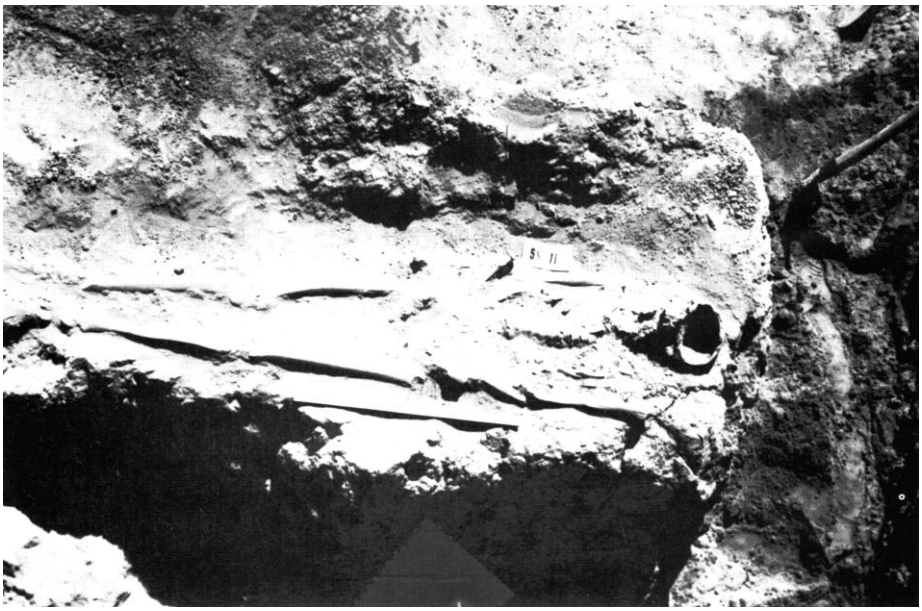

b

LEVHA 8

a

b

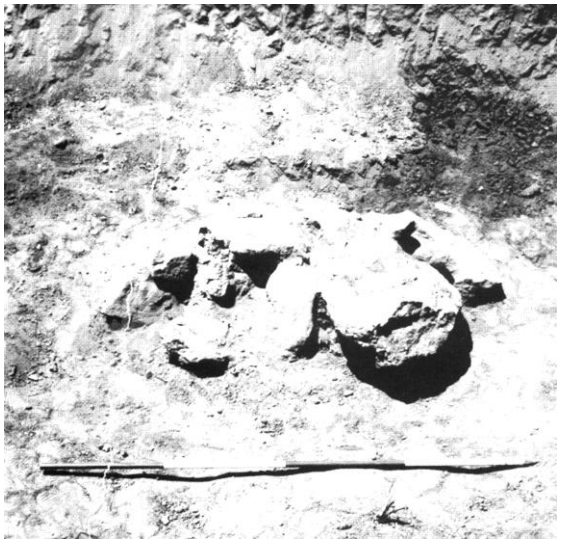

c

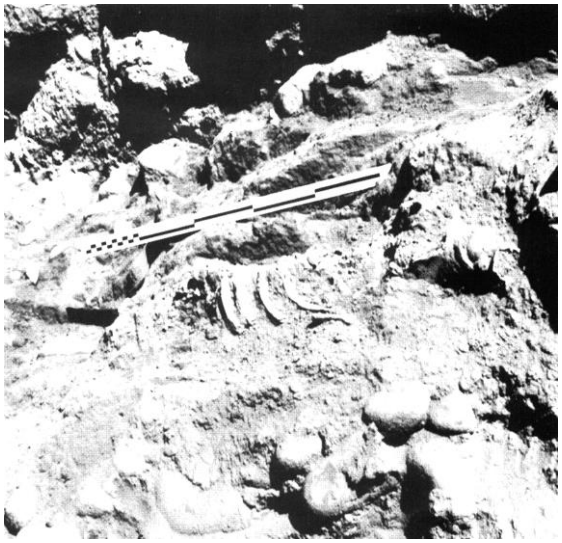

ç

LEVHA 9

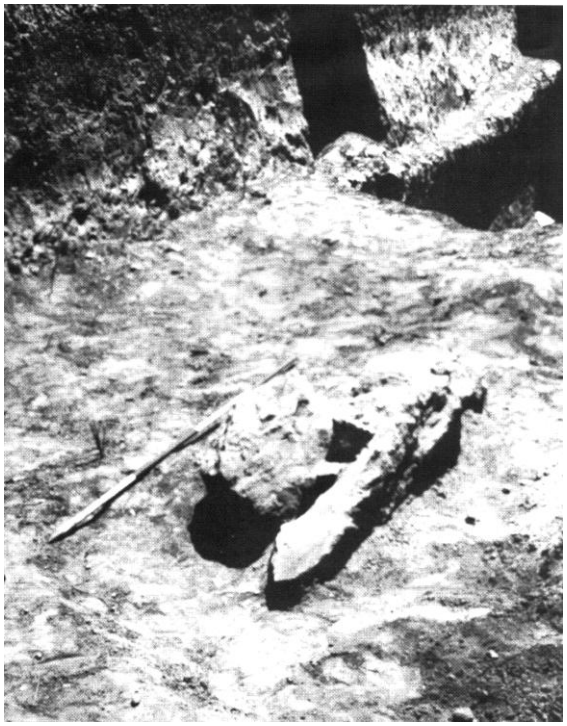

a

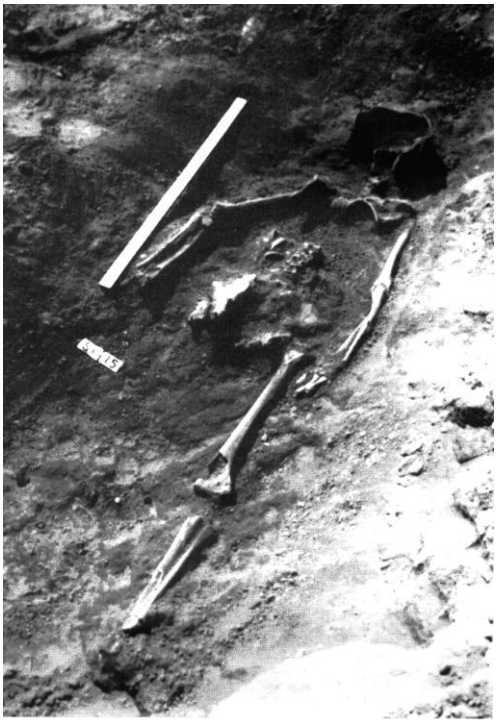

b

c

LEVHA 10

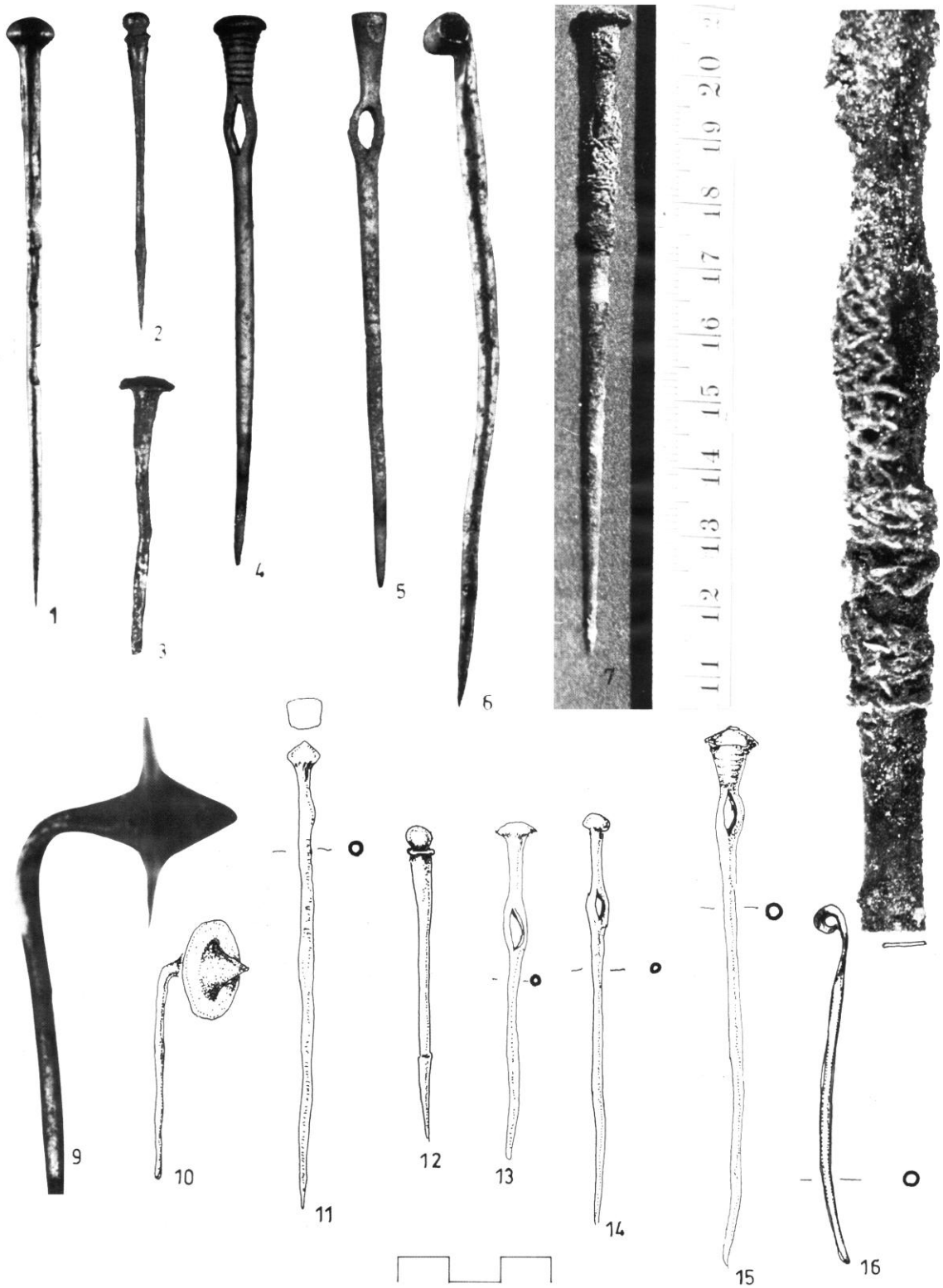

LEVHA 11

a

b

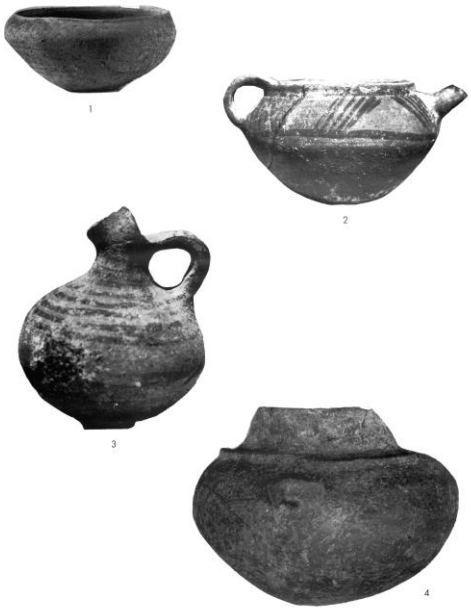

c

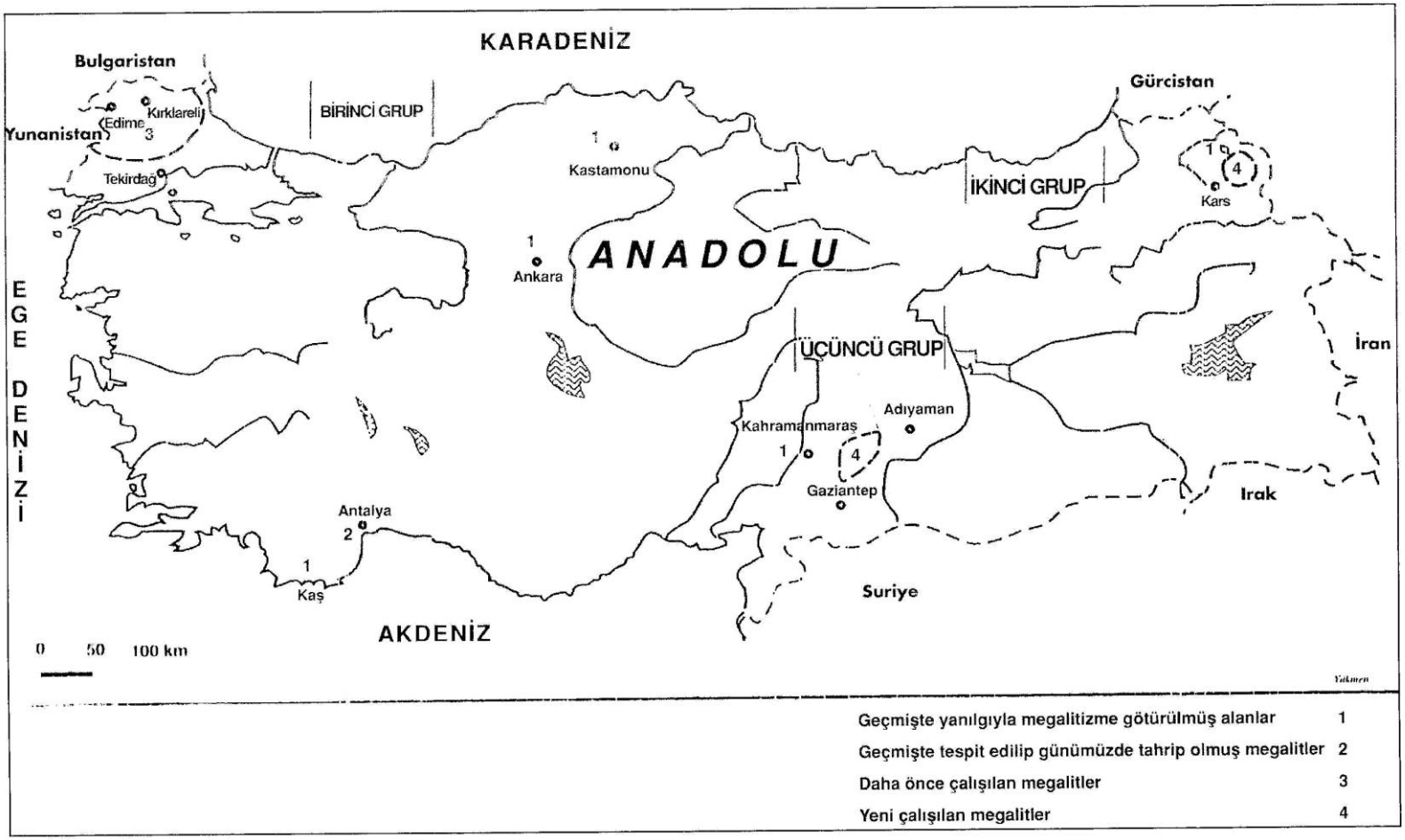
KARADENİZ
Bulgaristan
Yunanistan
Edirne
Kırklareli
Tekirdağ
BİRİNCİ GRUP
Kastamonu
Ankara
ANADOLU
Gürcistan
İKİNCİ GRUP
Kars
İran
ÜÇÜNCÜ GRUP
Adıyaman
Kahramanmaraş
Gaziantep
Irak
Suriye
Antalya
Kaş
EGE DENİZİ
AKDENİZ
0 50 100 km
Geçmişte yanılgıyla megalitizme götürülmüş alanlar 1
Geçmişte tespit edilip günümüzde tahrip olmuş megalitler 2
Daha önce çalışılan megalitler 3
Yeni çalışılan megalitler 4

LEVHA 12

LEVHA 13

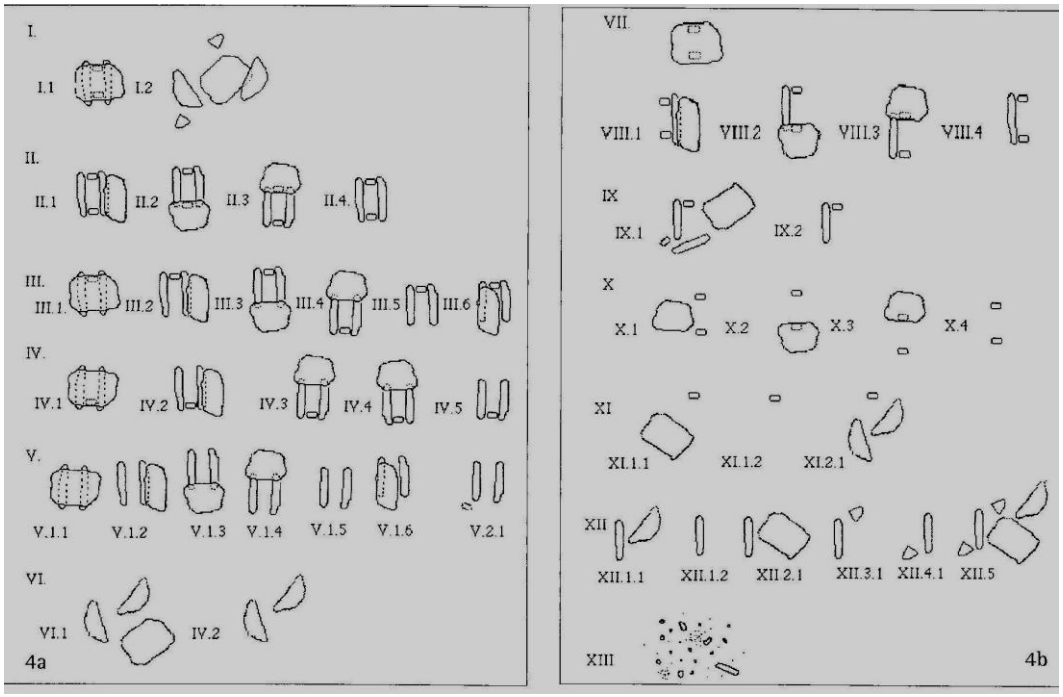

a **b**

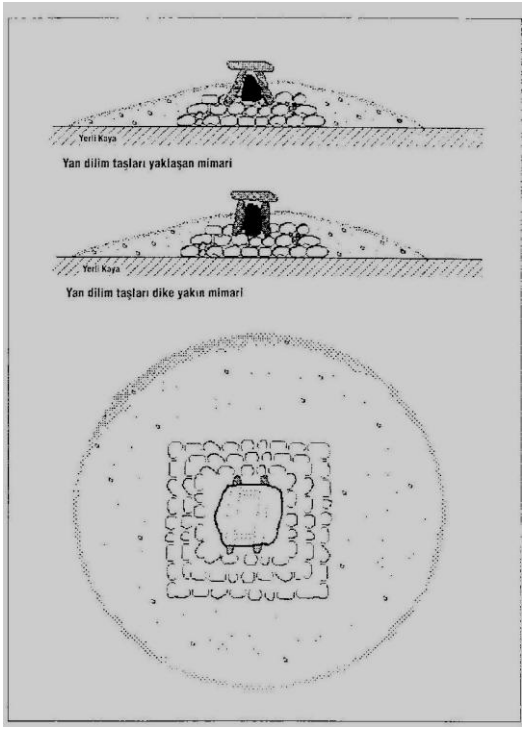

c

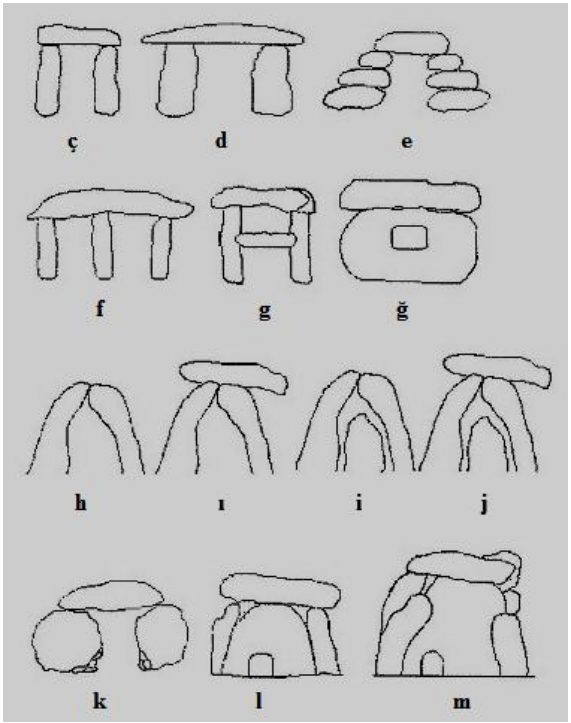

ç

LEVHA 14

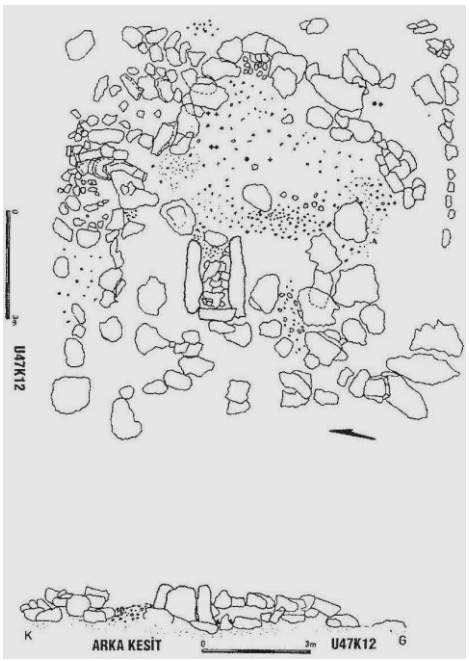

a

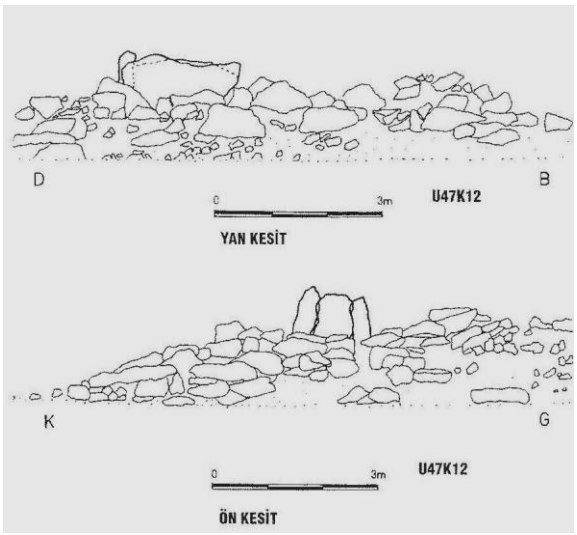

b

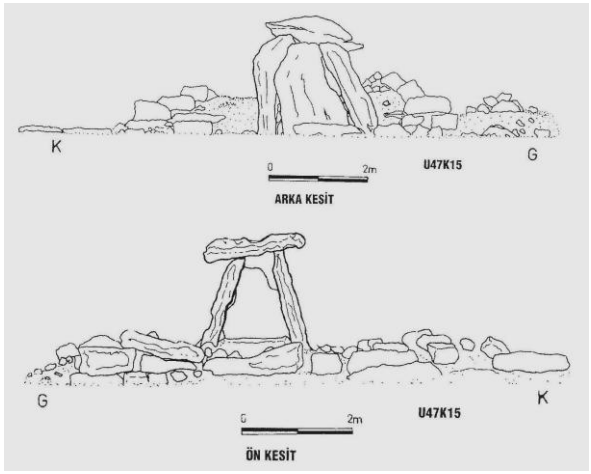

c

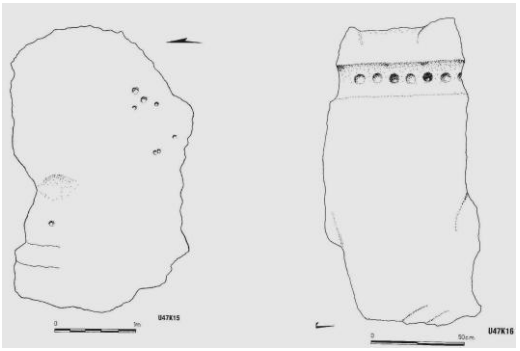

ç

d

LEVHA 15

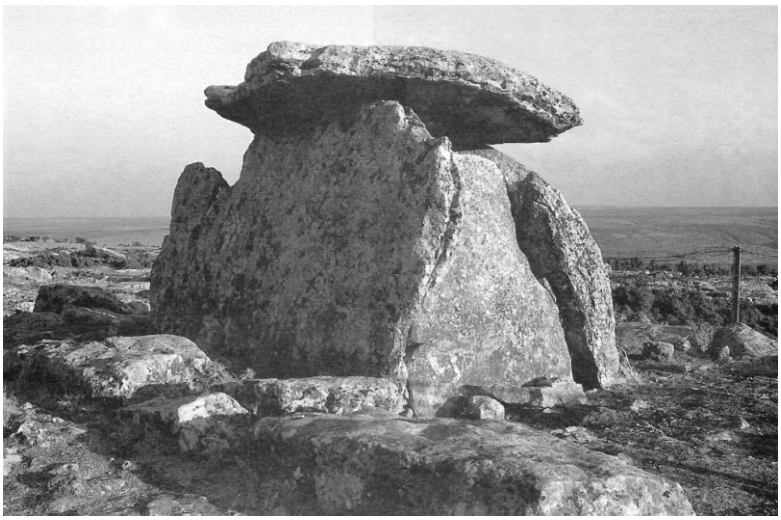

a

b

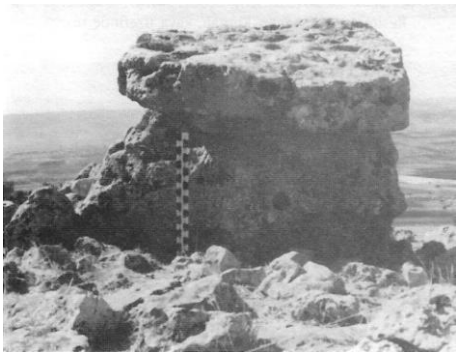

c

ç

d

LEVHA 16

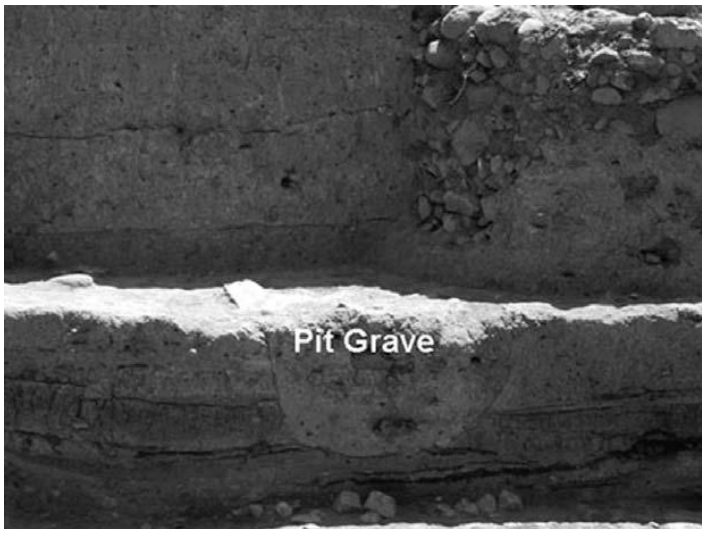

a

b

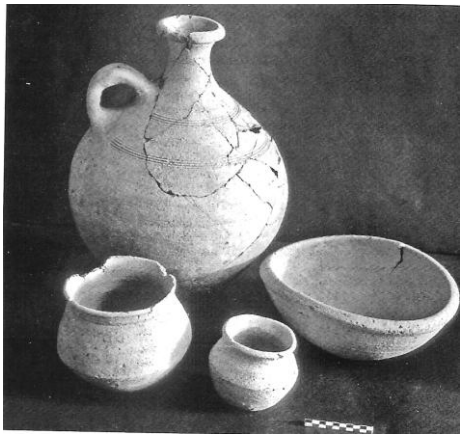

c

LEVHA 17

a

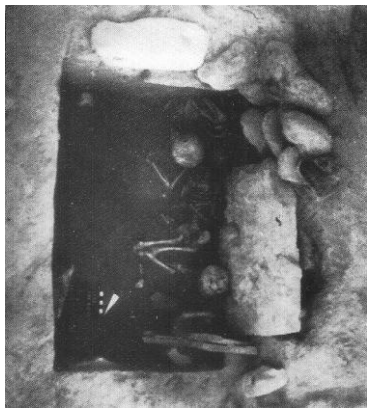

b

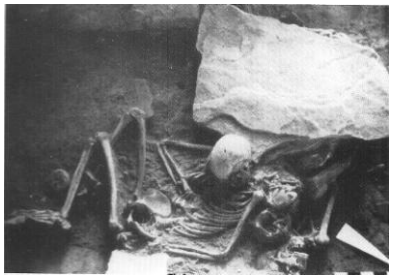

c

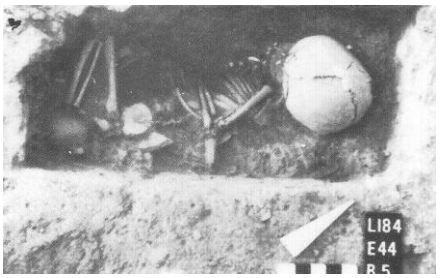

ç

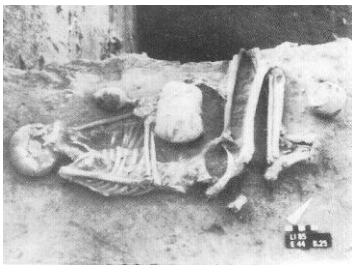

d

e

f

LEVHA 18

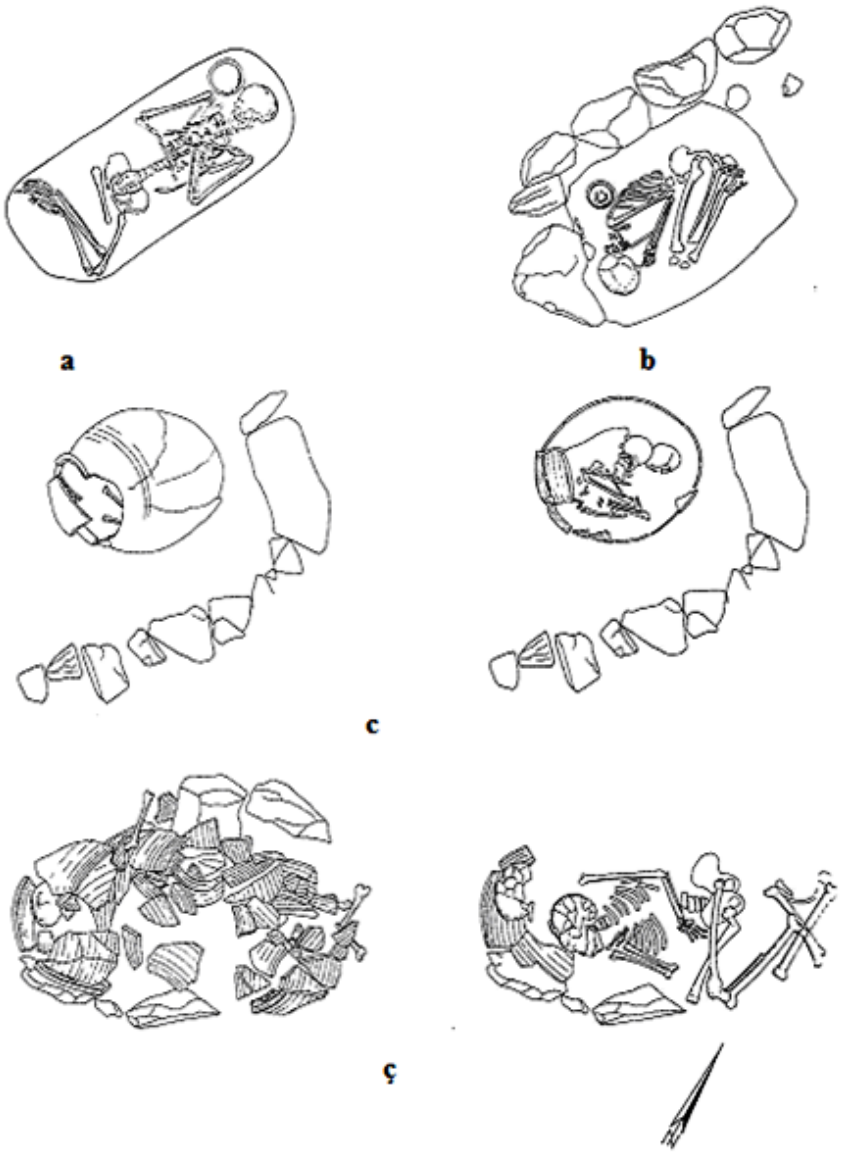

a b c ç

d e f

LEVHA 19

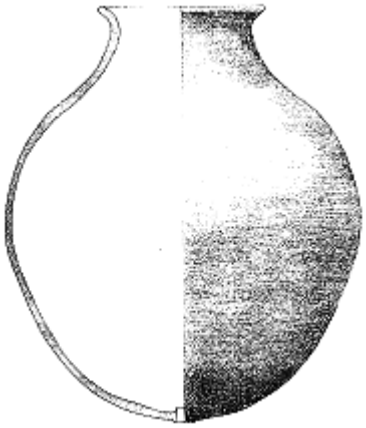

a

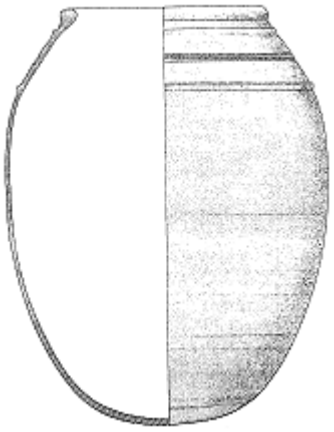

b

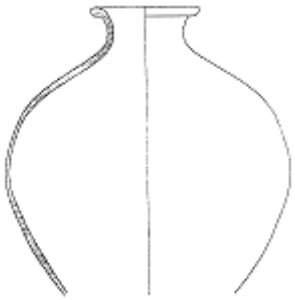

c

ç

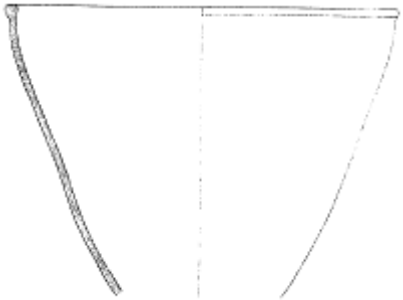

d

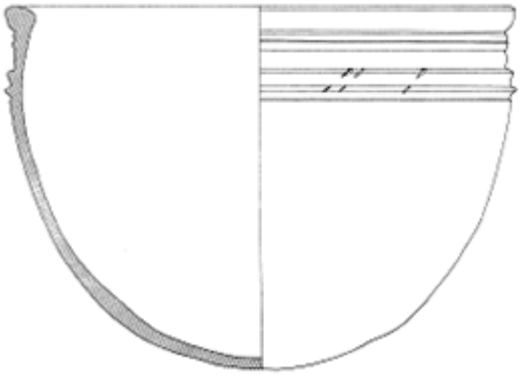

e

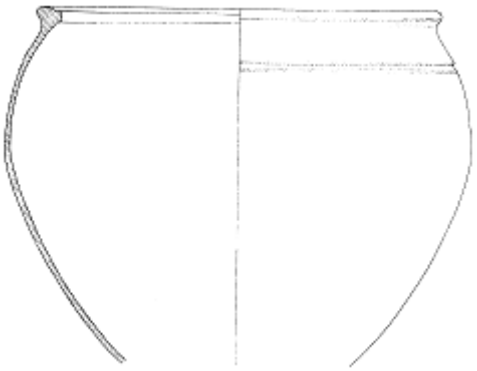

f

LEVHA 20

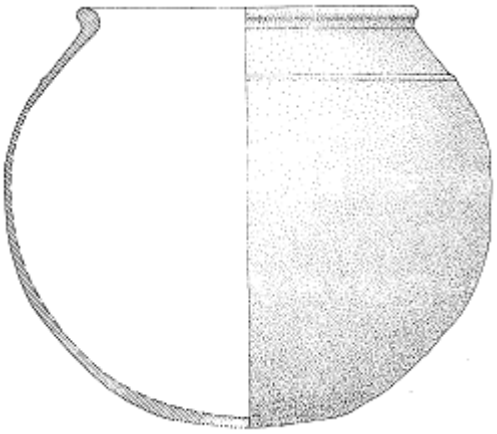

a

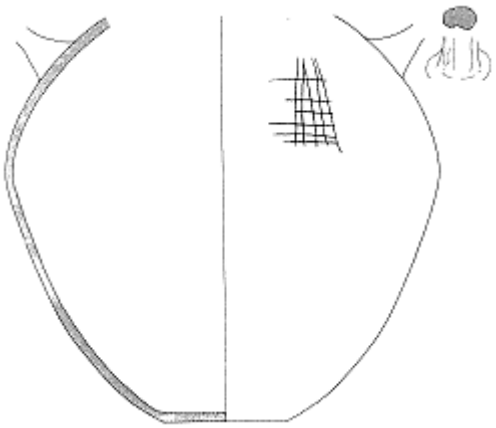

b

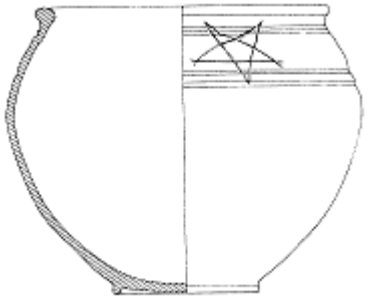

c

ç

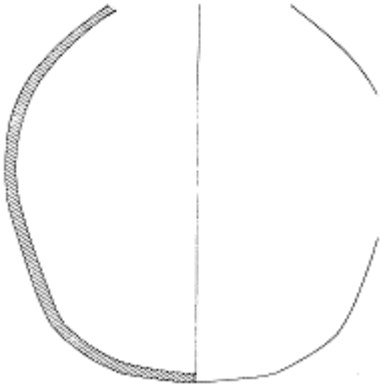

d

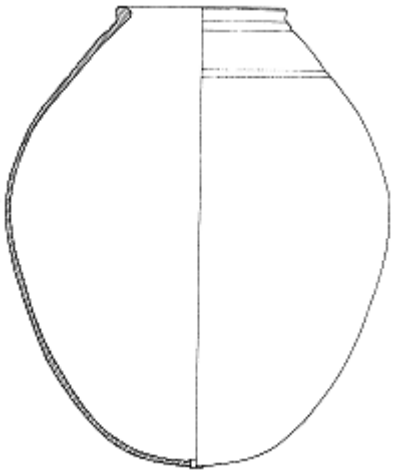

e

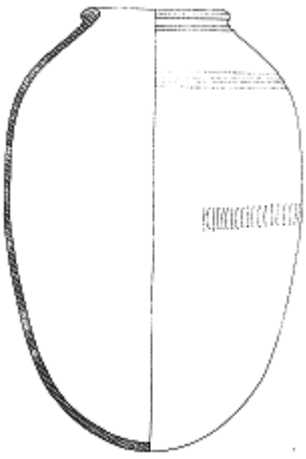

f

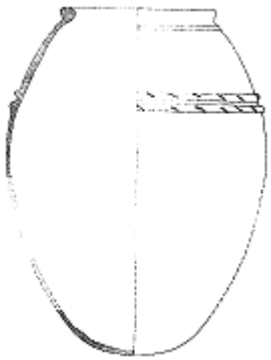

g

LEVHA 21

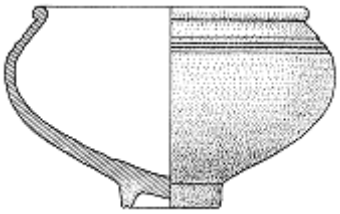

a

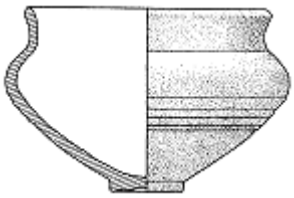

b

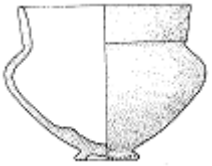

c

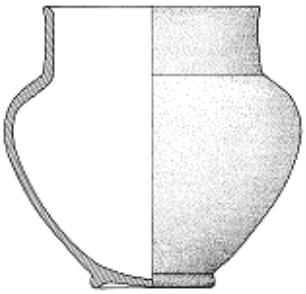

ç

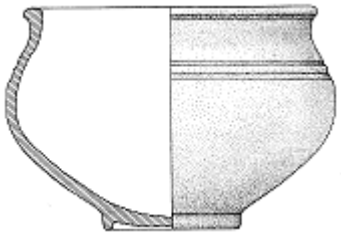

d

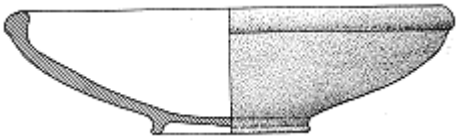

e

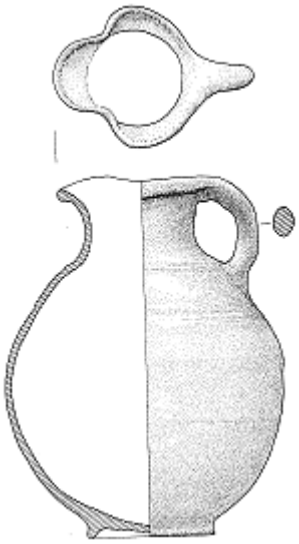

f

g

ğ

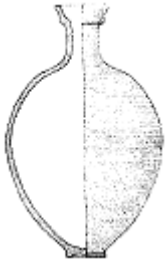

h

ı

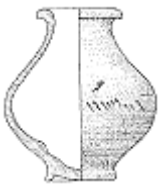

i

j

LEVHA 22

a

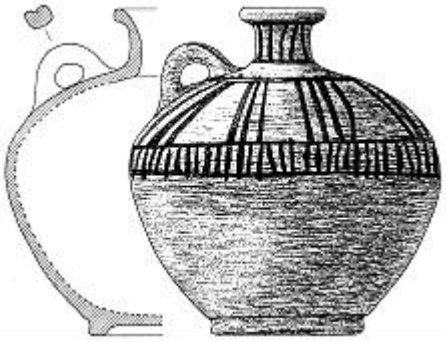

b

c

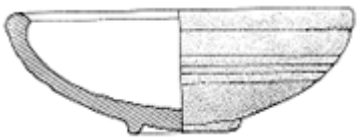

ç

d

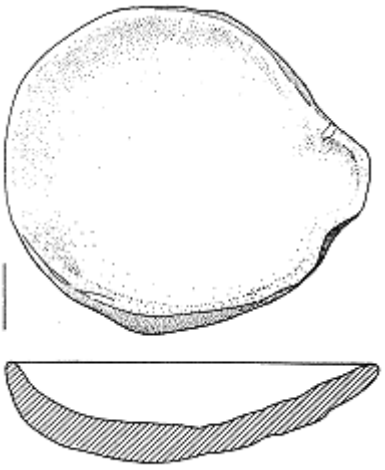

e

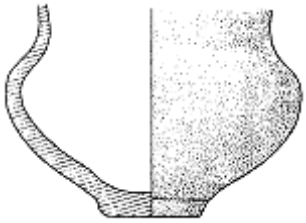

f

g

ğ

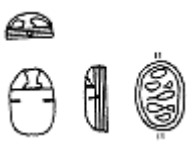

h

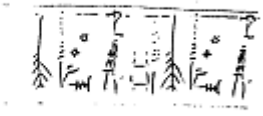

ı

LEVHA 23

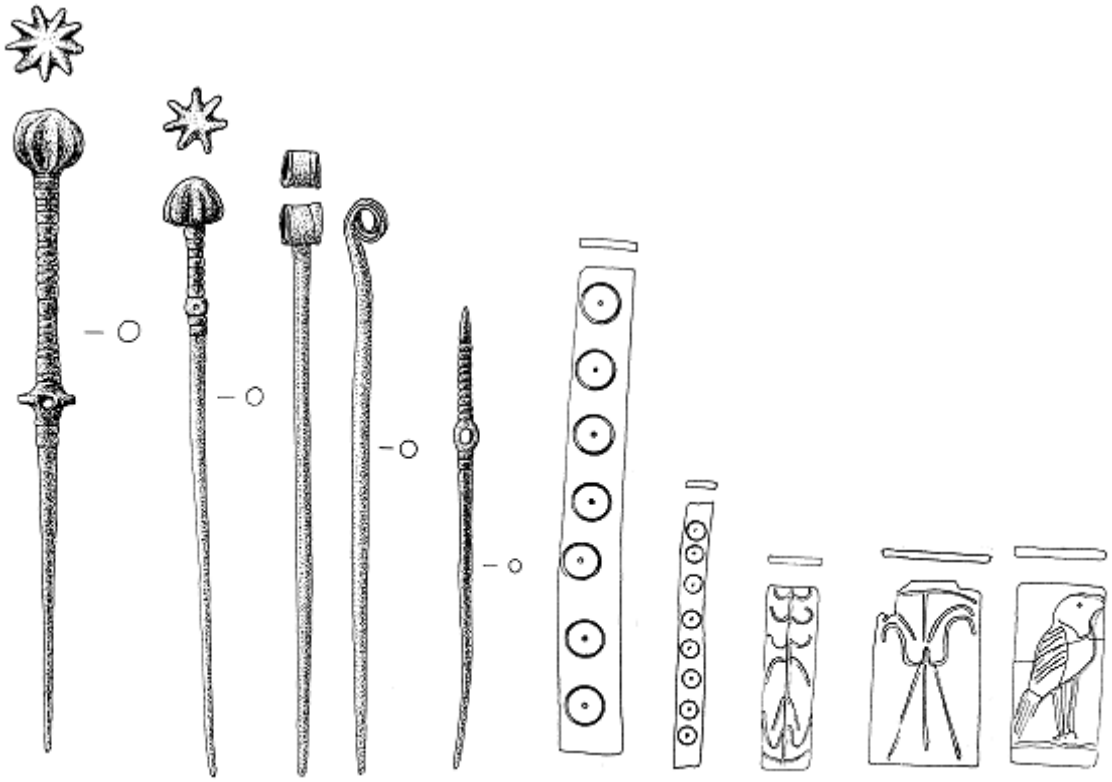

a b c ç d e f g h

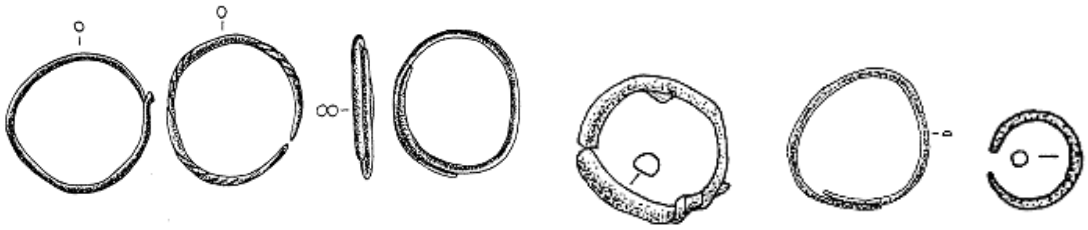

ı i j k l m

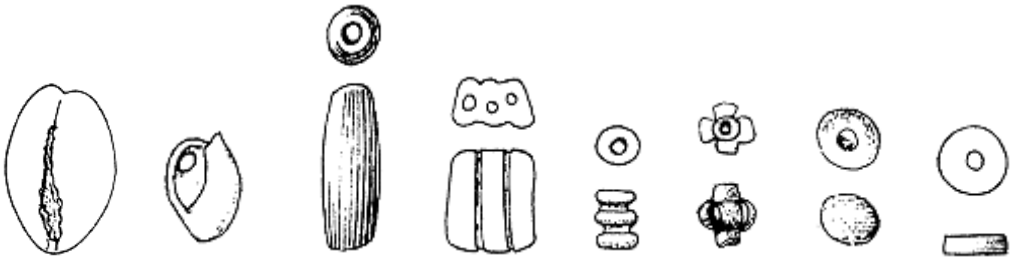

n o p r s ş t u

LEVHA 24

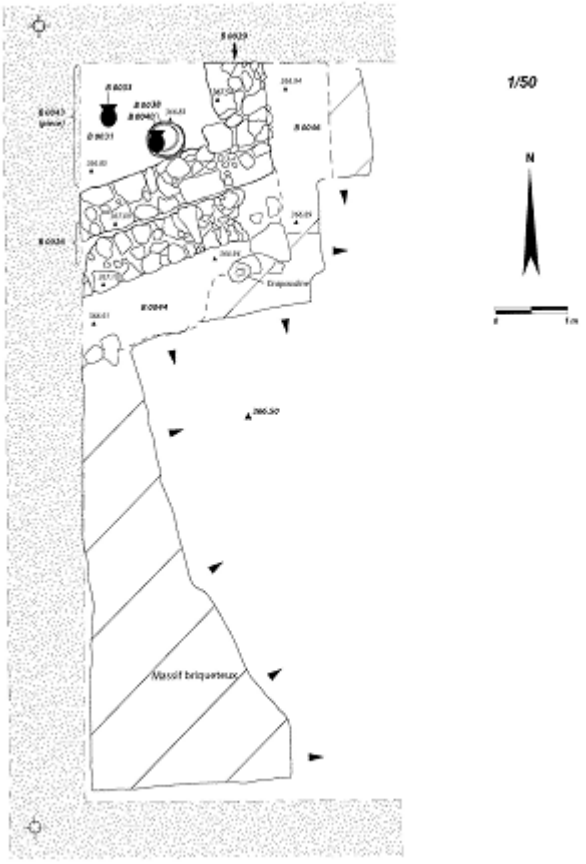

a

b

c

ç

LEVHA 25

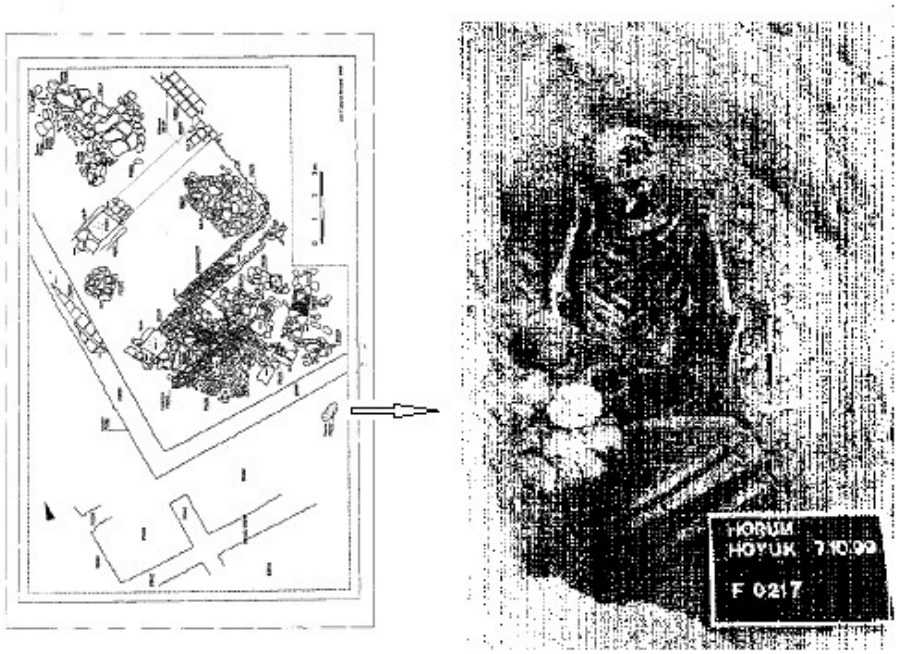

a **b**

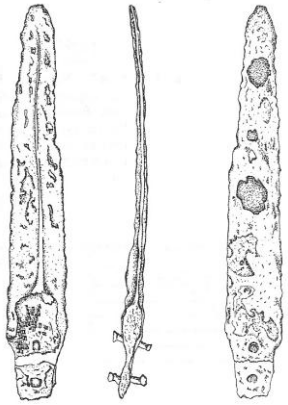

c

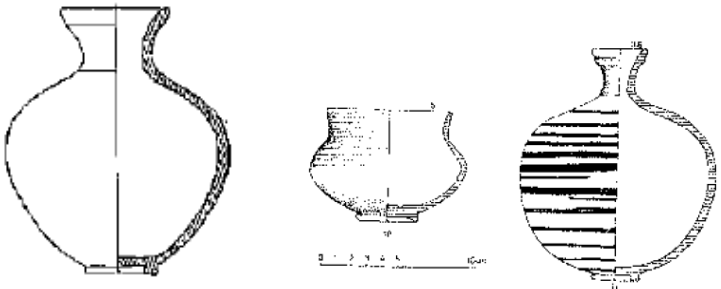

ç **d** **e**

LEVHA 26

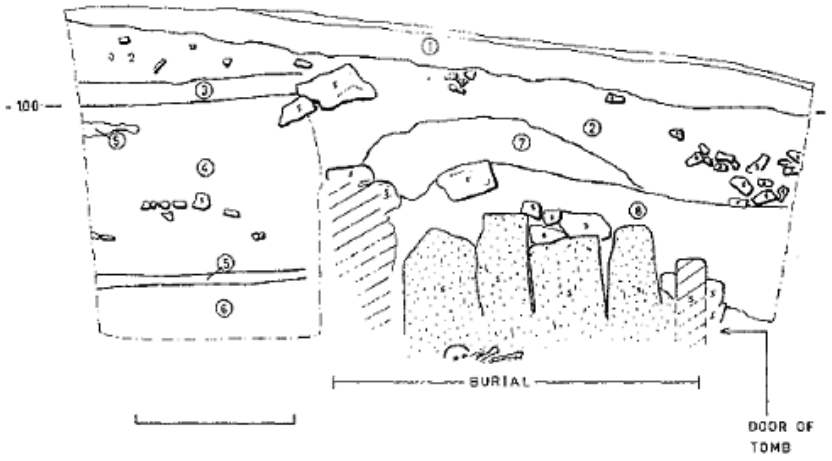

a

b

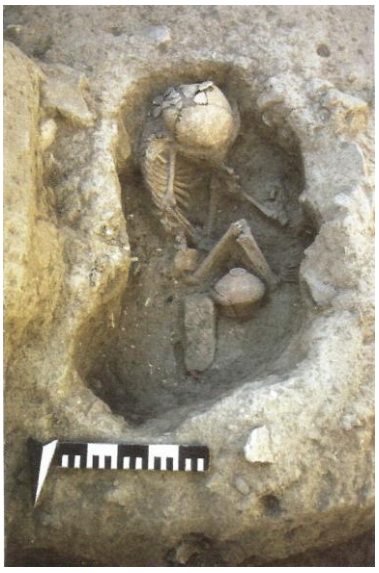

c

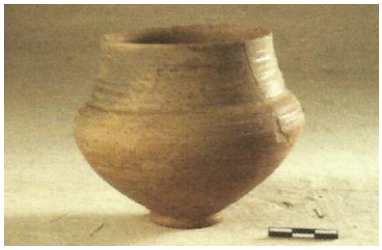

ç

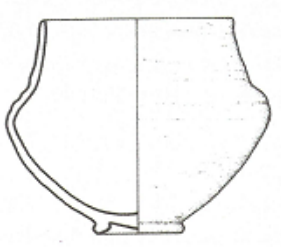

d

LEVHA 27

a

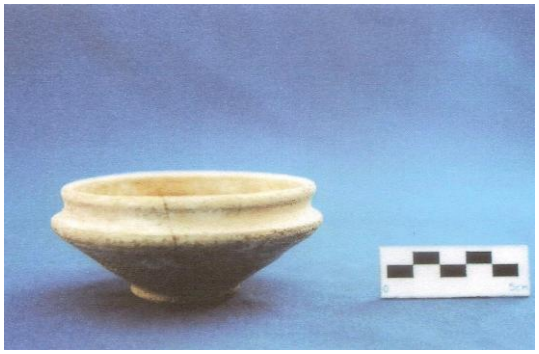

b

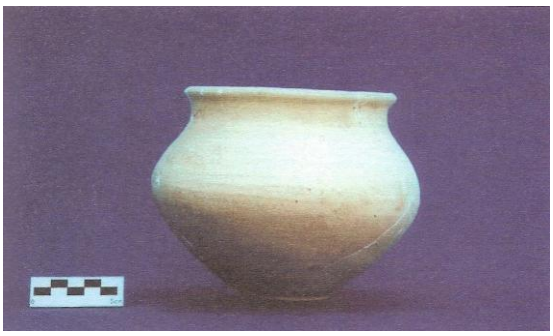

c

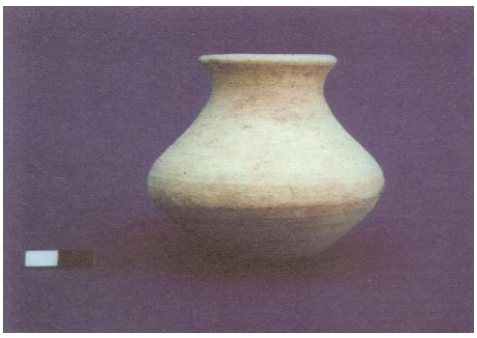

ç

LEVHA 28

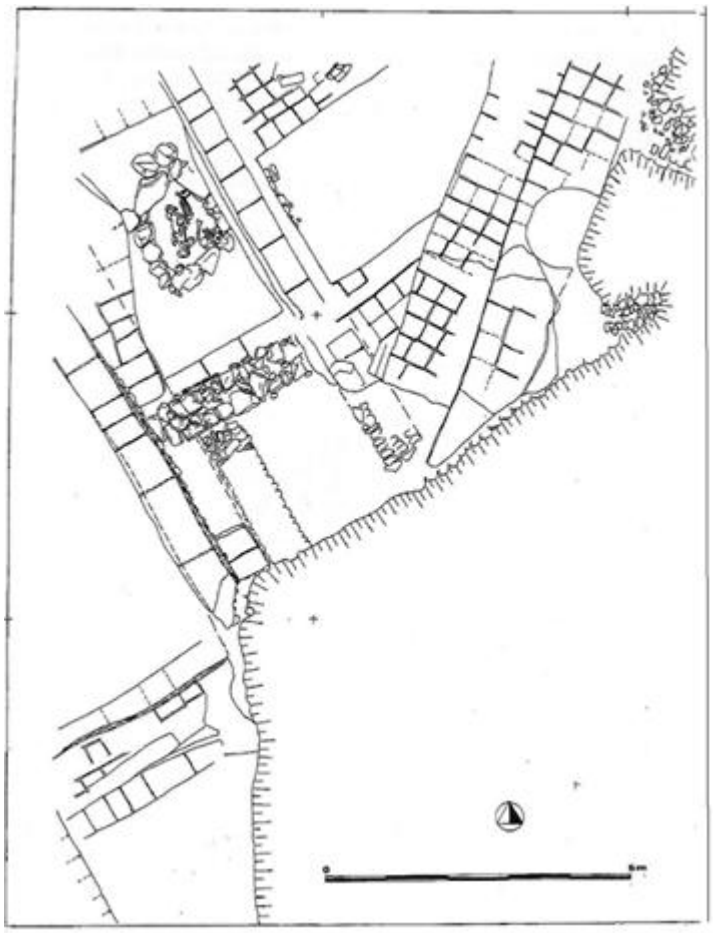

a

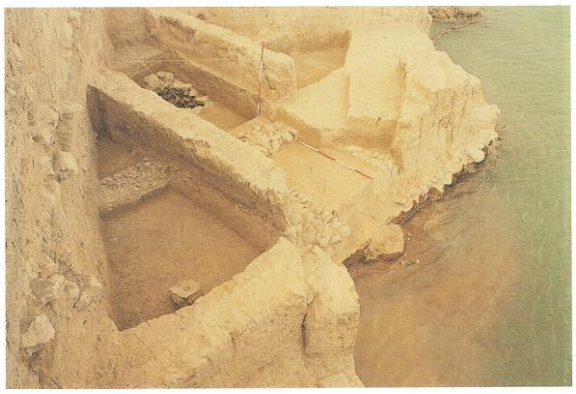

b

c

LEVHA 29

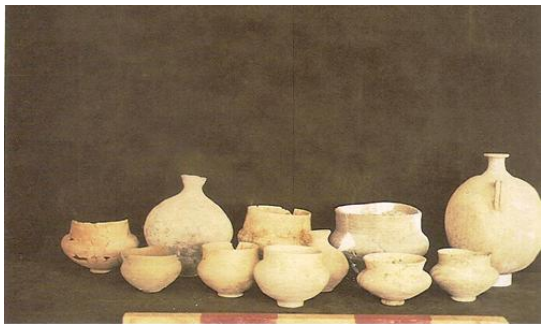

a

b

c

ç

d

LEVHA 30

a

b

c

ç

LEVHA 31

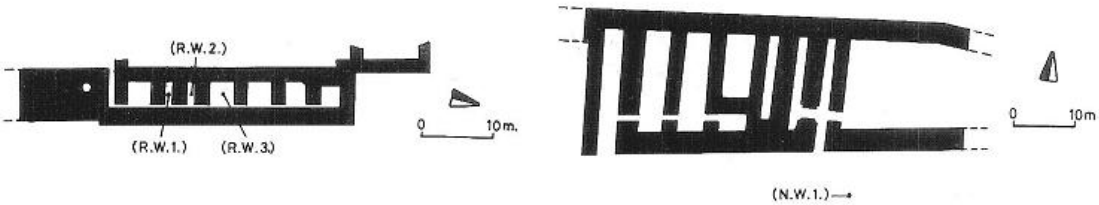

a **b**

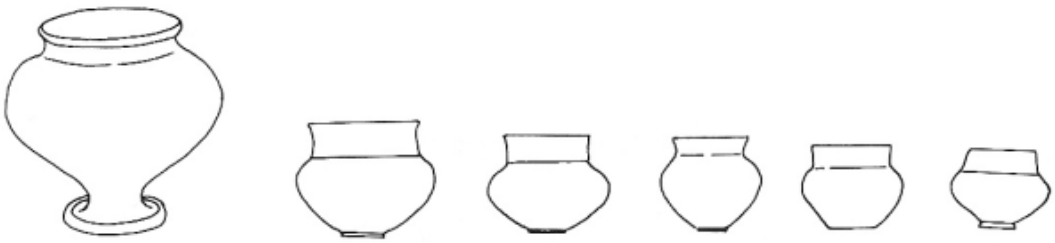

c **ç** **d** **e** **f** **g**

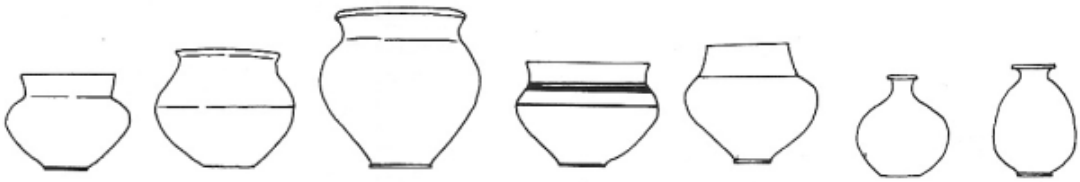

ğ **h** **ı** **i** **j** **k** **l**

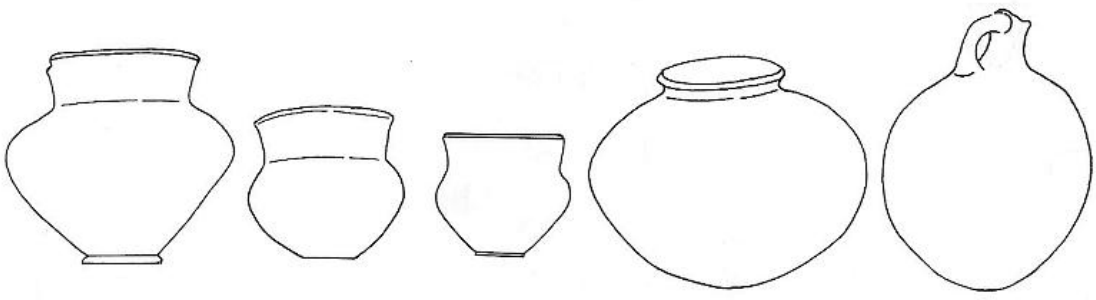

m **n** **o** **ö** **p**

LEVHA 32

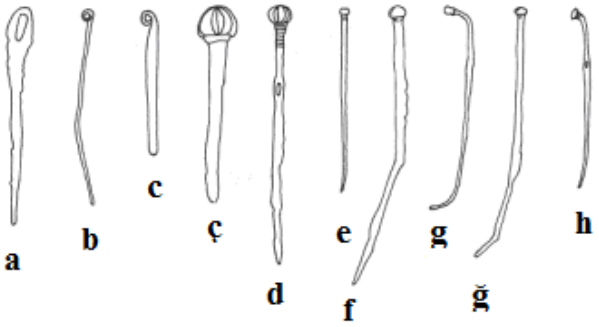

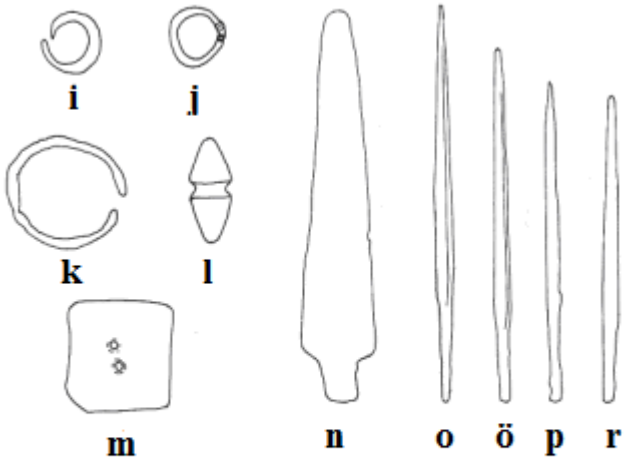

LEVHA 33

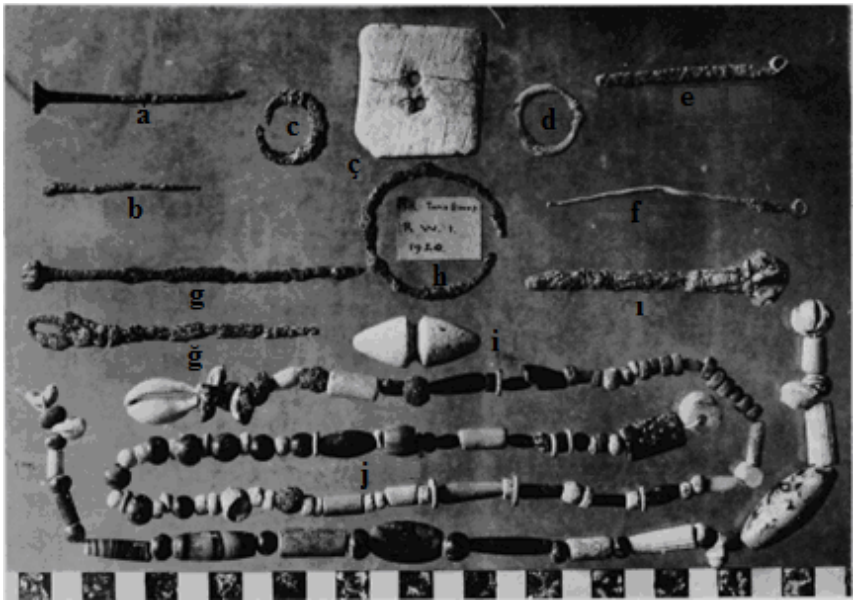

k l m n o ö p

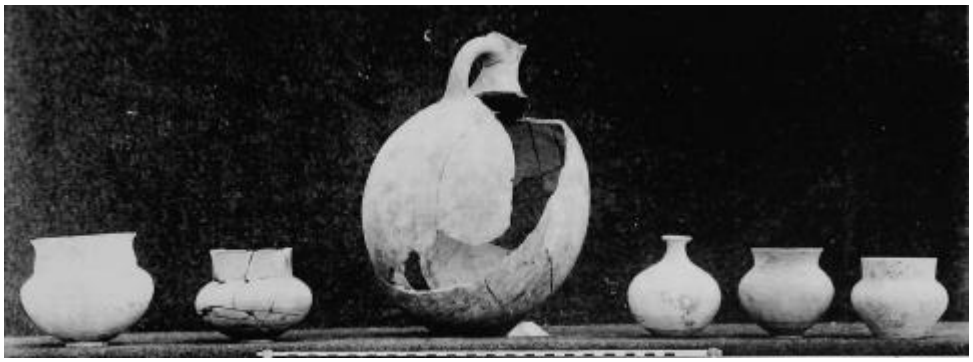

r s ş t u ü

v

y z

LEVHA 34

a

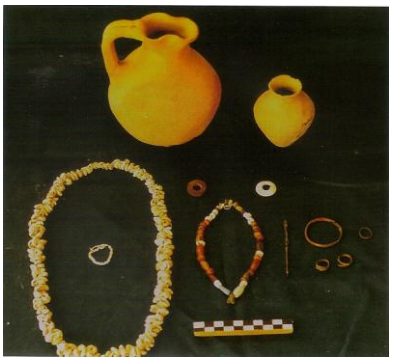

b

c

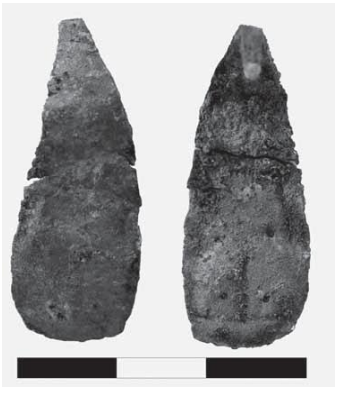

ç

LEVHA 35

a

b

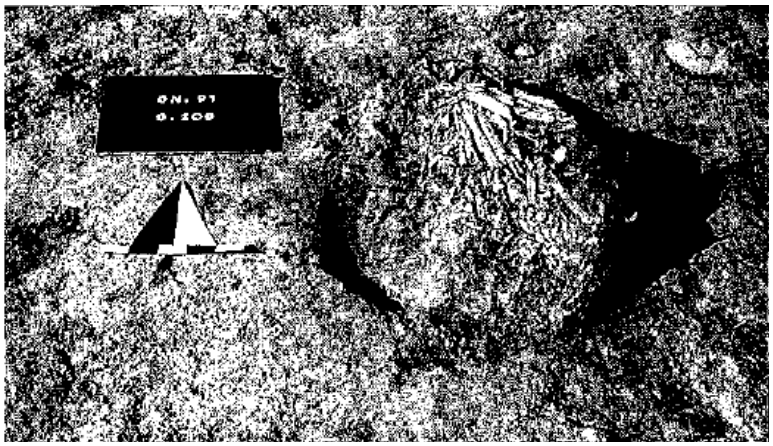

c

LEVHA 36

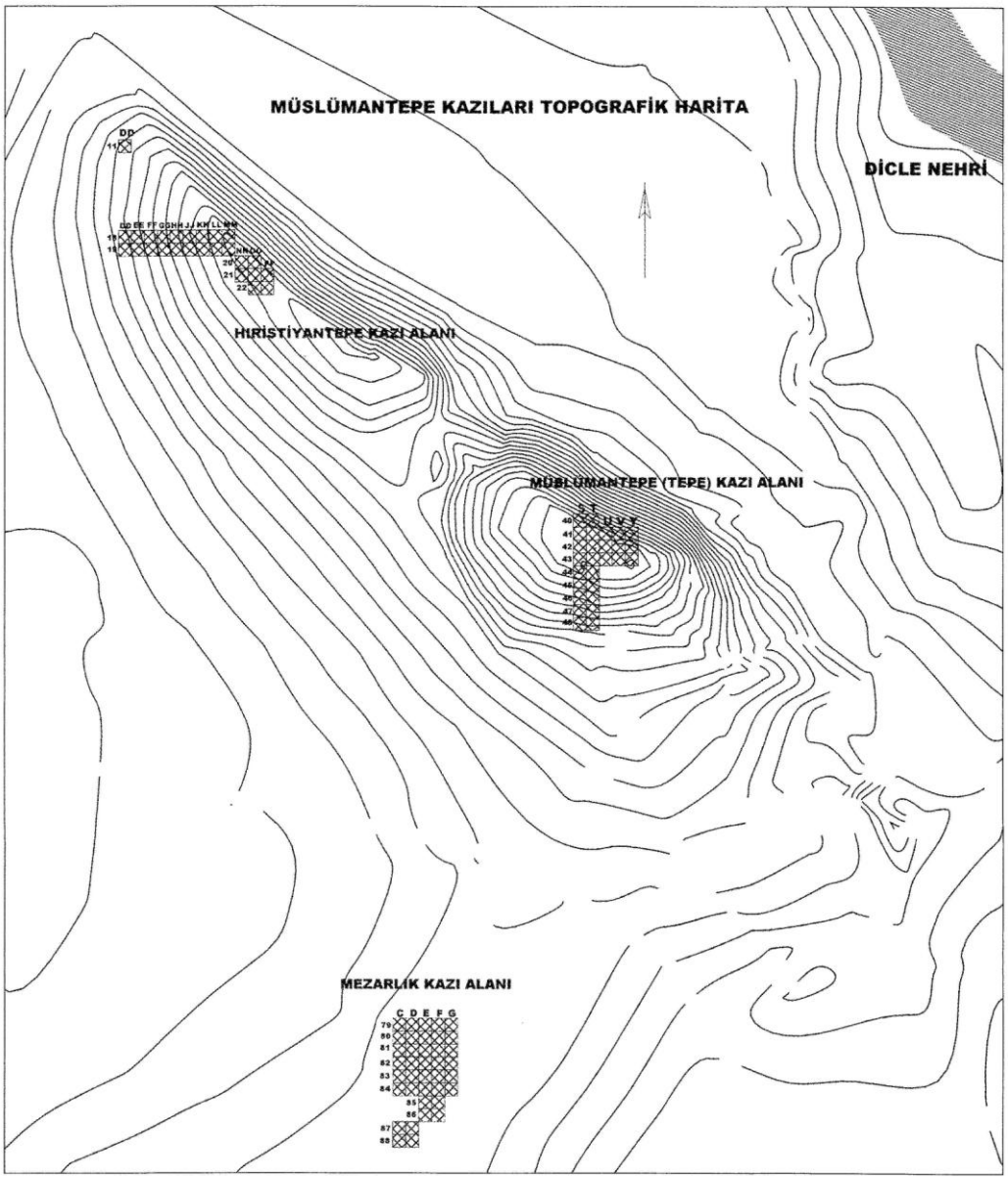
MÜSLÜMANTEPE KAZILARI TOPOGRAFİK HARİTA
DİCLE NEHRİ
HIRİSTİYANTEPE KAZI ALANI
MÜSLÜMANTEPE (TEPE) KAZI ALANI
MEZARLIK KAZI ALANI

LEVHA 37

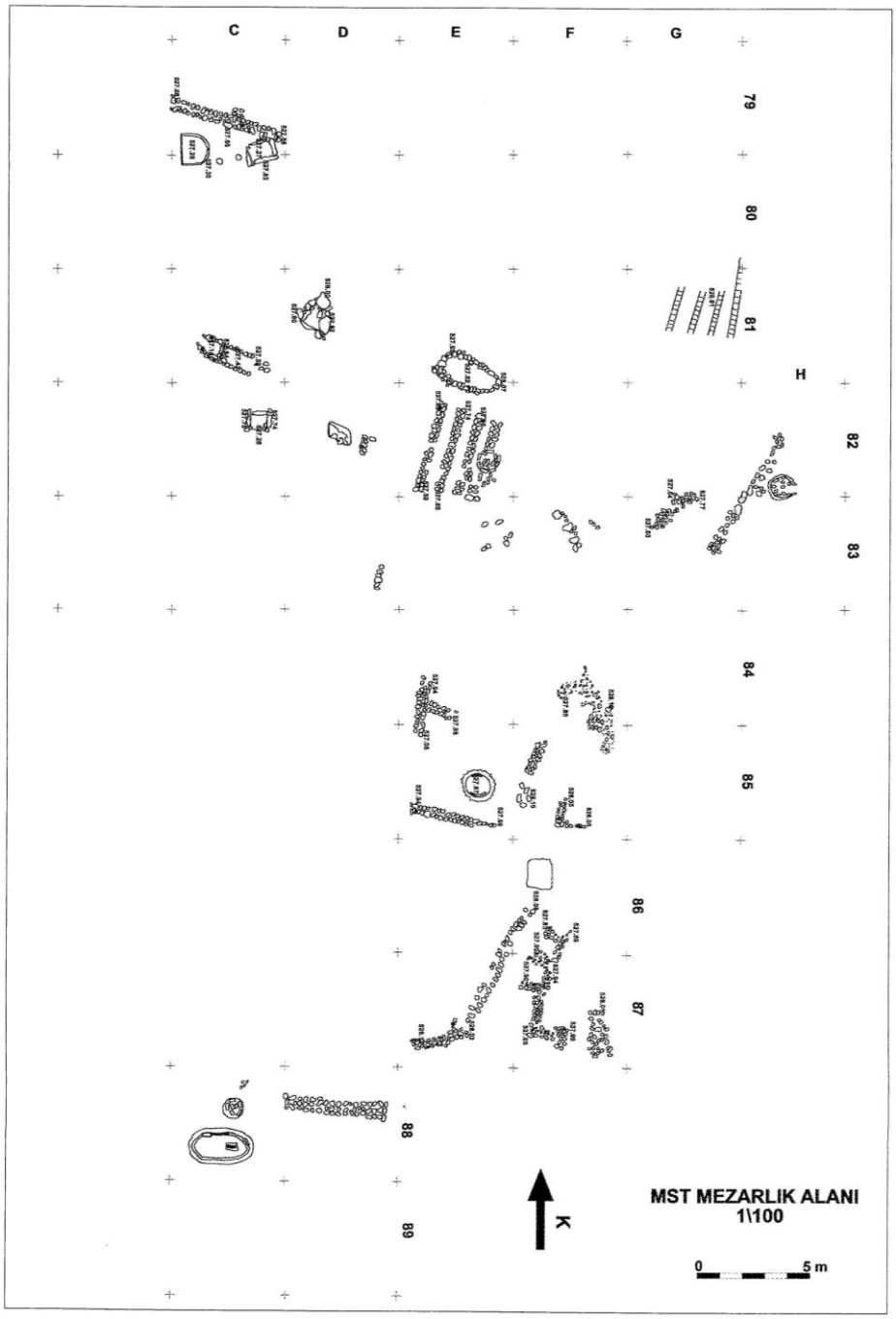
C
D
E
F
G
H
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
K
MST MEZARLIK ALANI
1\100
0
5 m

LEVHA 38

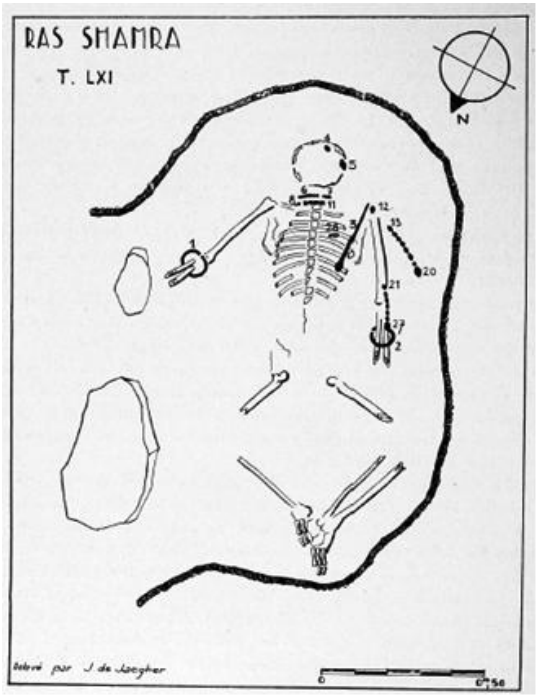

a

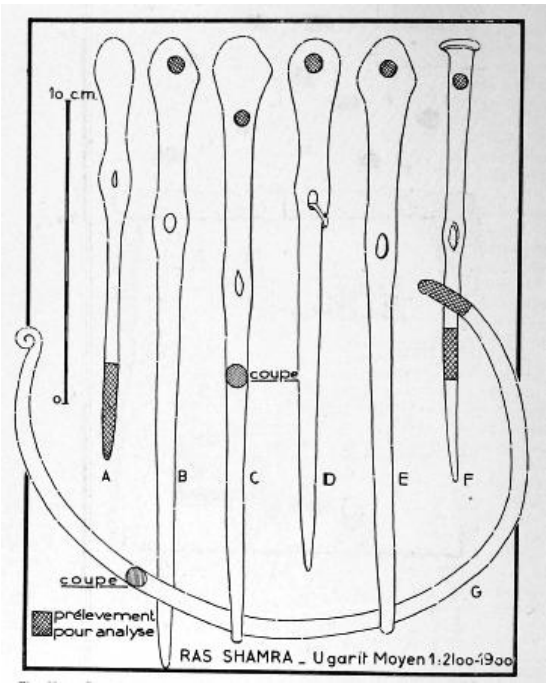

b

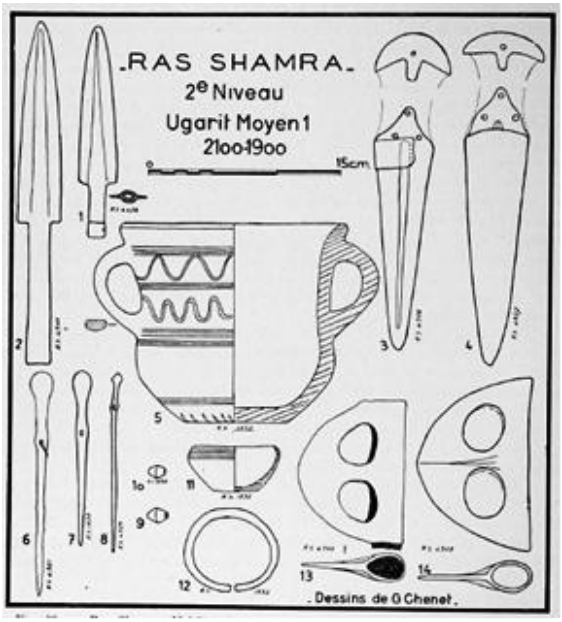

c

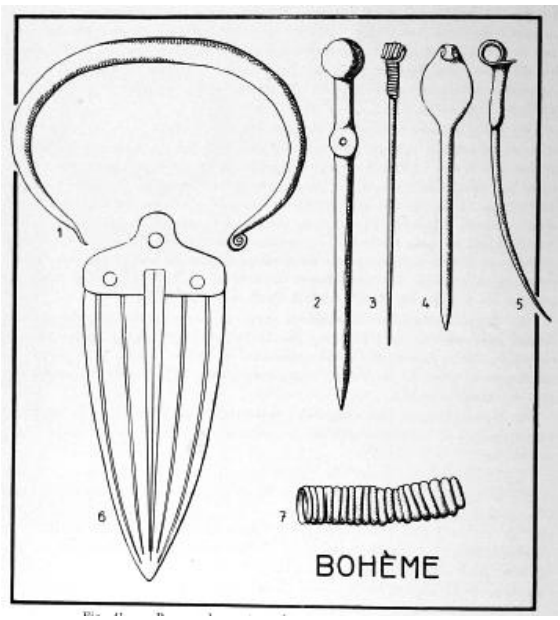

ç

LEVHA 39

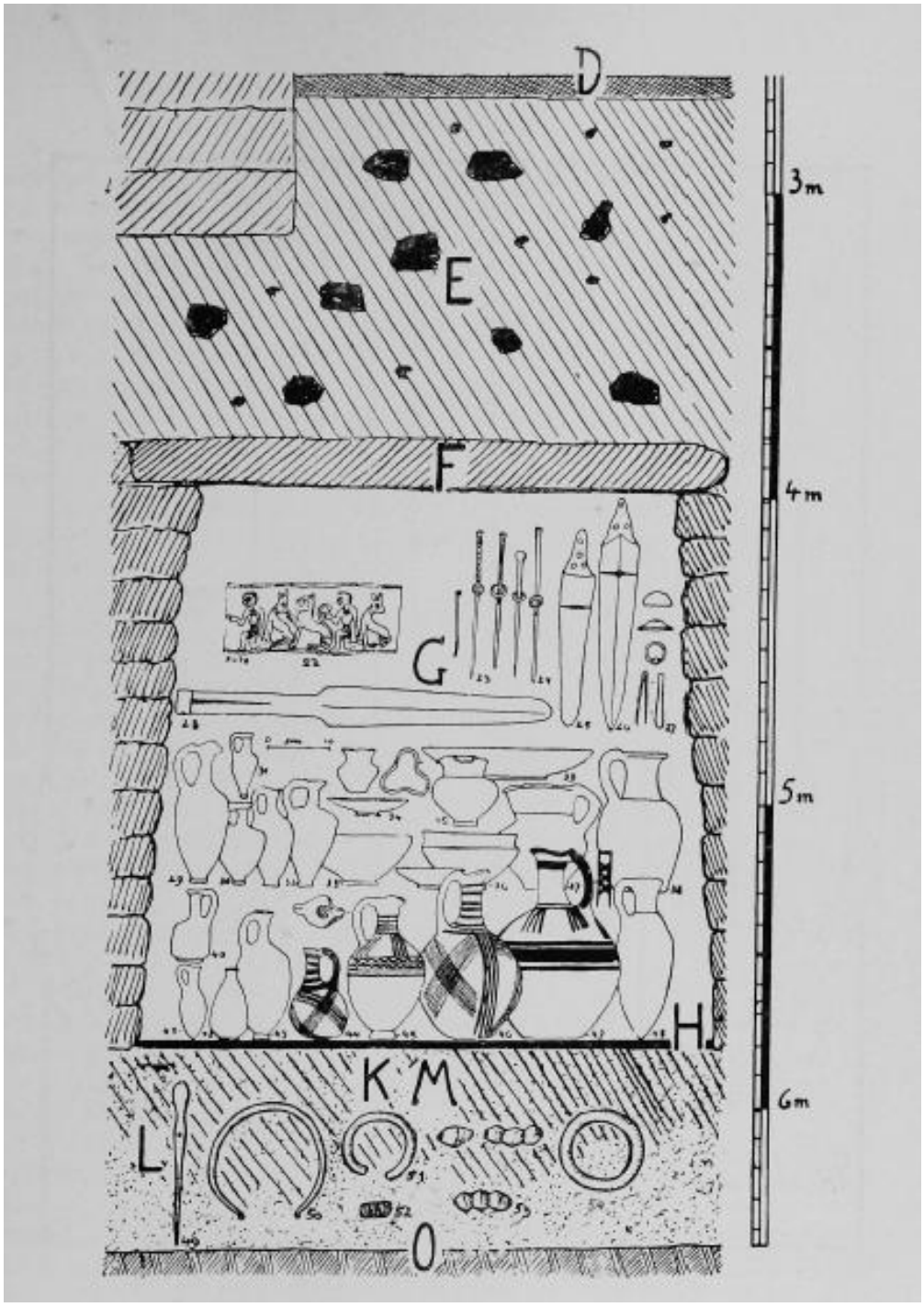

LEVHA 40

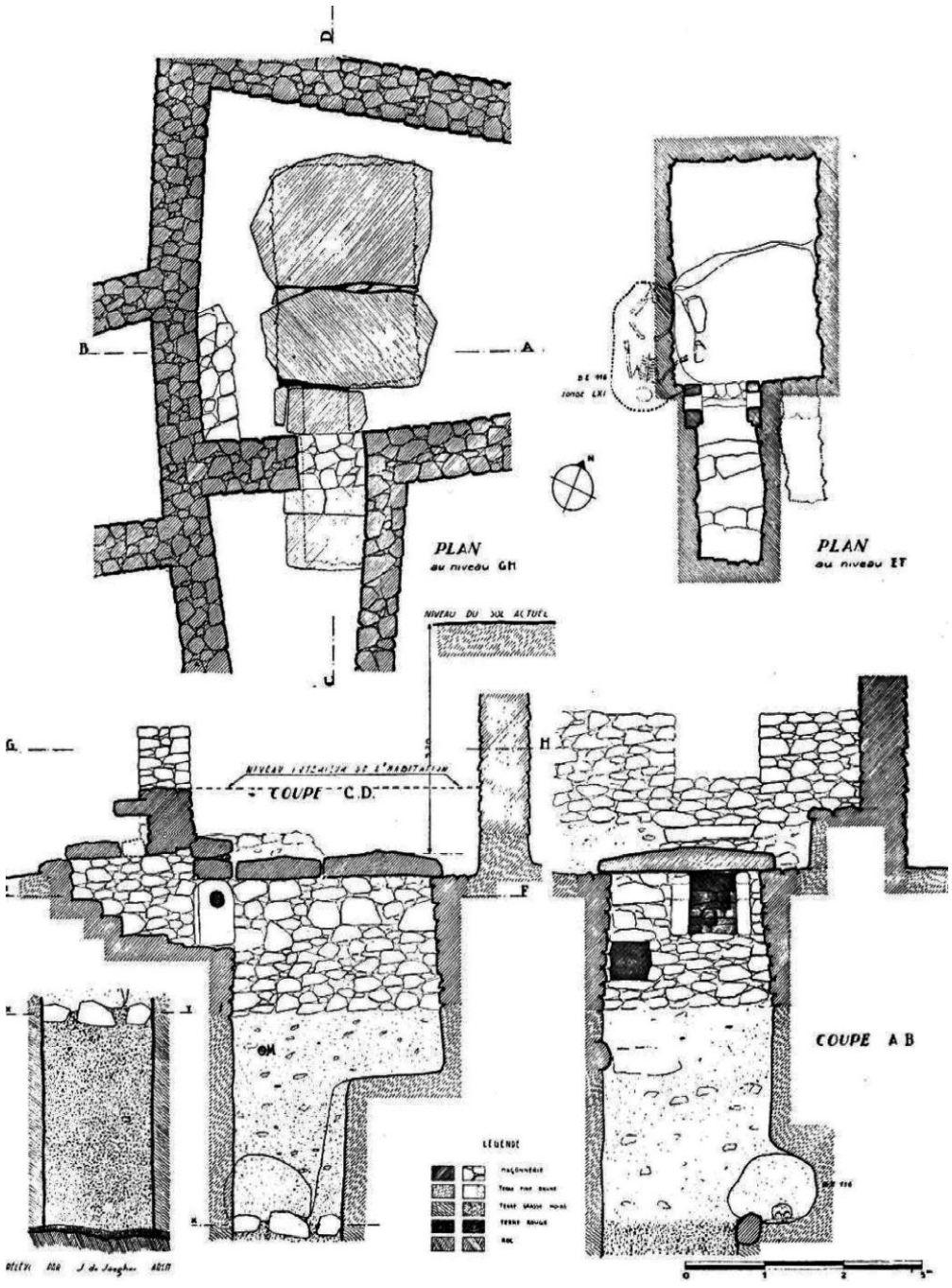

LEVHA 41

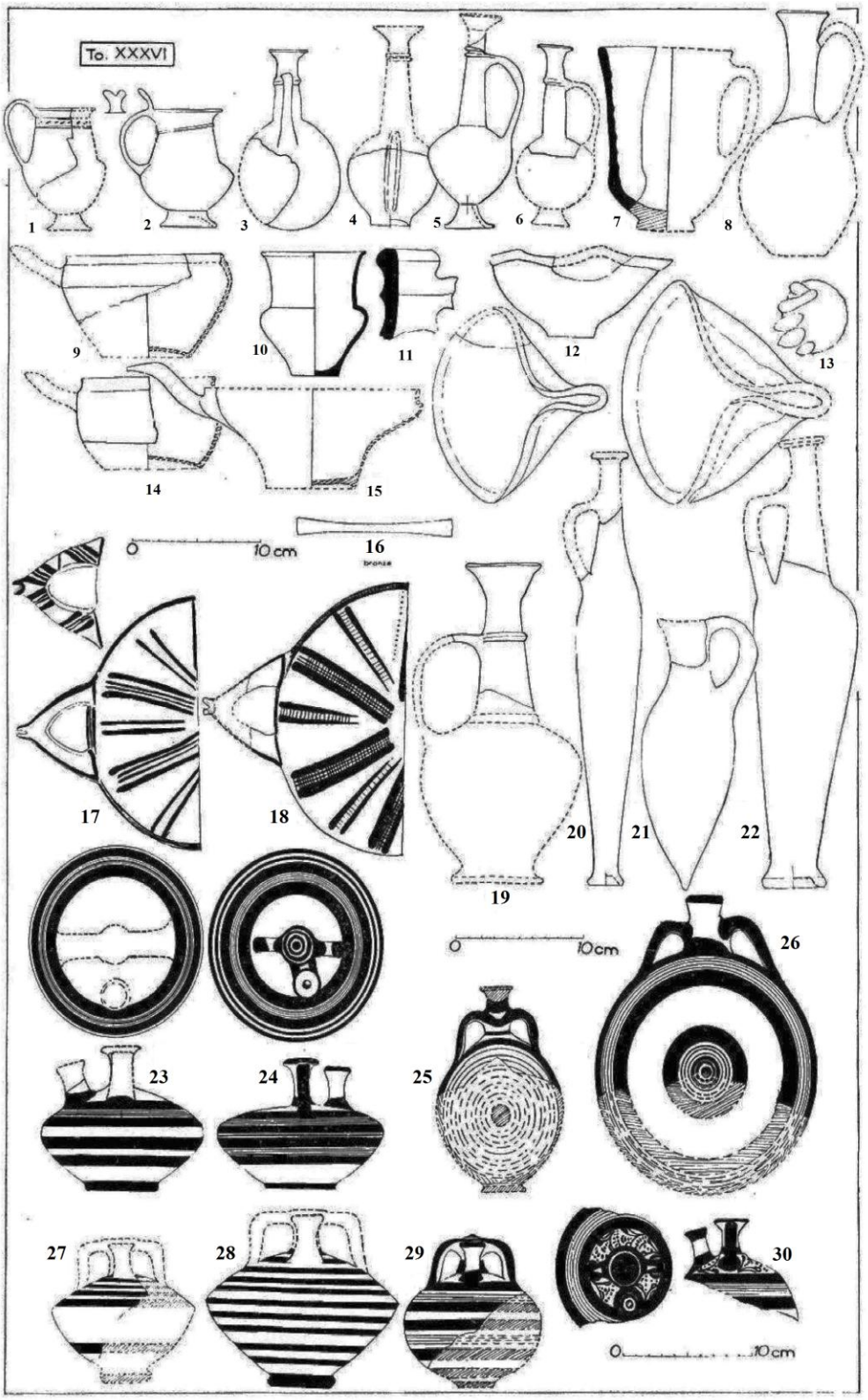
To. XXXVI
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
0
10 cm
16
bronze
17
18
19
20
21
22
0
10 cm
23
24
25
26
27
28
29
30
0
10 cm

LEVHA 42

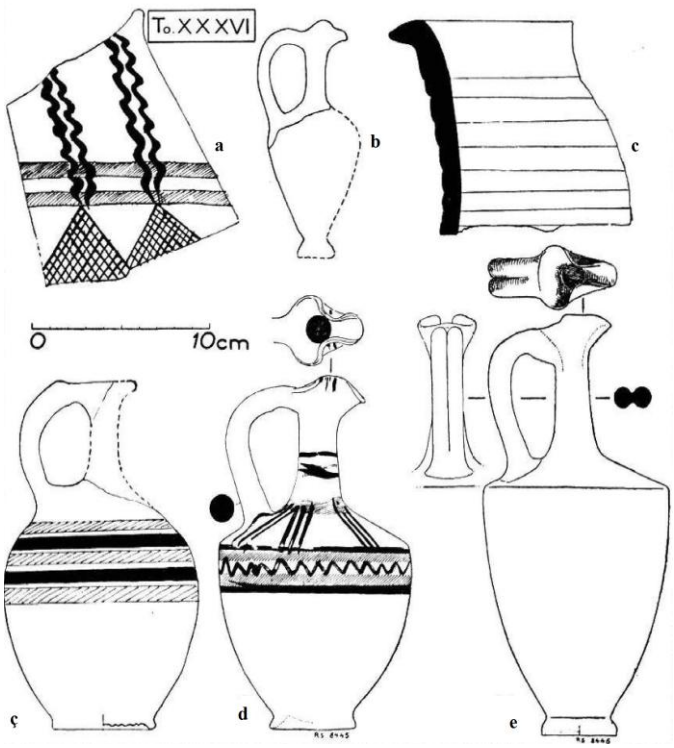
To. XXXVI
a
b
c
0
10cm
ç
d
e

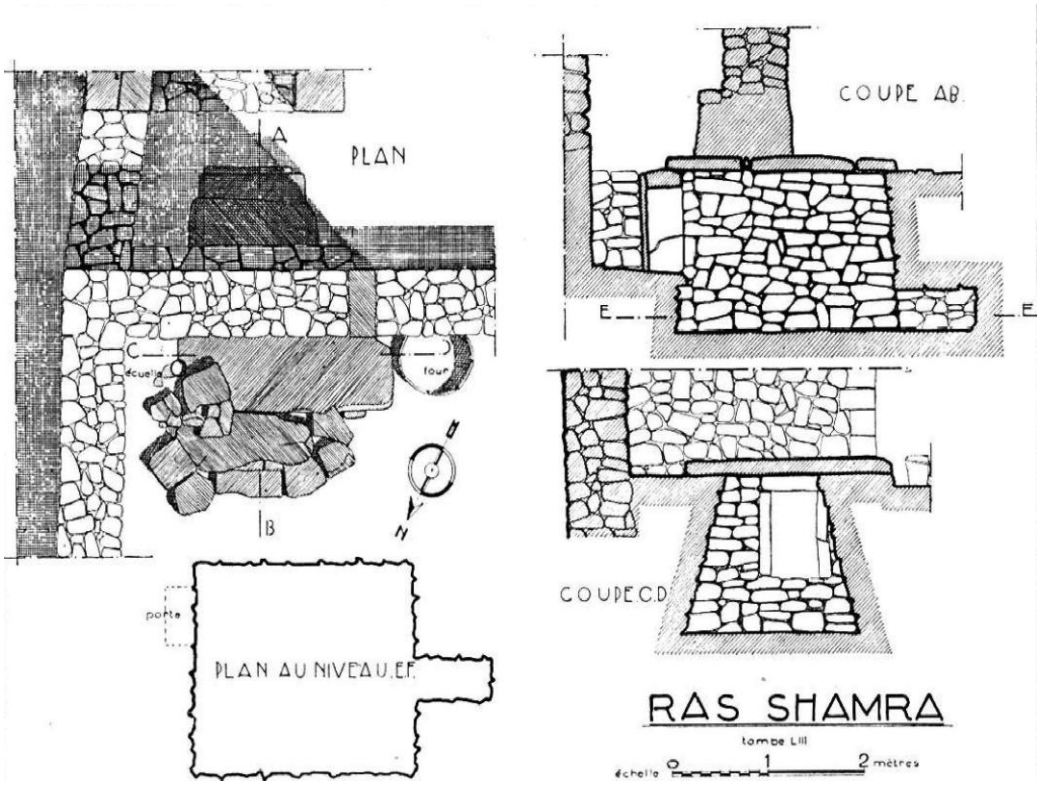
PLAN
A
B
C
écuelle
four
porte
PLAN AU NIVEAU E.F.
COUPE AB
E
E
COUPE C.D.
RAS SHAMRA
tombe LIII
échelle
0
1
2 mètres

f

LEVHA 43

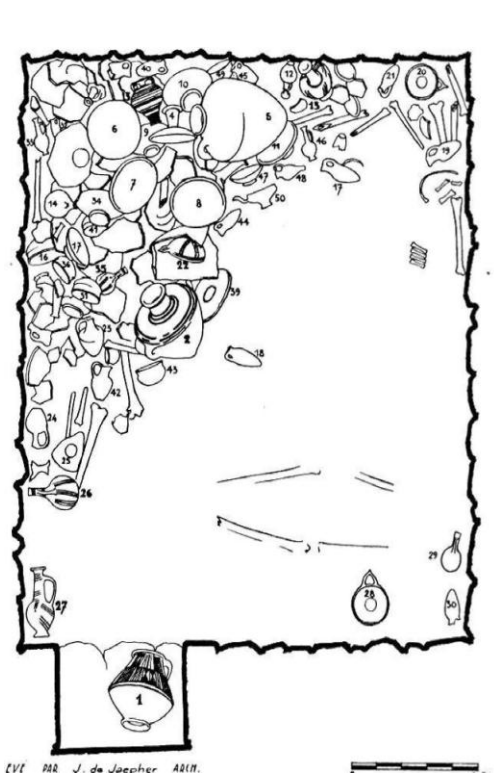

a

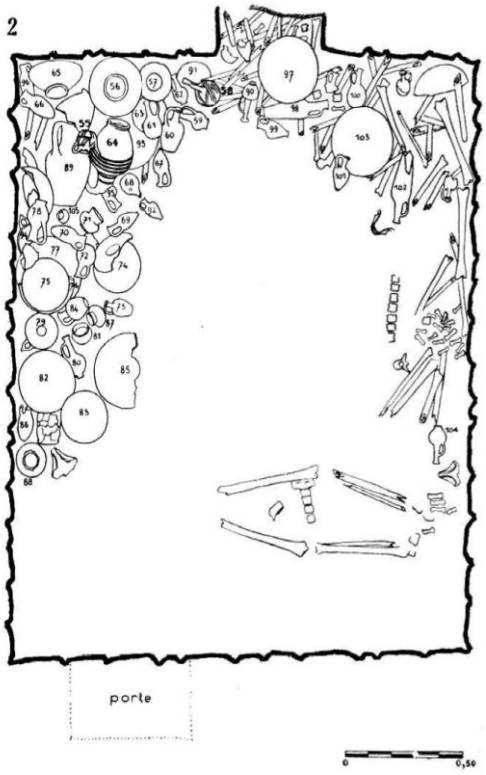

b

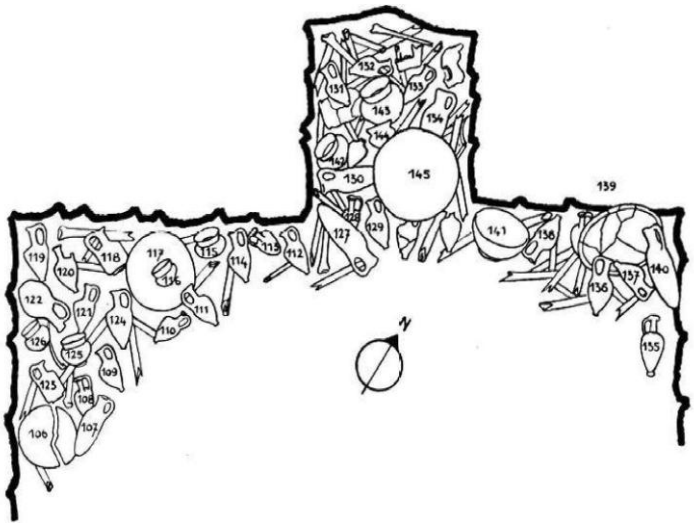

c

LEVHA 44

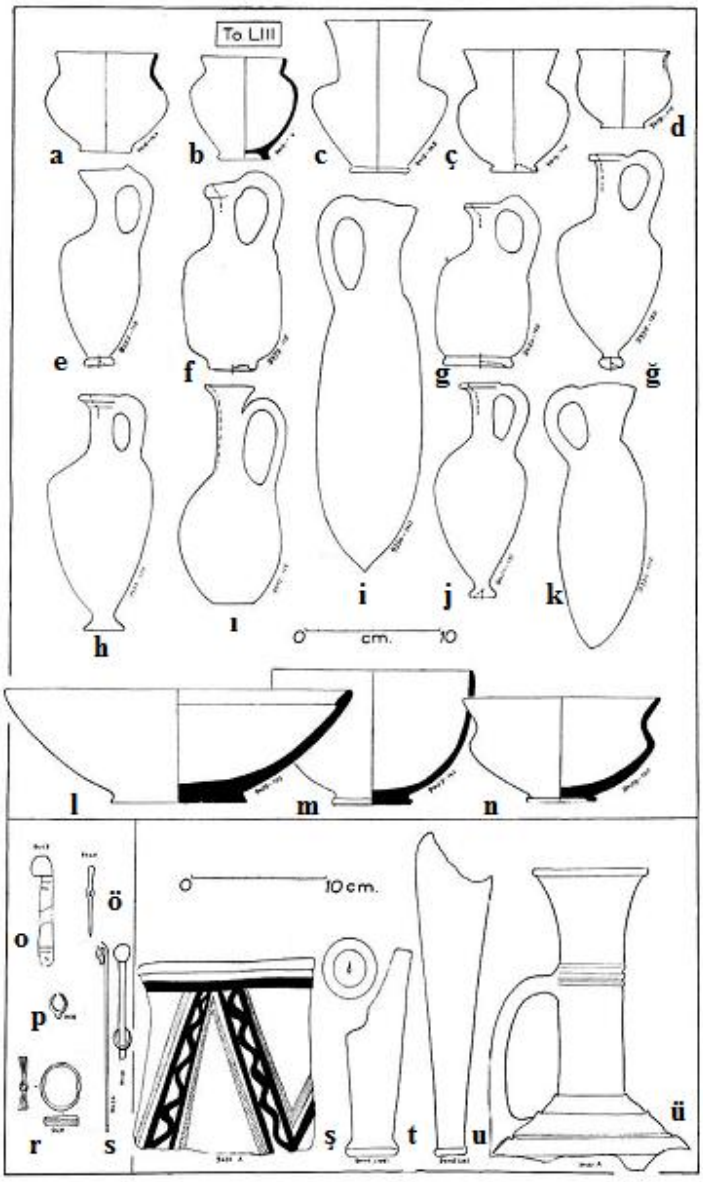

LEVHA 45

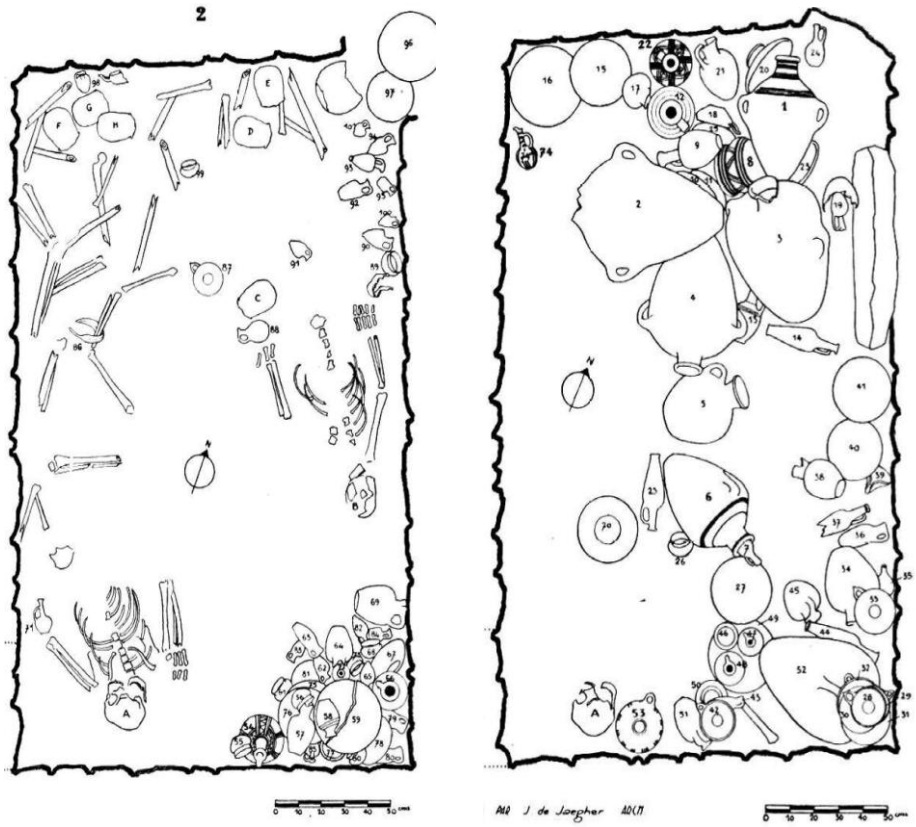

a **b**

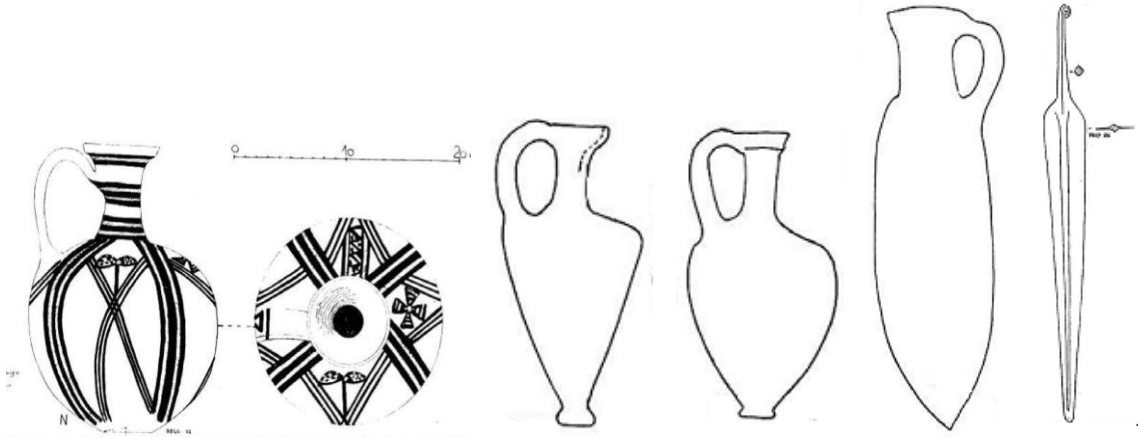

c **ç** **d** **e** **f**

g **ğ** **h** **ı**

LEVHA 46

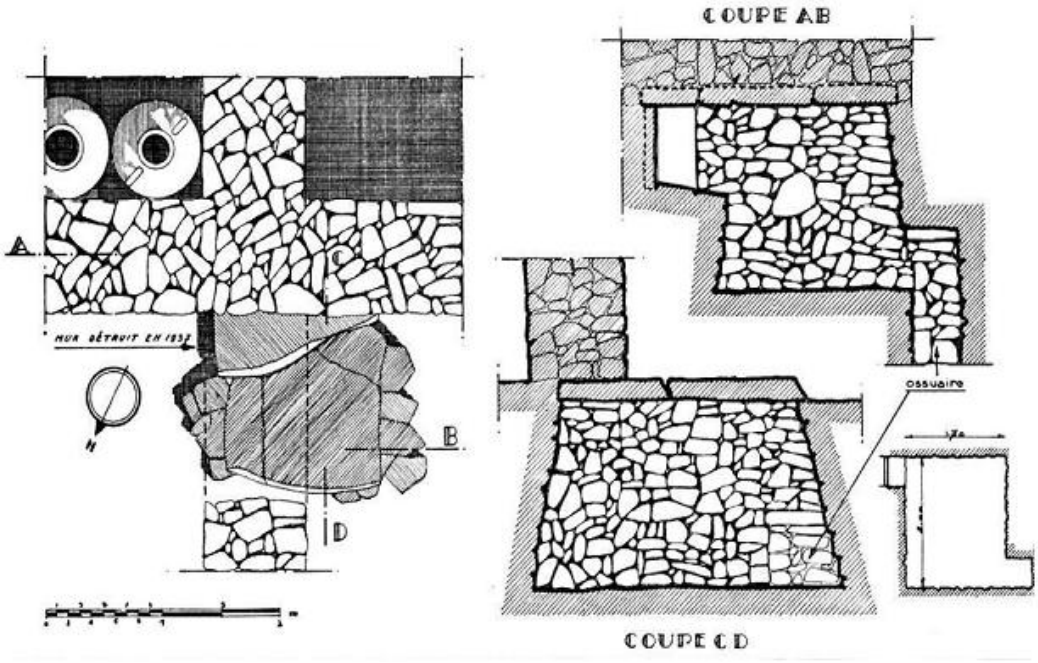
COUPE AB
A
B
D
MUR DÉTRUIT EN 1832
ossuaire
COUPE C D

a

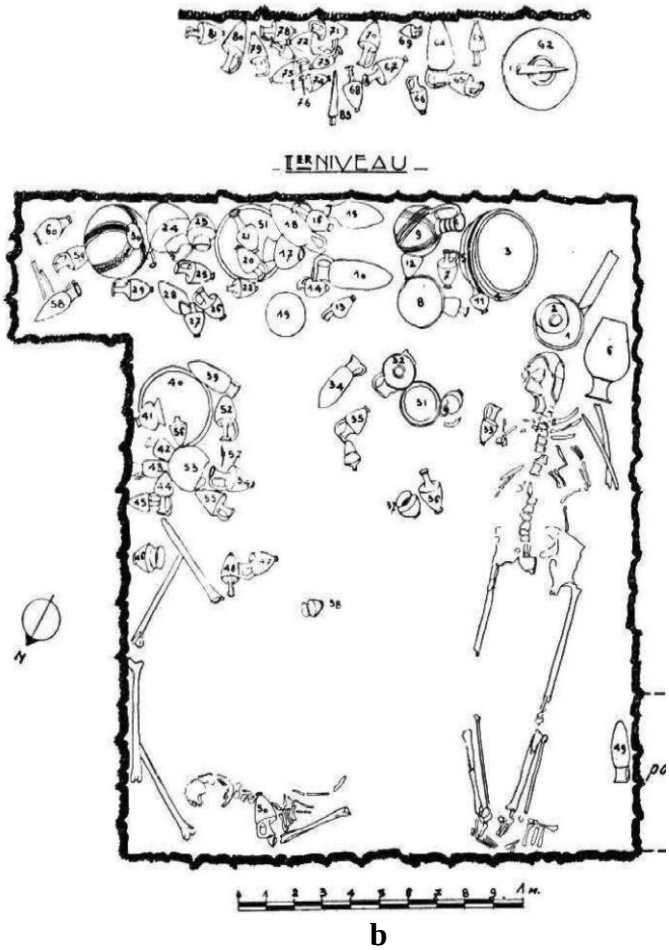
1ER NIVEAU

b

LEVHA 47

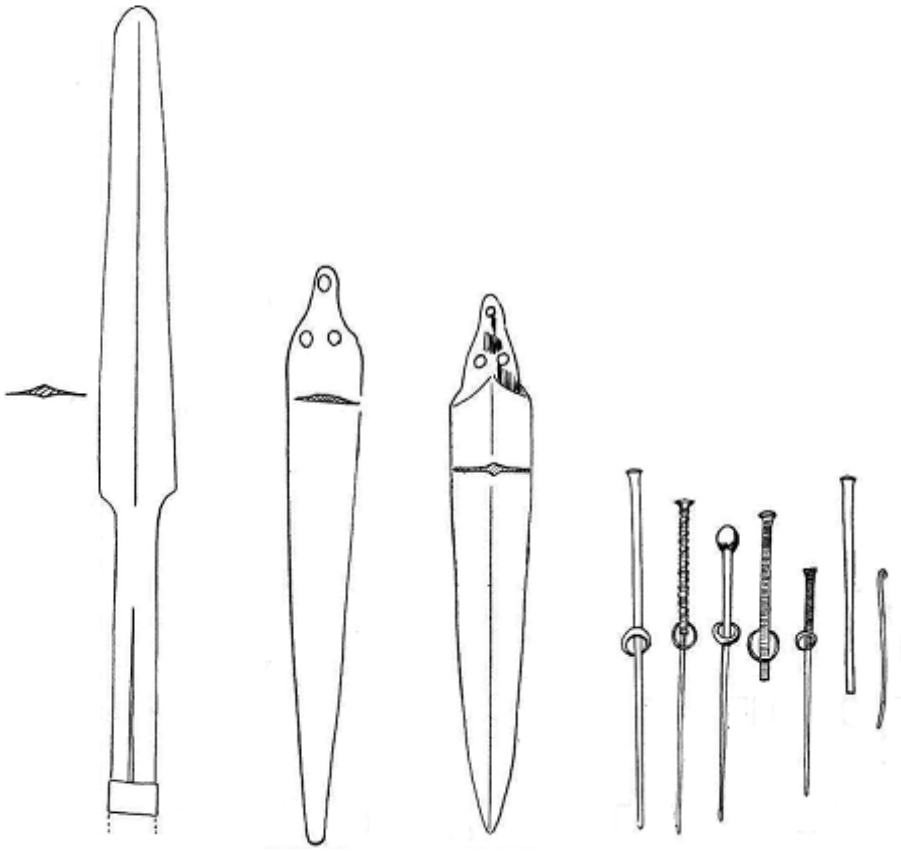

a b c ç d e f g ğ h

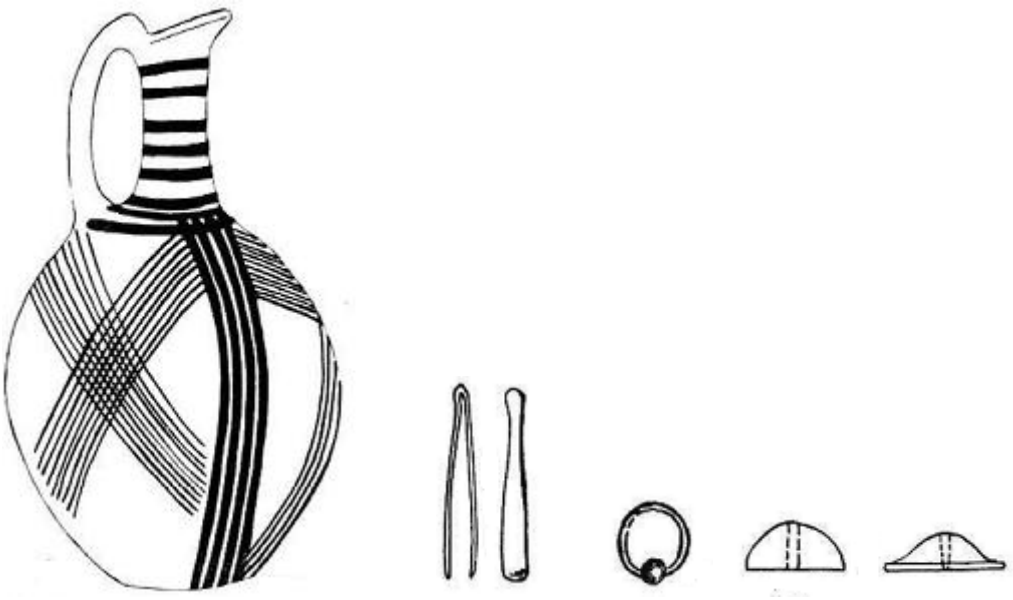

ı i j k l

LEVHA 48

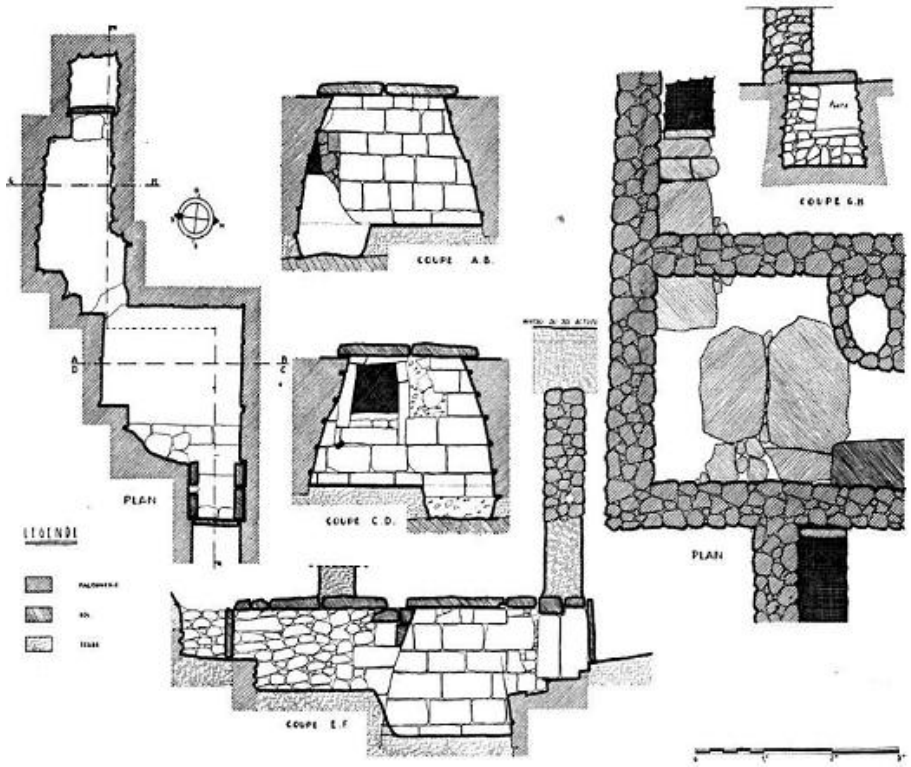

a

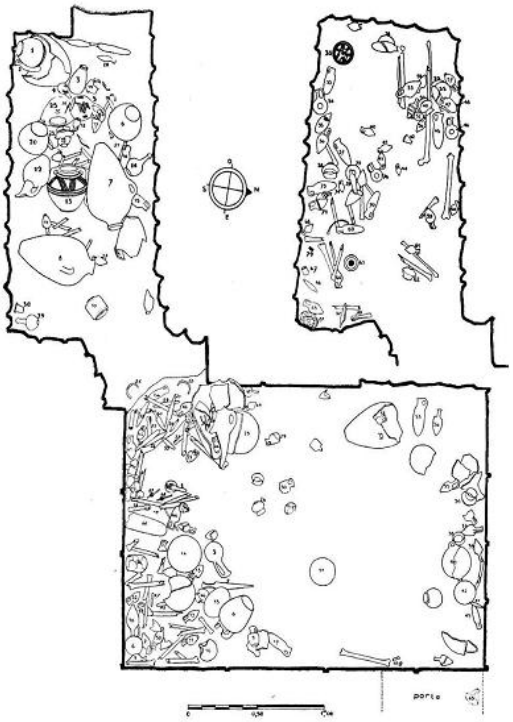

b

c

LEVHA 49

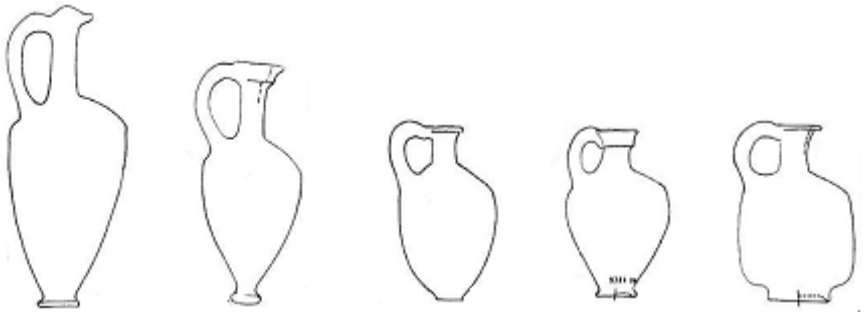

a **b** **c** **ç** **d**

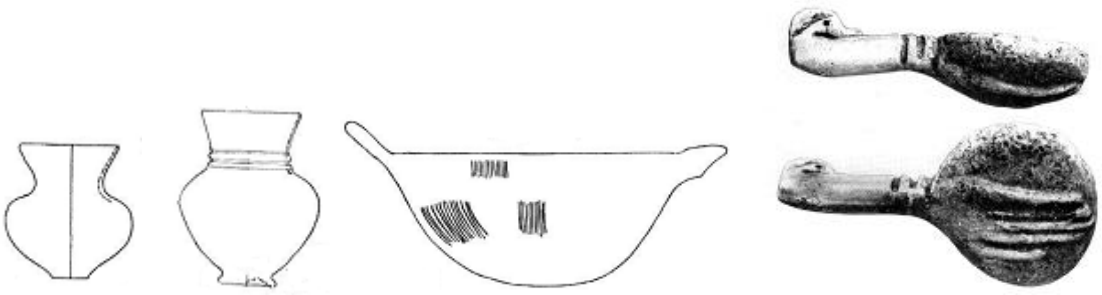

e **f** **g** **h**

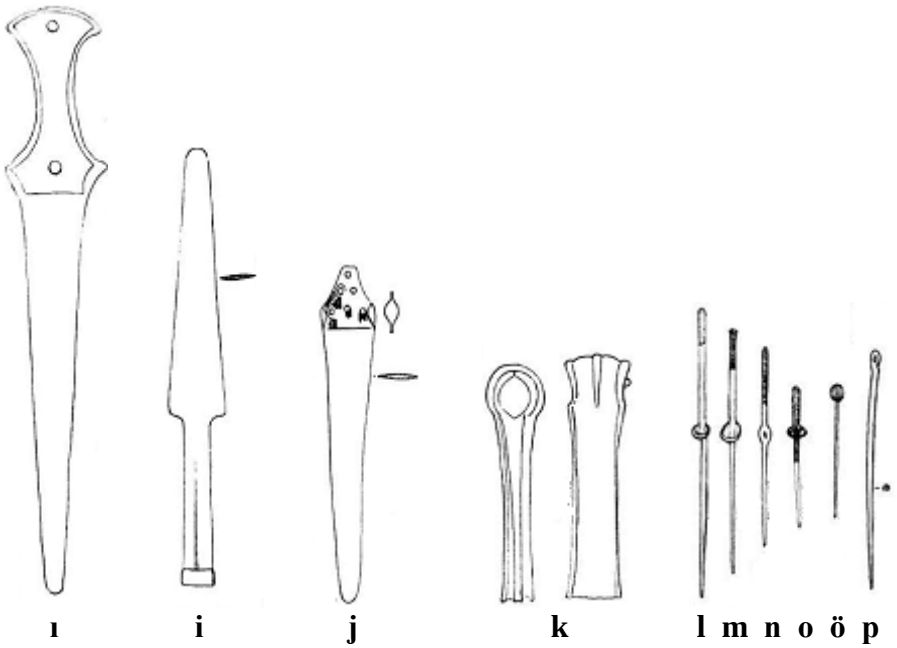

ı **i** **j** **k** **l** **m** **n** **o** **ö** **p**

LEVHA 50

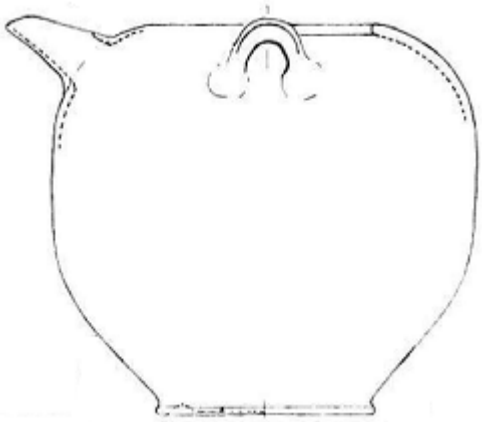

a

b

c

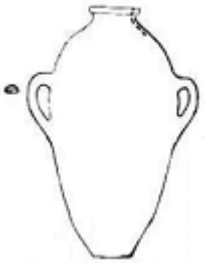

ç

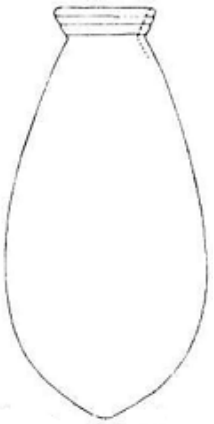

d

e

f

g

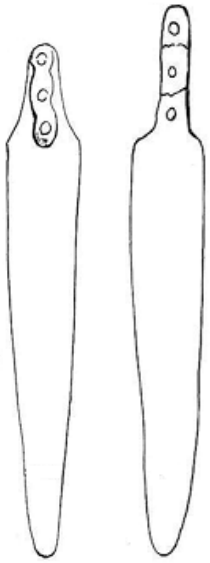

ğ

h

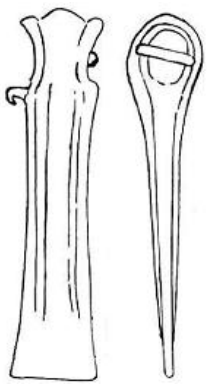

ı

i

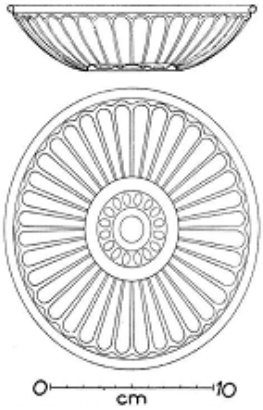

j

LEVHA 51

a

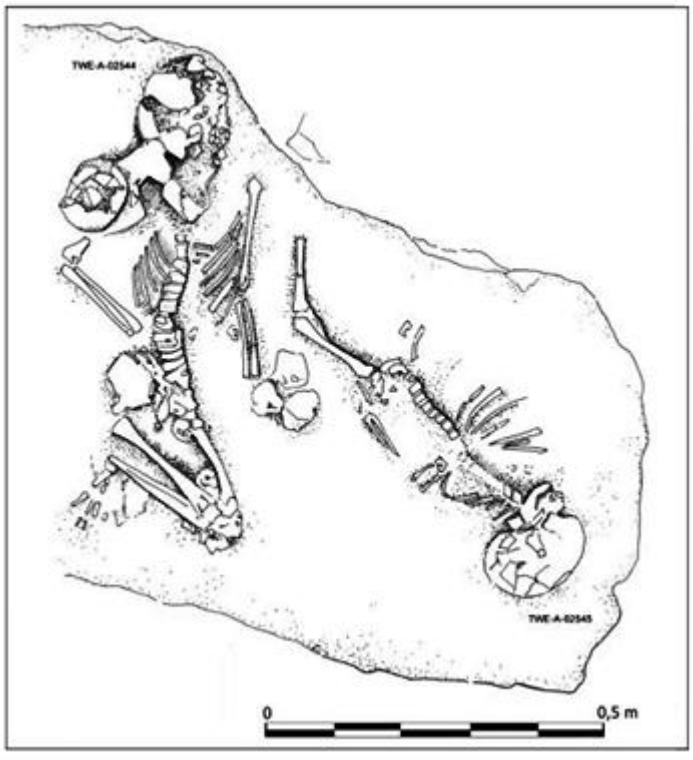

b

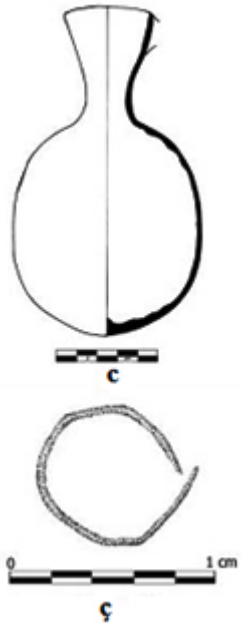

LEVHA 52

a

b

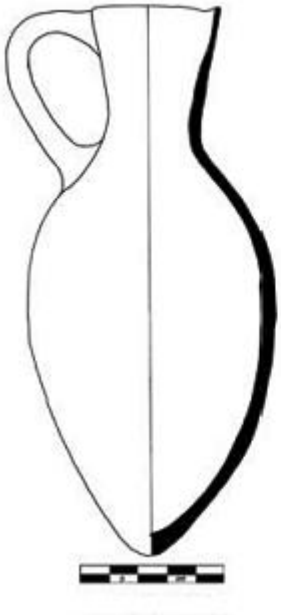

c

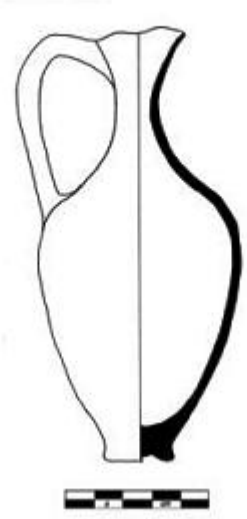

ç

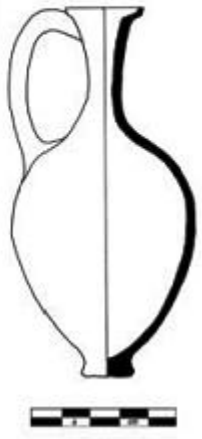

d

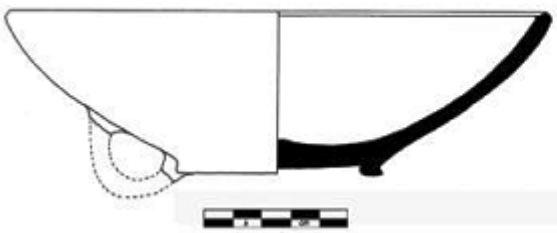

e

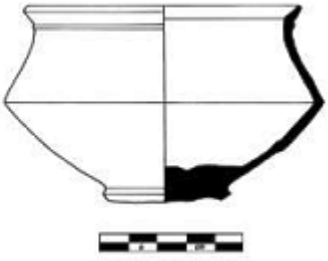

f

LEVHA 53

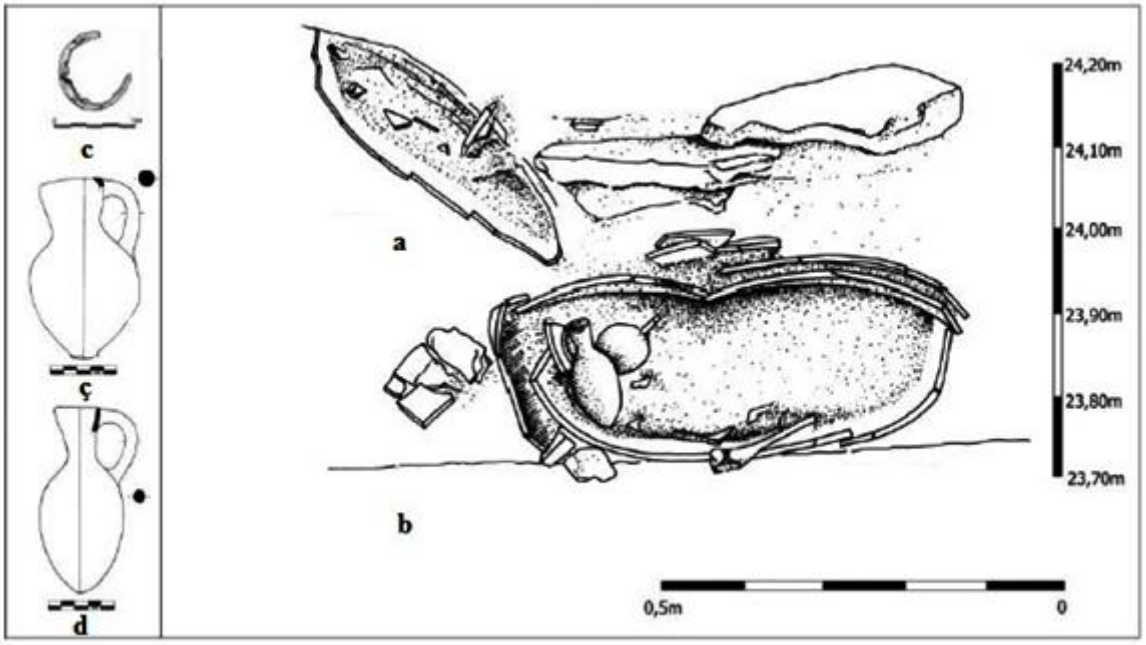

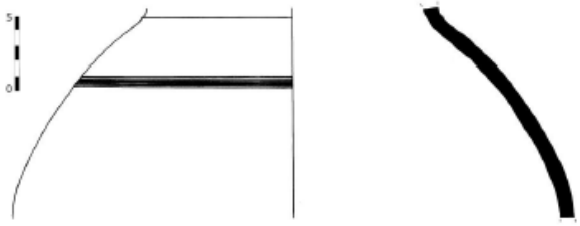

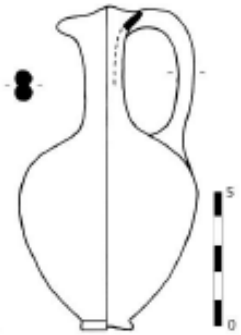

f

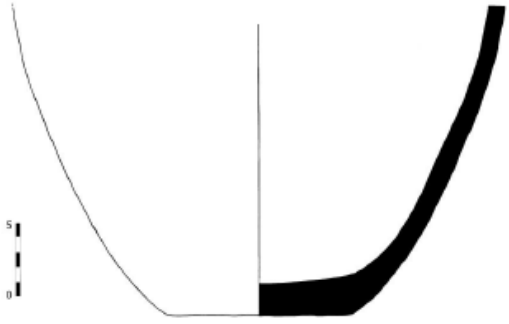

e

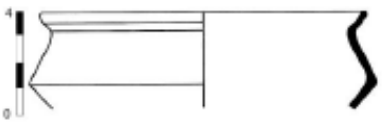

g

LEVHA 54

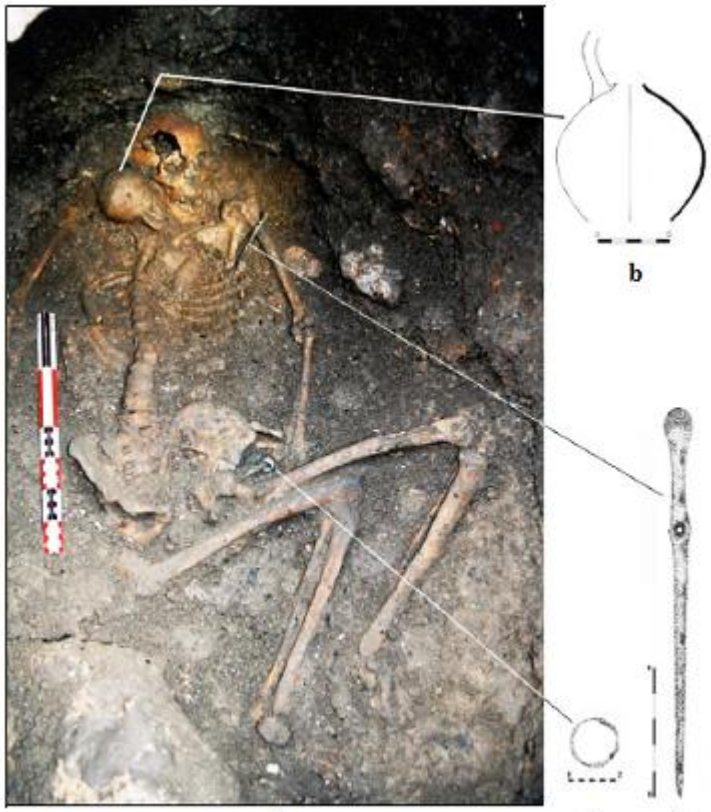

a b c ç

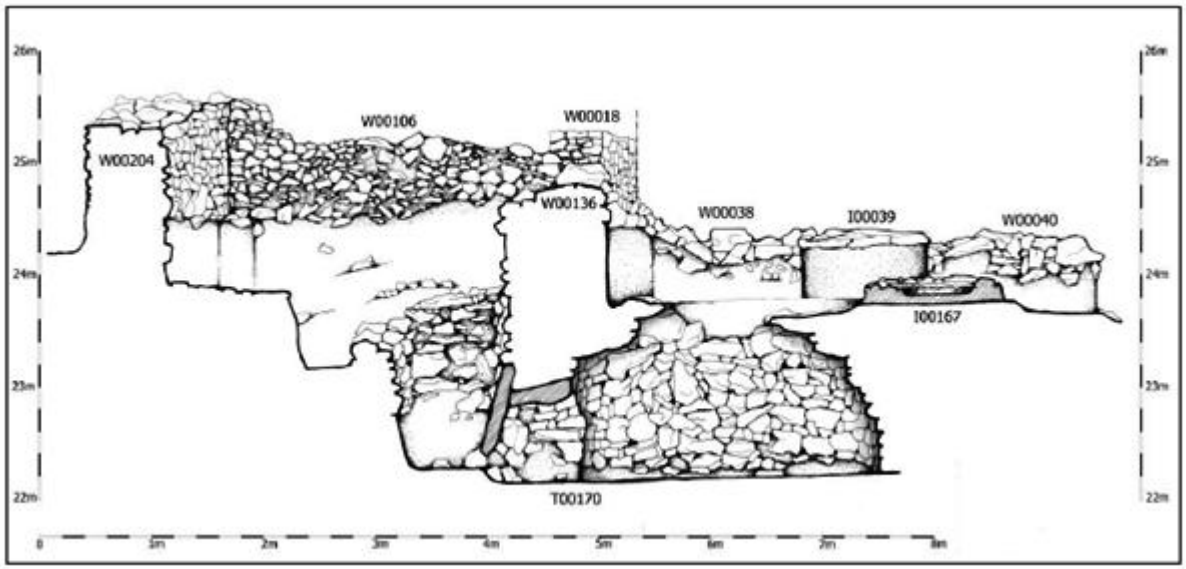

d

LEVHA 55

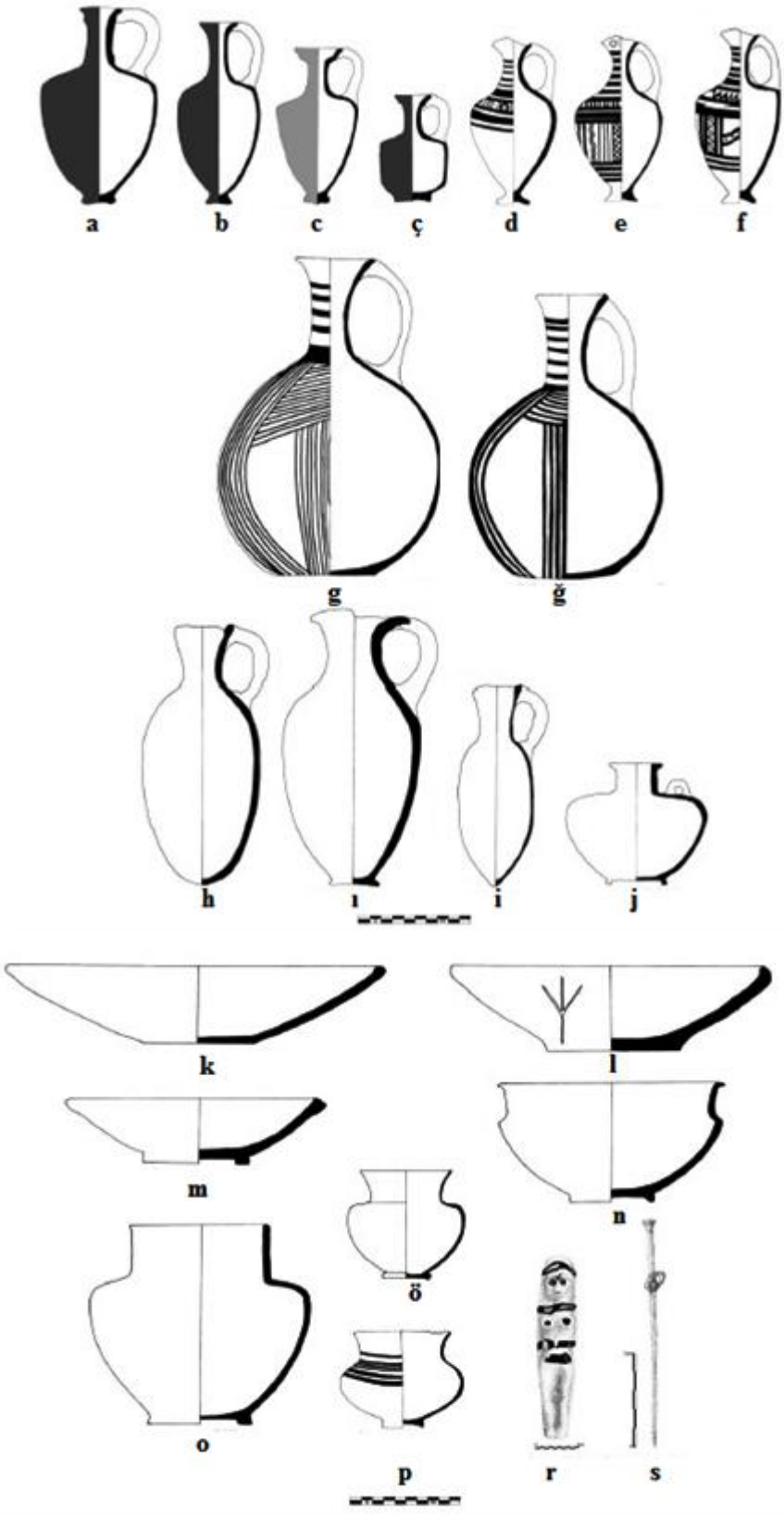

LEVHA56

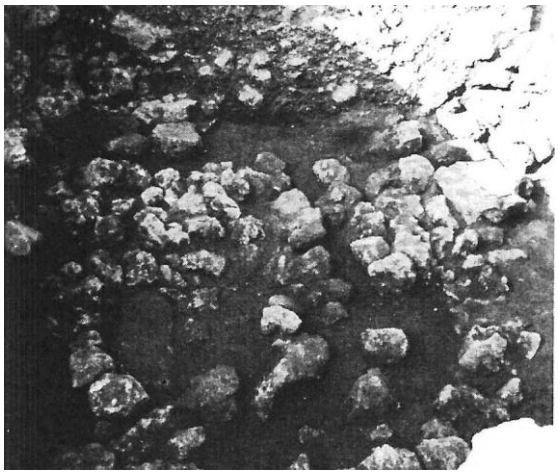

a

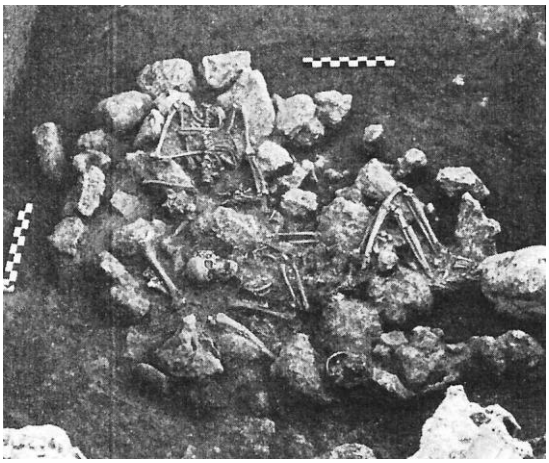

b

c

ç

d

e

f

g

LEVHA 57

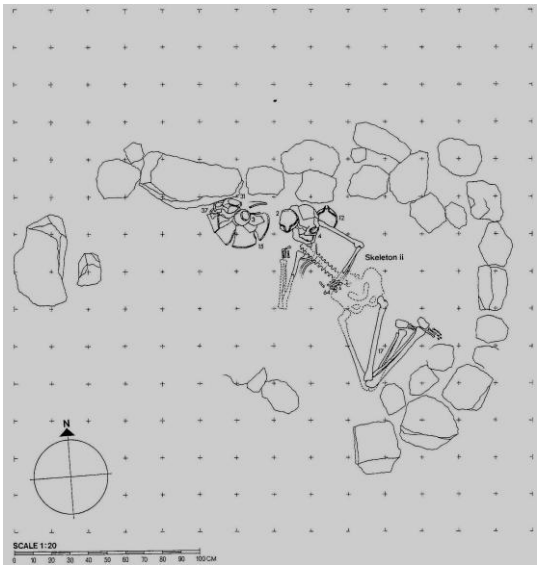
Skeleton ii
N
SCALE 1:20

a

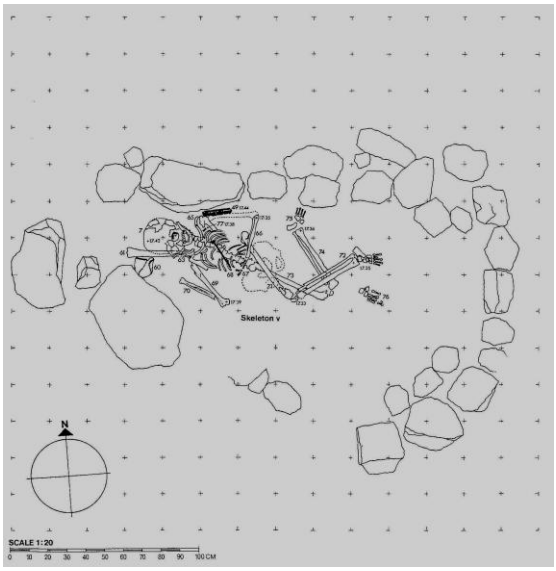
Skeleton v
N
SCALE 1:20

b

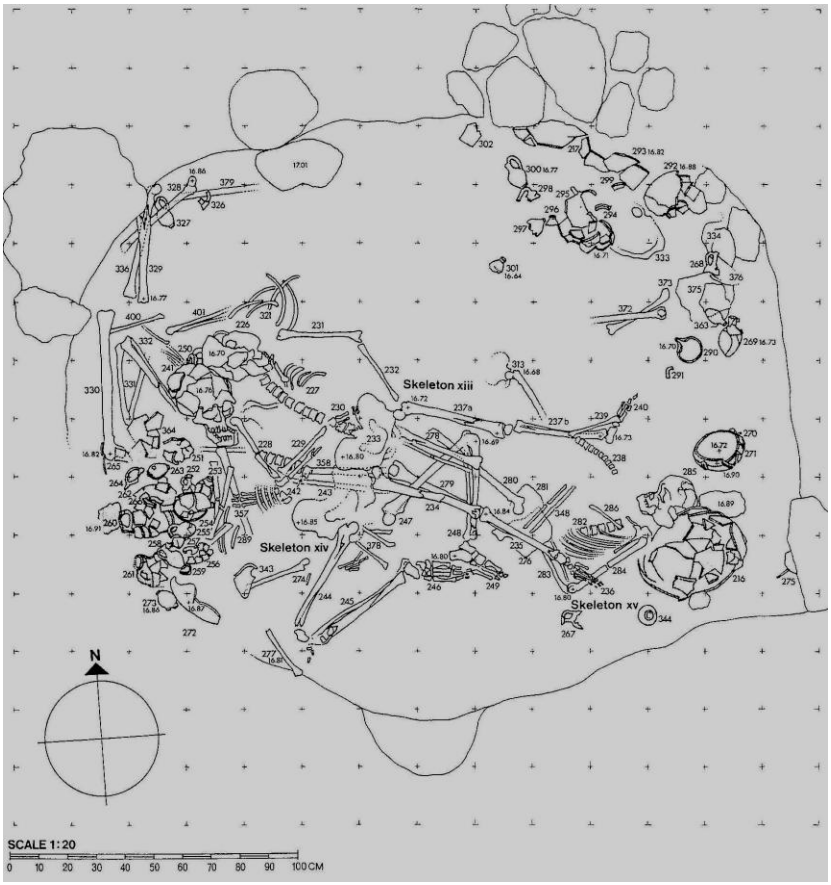
Skeleton xiii
Skeleton xiv
Skeleton xv
N
SCALE 1:20
0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 CM

c

LEVHA 58

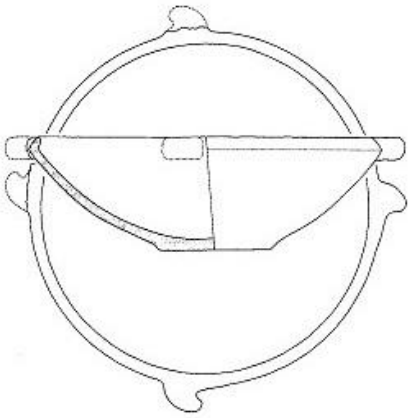

a

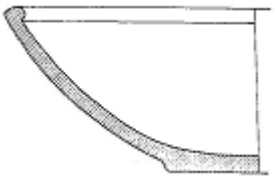

b

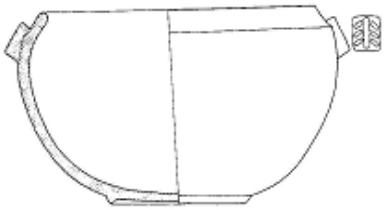

c

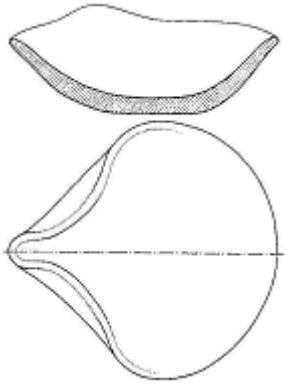

ç

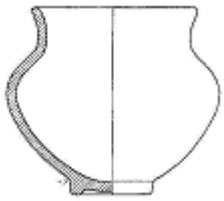

d

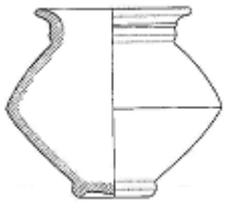

e

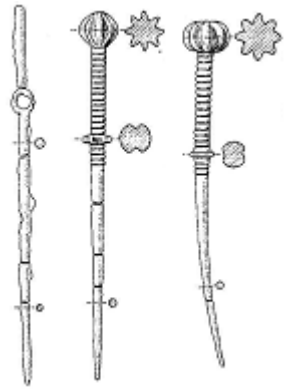

f g ğ

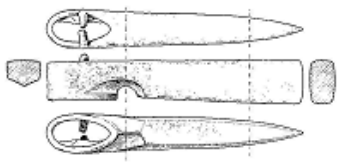

h

LEVHA 59

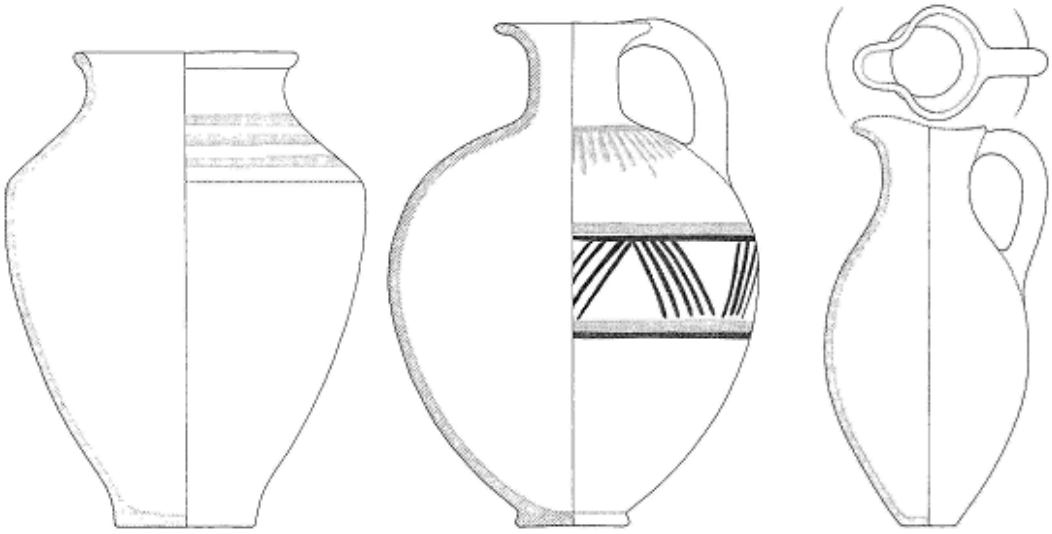

a **b** **c**

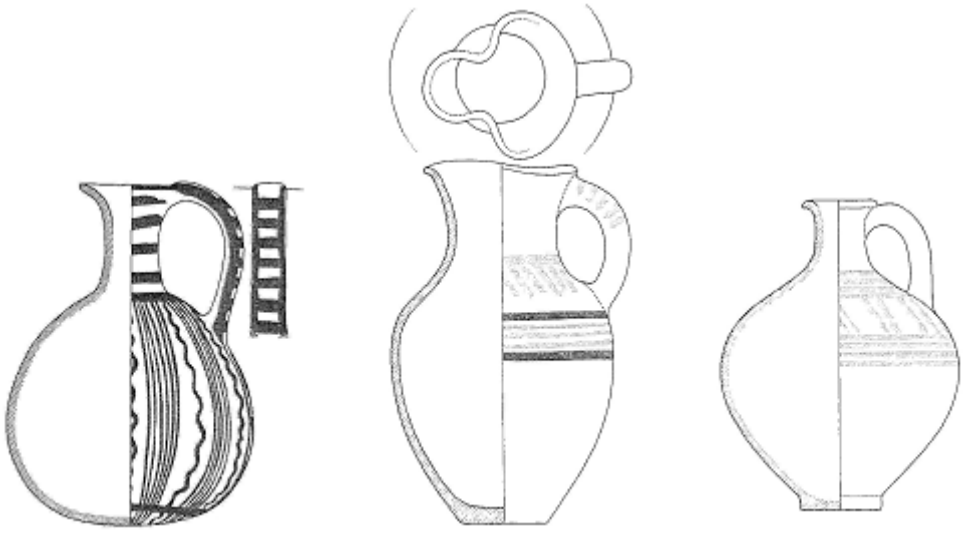

ç **d** **e**

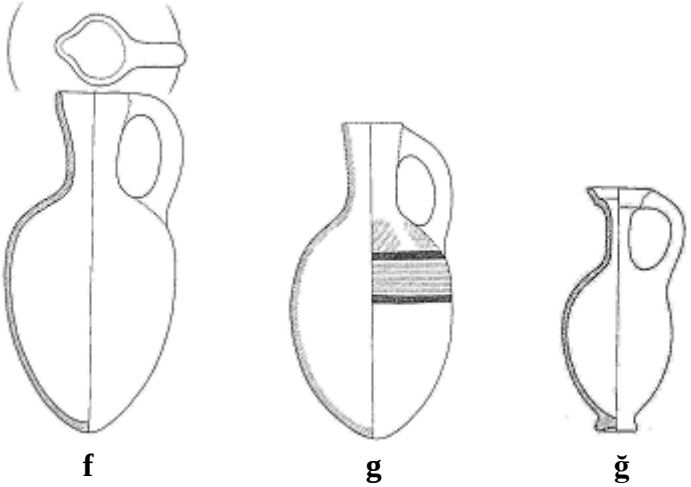

f **g** **ğ**

LEVHA 60

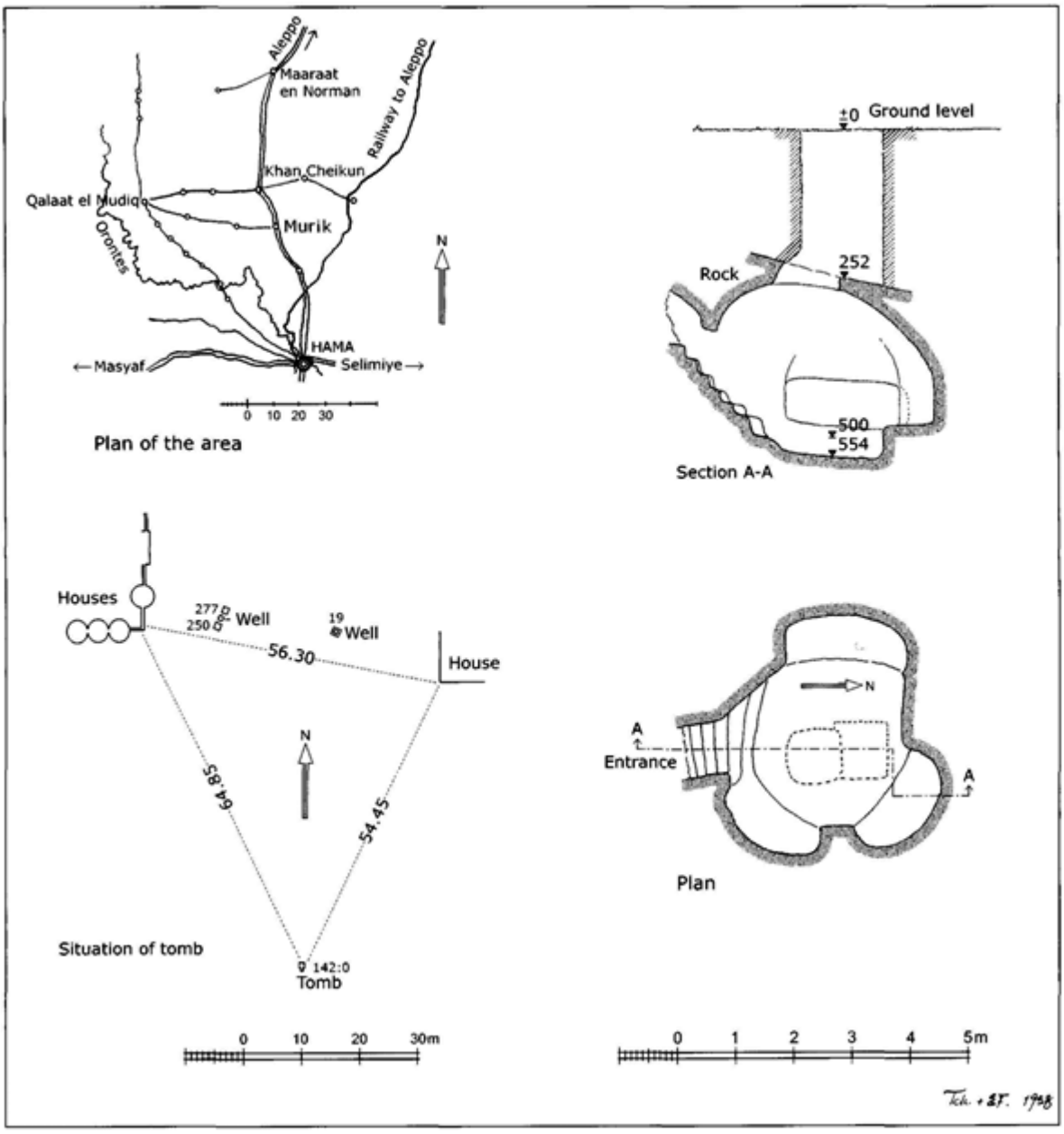
Aleppo
Maaraat en Norman
Railway to Aleppo
Khan Cheikun
Qalaat el Mudiq
Murik
Orontes
N
HAMA
Masyaf
Selimiye
0 10 20 30
Plan of the area
±0 Ground level
Rock
252
500
554
Section A-A
Houses
277.0
250.0
Well
19
Well
56.30
House
N
64.85
54.45
142.0
Tomb
Situation of tomb
0 10 20 30m
N
A
Entrance
A
Plan
0 1 2 3 4 5m
Tch. + ST. 1968

LEVHA 61

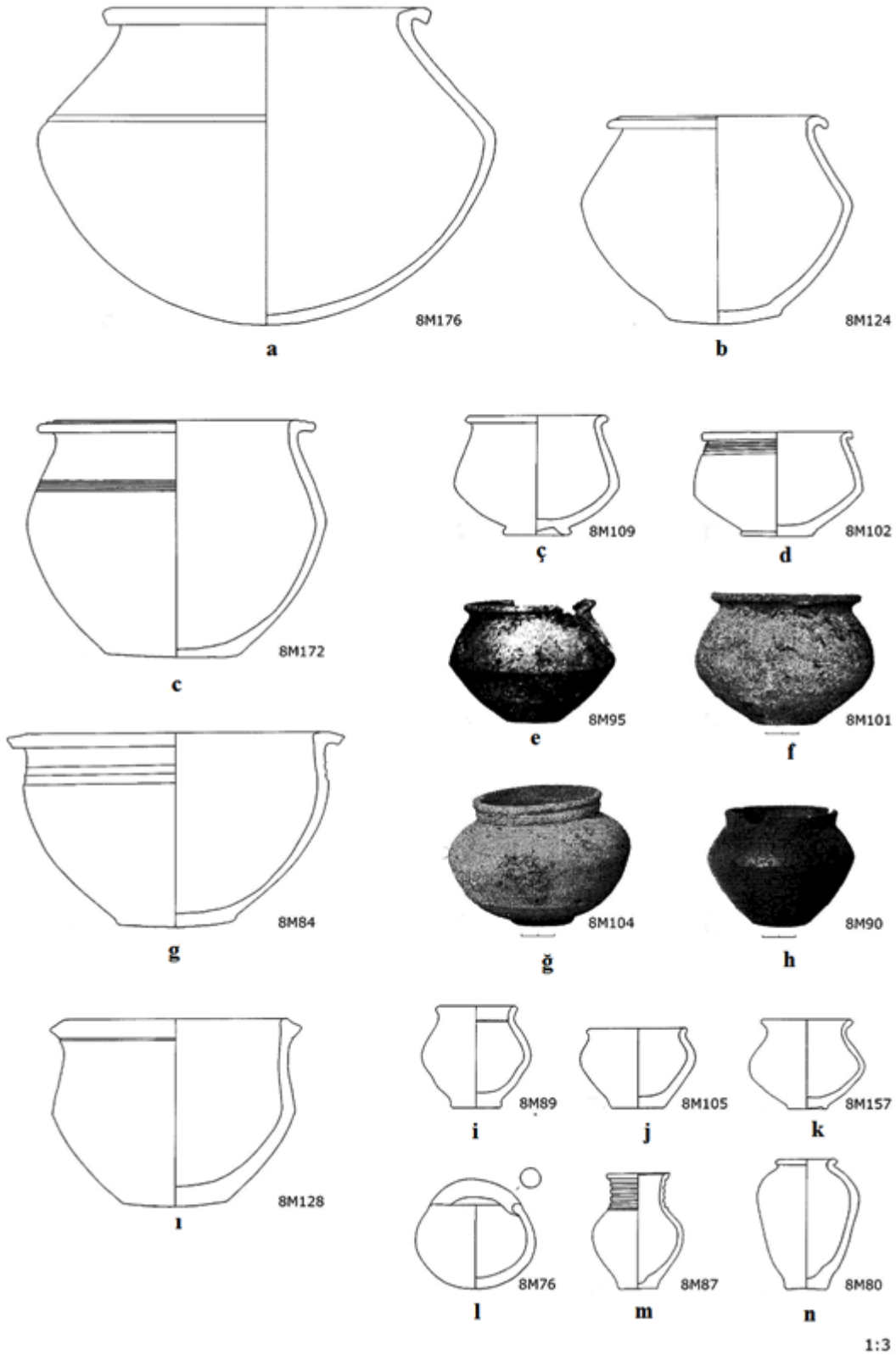
8M176
a
8M124
b
8M172
c
8M109
ç
8M102
d
8M95
e
8M101
f
8M84
g
8M104
ğ
8M90
h
8M128
ı
8M89
i
8M105
j
8M157
k
8M76
l
8M87
m
8M80
n
1:3

LEVHA 62

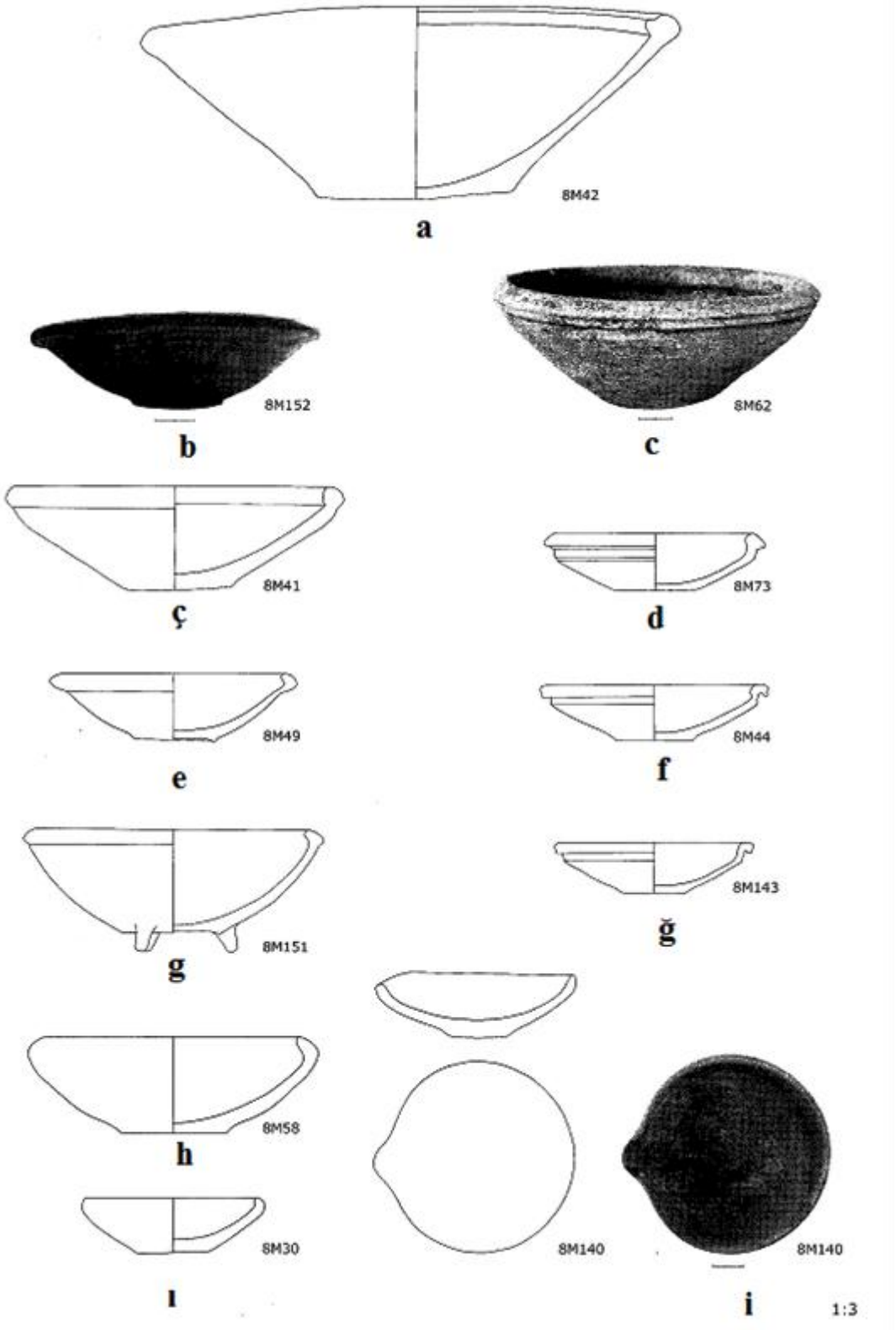
8M42
a
8M152
b
8M62
c
8M41
ç
8M73
d
8M49
e
8M44
f
8M151
g
8M143
ğ
8M58
h
8M30
ı
8M140
8M140
i
1:3

LEVHA 63

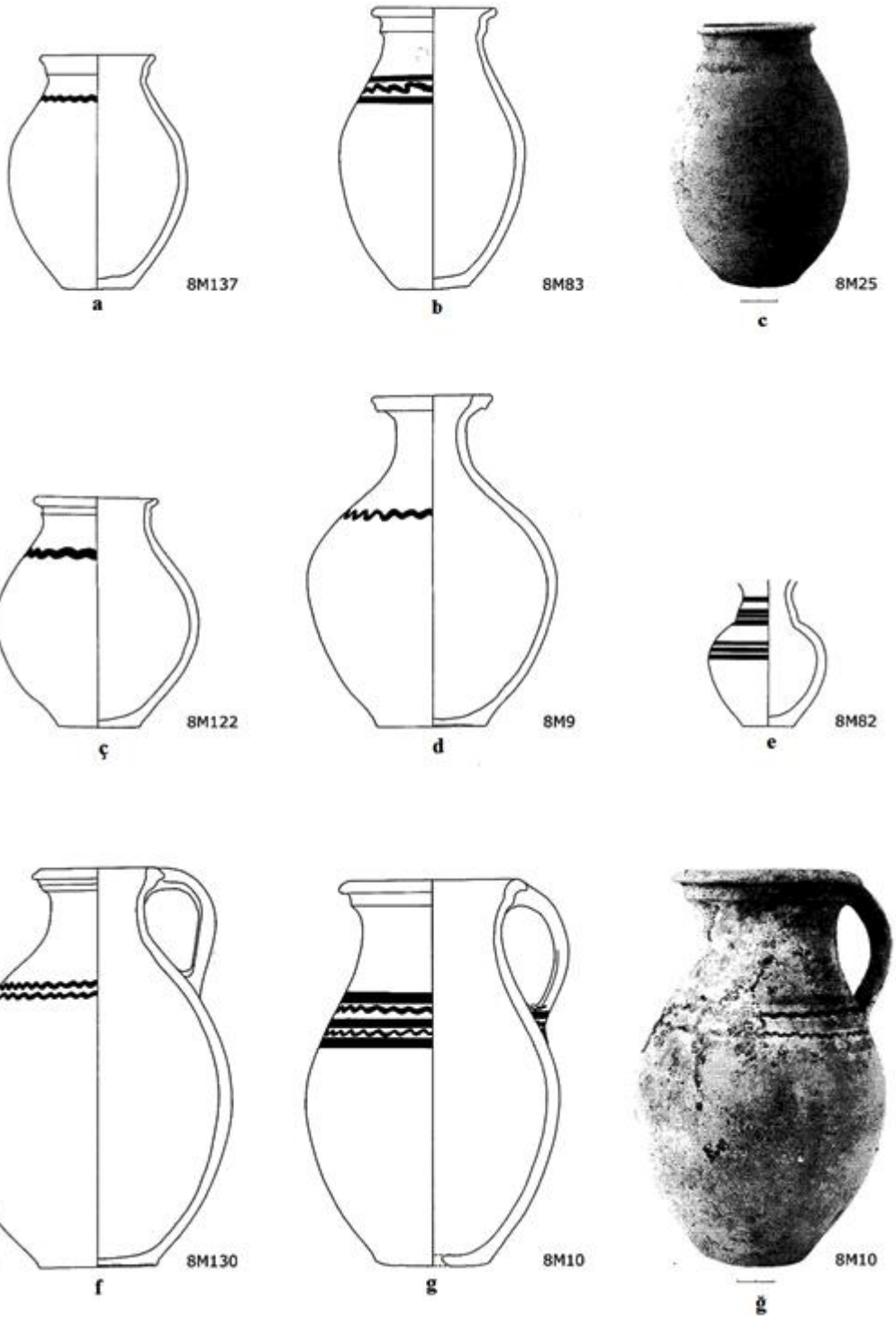

1:3

LEVHA 64

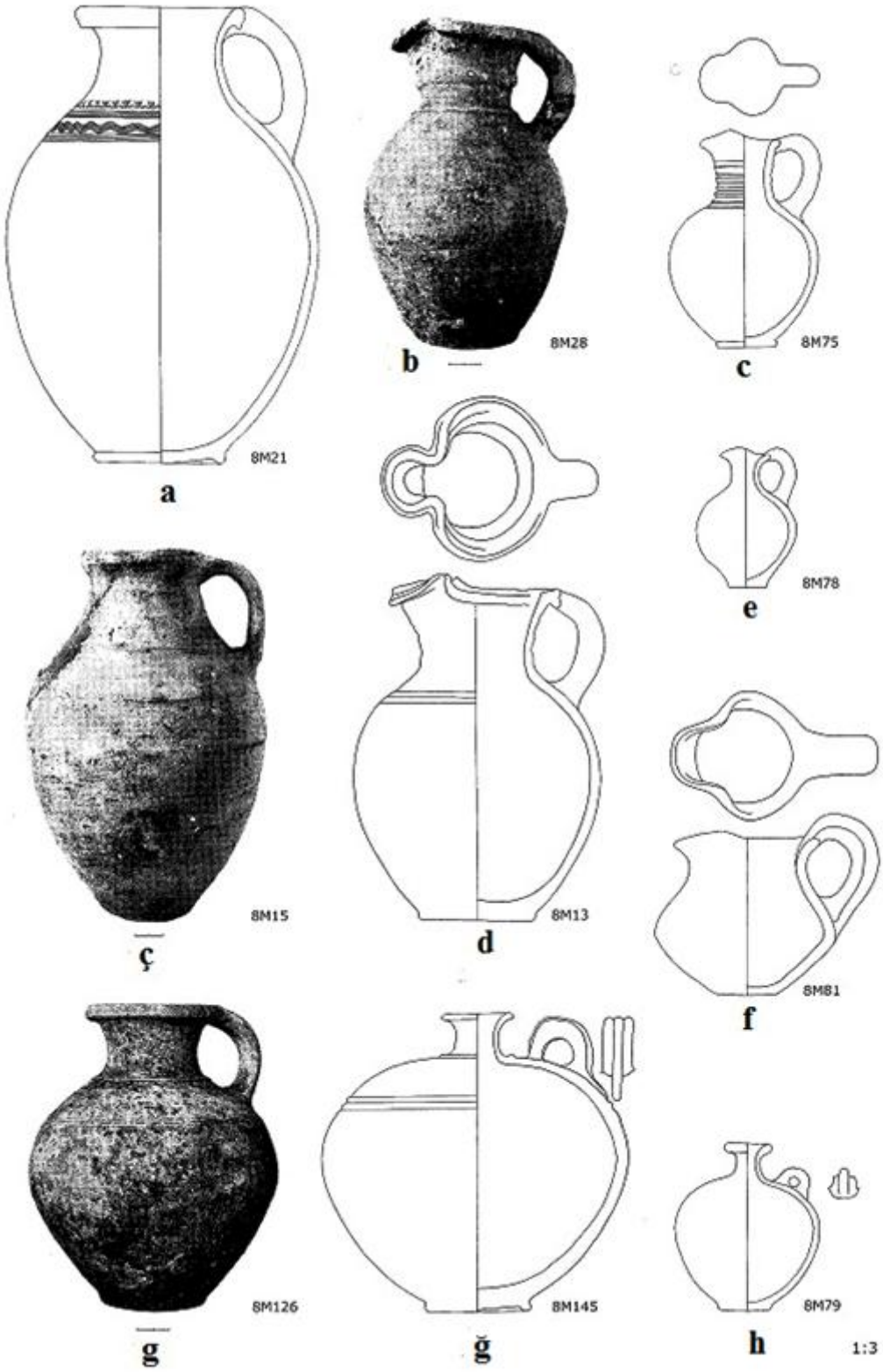
8M21
a
8M28
b
8M75
c
8M78
e
8M15
ç
8M13
d
8M81
f
8M126
g
8M145
ğ
8M79
h
1:3

LEVHA 65

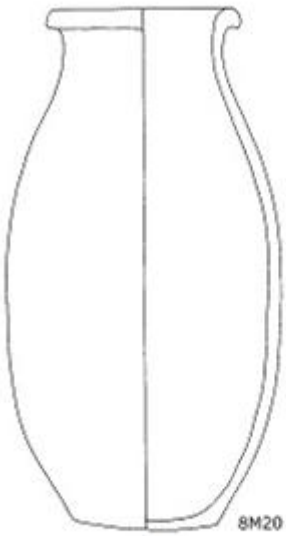

a

b

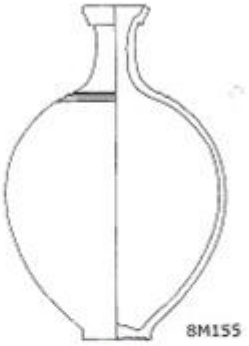

c

ç

d

e

f

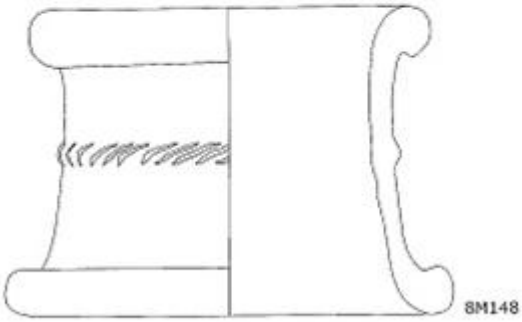

g

g

1:3

LEVHA 66

a b

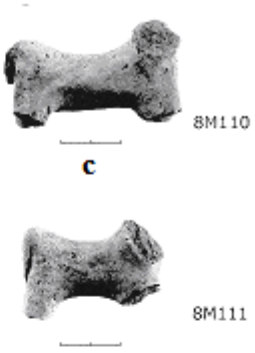

c ç

d

e f

1:2

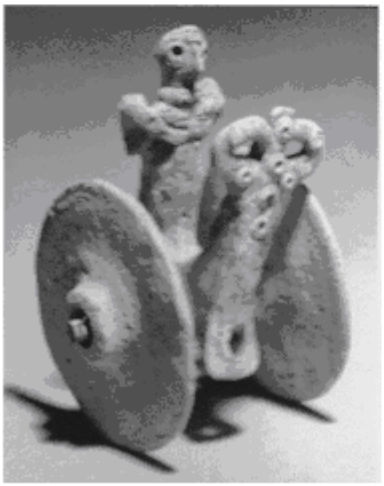

g

ğ

h

1:3

LEVHA 67

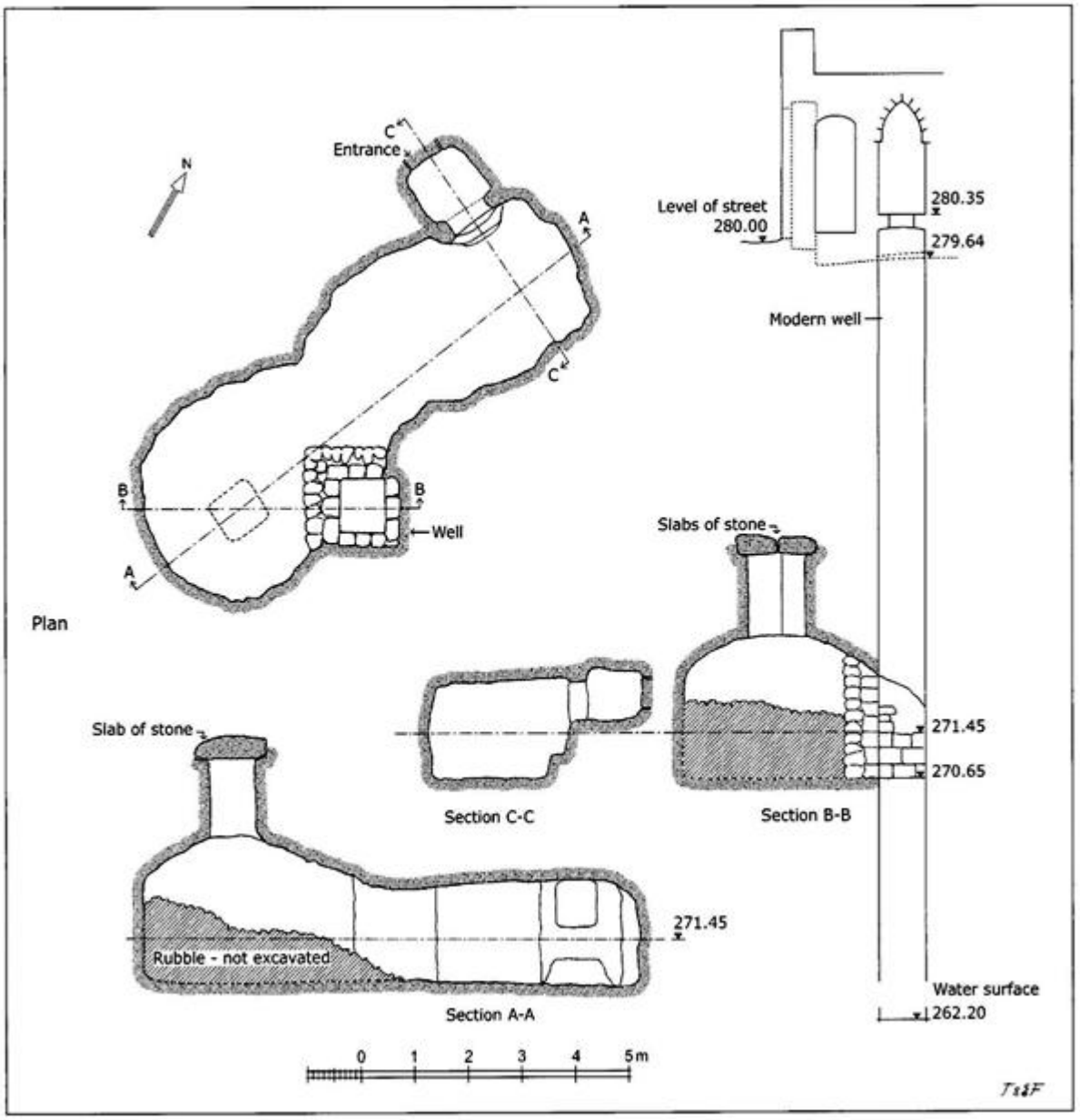
N
Entrance
C
A
C
B
B
Well
A
Plan
Level of street
280.00
280.35
279.64
Modern well
Slabs of stone
271.45
270.65
Section C-C
Section B-B
Slab of stone
271.45
Rubble - not excavated
Section A-A
Water surface
262.20
0 1 2 3 4 5m

LEVHA 68

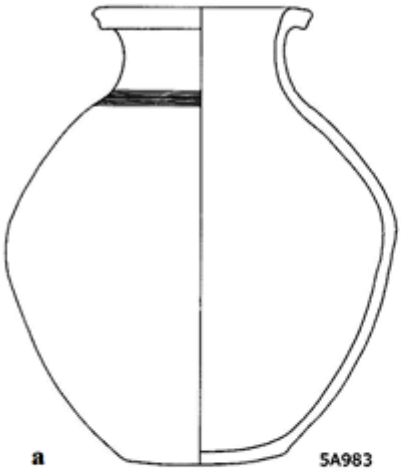

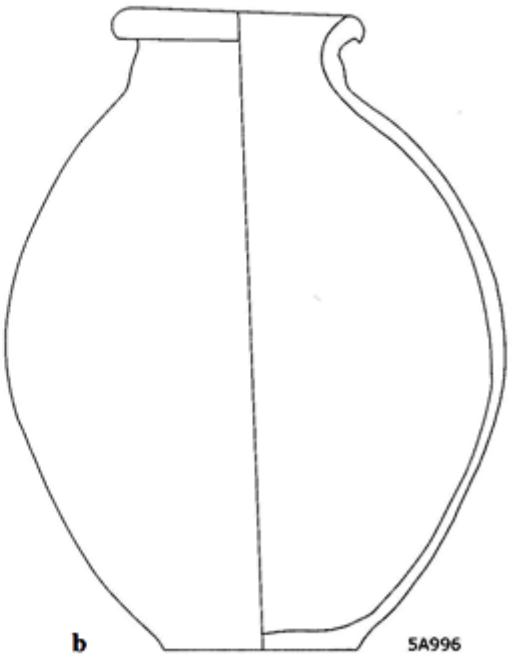

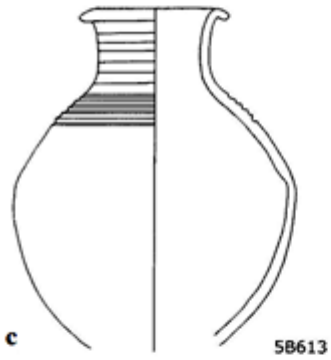

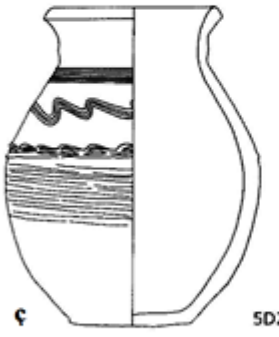

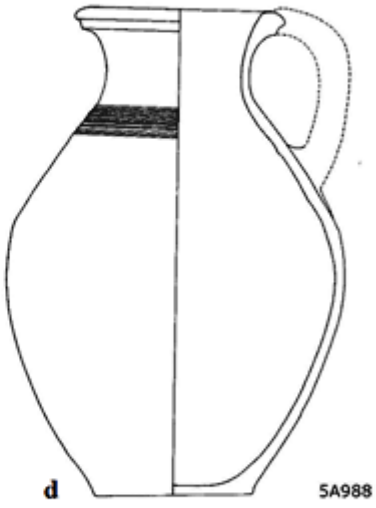

1:3

LEVHA 69

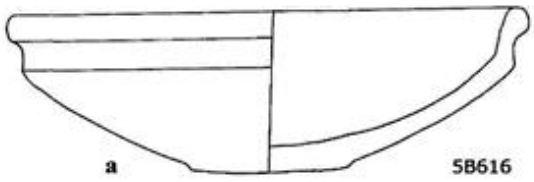

a 5B616

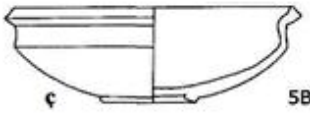

ç 5B625

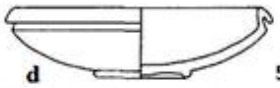

d 5B619

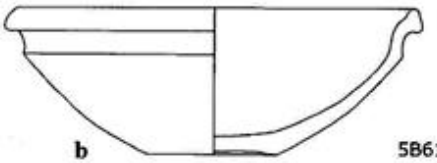

b 5B612

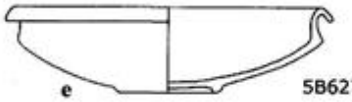

e 5B627

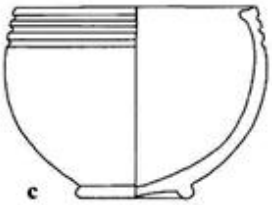

c 5B629

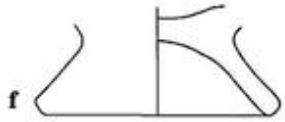

f 5B617

g 5B691

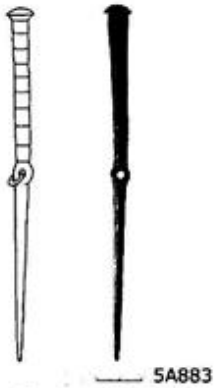

5A883

ğ h

1:3

LEVHA 70

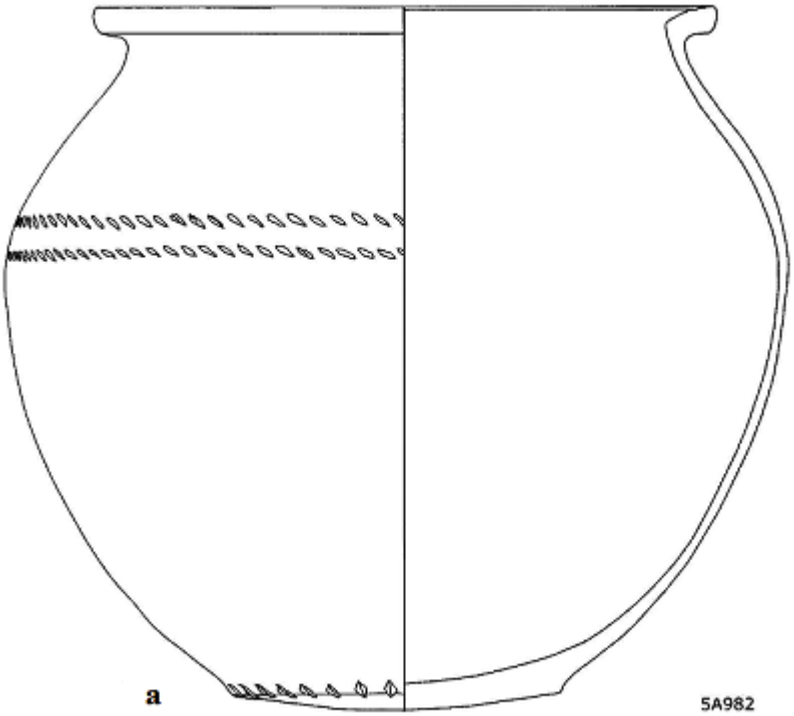

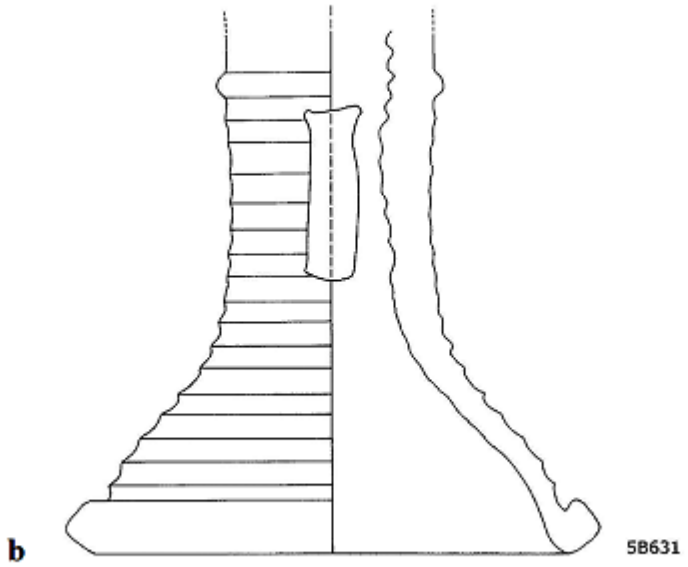

1:3

LEVHA 71

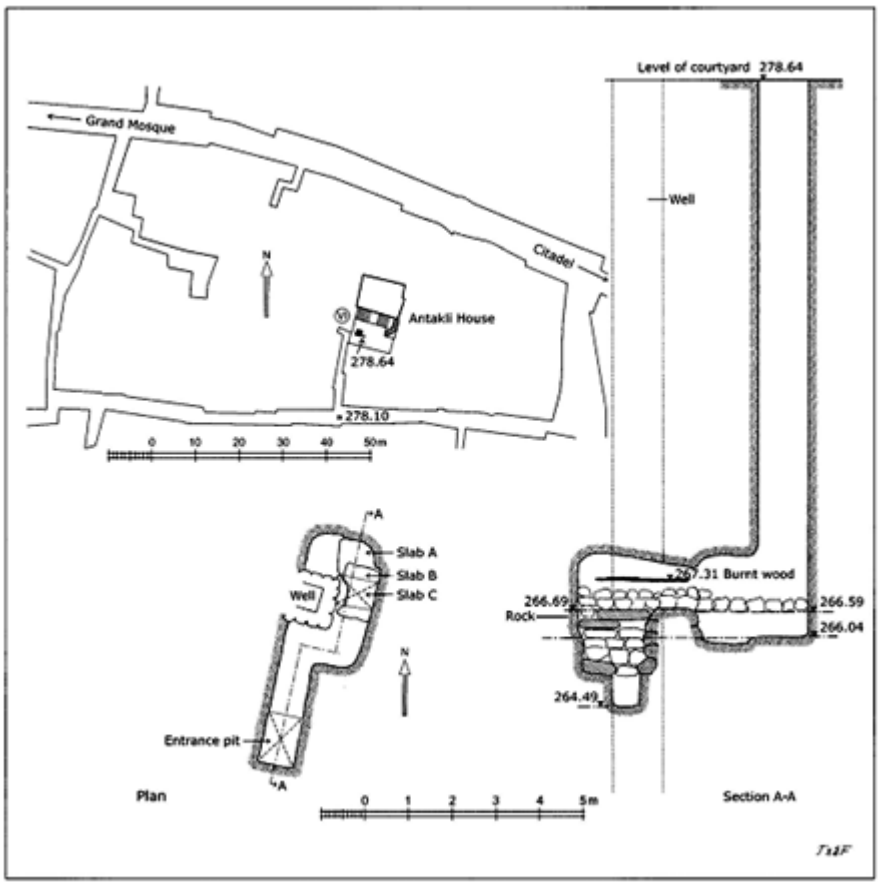
Level of courtyard 278.64
Grand Mosque
Citadel
Well
N
Antakli House
278.64
278.10
0 10 20 30 40 50m
A
Slab A
Slab B
Slab C
Well
N
Entrance pit
A
Plan
0 1 2 3 4 5m
267.31 Burnt wood
266.69
Rock
266.59
266.04
264.49
Section A-A

a

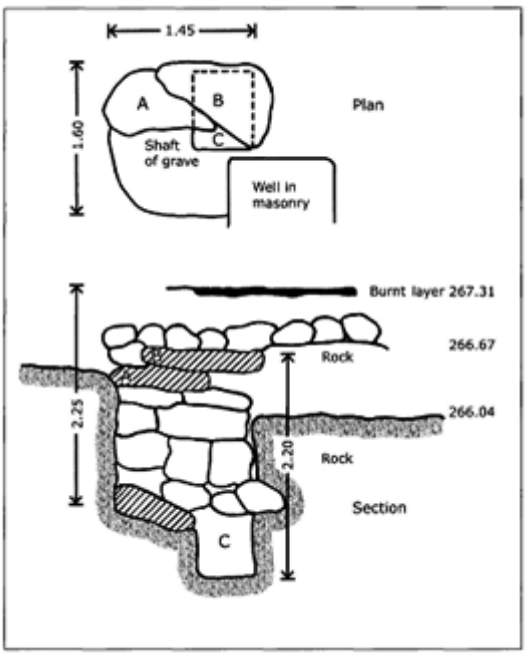
1.45
1.60
A
B
C
Shaft of grave
Well in masonry
Plan
Burnt layer 267.31
266.67
Rock
266.04
2.25
2.20
Rock
Section
C

b

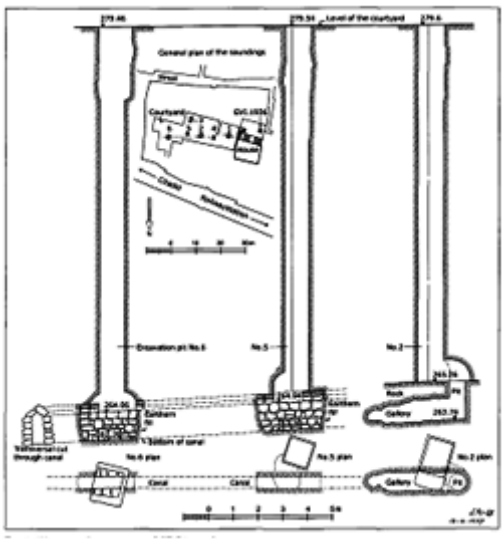

c

LEVHA 72

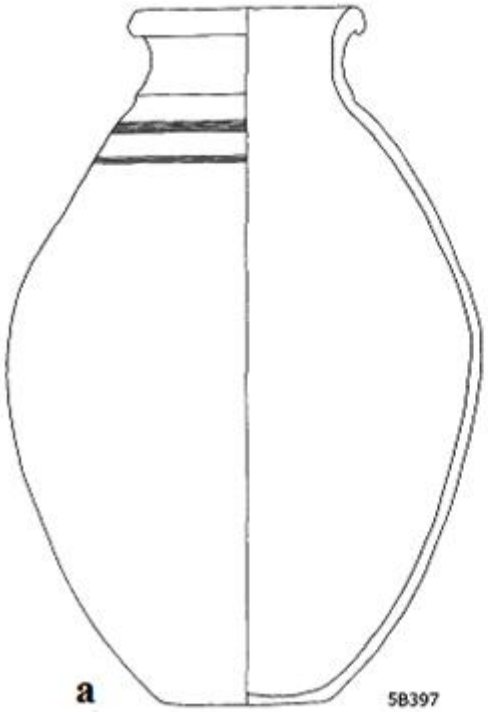

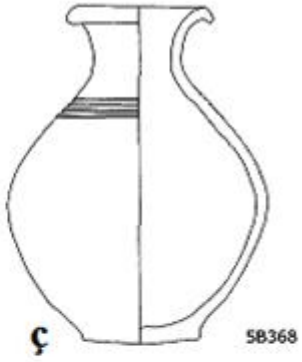

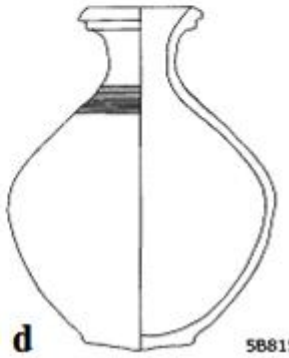

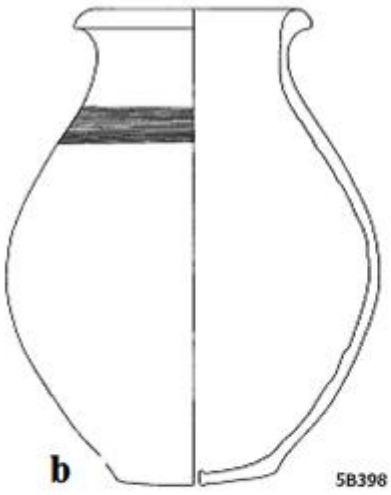

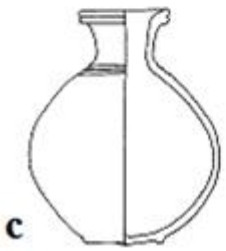

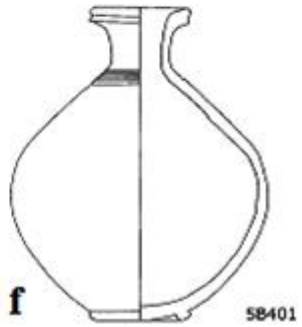

LEVHA 73

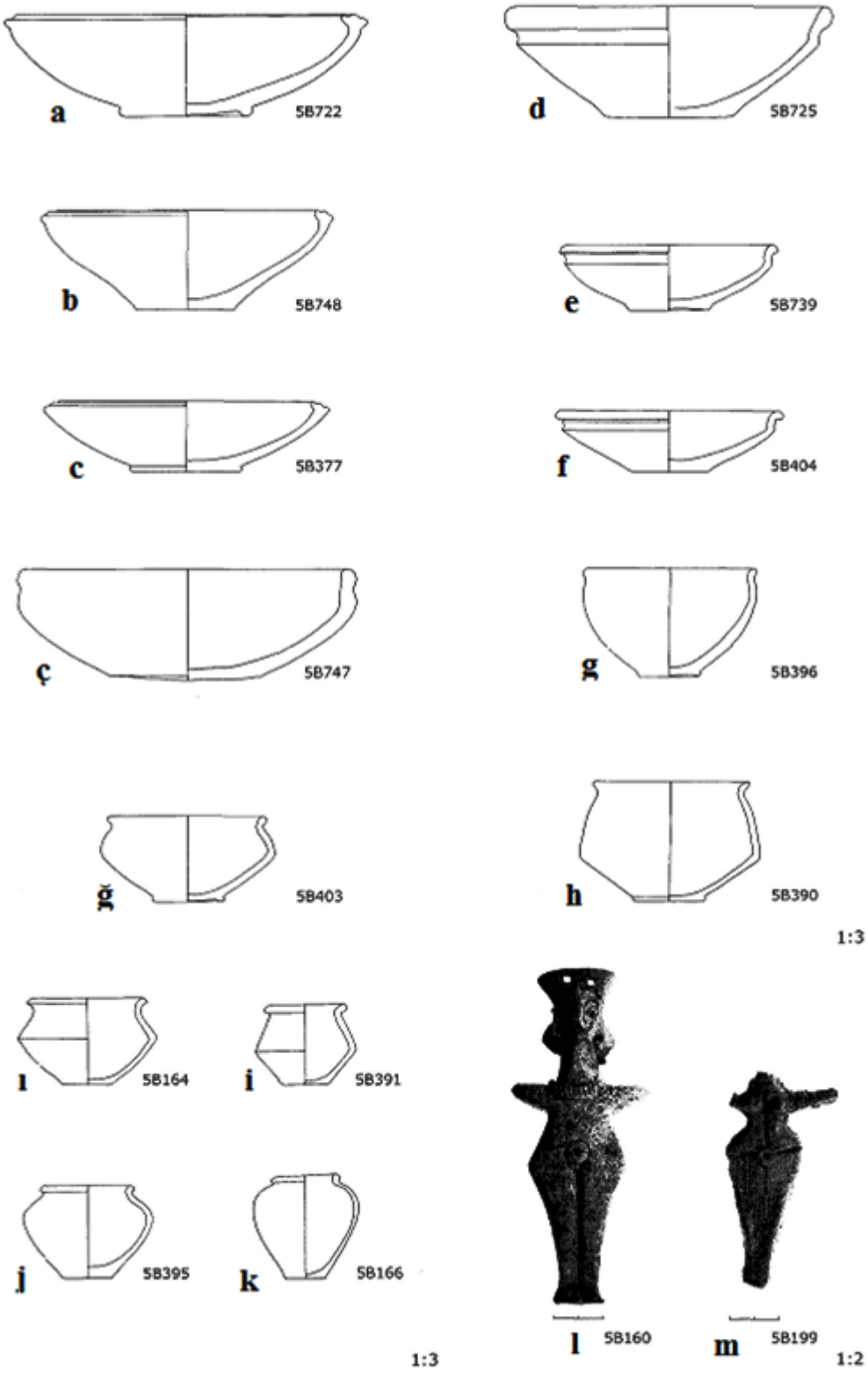
a
5B722
d
5B725
b
5B748
e
5B739
c
5B377
f
5B404
ç
5B747
g
5B396
ğ
5B403
h
5B390
1:3
ı
5B164
i
5B391
j
5B395
k
5B166
1:3
l
5B160
m
5B199
1:2

LEVHA 74

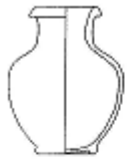
5B816

a

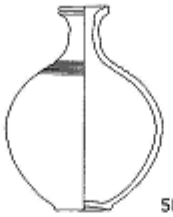
5B168

b

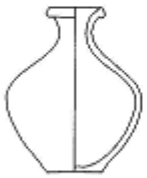
5B380

c

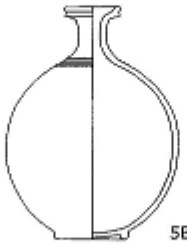
5B381

ç

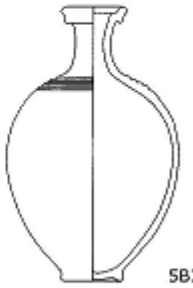
5B382

d

5B386

e

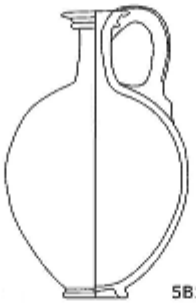
5B167

f

5B167

g

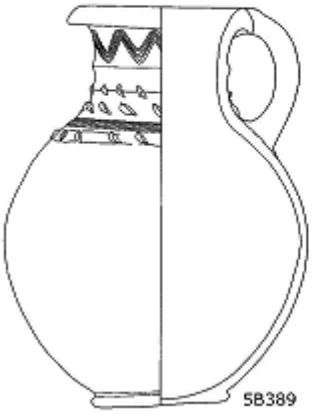
5B389

h

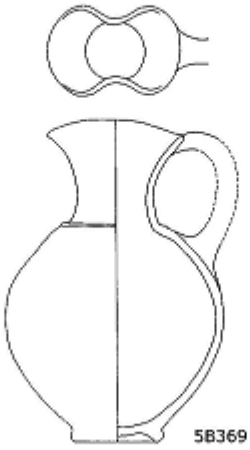
5B369

ı

5B370

i

1:3

LEVHA 75

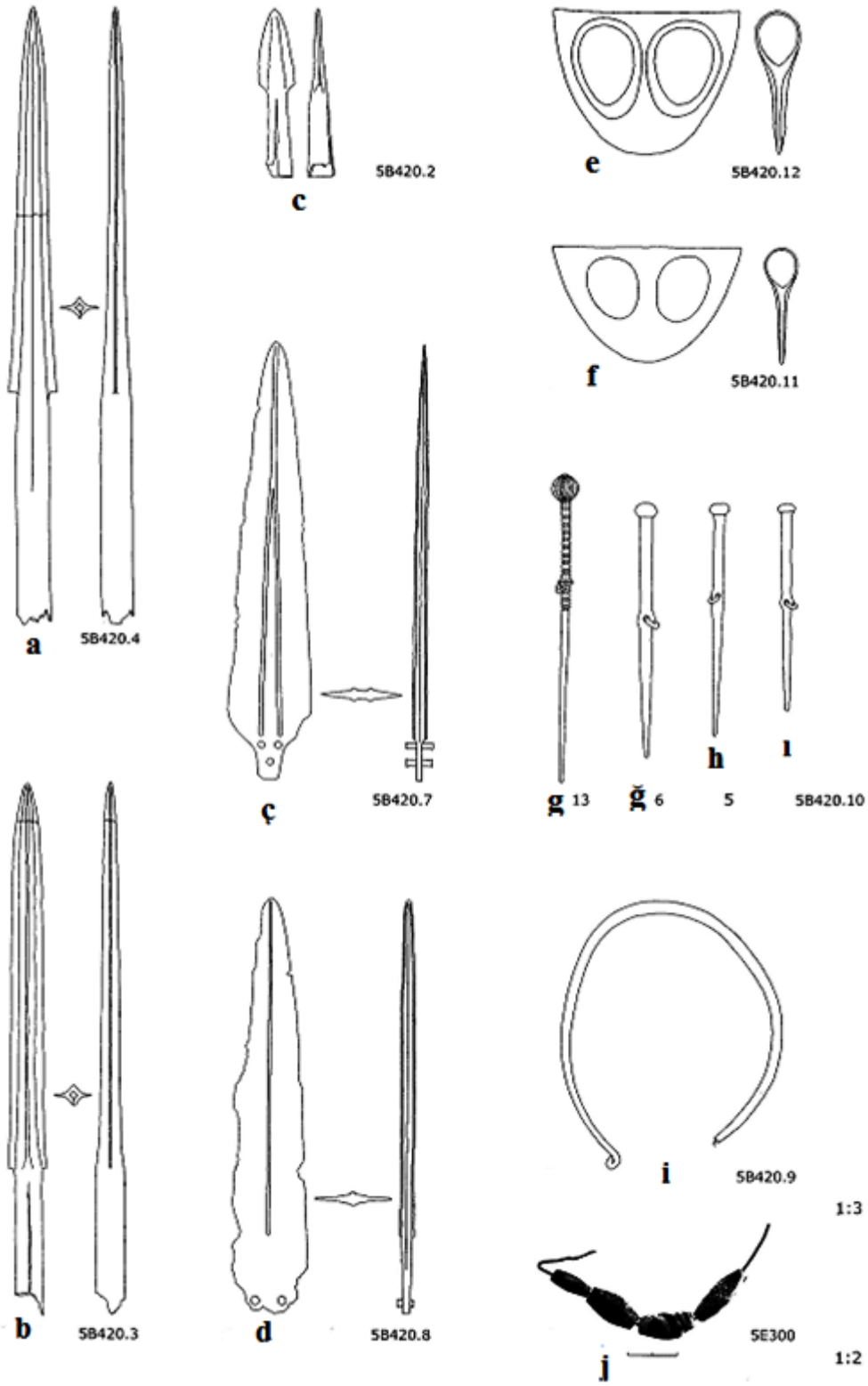
a
5B420.4
b
5B420.3
c
5B420.2
ç
5B420.7
d
5B420.8
e
5B420.12
f
5B420.11
g 13
ğ 6
h 5
ı
5B420.10
i
5B420.9
1:3
j
5E300
1:2

LEVHA 76

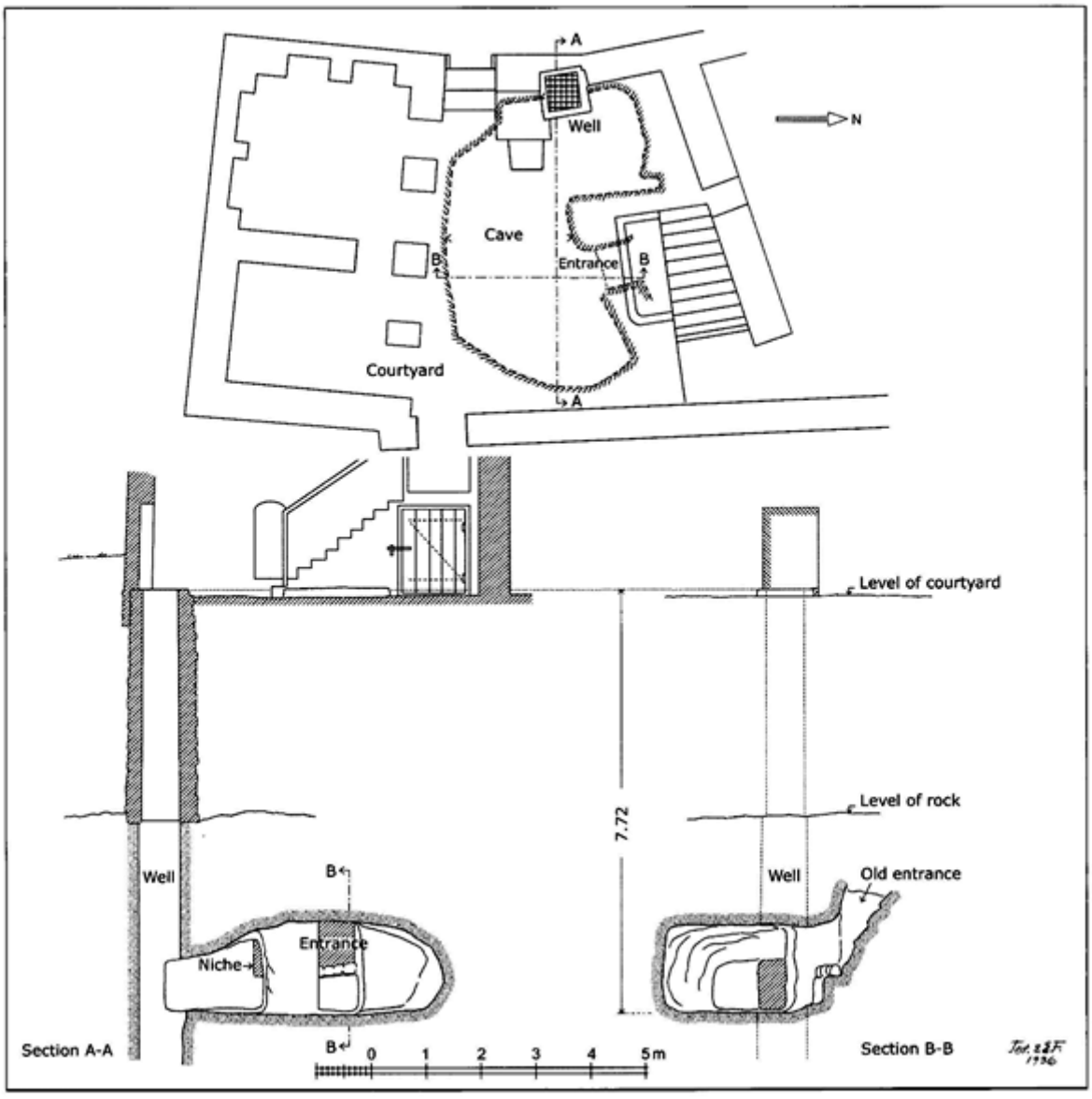
A
Well
N
Cave
B
Entrance
B
Courtyard
A
Level of courtyard
Level of rock
7.72
Well
B
Entrance
Niche
B
Well
Old entrance
Section A-A
0 1 2 3 4 5m
Section B-B

LEVHA 77

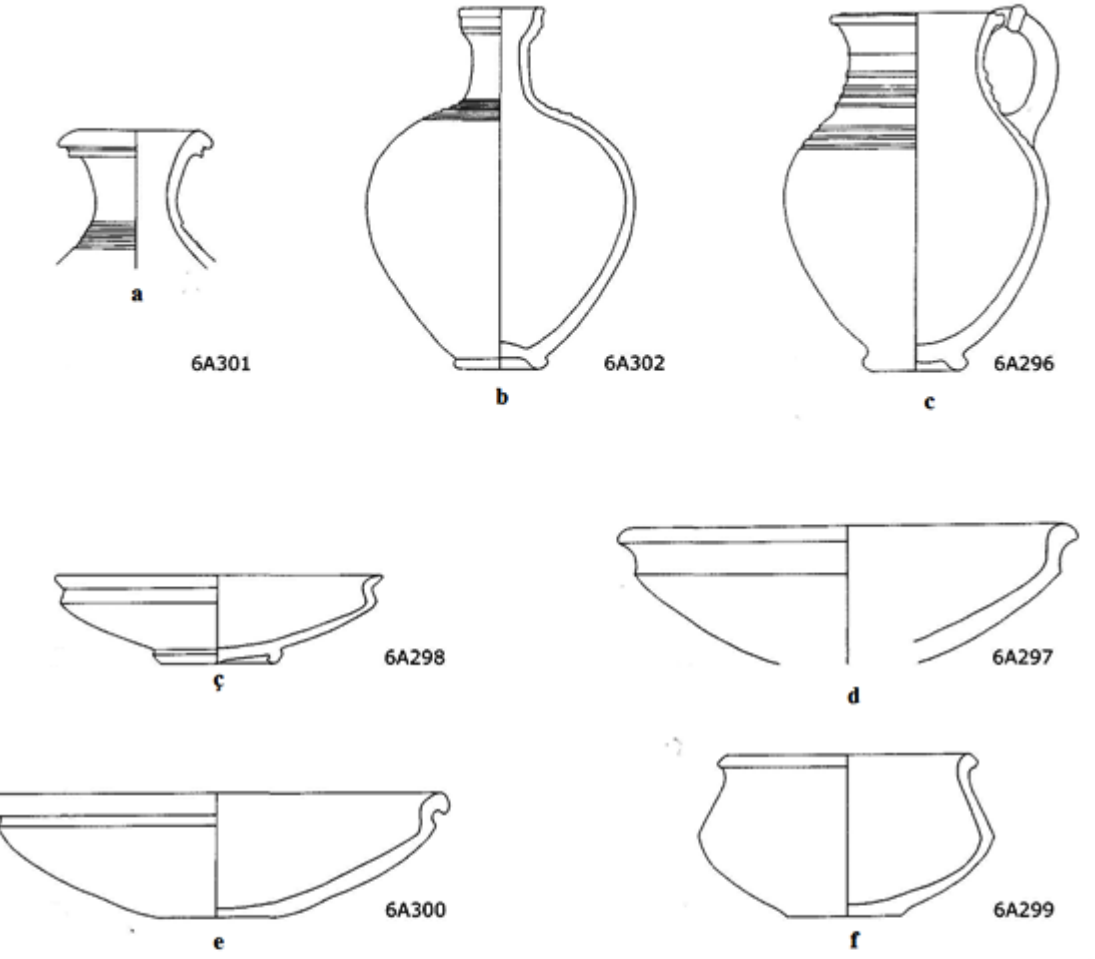
a
6A301
b
6A302
c
6A296
ç
6A298
d
6A297
e
6A300
f
6A299
1:3
g
6A355
1:2
g
6A358
h
6A359
1:3
ı
6A356
i
6A357
1:2

LEVHA 78

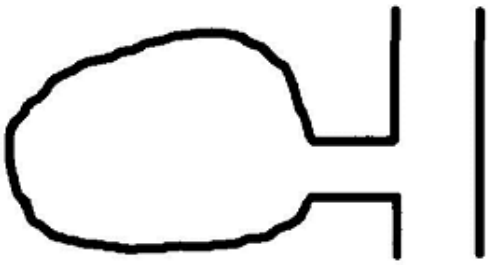

a

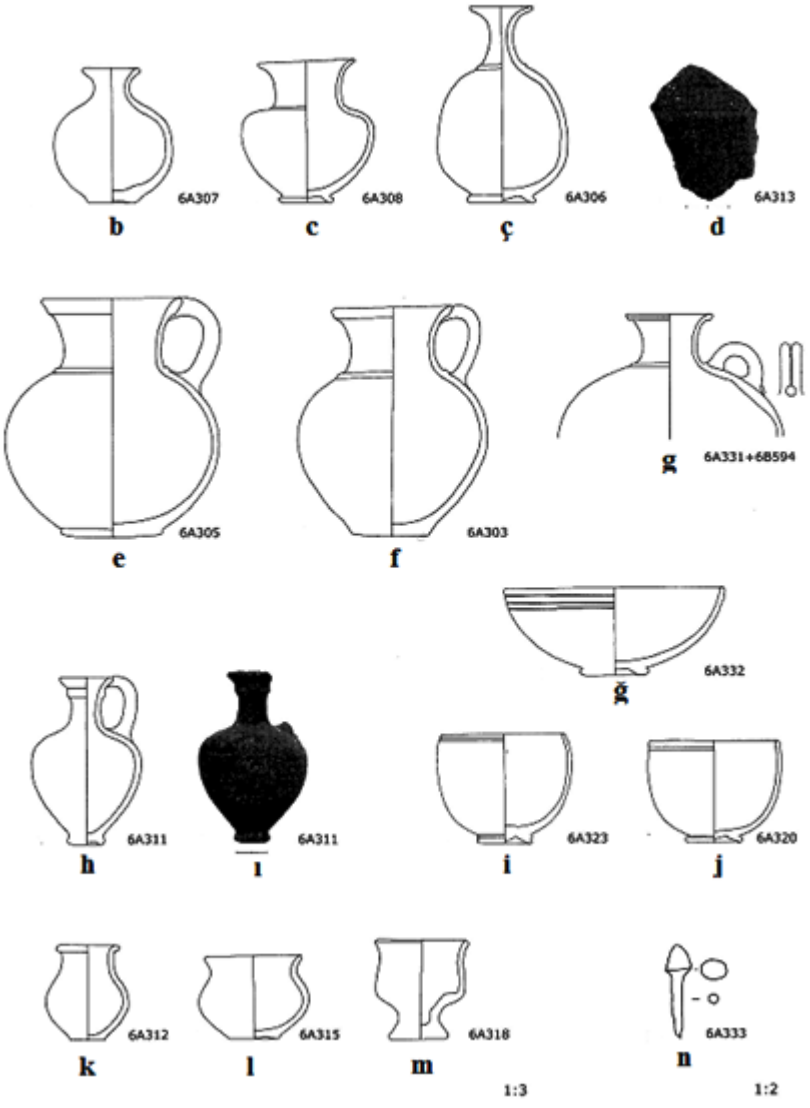
6A307
b
6A308
c
6A306
ç
6A313
d
6A305
e
6A303
f
6A331+68594
g
6A332
ğ
6A311
h
6A311
ı
6A323
i
6A320
j
6A312
k
6A315
l
6A318
m
1:3
6A333
n
1:2

LEVHA 79

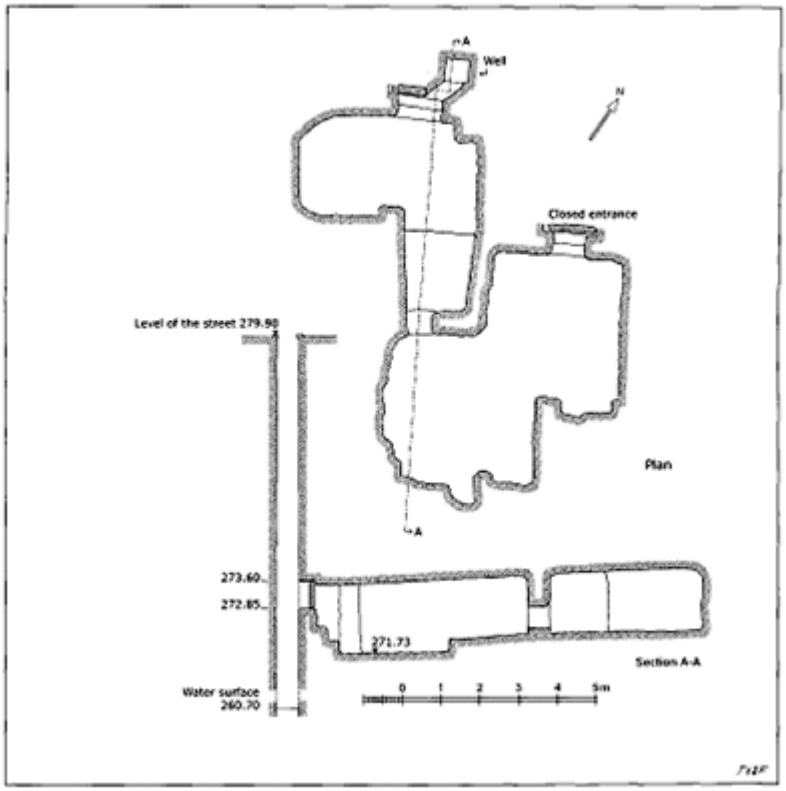
A
Well
N
Closed entrance
Level of the street 279.90
Plan
A
273.60
272.85
271.73
Section A-A
Water surface
260.70
0 1 2 3 4 5m

a

290.0m
286.0m
286.5m
285.0m

b

LEVHA 80

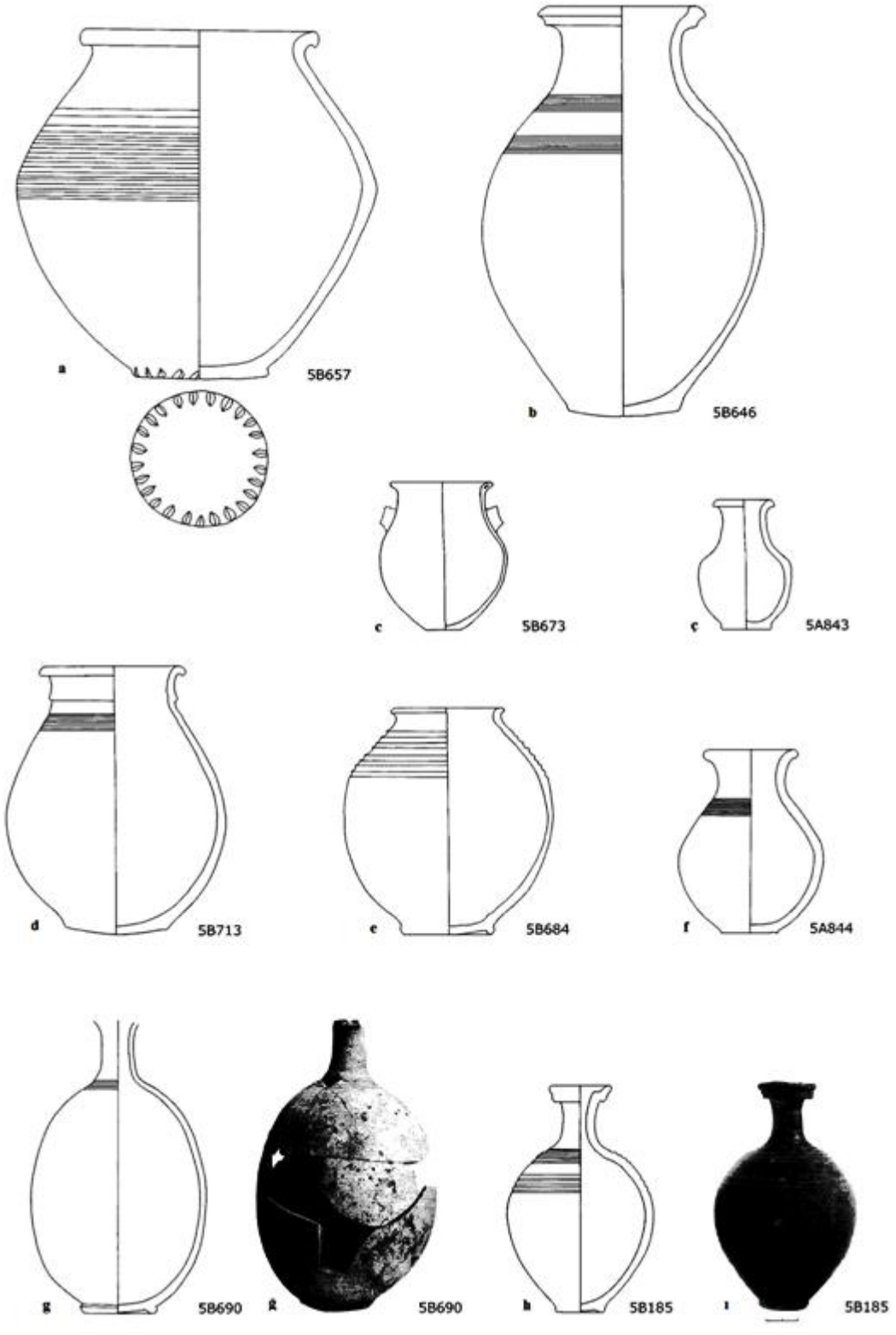
a
5B657
b
5B646
c
5B673
ç
5A843
d
5B713
e
5B684
f
5A844
g
5B690
ğ
5B690
h
5B185
ı
5B185

LEVHA 81

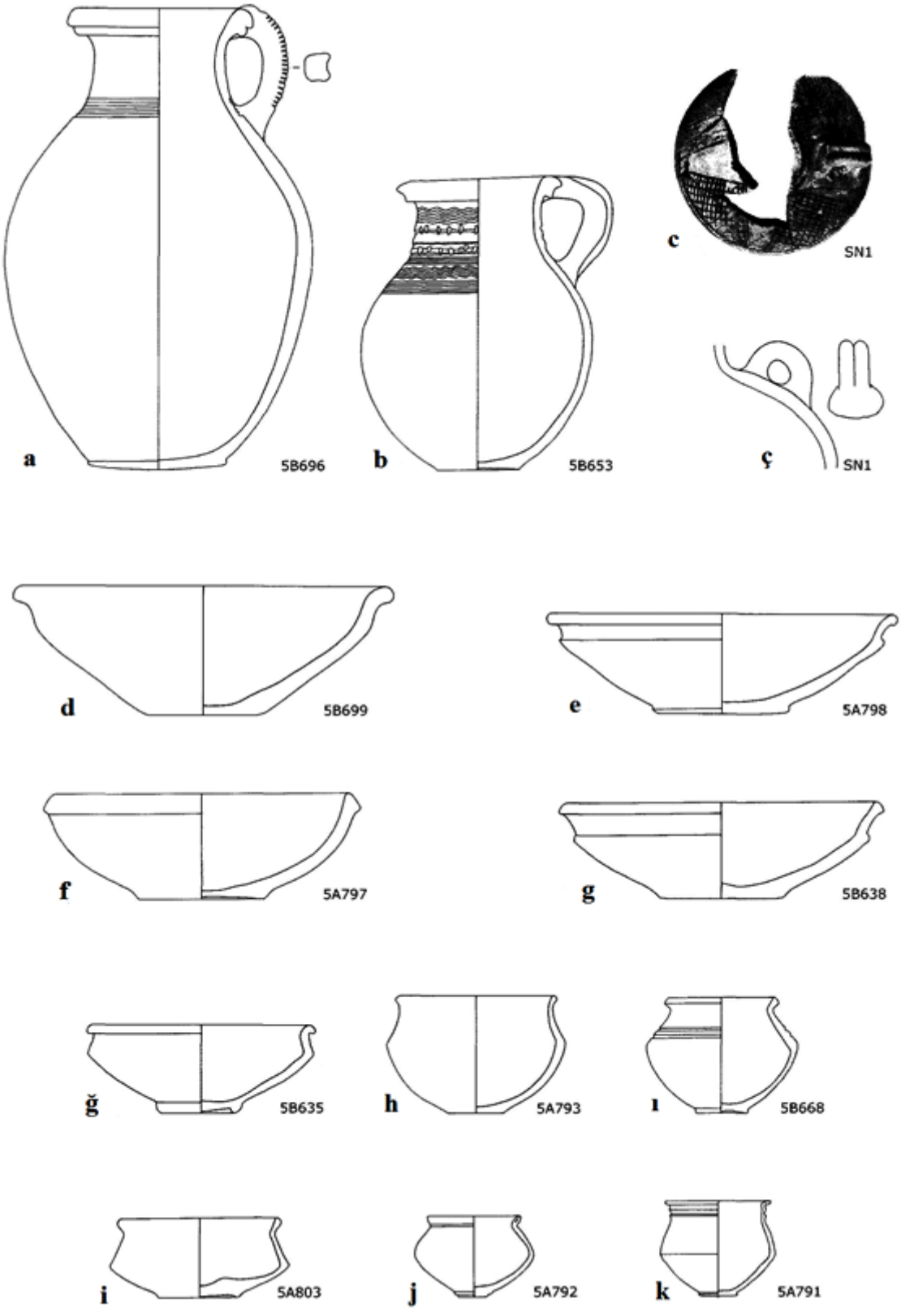
a
5B696
b
5B653
c
SN1
ç
SN1
d
5B699
e
5A798
f
5A797
g
5B638
ğ
5B635
h
5A793
ı
5B668
i
5A803
j
5A792
k
5A791

LEVHA 82

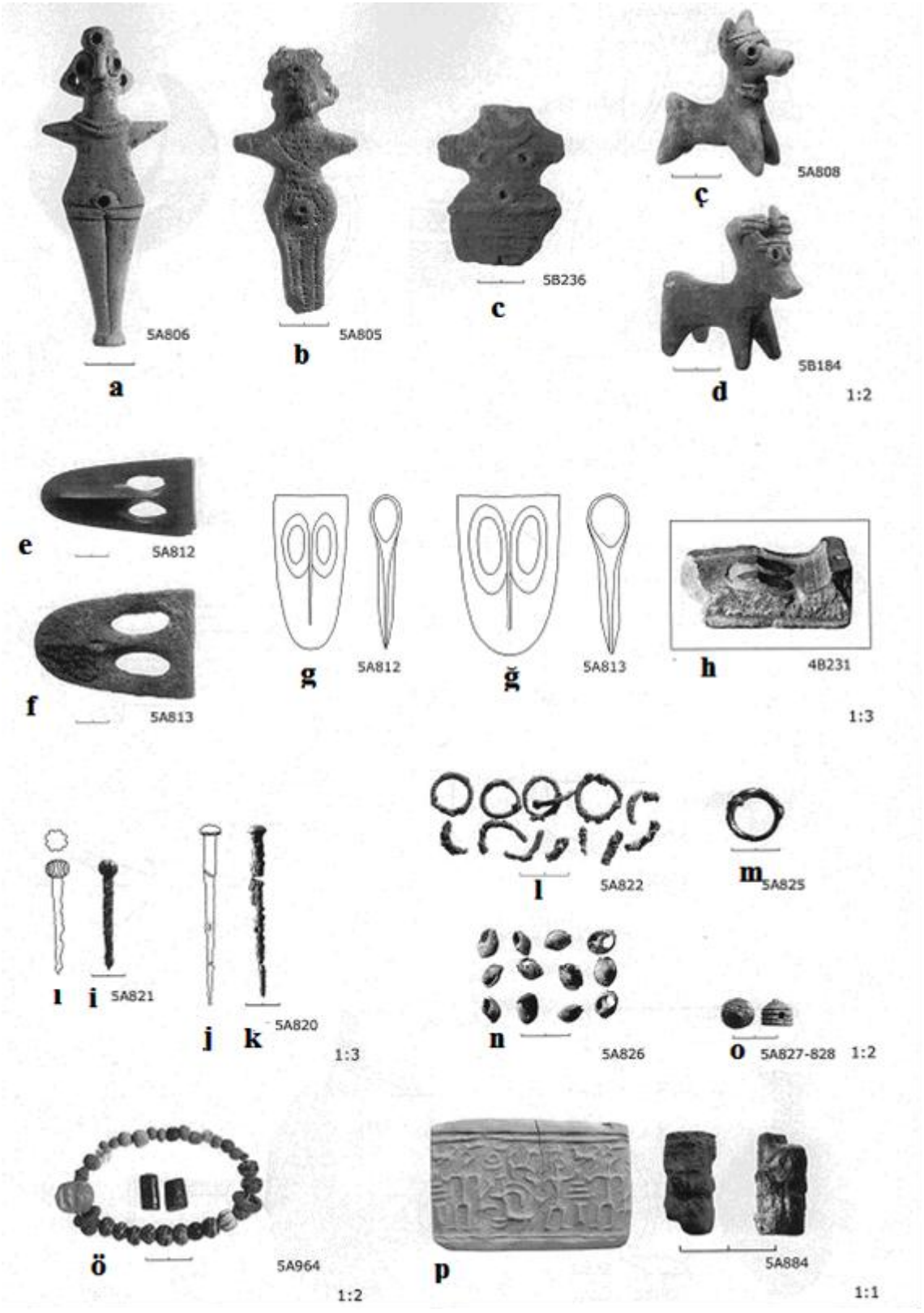
5A806
a
5A805
b
5B236
c
5A808
ç
5B184
d
1:2
e
5A812
f
5A813
g
5A812
ğ
5A813
h
4B231
1:3
ı
i
5A821
j
k
5A820
1:3
l
5A822
m
5A825
n
5A826
o
5A827-828
1:2
ö
5A964
1:2
p
5A884
1:1

LEVHA 83

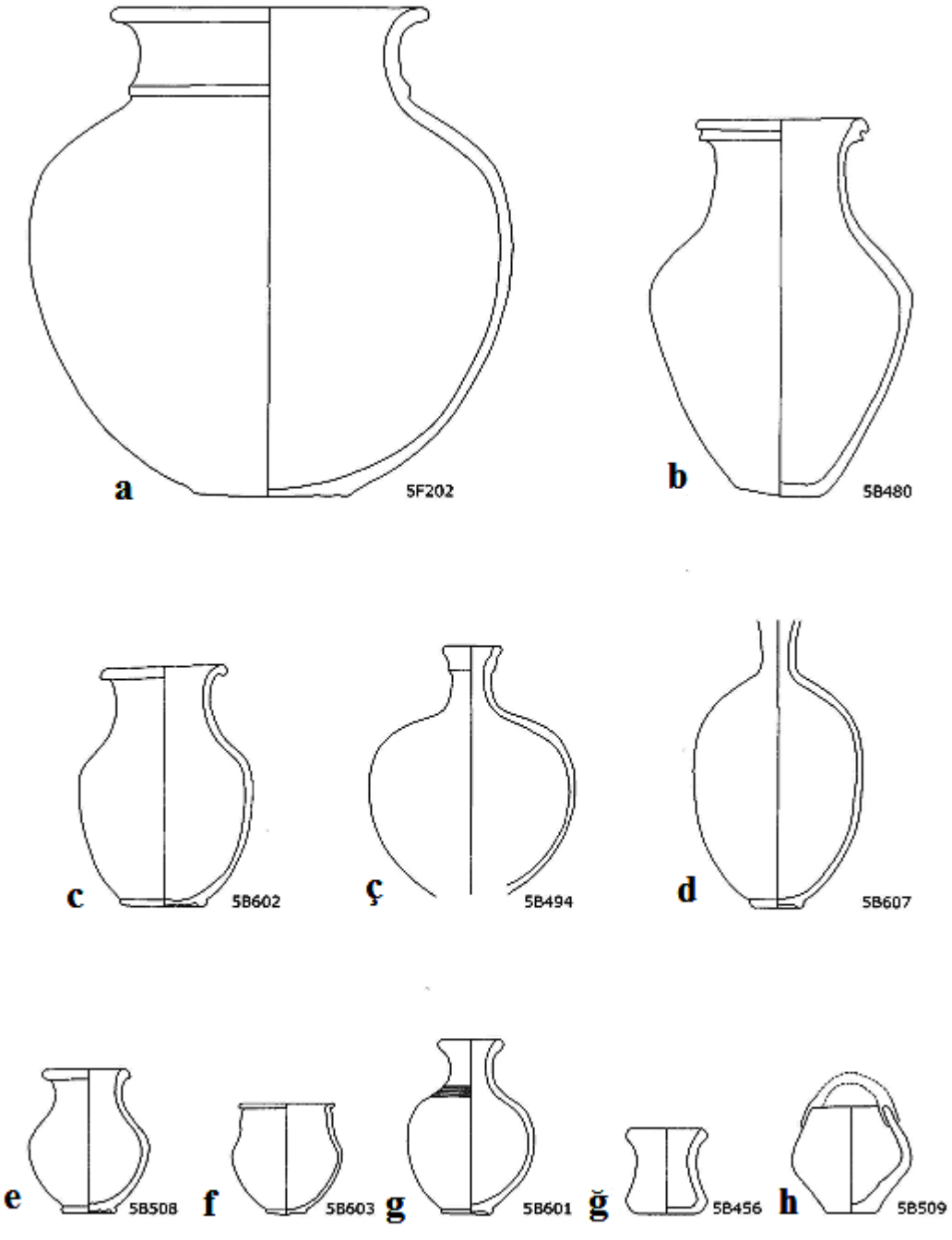
a
5F202
b
5B480
c
5B602
ç
5B494
d
5B607
e
5B508
f
5B603
g
5B601
ğ
5B456
h
5B509

1:3

LEVHA 84

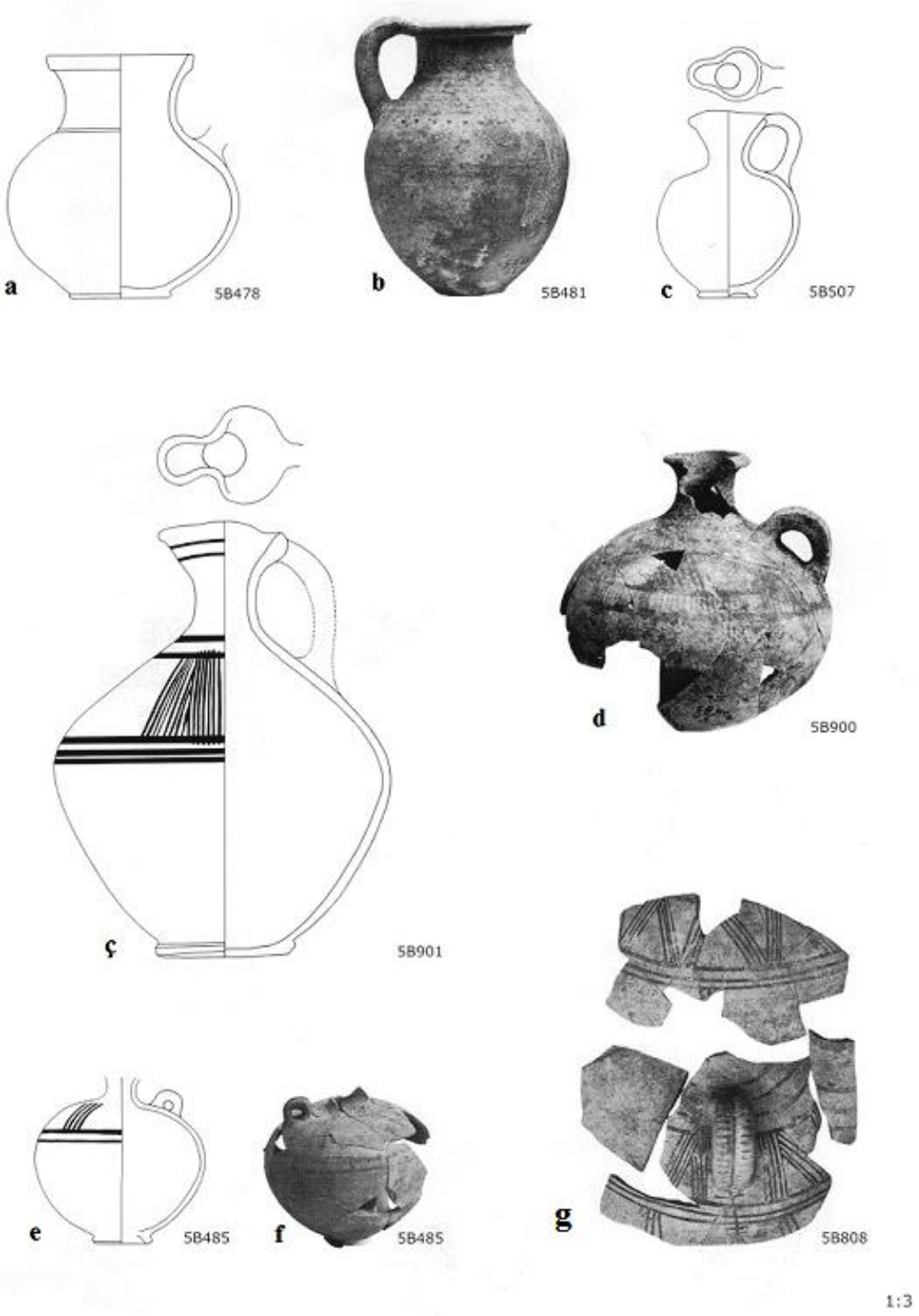
a
5B478
b
5B481
c
5B507
d
5B900
ç
5B901
e
5B485
f
5B485
g
5B808
1:3

LEVHA 85

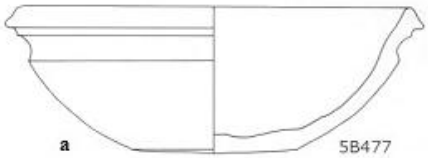
a 5B477

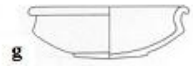
g 5B505

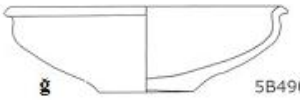
ğ 5B490

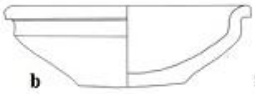
b 5B503

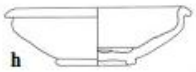
h 5B896

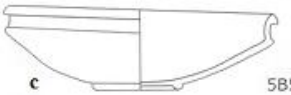
c 5B501

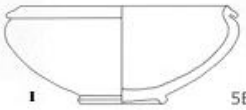
ı 5B895

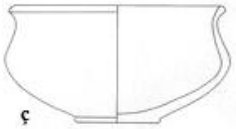
ç 5B600

i 5B483

d 5B477

j 5B807

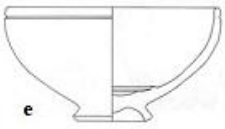
e 5B894

f 5B489

k 5B492

LEVHA 86

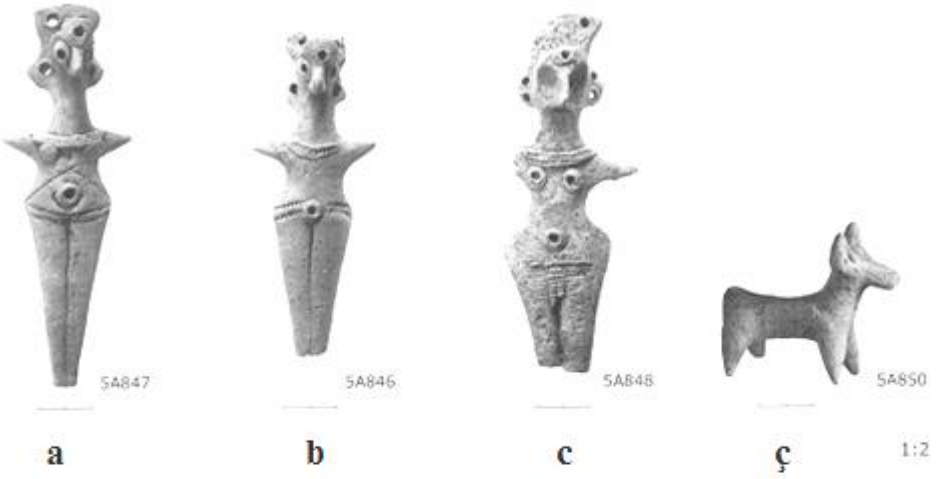
SA847
SA846
SA848
SA850
a
b
c
ç
1:2

d
e
f
SA962.1
.2
.3
1:3
g
SA962.9
ğ
SA962.10

h
SE148
1:2

LEVHA 87

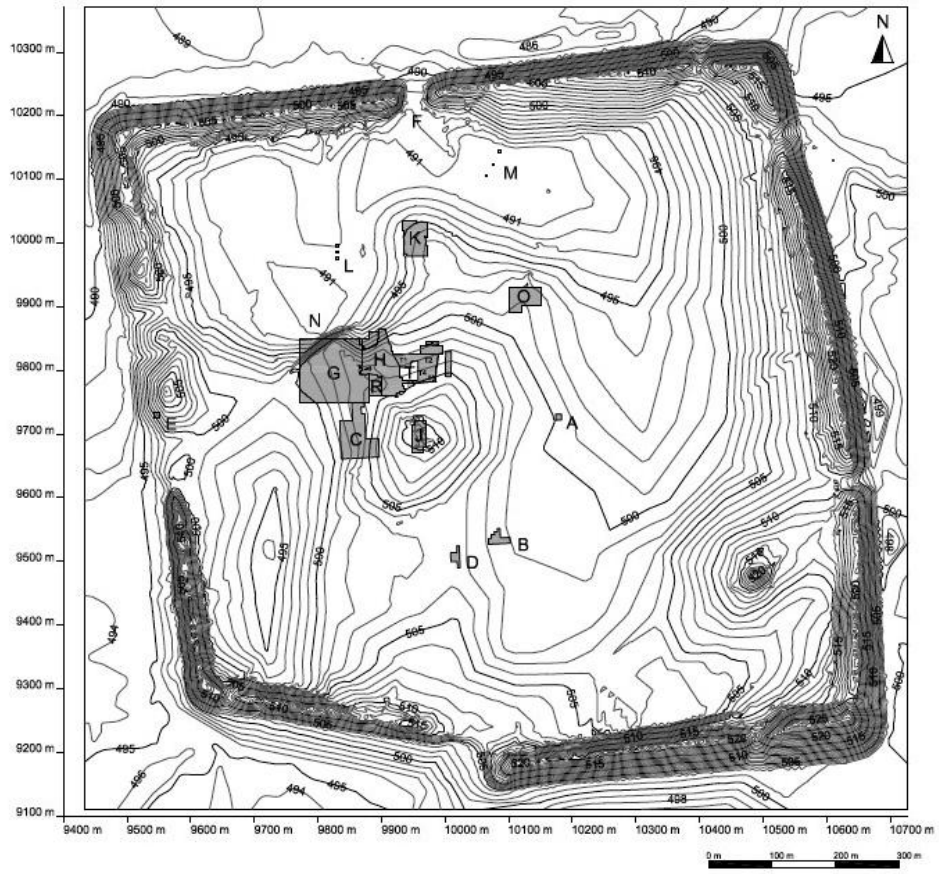
N
A
B
C
D
E
F
G
H
K
L
M
N
O
9400 m
9500 m
9600 m
9700 m
9800 m
9900 m
10000 m
10100 m
10200 m
10300 m
10400 m
10500 m
10600 m
10700 m
0 m
100 m
200 m
300 m

a

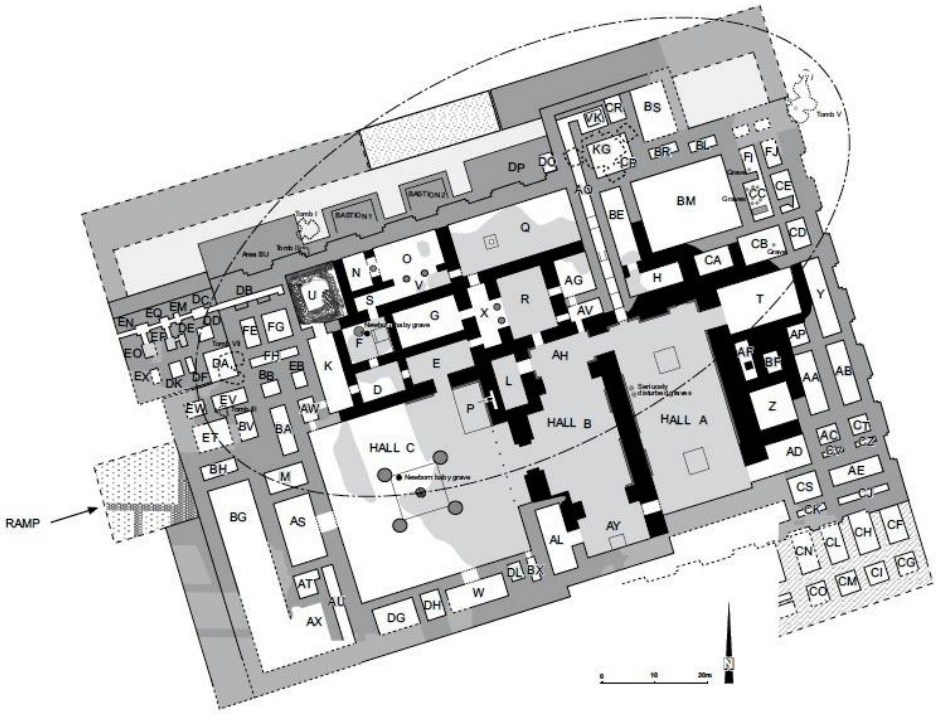
RAMP
HALL A
HALL B
HALL C
BM
BS
BE
BR
BL
CA
CB
CD
CE
CR
DP
DQ
KG
KH
AG
AH
AV
AW
AL
AY
AS
AT
AU
AX
BG
BH
DG
DH
DL
W
Tomb I
Tomb II
Tomb III
Tomb V
BASTION 1
BASTION 2
Area BU
Newborn baby grave

b

LEVHA 88

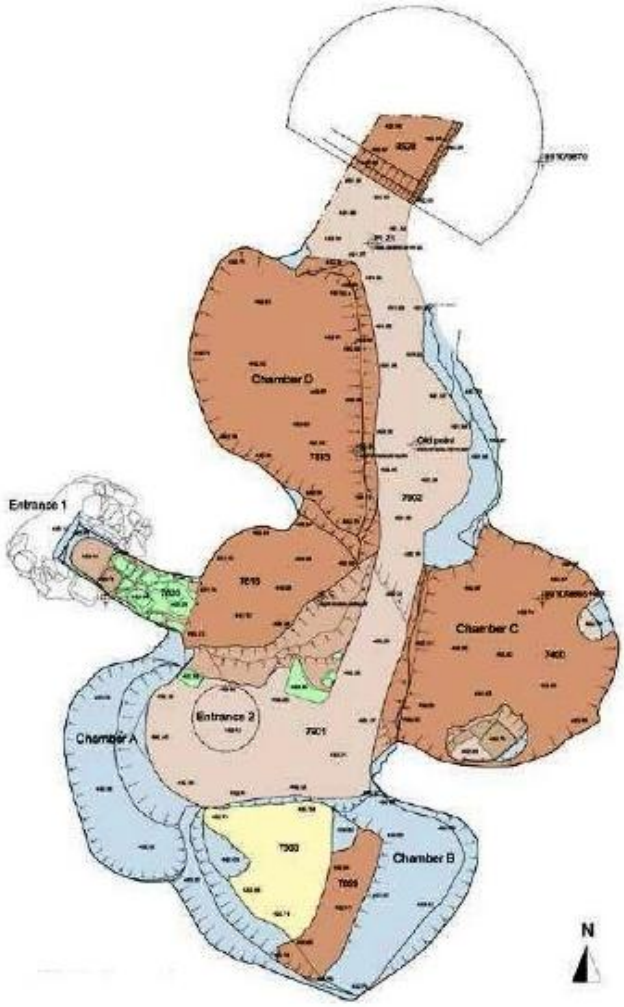
Chamber D
Entrance 1
Chamber C
Entrance 2
Chamber A
Chamber B
N

a

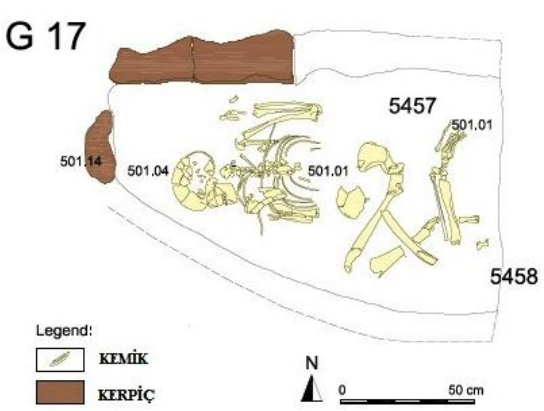
G 17
5457
501.01
501.14
501.04
501.01
5458
Legend:
KEMİK
KERPİÇ
N
0
50 cm

b

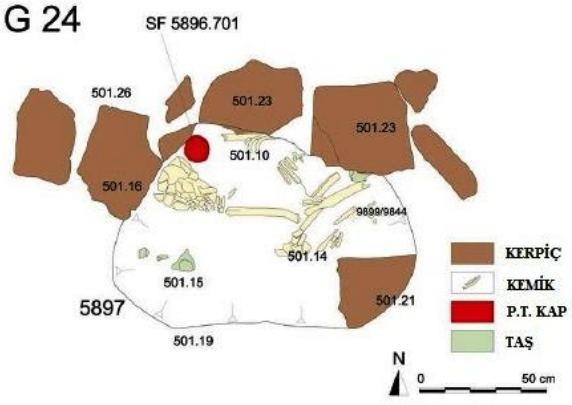
G 24
SF 5896.701
501.26
501.23
501.23
501.10
501.16
9899/9844
501.14
501.15
5897
501.21
501.19
KERPİÇ
KEMİK
P.T. KAP
TAŞ
N
0
50 cm

c

LEVHA 89

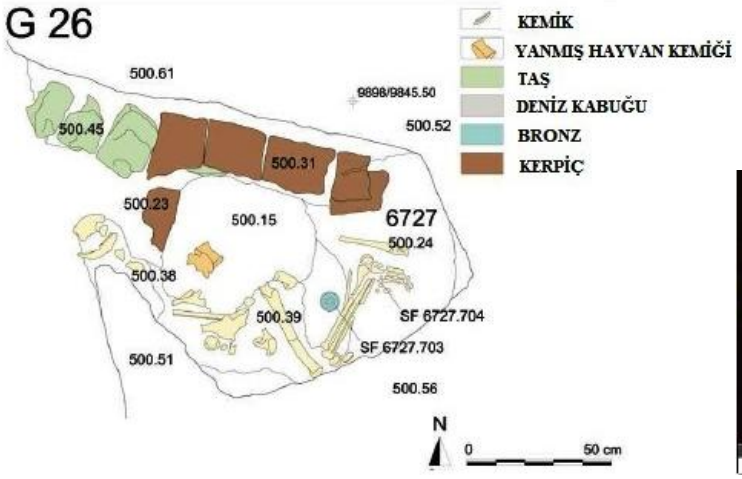

a

b

c

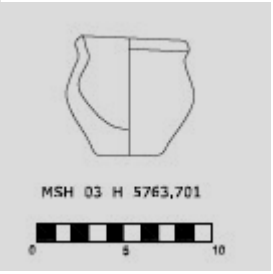

ç

d

e

f

LEVHA 90

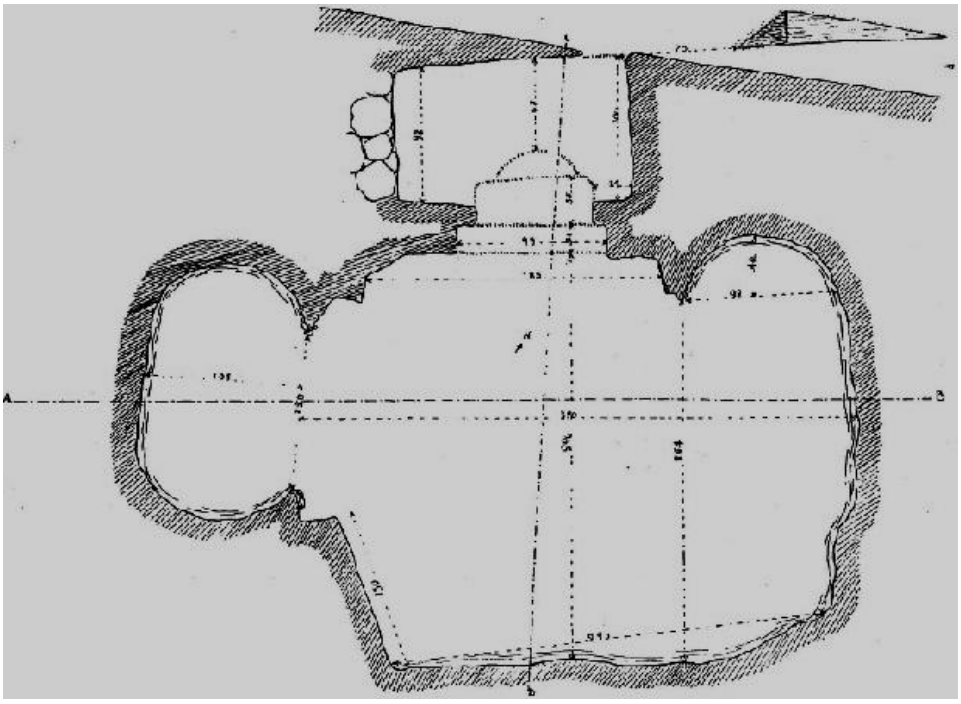

a

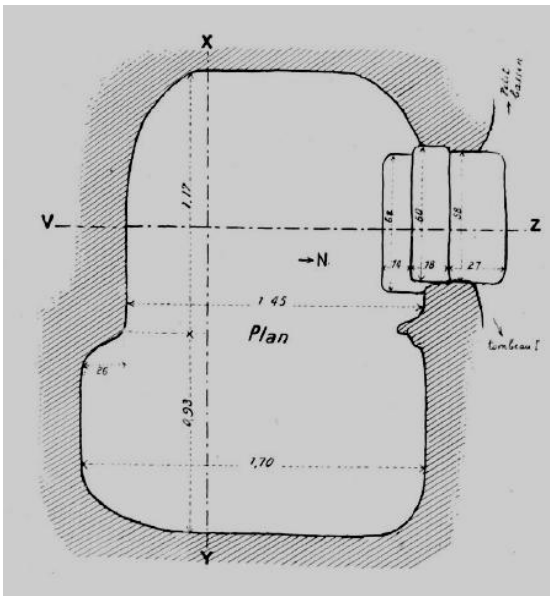
X
Y
V
Z
N
Plan
1,17
1,45
1,70
0,93
0,26
Puits d'accès
Tombeau I

b

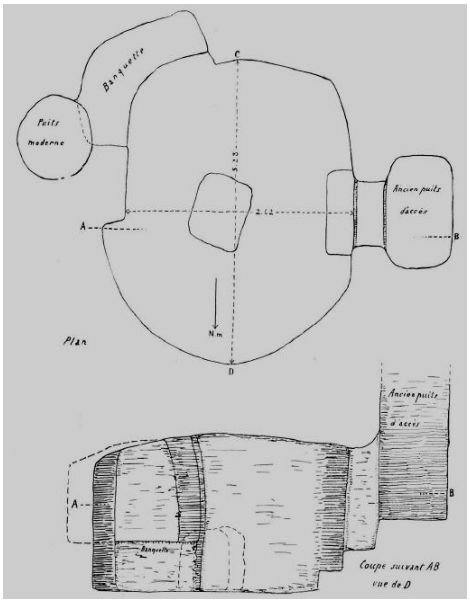
Banquette
Puits moderne
Ancien puits d'accès
Plan
Ancien puits à accès
Coupe suivant AB vue de D

c

LEVHA 91

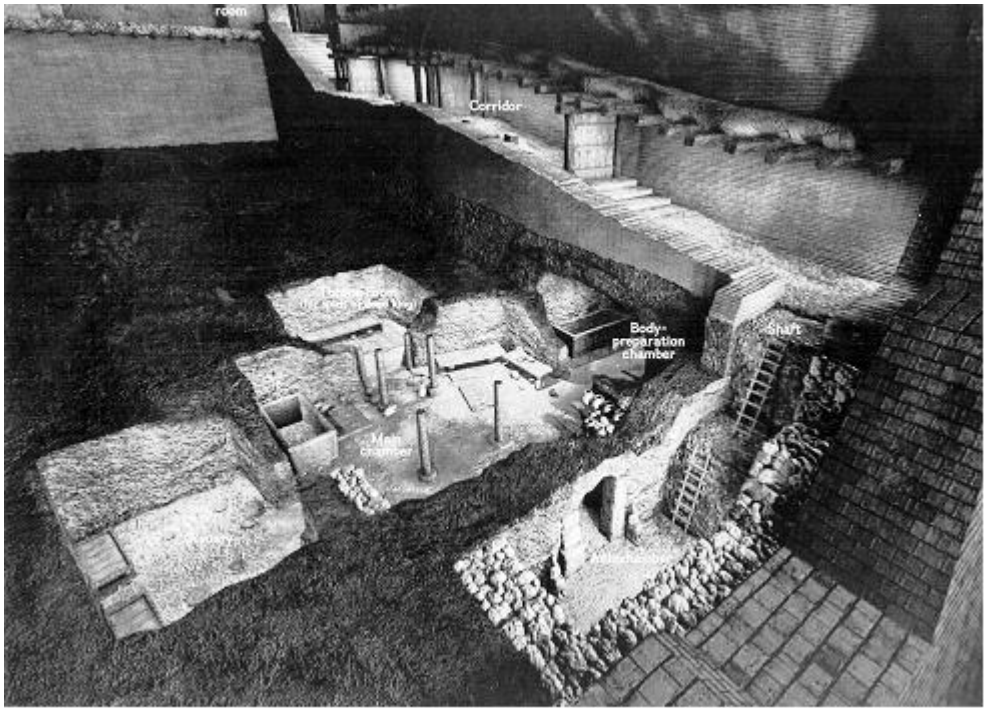
Corridor
Body-preparation chamber
Shaft

a

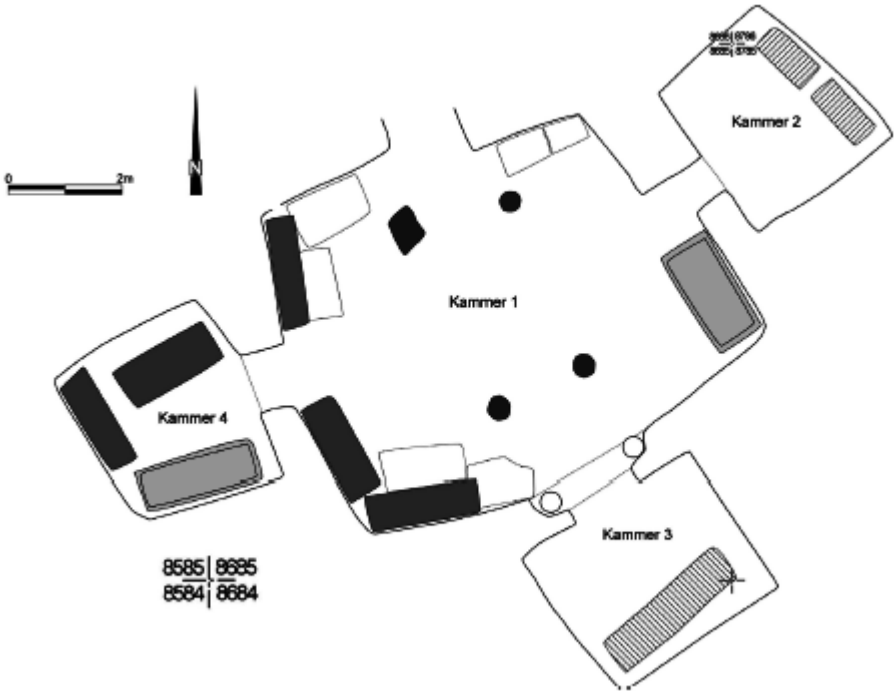
0
2m
N
Kammer 1
Kammer 2
Kammer 3
Kammer 4
8585 8685
8584 8684

b

LEVHA 92

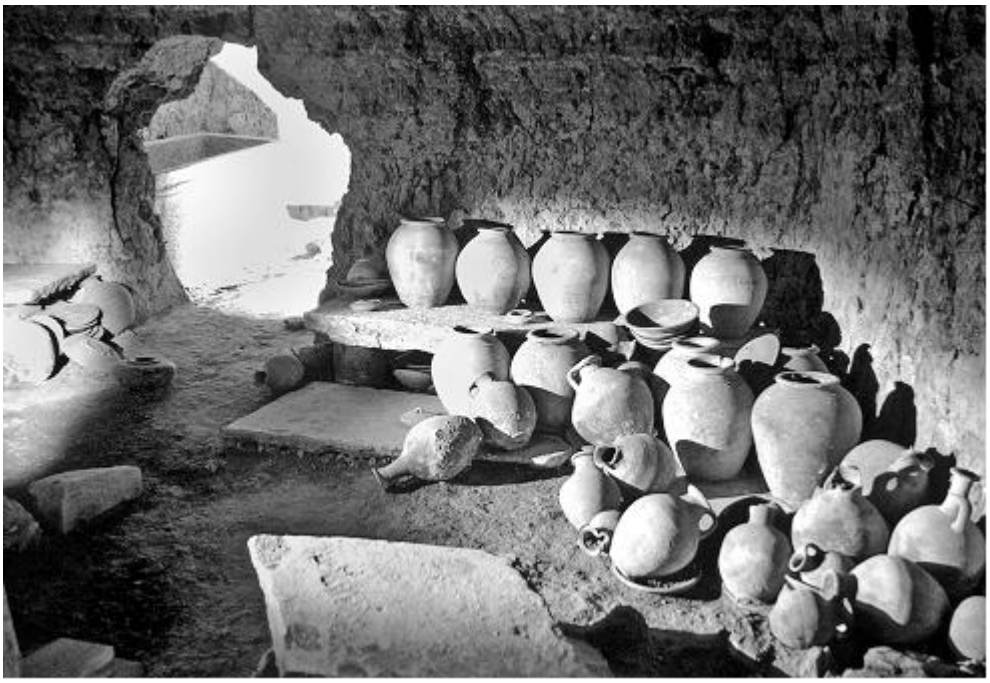

a

b

c

LEVHA 93

a

b

c

ç

d

LEVHA 94

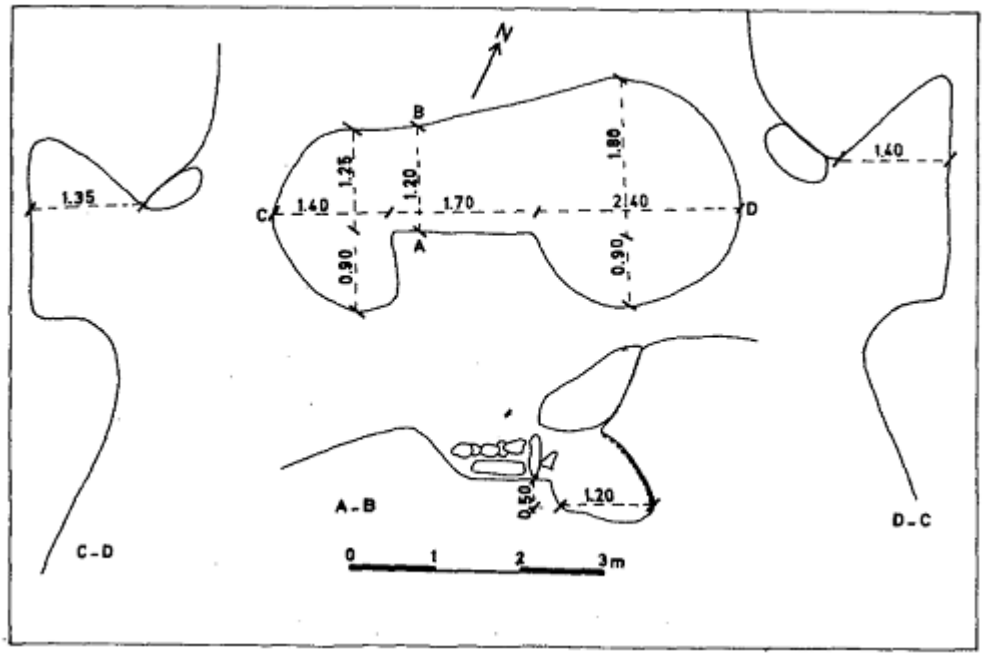

a

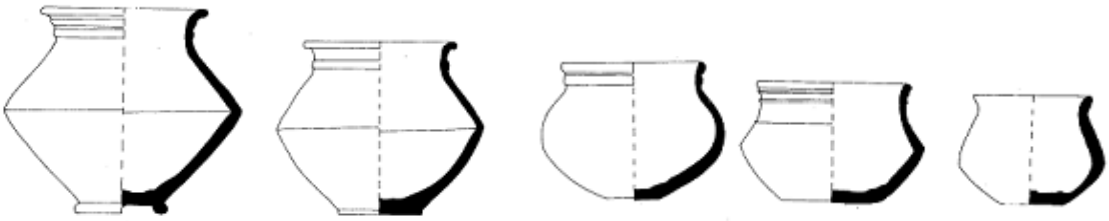

b **c** **ç** **d** **e**

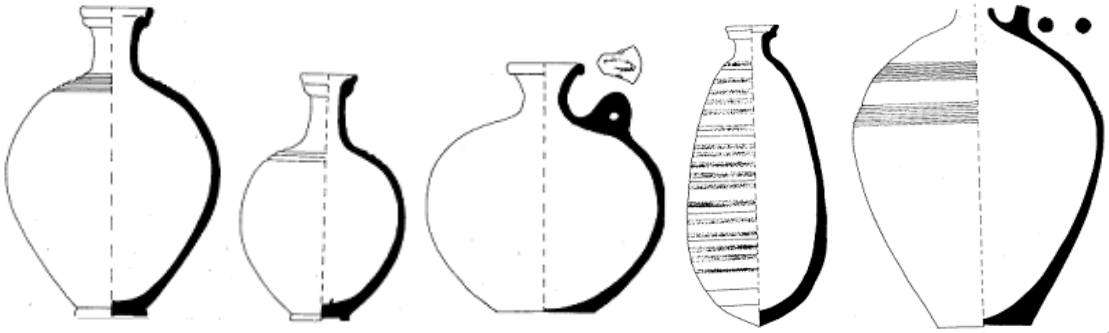

f **g** **ğ** **h** **ı**

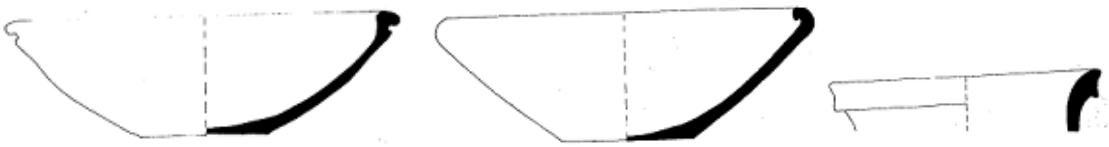

i **j** **k**

LEVHA 95

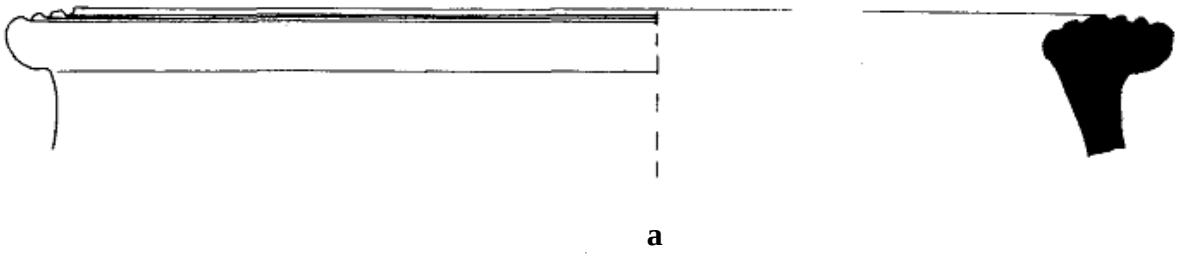

a

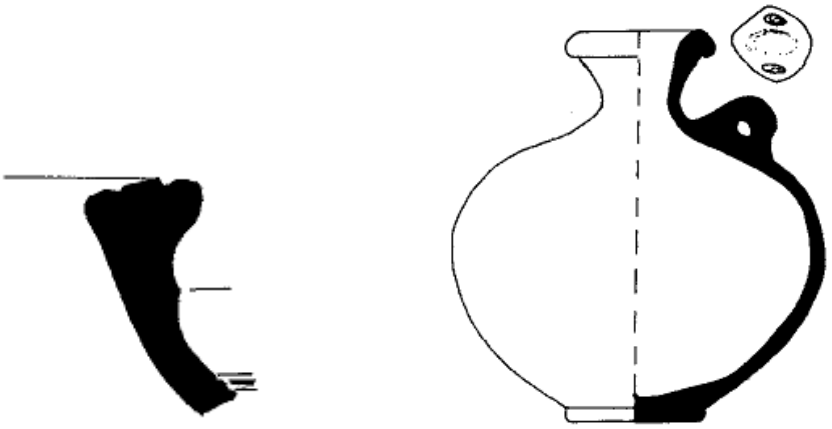

b **c**

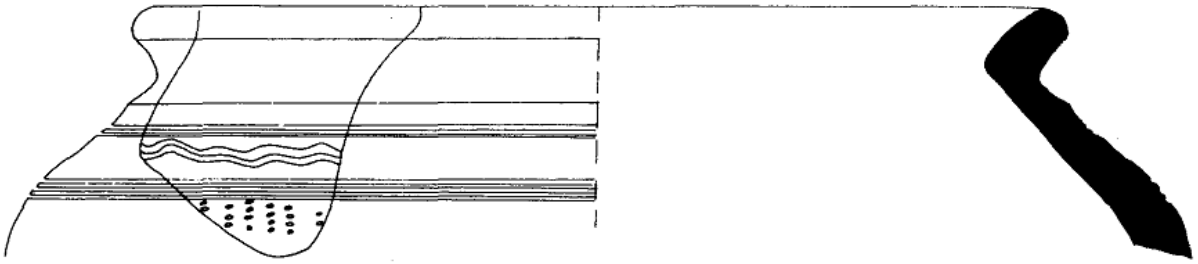

ç

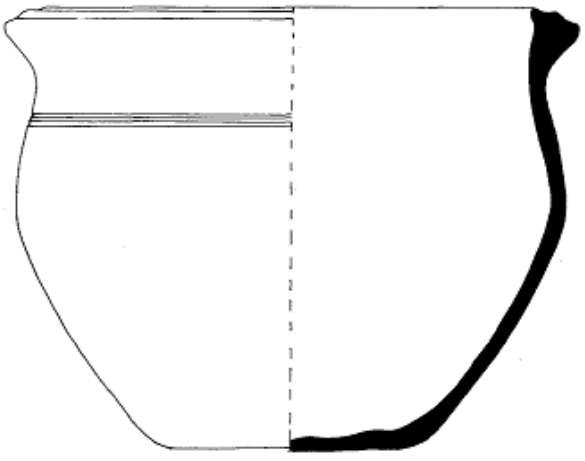

d

LEVHA 96

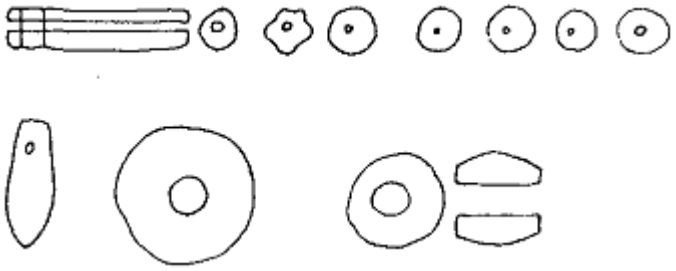

a

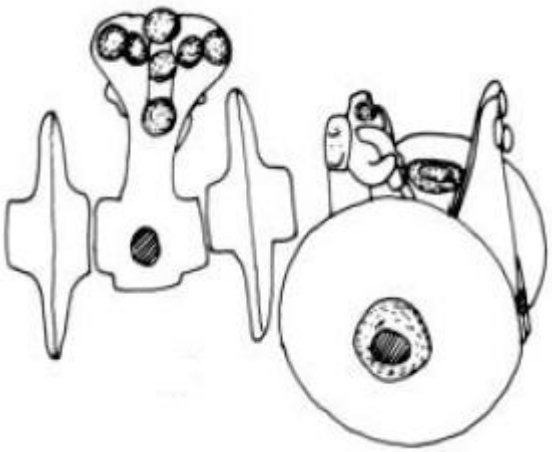

b

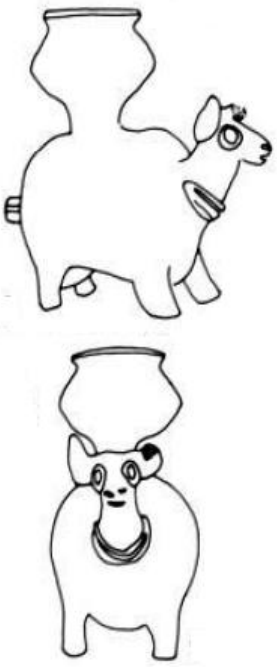

LEVHA 97

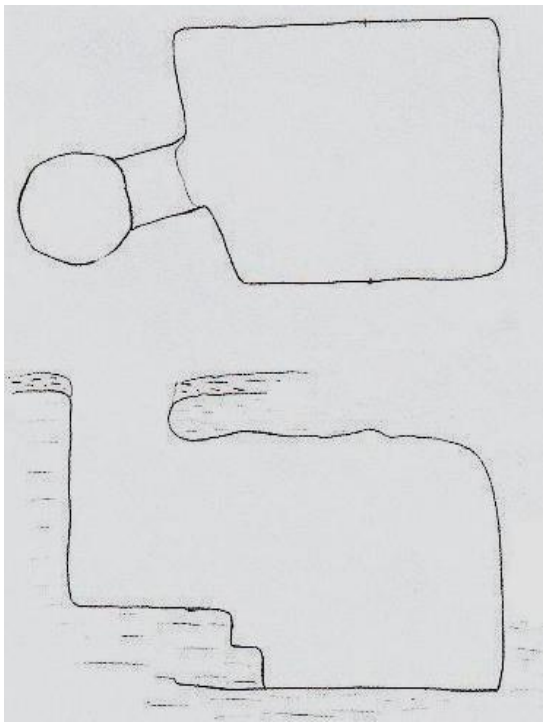

a

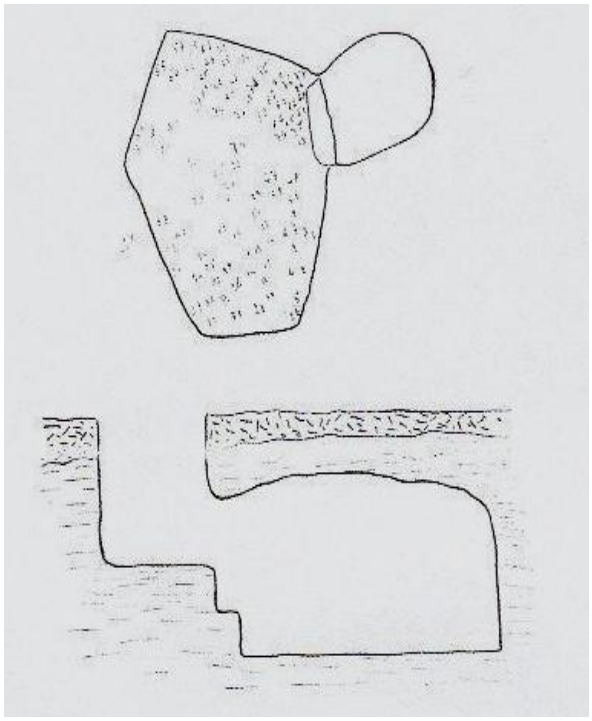

b

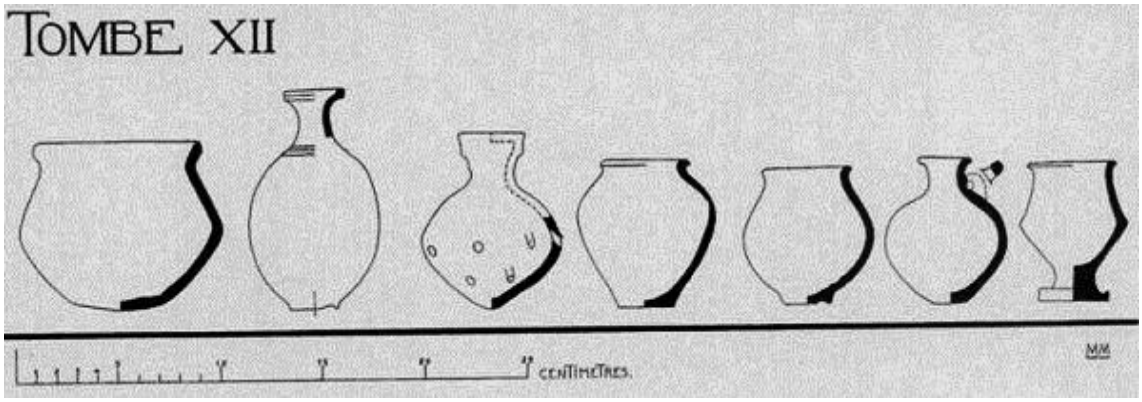

c

LEVHA 98

a

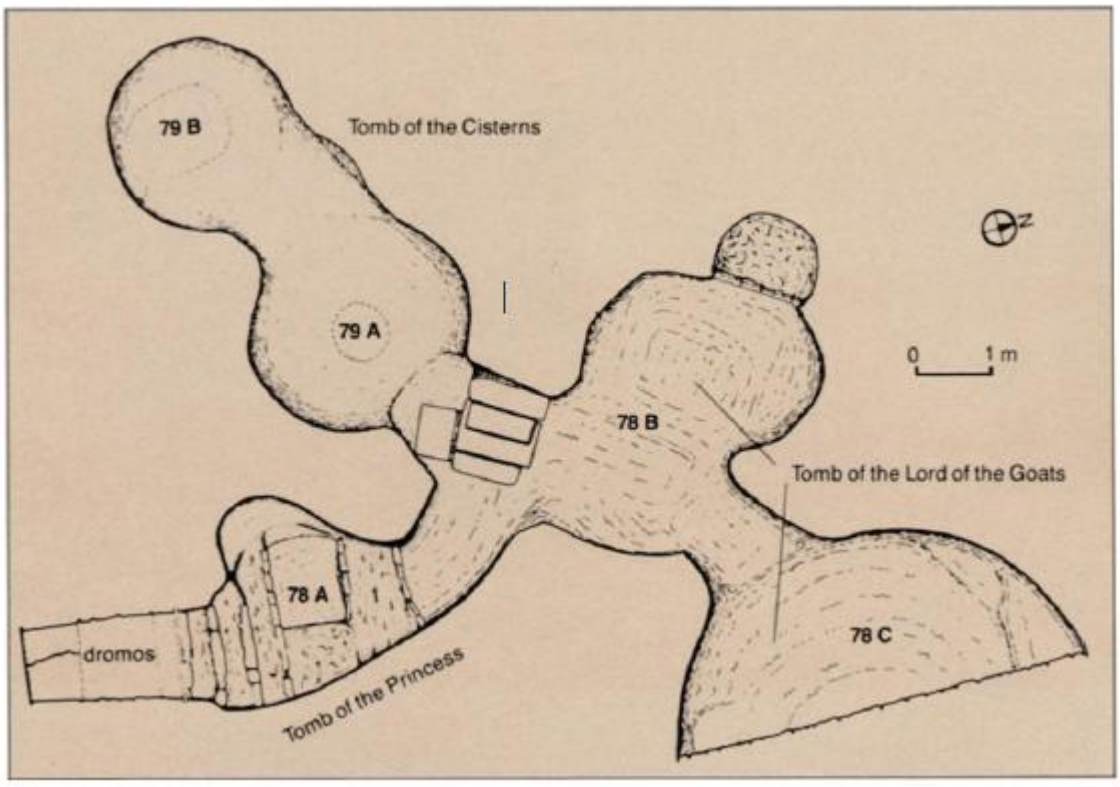
79 B
Tomb of the Cisterns
79 A
N
0 1 m
78 B
Tomb of the Lord of the Goats
78 A
78 C
dromos
Tomb of the Princess

b

LEVHA 99

a

b

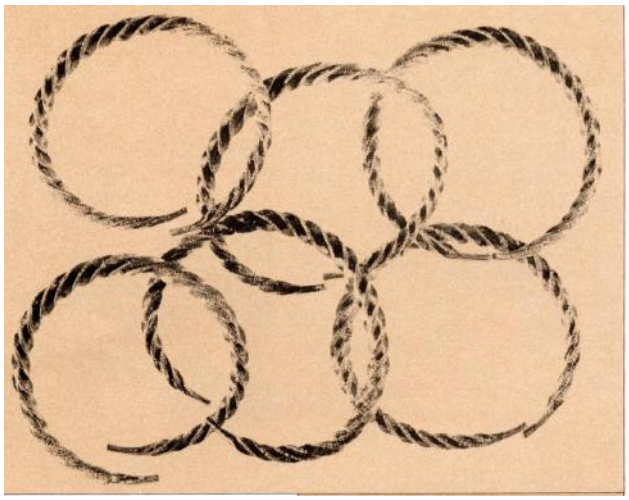

c

ç

d

e

LEVHA 100

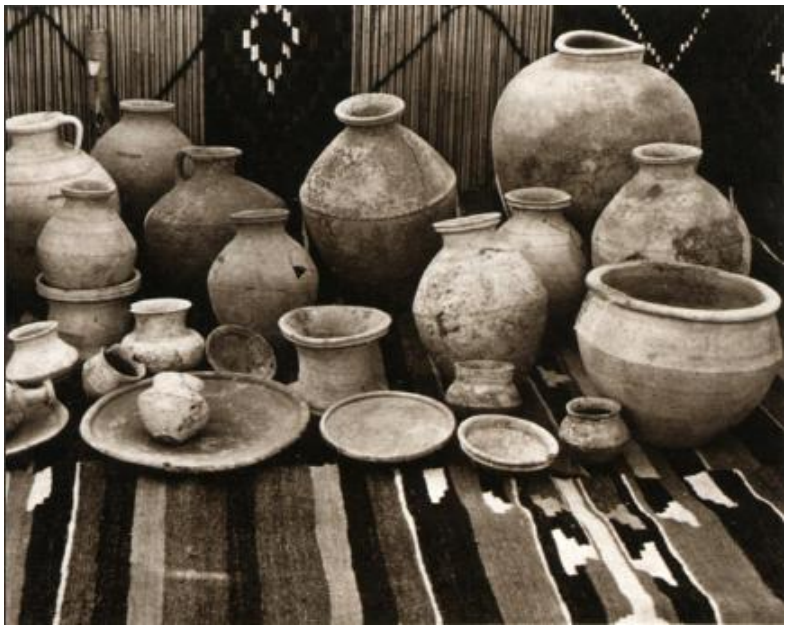

a

b

c

ç

d

e

f

g

ğ

h

LEVHA 101

a

b

c

ç

d

e

LEVHA 102

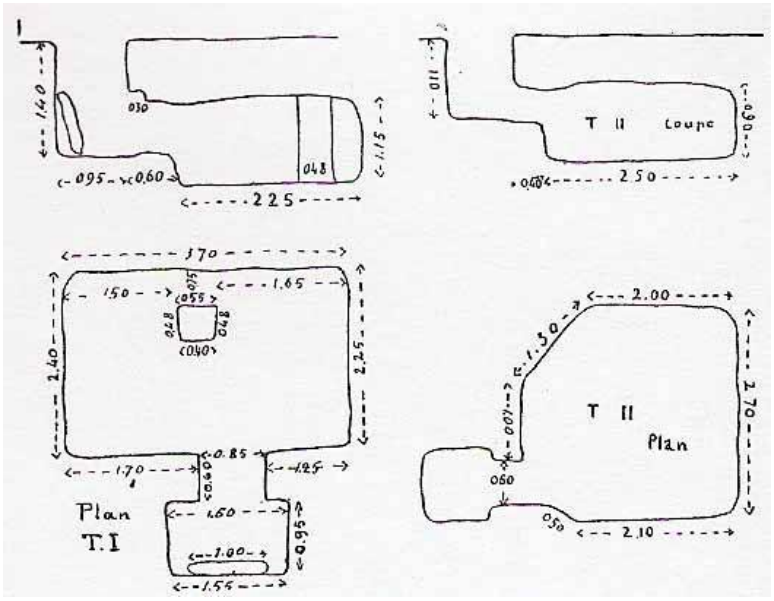

a

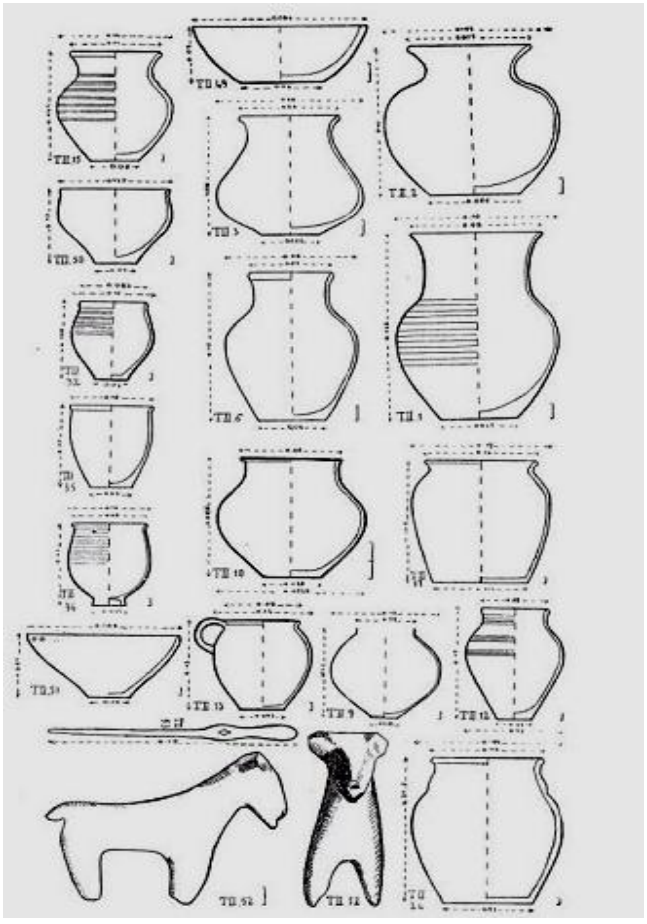

b

LEVHA 103

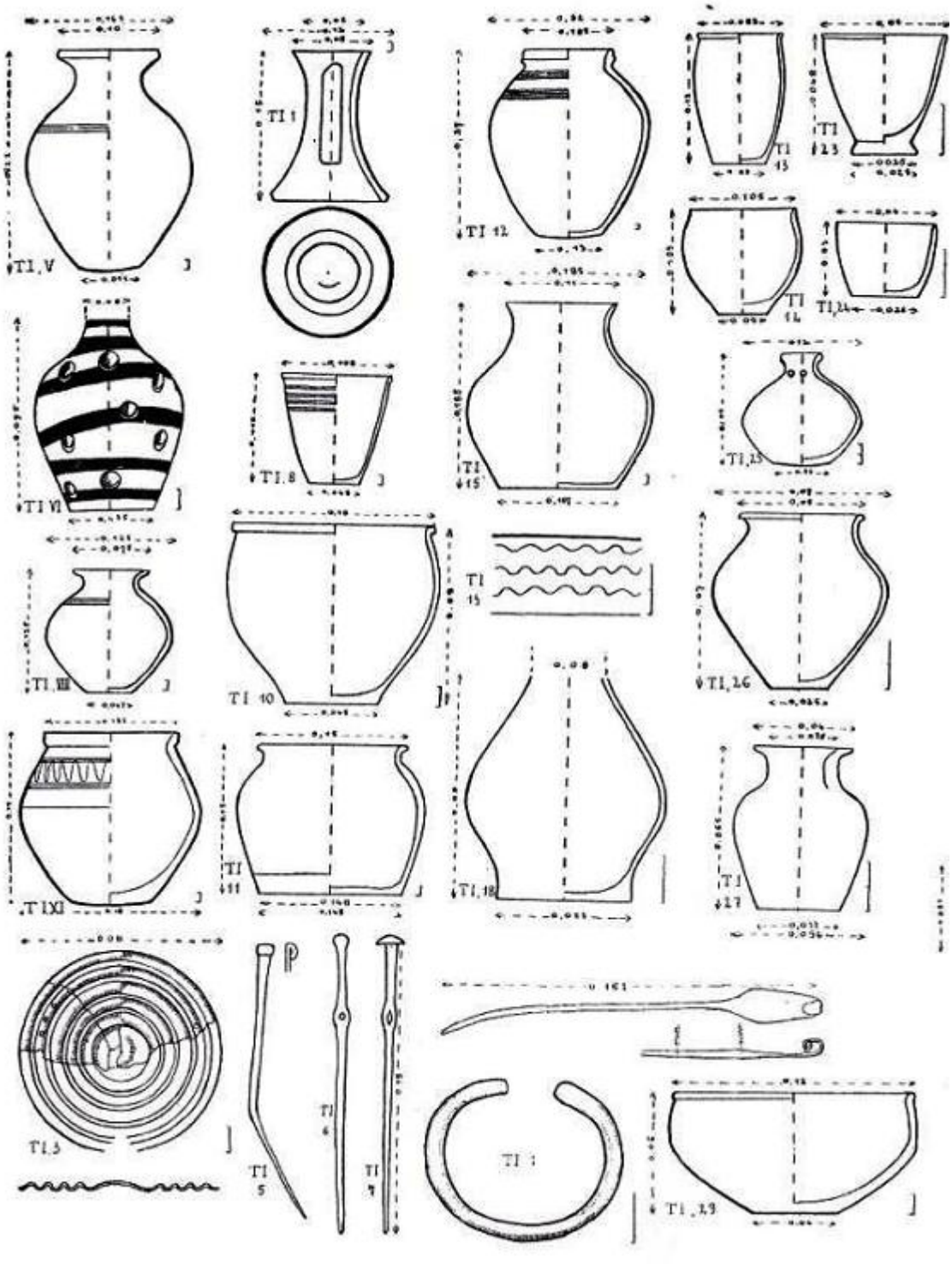
TI, V
TI 1
TI 12
TI 15
TI 23
TI 14
TI, 24
TI VI
TI 8
TI 15
TI, 25
TI, III
TI 10
TI 15
TI, 26
TI IX
TI 11
TI, 18
TI 27
TI, 5
TI 5
TI 6
TI 7
TI 1
TI, 29

LEVHA 104

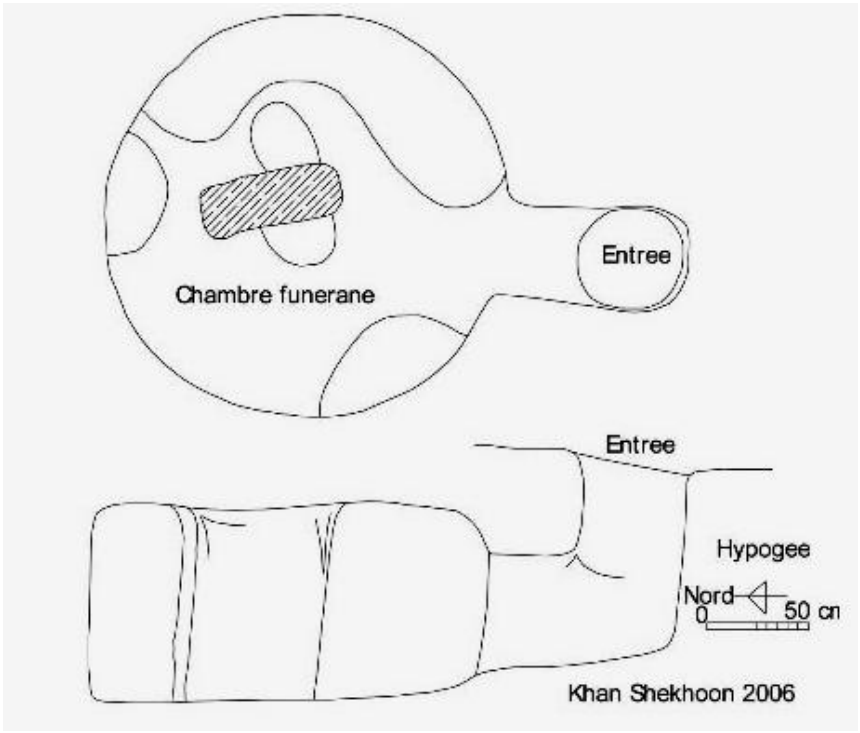

a

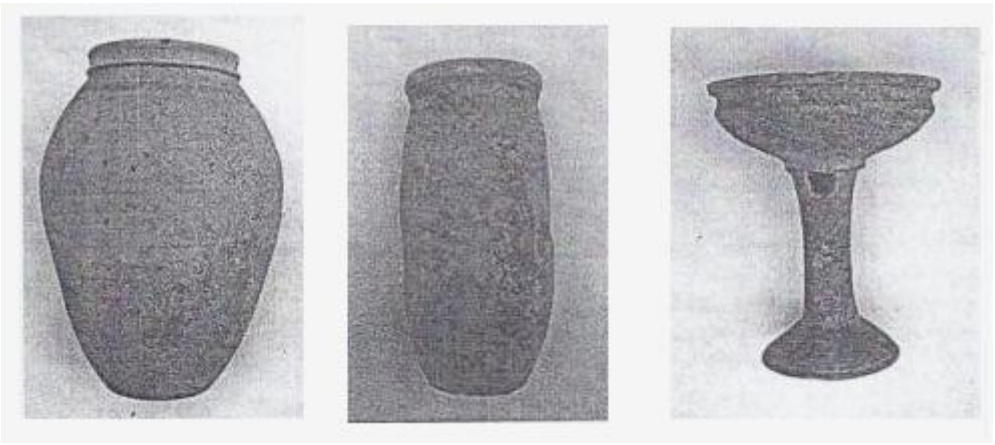

b **c** **ç**

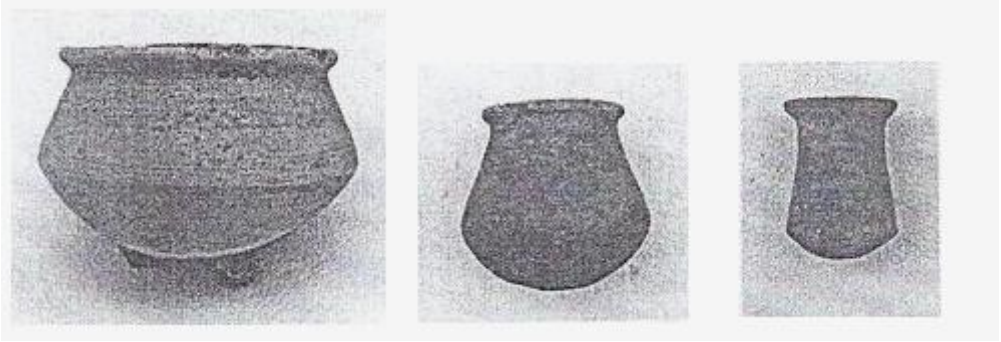

d **e** **f**

LEVHA 105

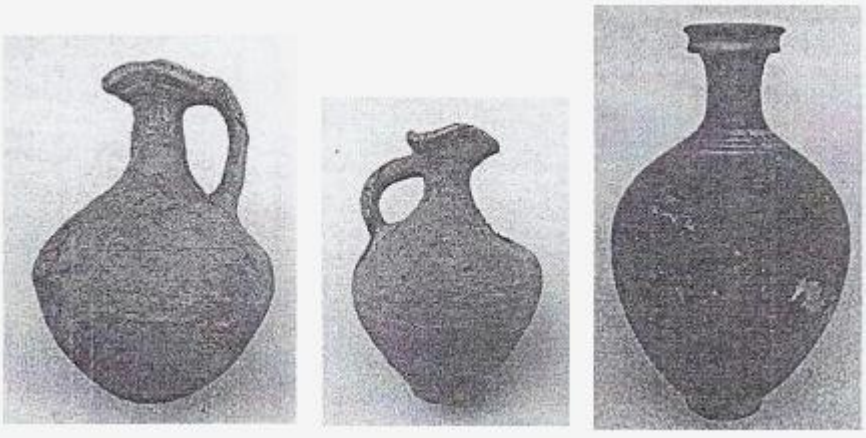

a **b** **c**

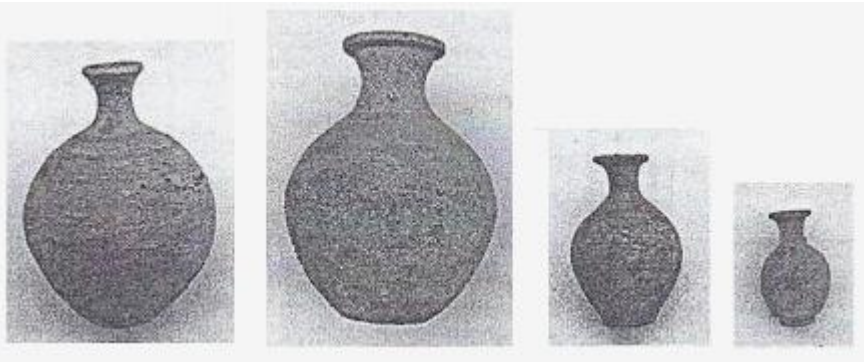

ç **d** **e** **f**

g

LEVHA 106

a

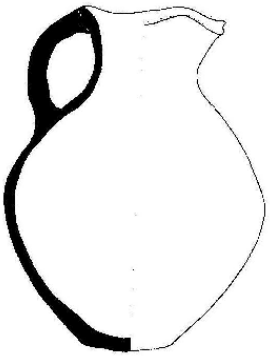

b

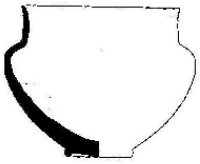

c

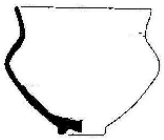

ç

d

e

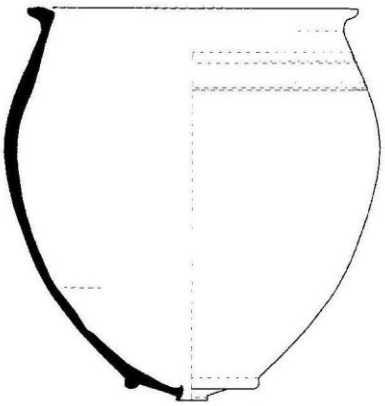

f

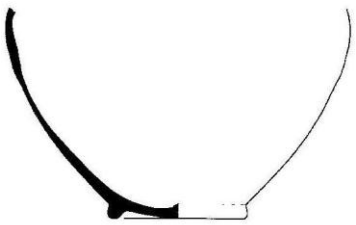

g

LEVHA 107

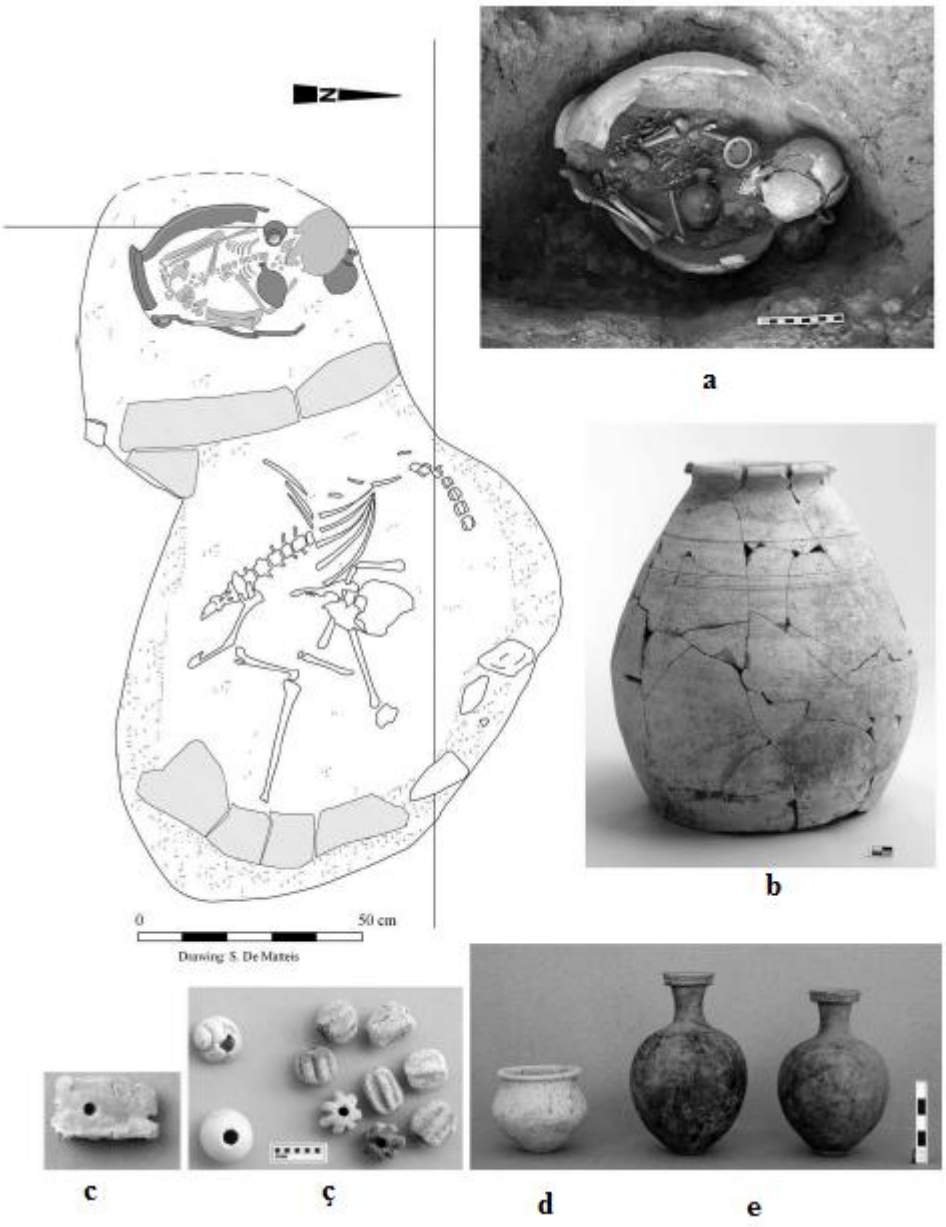

LEVHA 108

a

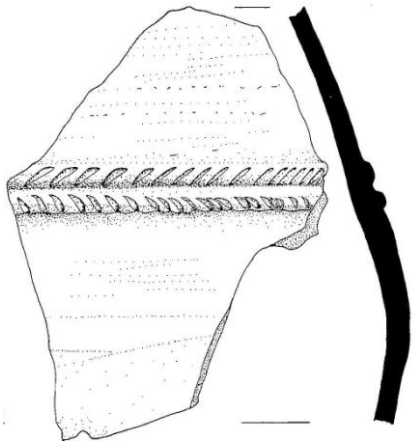

b

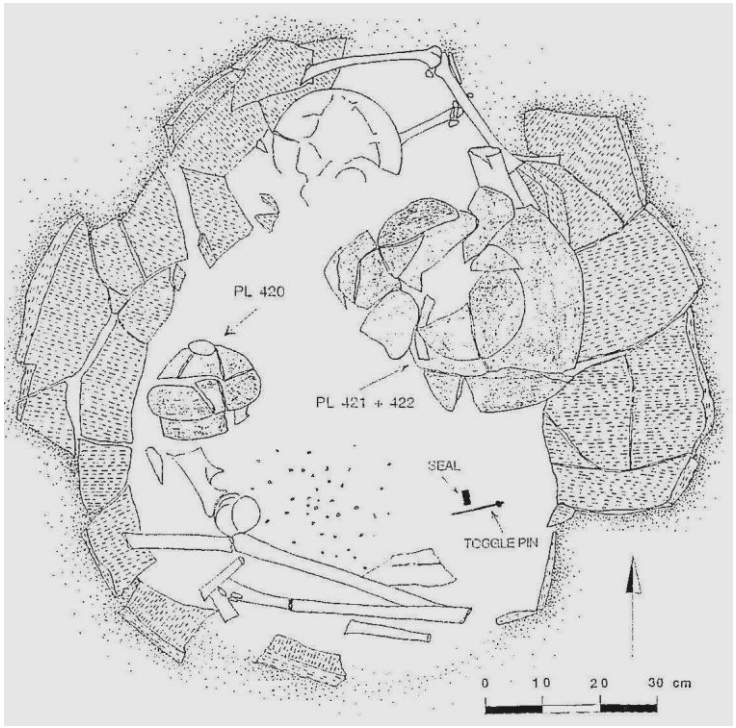

c

LEVHA 109

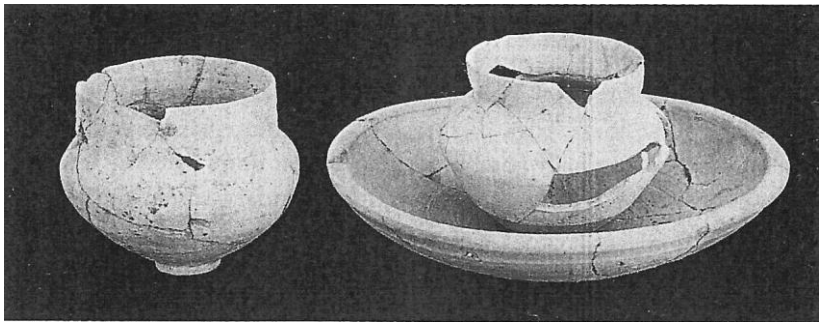

a

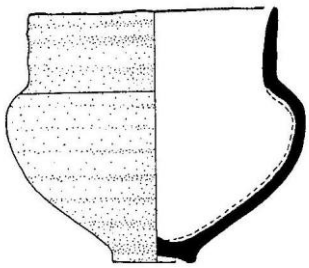

b

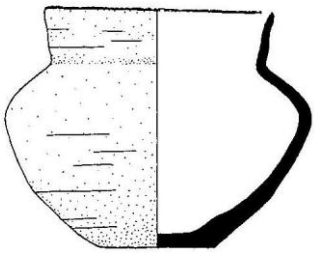

c

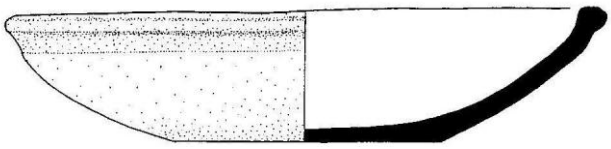

ç

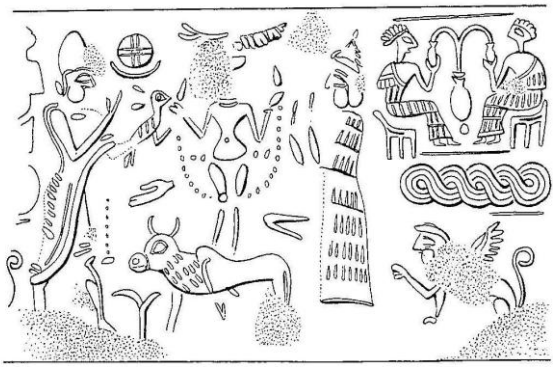

d

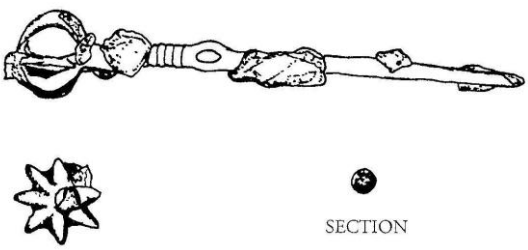

e

LEVHA 110

a

b

LEVHA 111

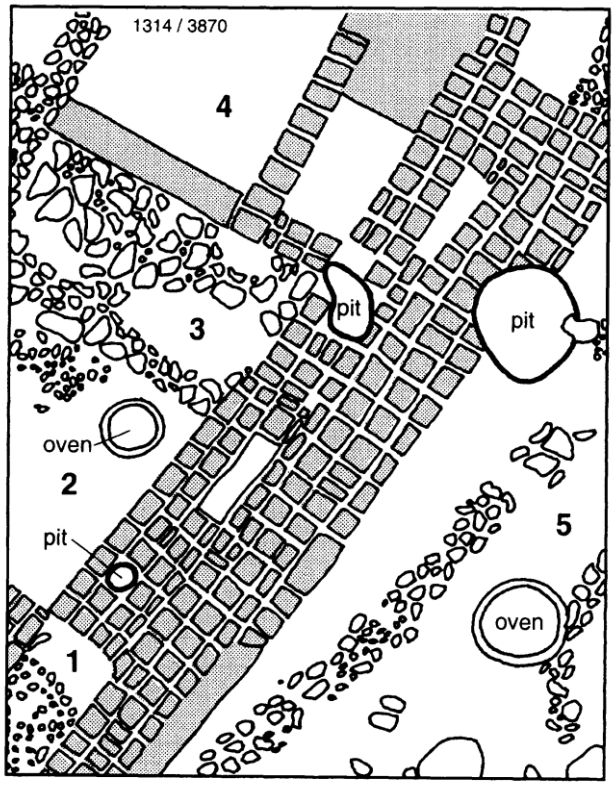

a

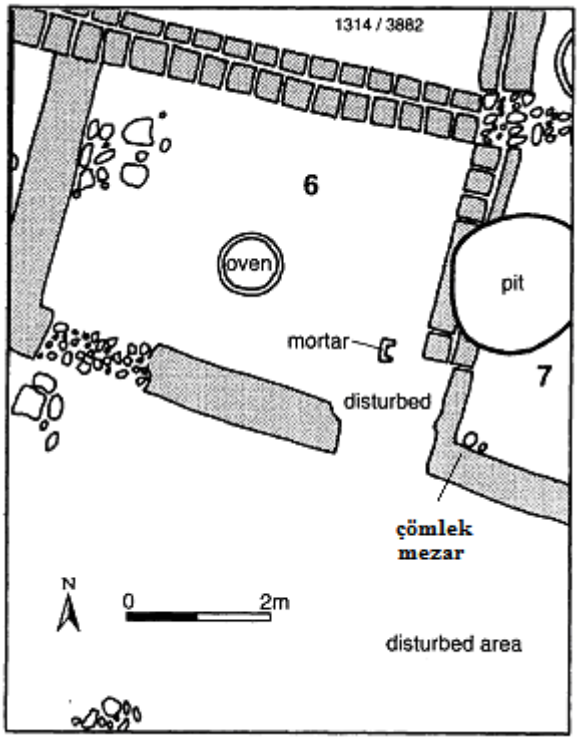

b

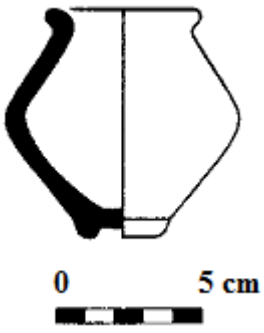

c

LEVHA 112

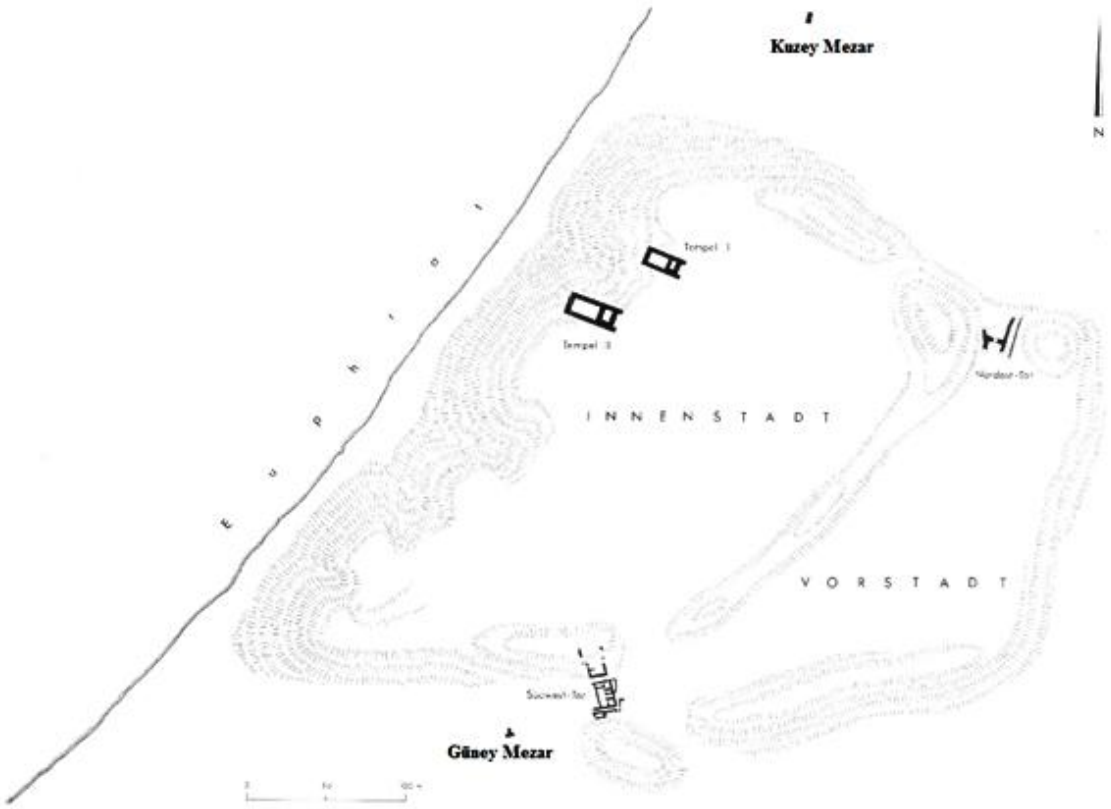
Kuzey Mezar
N
Tempel I
Tempel II
INNENSTADT
VORSTADT
Güney Mezar

a

b

LEVHA 113

a

b

LEVHA 114

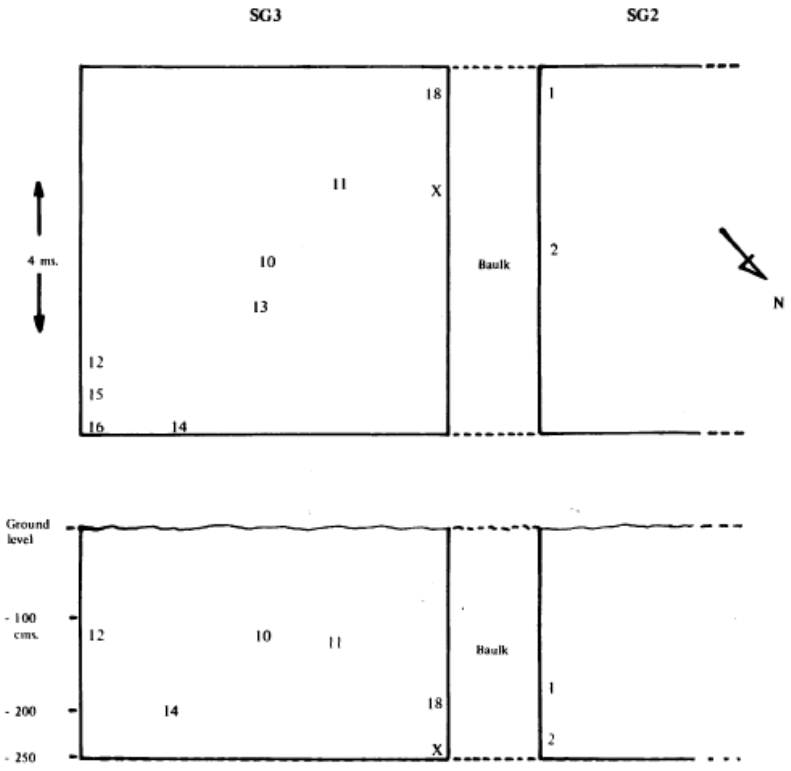
SG3
SG2
18
1
11
X
4 ms.
10
Baulk
2
N
13
12
15
16
14
Ground level
- 100 cms.
12
10
11
Baulk
1
- 200
14
18
2
- 250
X

a

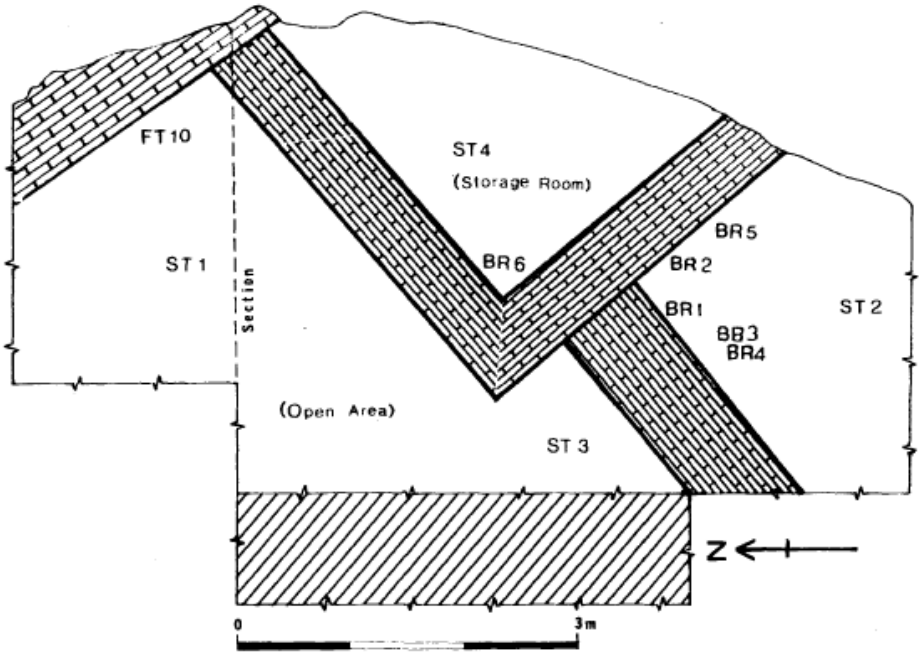
FT 10
ST 4
(Storage Room)
BR 5
BR 6
BR 2
ST 1
Section
BR 1
ST 2
BB 3
BR 4
(Open Area)
ST 3
Z
0
3m

b

LEVHA 115

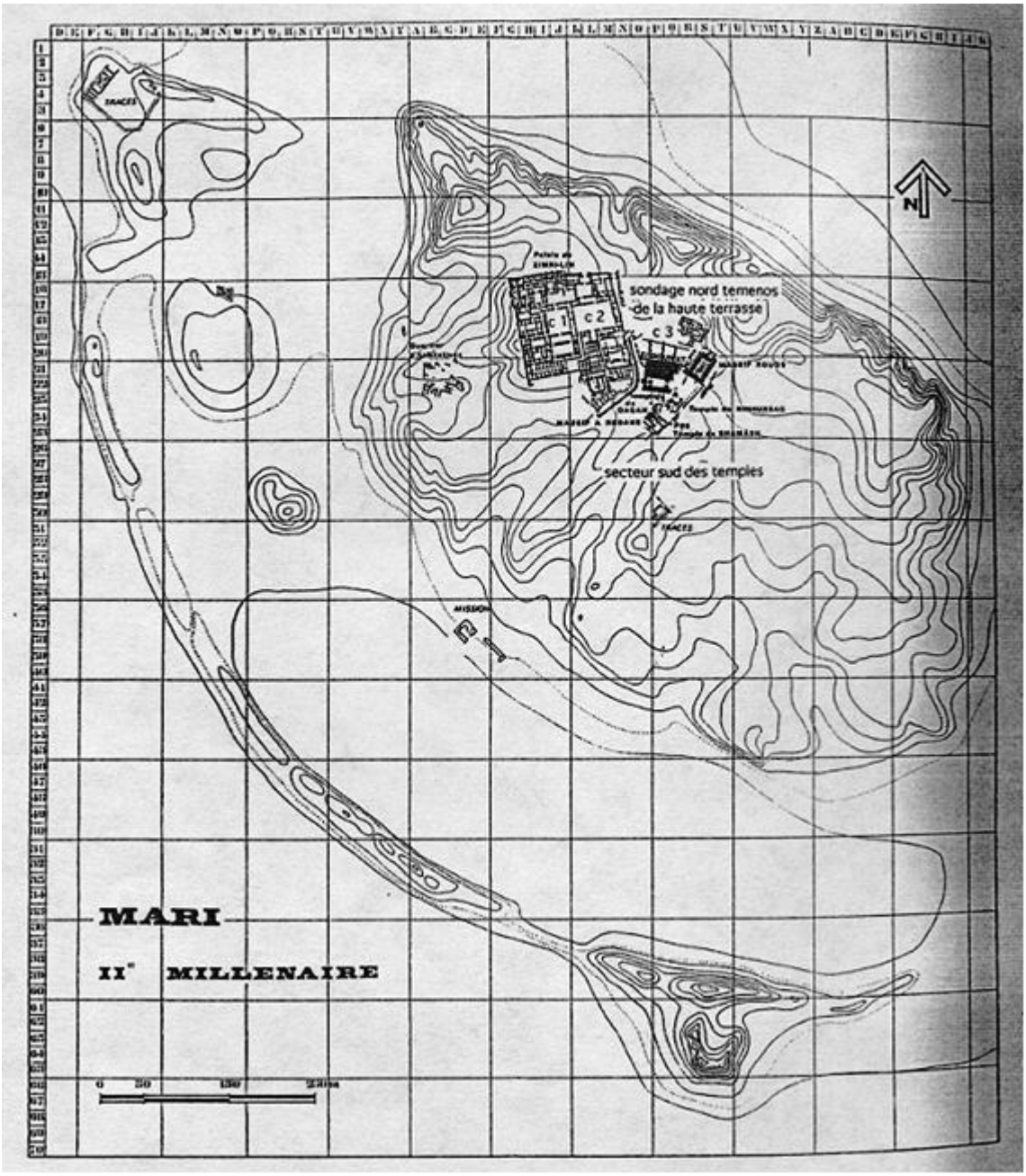
sondage nord temenos
de la haute terrasse
c 1
c 2
c 3
secteur sud des temples
MARI
IIe MILLENAIRE

LEVHA 116

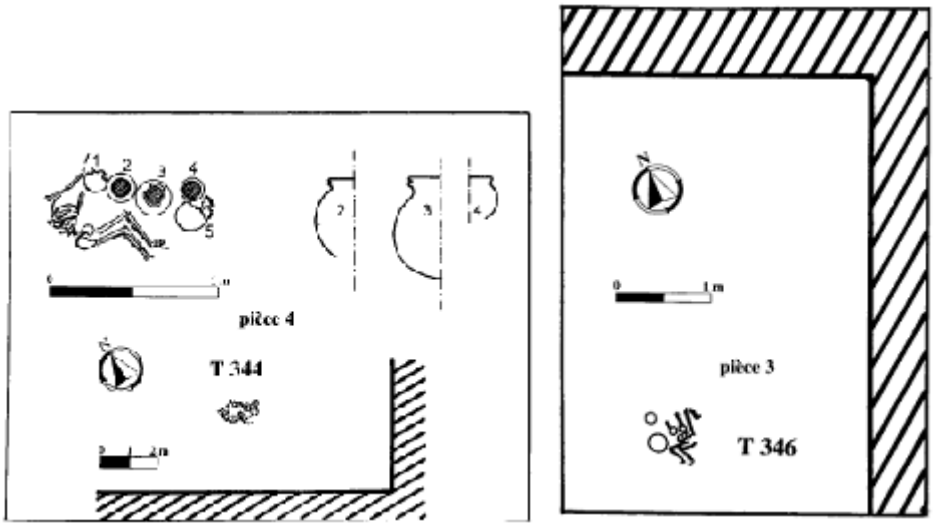

a **b**

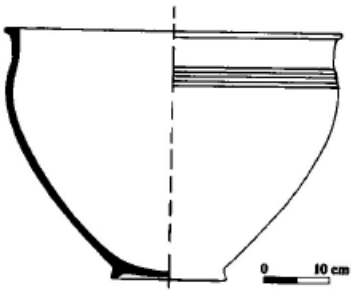

c **ç** **e**

f **g**

LEVHA 117

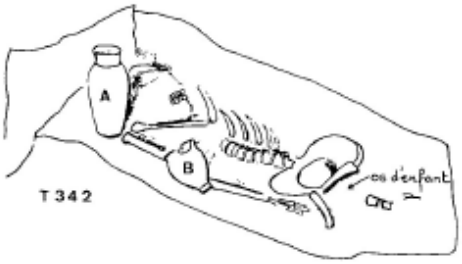

a

b

c

ç

d

e

LEVHA 118

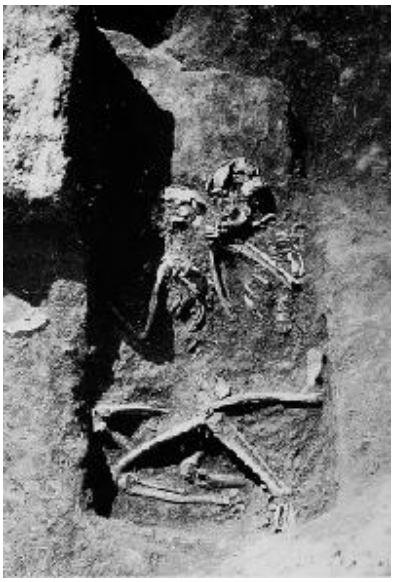

a

b

c

ç

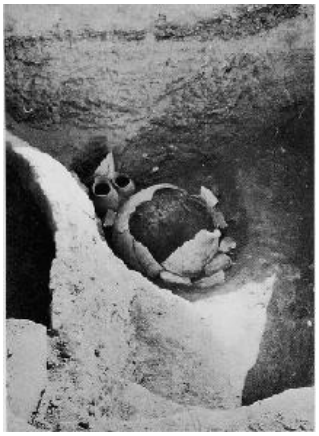

d

e

f

LEVHA 119

a

b

c

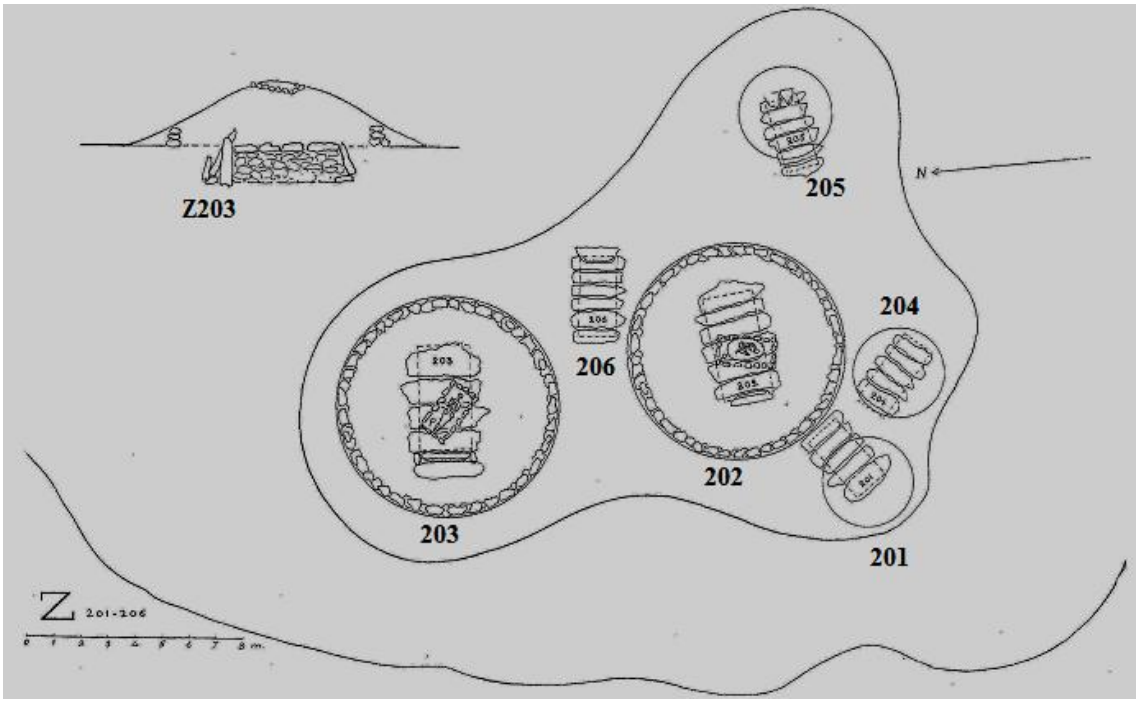

ç

LEVHA 120

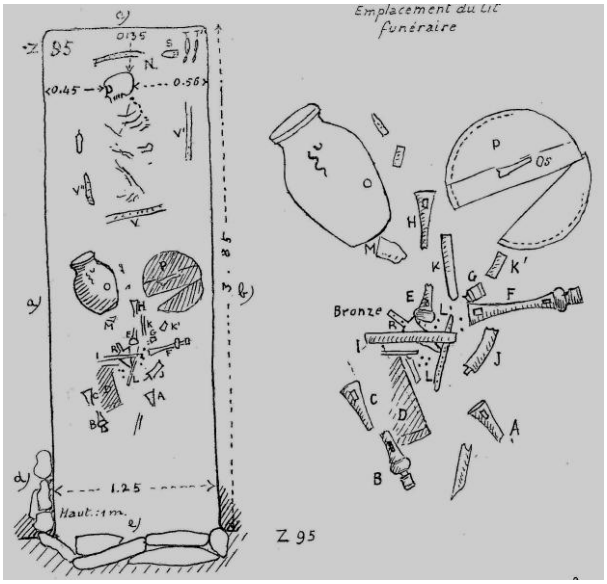

a

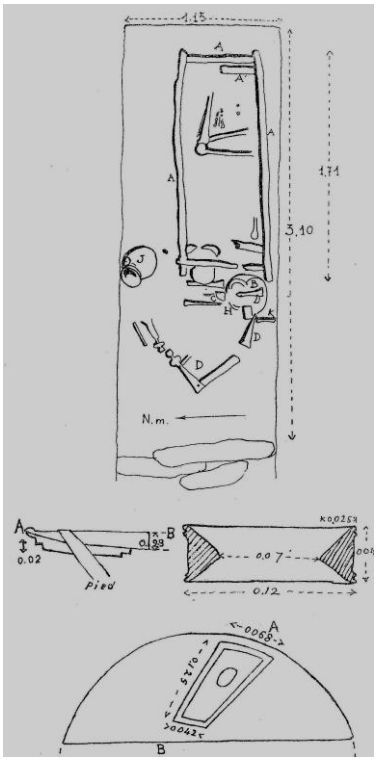

b

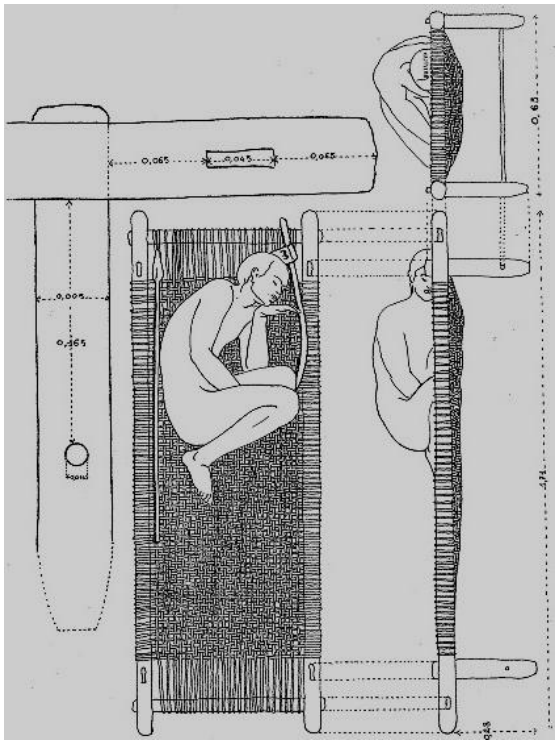

c

LEVHA 121

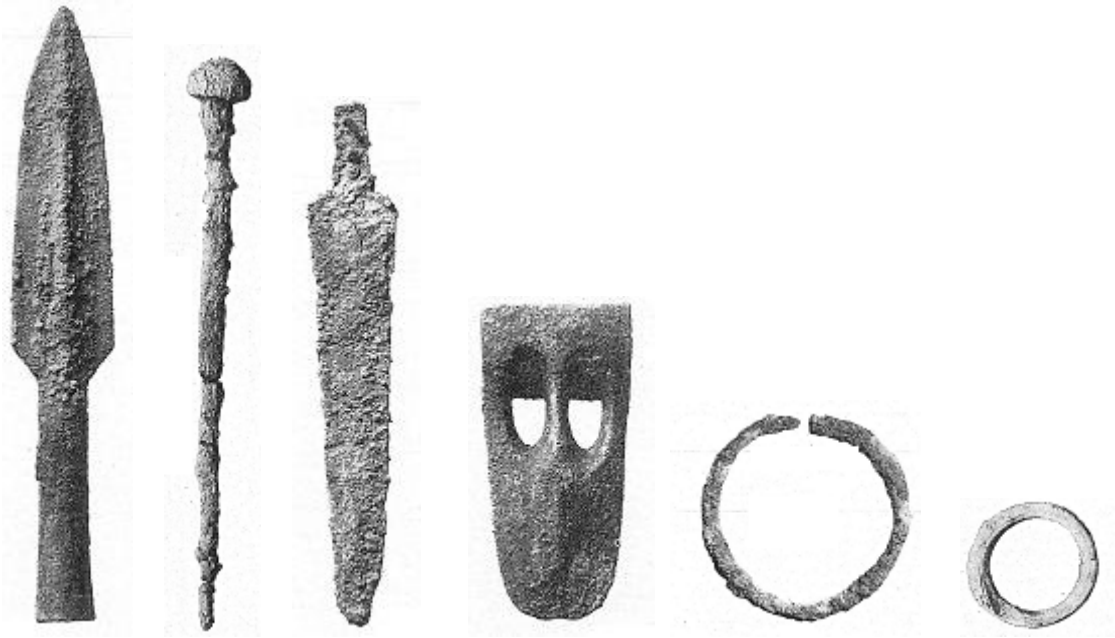

a b c ç d e

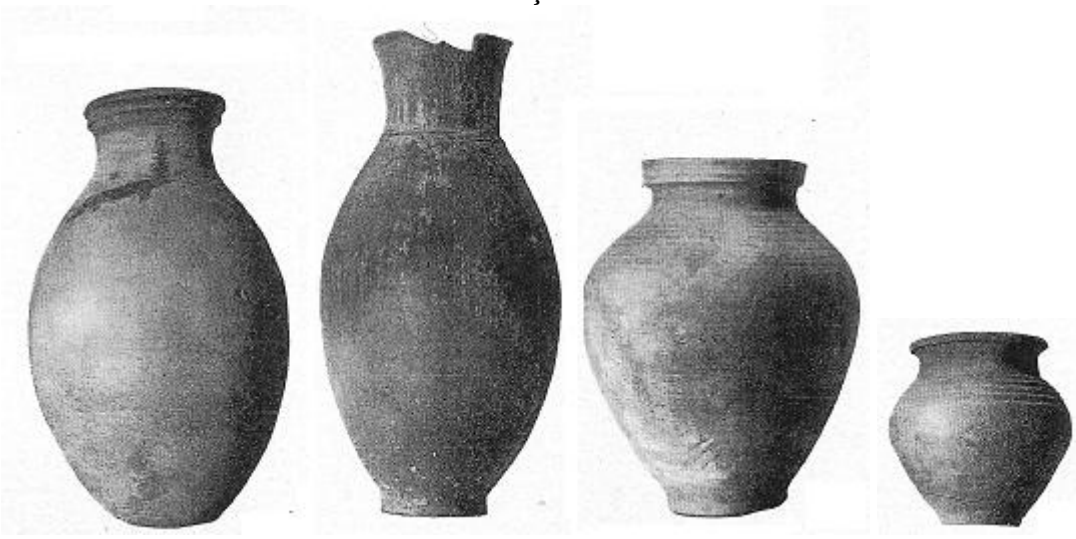

f g ğ h

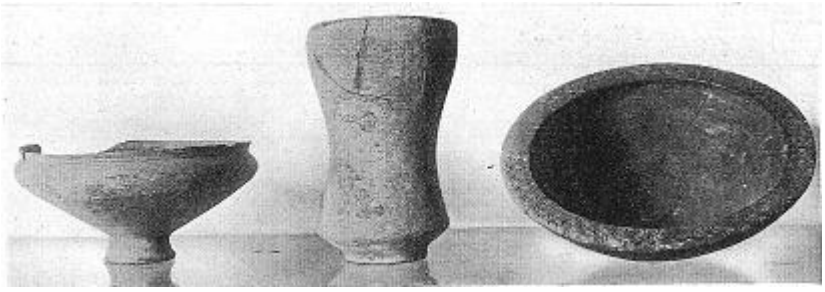

ı i j

LEVHA 122

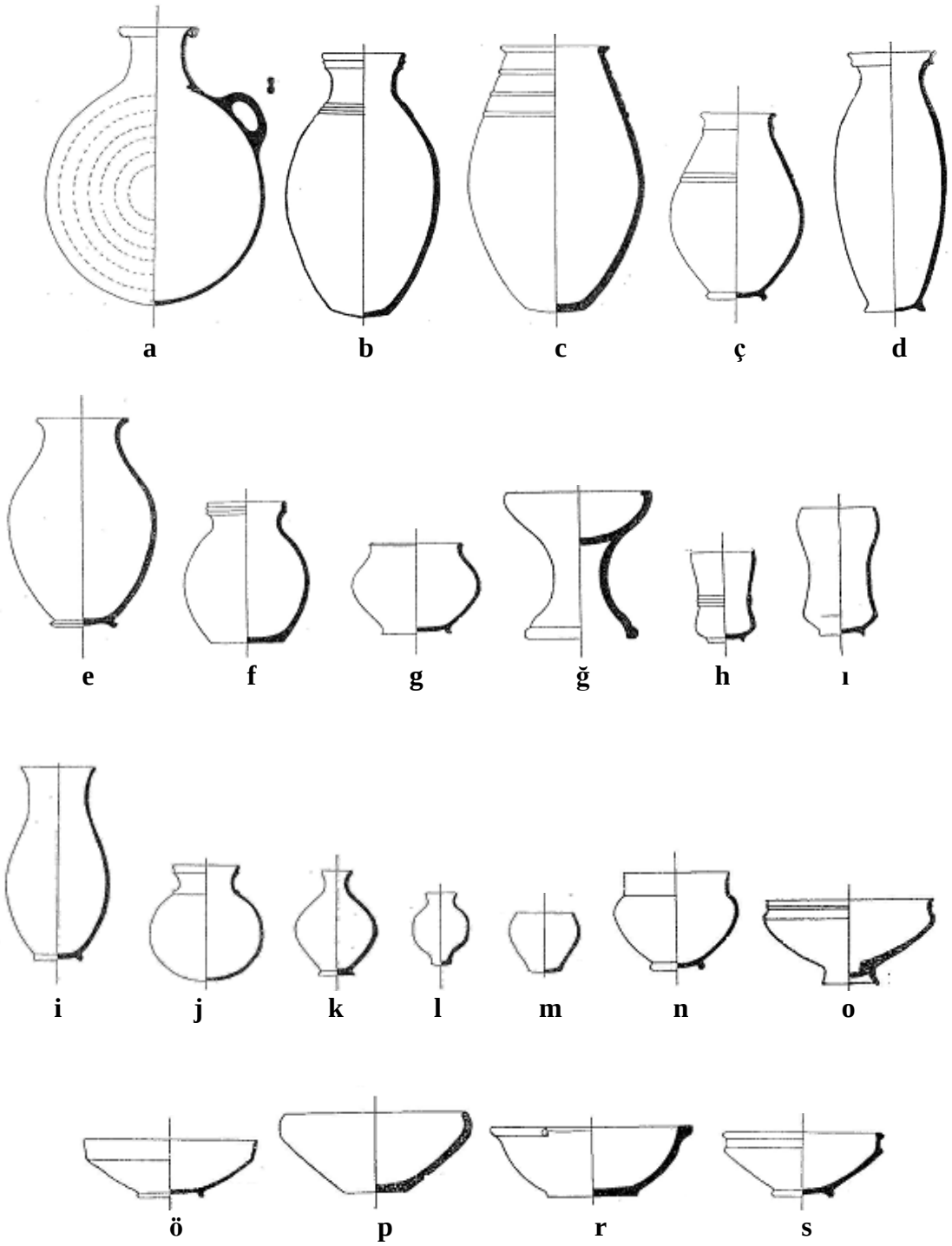

LEVHA 123

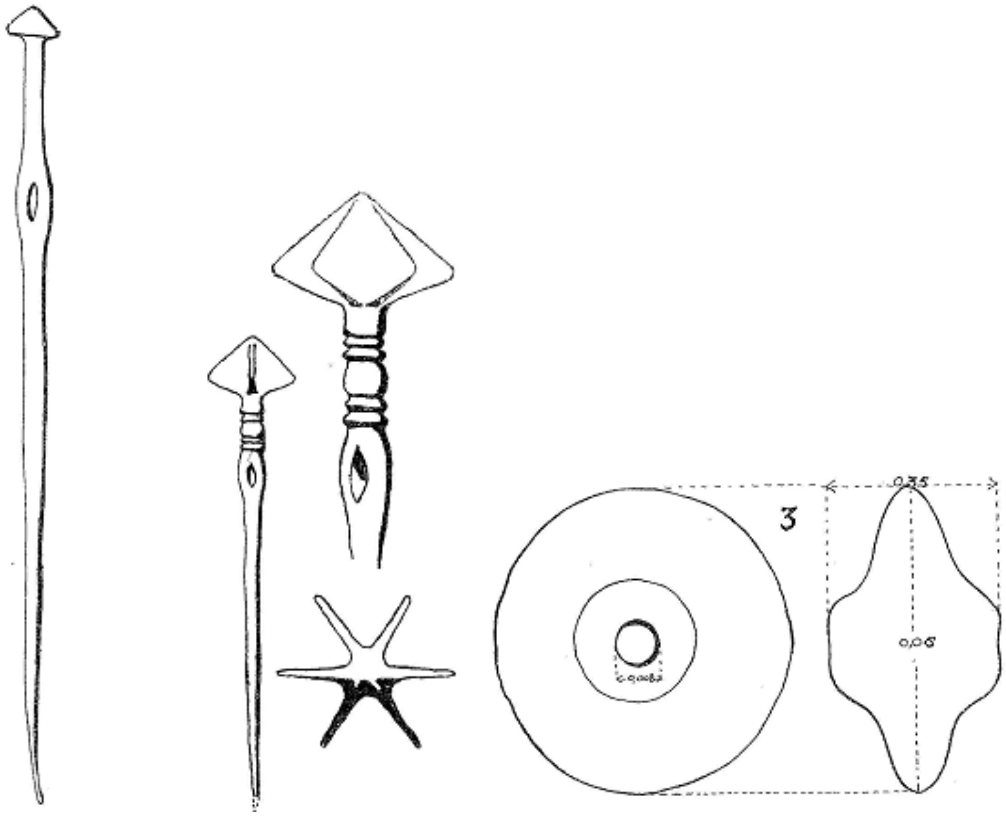

a **b** **c**

ç

d

LEVHA 124

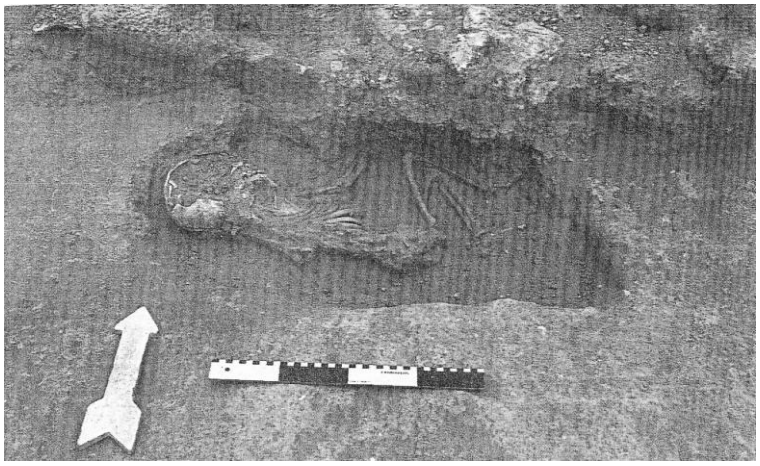

a

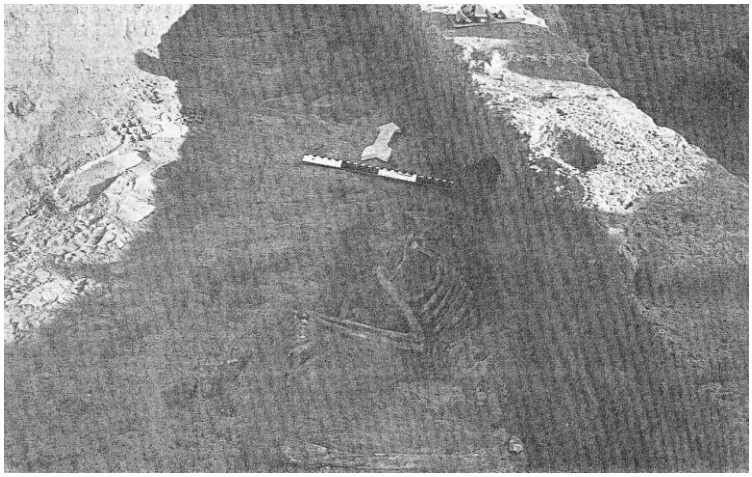

b

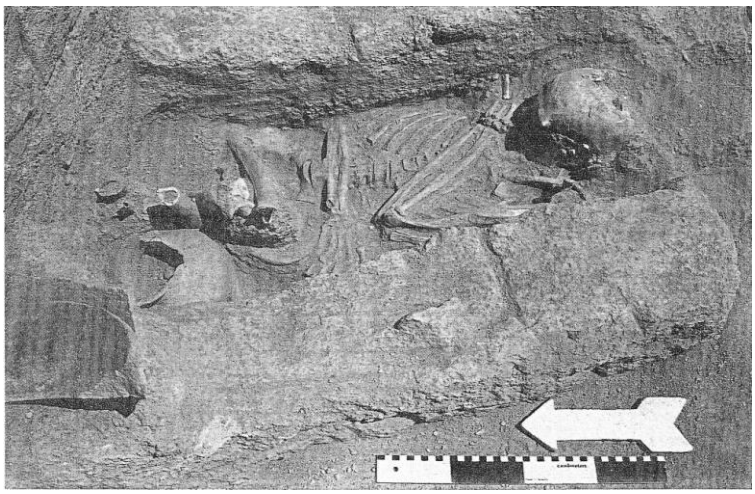

c

LEVHA 125

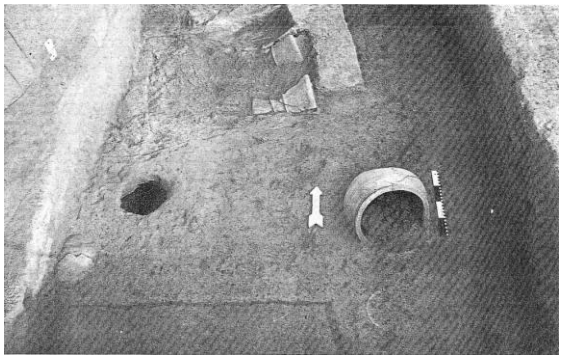

a

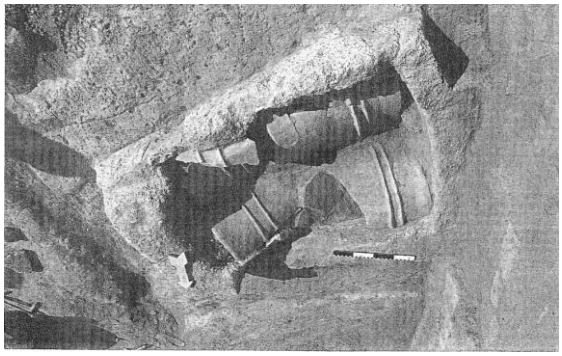

b

c

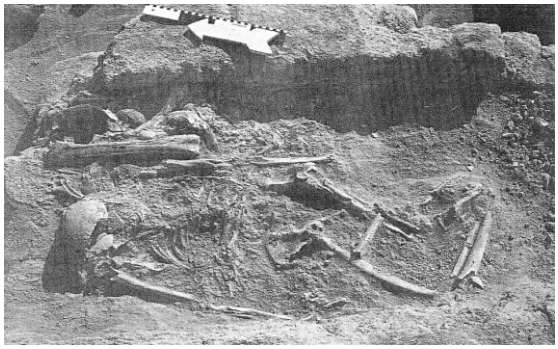

ç

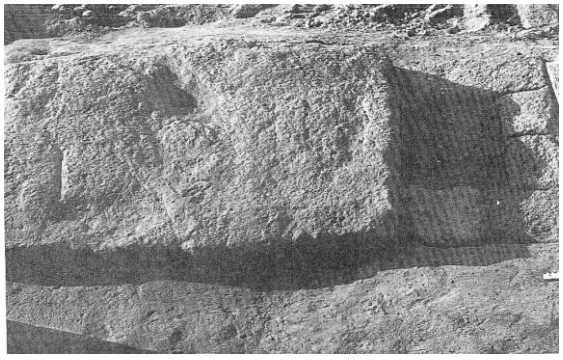

d

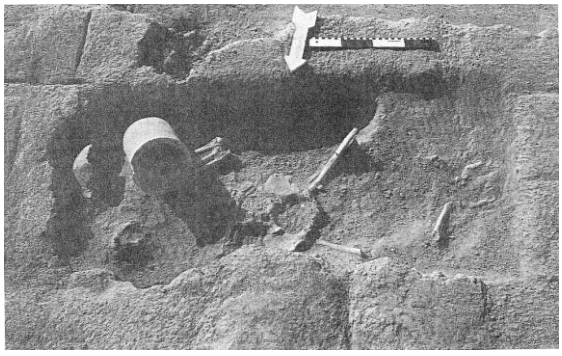

e

LEVHA 126

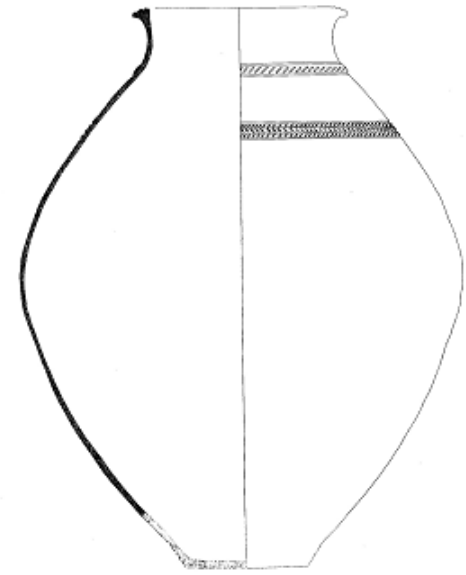

a

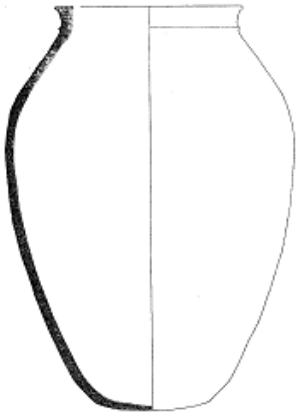

b

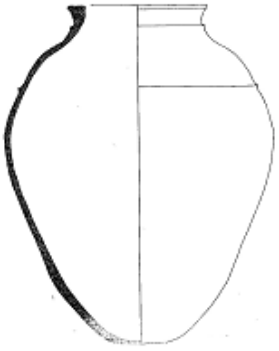

c

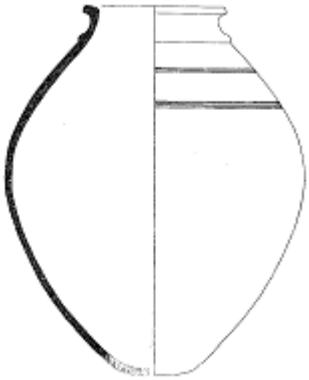

ç

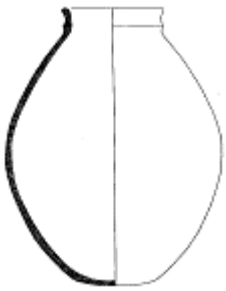

d

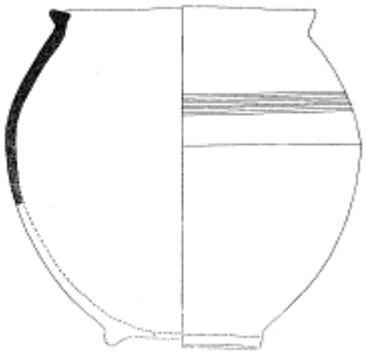

e

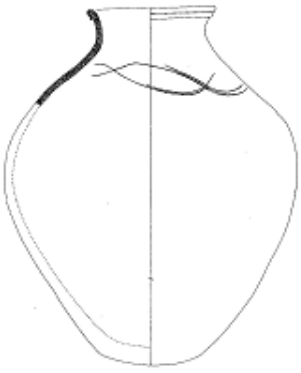

f

g

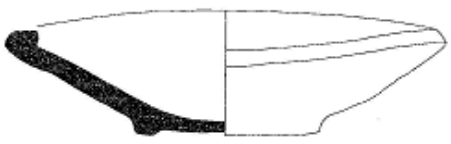

ğ

LEVHA 127

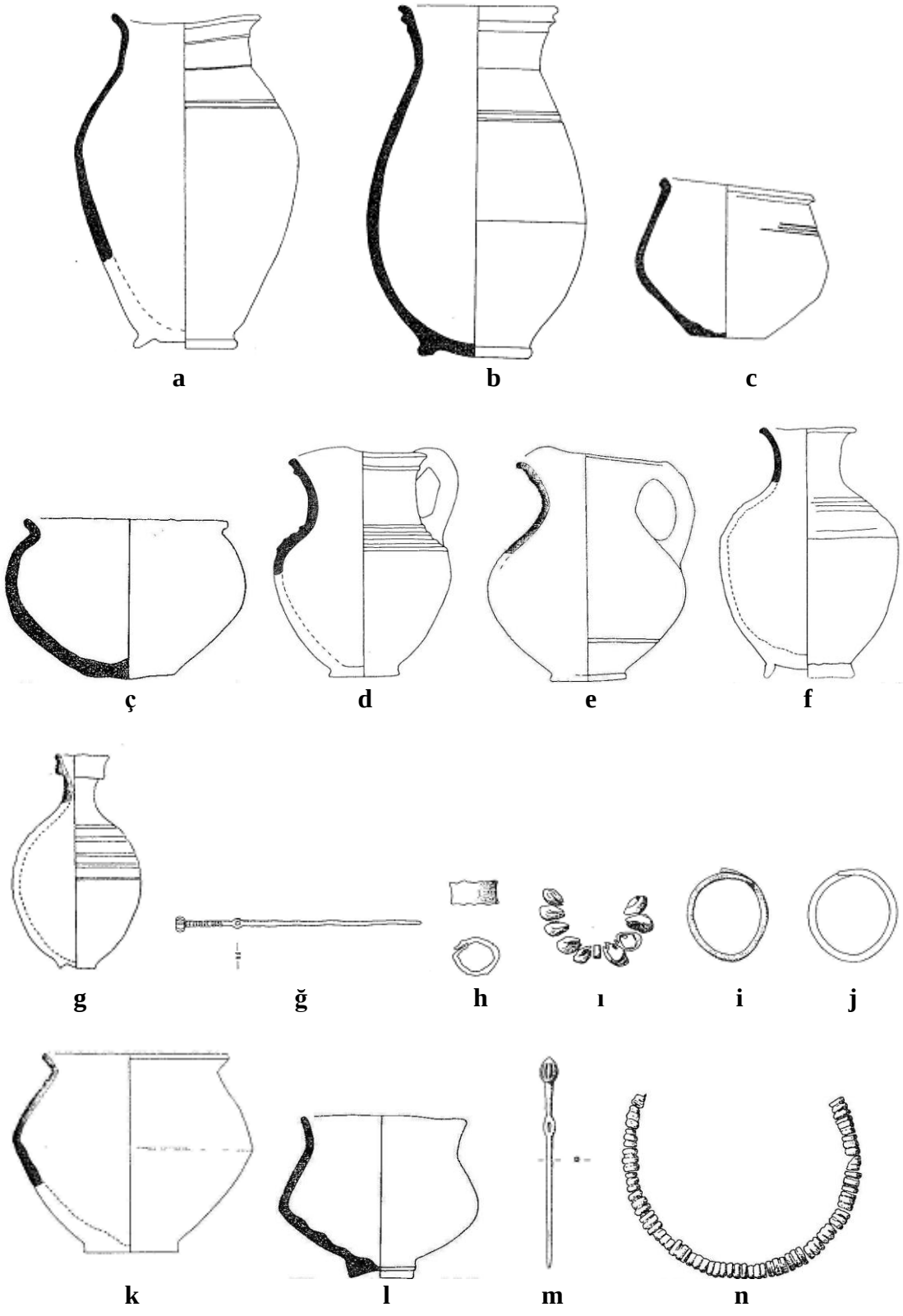

LEVHA 128

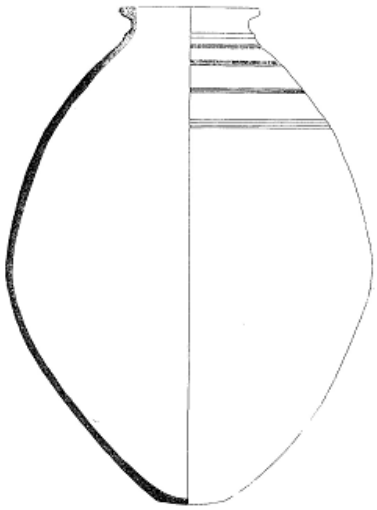

a

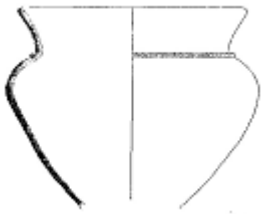

b

c

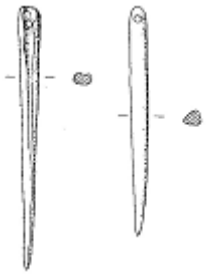

ç

d

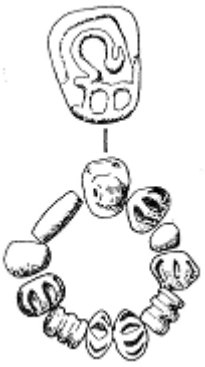

e

f

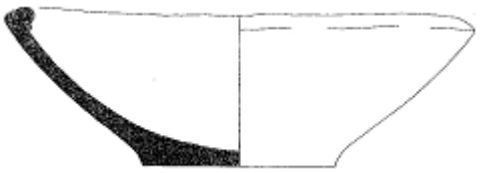

g

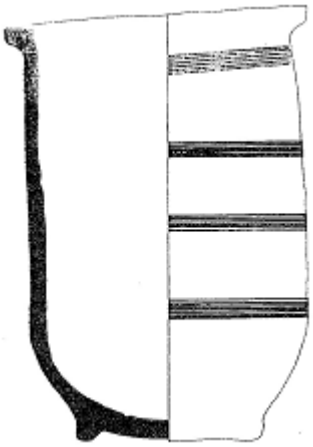

ğ

h

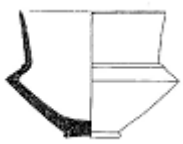

ı

LEVHA 129

a

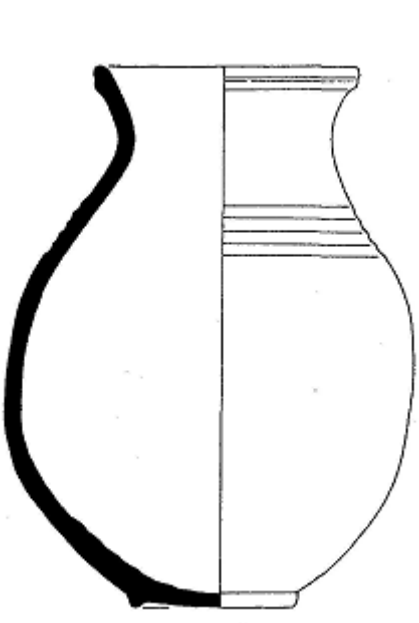

b

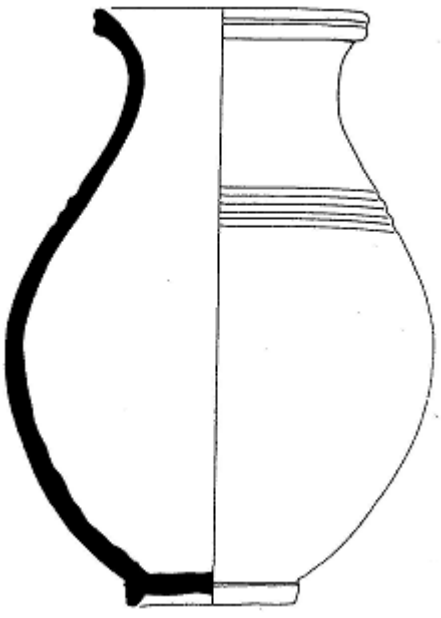

c

LEVHA 130

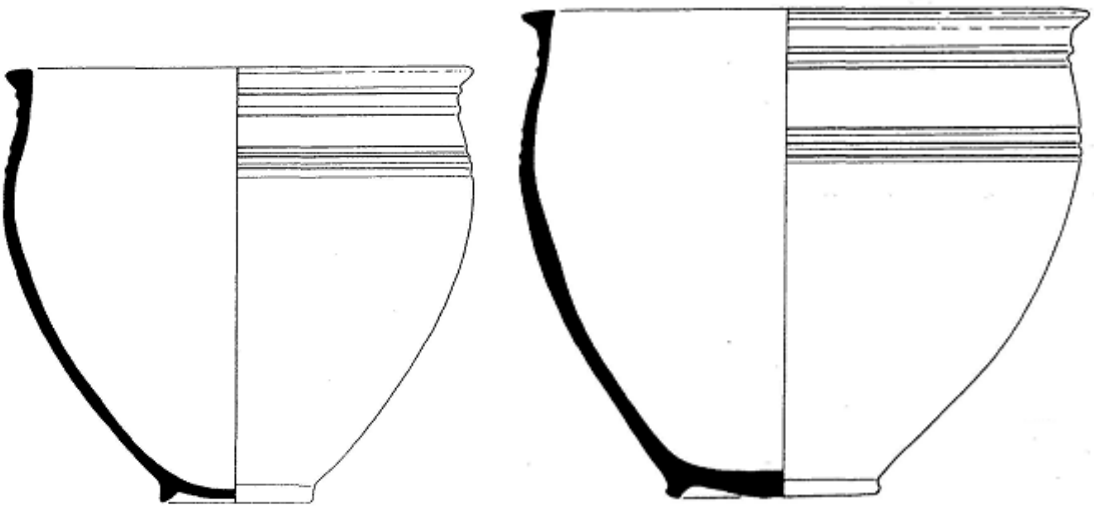

a **b**

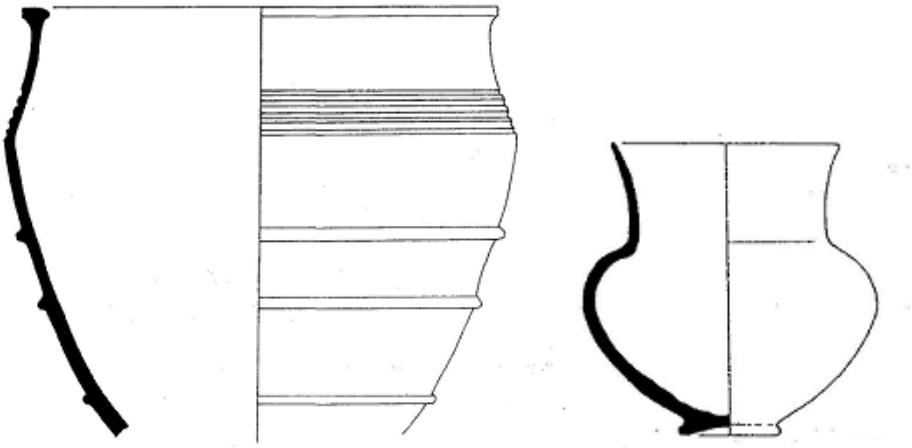

c **ç**

d

LEVHA 131

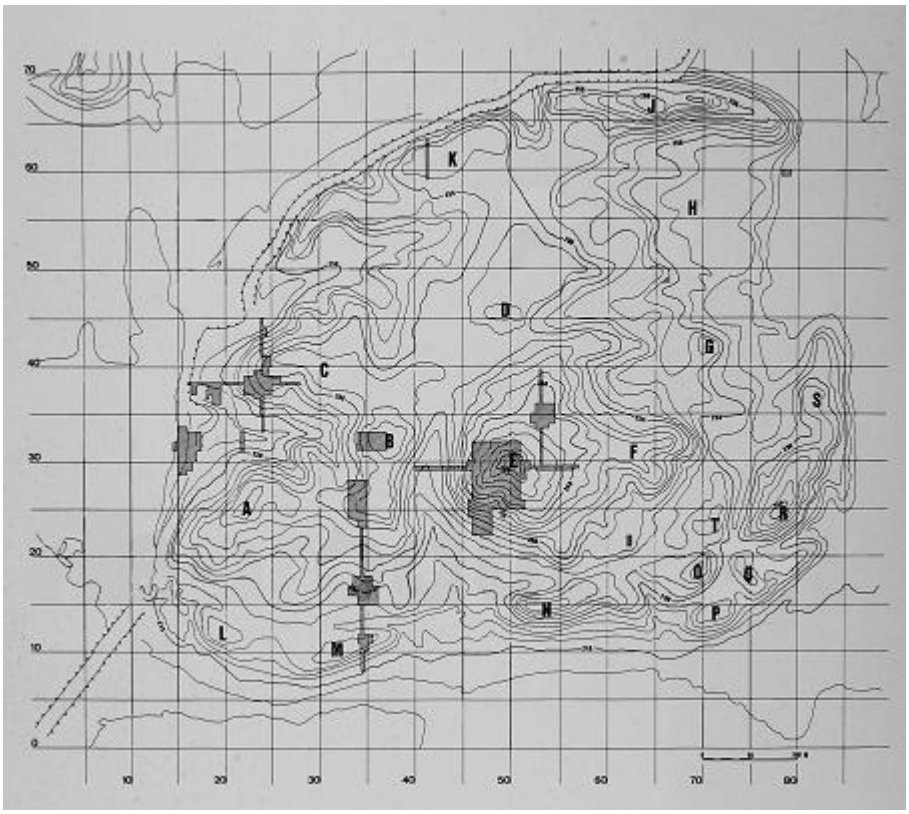
A
B
C
D
E
F
G
H
J
K
L
M
N
P
Q
R
S
T

a

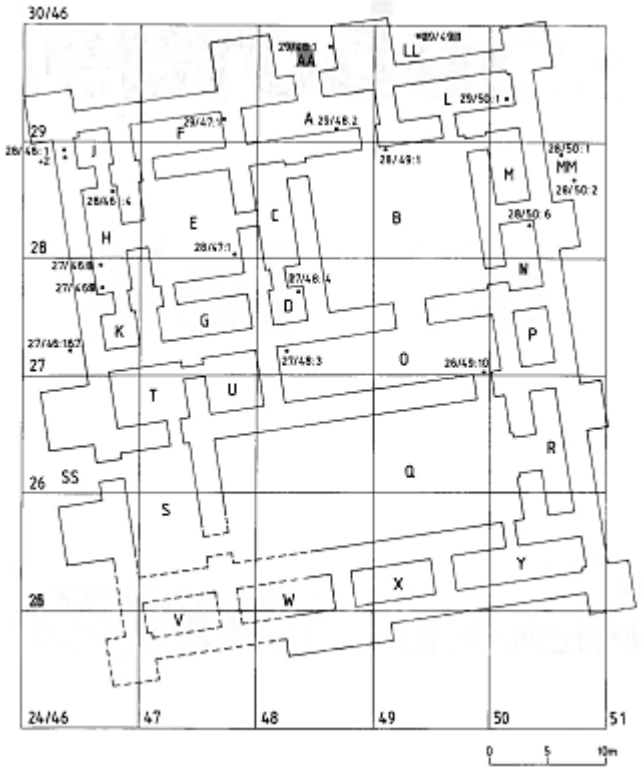
30/46
29
28
27
26
25
24/46
47
48
49
50
51
AA
LL
A
B
C
D
E
F
G
H
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
SS
MM
0
5
10m

b

LEVHA 132

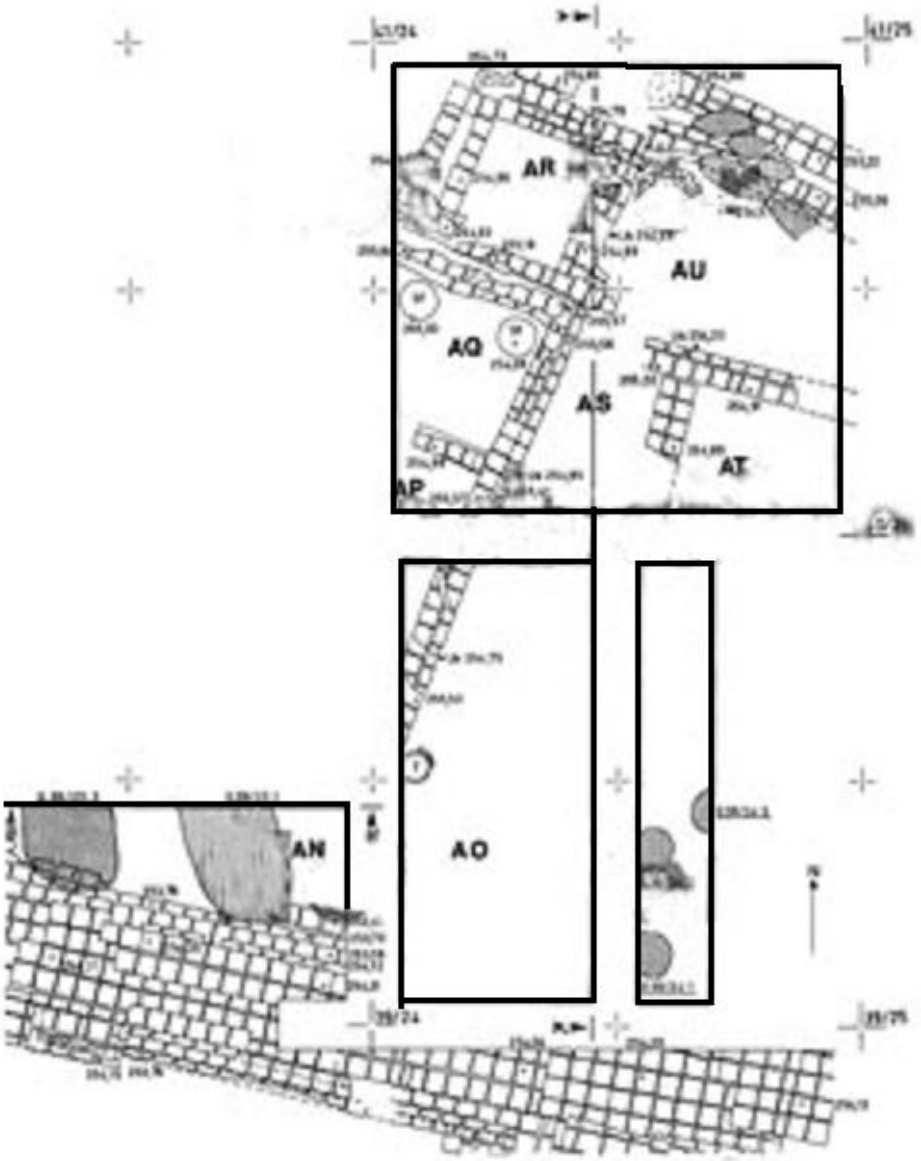

LEVHA 133

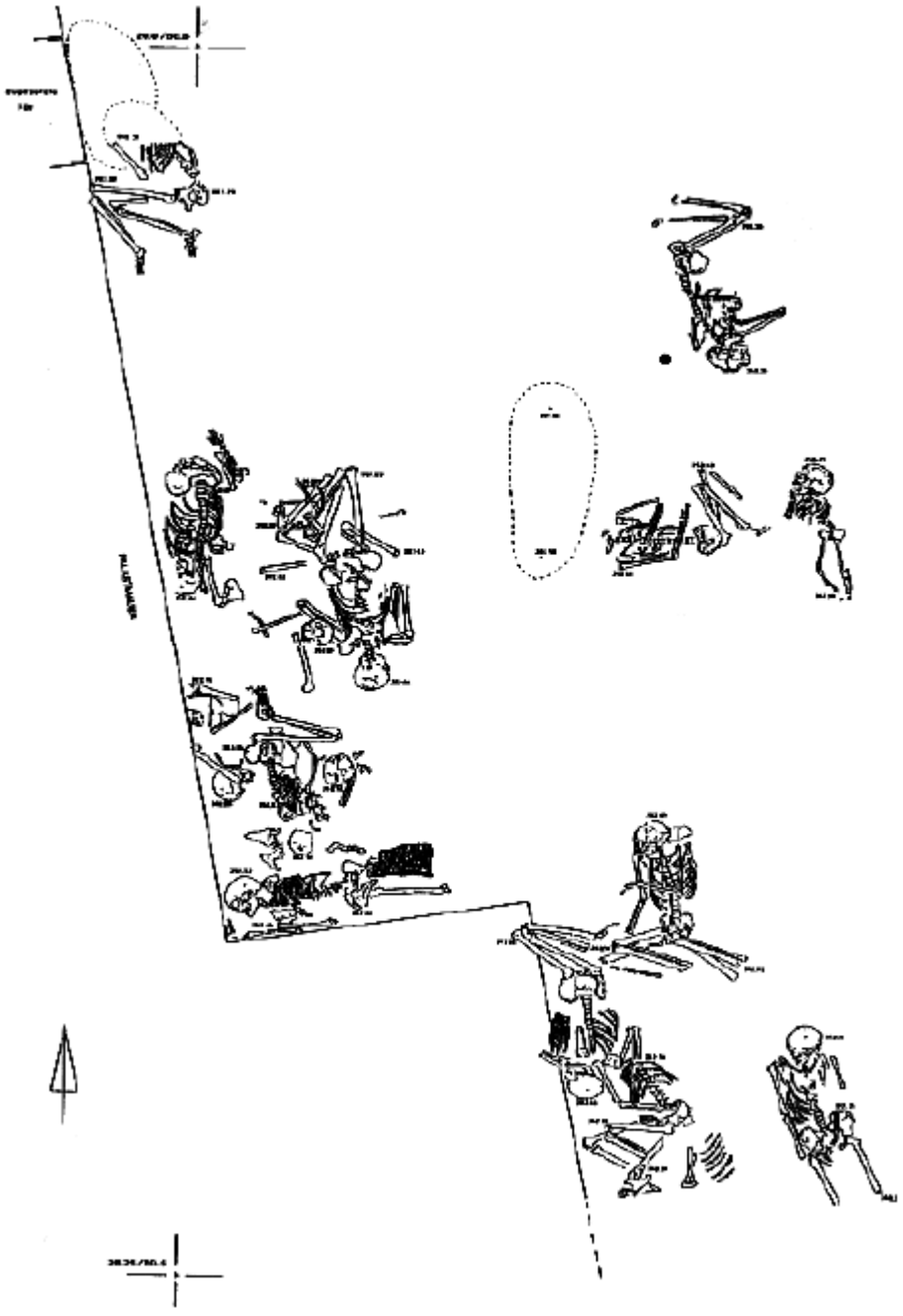

LEVHA 134

a

b

c

ç

d

e

LEVHA 135

a **b** **c** **ç**

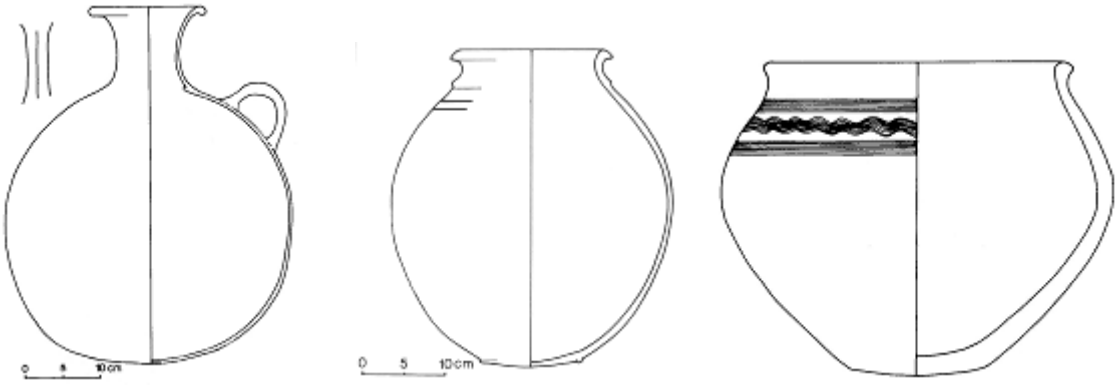

d **e** **f**

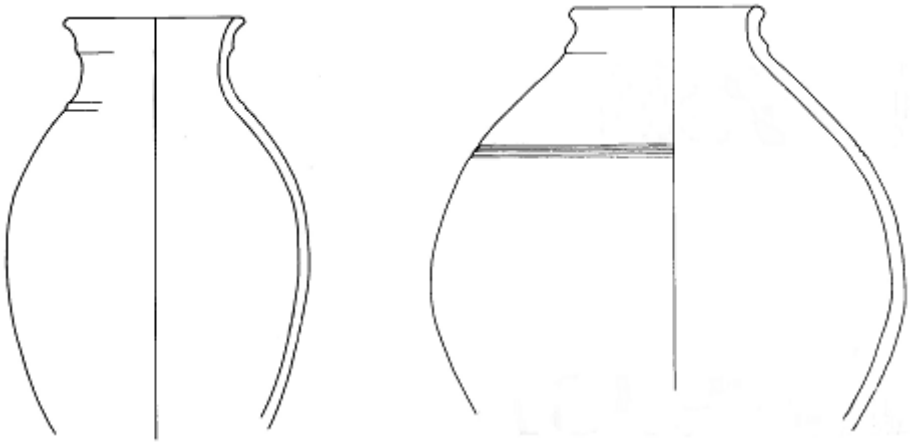

g **ğ**

LEVHA 136

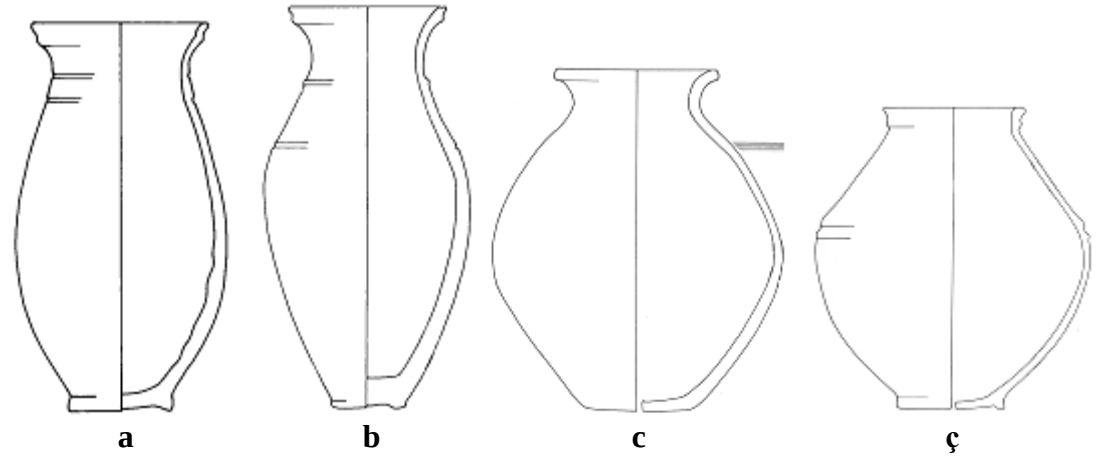

a **b** **c** **ç**

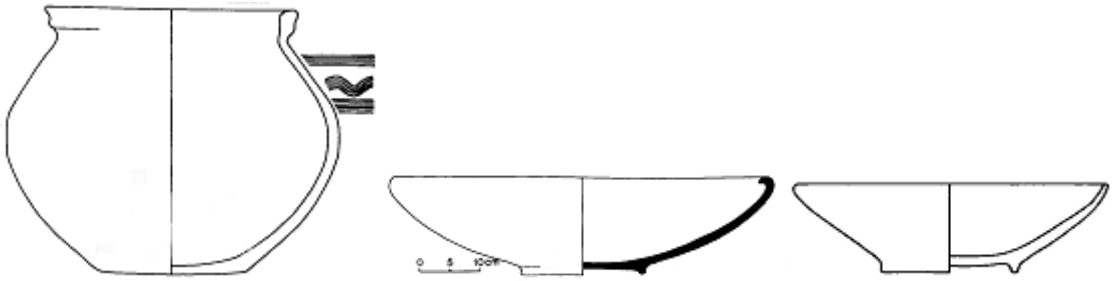

d **e** **f**

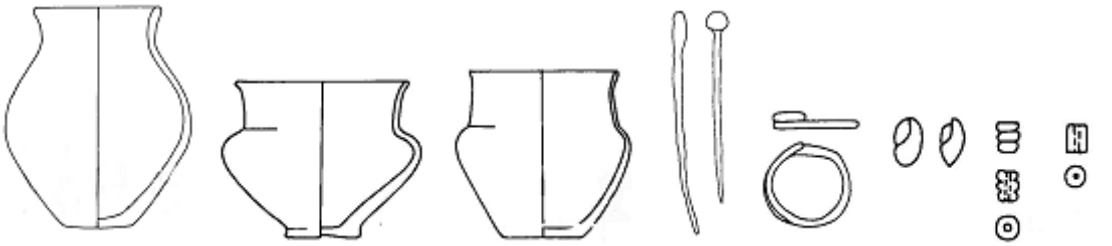

g **ğ** **h** **ı** **i** **j** **k** **l** **m**

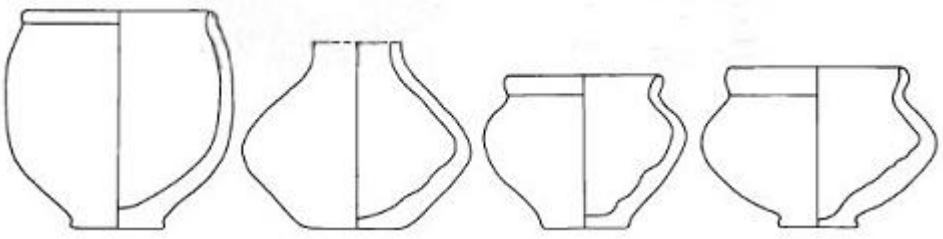

n **o** **ö** **p**

LEVHA 137

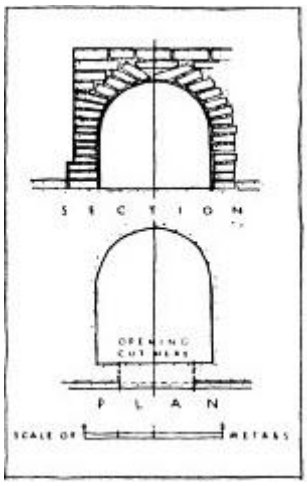

a

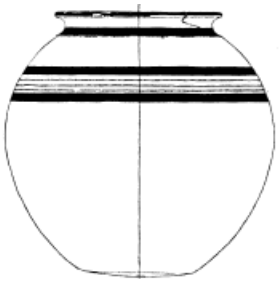

b

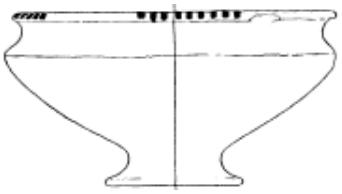

c

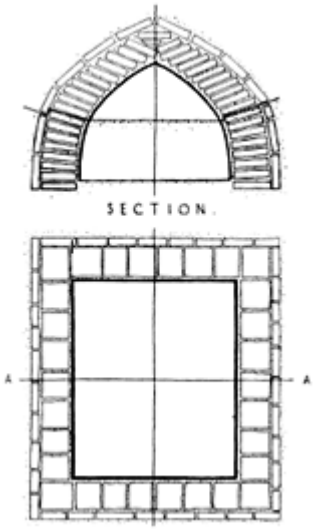

ç

d

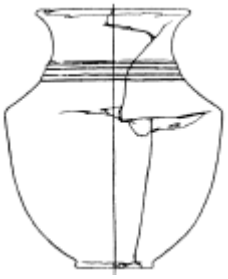

e

f

g

ğ

LEVHA 138

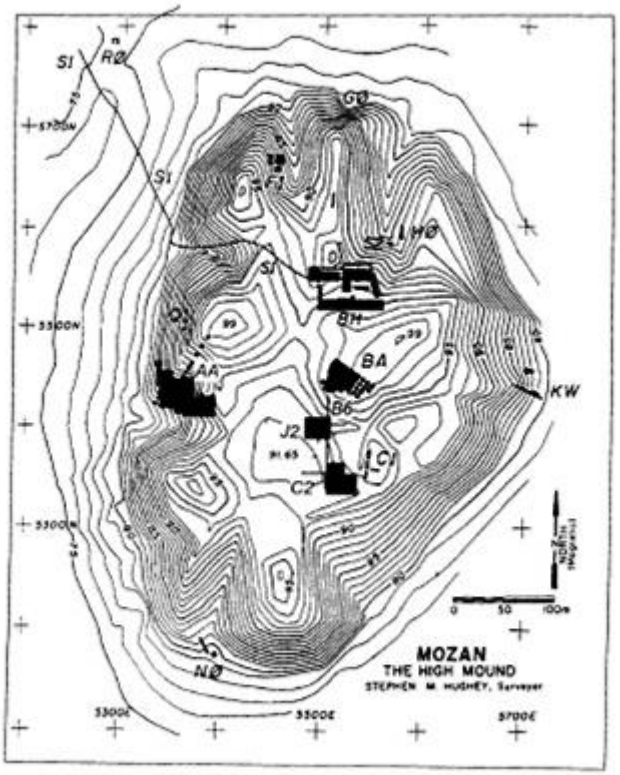
MOZAN
THE HIGH MOUND
STEPHEN M. HUGHEY, Surveyor
SI
RØ
SI
SI
HØ
BH
BA
AA
KW
B6
J2
C1
C2
NØ
5300N
5300E
5700E

a

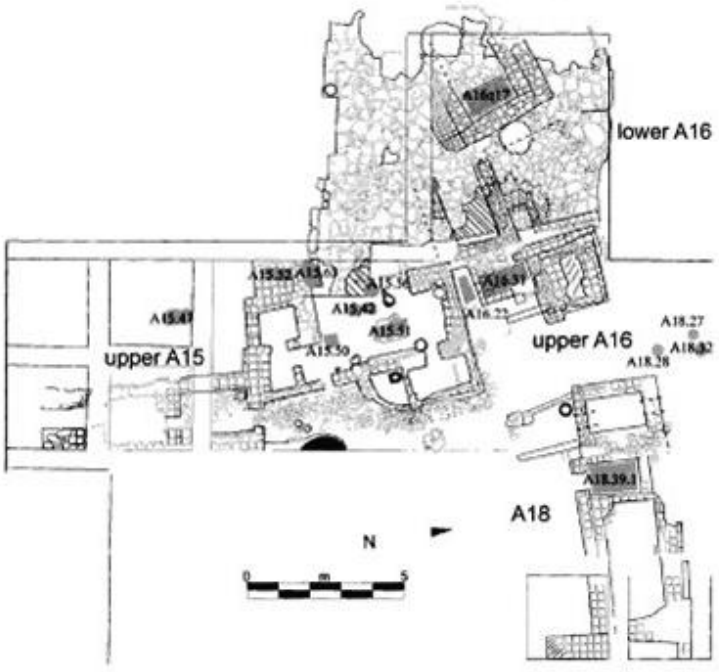
lower A16
upper A15
upper A16
A18
N

b

LEVHA 139

a

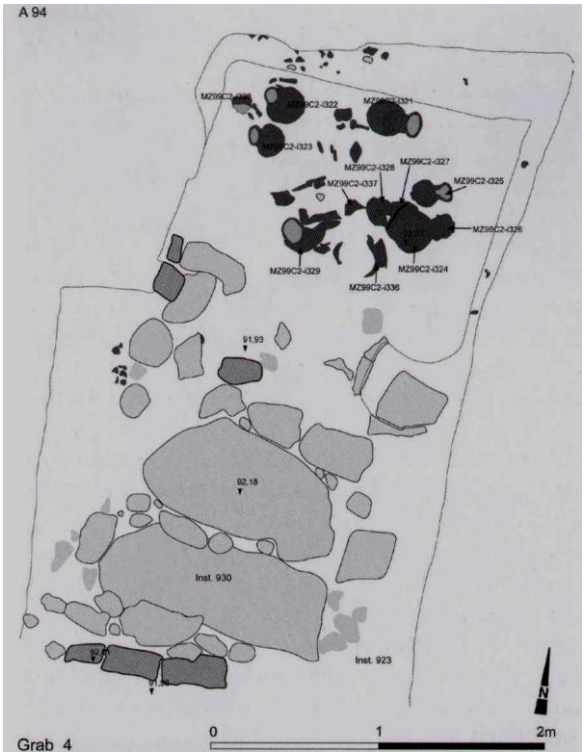

b

c

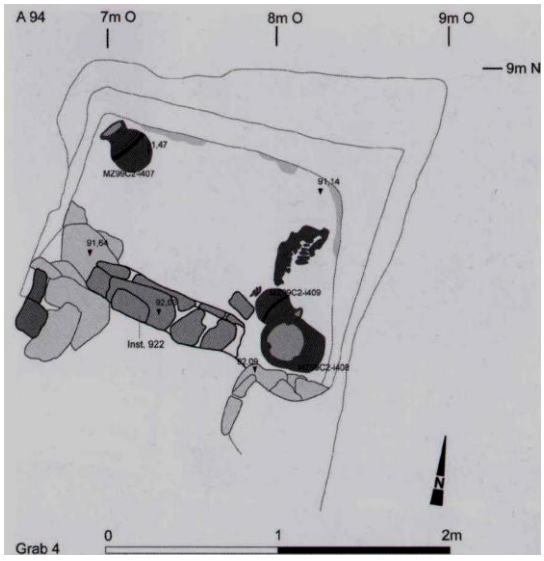

ç

LEVHA 140

a

b

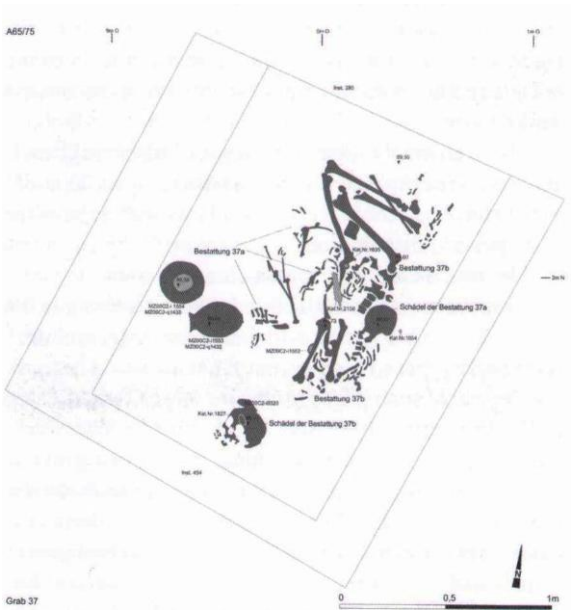

c

LEVHA 141

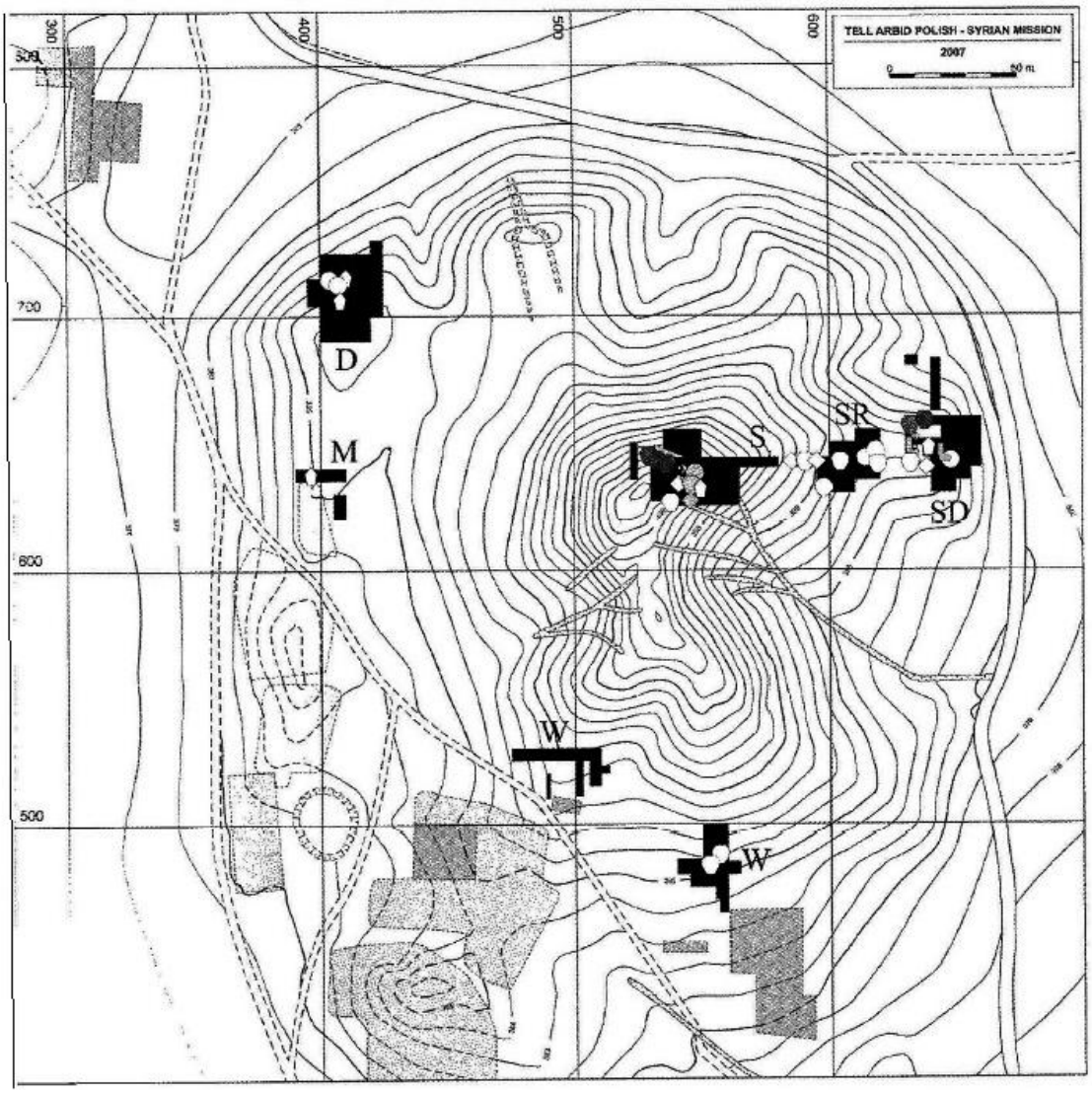

CONTOUR LINES
EVERY 1 M.
EVERY 5 M.
RUINS
BUILDINGS
CEMETERIES
GRAVEL ROAD
SOIL ROADS
ESCARPS
FURROWS

BASİT TOPRAK MEZARLAR
KUYU MEZARLAR
ÇÖMLEK MEZARLAR
SANDUKA MEZARLAR
ODA MEZARLAR
KERPİÇ MEZARLAR
? TANIMLANAMAMIŞ MEZARLAR
OTÇ II
OTÇ I
ETÇ IVB

LEVHA 142

a

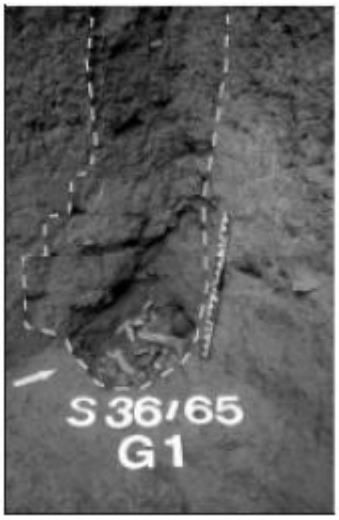

b

c

ç

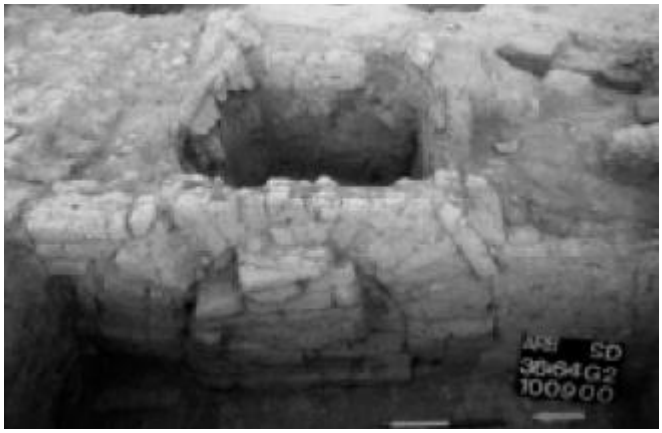

d

LEVHA 143

a

b

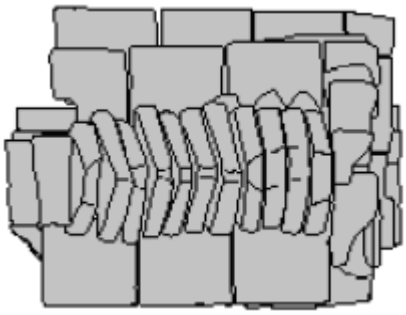

c

ç

d

e

f

g

ğ

h

ı

LEVHA 144

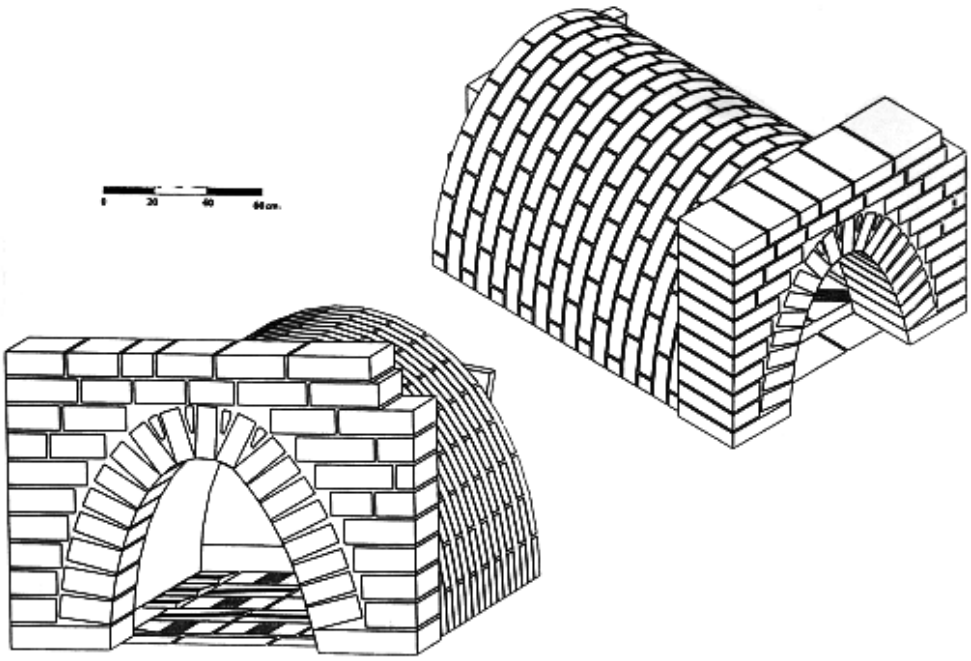

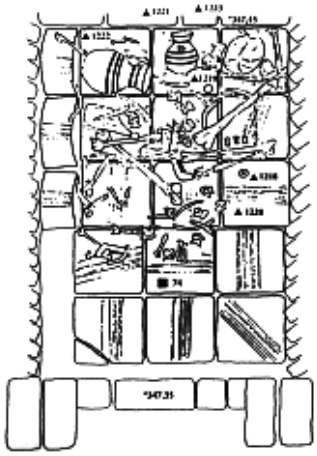

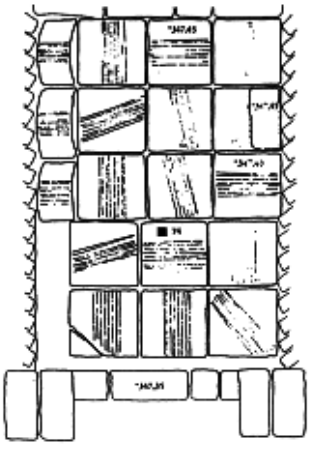

Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 4

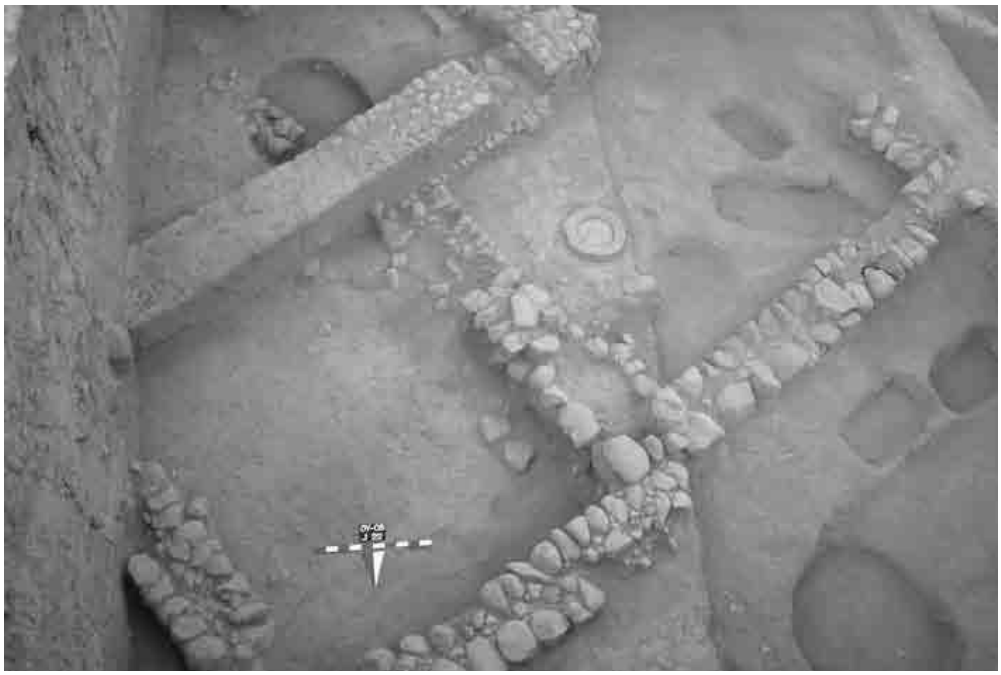

Resim 5

Resim 6

Resim 7

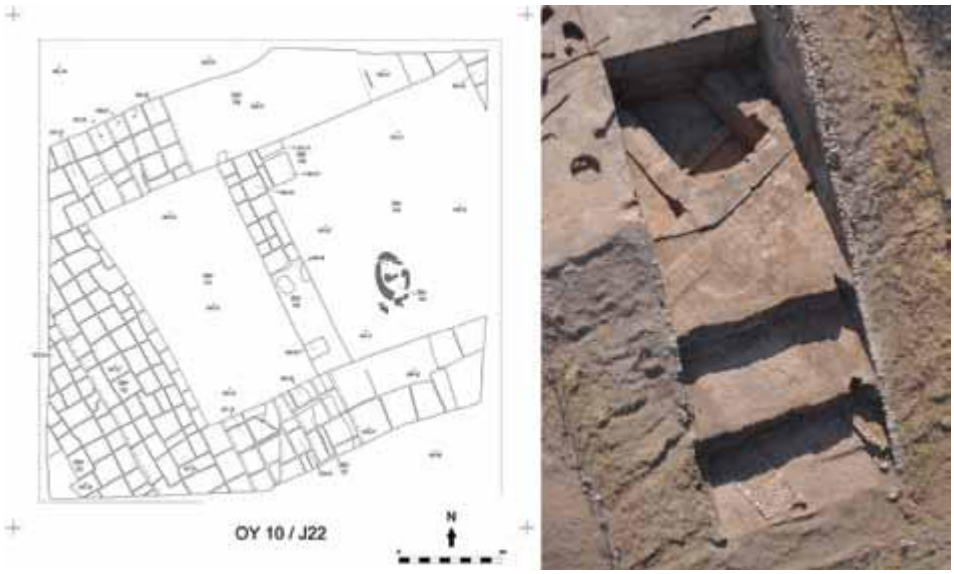

Resim 8

Resim 9

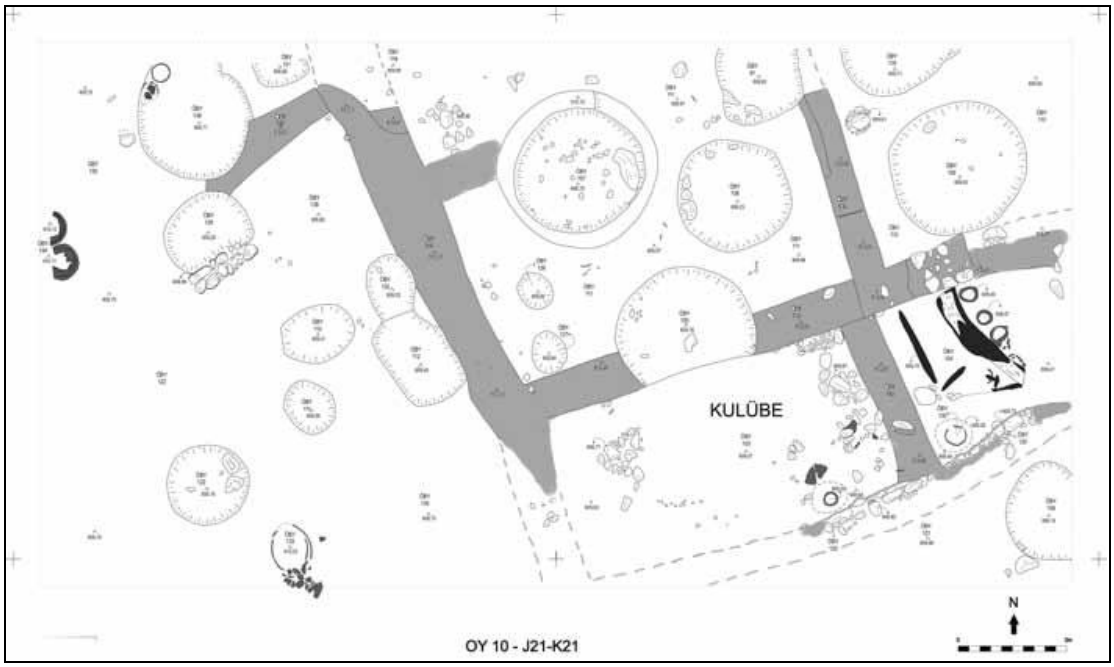

Resim 10

Resim 11

Resim 12

Resim 13

Resim 14

Resim 15

Resim 16

Resim 17

Resim 18

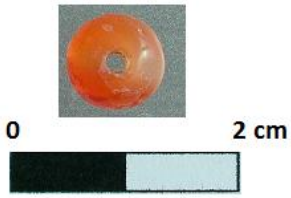

Resim 19

Resim 20

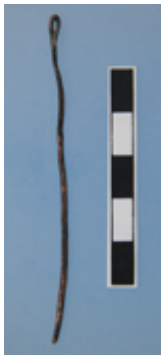

Resim 21

Resim 22

Resim 23

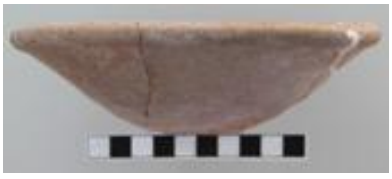

Resim 24

Resim 25

Resim 26

Resim 27

Resim 28

Resim 29

Resim 30

Resim 31

Resim 32

Resim 33

Resim 34

Resim 35

Resim 36

Resim 37

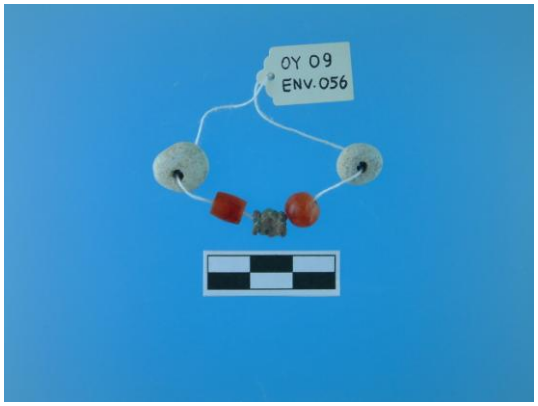

Resim 38

Resim 39

Resim 40

Resim 41

Resim 42

Resim 43

Resim 44

Resim 45

Resim 46

Resim 47

Resim 48

Resim 49

Resim 50

Resim 51

Resim 52

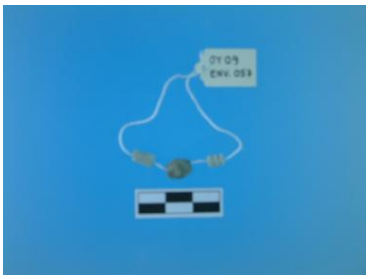

Resim 53

Resim 54

Resim 55

Resim 56

Resim 57

Resim 58

Resim 59

Resim 60

Resim 61

Resim 62

Resim 63

Resim 64

Resim 65

Resim 66

Resim 67

Resim 68

Resim 69

Resim 70

Resim 71

Resim 72

Resim 73

Resim 74

Resim 75

Resim 76

Resim 77

Resim 78

Resim 79

Resim 80

Resim 81

Resim 82

Resim 83

Resim 84

Resim 85

Resim 86

Resim 87

Resim 88

Resim 89

Resim 90

Resim 91

Resim 92

Resim 93

Resim 94

Resim 95

Resim 96

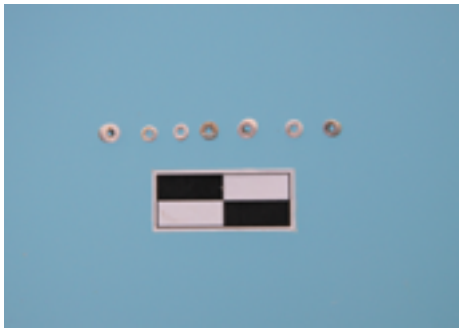

Resim 97

Resim 98

Resim 99

Resim 100

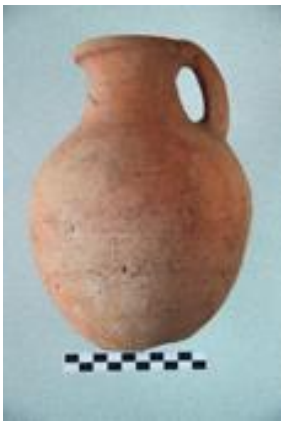

Resim 101

Resim 102

Resim 103

Resim 104

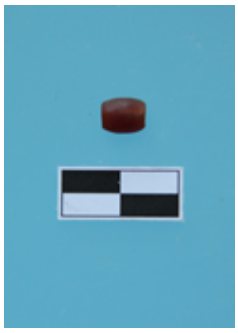

Resim 105

Resim 106

Resim 107a

Resim 107b

Resim 108

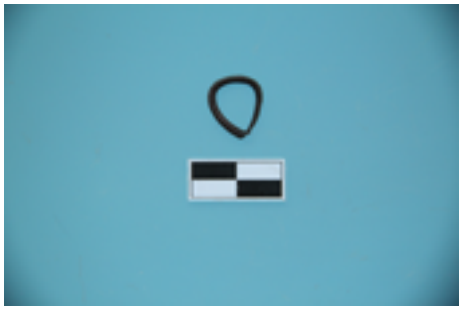

Resim 109

Resim 110

Resim 111

Resim 112

Resim 113

Resim 114

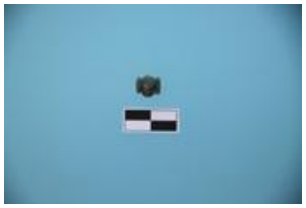

Resim 115

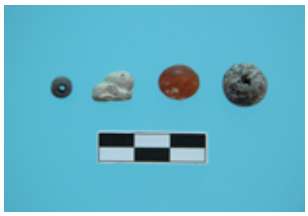

Resim 116

Resim 117

Resim 118

Resim 119

Resim 120

Resim 121

Resim 122

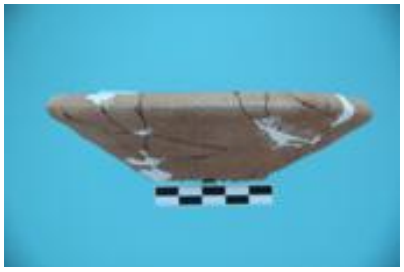

Resim 123

Resim 124

Resim 125

Resim 126

Resim 127

Resim 128

Resim 129

Resim 130

Resim 131

Resim 132

Resim 133

Resim 134

Resim 135

Resim 136

Resim 137

Resim 138

Resim 139

Resim 140

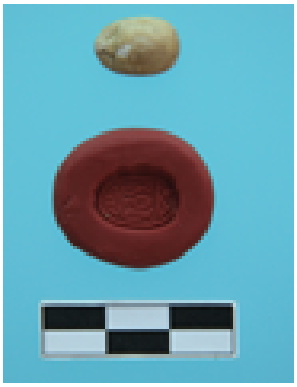

Resim 141

Resim 142

Resim 143

Resim 144

Resim 145

Resim 146

Resim 147

Resim 148

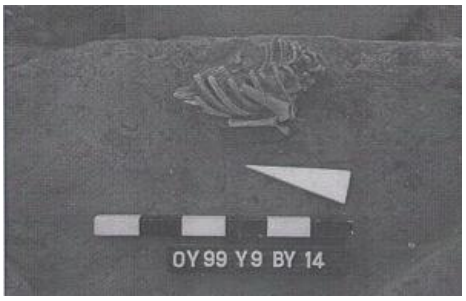

Resim 149

Resim 150

Res. 151 a

Res.151b

Resim 152

Resim 153

Resim 154

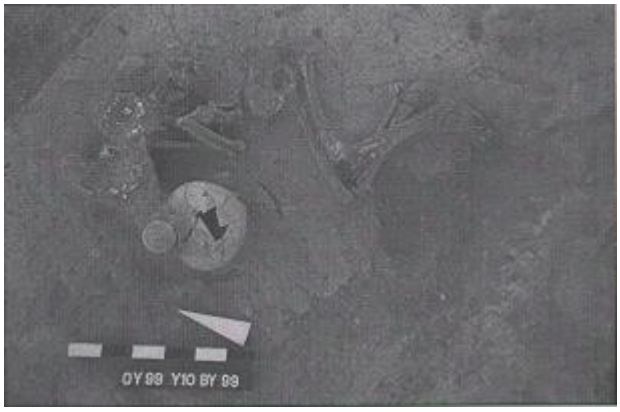

Resim 155

Resim 156

Resim 157

Resim 158

Resim 159

Resim 160

Resim 161

Resim 162

Resim 163

Resim 164

Resim 165

Resim 166

Resim 167

Resim 168

Resim 169

Resim 170

Resim 171

Resim 172

Resim 173

Resim 174

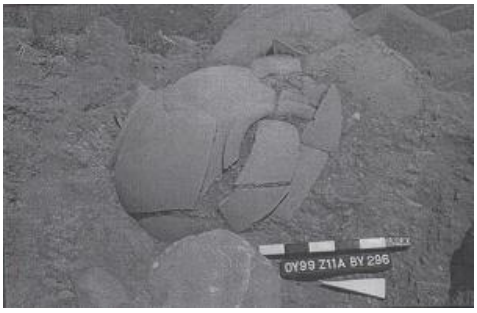

Resim 175

Resim 176

Resim 177

Resim 178

Resim 180

Resim 179

Resim 181

Resim 182

Resim 183

Resim 184

Resim 185

Resim 186

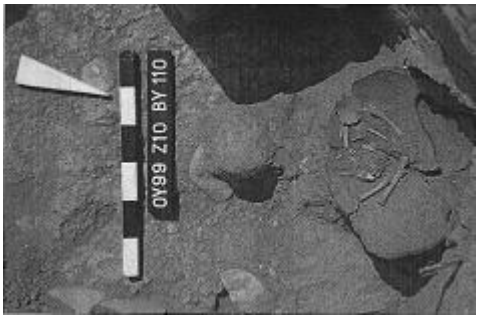

Resim 187

Resim 188

Resim 189

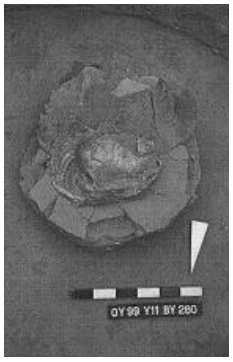

Resim 190

Resim 191

Resim 192

Resim 193

Resim 194

Resim 195

Resim 196

Resim 197

Resim 198

Resim 199

Resim 200

Resim 201

Resim 202

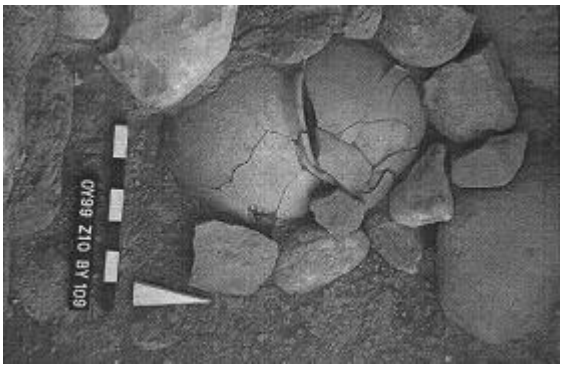

Resim 203

Resim 204

Resim 205 Resim 206

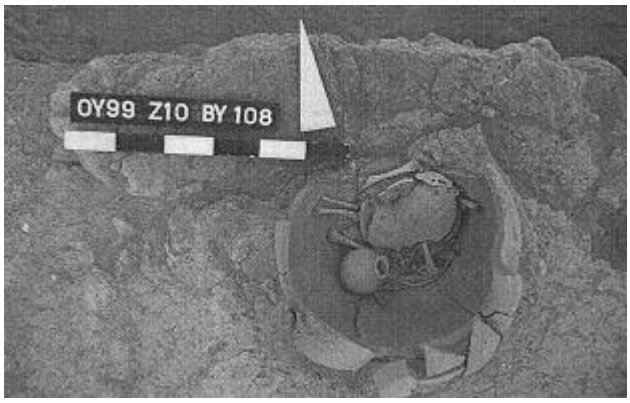

Resim 207

Resim 208

Resim 209

Resim 210

Resim 211

Resim 212

Resim 213

Resim 214

Resim 215

Resim 216

Resim 217

Resim 218

Resim 219

Resim 220

Resim 221

Resim 222

Resim 223

Resim 224

Resim 225

Resim 226

Resim 227

Resim 228

Resim 229

Res.230

Res.231

Res.232

Res.233 Res.234

Res.235

Res.236

Res.237

Res.238

Res.239

Res.240

Res.241

Res.242

Res.243

Res.244

Res.245

Res.246

Res.247

Res.248

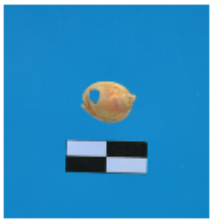

Res.249

Res.250

Res.251

Res.252

Res.253

Res.254

Res.255

Res.256

Res.257

Res.258

Res.259

Res.260

Res.261

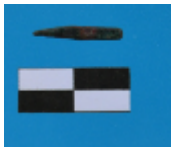

Res.262

Res.263

Res.264

Res.265

Res.266

Res.267

Res.268

Res.269

Res.270

Res.271

Res.272

Res.273

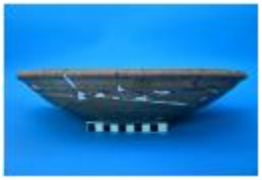

Res.274

Res.275

Res.276

Res.277

Res.278

Res.279

Res.280

Res.281

Res.282

Res.283

Res.284

Res.285

Res.286

Res.287

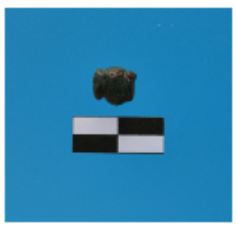

Res.288

Res.289

Res.290

Res.291

Res.292

Res.293

Res.294

Res.295

Res.296

Res.297

Res.298

Res.299

Res.300

Res.301

Res.302

Res.303

Res.304

Res.305

Res.306

Res.307

Res.308

Res.309

Res.310

Res.311

Res.312

ÇİZİM 1

a

b

c

ç

ÇİZİM 2

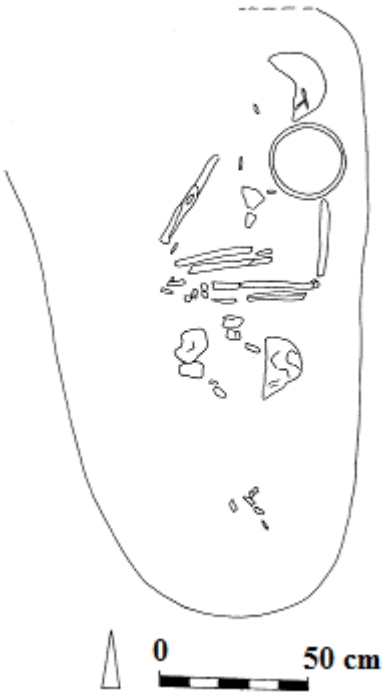

a

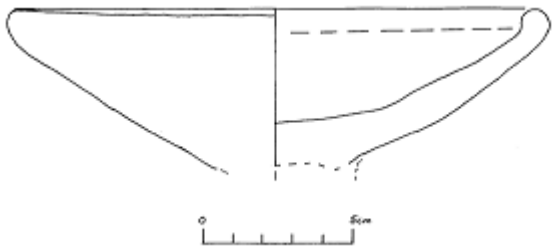

b

c

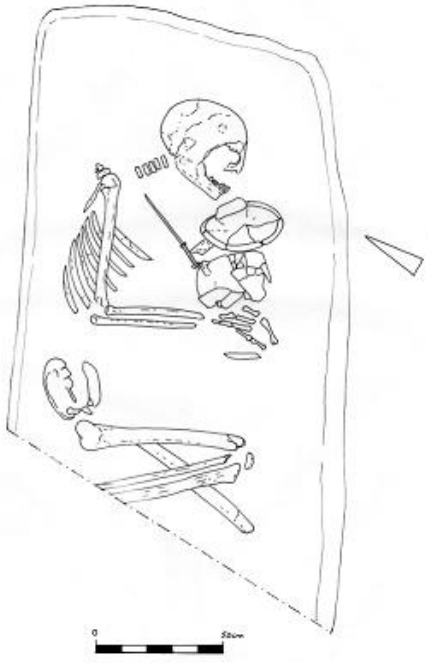

ç

ÇİZİM 3

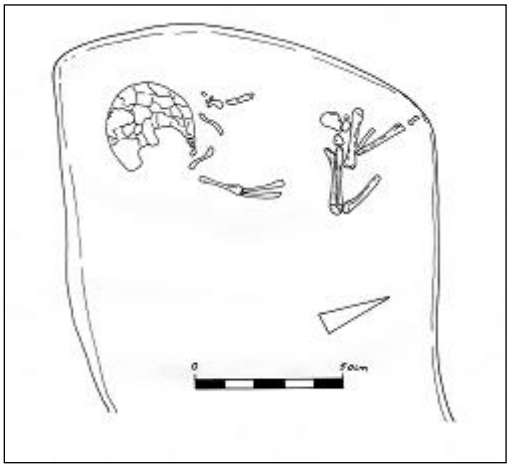

a

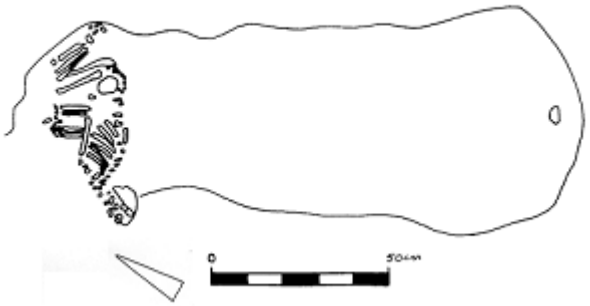

b

c

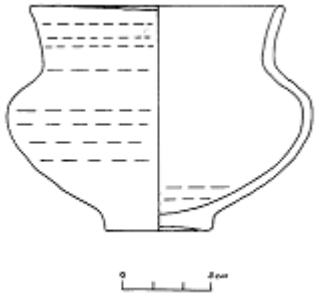

ç

d

ÇİZİM 4

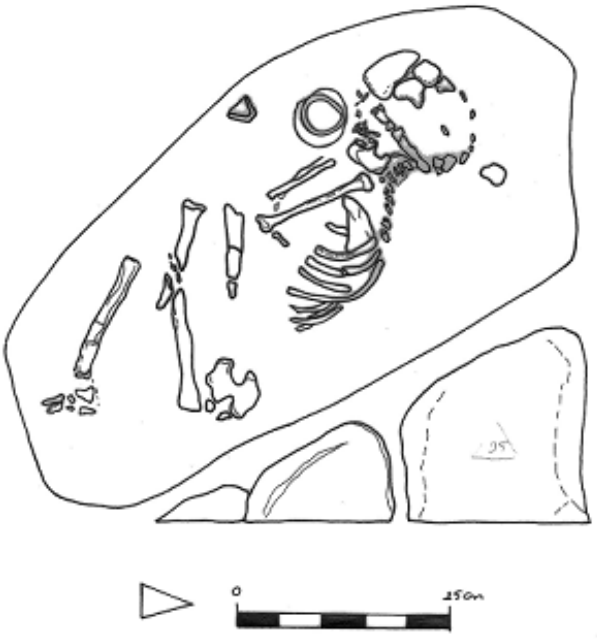

a

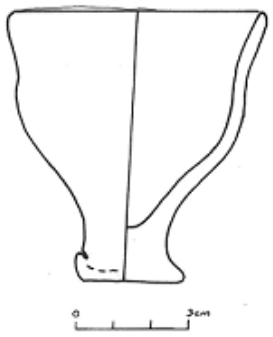

b

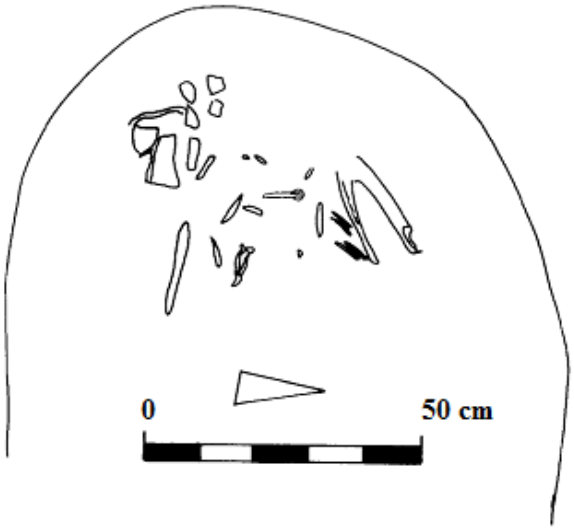

c

ÇİZİM 5

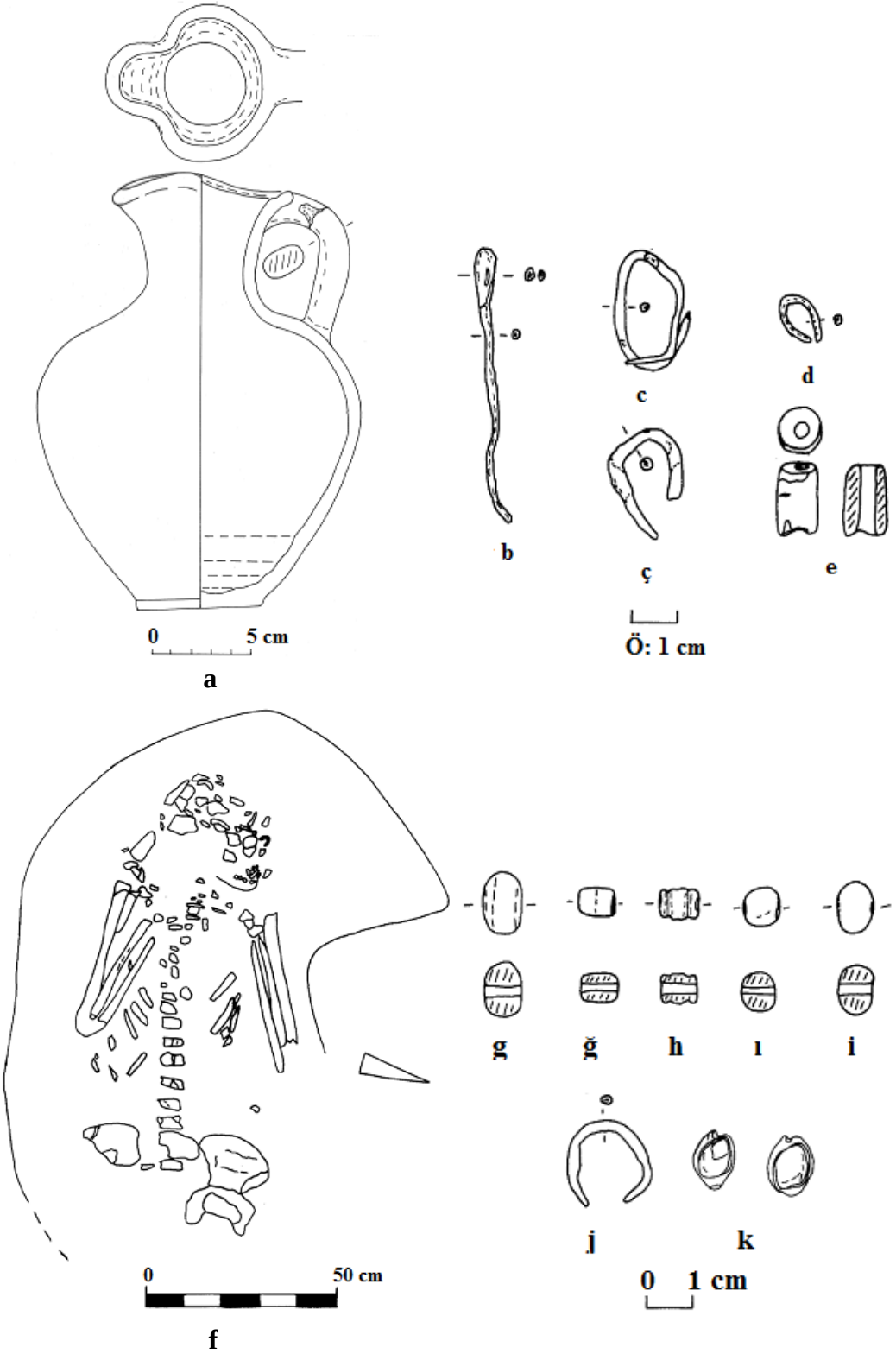

ÇİZİM 6

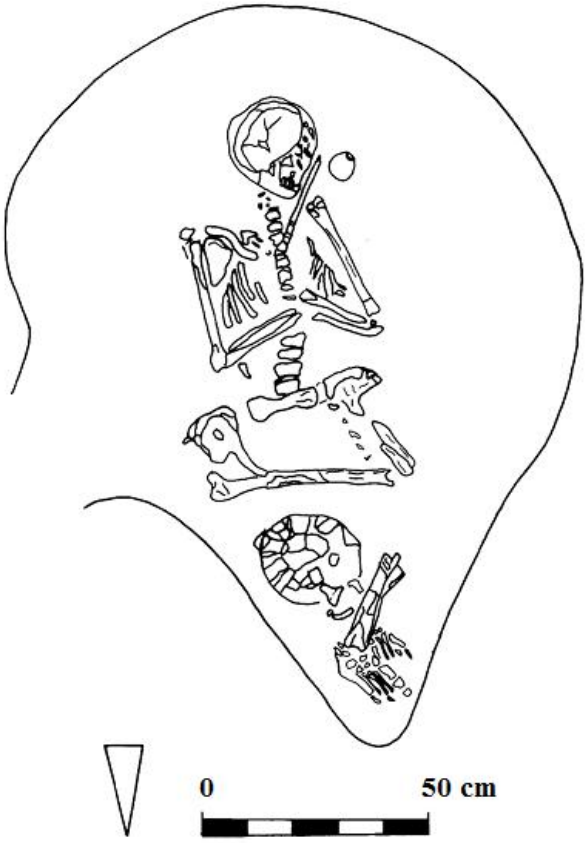

a

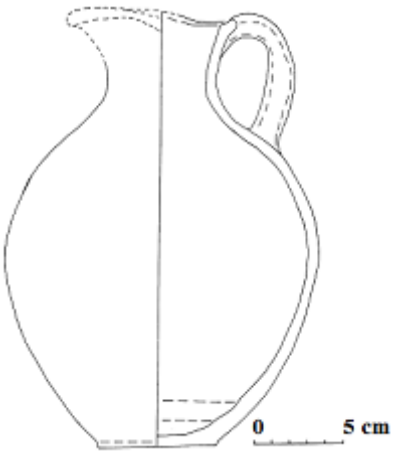

b

c

ç

ÇİZİM 7

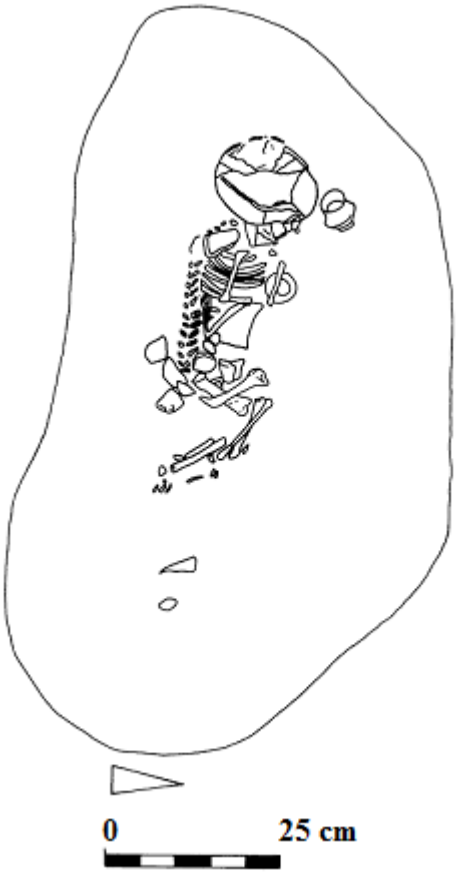

a

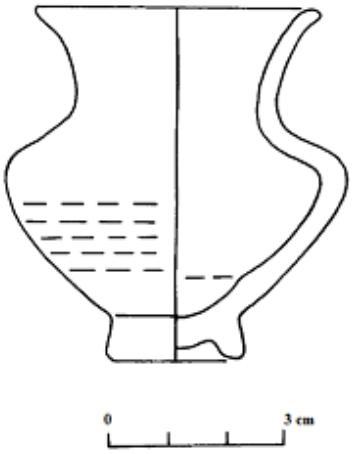

b

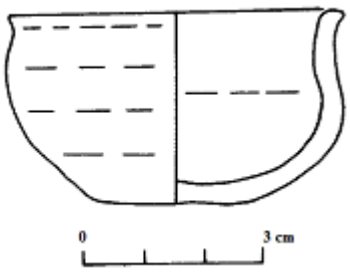

c

ÇİZİM 8

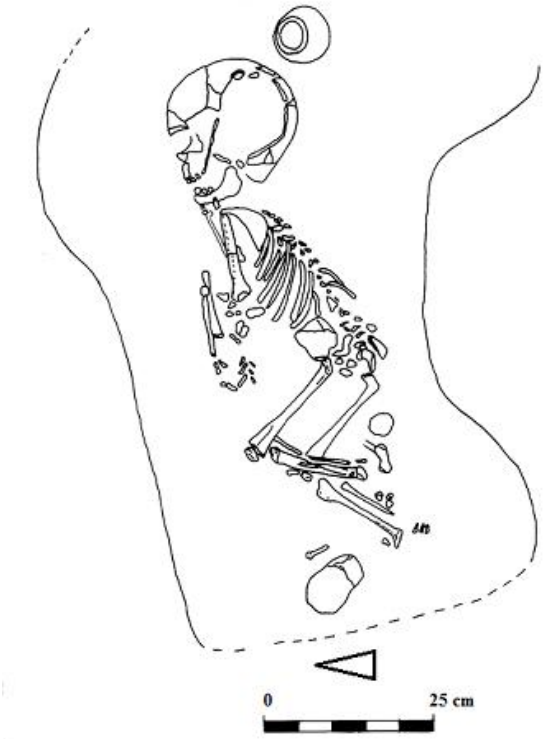

a

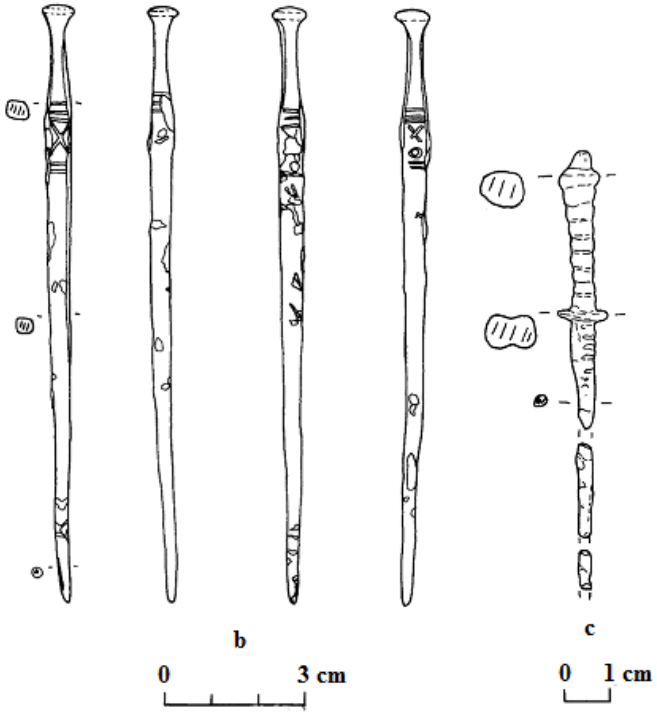

ÇİZİM 9

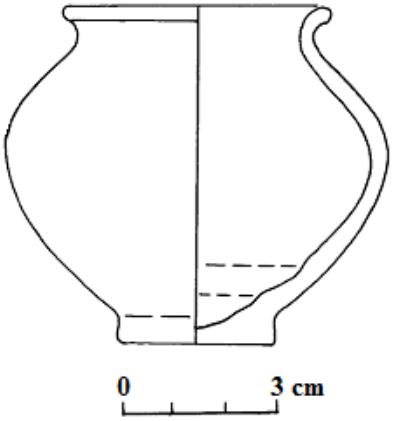

a

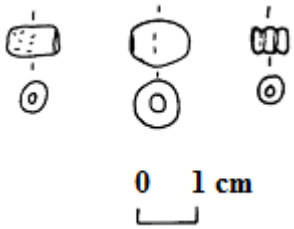

b

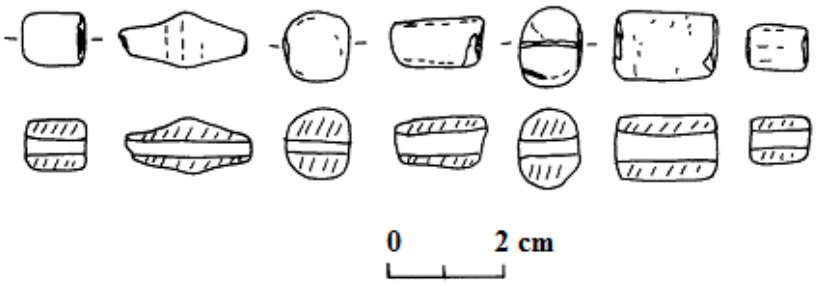

c

ç

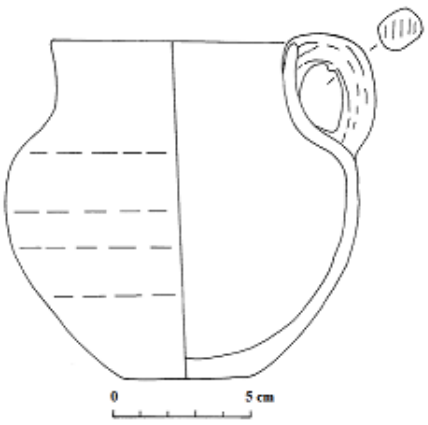

d

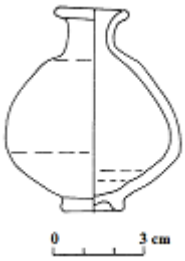

e

ÇİZİM 10

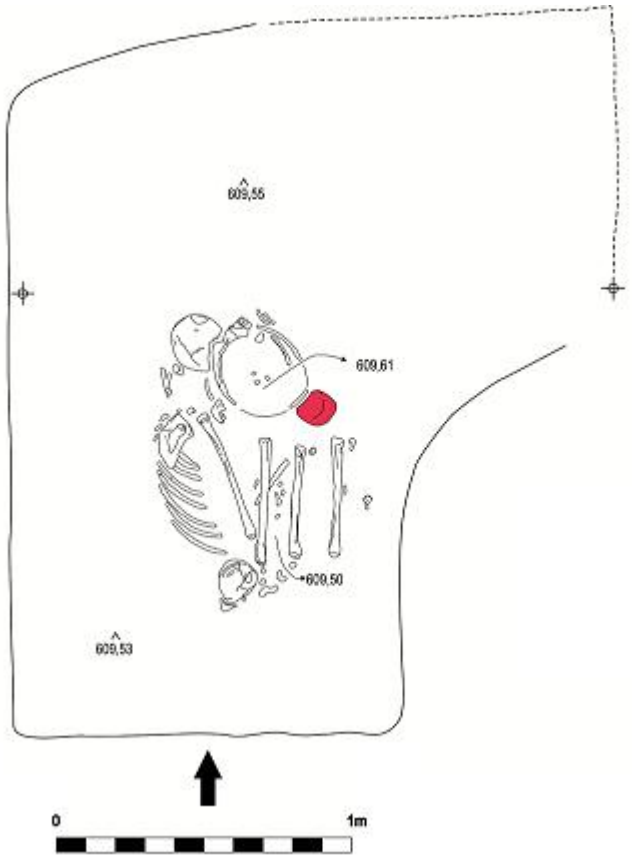

a

b

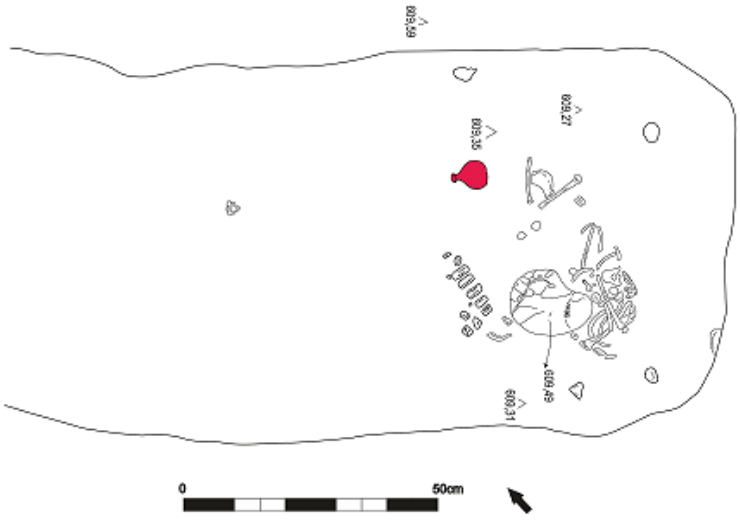

c

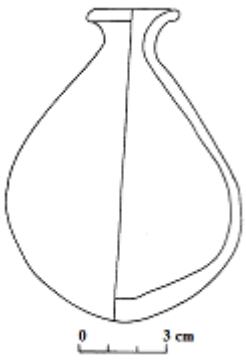

ç

ÇİZİM 11

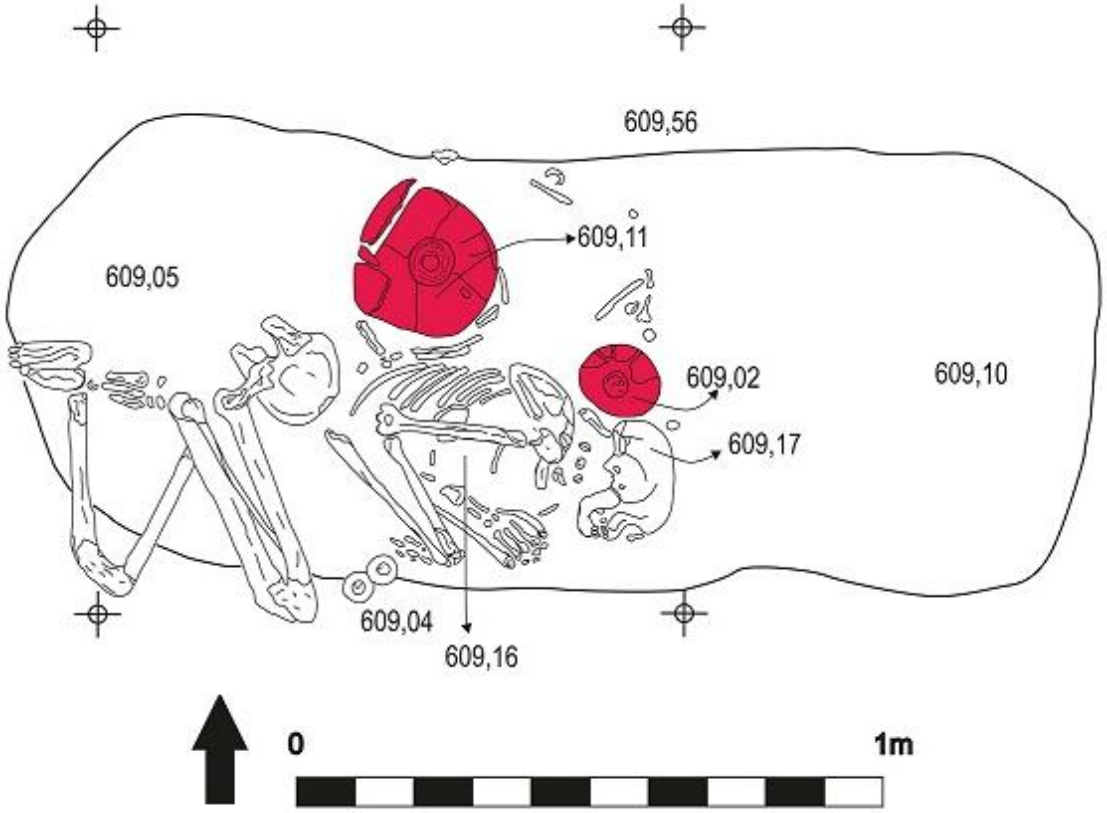
609,56
609,11
609,05
609,02
609,10
609,17
609,04
609,16
0
1m

a

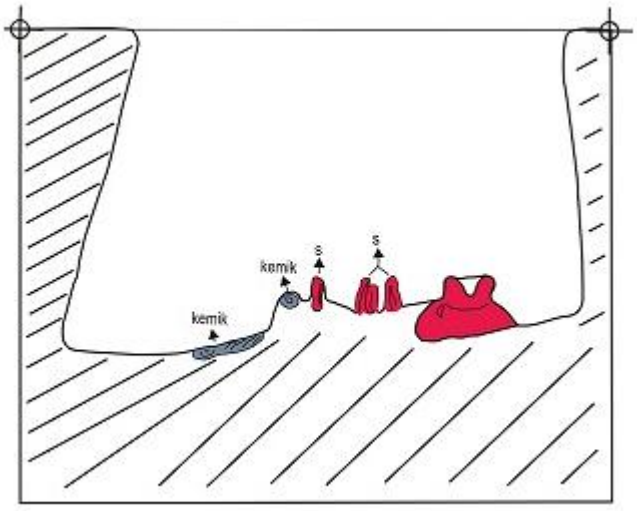
kemik
kemik

b

ÇİZİM 12

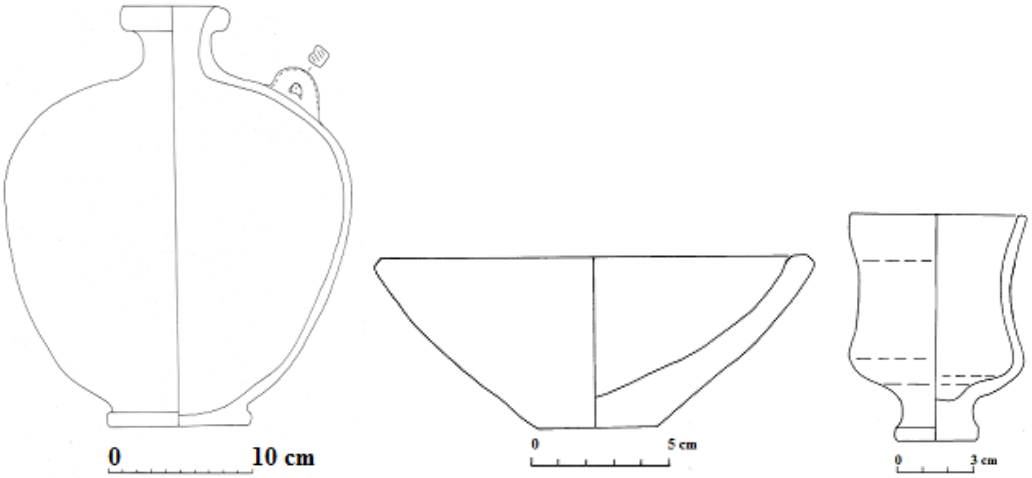

a **b** **c**

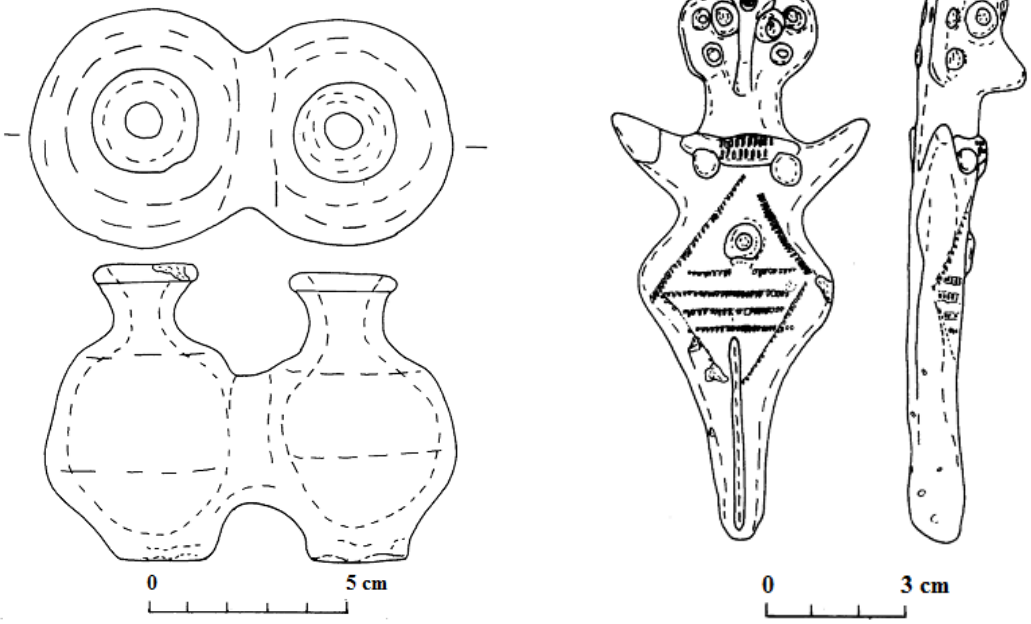

ç **d**

ÇİZİM 13

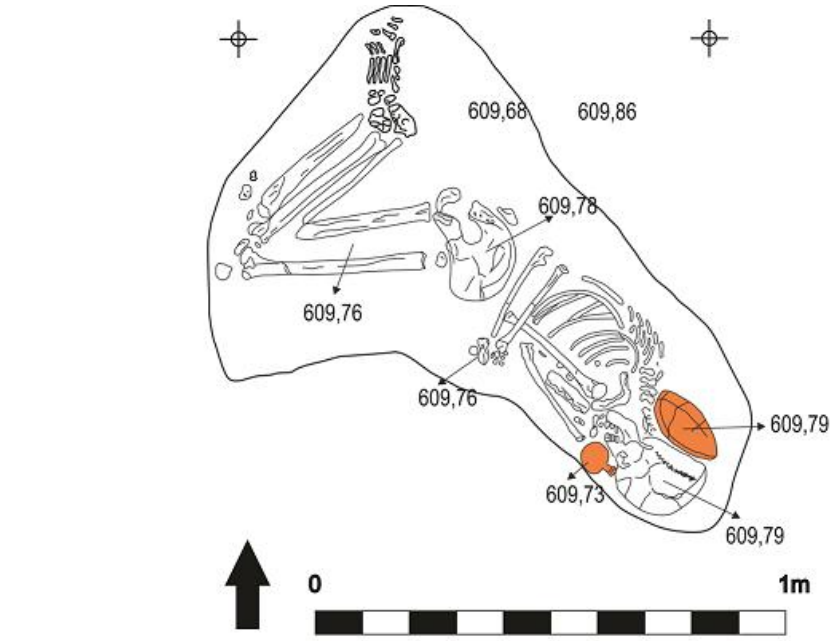

a

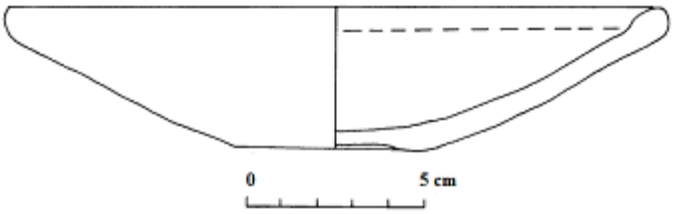

b

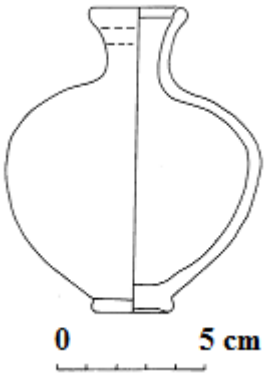

c

ç

ÇİZİM 14

a

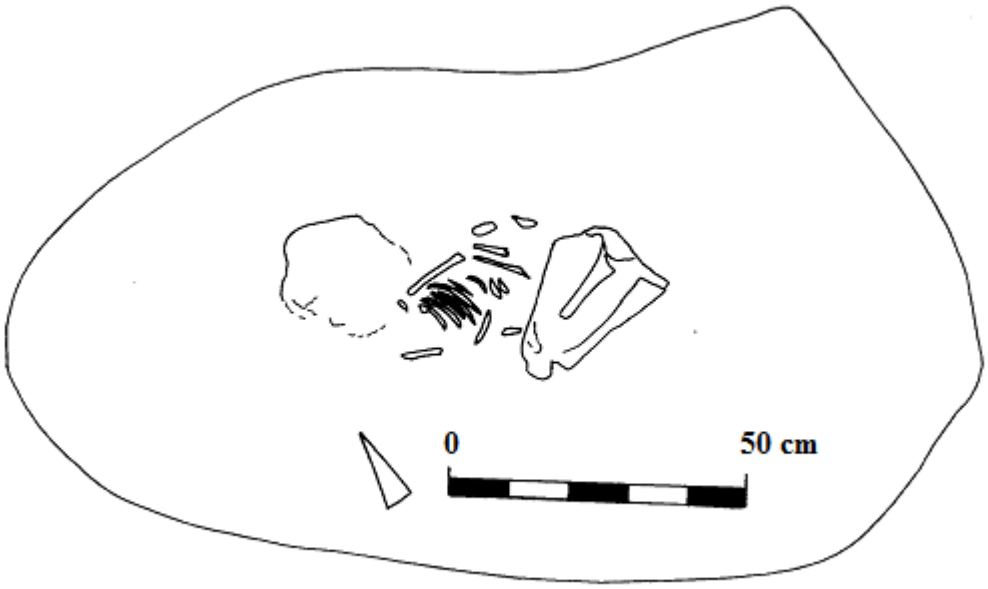

b

ÇİZİM 15

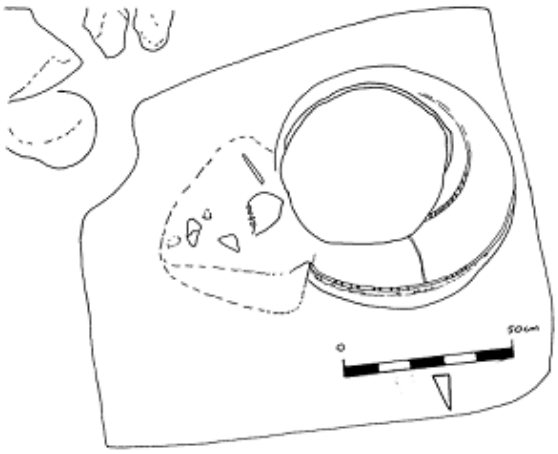

a

b

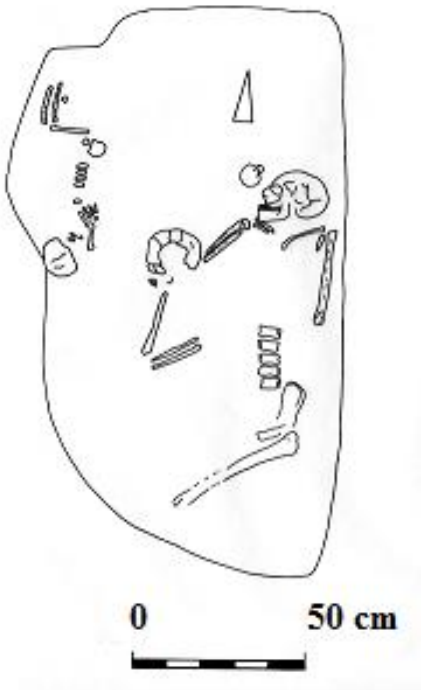

c

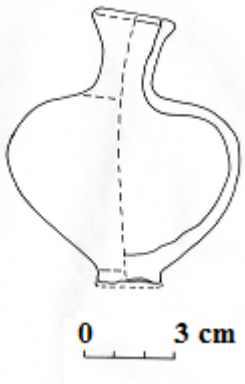

ÇİZİM 16

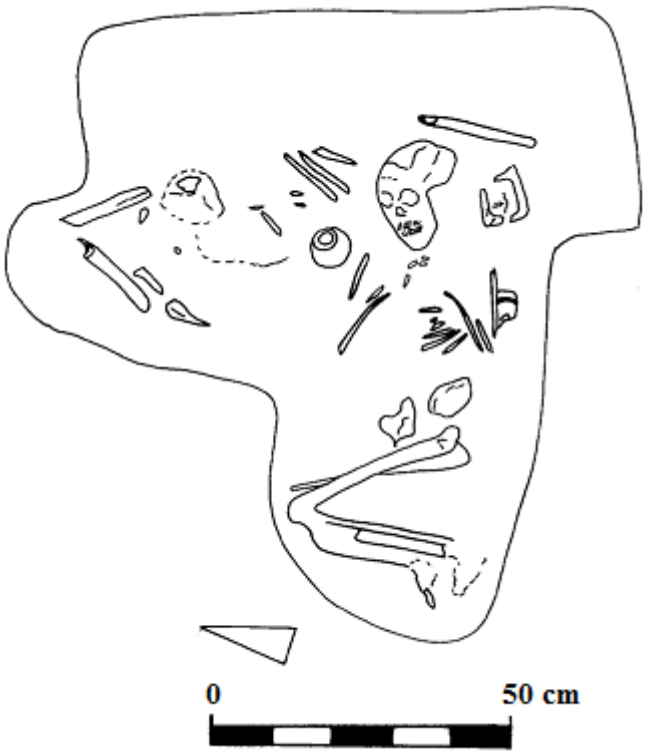

a

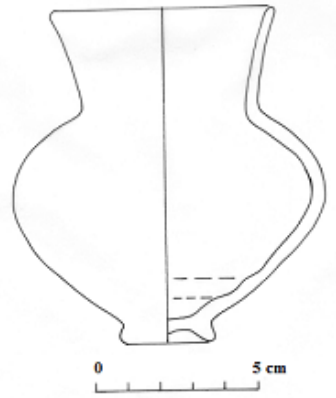

b

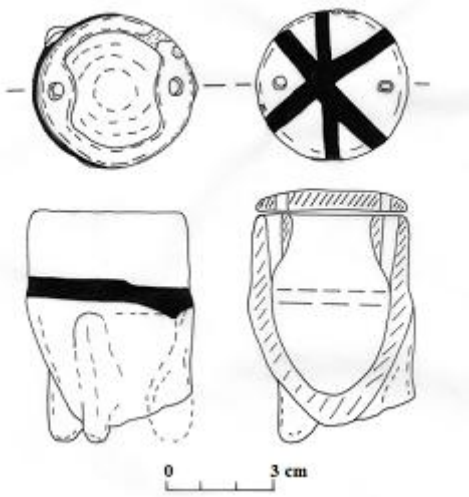

c

ÇİZİM 17

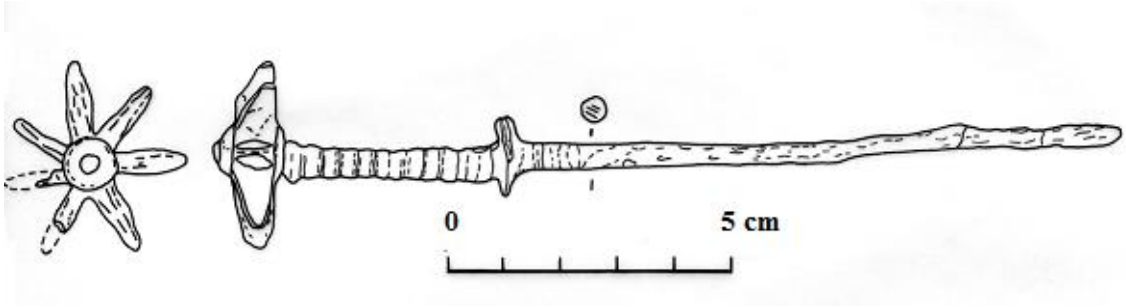

a

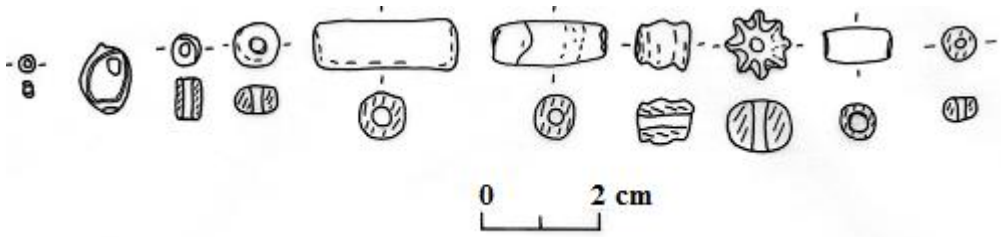

b

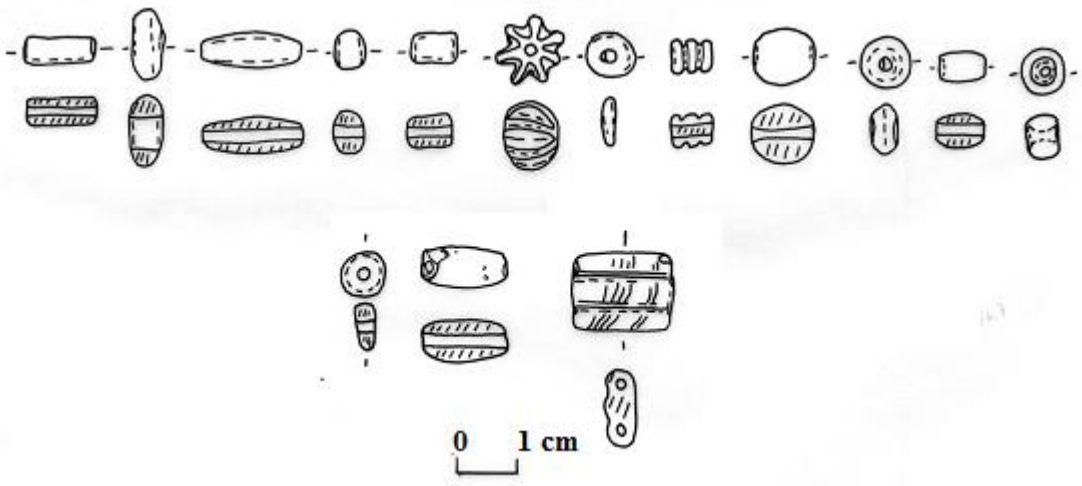

c

ÇİZİM 18

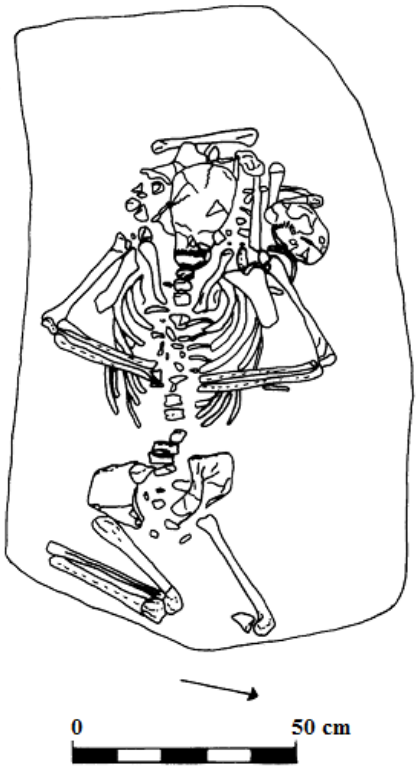

a

b

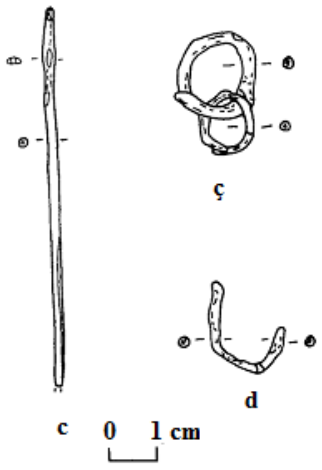

ÇİZİM 19

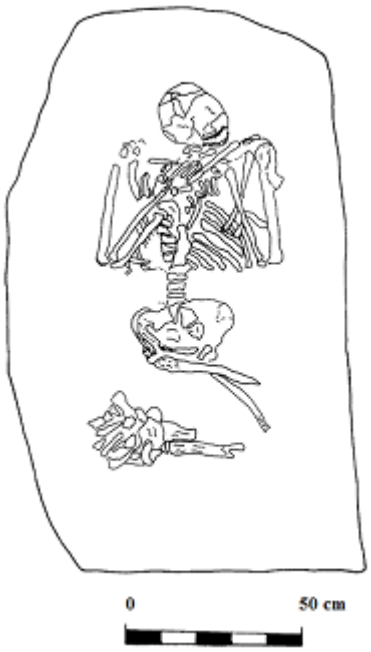

a

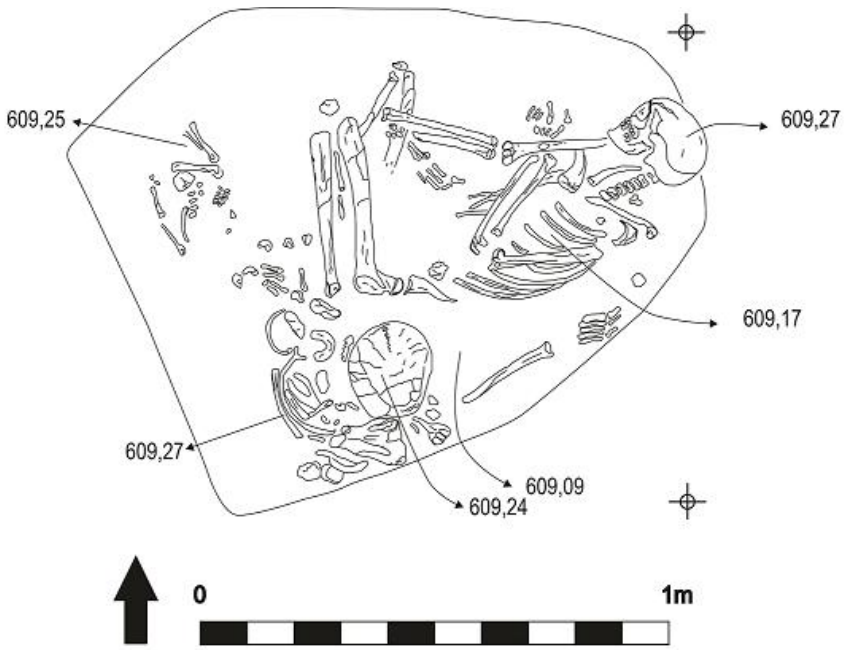

b

ÇİZİM 20

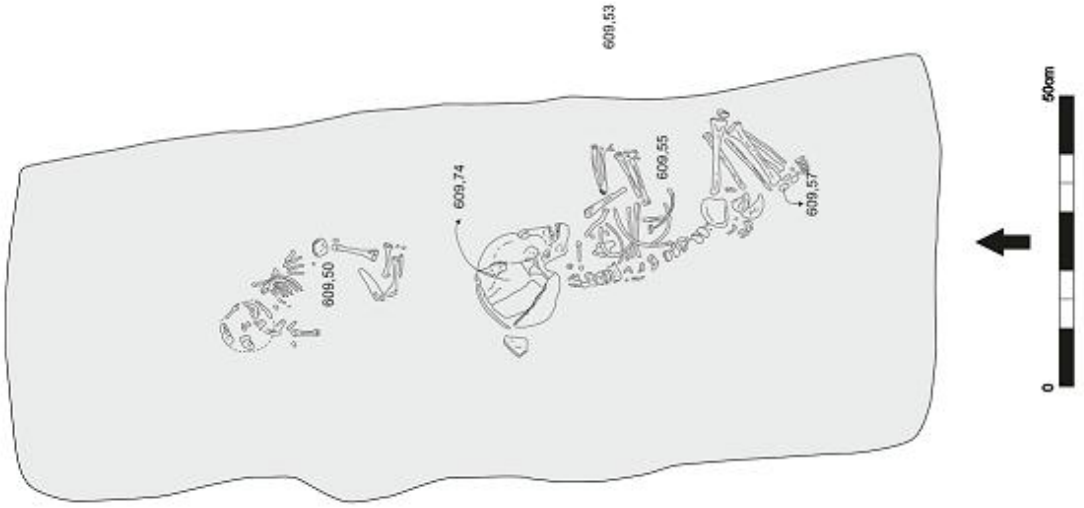

a

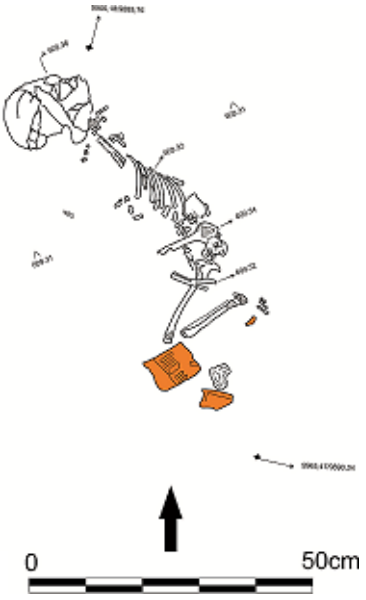

b

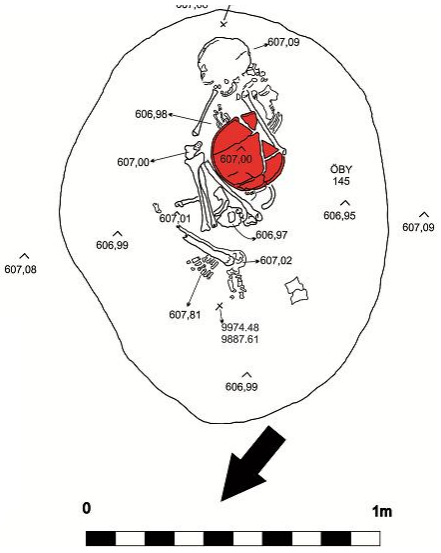

c

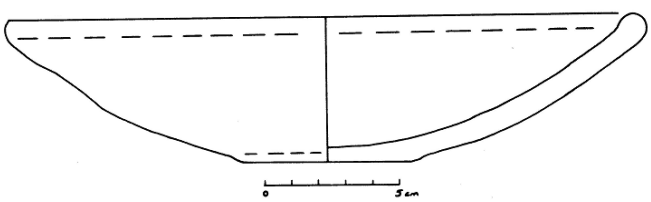

ç

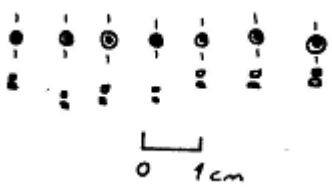

d

ÇİZİM 21

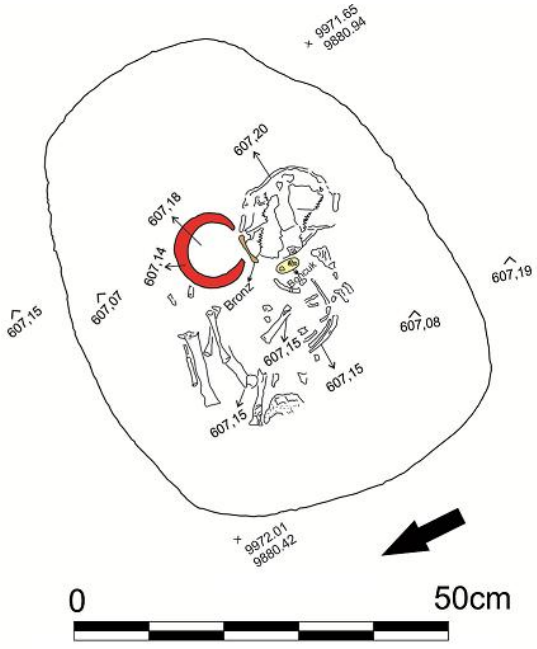

a

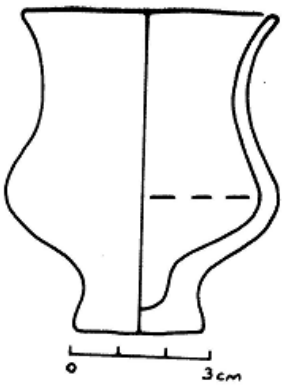

b

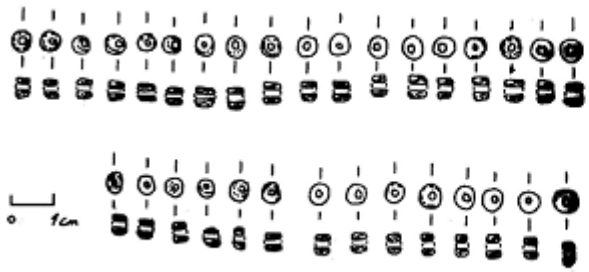

c

ç

ÇİZİM 22

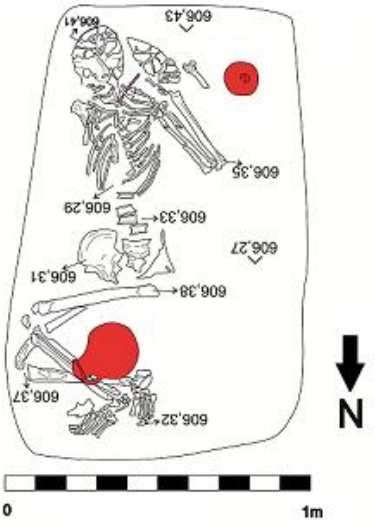

a

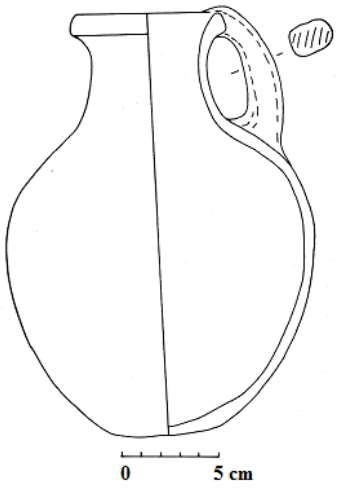

b

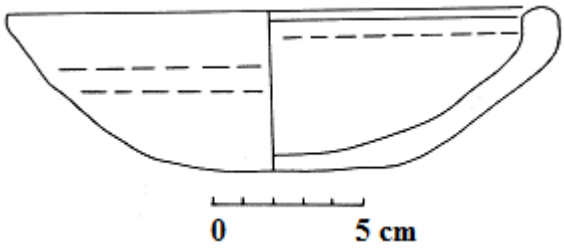

c

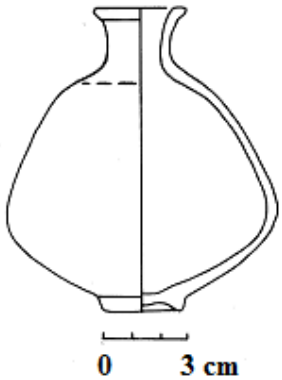

ç

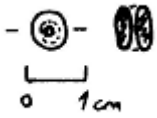

d

ÇİZİM 23

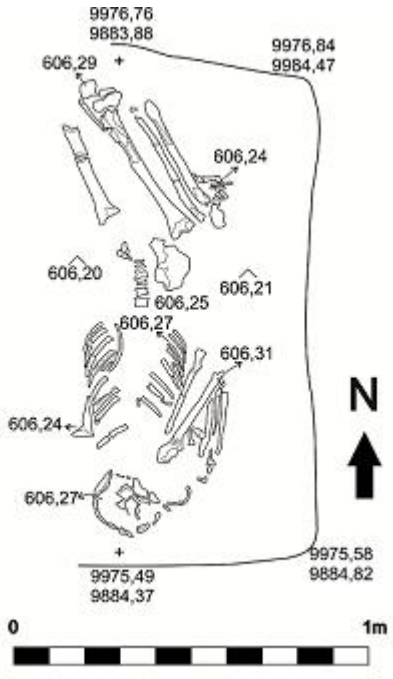

a

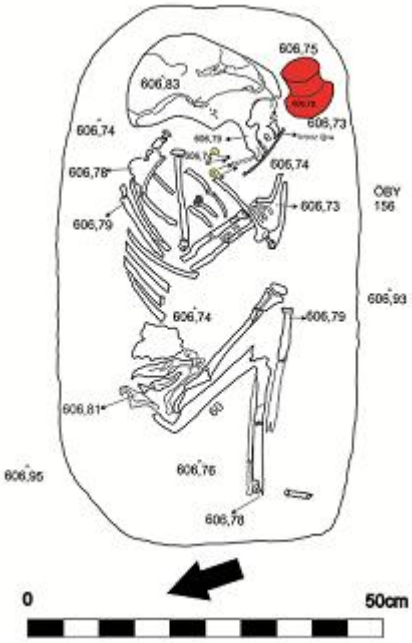

b

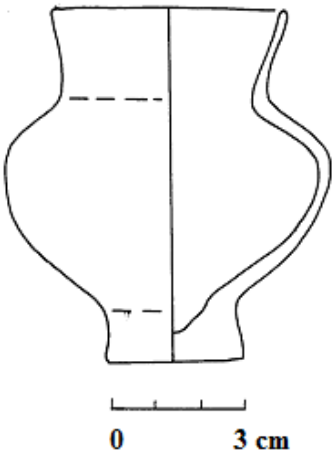

c

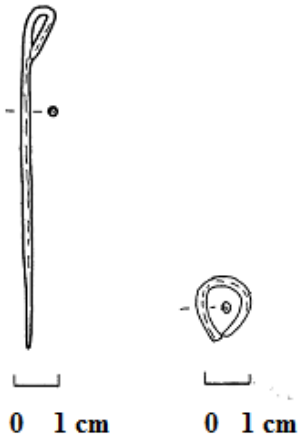

ç d

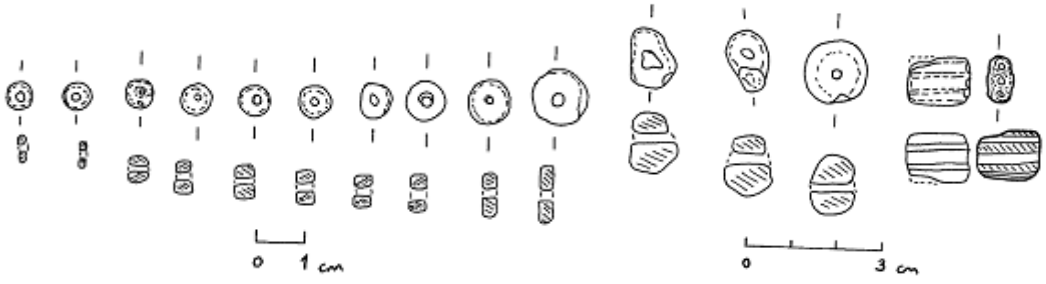

e

ÇİZİM 24

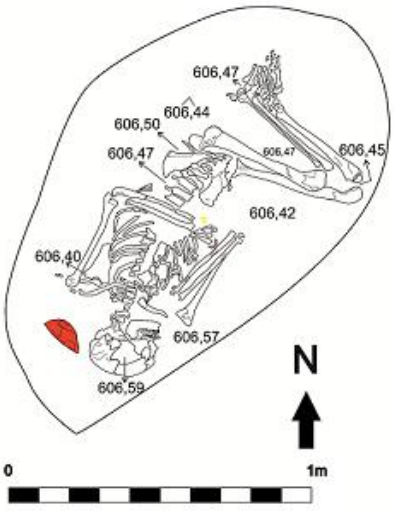

a

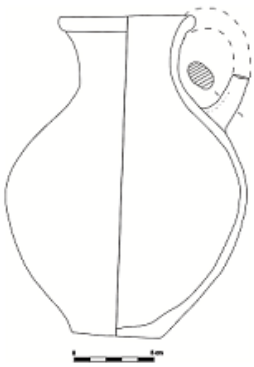

b

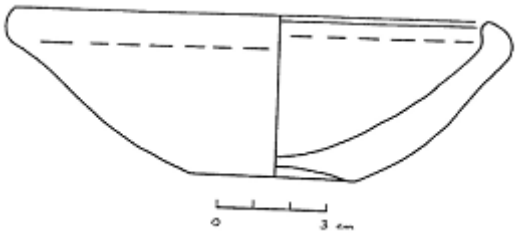

c

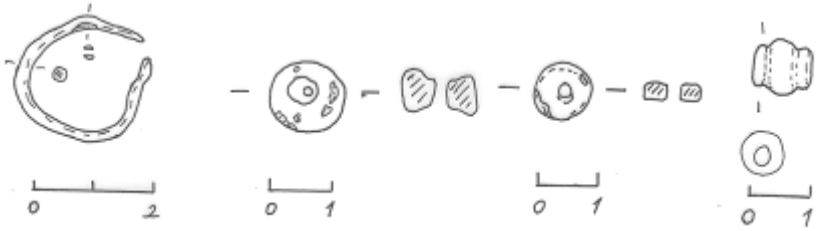

ç **d** **e**

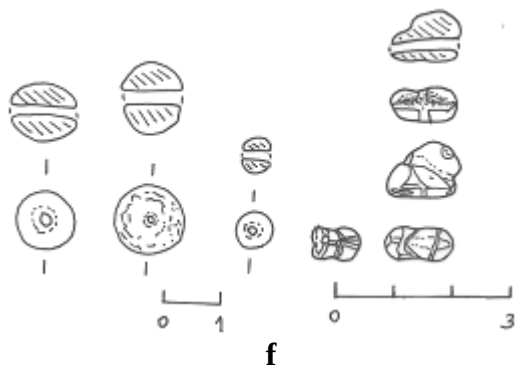

f

ÇİZİM 25

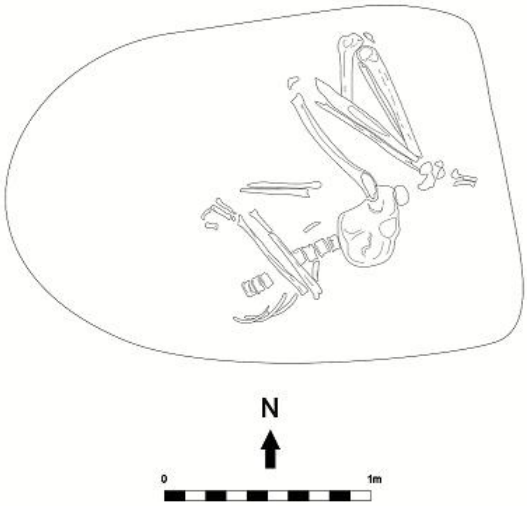

a

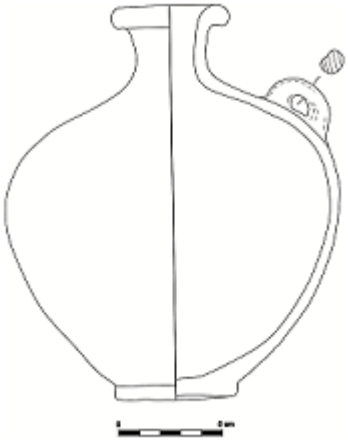

b

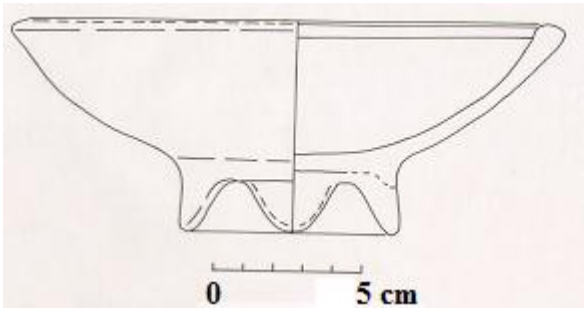

c

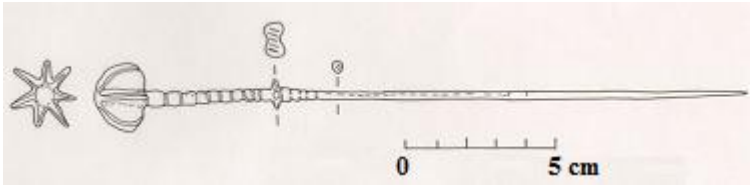

ç

ÇİZİM 26

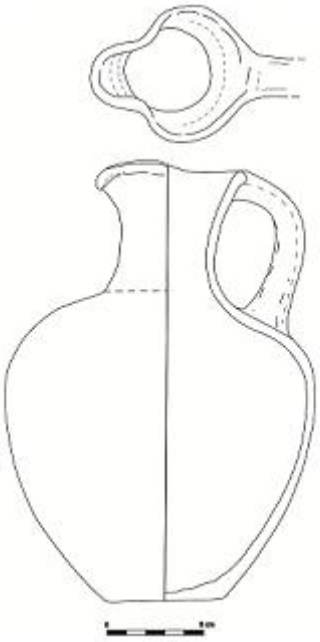

a

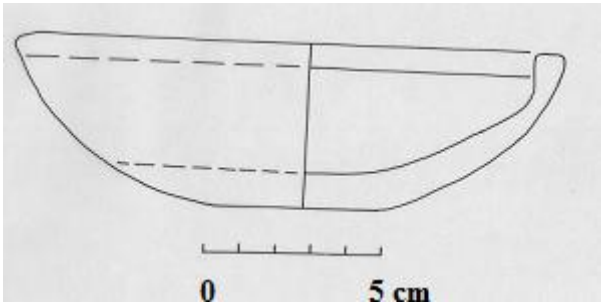

b

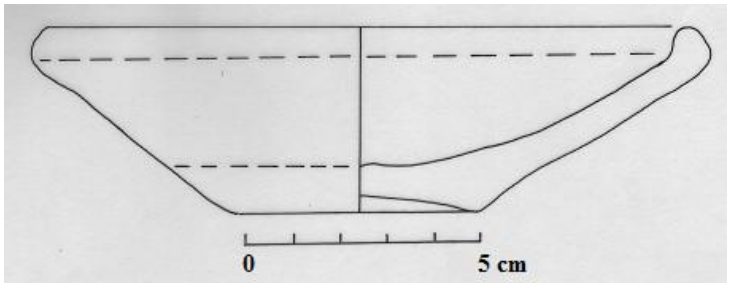

c

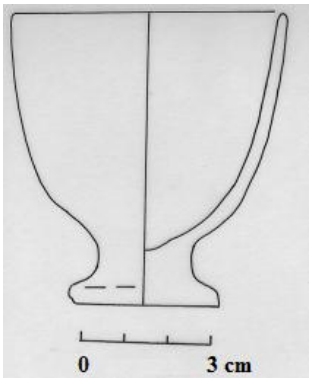

ç

d

e

ÇİZİM 27

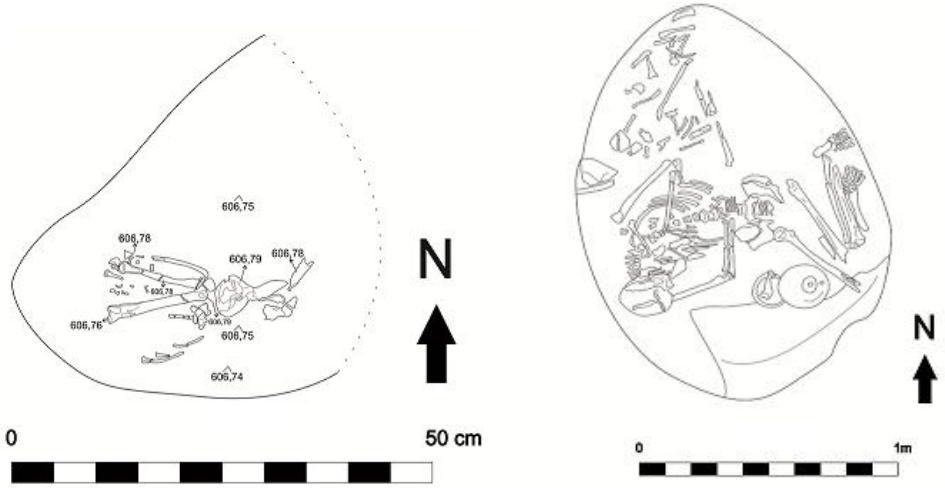

a **b**

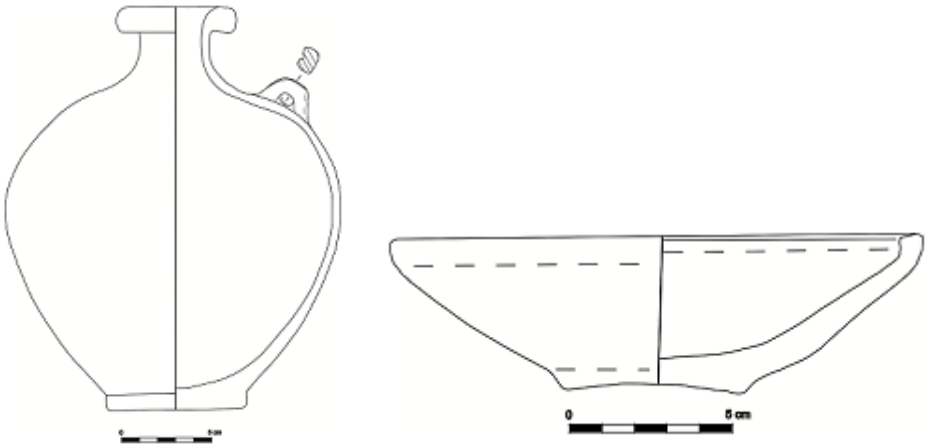

c **ç**

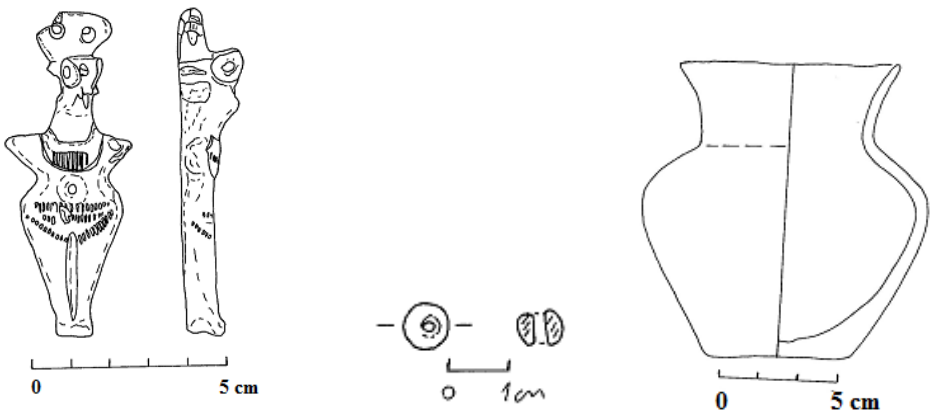

d **e** **f**

ÇİZİM 28

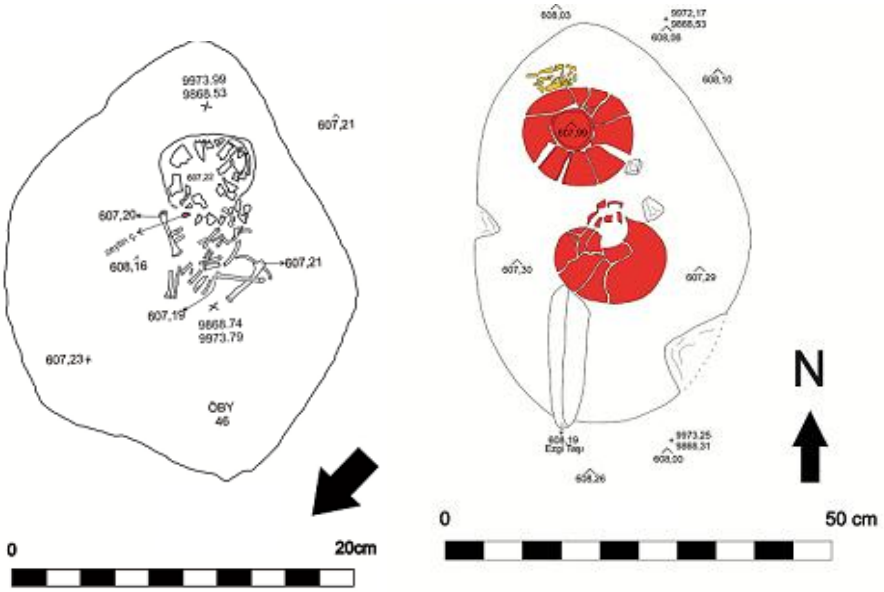

a **b**

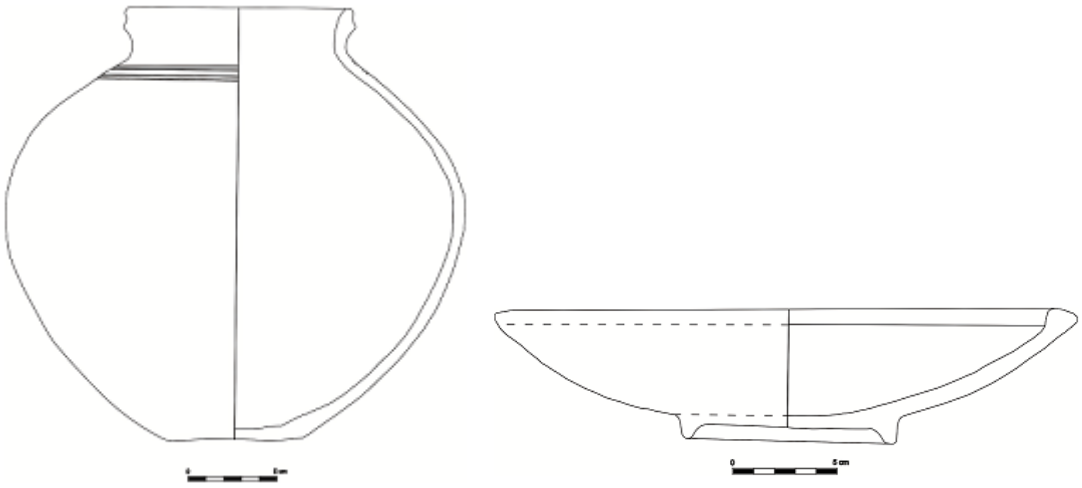

c **ç**

ÇİZİM 29

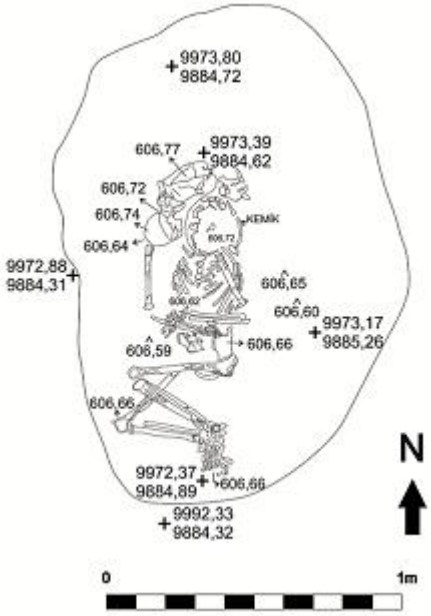

a

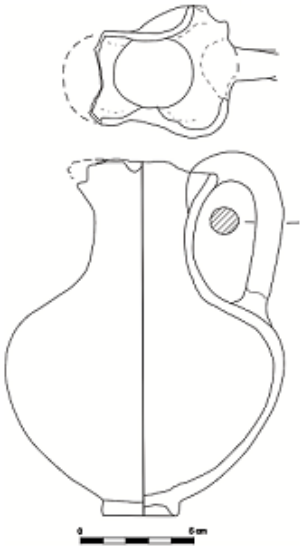

b

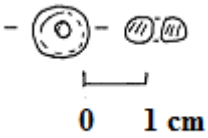

c

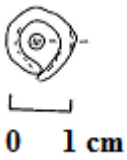

ç

d

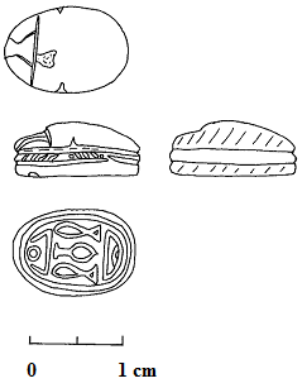

e

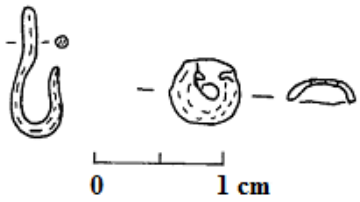

f g

ÇİZİM 30

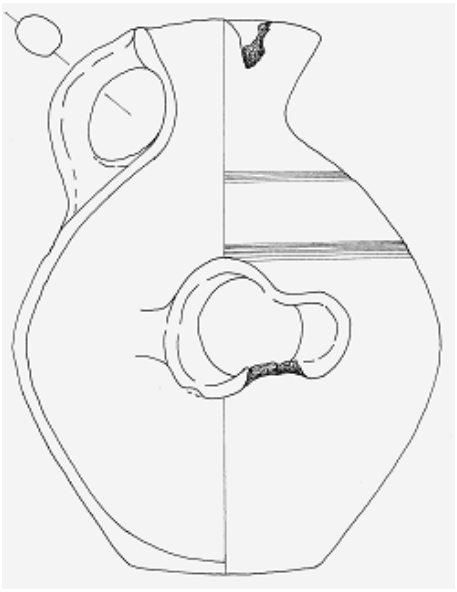

a

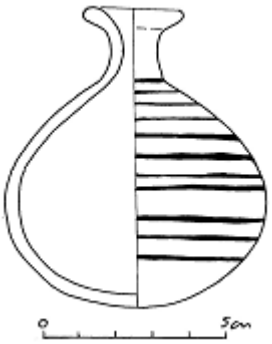

b

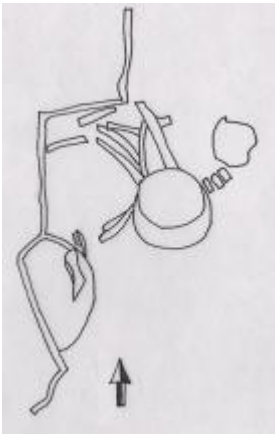

c

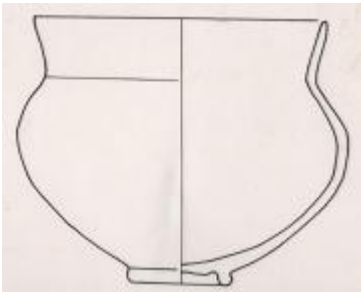

ç

d

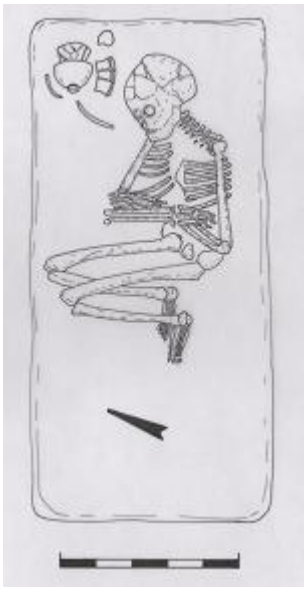

e

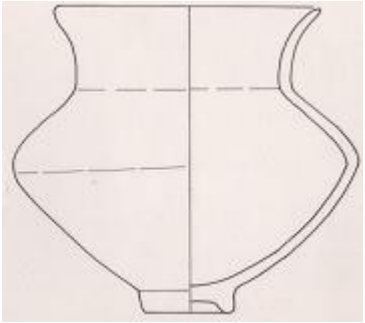

f

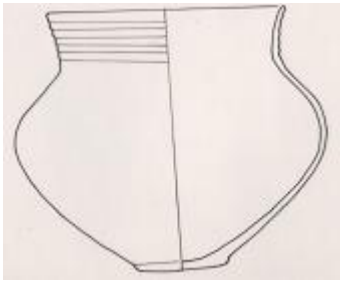

g

ÇİZİM 31

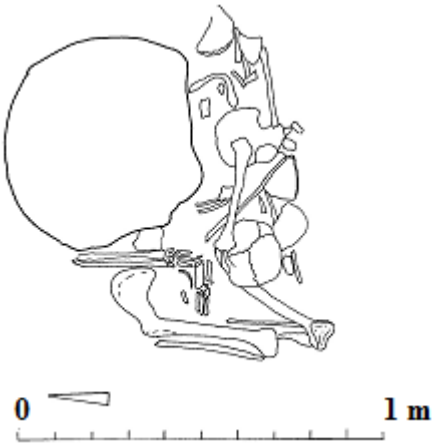

a

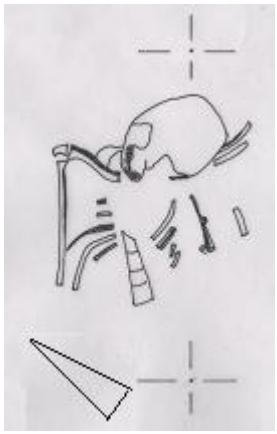

b

c

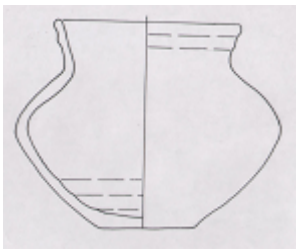

ç

d

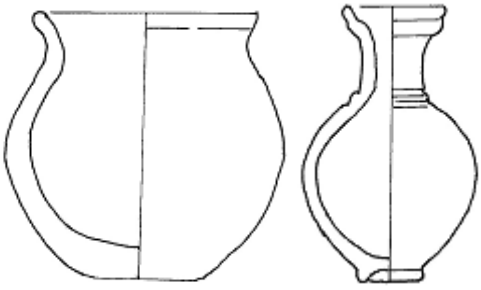

e

f

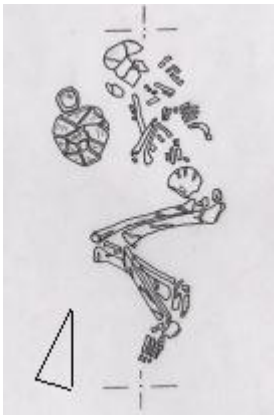

g

ğ

ÇİZİM 32

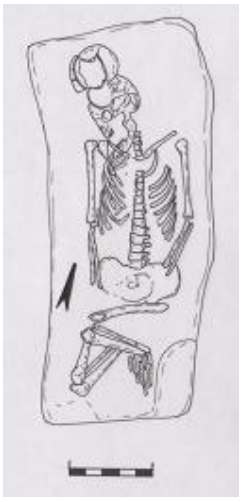

a

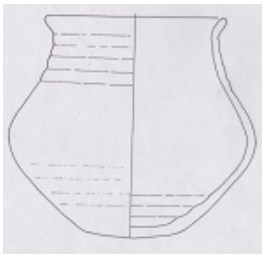

b

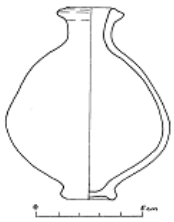

c

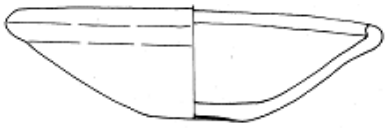

ç

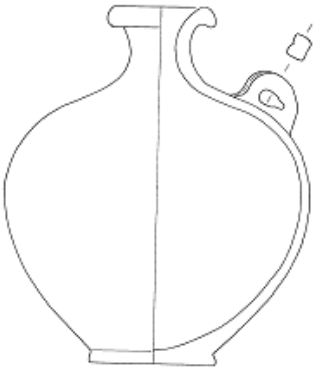

d

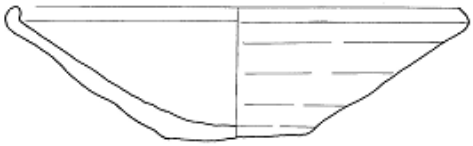

e

f

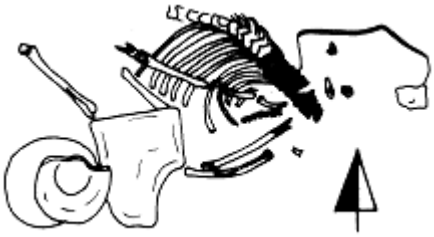

g

ğ

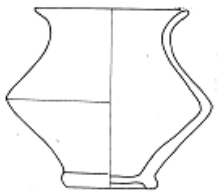

h

ÇİZİM 33

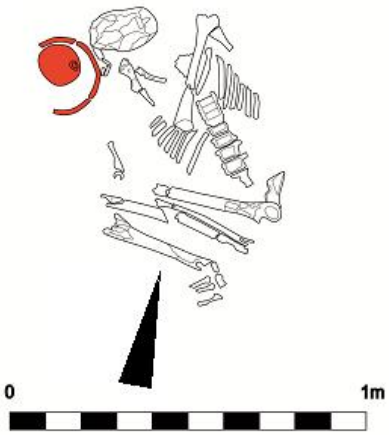

a

b

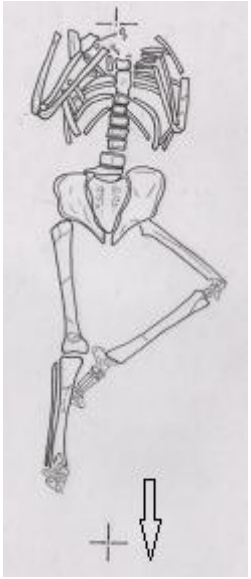

c

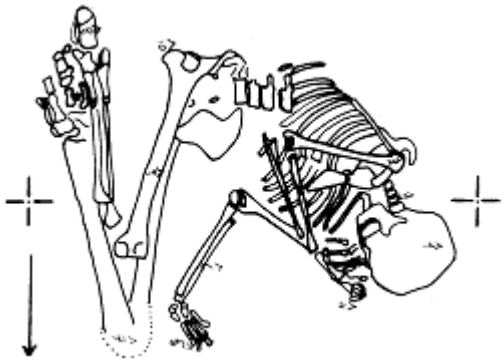

ç

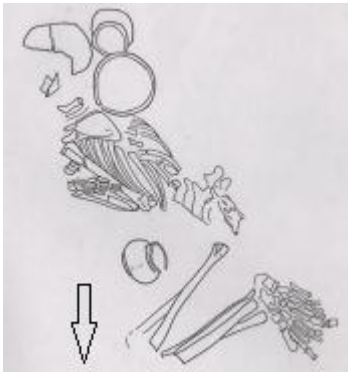

d

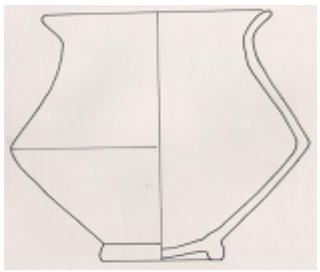

e

f

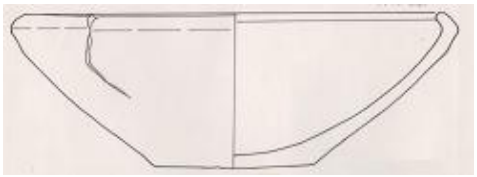

g

ÇİZİM 34

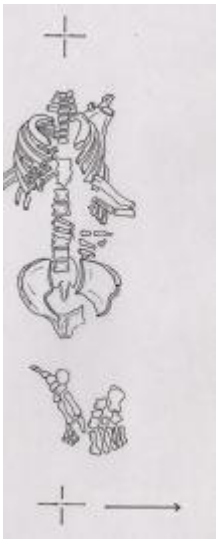

a

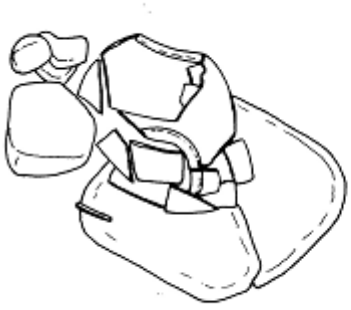

b

c

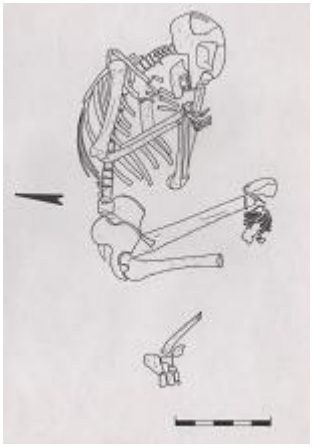

ç

d

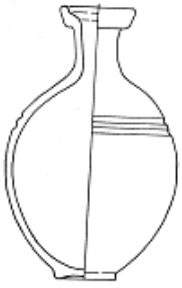

e

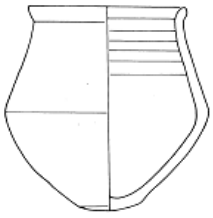

f

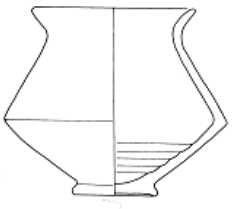

g

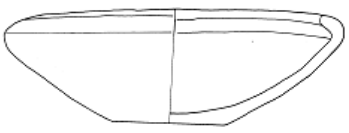

ğ

ÇİZİM 35

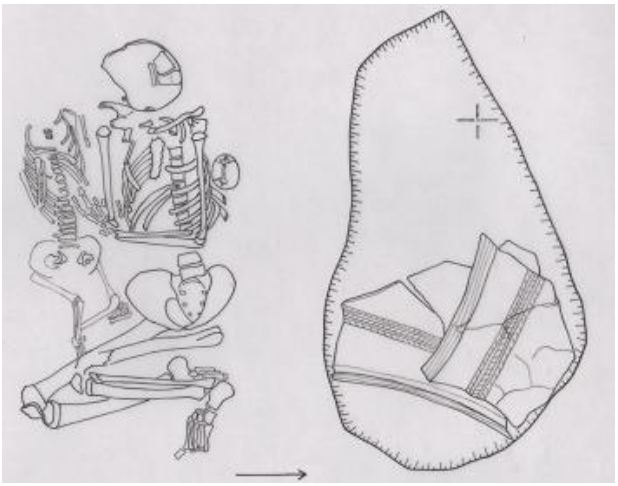

a

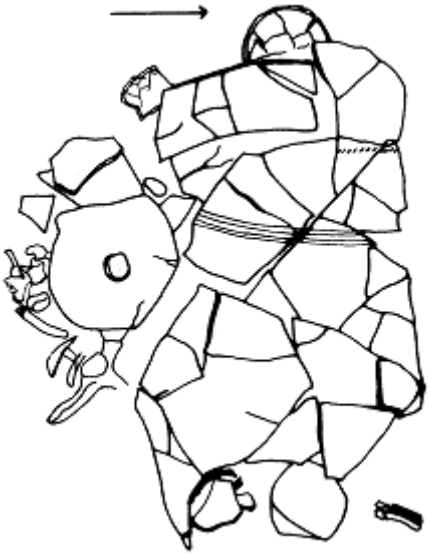

b

c

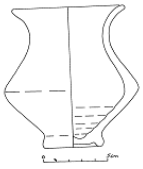

ç

d

e

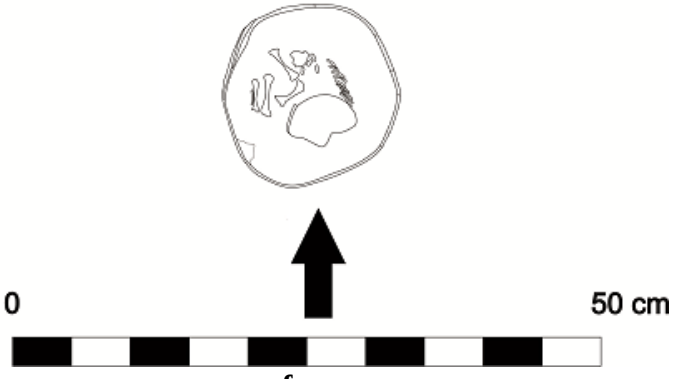

f

ÇİZİM 36

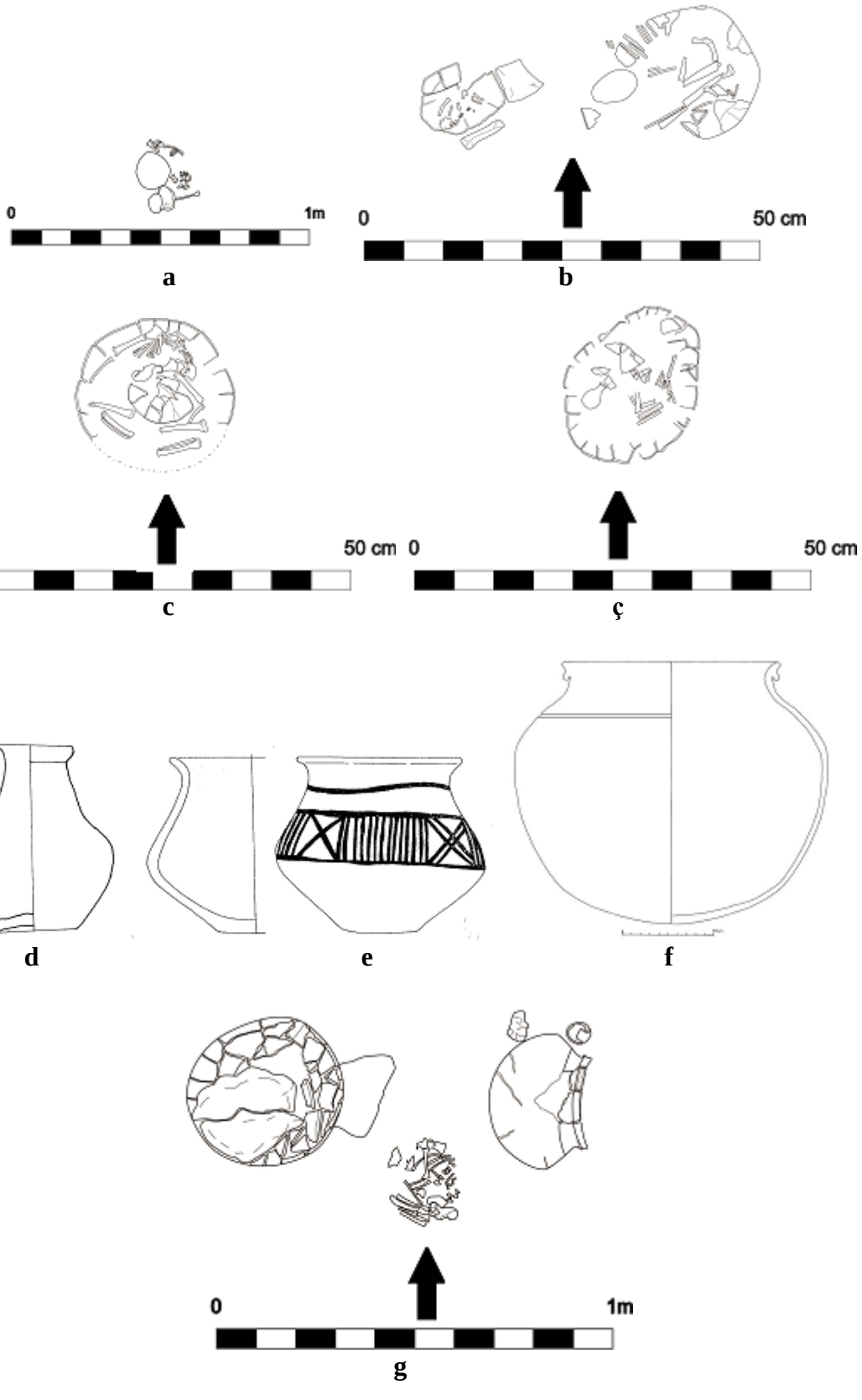

ÇİZİM 37

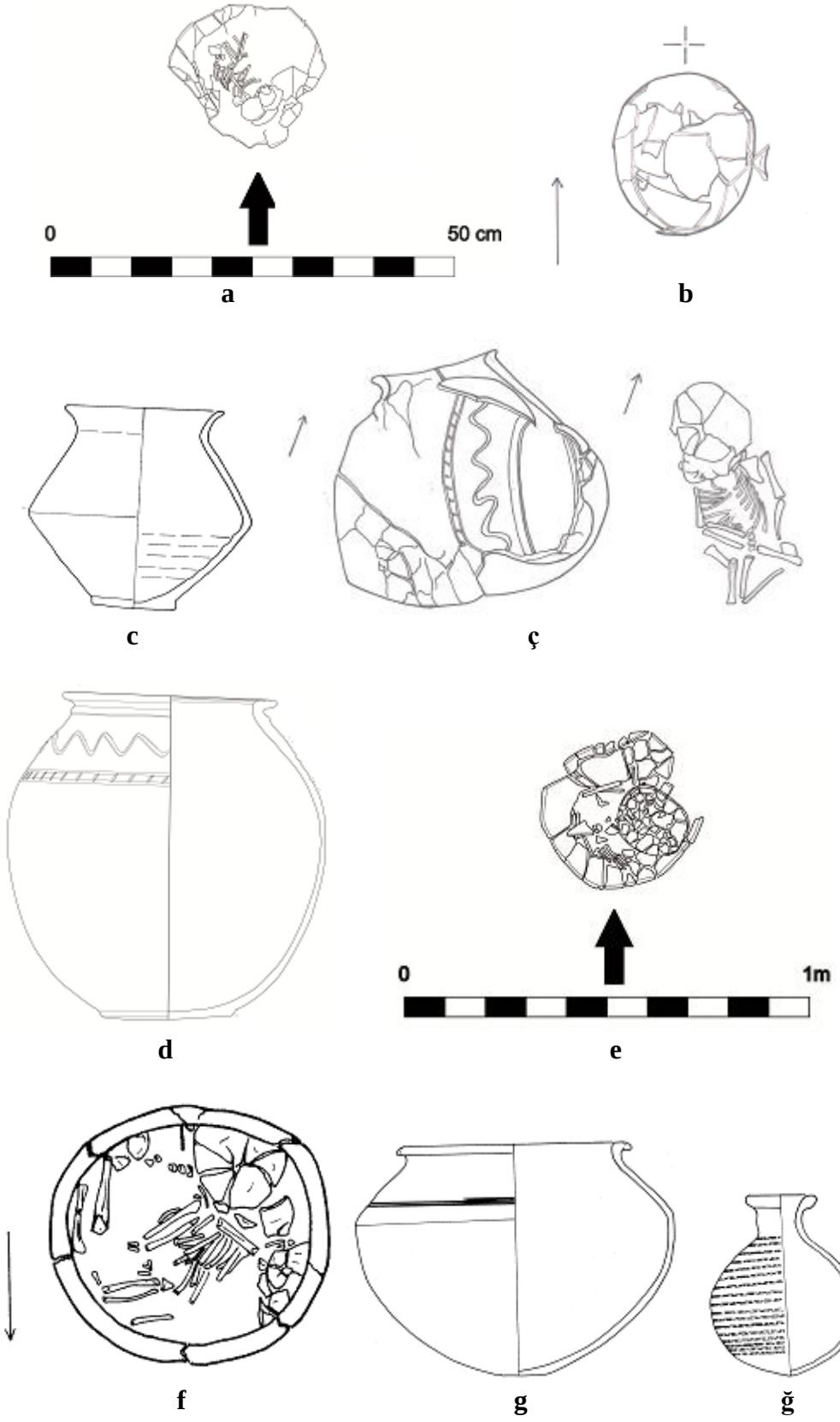

ÇİZİM 38

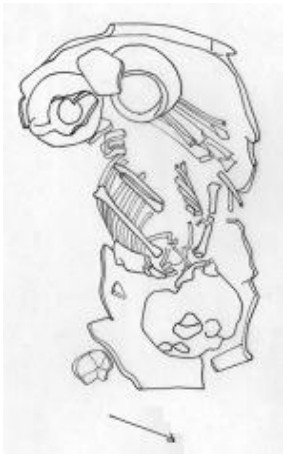

a

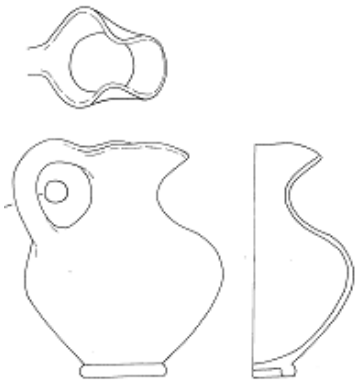

b

c

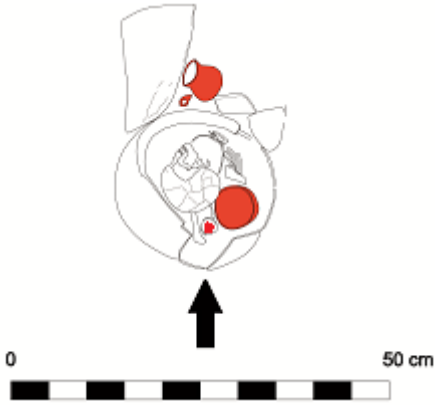

ç

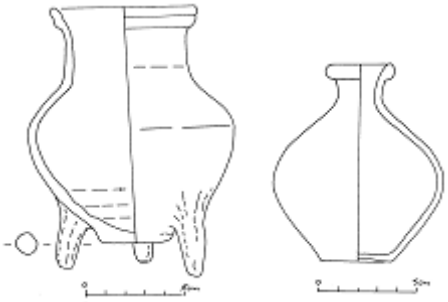

d e

f

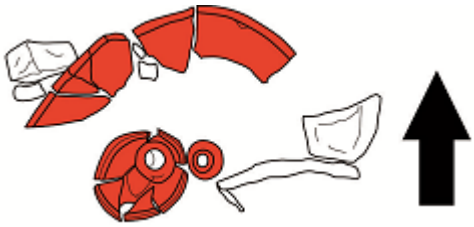

g

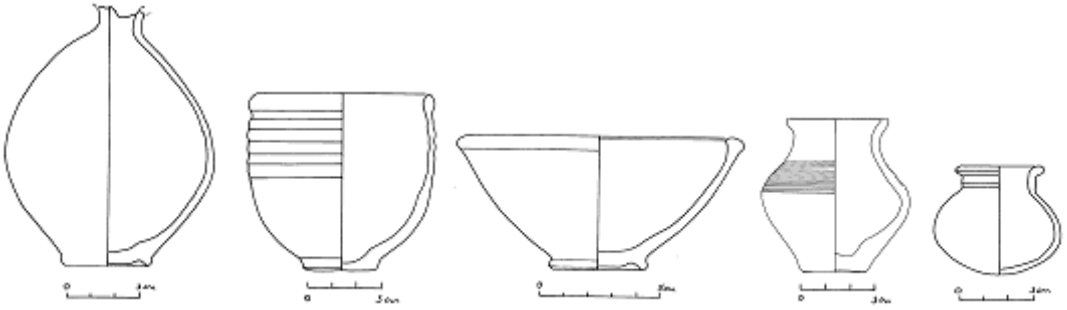

h ı i j k

ÇİZİM 39

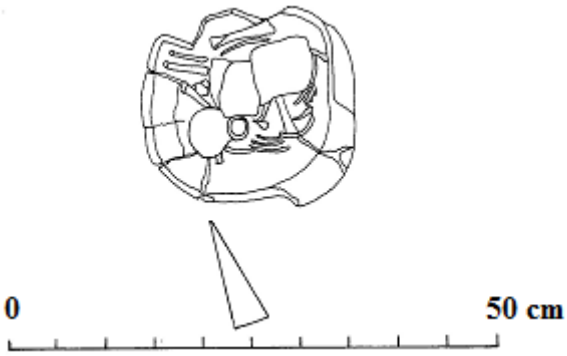

a

b

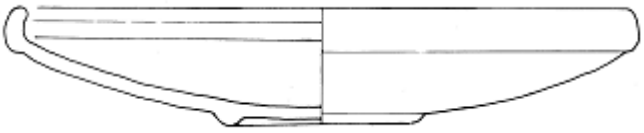

c

ç

d

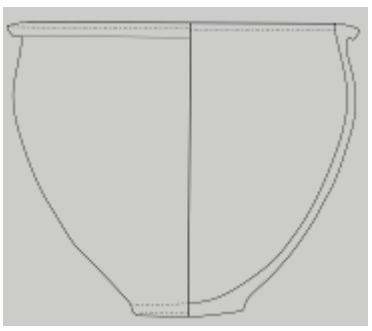

e

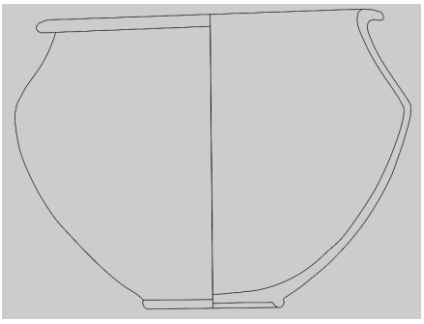

f

ÇİZİM 40

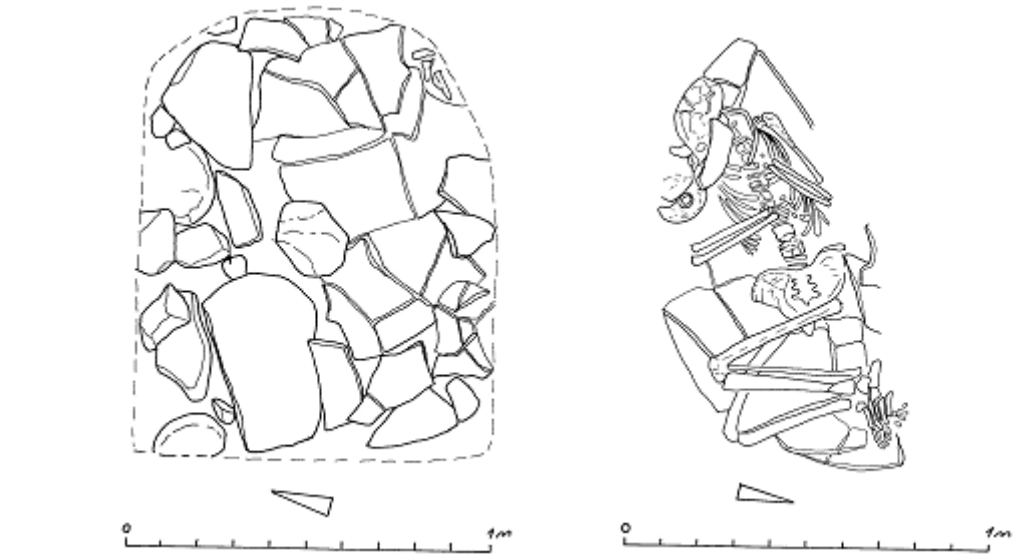

a **b**

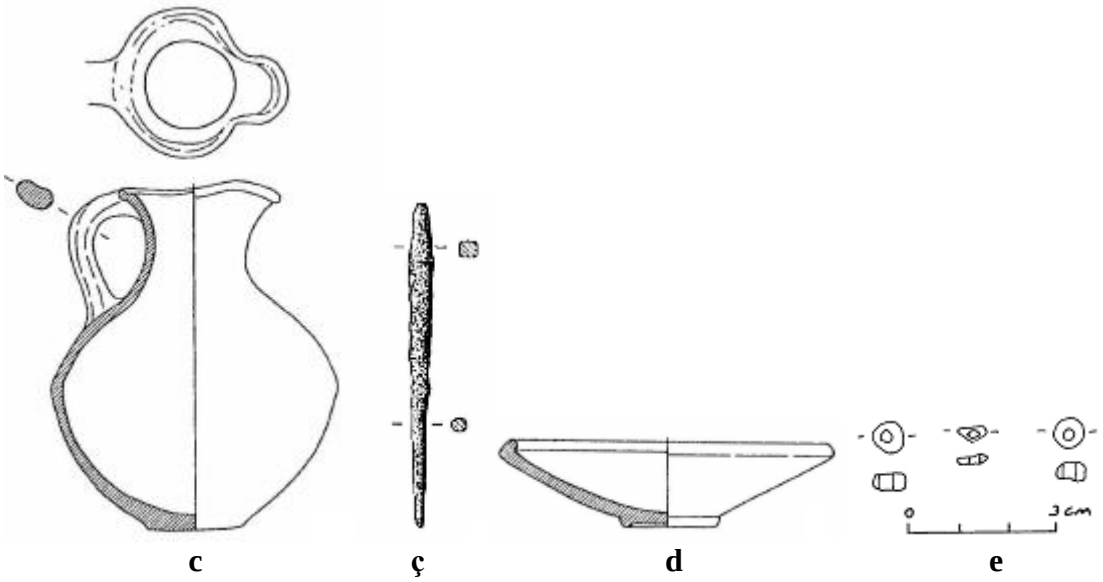

c **ç** **d** **e**

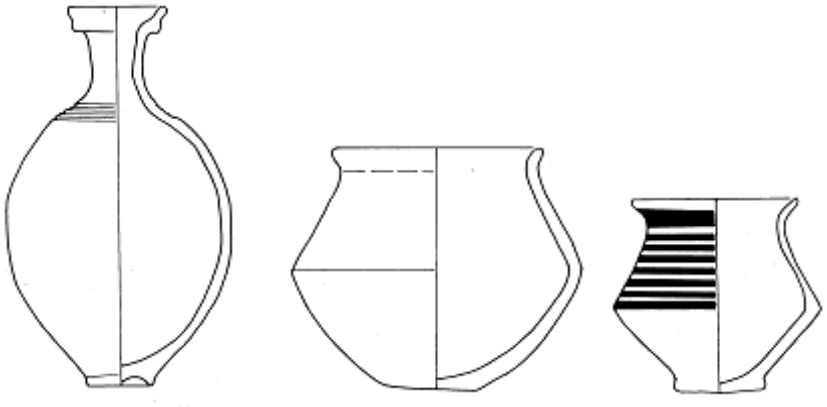

f **g** **ğ**

ÇİZİM 41

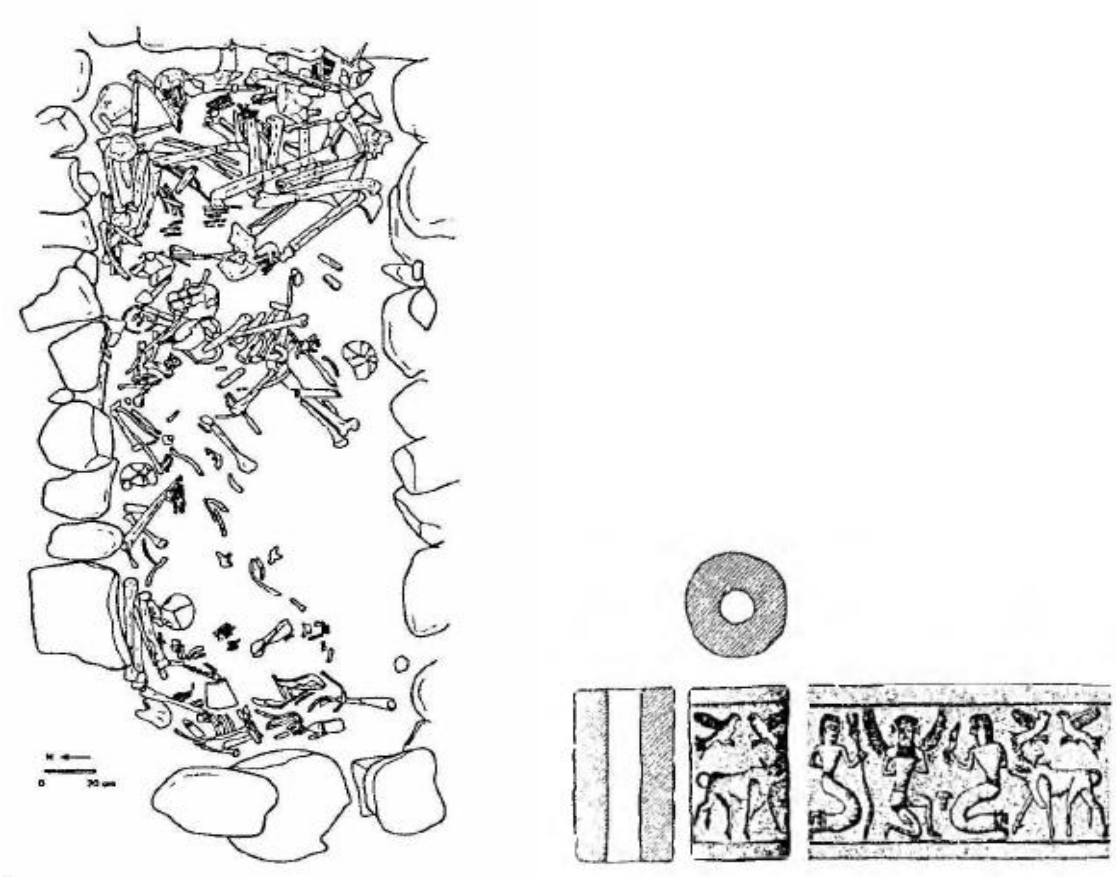
a
b
N165
E70
N170
E70
N175
E70
Balk
DATUM
Balk
+0.55
+0.25
-0.85
-0.70
N
Oylum Höyük
East Cut
Level 1
0
5M
c

ÇİZİM 42

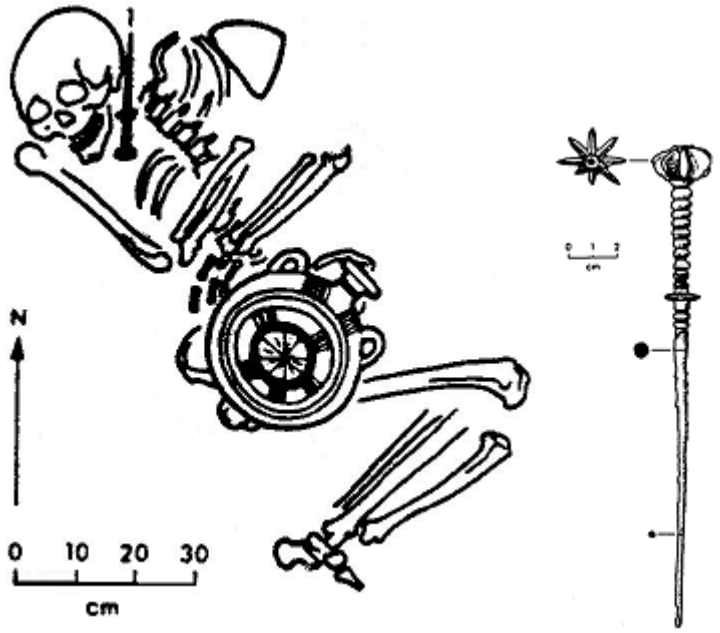

a **b**

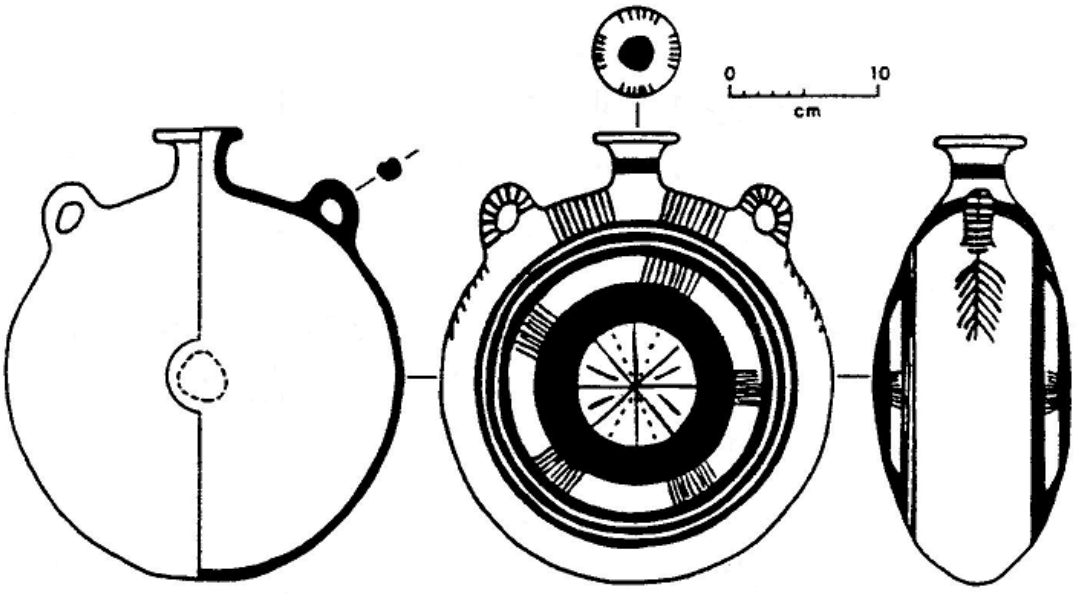

c

ÇİZİM 43

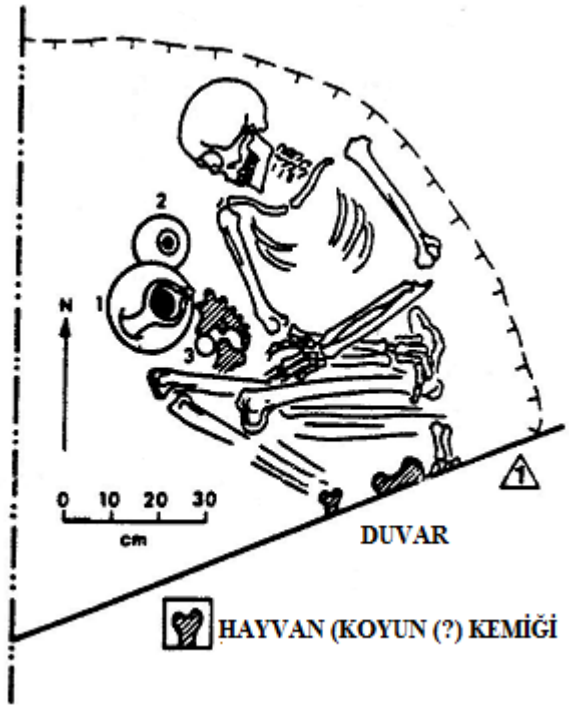

a

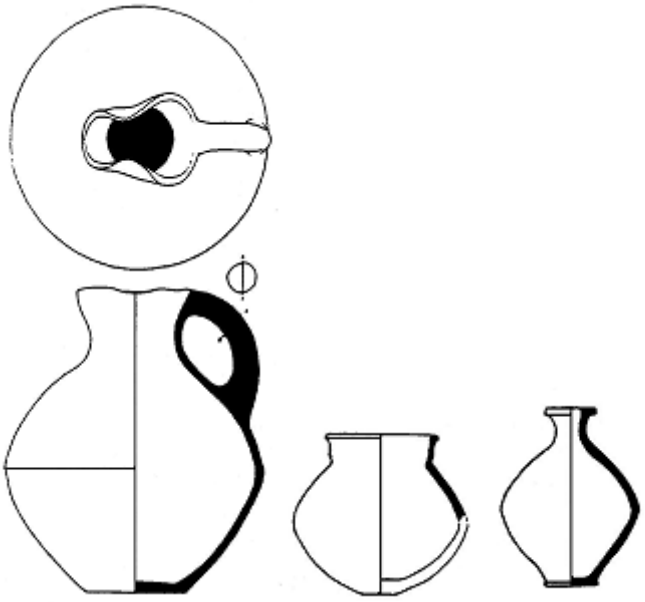

b **c** **ç**

ÇİZİM 44

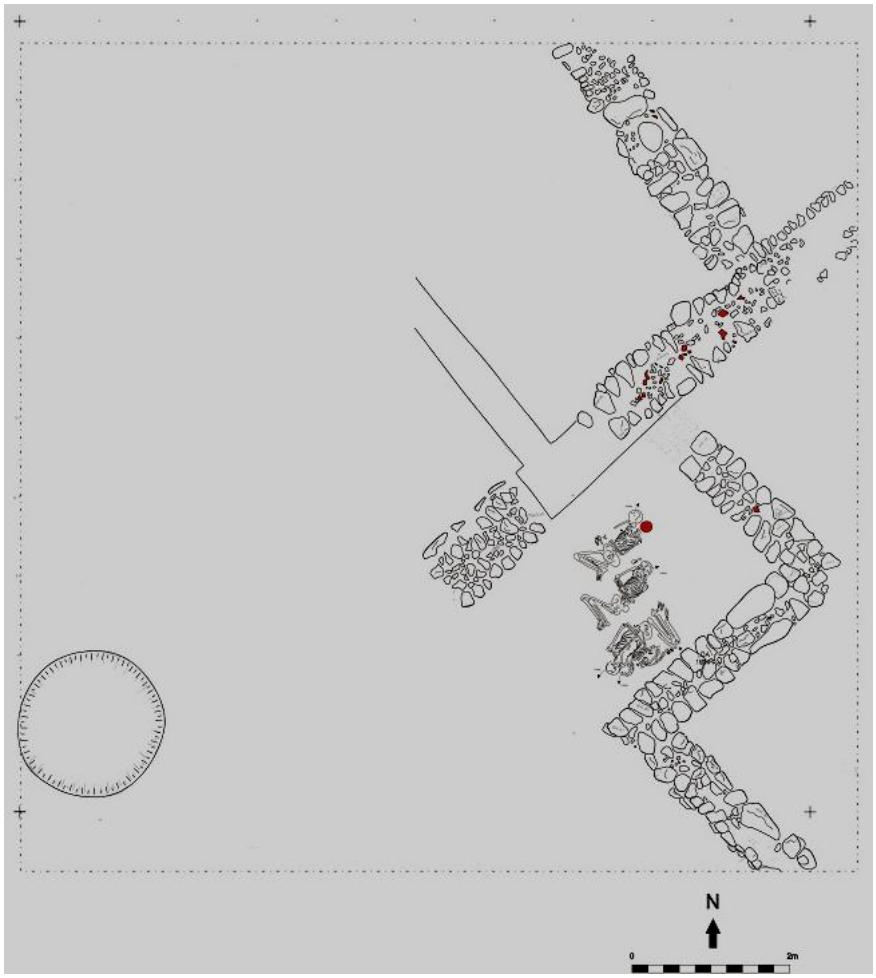

a

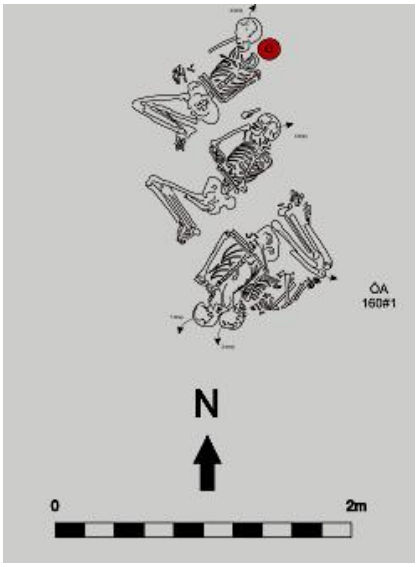

b

<table>
<tr><td></td><td></td><td>K. SURİYE</td><td>AMİK</td><td colspan="3">ORTA FIRAT</td><td colspan="2">DİCLE</td></tr>
<tr><td>MÖ 2200</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td rowspan="2">ŞAVİ 14-16</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>MÖ 2100</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td rowspan="5">TİLBEŞAR IVA</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>MÖ 2050</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td rowspan="3">SALAT TEPE 5</td><td></td></tr>
<tr><td>MÖ 2000</td><td rowspan="3">OTÇ I</td><td rowspan="3">MARDİKH IIIA</td><td rowspan="3">AÇANA XVII-XIV
AÇANA X-XIII</td><td></td><td rowspan="6">ŞAVİ 13-10</td><td></td></tr>
<tr><td>MÖ 1950</td><td rowspan="2">LİDAR 1-2</td><td rowspan="4">HİRBEMERDON IIIB</td></tr>
<tr><td>MÖ 1900</td></tr>
<tr><td>MÖ 1800</td><td rowspan="4">OTÇ II</td><td rowspan="2">SALAT TEPE 4</td></tr>
<tr><td>MÖ 1750</td><td rowspan="4">MARDİKH IIIB</td><td rowspan="4">AÇANA IX-VII</td><td rowspan="3">LİDAR 3/2, 3, 4/3
LİDAR 11, 10</td><td rowspan="4">TİLBEŞAR IVB</td></tr>
<tr><td>MÖ 1700</td><td>SALAT TEPE 3</td><td rowspan="3">HİRBEMERDON IIIB</td></tr>
<tr><td>MÖ 1650</td><td rowspan="3">SALAT TEPE 2</td></tr>
<tr><td>MÖ 1600</td><td rowspan="2">OTÇ III</td><td rowspan="2">AÇANA VI</td><td rowspan="2">LİDAR 4, 5/4, 5, LİDAR 8, 9</td></tr>
<tr><td>MÖ 1550</td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

TABLO 1

TABAKA	KONTEKS	STİLİSTİK TARİH	C14 TARİHLERİ
I	Duvarlar	MÖ II. binyılın ortaları	Örnek Yok
I-II	Mezarlar	MÖ 1900-1500 (Kültepe II-Tarsus VI)	MÖ 1920-1620
III	Taban	MÖ 2500-2300	MÖ 2260-1980
Tabaka 5	Mezarlar	MÖ 2500-2300	
IVc	Taban	MÖ III. binyılın ortaları	MÖ 2460-2280
V	Taban	MÖ III. binyılın ortaları	MÖ 2460-2280

TABLO 2

DÖNEM	KONTEKS	STİLİSTİK TARİH	C14 TARİHLERİ
OTÇ I	Anıtsal kerpiç yapı kileri	MÖ 1950-1800	MÖ 1900-1745
ERKEN OTÇ II	Çöplük yanı	MÖ 1800-1650	MÖ 1685-1530
GEÇ OTÇ II	Yanık atölye	MÖ 1700-1550	MÖ 1765-1630

TABLO 3

BULUNTU YERİ	BASİT TOPRAK	ÇÖMLEK	TAŞ SANDUKA	AHŞAP SANDUKA MEZAR	BAŞI TAŞLA KORUNMUŞ TOPRAK MEZARLAR	ODA	DOLMEN	KREMASYON
TİLMEN	•							
TİLMEN YAKINI			•					
GEDİKLİ-KARAHÖYÜK	•				•			•
YAZILI (TÜNB)						•		
GAZİANTEP							•	
TELL AÇANA	•			•				•

TABLO 4

BULUNTU YERİ	BASİT TOPRAK	ÇÖMLEK	KÜP	KUYU	TEKNE	KREMASYON
SALAT TEPE		•		•	•	•
MÜSLÜMANTEPE	•		•			•
GİRNAVAZ	•					

TABLO 5

BULUNTU YERİ	BASİT TOPRAK	ÇÖMLEK	KÜP	SERAMİK VE KÜP PARÇALI	TAŞ SANDUKA	KERPİÇ SANDUKA	ODA	KUYU	KAYA
TİLBEŞAR	•	•							
LİDAR	•	•	•	•	•	•		•	
TİTRİŞ	•	•							
KAZANE	•								
HORUM	•	•			• (?)				
TİLBEŞ	•				•				
ZEYTİNLİBAHÇE	•								
MEZRAA	•	•							
ŞARAGA	•	•	•	•	•				
KARGAMIŞ	•	•			•				•
OYLUM	•	•	•	•			•	•	

TABLO 6

BULUNTU YERİ	BASİT TOPRAK	DOLMEN
SAMSAT HÖYÜK	•	
ADIYAMAN		•

TABLO 7

BULUNTU YERİ	BASİT TOPRAK	ÇÖMLEK	ODA	DOLMEN	LAHİT
SHİYUKH TAHTANİ	•	•			
TELL AHMAR		•			
TELL HADİDİ	•	•	•		
UMM EL-MARRA	•	•			
MUMBAQA			•		
TELL HALAWA	•		•		
TELL ASHARA (TERQA)		•			
TELL HARİRİ (MARİ)	•	•			•
BAGHOUZ				•	

TABLO 8

BULUNTU YERİ	BASİT TOPRAK	ÇÖMLEK	ODA	KUYU
RAS SHAMRA	•	•	•	
TELL IRİS	(?)	(?)	(?)	(?)
TELL TWEINI	•	•	•	
TELL SUKAS	•			
MÜRİK				•
HAMA				•
TELL MISHRIFEH	•	•		•

TABLO 9

BULUNTU YERİ	KUYU
ANSARİ	•
AİN ASSAN	•
TELL MARDİK	•
TELL AS	•
TELL KHAN SHEIKHOUN	•

TABLO 10

BULUNTU YERİ	BASİT TOPRAK	ÇÖMLEK	İNŞA EDİLMİŞ MEZARLAR
HAMMAM ET-TURKMAN	•	•	•
TELL Bİ'A	•	•	

TABLO 11

BULUNTU YERİ	BASİT TOPRAK	ÇÖMLEK	SANDUKA	KEMERLİ ODA	DROMOSLU ODA	TONOZLU ODA	KUYU
CHAGAR BAZAR		•			•	•	•
TELL MOZAN	•	•		•	•		
TELL ARBİD	•	•	•	•	•	•	•
TELL BARRİ	•	•		•			

TABLO 12

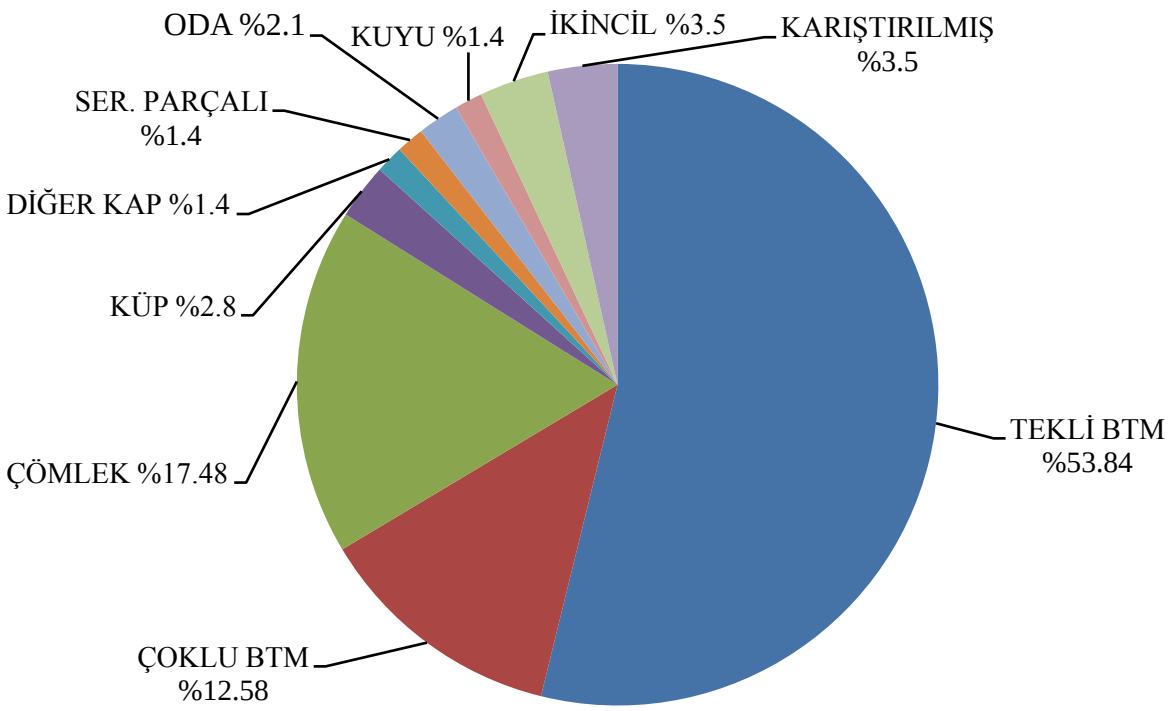

GRAFİK 1

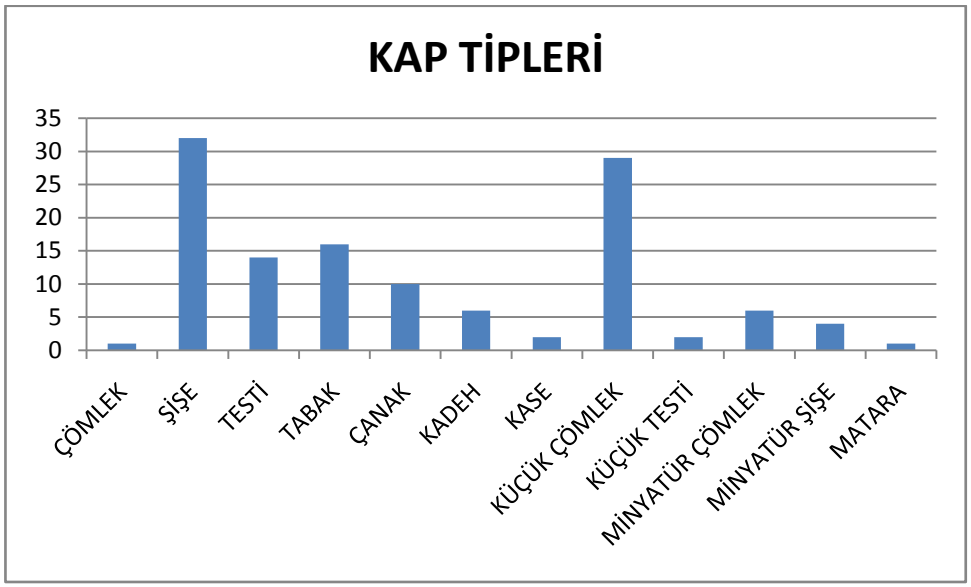

GRAFİK 2

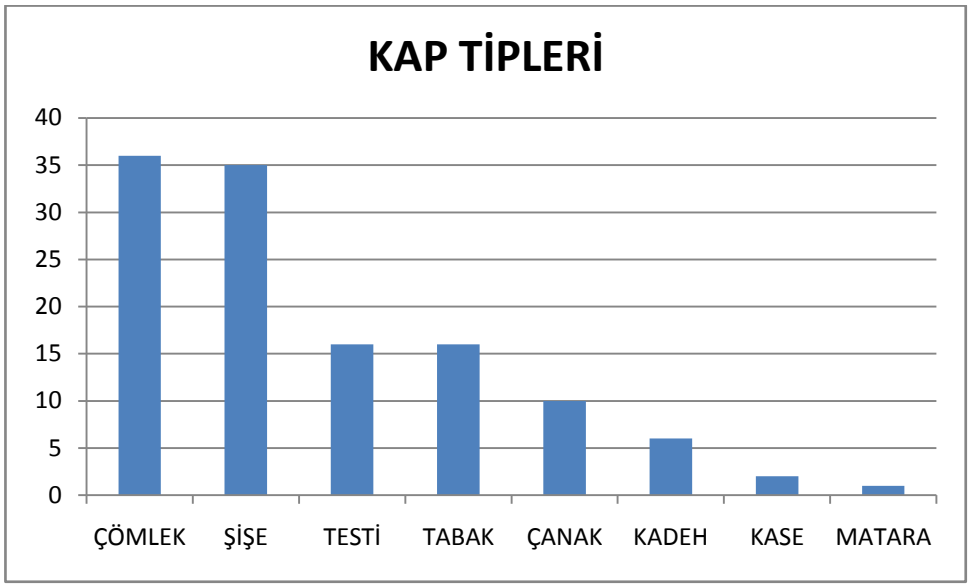

GRAFİK 3

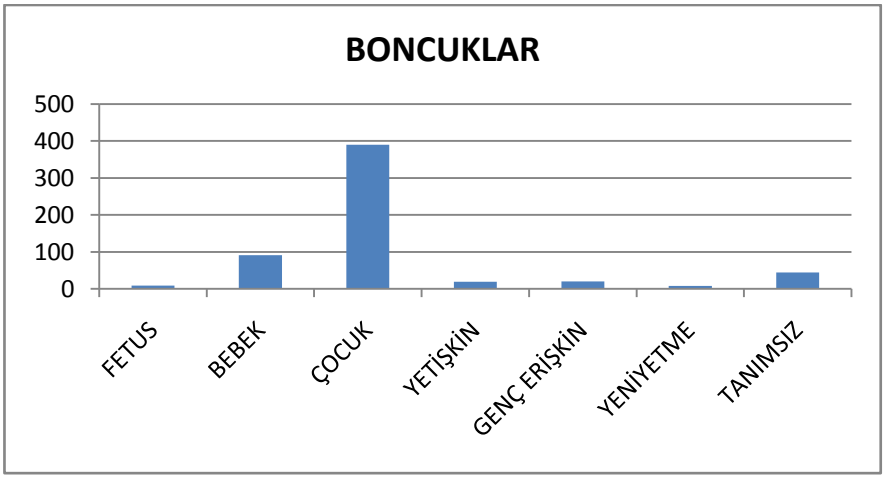

GRAFİK 4

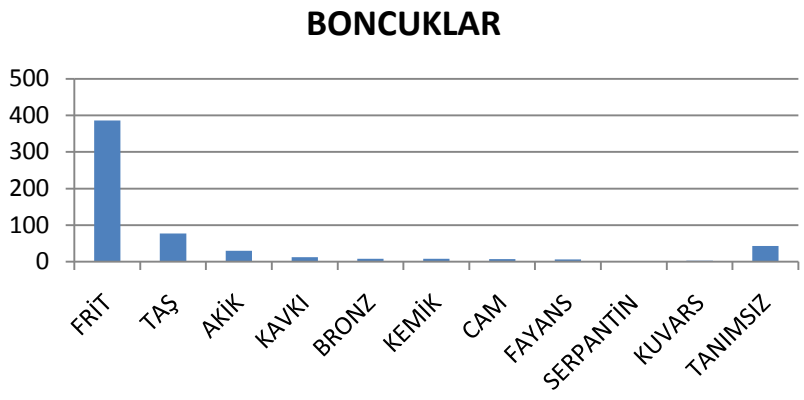

GRAFİK 5

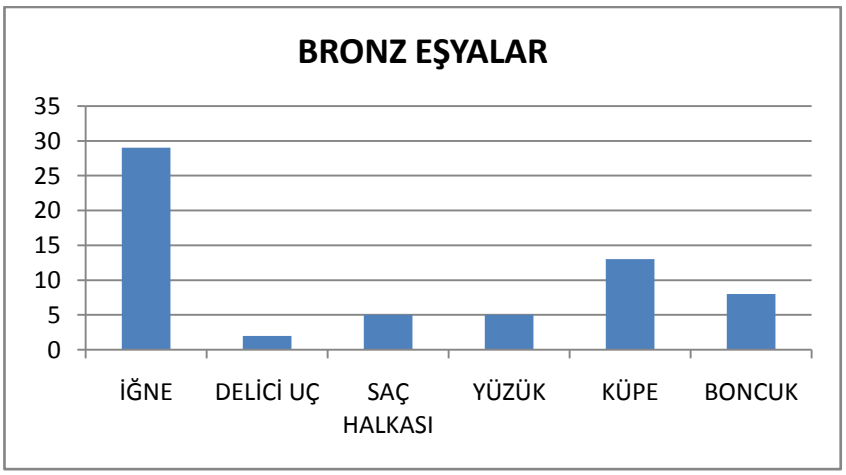

GRAFİK 6

FİLİZ AY ŞAFAK

Adres: Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Kampüs / Sivas
Telefon: 0346 2191010/3061
E-mail: fay@cumhuriyet.edu.tr - filizaysafak@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

- Lisans, 2000-2005, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi, Edebiyat Fakültesi, Ege Üniversitesi, Neolitik Dönem'de Anadolu'da Ölü Gömme Gelenekleri.
- Yüksek lisans, 2005-2008, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir Yeşilova Höyüğü Kazıyıcı, Kesici Aletleri ve Çekirdekleri.
- Doktora, 2008-, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Kazılar Işığında Güneydoğu Bölgesi'nde Orta Tunç Çağ Ölü Gömme Gelenekleri.

AKADEMİK ÜNVANLAR

Arş. Gör. 2009– Arkeoloji Bölümü, Edebiyat Fakültesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas

LİSANS DERSLERİ

SAN 3017 Seramik ve Obje Çizim Teknikleri I, 3 kredi, Yardımcı eğitmen
SAN 3016 Seramik ve Obje Çizim Teknikleri II, 3 kredi, Yardımcı eğitmen

İŞ DENEYİMİ

2002 - Doç. Dr. Aslı ÖZDOĞAN başkanlığında Tekirdağ / Menekşe Çatağı Kazısı (İstanbul Üniversitesi)

-Prof. Dr. Altan ÇİLİNGİROĞLU başkanlığında İzmir / Ulucak Höyük Kazısı (Ege Üniversitesi)

2003 -Doç. Dr. Aslı ÖZDOĞAN başkanlığında Tekirdağ / Menekşe Çatağı Kazısı (İstanbul Üniversitesi)

2004 -Yrd. Doç. Dr. Haluk SAĞLAMTİMUR başkanlığında Siirt / Türbe Höyük Kazısı (Ege Üniversitesi)

2005 -Yrd. Doç. Dr. Zafer DERİN başkanlığında İzmir / Yeşilova Höyük Kazısı (Ege Üniversitesi)

2006 -Yrd. Doç. Dr. Zafer DERİN başkanlığında İzmir / Yeşilova Höyük Kazısı (Ege Üniversitesi)

2008 -Yrd. Doç. Dr. Zafer DERİN başkanlığında İzmir / Yeşilova Höyük Kazısı (Ege Üniversitesi)

2009 -Prof. Dr. Engin Özgen başkanlığında Kilis / Oylum Höyük Kazısı (Hacettepe Üniversitesi)

-Yrd. Doç. Dr. Zafer DERİN başkanlığında İzmir / Yeşilova Höyük Kazısı (Ege Üniversitesi)

2010 -Sivas Merkez Kültür Envanteri Arazi Çalışması (01.06.-10.06.2010)

-Yrd. Doç. Dr. Zafer DERİN başkanlığında İzmir / Yeşilova Höyük Kazısı (Ege Üniversitesi)

-Prof. Dr. Engin Özgen başkanlığında Kilis / Oylum Höyük Kazısı (Hacettepe Üniversitesi)

-Yrd. Doç. Dr. Atilla ENGİN başkanlığında Sivas İli Yüzey Araştırması (Cumhuriyet Üniversitesi)

2011 -Yrd. Doç. Dr. Zafer DERİN başkanlığında İzmir / Yeşilova Höyük Kazısı (Ege Üniversitesi)

-Prof. Dr. Engin Özgen başkanlığında Kilis / Oylum Höyük Kazısı (Hacettepe Üniversitesi)

-Yrd. Doç. Dr. Atilla ENGİN başkanlığında Sivas İli Yüzey Araştırması (Cumhuriyet Üniversitesi)

2012 -Doç. Dr. Atilla Engin başkanlığında Kilis / Oylum Höyük Kazısı (Cumhuriyet Üniversitesi)

-Doç. Dr. Atilla ENGİN başkanlığında Sivas İli Yüzey Araştırması (Cumhuriyet Üniversitesi)

2013 -Doç. Dr. Atilla Engin başkanlığında Kilis / Oylum Höyük Kazısı (Cumhuriyet Üniversitesi)

-Doç. Dr. Atilla ENGİN başkanlığında Sivas İli Yüzey Araştırması (Cumhuriyet Üniversitesi)

2014 -Doç. Dr. Atilla Engin başkanlığında Kilis / Oylum Höyük Kazısı (Cumhuriyet Üniversitesi)

PROJELER

2007–2008 -Proje Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Zafer DERİN, İzmir Yeşilova Höyüğü'nde Ele Geçen Çakmaktaşı Aletler ve Hammadde Kaynağının Araştırılması, Proje Yöneticisi Yardımcısı, EÜ, Edebiyat Fakültesi, Araştırma Projesi

2008 -Proje Yöneticisi: Prof. Dr. Altan ÇİLİNGİROĞLU, Ayanis (Ağartı Köyü) Etnoarkeoloji Projesi, TÜBİTAK, Burslu Öğrenci

-Bridging Ages International Network Historical Environment Education and Time

Travels, Proje Üyesi, İsveç Kalmar Lans Museum – İzmir Bornova Belediyesi – Ege Üniversitesi Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı, Yeşilova Höyüğü Ekip Üyeleri

ÇALIŞTAYLAR

2008 -Organizasyon: Ege Üniversitesi Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı,

Medal Project, The 1st Medal Conservation Workshop, 6-9 Mayıs, İzmir, Katılımcı, EÜ, Edebiyat Fakültesi, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı.

2009 -Organizasyon: İstanbul Üniversitesi Prehistorya Anabilim Dalı, Ege Üniversitesi

Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı, Hollanda Arkeoloji Enstitüsü, Neolitik Dönem Çalıştayı 2, Batı Anadolu ve Trakya'da Neolitik Dönem Bilgi Paylaşımı ve Kronoloji Oluşturma Girişimi, 2-3 Mart, İstanbul, Katılımcı, İÜ Edebiyat Fakültesi, Prehistorya Anabilim Dalı.

YAYINLAR

2009 Derin, Z., F. Ay ve T. Caymaz, "İzmir'in Prehistorik Yerleşimi-Yeşilova Höyüğü 2005-2006 Yılı Çalışmaları", Arkeoloji Dergisi XIII/1: 7-58.

2011 Özgen, E., A. Engin, B. Uysal ve F. Ay-Şafak, "Oylum Höyük, 2009", 32. Kazı Sonuçları Toplantısı, 2. Cilt: 56-69.

2012 Özgen, E., A. Engin, B. Uysal, H. K. Ensert ve F. Ay-Şafak, "Oylum Höyük, 2010", 33. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1. Cilt: 497-518.

2012 Engin, A., B. Uysal, F. Ay Şafak ve A. Bozkurt, "Sivas İli 2010 Yılı Yüzey Araştırması", 29. Araştırma Sonuçları Toplantısı,1. Cilt:173-208.

2013 Özgen, E., A. Engin, B. Uysal, H. K. Ensert, F. Ay Şafak ve A. Bozkurt, "Oylum Höyük, 2011", 34. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1. Cilt: 323-334.

2013 Engin, A., B. Uysal, F. Ay-Şafak ve A. Bozkurt, "Sivas İli 2011 Yılı Yüzey Araştırması", 30. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2. Cilt: 13-38.

2014 Özgen, E., A. Engin, B. Uysal, H. K. Ensert, F. Ay Şafak ve A. Bozkurt, "Oylum Höyük, 2012", 35. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1. Cilt: 159-174.

2014 Ay-Şafak, F. "Oylum Höyük Kazılarında Ele Geçen Bir Geç Tunç Çağı Steli", (ed. Engin, A., B. Helwing ve B. Uysal), armizzi: Engin Özgen'e Armağan. Ankara, Asitan Kitap, 29-35.

2014 Engin, A., B. Uysal, O. Zengin-Koşan, F. Ay-Şafak ve A. Bozkurt, "Sivas İli 2011 Yılı Yüzey Araştırması", 31. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2. Cilt: 43-64.

2015 Engin, A., E. Özgen, O. Zengin-Koşan, F. Ay-Şafak ve A. Bozkurt, "Oylum Höyük, 2013 ", 36. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1. Cilt: 235-254.

BİLDİRİ

F. Ay Şafak, “Sivas İli 2012 Yılı Yüzey Araştırması”, 35. Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, Muğla, 2013.

BURSLAR

2008 TÜBİTAK, Araştırma Bursu, Ayanis (Ağartı Köyü) Etnoarkeoloji Projesi (Proje Yöneticisi: Prof. Dr. Altan ÇİLİNGİROĞLU).

ÖZET

Bu çalışmada, Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi'nde 48 yerleşimde ortaya çıkartılan OTÇ mezar ve mezarlıkları, yapım tekniği ve türleri, ölü gömme biçimleri, mezar eşyaları ve konumları açısından incelenmiştir. 150'ye yakın sayıda Oylum Höyük OTÇ mezarı ise ayrı bir bölüm halinde ele alınarak iki bölgede açığa çıkartılan mezarlarla karşılaştırılmıştır.

Elde edilen veriler, bu dönemde çoğunlukla intramural gömme anlayışı yaygın olmakla birlikte, yerleşimlerin yamaçlarında ya da yakınlarında konumlanan ekstramural mezarlıkların varlığını göstermiştir. Ayrıca inhumasyon gömme, önceki döneme göre mezar eşyalarının sayısında azalma, bazı bölgelerde ölü yemeği ve çoklu gömme uygulamasına bağlı olarak aile mezarlarından söz edebiliriz. Yapılan çalışma ölü gömme geleneklerine göre üç kültür bölgesinin olduğunu gösterirken, Oylum Höyük'ün bu bölgelerle olan ilişkilerini ortaya koymuştur. MÖ III. binyılın sonu ve II. binyılın başlangıcında ölü gömme geleneklerinde belirgin bir farklılık görülmemesi ise, kültürel sürekliliği göstermiştir. Ancak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde OTÇ'de bazı mezar türlerinin sayısında artış ya da düşüş söz konusuyken, kuyu mezarların OTÇ II-III'te ortaya çıkması, bu geleneğin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Kuzey Suriye'ye göre daha geç görüldüğüne işaret etmiştir. Bu dönemin mezar türlerindeki çeşitlilik ise, çevre bölgelerin birbiriyle etkileşimi ve farklı toplulukların varlığı ile açıklanabilir.

ABSTRACT

In this dissertation, Middle Bronze Age graves and cemeteries in Southeastern Anatolia and Northern Syria have been investigated in terms of construction techniques and types of graves, burial patterns, grave goods and location of them. Almost 150 graves of Oylum Höyük have been taken as a separate chapter and were compared with the graves of two region.

The obtained data showed that intramural graves are commonly seen but there are extramural graves or cemeteries on the slopes of settlements or near them. Also, we can speak the existence of inhumation burial, a reduction in the number of grave goods compared to the previous period, food-offerings in some regions and family graves due to the practise of multiple burial. While studies have showed that there are three cultural regions according to the burial customs, it has revealed the relationships of the Oylum Höyük with this regions. At the end of the IIIrd millennium and beginning of the IInd millennium, absence of a significant difference in burial customs, it has demonstrated cultural continuity. Further in Middle Bronze Age of Southeastern Anatolia, while there is an increase or decrease of some grave types of number, the emergence of shaft graves in MBA II-III showed that this custom later than Northern Syria. A variety of grave types in this period can explain by the interact of surrounding regions with each other and the existence of different communities.